Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntopyyntö

13.05.2026 VN/13206/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi vetymarkkinalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Johdanto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vetymarkkinalaki. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi maakaasumarkkinalakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaasunsiirto-verkonhaltijan eriyttämisestä, jolla kumottaisiin nykyinen maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annettu laki, uusi energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annettava laki, jolla kumottaisiin nykyinen sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annettu laki, uusi energiamarkkinoiden valvonnasta annettava laki, jolla kumottaisiin nykyinen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettu laki, sekä uusi energiaverkkomaksulaki, jolla kumottaisiin nykyinen sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annettu laki. Esityksessä ehdotetaan lisäksi yksittäisiä muutoksia kymmeneen muuhun lakiin.

Esityksen päätavoitteena on tehdä vuonna 2024 annettujen Euroopan unionin kaasu-markkinadirektiivin ja -asetuksen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Kaasumarkkinadirektiivillä ja -asetuksella annettiin ensimmäistä kertaa EU-sääntelyä koskien vetymarkkinoita, sekä tehtiin muutoksia maakaasumarkkinoiden sääntelyyn. Lisäksi ehdotukseen sisältyy energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annettuun asetukseen vuonna 2024 tehtyjen muutosten toimeenpanon edellyttämiä säädösehdotuksia.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa. Vetyverkkojen sääntelyn täyttä käyttöönottoa koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin vasta 1.1.2033 alkaen.

Tausta

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 17.2.2025 työryhmän valmistelemaan EU:n uuden kaasumarkkinalainsäädännön täytäntöönpanoa.

Työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus EU:n kaasumarkkinapaketin täytäntöönpanoon liittyväksi lainsäädännöksi. Työryhmän tuli työssään erityisesti tarkastella syntymässä olevia vetymarkkinoita ja sen ominaispiirteet huomioivaa sääntelyä pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman ja valtioneuvoston vetyä koskevan periaatepäätöksen tavoitteiden pohjalta. Työryhmä huomioi työssään myös laajemman eurooppalaisen vetymarkkinan kehityksen painottaen Suomen kansantalouden etua ja Suomen vetytalouden kehittymistä.

Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Tavoitteet

Sääntelyn keskeisenä tavoitteena on luoda Suomeen vetymarkkinaa koskeva lainsäädäntö ja panna samalla täytäntöön EU:n vetymarkkinasääntelyn velvoitteet painottaen Suomen kansantalouden etua ja Suomen vetytalouden kehittymistä.

Esitetyn vetymarkkinalain tavoitteena olisi varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille, alueellisille ja eurooppalaisille vetymarkkinoille siten, että hyvä vedyn toimitusvarmuus ja hinnaltaan kilpailukykyisen ja riittävän hyvälaatuisen vedyn saanti voidaan turvata. Sääntelyllä pyritään varmistamaan, että vetymarkkinoiden toiminta perustuu avoimiin ja ennakoitaviin sääntöihin, jotka tukevat kilpailua ja tehokkuutta. Lisäksi esitetyn vetymarkkinalain tavoitteena olisi tukea energiajärjestelmän hiilestä irtautumista. Tämä toteutuisi edistämällä yhteenliitetyn vetyjärjestelmän asteittaista perustamista.

Maakaasumarkkinalakiin esitettyjen muutosten tarkoituksena on selkeyttää sääntelyä, välttää päällekkäisyyttä EU-asetusten kanssa sekä varmistaa maakaasumarkkinalain ajantasaisuus.

Lisäksi hallituksen esityksen tavoitteena on panna kansallisesti toimeen energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 1227/2011 (jäljempänä REMIT-asetus) päivitetyt seuraamussäännökset.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet -->> Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/13206/2023.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimit-taa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.tem(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen Työ- ja elinkeinoministeriö, PL 32, 00023 VALTIONEUVOSTO. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/13206/2023. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla

(valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus TEM038:00/2023). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausuntoaika päättyy 8.7.2026.

Ruotsinkielinen käännös esitysluonnoksen pääasiallisesta sisällöstä ja lakiehdotuksista on lisätty lausuntopalveluun 18.5.2026. Määräaika lausunnoille ruotsinkielisestä esitysluonnoksesta on 13.7.2026.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta antavat:

Erityisasiantuntija Katariina Särkänne, puh. 029 504 7440, (poissa 1.6.–30.6.)

Neuvotteleva virkamies Maria Kekki, puh. 029 504 7108

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi(at)gov.fi.

Linkit

https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM038:00/2023 - Hallituksen esityksen valmistelusivu valtioneuvoston hankesivuilla / Projektsida för förberedning av regeringens proposition

Liitteet:

Luonnos_HE vetymarkkinalaiksi_kaasumarkkinatyöryhmän raportti.pdf

Utkast_RP vätgasmarknadslag_huvudsakliga innehåll och paragrafer.pdf - (ej reviderad)

Jakelu:

Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Energiateollisuus ry
Energiavirasto
Finanssivalvonta
Finavia Oyj
Finnair Oyj
Gasgrid Finland Oy
Gasum Oy
Helen Oy
Hydden Oy
Kemianteollisuus ry
Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV
Kuluttaja-asiamies
Liikenne- ja viestintäministeriö
Markkinaoikeus
Metsäteollisuus ry
Neste Oyj
Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämisyhtiö Nihak Oy
Oikeusministeriö
Oikeusrekisterikeskus
Ren-Gas Oy
Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
Suomen Kaasuyhdistys ry
Suomen Satamat ry
Suomen Varustamot ry
Suomen Vetyklusteri ry
Teknologian tutkimuskeskus VTT
Teknologiateollisuus ry
Ulkoministeriö
Valtiovarainministeriö
Ympäristöministeriö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Huttunen Riku
Työ- ja elinkeinoministeriö

Särkänne Katariina
Työ- ja elinkeinoministeriö

KAASUMARKKINATYÖRYHMÄN RAPORTTI:

EHDOTUS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VETYMARKKINA-LAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

30.4.2026

Työ- ja elinkeinoministeriö
VN/13206/2023
TEM038:00/2023

Esipuhe

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 17.2.2025 työryhmän valmistelemaan EU:n uuden kaasumarkkinalainsäädännön täytäntöönpanoa.

Työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus EU:n kaasumarkkinapaketin täytäntöönpanoon liittyväksi lainsäädännöksi. Työryhmän tuli työssään erityisesti tarkastella syntymässä olevia vetymarkkinoita ja sen ominaispiirteet huomioivaa sääntelyä pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman ja valtioneuvoston vetyä koskevan periaatepäätöksen tavoitteiden pohjalta. Työryhmä huomioi työssään myös laajemman eurooppalaisen vetymarkkinan kehityksen painottaen Suomen kansantalouden etua ja Suomen vetytalouden kehittymistä.

Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Työryhmä on kokoontunut 15 kertaa.

Työryhmän puheenjohtajana on toiminut hallitusneuvos Arto Rajala sekä varapuheenjohtajana neuvotteleva virkamies Maria Kekki työ- ja elinkeinoministeriöstä. Työryhmän jäseninä ovat toimineet teollisuusneuvos Timo Ritonummi, erityisasiantuntija Harri Haavisto, erityisasiantuntija Tuula Savola, teollisuusneuvos Sampsa Nissinen ja teollisuusneuvos Leena Sivill työ- ja elinkeinoministeriöstä, budjettineuvos Johanna von Knorring valtiovarainministeriöstä, liikenneneuvos Saara Jääskeläinen liikenne- ja viestintäministeriöstä, johtava asiantuntija Tarvo Siukola Energiavirastosta, sekä ekonomistit Elisa Luukkonen ja Emma Tuomi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta.

Pysyvinä asiantuntijoina työryhmässä ovat olleet johtava asiantuntija Heikki Lindfors Energiateollisuus ry:stä, johtava asiantuntija Tuomas Tikka Kemianteollisuus ry:stä, energia- ja päästökauppa-asiantuntija Heikki Vierimaa Metsäteollisuus ry:stä, toiminnanjohtaja Anna Virolainen-Hynnä Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:stä, toimitusjohtaja Markku Tommiska Suomen Kaasuyhdistys ry:stä, johtaja Annukka Saari ja johtava asiantuntija Patrick Frostell Teknologiateollisuus ry:stä, sekä Leading Regulatory Advisor Meri-Katriina Pyhäranta järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija Gasgrid Finland Oy:stä.

Työryhmän sihteereinä ovat toimineet erityisasiantuntija Katariina Särkänne työ- ja elinkeinoministeriöstä ja juristi Buket Hertti Energiavirastosta.

Työryhmä on työssään kuullut asiantuntijoina seuraavia henkilöitä: Jari Kiviaho (VTT), Matti Rautkivi (Ren-Gas), Sara Kärki (Gasgrid Finland), Simo Säynevirta (Vetyklusteri), Tatu Hocksell (Helen), Mikko Syrjänen (Gasum), Tiina Karppinen (Energiavirasto), Suvi Kurkijärvi (Neste), Mika Myötyri (Gasgrid Finland Oy), Mika Paloranta (HYDDEN Oy), sekä Tomi Krankkala (NIHAK-kehitysyhtiö).

Työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä työ- ja elinkeinoministeriölle.

Helsingissä 30. päivänä huhtikuuta 2026

Arto Rajala Maria Kekki

Tuula Savola Timo Ritonummi Johanna von Knorring

Leena Sivill Saara Jääskeläinen

Tarvo Siukola Emma Tuomi

Katariina Särkänne Buket Hertti

LUONNOS: Hallituksen esitys eduskunnalle vetymarkkinalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vetymarkkinalaki. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi maakaasumarkkinalakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä, jolla kumottaisiin nykyinen maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annettu laki, uusi energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annettava laki, jolla kumottaisiin nykyinen sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annettu laki, uusi energiamarkkinoiden valvonnasta annettava laki, jolla kumottaisiin nykyinen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettu laki, sekä uusi energiaverkkomaksulaki, jolla kumottaisiin nykyinen sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annettu laki. Esityksessä ehdotetaan lisäksi yksittäisiä muutoksia kymmeneen muuhun lakiin.

Esityksen päätavoitteena on tehdä vuonna 2024 annettujen Euroopan unionin kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Kaasumarkkinadirektiivillä ja -asetuksella annettiin ensimmäistä kertaa EU-sääntelyä koskien vetymarkkinoita, sekä tehtiin muutoksia maakaasumarkkinoiden sääntelyyn.

Lisäksi ehdotukseen sisältyy energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annettuun asetukseen vuonna 2024 tehtyjen muutosten toimeenpanon edellyttämiä säädösehdotuksia.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa. Vetyverkkojen sääntelyn täyttä käyttöönottoa koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin vasta 1.1.2033 alkaen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....4
PERUSTELUT....9
1 Asian tausta ja valmistelu....9
1.1 Tausta....9
1.2 Valmistelu....10
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu....10
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu....12
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö....13
2.1 Tavoitteet....13
2.2 Pääasiallinen sisältö....14
3 Nykytila ja sen arviointi....28
3.1 Vetymarkkinat....28
3.1.1 Kansalliset poliittiset linjaukset....28
3.1.2 Vetymarkkinoiden kehitystä koskevat arviot....29
3.1.3 Yleisarvio vetymarkkinoita koskevan lainsäädännön kehittämistarpeista....31
3.2 Maakaasumarkkinoita koskevan kansallisen lainsäädännön muutostarpeet....31
3.2.1 Liittymisputki....31
3.2.2 Ehtojen vahvistamista koskevat verkonhaltijan velvollisuudet....31
3.2.3 LNG-terminaalit....31
3.2.4 Vähittäismarkkinasääntely....32
3.3 Markkinoiden valvonta....32
3.3.1 Sääntelyviranomainen....32
3.3.2 Kuluttaja- ja kilpailuasiat....33
4 Tavoitteet....34
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset....35
5.1 Keskeiset ehdotukset....35
5.1.1 Vetymarkkinoiden sääntelyä koskevat yleiset periaatteet....35
5.1.2 Vetymarkkinoita koskevan sääntelyn toteutustapa....35
5.1.3 Vetyverkkojen sääntelyn täysi käyttöönotto ja siirtymäajan sääntely....36
5.1.4 Verkkoon pääsy vetyverkoissa....37
5.1.5 Vetyverkkoluvat ja lupamenettelyt....37
5.1.6 Vedyn siirtoverkonhaltijoiden sääntely....38
5.1.7 Vedyn jakeluverkkojen sääntely....39
5.1.8 Vetyterminaalien ja -varastojen ja putkilinjavarastoinnin sääntely....39
5.1.9 Vetyalan yritysten järjestelmävelvoitteet....40
5.1.10 Vedyn vähittäismarkkinat....41
5.1.11 Integroidun verkon suunnittelu....42
5.1.12 Maakaasualan sääntelyn muutokset....42
5.1.13 Energiaviraston tehtävät sääntelyviranomaisena....44
5.1.14 Yleinen riitojenratkaisumenettely loppukäyttäjille....44
5.1.15 Verkkoonpääsyn ja liitännän epäämiseen liittyvä riitojenratkaisumenettely....45
5.1.16 REMIT-asetuksen muutosten toimeenpano....45
5.2 Pääasialliset vaikutukset....46
5.2.1 Euroopan unionin kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen vaikutukset....46

5.2.2 Vetymarkkinalain ja muiden kansallisten lainsäädäntöehdotusten vaikutukset.....46
5.2.2.1 Taloudelliset vaikutukset 46
5.2.2.2 Ympäristövaikutukset 51
5.2.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....52
6 Muut toteuttamisvaihtoehdot 59
6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....59
6.1.1 Erillinen vetymarkkinalaki ja sen soveltamisala.....59
6.1.2 Vetyverkkojen sääntelyn täysi käyttöönotto ja siirtymäajan sääntely.....59
6.1.3 Vedyn siirtoverkonhaltijoiden sääntely.....60
6.1.4 Verkon suunnittelu.....60
6.1.5 Verkonhaltijan eriyttäminen.....60
6.1.6 Sääntelyviranomaisen määrittämien pääomapohjien eriyttäminen.....62
6.1.7 Direktiivin mahdollistamat poikkeukset 63
6.1.8 Mittausvaatimukset 63
6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....64
6.2.1 Taustaa 64
6.2.2 Slovakia.....64
6.2.3 Ruotsi 64
6.2.4 Saksa 66
6.2.5 Tanska 66
6.2.6 Puola.....68
7 Lausuntopalaute.....68
8 Säännöskohtaiset perustelut.....68
8.1 Vetymarkkinalaki.....68
8.2 Laki kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä.....131
8.3 Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta.....140
8.4 Laki energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä 170
8.5 Laki energiamarkkinoiden valvonnasta 176
8.6 Laki Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä 206
8.7 Sähkömarkkinalaki.....206
8.8 Laki energiaverkkoverkkomaksusta.....208
8.9 Laki Energiavirastosta.....210
8.10 Laki energiamarkkinariitalautakunnasta 211
8.11 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta.....212
8.12 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 212
8.13 Laki Finanssivalvonnasta annetun lain 3 e §:n muuttamisesta.....212
8.14 Laki sijoituspalvelulain 2 §: n muuttamisesta.....213
8.15 Laki Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 15 a §:n muuttamisesta 213
8.16 Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 6 §:n muuttamisesta 213
9 Lakia alemman asteinen sääntely 213
10 Voimaantulo 215
11 Toimeenpano ja seuranta 217

12 Suhde muihin esityksiin....217
12.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä....217
12.2 Suhde talousarvioesitykseen....217
13 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys....217
13.1 Elinkeinonvapaus....217
13.2 Omaisuudensuoja....221
13.2.1 Omaisuuden käyttörajoitukset....221
13.2.2 Sopimusvapautta koskevat rajoitukset....223
13.3 Henkilötietojen suoja....225
13.4 Hallinnolliset seuraamukset....229
13.5 Tarkastusvaltuudet....230
13.6 Perustuslain 124 §....230
13.7 Sääntelyvallan siirtäminen....233
13.8 Arvio säätämisjärjestyksestä....234
LAKIEHDOTUKSET....236
Vetymarkkinalaki....236
kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä....275
maakaasumarkkinalain muuttamisesta....282
energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä....301
energiamarkkinoiden valvonnasta....305
Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain 1 ja 7 §:n muuttamisesta....331
sähkömarkkinalain 14, 114 ja 115 §:n muuttamisesta....332
energiaverkkomaksusta....333
Energiavirastosta annetun lain 1, 4 ja 5 §:n muuttamisesta....336
energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta....338
oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta....340
sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta....341
Finanssivalvonnasta annetun lain 3 e §:n muuttamisesta....342
sijoituspalvelulain 2 §:n muuttamisesta....342
Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 15 a §:n muuttamisesta....343
vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 6 §:n muuttamisesta....344
LIITTEET....345
RINNAKKAISTEKSTIT....345
maakaasumarkkinalain muuttamisesta....345
Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain 1 ja 7 §:n muuttamisesta....387
sähkömarkkinalain 14, 114 ja 115 §:n muuttamisesta....389
Energiavirastosta annetun lain 1, 4 ja 5 §:n muuttamisesta....391
energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta....396
oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta....398
sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta....399
Finanssivalvonnasta annetun lain 3 e §:n muuttamisesta....400
sijoituspalvelulain 2 §:n muuttamisesta....401

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 15 a §:n muuttamisesta.....402
vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 6 §:n muuttamisesta 403
LIITE 2. KEHITTÄMISTARPEET 405

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

EU:n vetystrategian[1] mukaisesti unionin ensisijaisena tavoitteena on kehittää pääasiassa tuuli- ja aurinkoenergialla tuotettua uusiutuvaa vetyä. EU:n vetystrategiassa on katsottu, että avoimet ja kilpaillut sisämarkkinat, joilla käydään esteetöntä rajat ylittävää kauppaa, tuovat merkittäviä etuja kilpailun, kohtuuhintaisuuden ja toimitusvarmuuden kannalta jäsenvaltioilla ollessa erilaiset mahdollisuudet tuottaa uusiutuvaa vetyä.

EU:n vetystrategian mukaan uusiutuva vety sopii parhaiten yhteen integroidun energiajärjestelmän ja pitkällä aikavälillä unionin ilmastoneutraalius- ja saasteettomuustavoitteen kanssa. Uusiutuvan vedyn tuotantoa ei kuitenkaan todennäköisesti laajenneta riittävän nopeasti, jotta voitaisiin vastata vedyn kysynnän odotettuun kasvuun unionissa. Sen vuoksi vähähiilisillä polttoaineilla, kuten vähähiilisellä vedyllä, voi olla merkitystä unionin ilmastotavoitteiden mukaisessa energiasiirtymässä erityisesti lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, jotta voidaan nopeasti vähentää olemassa olevien polttoaineiden päästöjä ja tukea asiakkaiden siirtymää aloilla, joilla hiilestä irtautuminen on vaikea toteuttaa ja joilla ei ole saatavilla energia- tai kustannustehokkaampia vaihtoehtoja.

Lisäksi EU:n vetystrategiassa korostetaan, että siirtyminen kohti likvidejä markkinoita, joilla käydään hyödykepohjaista vetykauppaa, helpottaisi uusien tuottajien tuloa markkinoille ja edistäisi syvempää markkinaintegraatiota suhteessa muihin energiankantajiin ja antaisi käyttökelpoisia hintasignaaleja investointipäätöksille ja operatiivisille päätöksille.

EU:ssa on ensimmäistä kertaa annettu vetymarkkinoita koskevaa sääntelyä niin kutsutun kaasumarkkinapaketin yhteydessä kaasumarkkina-asetuksella ((EU) 2024/1789) sekä kaasumarkkinadirektiivillä ((EU) 2024/1788). Sääntelyn päätavoitteena on mahdollistaa siirtyminen ilmastoneutraaliuteen ja helpottaa sitä varmistamalla vetymarkkinoiden kasvu ja tehokkaat maakaasumarkkinat. Sääntelyyn johtaneet komission ehdotukset (COM(2021) 803 final, COM(2021) 804 final) olivat osa laajempaa 55-valmiuspakettia, jolla EU pyrkii tavoitteeseen vähentää kasvihuonekaasujen nettopäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. 55-valmiuspaketin avulla pyritään saattamaan EU:n lainsäädäntö vuoden 2030 tavoitteen mukaiseksi. Taustalla on 55-valmiuspaketin lisäksi EU:n vihreän kehityksen ohjelmaan kuuluvat komission aiemmin antamat EU:n energiajärjestelmien integraatiostrategia, EU:n vetystrategia (E 69/2020 vp) ja EU:n metaanistrategia (E 139/2020 vp). Lisäksi kaasumarkkina-asetuksessa säädetään toimenpiteistä, joilla vahvistetaan toimitusvarmuutta ja parannetaan kaasujärjestelmän häiriönsietokykyä, kuten komission energiahintoja koskevassa tiedonannossa 13.10.2021 esitettiin (E 112/2021 vp).

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan Suomi luo hyvät toimintaedellytykset kestäville investoinneille uusiutuvaan ja fossiilittomaan energiantuotantoon, energian varastointiin ja uusiin energiaratkaisuihin, kuten vetyyn. Suomi nousee vetytalouden keskeiseksi tekijäksi, ja on houkutteleva sijoittumispaikka vetyä pidemmälle jalostaville hankkeille.

---

[1] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, Vetystrategia ilmastoneutraalille Euroopalle, COM/2020/301 final https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A52020DC0301.

Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on, että mahdollisimman suuri osa lisääntyvästä sähköntuotannosta käytetään Suomessa. Hallitus tähtää ensisijaisesti jalostavan teollisuuden investointeihin ja korkean jalostusarvon vientiin sen sijaan, että Suomi veisi vuositasolla suuria määriä sähköä tai jalostamatonta vetyä. Sen sijaan, että investointeja houkuteltaisiin vastikkeetonta julkista tukea lisäämällä, hallitus painottaa kilpailuedun hakemista yleisessä investointiympäristössä, TKI-rahoituksessa, luvituksen sujuvuudessa sekä energian siirron infrastruktuurissa.

Hallitusohjelmassa todetaan vetytalouden olevan keskeinen väline teollisuuden energiamurroksessa ja vihreän siirtymän mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Sillä voi olla merkittävä rooli myös lämmityksen ja liikenteen päästöjen vähentämisessä kilpailukyvyn ja arjen kustannusten kannalta järkevällä tavalla. Suomi tähtää 10 prosentin osuuteen EU:n puhtaan vedyn tuotannosta ja vähintään samaan osuuteen vedyn jatkokäytöstä. Vetytalouden edistäminen on tärkeä osa teollisuuden murrosta painottavaa uutta energia- ja ilmastostrategiaa. Hallitus parantaa Suomen kilpailukykyä vetytalouden investoinneissa kokonaisvaltaisilla toimenpiteillä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. Vetyyn perustuvia investointeja edistetään erityisesti huoltovarmuutta ja omavaraisuutta parantavissa sovelluksissa, kuten lannoitteiden ja synteettisten polttoaineiden valmistuksessa. Hallitus huolehtii monopolinomaisen siirtoinfrastruktuurin määräävän aseman ja omistuksen pitämisestä Suomella.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Komissio antoi 15.12.2021 direktiivi- ja asetusehdotukset uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä (nk. kaasupaketti; COM (2021) 803 final https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52021PC0803, COM (2021) 804 final https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52021PC0804). Kyseessä oli maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY uudelleenlaadinnasta. Komissio julkaisi säädösehdotuksien yhteydessä vaikutustenarvioinnin sekä tiivistelmän vaikutustenarvioinnista.[2]

Ehdotusten tavoitteena oli helpottaa uusiutuvien ja vähähiilisten kaasujen käyttöönottoa energiajärjestelmässä ja mahdollistaa siirtyminen pois fossiilisesta maakaasusta, jotta voidaan saavuttaa EU:n ilmastoneutraaliuden tavoite vuoteen 2050 mennessä. Lainsäädäntöpaketin päätavoitteina oli helpottaa uusiutuvien ja vähähiilisten kaasujen käyttöönottoa, luoda markkinat vedylle ja lisätä kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia ja kuluttajansuojaa. Ehdotuksen tavoitteena oli myös yksinkertaistaa sääntelykehystä yhdenmukaistamalla kaasumarkkinoita ja -infrastruktuuria koskevaa sääntelyä vuonna 2019 hyväksytyn sähköalaa koskevan sääntelyn kanssa (ns. puhtaan energian paketti).

[2] Commission Staff Working Document Impact Assessment Report Accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on common rules for the internal markets in renewable and natural gases and in hydrogen (recast) Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the internal markets for renewable and natural gases and for hydrogen (recast), SWD/2021/455 final; Komission yksiköiden valmisteluasiakirja, Tiivistelmä vaikutustenarvioinnista, Oheisasiakirja ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvien kaasujen ja maakaasun sekä vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä (uudelleenlaadittu) ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista (uudelleenlaadittu), SWD/2021/456 final.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle direktiiviehdotusta koskevan U-kirjelmän U 18/2022 vp (https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Sivut/U_18+2022.aspx) sekä asetusehdotusta koskevan U-kirjelmän U 17/2022 vp (https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Sivut/U_17+2022.aspx), joissa se piti tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55 prosentin ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää. Valtioneuvosto katsoi, että ilmastovaikutusten lisäksi ehdotusten tulisi monipuolisesti huomioida vaikutukset muun muassa kilpailukykyyn, valtion tulokertymään ja Suomen maksuihin EU:lle. Lisäksi tärkeänä nähtiin systemaattisesti arvioida päätösten vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin.

Valtioneuvosto suhtautui lähtökohtaisesti myönteisesti kaasun sisämarkkinoiden kehittämiseen ja sisämarkkinoiden tiiviimpään integraatioon. Sisämarkkinoihin katsottiin voitavan edetä alueellisten markkinoiden kautta. Valtioneuvosto piti tärkeänä vähähiilisen kaasujärjestelmän edistämistä ja vetymarkkinoiden ja –infrastruktuurien operointia koskevia keskeisiä sääntelyehdotuksia hyvänä lähtökohtana vetymarkkinoiden sääntelylle. Valtioneuvosto kuitenkin painotti, että vasta kehittymässä olevien vetymarkkinoiden osalta tulee pyrkiä välttämään ylimitoitettuja sääntelyratkaisuja, jotka loisivat perusteettomia esteitä uuden toimialan kehittymiselle.

Valtioneuvosto katsoi, että direktiiviehdotus ei kaikilta osin huomioi riittävästi Suomen pienten maakaasumarkkinoiden erityispiirteitä, ja että markkinasääntöjä kehitettäessä tulisi tämän vuoksi pyrkiä siihen, että direktiivin säännöksissä huomioidaan Suomen maakaasumarkkinoiden erityispiirteitä, kuten kuluttaja-asiakkaiden ja jakeluverkkoihin liittyneen maakaasun kulutuksen vähäinen määrä, jotta vältettäisiin kustannus-/hyötysuhteeltaan kalliiden investointien tekeminen jakeluverkkoihin ja viranomaisvalvontaan.

Eduskunnan talousvaliokunta antoi 22.3.2022 lausuntonsa valtioneuvoston kirjelmistä (TaVL 16/2022 vp, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/TaVL_16+2022.pdf). Valiokunta piti vetymarkkinoiden edistämistä EU-sääntelyllä keskeisenä vetyinvestointien helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi. Valiokunta piti Euroopan kaasusektorin siirtymää vähähiiliseksi, fossiilisista kaasuista vapaaksi ja ilmastoneutraaliksi keskeisenä sekä ilmastotavoitteiden että Euroopan energiaturvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta.

Talousvaliokunta katsoi olevan tärkeää, että kehittyvän markkinan sirpaloitumista ehkäistään yhdenmukaiset kilpailuedellytykset varmistavalla sääntelyllä. Samalla on vältettävä ratkaisuja, jotka loisivat perusteetonta sääntelytaakkaa. Valiokunta katsoi, että vetyinfrastruktuuria tulee kehittää kustannustehokkaasti, ja sääntelyn valmistelun yhteydessä on selvitettävä vetysekoitteen siirtomahdollisuuksia nykyisessä putkistossa ja mahdollisuuksia vedylle tarkoitetun oman siirto- ja jakeluverkoston luomiseen. Eri siirtoverkkojen rooli on valiokunnan mukaan tärkeää tunnistaa, jotta vältytään kalliilta ja mahdollisesti väliaikaisilta investoinneilta.

Talousvaliokunnan mukaan sääntelyn tulee mahdollistaa tarvittaessa myös Suomessa tuotetun vedyn siirtäminen Keski-Eurooppaan, mutta samalla on keskeistä varmistaa vedyn tuottaminen suomalaisen teollisuuden käyttöön ja korkean jalostusarvon tuotannon edistäminen. Valiokunta totesi lisäksi, että kasvava vetytalous edellyttää merkittävää vähäpäästöisen sähköntuotannon lisärakentamista.

Talousvaliokunta kastoi, että kaasumarkkinadirektiiviä koskevan ehdotuksen osalta oli keskeistä varmistaa sääntelyn yhteensopivuus Suomen markkinoiden erityispiirteiden kanssa: ottaen huomioon kuluttaja-asiakkaiden ja jakeluverkkoihin liittyneen maakaasun kulutuksen vähäinen määrä sääntely ei saisi edellyttää kohtuuttomia investointeja valvontaan ja jakeluverkkoihin.

Talousvaliokunta piti perusteltuna myös valtioneuvoston kantaa siitä, että kaasun sisämarkkinoihin tulee voida edetä alueellisten markkinoiden kehittämisen kautta. Tältä kannalta tulee harkita syöttö- ja ottojärjestelmän määrittelemistä niin, että se sallisi myös välivaiheet kohti yhteistä tasehallintajärjestelmää ja tiiviimpää integraatiota.

Direktiivi- ja asetusehdotuksia käsiteltiin EU:n neuvostossa ja sen valmisteluelimissä joulukuusta 2021 toukokuuhun 2024. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi lausuntonsa asetus- ja direktiiviehdotuksista 18.5.2022 (2022/C323/17, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A52021AE6401), ja Euroopan alueiden komitea 12.10.2022 (2022/C 498/13, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A52022AR1522).

Euroopan parlamentin vastuuvaliokuntana toimi teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta (ITRE). Ehdotusta käsiteltiin sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunnassa, joka antoi ITRE:lle lausuntonsa 8.11.2022 (AD\1265643, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/IMCO-AD-732596_EN.pdf) sekä maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnassa, joka antoi ITRE:lle lausuntonsa 3.6.2022 (AL\1249710EN, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/AGRI-AL-719662_EN.pdf). Ehdotuksesta julkaistiin Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma 11.4.2024 (TA(2024)0283, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0283_FI.html).

EU:n neuvosto hyväksyi asetus- ja direktiiviehdotukset ensimmäisessä käsittelyssä 21.5.2024. Asetus ja direktiivi julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 15.7.2024.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu vuonna 2025 työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa EU:n uuden kaasumarkkinalainsäädännön täytäntöönpanoa valmistelleessa työryhmässä. Työryhmässä on ollut jäseninä edustajat työ- ja elinkeinoministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Energiavirastosta ja Kilpailu- ja kuluttajavirastosta. Pysyvinä asiantuntijoina työryhmässä ovat olleet edustajat Energiateollisuus ry:stä, Kemianteollisuus ry:stä, Metsäteollisuus ry:stä, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:stä, Suomen Kaasuyhdistys ry:stä, Teknologiateollisuus ry:stä ja järjestelmävastaavasta siirtoverkonhaltijasta Gasgrid Finland Oy:stä. Työryhmän sihteerit ovat tulleet työ- ja elinkeinoministeriöstä ja Energiavirastosta. Työryhmä on luovuttanut ehdotuksensa työ- ja elinkeinoministeriölle xx.xx.2026.

Hallituksen esityksen luonnos oli lausuntokierroksella xx.xx.–xx.xx.2026.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa https://valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnisteella TEM038:00/2023.

Maakaasumarkkinalakiin ehdotettua uutta 93 §:ää vastaavaa sääntelyä koskeva hallituksen esityksen luonnos on ollut aiemmin lausuntokierroksella 23.12.2024–3.2.2025 hankenumerolla TEM036:00/2024. Kyseinen hallituksen esityksen luonnos oli valmisteltu työryhmän toimesta, jossa oli edustettuna työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtioneuvoston kanslia ja Energiavirasto.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Tavoitteet

EU:n kaasumarkkinoita koskevalla sääntelyllä (kaasumarkkinadirektiivi ja -asetus) pyritään edistämään kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevan unionin tavoitteen saavuttamista samalla kun varmistetaan toimitusvarmuus sekä maakaasun ja vedyn sisämarkkinoiden moitteeton toiminta.

Uudistetun kaasumarkkina-asetuksen päätavoitteena on sen 4 johdantokappaleen mukaan mahdollistaa EU:n 2050-tavoitteen mukainen siirtymä ilmastoneutraaliuteen ja helpottaa sitä varmistamalla vetymarkkinoiden kasvu ja tehokkaat maakaasumarkkinat. Asetuksen tavoitteena on helpottaa uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun sekä vedyn pääsyä energiajärjestelmään, sekä luoda sääntelykehys, joka antaa kaikille markkinaosapuolille mahdollisuuden irtautua fossiilisesta kaasusta ja suunnitella toimintaansa, jotta vältetään lukkiutumisvaikutukset. Lisäksi asetuksella pyritään varmistamaan fossiilisten kaasujen asteittainen ja viiveetön käytöstä poistaminen erityisesti kaikilla asiaankuuluvilla teollisuudenaloilla ja lämmityksessä. Asetuksella pyritään lisäksi tukemaan kestävän biometaanin tuotantoa unionissa.

Asetuksen tavoitteena on helpottaa vetymarkkinoiden, hyödykepohjaisen vetykaupan ja likvidin kaupankäynnin keskusten syntymistä. Asetuksella vahvistetaan syrjimättömät säännöt vetyjärjestelmiin pääsyä koskevista edellytyksistä, ottaen huomioon kansallisten ja alueellisten markkinoiden erityispiirteet, vedyn sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi sekä energiajärjestelmän joustavuuden edistämiseksi. Lisäksi helpotetaan sellaisten moitteettomasti toimivien ja läpinäkyvien vetymarkkinoiden syntymistä ja toimintaa, joilla toimitusvarmuuden taso on korkea, ja säädetään mekanismeista, joilla yhdenmukaistetaan verkkoonpääsyä koskevia sääntöjä rajatylittävässä vedyn kaupassa.

Direktiivillä vahvistetaan yhteiset puitteet maakaasu- ja vetymarkkinoiden hiilestä irtautumiselle, jotta voidaan edistää unionin ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista. Direktiivin päätavoitteena on mahdollistaa siirtyminen ilmastoneutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä asetuksen (EU) 2021/1119 (jäljempänä *eurooppalainen ilmastolaki*) mukaisesti ja helpottaa sitä varmistamalla vetymarkkinoiden kasvu ja tehokkaat maakaasumarkkinat.

Direktiivissä vahvistetaan säännöt sellaisen unionin laajuisen yhteenliitetyn vetyjärjestelmän asteittaiselle perustamiselle, jolla edistetään sähköjärjestelmän pitkän aikavälin joustavuutta ja kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämistä aloilla, joilla hiilestä irtautuminen on vaikea toteuttaa, ottaen huomioon kasvihuonekaasujen vähentämispotentiaalin sekä energian ja kustannustehokkuuden muihin vaihtoehtoihin verrattuna, ja tuetaan siten unionin energiajärjestelmän hiilestä irtautumista. Direktiivissä vahvistetaan yhteiset säännöt, jotka koskevat vetyjärjestelmää käyttäen tapahtuvaa vedyn siirtoa, toimitusta ja varastointia. Siinä annetaan säännöt, jotka koskevat kyseisen alan järjestämistä ja toimintaa, markkinoille pääsyä sekä vetyverkkoihin, vedyn toimitukseen ja varastointiin sekä kyseisen verkon käyttöön sovellettavia lupien myöntämisperusteita ja menettelyjä.

Maakaasun osalta direktiivissä vahvistetaan yhteiset säännöt maakaasuverkkoa hyödyntävälle maakaasun siirrolle, jakelulle, toimitukselle ja varastoinnille sekä kuluttajansuojaa koskevat säännökset, jotta voidaan luoda yhdentyneet, kilpailuun perustuvat ja avoimet maakaasumarkkinat unionissa. Direktiivissä vahvistetaan yhteiset säännöt, jotka koskevat maakaasuverkon siirtymistä uusiutuviin ja vähähiilisiin kaasuihin perustuvaan integroituun ja erittäin tehokkaaseen järjestelmään.

2.2 Pääasiallinen sisältö

2.2.1 Verkkoon pääsy vetyverkoissa

Kaasumarkkina-asetus edellyttää, että vetyverkonhaltijoiden on tarjottava palvelujaan syrjimättömästi kaikille verkonkäyttäjille siten, että samaan palveluun sovelletaan yhtäläisiä sopimusehtoja. Vetyverkonhaltijoiden on julkaistava sopimusehdot ja verkkoonpääsystä veloitettavat tariffit sekä mahdolliset tasehallintamaksut verkkosivustollaan. Vedyn siirtoverkonhaltijoiden on pantava täytäntöön ja julkistettava siirtorajoitusten hallitsemiseksi syrjimättömät ja läpinäkyvät menettelyt, jotka myös helpottavat rajatylittävää vedyn kauppaa ketään syrjimättä. Vetyverkonhaltijoiden on arvioitava säännöllisesti uusien investointien markkinakysyntää ottaen huomioon toimitusvarmuuden ja vedyn lopullisten käyttötarkoitusten vaikuttavuuden.

Vetyverkot on organisoitava syöttö- ja ottojärjestelminä 1.1.2033 alkaen. Jäsenvaltiot voivat päättää olla soveltamatta kyseistä velvoitetta vetyverkkoihin, joihin sovelletaan kaasumarkkinadirektiivin 52 artiklan (Maantieteellisesti rajatut vetyverkot) mukaista poikkeusta ja joita ei ole liitetty toiseen vetyverkkoon.

1.1.2033 alkaen tai siinä tapauksessa, että jäsenvaltio päättää soveltaa kaasumarkkinadirektiivin 35 artiklan mukaista kolmansien osapuolten säänneltyä vetyverkkoihin pääsyä ennen tätä, asetuksen säännöksiä verkkoonpääsytariffeista sovelletaan vetyverkkoihin ja asetuksen mukaisia siirtoverkonhaltijoiden velvoitteita sovelletaan vetyverkonhaltijoihin. Vedyn siirtoverkonhaltijoiden on 1.1.2033 palvelujaan tarjotessaan noudatettava asetuksen mukaisia siirtoverkonhaltijoita koskevia vaatimuksia ja julkaistava verkon jokaisen kohdan osalta tariffit vetyverkonhaltijoiden eurooppalaisen verkoston (ENNOH), ylläpitämällä verkkoalustalla.

Myös direktiivissä säädetään kolmansien osapuolten pääsystä vetyverkkoon. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten säänneltyä vetyverkkoihin pääsyä varten luodaan julkaistuihin tariffeihin perustuva järjestelmä, jota sovelletaan puolueettomasti ja syrjimättömästi vetyverkon käyttäjien välillä. Jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että sääntelyviranomainen hyväksyy tariffit tai niiden laskentamenetelmät ennen niiden voimaantuloa ja että tariffit ja, jos ainoastaan menetelmät hyväksytään, menetelmät julkaistaan ennen niiden voimaantuloa.

Kaasumarkkina-asetus mahdollistaa, että jäsenvaltiot sallivat vetyverkonhaltijan jakavan vetyverkon kustannusten kattamisen verkkoonpääsytariffien avulla pidemmälle ajalle, jotta voidaan varmistaa, että tulevat käyttäjät maksavat asianmukaisesti osan vetyverkon kehittämisen alkukustannuksista. Tällainen kustannusten jakaminen ajallisesti ja sen perustana oleva menetelmä edellyttävät sääntelyviranomaisen hyväksyntää. Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön toimenpiteitä, kuten valtiontakauksen, joilla katetaan vetyverkonhaltijoiden taloudellinen riski, joka liittyy kustannusten ajallisesta jakamisesta aiheutuvaan alkukustannusten kattamisvajeeseen, edellyttäen, että tällaiset toimenpiteet ovat SEUT 107 artiklan mukaisia.

Vetyverkonhaltijoilla on tarvittaessa oltava pääsy muiden vetyverkonhaltijoiden verkkoon.

Vetyverkonhaltijalla on oikeus evätä pääsy tai liitäntä vetyjärjestelmään kapasiteetin puutteen tai liitännän puuttumisen vuoksi. Jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kapasiteetin puutteen tai liitännän puuttumisen vuoksi vetyjärjestelmään pääsyn tai liitännän epäävä vetyverkonhaltija tekee tarpeelliset parannukset, niiltä osin kuin se on taloudellista tai silloin kun mahdollinen asiakas on valmis maksamaan niistä. Tämän ei tule rajoittaa hiilestä irtautumista koskevia unionin tavoitteita ja sitä koskevia kansallisia tavoitteita ja fossiilisen kaasun kulutuksen vähentämistä tai siitä toisiin polttoaineisiin siirtymistä koskevia nykyisiä vaatimuksia.

2.2.2 Vedyn siirtoverkonhaltijoiden sääntely

Ennen kuin yritys hyväksytään ja nimetään vedyn siirtoverkonhaltijaksi, se on sertifioitava direktiivissä ja asetuksessa annettujen säännösten mukaisesti. Jäsenvaltioiden on hyväksyttävä ja nimettävä vedyn siirtoverkonhaltijoiksi yritykset, joiden sääntelyviranomainen on sertifiointimenettelyn mukaisesti varmistanut noudattaneen eriyttämisvaatimuksia.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 5.6.2026 alkaen vedyn siirtoverkonhaltijat eriytetään direktiivin 60 artiklassa vahvistettujen maakaasun siirtoverkonhaltijoita koskevien sääntöjen mukaisesti. Jäsenvaltioiden on varmistettava vedyn siirtoverkonhaltijoiden eriyttäminen tuotantoa ja toimittamista harjoittavista yrityksistä.

Jäsenvaltio voi päättää olla soveltamatta eriyttämisvelvoitetta vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen kuuluviin vedyn siirtoverkkoihin. Tällaisessa tapauksessa asianomaisen jäsenvaltion on nimettävä riippumaton vedyn siirtoverkonhaltija, joka on eriytetty direktiivin 61 artiklassa vahvistettujen maakaasun riippumattomia järjestelmävastaavia koskevien sääntöjen mukaisesti.

Vedyn siirtoverkon omistajien, jos riippumaton vedyn siirtoverkonhaltija on nimetty, sekä vetyvaraston haltijoiden, jotka kuuluvat vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, on oltava riippumattomia muusta vedyn siirtoon, jakeluun, kuljetukseen tai varastoihin liittymättömästä toiminnasta ainakin oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta. Direktiivissä asetetaan lisäksi vähimmäisvaatimukset vedyn siirtoverkon omistajan ja vetyvaraston haltijan riippumattomuuden varmistamiseksi.

Jos vedyn siirtoverkko kuuluu yhdelle tai useammalle sertifioidulle maakaasun siirtoverkonhaltijalle tai jos vedyn siirtoverkko on 4.8.2024 kuulunut vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, joka toimii vedyn tuotannon tai toimituksen alalla, jäsenvaltiot voivat päättää olla soveltamatta eriyttämisvelvoitetta ja nimetä jonkin tahon, joka on siirtoverkonhaltijan yksinomaisessa määräysvallassa tai kahden tai useamman siirtoverkonhaltijan yhteisessä määräysvallassa tai vedyn tuotannon tai toimituksen alalla toimivan vertikaalisesti integroituneen yrityksen yksinomaisessa määräysvallassa, integroiduksi vedyn siirtoverkonhaltijaksi, joka on eriytetty maakaasun riippumattomia siirtoverkonhaltijoita koskevien sääntöjen mukaisesti.

Jos vedyn siirtoverkonhaltija on osa maakaasun tai sähkön siirtoa tai jakelua harjoittavaa yritystä, sen on oltava riippumaton ainakin oikeudellisen muotonsa osalta. Jäsenvaltiot voivat myöntää poikkeuksia kyseisestä velvoitteesta julkisesti saatavilla olevan myönteisen kustannus-hyötyanalyysin perusteella edellyttäen, että sääntelyviranomainen antaa myönteisen arvion poikkeuksen vaikutuksista avoimuuteen, ristisubventioihin, verkkotariffeihin ja rajat ylittävään kauppaan. Tällaiseen arvioon on sisällyttävä vähintään aikataulu odotettavissa olevista omaisuuserien siirroista maakaasualalta vetyalalle.

Kaasumarkkina-asetus edellyttää lisäksi, että vedyn siirtoverkonhaltijoiden on tehtävä ENNOHin puitteissa unionin tason yhteistyötä, jonka tarkoituksena on edistää vedyn sisämarkkinoiden kehittämistä ja moitteetonta toimintaa ja rajatylittävää kauppaa sekä turvata Euroopan vedyn siirtoverkon optimaalinen hallinta, koordinoitu toiminta ja hyvä tekninen kehitys. Pääsäännön mukaan ENNOH koostuu kaasumarkkinadirektiivin mukaisesti sertifioiduista vedyn siirtoverkonhaltijoista. ENNOHin tehtävien suorittamiseen liittyvistä kustannuksista vastaavat vedyn siirtoverkonhaltijat, ja kustannukset otetaan huomioon tariffeja laskettaessa.

Vedyn siirtoverkonhaltijoiden on pyrittävä varmistamaan riittävä rajat ylittävä kapasiteetti eurooppalaisen vetyinfrastruktuurin integroimiseksi, niin että voidaan tyydyttää koko taloudelliselta kannalta kohtuullinen ja teknisesti toteuttamiskelpoinen kapasiteettia koskeva kysyntä.

Kaasumarkkina-asetuksen mukaan vedyn siirtoverkonhaltijoiden on edistettävä myös operatiivisia järjestelyjä verkon optimaalisen hallinnan varmistamiseksi ja varmistettava yhteenliitetyn unionin vetyjärjestelmän yhteentoimivuus, jotta voidaan helpottaa vierekkäisten vedyn siirtoverkonhaltijoiden kaupallista ja operatiivista yhteistyötä.

2.2.3 Vedyn jakeluverkkojen sääntely

Jäsenvaltioiden on nimettävä avointa menettelyä noudattaen jäsenvaltioiden määrittelemäksi ajaksi taloudellisen tehokkuuden ja energiatehokkuuden sekä taloudellisen tasapainon huomioon ottaen yksi tai useampi vedyn jakeluverkonhaltija. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat edellyttää, että nimeämisen tekevät jakeluverkon tai vedyn jakeluverkon omistavat tai siitä vastuussa olevat yritykset.

Jos vedyn jakeluverkonhaltija kuuluu vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, sen on oltava riippumaton muista vedyn jakeluverkkoon liittymättömistä toiminnoista ainakin oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta. Nämä säännöt eivät velvoita erottamaan jakeluverkon tai vedyn jakeluverkon omaisuuserien omistajuutta vertikaalisesti integroituneesta yrityksestä. Jäsenvaltiot voivat säätää, että vedyn jakeluverkonhaltijoiden on mahdollista vuokrata tai liisata vetyverkon omaisuuseriä muilta samaan yritykseen kuuluvilta jakeluverkon omistajilta, jakeluverkonhaltijoilta tai vedyn jakeluverkonhaltijoilta. Tällainen vuokraus tai liisaus ei saa johtaa eri toimijoiden välisiin ristisubventioihin.

Kaasumarkkina-asetus edellyttää, että vedyn jakeluverkonhaltijoiden on tehtävä yhteistyötä muiden vedyn jakeluverkonhaltijoiden ja vedyn siirtoverkonhaltijoiden kanssa koordinoidakseen ylläpitoa, vetyverkon kehittämistä, uusia liitäntöjä, käytöstäpoistoa ja vetyjärjestelmän toimintaa vetyjärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi, jotta voidaan maksimoida kapasiteetti ja minimoida vetyjärjestelmän toimintaan tarvittava energiankulutus.

Asetuksessa säädetään lisäksi jakeluverkonhaltijoiden eurooppalaisesta elimestä (EU DSO-elin), jonka kanssa vedyn jakeluverkonhaltijat voivat tehdä yhteistyötä vetymarkkinoiden kehittämiseksi sekä jakelu- ja siirtoverkkojen optimaalisen hallinnan ja koordinoidun toiminnan edistämiseksi. Rekisteröidyt jäsenet voivat osallistua EU DSO -elimeen suoraan, tai niitä voi edustaa jäsenvaltion nimeämä kansallinen järjestö tai unionin tason järjestö. EU DSO -elimen toimintoihin liittyvistä kustannuksista vastaavat jakeluverkonhaltijat ja vedyn jakeluverkonhaltijat, jotka ovat rekisteröityneitä jäseniä, ja kustannukset otetaan huomioon tariffeja laskettaessa.

2.2.4 Vetyterminaalien ja -varastojen ja putkilinjavarastoinnin sääntely

Kaasumarkkinadirektiivissä säädetään vetyterminaalien ja vetyvarastojen määritelmistä sekä niiden käyttöoikeutta, nimeämistä, riippumattomuutta ja tiedonhallintaa koskevista velvoitteista.

Jäsenvaltioiden on nimettävä tai edellytettävä, että vetyterminaaleja ja vetyvarastoja omistavat yritykset nimeävät yhden tai useamman infrastruktuurin haltijan jäsenvaltion määrittelemäksi ajaksi tehokkuuteen ja taloudelliseen tasapainoon liittyvät näkökohdat huomioon ottaen.

Direktiivissä säädetään riippumattomuusvaatimuksista vetyvarastonhaltijoille, jotka kuuluvat vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen. Näiden toimijoiden on oltava oikeudelliselta muodoltaan, organisaatioltaan ja päätöksenteoltaan riippumattomia vedyn tuotanto- ja toimitustoiminnoista.

Kolmansien osapuolten pääsyn osalta kaasumarkkinadirektiivi edellyttää, että vetyterminaaleihin toteutetaan neuvoteltuun käyttöoikeuteen perustuva järjestelmä puolueettomin, avoimin ja syrjimättömin perustein. Sääntelyviranomaisen on seurattava käyttöoikeuden edellytyksiä ja niiden vaikutusta vetymarkkinoihin sekä tarvittaessa toteutettava toimenpiteitä kilpailun turvaamiseksi. Osapuolet on velvoitettava neuvottelemaan käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä.

Vetyvarastojen ja putkilinjavarastoinnin osalta direktiivissä säädetään säännellystä kolmannen osapuolen käyttöoikeudesta, joka perustuu julkaistuihin tariffeihin ja jota sovelletaan objektiivisesti ja syrjimättömästi kaikkiin vetyjärjestelmän käyttäjiin. Sääntelyviranomaisen on hyväksyttävä tariffit tai niiden laskentamenetelmät ennen niiden voimaantuloa. Jäsenvaltio voi kuitenkin päättää olla soveltamatta säänneltyä käyttöoikeutta 31.12.2032 saakka ja toteuttaa neuvoteltuun käyttöoikeuteen perustuvan järjestelmän. Vetyterminaalin ja vetyvaraston haltijoiden on tarjottava markkinakysyntää vastaavia palveluja syrjimättömin ehdoin, yhteistyössä vedyn siirtoverkonhaltijan kanssa sekä julkaistava palvelujen käyttöä ja saatavuutta koskevat tiedot. Vetyterminaalien ja vetyvarastojen enimmäiskapasiteetti on saatettava markkinaosapuolten käyttöön järjestelmän toimivuus huomioon ottaen. Kapasiteetinjakomenettelyjen on oltava läpinäkyviä, syrjimättömiä ja markkinaperusteisia sekä annettava asianmukaisia taloudellisia signaaleja kapasiteetin tehokkaaseen käyttöön. Kapasiteetin hamstrauksen estämiseksi käyttämätön kapasiteetti on tarjottava uudelleen markkinoille, ja käyttäjille on mahdollistettava kapasiteetin jälleenmyynti jälkimarkkinoilla.

Lisäksi asetuksessa säädetään laajoista läpinäkyvyysvaatimuksista. Vetyterminaalien ja vetyvarastojen haltijoiden on julkistettava yksityiskohtaiset tiedot tarjoamistaan palveluista, sovellettavista ehdoista, tariffeista sekä sovitusta ja käytettävissä olevasta kapasiteetista käyttäjäystävällisessä ja syrjimättömässä muodossa. Tietoja on päivitettävä säännöllisesti, vähintään kerran vuorokaudessa.

Asetuksen 78 artiklassa säädetään mahdollisuudesta myöntää määräaikainen vapautus merkittävälle uudelle vetyinfrastruktuurille, kuten yhdysputkille, vetyterminaaleille ja maanalaisille vetyvarastoille asetuksen velvoitteista, lukuun ottamatta läpinäkyvyyttä, kolmannen osapuolen pääsyä vetyinfrastruktuuriin sekä vedyn siirtoverkonhaltijoiden eriyttämistä koskevia velvoitteita. Vapautus voidaan myöntää, jos investointi tehostaa kilpailua ja parantaa toimitusvarmuutta, edistää hiilestä irtautumista ja unionin ilmasto- ja energiatavoitteita, investointiin liittyvä riski on huomattava eikä investointi toteutuisi ilman vapautusta, infrastruktuuri on oikeudellisesti erillinen niistä verkonhaltijoista, joiden verkkoon se liitetään, käyttäjiltä peritään maksuja eikä vapautus haittaa kilpailua tai sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Vapautus myönnetään tapauskohtaisesti, ja menettelyyn sisältyy sääntelyviranomaisen harkinta, kuulemiset sekä komission valvontamahdollisuus.

2.2.5 Vetyalan yritysten järjestelmävelvoitteet

Kaasumarkkinadirektiivissä vetyalan yrityksellä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa vähintään yhtä seuraavista toiminnoista: vedyn tuotantoa, siirtoa, toimitusta, ostoa, varastointia tai vetyterminaalin toimintaa, ja joka vastaa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjiä.

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että vetyalan yritykset toimivat siten, että vetymarkkinat ovat kilpailulle avoimet, toimitusvarmat ja ympäristön kannalta kestävät. Yritysten välillä ei saa harjoittaa syrjintää niiden oikeuksien tai velvollisuuksien suhteen. Kuluttajien etujen on oltava sääntelyn keskiössä, ja palvelun laatu on vetyalan yritysten keskeinen vastuualue. Kuluttajien oikeudet, mukaan lukien energian saatavuus ja energiaköyhyyden torjunta, on

turvattava ja niihin liittyvää avoimuutta lisättävä. Vetyverkkojen ristisubventioita muiden energiamuotojen verkkotariffeilla on vältettävä.

Jäsenvaltiot voivat yleisen taloudellisen edun nimissä asettaa vetyalan yrityksille julkisen palvelun velvoitteita, jotka voivat koskea toimitusvarmuutta, toimitusten säännöllisyyttä ja laatua, ympäristönsuojelua, energiatehokkuutta, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian edistämistä, ilmastonsuojelua tai toimituksen hintaa. Velvoitteiden on oltava selkeästi määriteltyjä, avoimia, syrjimättömiä ja todennettavia. Mahdolliset korvaukset on toteutettava avoimesti ja syrjimättömästi. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle toteuttamistaan julkisen palvelun velvoitteista ja niiden muutoksista sekä kuultava asianomaisia sidosryhmiä avoimella ja osallistavalla tavalla ennen velvoitteiden asettamista.

Jäsenvaltioilla ja niiden nimeämillä toimivaltaisilla viranomaisilla, mukaan lukien sääntelyviranomaisilla, on oikeus tutustua vetyalan yritysten kirjanpitoon tehtäviensä hoitamiseksi. Viranomaisten on pidettävä kaupallisesti arkaluonteiset tiedot luottamuksellisina.

Direktiivin 75 artiklassa säädetään kirjanpidon eriyttämisestä. Vetyalan yritysten on laadittava tilinpäätöksensä ja julkaistava ne sovellettavan tilinpäätöslainsäädännön mukaisesti. Syrjinnän, ristisubvention ja kilpailun vääristymisen välttämiseksi yritysten on pidettävä sisäisessä kirjanpidossaan erillistä kirjanpitoa kustakin vedyn siirtoon, varastointiin ja vetyterminaaleihin liittyvästä toiminnosta. Maakaasuverkon käyttäjien ja vetyverkon käyttäjien välillä ei saa esiintyä ristisubventiota.

Kaasumarkkina-asetuksen 53 artiklassa säädetään osallistumisesta vetymarkkinoiden kehittämistä tukevaan mekanismiin. Mekanismiin voivat syrjimättömästi osallistua unioniin sijoittautuneet vetyalan yritykset ja vetyä kuluttavat yritykset. Osallistuminen ei ole sallittua yrityksille, jotka ovat unionin rajoittavien toimenpiteiden kohteena tai tällaisten tahojen omistuksessa tai määräysvallassa taikka toimivat niiden puolesta tai johdolla. Sopimusvelvoitteilla on varmistettava, ettei varoja tai taloudellisia resursseja aseteta tällaisten tahojen saataville. Myös energiayhteisön sopimuspuoliin sijoittautuneet yritykset voivat osallistua mekanismiin, jos tarvittavat järjestelyt niiden osallistumiselle on toteutettu asetuksen mukaisesti.

2.2.6 Vedyn vähittäismarkkinat

Kuluttajan etu on määritelty direktiivin keskeiseksi elementiksi, ja direktiivi sisältää kuluttajansuojaa koskevia säännöksiä, jotka tulevat sovellettavaksi myös vetymarkkinoilla. Direktiivin johdantokappaleessa määritellään, että kaikkien vetyjärjestelmiin liitettyjen loppukäyttäjien olisi nautittava samoista kuluttajien perusoikeuksista, joita sovelletaan maakaasuverkkoon liitettyihin loppukäyttäjiin. Vetyjärjestelmään ei kuitenkaan sovellettaisi kuluttajasäännöksiä, joiden tarkoituksena on kannustaa kotitalousasiakkaita osallistumaan markkinoille, kuten hintavertailuvälineitä ja aktiivisia asiakkaita koskevia säännöksiä. Toisaalta direktiivissä ulotetaan koskemaan myös vetymarkkinoita jäsenvaltioiden velvoite toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä heikossa asemassa olevien asiakkaiden tarvitsemien toimitusten varmistamiseksi sekä energiatehokkuuden parantamisen ja uusiutuvan energian käyttöönoton tukemiseksi, jotta voidaan puuttua kestävällä tavalla energiaköyhyyteen.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikilla loppukäyttäjillä on oikeus saada vetyä niiden toimittajalta tämän kanssa sovitun mukaisesti riippumatta siitä, missä jäsenvaltiossa tällä on toimilupa, edellyttäen, että toimittaja noudattaa sovellettavia kauppaa, tasehallintaa ja toimitusvarmuutta koskevia sääntöjä sekä soveltuvia lupamenettelyjä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppukäyttäjillä on direktiivissä säädetyt sopimuksia, hintoja, maksutapoja, ehtoja, palvelua ja laskutusta koskevat oikeudet.

Jäsenvaltioiden on varmistettava älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönotto vetyjärjestelmässä. Direktiivissä säädetään lisäksi jäsenvaltion tai sen toimivaltaisen viranomaisen velvoitteesta täsmentää mittaus- ja kulutustietojen sekä tietojen, joita asiakas tarvitsee toimittajan vaihtamiseen ja muihin palveluihin, tiedonhallintaa ja tietojen vaihtamista koskeva sääntely.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käyttöön otetaan keskitettyjä palvelupisteitä, jotta kaikille asiakkaille, myös niille, joilla ei ole internetyhteyttä, voidaan antaa kaikki tarvittavat tiedot heidän oikeuksistaan, voimassa olevasta lainsäädännöstä ja riitatilanteessa käytettävistä tuomioistuinten ulkopuolisista riitojenratkaisumenettelyistä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppukäyttäjillä on käytettävissään yksinkertaiset, oikeudenmukaiset, kohtuulliset, avoimet, riippumattomat, kustannustehokkaat ja toimivat tuomioistuinten ulkopuoliset menettelyt direktiivin mukaisesti vahvistettuja oikeuksia ja velvollisuuksia koskevien riitojen ratkaisemiseksi riippumattoman mekanismin, kuten energia-asioiden oikeusasiamiehen tai kuluttajansuojaelimen tai sääntelyviranomaisen, avulla.

Jäsenvaltion on toteutettava toimenpiteitä heikossa asemassa olevien asiakkaiden ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden verkosta irtikytkemisen estämiseksi. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimittajat eivät irtisano asiakkaiden kanssa tehtyjä sopimuksia tai kytke asiakkaita irti verkosta syistä, joiden osalta asianomainen toimittaja käsittelee direktiivin 11 artiklan 9 kohdan mukaisesti valitusta tai joihin sovelletaan tuomioistuimen ulkopuolista riitojenratkaisua. Jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä, jotta asiakkaat voivat välttää toimitusten keskeyttämisen.

Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön viimesijaista toimittajaa koskeva järjestely tai toteutettava vastaavat toimenpiteet toimitusten jatkuvuuden varmistamiseksi ainakin kotitalousasiakkaille. Viimesijaiset toimittajat on nimettävä oikeudenmukaisella, läpinäkyvällä ja syrjimättömällä menettelyllä.

2.2.7 Vetyverkkojen sääntelyn täysi käyttöönotto ja siirtymäajan sääntely

Kaasumarkkinadirektiivin 3 artiklassa säädetään yleisistä periaatteista vetymarkkinoiden järjestämiseksi. Jäsenvaltioiden on varmistettava, ettei kansallinen lainsäädäntö aiheettomasti haittaa vedyn rajat ylittävää kauppaa, likvidin vetykaupan syntymistä ja toimintaa, kuluttajien osallistumista tai investointeja, erityisesti uusiutuvaan ja vähähiiliseen kaasuun tai energian varastointiin jäsenvaltioiden välillä. Lisäksi vedyn hintojen on vastattava tosiasiallista kysyntää ja tarjontaa.

Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, ettei vedyn sisämarkkinoilla ole perusteettomia esteitä markkinoille pääsylle, markkinoilta poistumiselle, kaupankäynnille tai toiminnalle. Energia-alan yrityksiin on sovellettava avoimia, oikeasuhteisia ja syrjimättömiä sääntöjä, maksuja ja kohtelua erityisesti verkkoon liittämisen, tukkumarkkinoille pääsyn, tietojen saatavuuden, toimittajan vaihtamisen, laskutuksen sekä soveltuvin osin toimilupien osalta.

Vetyverkkojen sääntelyn täyden käyttöönoton aikataulusta säädetään kaasumarkkinadirektiivin 35 artiklassa. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten säänneltyä vetyverkkoihin pääsyä varten luodaan julkaistuihin tariffeihin perustuva järjestelmä. Järjestelmää on sovellettava puolueettomasti ja syrjimättömästi vetyverkon käyttäjien välillä. Jäsenvaltio voi kuitenkin päättää olla soveltamatta tätä velvoitetta 31.12.2032 saakka. Tällöin on toteutettava kolmansien osapuolten neuvoteltuun käyttöoikeuteen perustuva järjestelmä puolueettomin, avoimin ja syrjimättömin perustein. Sääntelyviranomaisen on varmistettava, että osapuolet voivat neuvotella pääsystä ja että neuvottelut käydään vilpittömässä mielessä.

Kaasumarkkina-asetuksen 7 artiklassa säädetään kolmannen osapuolen verkkoonpääsyyn liittyvistä palveluista vetyverkonhaltijoiden osalta. Säänneltyä kolmannen osapuolen pääsyä sovelletaan viimeistään 1.1.2033 alkaen. Jos jäsenvaltio päättää ottaa säännellyn pääsyn käyttöön tätä aikaisemmin, soveltaminen alkaa kyseisestä ajankohdasta.

Vedyn siirtoverkonhaltijoiden on 1.1.2033 alkaen noudatettava palveluja tarjotessaan myös asetuksen 5 artiklan mukaisia pääomapohjien eriyttämistä koskevia vaatimuksia, 10 artiklan mukaisia kapasiteetinjakomekanismien ja siirtorajoitusten hallintamenettelyjen periaatteita sekä 13 artiklan mukaisia tasehallintasääntöjä ja tasepoikkeamamaksuja koskevia vaatimuksia. Niiden on lisäksi julkaistava verkon jokaisen kohdan tariffit vetyverkonhaltijoiden eurooppalaisen verkoston ENNOH:n ylläpitämällä verkkoalustalla.

Kaasumarkkinadirektiivin 50 artiklan 4 kohdan mukaan vetyverkonhaltijoiden on vastattava verkkojensa tasehallinnasta 1.1.2033 alkaen tai aikaisemmasta ajankohdasta, jos sääntelyviranomainen niin päättää. Tasehallintasääntöjen on oltava tasapuolisia, avoimia ja syrjimättömiä. Niihin on sisällyttävä säännöt verkon käyttäjiltä energian tasepoikkeamista veloitettavista maksuista.

2.2.8 Alueelliset poikkeukset

Jäsenvaltiot voivat myöntää poikkeuksia direktiivin 46 (Jakeluverkonhaltijoiden ja vedyn jakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen), 68 (Vedyn siirtoverkonhaltijoiden eriyttäminen) tai 71 (Siirtoverkonhaltijoiden ja vedyn siirtoverkonhaltijoiden nimeäminen ja sertifiointi) artiklan soveltamisesta vetyverkkoihin, jotka sijaitsevat direktiivissä luetelluilla alueilla. Suomen osalta kyseisiin alueisiin lukeutuvat Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi. Poikkeusten voimassaolo päättyy 15 vuoden kuluttua niiden myöntämispäivästä ja joka tapauksessa viimeistään 31.12.2044. Poikkeus on peruutettava, jos tällaisesta poikkeuksesta hyötyvä vetyverkko ulotetaan eristyneen alueen ulkopuolelle tai liitetään alueiden ulkopuolella sijaitseviin vetyverkkoihin.

Sääntelyviranomaisen on joka seitsemäs vuosi poikkeuksen myöntämispäivästä lukien tai komission perustellusta pyynnöstä julkaistava arvio kyseisen poikkeuksen vaikutuksista kilpailuun, infrastruktuurin kehittämiseen ja markkinoiden toimintaan. Jos sääntelyviranomainen toteaa tällaisen arvion jälkeen, että poikkeuksen soveltamisen jatkaminen saattaisi estää kilpailua tai vaikuttaa kielteisesti vetyinfrastruktuurin tehokkaaseen käyttöönottoon tai vetymarkkinoiden kehitykseen jäsenvaltiossa tai unionissa, jäsenvaltion on peruutettava poikkeus.

2.2.9 Maantieteellisesti rajatut vetyverkot

Kaasumarkkinadirektiivin 52 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että sääntelyviranomaiset myöntävät poikkeuksen tietyistä direktiivin velvoitteista vetyverkoille, joissa siirretään vetyä maantieteellisesti rajatulla teollisuus- tai elinkeinoalueella. Poikkeuksen edellytyksenä on, että verkko täyttää koko poikkeuksen voimassaolon ajan seuraavat edellytykset: a) siihen ei saa sisältyä vety-yhdysputkia; b) siinä ei saa olla suoria liitäntöjä vetyvarastoihin tai vetyterminaaleihin, paitsi jos tällaiset varastot tai terminaalit on nekin liitetty vetyverkkoon, johon sovelletaan 52 artiklan tai 51 artiklan nojalla myönnettyä poikkeusta; sen ensisijaisena tarkoituksena on oltava vedyn toimittaminen kyseiseen verkkoon suoraan liitetyille asiakkaille; ja d) sitä ei saa liittää mihinkään muuhun vetyverkkoon lukuun ottamatta verkkoja, joihin sovelletaan myös artiklan 52 nojalla myönnettyä poikkeusta ja joita ylläpitää sama vetyverkonhaltija.

Sääntelyviranomainen voi myöntää edellytykset täyttäville vetyverkoille poikkeuksen direktiivin 68 (Vedyn siirtoverkonhaltijoiden eriyttäminen) ja 71 artiklasta (Siirtoverkonhaltijoiden ja

vedyn siirtoverkonhaltijoiden nimeäminen ja sertifiointi) tai 46 (Jakeluverkonhaltijoiden ja vedyn jakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen) artiklasta.

Kaasumarkkina-asetus mahdollistaa jäsenvaltiolle lisäksi poikkeuksen syöttö- ja ottojärjestelmän käyttöönotosta vetyverkkoihin, joihin sovelletaan kaasumarkkinadirektiivin 52 artiklan mukaista poikkeusta ja joita ei ole liitetty toiseen vetyverkkoon (asetuksen 7 artiklan 7 kohta).

Lisäksi maantieteellisesti rajattujen vetyverkkojen poikkeuksen puitteissa voidaan poiketa direktiivin 56 artiklan 4 kohdan säännöksestä, jonka mukaan sääntelyviranomaisen on tarkasteltava vedyn jakeluverkon kehittämissuunnitelma, ja että sääntelyviranomainen voi pyytää suunnitelman muuttamista arvioinnin mukaisesti.

Sääntelyviranomaisen on hyväksyttävä päätös poikkeuksen lakkauttamisesta, jo se katsoo, että poikkeuksen soveltamisen jatkaminen saattaisi estää kilpailua tai vaikuttaa kielteisesti vetyinfrastruktuurin tehokkaaseen käyttöönottoon tai vetymarkkinoiden kehitykseen ja toimintaan unionissa tai jäsenvaltiossa taikka kun jokin poikkeuksen edellytyksistä ei enää täyty. Sääntelyviranomaisen on joka seitsemäs vuosi poikkeuksen myöntämispäivästä lukien julkaistava arvio poikkeuksen vaikutuksista kilpailuun, vetyinfrastruktuuriin sekä vetymarkkinoiden kehitykseen ja toimintaan unionissa tai jäsenvaltiossa.

2.2.10 Sääntelyviranomainen

Direktiivi edellyttää kunkin jäsenvaltion nimeävän yhden sääntelyviranomaisen kansallisella tasolla. Jäsenvaltioiden on taattava sääntelyviranomaisen riippumattomuus ja varmistettava, että se käyttää toimivaltuuksiaan puolueettomasti ja avoimesti.

Sääntelyviranomaisen on toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet direktiivin 77 artiklassa säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi, mukaan lukien kilpailulle avointen, joustavien, varmojen ja ympäristön kannalta kestävien vedyn sisämarkkinoiden edistäminen unionin alueella, sekä jäsenvaltioiden välisen vetykaupan rajoitusten poistaminen, sekä uuden tuotantokapasiteetin verkkoon liittämisen ja pääsyn helpottaminen, erityisesti sellaisten esteiden poistaminen, jotka voisivat haitata uusien markkinoille tulijoiden liittämistä ja pääsyä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan kaasun ja vedyn markkinoille.

Direktiivin 78 artiklassa säädetään lisäksi sääntelyviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista. Sääntelyviranomaisen tehtäviin lukeutuvat muun muassa vetyverkkoon pääsyä koskevien tariffien tai niiden laskentamenetelmien vahvistaminen tai hyväksyminen, vedyn laadun ja tarvittaessa vetyverkonhaltijoiden toteuttaman kaasun laadunhallinnan kehityksen seuranta, sekä sen varmistaminen, ettei vedyn siirtoon, vedyn varastointiin ja vetyterminaaleihin ja vedyn toimitukseen liittyvien toimintojen välillä esiinny ristisubventioita. Sääntelyviranomaiselle on annettava riittävät toimivaltuudet sen tehtävien tehokkaan ja joutuisan suorittamisen varmistamiseksi.

Sääntelyviranomaisilla on oltava oikeus edellyttää, että vetyvarastojen ja vetyterminaalien haltijat ja vetyverkonhaltijat tarvittaessa muuttavat ehtoja ja edellytyksiä, myös tariffeja ja menetelmiä, sen varmistamiseksi, että ne ovat oikeasuhteisia ja että niitä sovelletaan syrjimättömällä tavalla. Jos vedyn verkkotariffien vahvistaminen viivästyy, sääntelyviranomaisilla on oltava valtuudet määrittää tai hyväksyä alustavat vedyn verkkotariffit tai niiden laskentamenetelmät ja päättää asiaankuuluvista korvaustoimenpiteistä, mikäli lopulliset tariffit tai menetelmät eroavat alustavista tariffeista tai menetelmistä.

Jäsenvaltioiden on luotava sellaiset asianmukaiset ja tehokkaat menetelmät sääntelyn, valvonnan ja avoimuuden turvaamiseksi, joilla vältetään määräävän aseman väärinkäyttö etenkin

kuluttajien etujen vastaisella tavalla sekä kaikenlainen markkinoiden valtaukseen tähtäävä toiminta.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisella tasolla on olemassa sopivat järjestelmät, joiden mukaisesti osapuoli, jota sääntelyviranomaisen päätös koskee, voi hakea siihen muutosta elimeltä, joka on riippumaton asianomaisista osapuolista ja hallituksista.

Sääntelyviranomaisten on kuultava toisiaan ja tehtävä tiivistä yhteistyötä keskenään, erityisesti Euroopan energian sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston ACER:n puitteissa, sekä annettava toisilleen ja ACER:lle kaikki tiedot, joita ne tarvitsevat tästä direktiivistä johtuvien tehtäviensä hoitamiseksi. Vastaanottavan viranomaisen on vaihdettavien tietojen osalta varmistettava sama luottamuksellisuuden taso kuin tiedot lähettäneeltä viranomaiselta edellytetään.

Jäsenvaltioiden on edellytettävä, että kaasuntoimittajat pitävät kansallisten viranomaisten, mukaan lukien sääntelyviranomainen ja kansalliset kilpailuviranomaiset, ja komission saatavilla niiden tehtävien suorittamiseksi vähintään viiden vuoden ajan merkitykselliset tiedot kaikista vedyn toimitussopimuksiin ja vetyjohdannaisiin liittyvistä liiketoimista tukkuasiakkaiden ja siirtoverkonhaltijoiden, maakaasun varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden sekä vetyverkkojen, -varastojen ja -terminaalien haltijoiden kanssa.

Jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen, verkkosääntöjen ja suuntaviivojen sekä asetuksen liitteessä I vahvistettujen suuntaviivojen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

2.2.11 Integroidun verkon suunnittelu

Direktiivillä pyritään varmistamaan kustannustehokkaat investoinnit maakaasu- ja vetyverkkoihin. Jotta voidaan varmistaa infrastruktuurin kustannustehokas käyttöönotto ja välttää hukkainvestointeja, verkkosuunnittelussa olisi otettava huomioon myös maakaasun ja sähkön sekä vedyn ja tarvittaessa kaukolämmön välisten yhteyksien lisääntyminen. Kyseisillä suunnitelmilla olisi edistettävä unionin energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Vedyn siirtoverkonhaltijoiden on asianomaisia sidosryhmiä kuultuaan toimitettava vähintään joka toinen vuosi asianomaiselle sääntelyviranomaiselle kymmenvuotinen verkon kehittämissuunnitelma, joka perustuu nykyisiin ja ennakoituihin toimituksiin ja kysyntään. Kullakin jäsenvaltiolla on oltava yksi vetyä koskeva verkon kehittämissuunnitelma tai yksi yhteinen maakaasua ja vetyä koskeva suunnitelma.

Jäsenvaltioiden, jotka sallivat yhden yhteisen suunnitelman laatimisen, on varmistettava, että tällainen suunnitelma on riittävän avoin, jotta sääntelyviranomainen voi selkeästi yksilöidä suunnitelmassa käsiteltävät maakaasualan erityistarpeet ja vetyalan erityistarpeet. Jäsenvaltioiden, joissa laaditaan erilliset maakaasua ja vetyä koskevat suunnitelmat, on varmistettava, että siirtoverkonhaltijat ja vedyn siirtoverkonhaltijat tekevät tiivistä yhteistyötä silloin, kun on tarpeen tehdä päätöksiä energiatehokkuusdirektiivissä ((EU) 2023/1791) määritellyn järjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi eri energiankantajien osalta, esimerkiksi käyttötarkoituksen muuttamiseksi.

Vedyn siirtoverkonhaltijoiden on tehtävä tiivistä yhteistyötä sähkön siirtoverkonhaltijoiden ja tapauksen mukaan sähkön jakeluverkonhaltijoiden kanssa, jotta voidaan koordinoida yhteisiä infrastruktuurivaatimuksia, kuten elektrolyysilaitteiden sijaintia ja asiaankuuluvaa siirtoinfrastruktuuria, ja otettava niiden näkemykset mahdollisimman tarkasti huomioon.

Jäsenvaltioiden on pyrittävä varmistamaan maakaasua, vetyä ja sähköä koskevien kymmenvuotisten verkon kehittämissuunnitelmien koordinoidut suunnitteluvaiheet.

Infrastruktuurin haltijoiden, mukaan lukien vedyn jakeluverkon, vetyterminaalien ja vetyvarastojen haltijat, on toimitettava siirtoverkonhaltijoille ja vedyn siirtoverkonhaltijoille ja vaihdettava niiden kanssa kaikki merkitykselliset tiedot kymmenvuotista verkon kehittämissuunnitelmaa varten. Kymmenvuotiset verkon kehittämissuunnitelmat on julkaistava ja asetettava saataville verkkosivustolla yhdessä sidosryhmien kuulemisen tulosten kanssa. Direktiivissä säädetään lisäksi kehittämissuunnitelmien sisällöstä ja suunnitelman laatimisessa huomioitavista seikoista.

Sääntelyviranomaisen on kuultava kaikkia tosiasiallisia tai mahdollisia verkonkäyttäjiä kymmenvuotisesta verkon kehittämissuunnitelmasta julkisella ja avoimella tavalla.

Sääntelyviranomaisen on tarkasteltava kymmenvuotisen verkon kehittämissuunnitelman EU-sääntelyn mukaisuutta sekä seurattava suunnitelman täytäntöönpanoa. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sääntelyviranomainen on velvollinen tekemään direktiivissä säädettyjä toimia kymmenvuotiseen verkon kehittämissuunnitelmaan sisältyvää investoinnin toteutumisen varmistamiseksi, jos integroitu vedyn siirtoverkonhaltija tai riippumaton vedynsiirtoverkonhaltija ei muutoin tee suunnitelmaan sisältyvää investointia eikä perusteena ole ylivoimainen este.

Vedyn jakeluverkonhaltijoiden on toimitettava sääntelyviranomaiselle joka neljäs vuosi suunnitelma, jossa esitetään vetyverkkoinfrastruktuuri, jota ne pyrkivät kehittämään. Jäsenvaltiot voivat sallia, että vedyn jakeluverkonhaltijat ja jakeluverkonhaltijat, jotka toimivat samalla alueella, laativat yhteisen suunnitelman. Jäsenvaltioiden, jotka sallivat yhden yhteisen suunnitelman laatimisen, on varmistettava, että suunnitelma on riittävän avoin, jotta voidaan selkeästi yksilöidä suunnitelmassa käsiteltävät maakaasualan ja vetyalan erityistarpeet. Jäsenvaltioiden, joissa laaditaan erilliset maakaasua ja vetyä koskevat suunnitelmat, on varmistettava, että maakaasun jakeluverkonhaltijat ja vedyn jakeluverkonhaltijat tekevät tiivistä yhteistyötä silloin, kun on tarpeen tehdä päätöksiä järjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi eri energiankantajien osalta, esimerkiksi käyttötarkoituksen muuttamiseksi.

Direktiivissä säädetään lisäksi tarkemmista vaatimuksista vedyn jakeluverkon kehittämissuunnitelmalle. Sääntelyviranomaisen on arvioitava kehittämissuunnitelman direktiivin mukaisuutta.

Jäsenvaltiot voivat 31.12.2032 saakka, ja rajoittamatta sääntelyviranomaisen toimivaltaa valvoa verkkoonpääsyä koskevia sääntöjä, antaa toisen toimivaltaisen viranomaisen tehtäväksi vedyn jakeluverkon kehittämissuunnitelman tarkastelun ja suositusten antamisen vedyn jakeluverkonhaltijan toimittamaa suunnitelmaa koskeviksi muutoksiksi, jotta varmistetaan johdonmukaisuus yhdennettyjen kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien ja niiden päivitysten kanssa.

Kaasumarkkina-asetuksessa säädetään lisäksi vetyä koskevasta unionin laajuisesta verkon kehittämissuunnitelmasta, johon on sisällyttävä integroidun vetyverkon mallintaminen, skenaarioiden laatiminen, Euroopan toimitusten riittävyysnäkymät ja verkon häiriönkestävyyden arviointi, ja jonka perustana kansalliset vedyn siirtoverkon kehittämissuunnitelmat toimivat. Vetyä koskevan unionin laajuisen verkon kehittämissuunnitelman laatii ENNOH. Kaasu-ENTSOn on laadittava 1.1.2027 ulottuvan siirtymäkauden aikana vuoden 2026 vetyä koskeva unionin laajuinen verkon kehittämissuunnitelma siten, että vedyn siirtoverkonhaltijat osallistuvat siihen täysimittaisesti, ja yhdessä ENNOHin kanssa heti, kun se on perustettu.

2.2.12 Rajat ylittävät vedyn siirtoverkot

Kaasumarkkina-asetus edellyttää vedyn laatua koskevaa rajatylittävää koordinointia. Vedyn siirtoverkonhaltijoiden on tehtävä yhteistyötä välttääkseen vedyn laatueroista johtuvia rajat ylittävien vetyvirtausten rajoituksia, jotta täytetään eri loppukäyttösovellusten laatuvaatimukset sovellettavien vedyn laatustandardien mukaisesti. Jos asianomaiset vedyn siirtoverkonhaltijat eivät tavallisessa toiminnassaan voi välttää vedyn laatueroista johtuvaa rajat ylittävien virtausten rajoitusta, niiden on ilmoitettava siitä viipymättä asianomaisille sääntelyviranomaisille. Asetuksessa säädetään tarkemmin sääntelyviranomaisten toimista kyseessä olevassa tilanteessa.

Jos jäsenvaltiot soveltavat 35 artiklan 1 kohdan mukaista kolmansien osapuolten säänneltyä pääsyä vedyn siirtoverkkoihin, ja jos vety-yhdysputkihanke ei ole Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/869 (jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*) II luvussa ja liitteessä I olevassa 3 kohdassa tarkoitettu yhteistä etua koskeva hanke, vierekkäisten vedyn siirtoverkonhaltijoiden, joihin vaikutukset kohdistuvat, on vastattava hankkeen kustannuksista. Jos vedyn siirtoverkonhaltijat havaitsevat huomattavan eron hyötyjen ja kustannusten välillä, ne voivat laatia hankesuunnitelman, johon sisältyy rajat ylittävää kustannusten jakamista koskeva pyyntö, ja toimittaa sen yhdessä asianomaisille sääntelyviranomaisille yhteistä hyväksyntää varten. Asianomaisten sääntelyviranomaisten on vedyn siirtoverkonhaltijoita kuultuaan tehtävä yhteinen päätös hankkeesta kullekin vedyn siirtoverkonhaltijalle aiheutuvien investointikustannusten jakautumisesta.

Kaikkien asianomaisten vedyn siirtoverkonhaltijoiden on 1.1.2033 alkaen neuvoteltava taloudellisen korvauksen järjestelmä rajat ylittävän vetyinfrastruktuurin rahoituksen varmistamiseksi siinä tapauksessa, että vedyn siirtoverkkoihin pääsystä jäsenvaltioiden välisissä yhteenliitäntäpisteissä ei peritä tariffeja asetuksen (EU) 2024/1789 7 artiklan 8 kohdan mukaisesti. Kyseistä järjestelmää kehittäessään vedyn siirtoverkonhaltijoiden on järjestettävä laaja kuulemisprosessi, johon osallistuvat kaikki asianomaiset markkinaosapuolet. Asianomaisten vedyn siirtoverkonhaltijoiden on sovittava taloudellisen korvauksen järjestelmästä viimeistään 31.12.2035 ja toimitettava se asianomaisille sääntelyviranomaisille yhteisesti hyväksyttäväksi. Jos sopimukseen ei päästä tämän määräajan kuluessa, asianomaisten sääntelyviranomaisten on yhdessä päätettävä asiasta kahden vuoden kuluessa. Jos asianomaiset sääntelyviranomaiset eivät pääse sopimukseen kahden vuoden kuluessa, ACER tekee päätöksen asetuksen (EU) 2019/942 6 artiklan 10 kohdassa säädettyä menettelyä noudattaen.

2.2.13 Maakaasualan sääntelyn muutokset

Yleisesti

Kaasumarkkinadirektiivi tuo maakaasualaa koskevaan, erityisesti vähittäismarkkinasääntelyyn uusia velvoitteita ja täsmennyksiä, jotka liittyvät erityisesti fossiilisten kaasujen asteittaiseen käytöstä poistamiseen, kuluttajansuojan vahvistamiseen sekä markkinoiden läpinäkyvyyden ja toimivuuden parantamiseen. Sääntelyllä ohjataan maakaasun käytön hallittua vähentämistä siten, että verkosta irtikytkemiset toteutetaan ennakoivasti, oikeudenmukaisesti ja kuluttajien oikeudet turvaten, samalla kun asiakkaille tarjotaan tietoa vaihtoehdoista ja saatavilla olevasta tuesta. Lisäksi direktiivi asettaa vaatimuksia tarjousten vertailtavuudelle ja asiakkaiden osallistumismahdollisuuksille, edistää älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönottoa sekä vahvistaa heikossa asemassa olevien ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden suojaa. Direktiivin johdanto osan 9 kohdan mukaan sääntelyn tavoitteena on välttää fossiilisiin kaasuihin lukkiutumista ja varmistaa fossiilisten kaasujen asteittainen ja viiveetön käytöstä poistaminen, erityisesti teollisuudenaloilla ja lämmityksessä.

Direktiivin 11 artiklan 10 kohdan mukaan toimittajien on maksujen laiminlyöntitilanteissa annettava maakaasun kotitalousasiakkaille riittävät tiedot toimista, jotka ovat vaihtoehtoisia kaasuverkosta irtikytkemiselle, riittävän ajoissa ennen suunniteltua irtikytkemistä. Vaihtoehdot voivat liittyä esimerkiksi tukilähteisiin, ennakkomaksujärjestelmiin, energiakatselmuksiin, energia alan konsultointiin, vaihtoehtoisiin maksusuunnitelmiin, velkaneuvontaan tai irtikytkemisen lykkäämiseen, eikä niistä tulisi aiheutua irtikytkemisen kohteena oleville asiakkaille ylimääräisiä kustannuksia.

Kaasumarkkinadirektiivin 13 artiklassa säädetään kuluttajien oikeuksista ja suojelusta tilanteissa, joissa maakaasun käytöstä poistaminen johtaa verkon käyttäjien irtikytkemiseen verkosta. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että verkon käyttäjiä ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä, erityisesti kuluttaja asioista vastaavia elimiä, kuullaan. Lisäksi verkon käyttäjille, loppukäyttäjille ja sidosryhmille on tiedotettava riittävän ajoissa suunnitellusta ajankohdasta, keskeyttämismenettelystä, vaiheista ja aikataulusta. Loppukäyttäjille on annettava mahdollisuus saada tietoa ja riittävästi neuvontaa kestävistä lämmitysvaihtoehdoista sekä tietoa saatavilla olevasta taloudellisesta tuesta kansallisten viranomaisten määrittämien tahojen kautta, mukaan lukien keskitetyt asiointipisteet ja yhteyspisteet, jotka on perustettu tai nimetty asiaankuuluvan unionisääntelyn nojalla. Maakaasun vaiheittaisen käytöstä poistamisen suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon heikossa asemassa olevien ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden erityistarpeet ja tarvittaessa toteutettava toimenpiteitä haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi.

Maakaasua koskevat vertailuvälineet

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ainakin kotitalousasiakkailla sekä mikroyrityksillä ja pienillä yrityksillä, joiden vuosittaisen kulutuksen odotetaan olevan alle 100 000 kWh, on maksutta käytettävissään vähintään yksi väline maakaasun toimittajien tarjousten vertailuun. Asiakkaille on tiedotettava tällaisten välineiden saatavuudesta laskuissa tai niiden mukana tai muilla keinoin. Välineiden on oltava riippumattomia markkinaosapuolista ja niiden on kohdeltava maakaasualan yrityksiä yhdenvertaisesti hakutuloksissa. Direktiivissä säädetään lisäksi tarkemmista edellytyksistä vertailuvälineelle.

Toimittajien ja asiaankuuluvien välittäjien on toimitettava tarjouksensa vertailuvälineelle ja toimittajien on huolehdittava tietojen täsmällisyydestä ja ajantasaisuudesta. Vertailuvälinettä voi ylläpitää yksityinen tai julkinen taho.

Jäsenvaltioiden on nimettävä toimivaltainen viranomainen, joka myöntää luotettavuusmerkin vaatimukset täyttäville vertailuvälineille ja valvoo, että vaatimukset täyttyvät jatkuvasti. Viranomaisen on oltava riippumaton markkinaosapuolista ja vertailuvälineiden ylläpitäjistä. Luotettavuusmerkkiä on voitava hakea vapaaehtoiselta ja syrjimättömältä pohjalta, mutta jäsenvaltiot voivat päättää olla säätämättä luotettavuusmerkeistä, jos viranomainen tai julkinen elin tarjoaa vaatimukset täyttävän vertailuvälineen.

Älykkäät mittausjärjestelmät maakaasuverkossa

Jäsenvaltioiden tai sääntelyviranomaisten on vahvasti suositeltava, että maakaasualan yritykset optimoivat maakaasun käytön muun muassa energianhallintapalveluilla ja ottamalla käyttöön älykkäitä mittausjärjestelmiä, jotka ovat yhteentoimivia kuluttajien energianhallintajärjestelmien ja älykkäiden verkkojen kanssa sekä unionin tietosuojasääntöjen mukaisia. Älykkäitä mittausjärjestelmiä ryhdytään ottamaan käyttöön vasta kustannus-hyötyarvion jälkeen, joka tehdään liitteen II periaatteiden mukaisesti. Arviossa voidaan tarkastella erikseen eri asiakasryhmiä.

Jos älykkäitä mittausjärjestelmiä otetaan käyttöön, jäsenvaltioiden on hyväksyttävä ja julkaistava niitä koskevat toiminnalliset ja tekniset vähimmäisvaatimukset direktiivin 19 artiklan ja liitteen II mukaisesti, varmistettava yhteentoimivuus ja tietojen tuotanto energianhallintajärjestelmiä varten sekä ottaa huomioon sovellettavat standardit ja parhaat käytännöt. Jäsenvaltioiden on kuultava kuluttajajärjestöjä ja varmistettava, että asiakkaille annetaan selkeät tiedot ja neuvonta älymittareiden hyödyistä, myös energiatehokkuuden parantamiseen liittyen. Tiedot on sovitettava myös heikossa asemassa olevien ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden erityistarpeisiin. Käyttöönoton kustannuksiin osallistumisen on oltava avointa ja syrjimätöntä, ja viranomaisten on seurattava käyttöönottoa ja asiakkaille koituvia hyötyjä. Jos kustannus-hyötyarvio on kielteinen, arvio on tarkistettava merkittävien muutosten tai teknologian ja markkinoiden kehittymisen perusteella ja tulos on ilmoitettava komissiolle.

Älykkäiden mittausjärjestelmien vaatimuksia sovelletaan uusiin laitteisiin ja korvaaviin laitteisiin. Ennen 4.8.2024 asennetut tai hankkeissa, joissa työt ovat alkaneet ennen tätä päivää, asennetut laitteet voivat olla käytössä käyttöikänsä ajan, mutta vaatimuksia täyttämättömät laitteet eivät saa olla käytössä 5.8.2036 jälkeen. Direktiivissä säädetään lisäksi tarkemmin älykkäiden mittausjärjestelmien toiminnoista.

Jos kustannus-hyötyarvio on kielteinen eikä järjestelmällistä käyttöönottoa tehdä, kaasumarkkinadirektiivin 20 artikla turvaa asiakkaalle oikeuden saada pyynnöstä älymittari liitännäiskustannukset kattamalla oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin. Tietyin edellytyksin vaatimus voidaan jättää soveltamatta, jos käyttöönotto ei ole teknisesti mahdollista, taloudellisesti järkevää tai oikeassa suhteessa mahdollisiin energiansäästöihin. Loppukäyttäjien on voitava lukea mittarinsa helposti myös verkkopohjaisen tai muun käyttöliittymän kautta.

Uudessa kaasumarkkinadirektiivissä älykkäitä mittausjärjestelmiä koskeva sääntely on selvästi aiempaa yksityiskohtaisempaa. Vanhaan direktiiviin verrattuna jäsenvaltioilla säilyy harkintavaltaa erityisesti sen arvioinnissa, onko mittausjärjestelmien käyttöönotto taloudellisesti perusteltua. Tämä harkintavalta on kuitenkin sidottu täsmällisempiin edellytyksiin, kuten liitteessä II säädetyn kustannus-hyötyarvion toteuttamiseen sekä arvioinnin säännölliseen päivittämiseen.

Samalla uusi direktiivi velvoittaa älykkäitä mittausjärjestelmiä käyttöön ottavien jäsenvaltioiden hyväksymään ja julkaisemaan mittausjärjestelmiä koskevat toiminnalliset ja tekniset vähimmäisvaatimukset, varmistamaan niiden yhteentoimivuuden sekä huomioimaan tietosuoja- ja kyberturvallisuusnäkökohdat. Lisäksi direktiivi edellyttää, että asiakkaiden oikeuksiin ja tiedonsaantiin kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota, ja että käyttöönoton kustannusten jakautuminen on läpinäkyvää ja syrjimätöntä. Uusi sääntelykehikko, joka sisältää kesään 2036 ulottuvan siirtymäajan, ohjaa vahvemmin kohti yhdenmukaisia standardeja ja kuluttajalähtöisiä ratkaisuja koko unionin alueella.

Heikossa asemassa olevat asiakkaat ja energiaköyhyys

Kaasumarkkinadirektiivin 26 artikla velvoittaa jäsenvaltiot toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä loppukäyttäjien suojelemiseksi ja varmistamaan erityisesti heikossa asemassa olevien ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden suojelun. Jäsenvaltioiden on määriteltävä heikossa asemassa olevan asiakkaan käsite, joka voi viitata energiaköyhyyteen, ja määritelmän on oltava yhdenmukainen sähkömarkkinadirektiivin mukaisen käsitteen kanssa. Jäsenvaltioiden on toteutettava toimia myös syrjäseuduilla asuvien loppukäyttäjien suojelemiseksi, jos heidät on liitetty maakaasuverkkoon tai vetyjärjestelmään. Kuluttajansuojan korkea taso on varmistettava erityisesti sopimusehtojen läpinäkyvyyden, kilpailukykyisten ja syrjimättömien hintojen, yleisen tiedottamisen ja riitojenratkaisun osalta.

Direktiivin 28 artikla koskee suojaamista verkosta irtikytkemiseltä. Jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä heikossa asemassa olevien ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden irtikytkemisen estämiseksi, ja heikossa asemassa olevien asiakkaiden osalta sovelletaan 26 artiklaa. Toimittajat eivät saa irtisanoa sopimuksia tai kytkeä asiakkaita irti verkosta tilanteissa, joissa asiakas on tehnyt valituksen tai asia on tuomioistuimen ulkopuolisen riitojenratkaisun kohteena, eikä toimittaja saa vaikuttaa sopimukseen perustuviin oikeuksiin ja velvoitteisiin. Jäsenvaltiot voivat toteuttaa toimia menettelyn väärinkäytön estämiseksi. Lisäksi jäsenvaltioiden on toteutettava toimia, joilla asiakkaat voivat välttää toimitusten keskeyttämisen. Toimet voivat sisältää vapaaehtoisten sääntöjen edistämistä maksamattomien laskujen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi, asiakkaiden valistusta oikeuksista ja velanhoidosta sekä mahdollisuuksia saada rahoitusta, arvoseteleitä tai tukia laskujen maksamisen tueksi.

2.2.14 Kaasumarkkina-asetuksen kansallista täydentävää sääntelyä edellyttävät säännökset

Kaasumarkkina-asetuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio ei saa sallia varainsiirtoja maakaasun, vedyn ja sähkön tarjoamien erillisten säänneltyjen palvelujen välillä. Kielto koskee erityisesti tilanteita, joissa verkkojen rahoitus tapahtuisi muista energiasektoreista perittävien verkkoonpääsytariffien kautta ja voisi johtaa ristiintukemiseen eri verkonkäyttäjien välillä. Asetuksen 5 artiklan 3 kohdan nojalla jäsenvaltiot voivat kuitenkin sallia, että vetyverkonhaltijat jakavat vetyverkon kehittämiskustannuksia ajallisesti siten, että myös tulevat käyttäjät osallistuvat verkon rakentamisen alkuvaiheen kustannusten kattamiseen. Tällainen kustannusten ajallinen jakaminen ja sen perustana oleva menetelmä edellyttävät sääntelyviranomaisen hyväksyntää. Lisäksi jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla katetaan kustannusten ajallisesta jakamisesta aiheutuvaa taloudellista riskiä, kuten valtiontakauksia, edellyttäen, että toimenpiteet ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan mukaisia.

Poiketen 5 artiklan 2 kohdasta jäsenvaltio voi 4 kohdan perusteella sallia varainsiirrot erillisten säänneltyjen palvelujen välillä, jos sääntelyviranomainen arvioi, ettei verkkojen rahoittaminen pelkästään verkonkäyttäjiltä perittävillä verkkoonpääsytariffeilla ole kannattavaa. Tällöin sääntelyviranomaisen on arvioitava erityisesti ennakoitujen varainsiirtojen arvo, niistä aiheutuva ristiintukeminen verkkojen käyttäjien välillä sekä varainsiirtojen kustannustehokkuus. Varainsiirtojen salliminen edellyttää lisäksi, että kaikki varainsiirtoon tarvittavat tulot kerätään kohdennettuina maksuina, kohdennettu maksu kannetaan ainoastaan niihin loppukäyttäjiin yhdistetyistä ottokohdista, jotka ovat samassa jäsenvaltiossa kuin varainsiirron edunsaaja, sääntelyviranomainen on hyväksynyt kohdennetun maksun ja varainsiirron tai niiden laskentamenetelmät ennen voimaantuloa, hyväksytyt maksut, varainsiirrot ja mahdolliset menetelmät julkaistaan viimeistään 30 päivää ennen täytäntöönpanopäivää sekä jäsenvaltio ilmoittaa komissiolle ja ACER:lle varainsiirtojen sallimisesta.

2.2.15 REMIT-asetuksen muutokset

Energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annettua asetusta (1227/2011, REMIT-asetus) uudistettiin vuonna 2024. Muutosasetus tullut voimaan 7.5.2024. Muutosasetuksella kasvatettiin muun muassa ACER:n toimivaltuuksia, ja ACER:lla on jatkossa mahdollisuus suorittaa valvontatoimenpiteitä niissä tilanteissa, jos epäillyllä rikkomuksella on rajat ylittäviä vaikutuksia vähintään kahden jäsenvaltion alueella. Uudessa asetuksessa säädetään lisäksi yksityiskohtaisemmin eri seuraamuksista (rikkomisen lopettaminen, rikkomisen johdosta saatujen voittojen tai vältettyjen tappioiden luovuttaminen, julkinen varoitus tai

ilmoitus, uhkasakon määrääminen ja hallinnollisten sakkojen määrääminen) sekä seuraamusmaksujen katon vähimmäistasoista.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Vetymarkkinat

3.1.1 Kansalliset poliittiset linjaukset

Valtioneuvosto hyväksyi 9.2.2023 periaatepäätöksen vedystä. Periaatepäätöksessä viitataan kesällä 2022 laadittuun ilmasto- ja energiastrategiaan, jossa tavoitteeksi nostettiin luoda Suomesta kilpailukykyinen ja ennakoitava vetytalouden investointiympäristö. Lisäksi tunnistettiin vedyn tarjoavan mahdollisuuden nopeuttaa vihreää siirtymää Suomessa, ja vetyyn liittyvällä teknologiaviennillä olevan edellytykset tuottaa merkittäviä globaaleja päästövähenemiä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan Suomi tavoittelee Euroopan johtavaa asemaa vetytaloudessa läpi koko arvoketjun. Tavoitteina ovat puhtaan vedyn ja sähköpolttoaineiden valmistus kotimaisen teollisuuden, liikenteen ja energiajärjestelmän tarpeisiin, teollisuuden uudistuminen ja korkean jalostusarvon vientiliiketoiminnan kasvu sekä investointien varmistaminen Suomeen. Tavoitteena on lisäksi kasvattaa Suomeen uusi vetyyn ja siitä valmistettuihin tuotteisiin pohjautuva teollisuudenala, joka tukee valmistavan teollisuuden uudistumista ja kasvattaa alan teknologiayrityksistä kansainvälisesti johtavia toimittajia. Suomella katsottiin periaatepäätöksessä olevan edellytykset tuottaa vähintään kymmenen prosenttia EU:n päästöttömästä vedystä vuonna 2030 markkinaolosuhteiden kehittyessä suotuisasti.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 5.12.2024 työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön esitystä puhtaaseen energiaan ja vetyyn perustuvien investointien vauhdittamisesta energiamurroksen kasvutoimina. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaan Suomi edistää teknologianeutraalisti kaikkia puhtaita energiaratkaisuja. Puhtaan vedyn hyödyntäminen nähdään yhtenä ratkaisuna puhtaan energiajärjestelmän haasteisiin ja reittinä vähähiilisyyteen. Vetyyn perustuvalla taloudella on arvioitu olevan tulevaisuudessa keskeinen rooli teollisuuden murroksessa ja puhtaan siirtymän mahdollisuuksien hyödyntämisessä.

Energiaa ja vetyä tuottaviin ja hyödyntäviin investointeihin liittyy huomattava potentiaali sekä teollisen toiminnan kasvattamisen että energia- ja ilmastopolitiikan näkökulmasta. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on todennut, että investointeja ja -markkinoita on syytä edistää aktiivisin toimin, jotka keskittyvät suotuisan toimintaympäristön luomiseen.

Puhtaaseen energiaan ja vetyyn perustuvien investointien vauhdittamisessa tavoitellaan teollisen mittaluokan investointien, sekä laajemmin puhdasta energiaa ja vetyä käyttävän teollisuuden kasvua Suomessa. Suomi tavoittelee kansainvälisellä yhteistyöllä ensisijaisesti jalostavan teollisuuden investointeja Suomeen, korkean jalostusarvon vientiä teknologian ja palveluyhtiöiden kasvattamiseksi ja eurooppalaisten vetymarkkinoiden kehittämistä vetyteollisuusalan kasvattamiseksi.

Sähkö- ja vetyverkon kehittämistä ja investointeja pyritään suuntaamaan tavalla, joka edistää infrastruktuurin kykyä palvella teollisia investointeja ja edistää vedyn tuottamista ja käyttöä osana puhtaan siirtymän tavoitteita. Vetyverkon kehittämistehtävä on Gasgrid Finland Oy:llä, joka keskittyy ensisijaisesti kotimaisten alueellisten verkkojen kehittämiseen. Laajemman vetymarkkinan (ml. Itämeren alueen vetyinfrastruktuuriprojektit) kehittymistä voidaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaan edistää vain, mikäli se tukee kansantaloutta ja

Suomen vetytalouden kehittymistä ja sille syntyy luonnollinen kysyntä ja siirtoinfrastruktuurin käyttäjien kattama rahoitus.

Valtioneuvoston 4.12.2025 antamassa selonteossa kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta (2025VNS 8/2025) on linjattu varmistettavan, että Suomessa on 2035 mennessä valtakunnallisesti laajasti kattava vetymarkkina ja sitä palveleva kansallinen vetyinfrastruktuuri. Suomen tavoitteena on saavuttaa hallitusohjelman tavoite tuottaa 10 % EU:n uusiutuvasta ja vähähiilisestä vedystä. Lisäksi tähdätään vuoden 2035 jälkeiseen aikaan, jolloin hankkeiden koot kasvavat, vedyn sekä sähköpolttoaineiden tuotanto, käyttö, siirto ja varastointi on kehittynyt markkina-alueella – tällöin Suomi tavoittelee merkittävää asemaa korkean arvon vetymarkkinoilla.

3.1.2 Vetymarkkinoiden kehitystä koskevat arviot

Vetytalouden arvoketjuun lukeutuvat vedyn tuotanto, tähän käytettävät raaka-aineet ja energianlähteet, vedyn varastointi, siirto ja kuljetukset. Lisäksi arvoketjuun voi kuulua vedyn jalostaminen muiksi tuotteiksi sekä vedyn ja sen jatkojalosteiden loppukäyttö teollisuudessa ja liikenteessä. Vedyn tuotantotavoille on määritelty EU-lainsäädännössä ehdot, joilla varmistetaan, että tuotettu vety johtaa päästövähenemiin.

Valtioneuvoston vetyä koskeneessa periaatepäätöksessä (2023) Suomen vahvuuksiksi vetytaloudessa tunnistettiin ennen kaikkea riittävä edullinen uusiutuva energia, vakaa sähköverkko sekä vahva teollinen ja energia-alan osaaminen, esimerkiksi laajojen teollisuusprosessien, digitalisaation ja energiatehokkuutta parantavien ratkaisujen suunnittelu, valmistus ja käyttöönotto. Lisäksi periaatepäätöksessä nimettiin Suomen eduiksi metsäteollisuuden ja kaukolämmön tuotannon runsaat biopohjaiset CO2:n lähteet, kaukolämpöverkot, joissa elektrolyysistä ja muista sähköpolttoaineiden tekovaiheista syntyvä hukkalämpö voidaan hyödyntää sekä runsas puhtaan veden tarjonta. Periaatepäätöksessä kansallisiksi tavoitteiksi määriteltiin puhtaan vedyn ja sähköpolttoaineiden valmistus kotimaisen teollisuuden, liikenteen ja energiajärjestelmän tarpeisiin, teollisuuden uudistuminen, korkean jalostusarvon vientiliiketoiminnan kasvu sekä investointien varmistaminen Suomeen.

Valtioneuvoston selonteossa kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta (VNS 8/2025) on linjattu vetyinfrastruktuurin tavoitteeksi saada Suomeen nopeutetusti enemmän teollisia investointeja, mukaan lukien kansainvälisiä sijoituksia, ja myötävaikuttaa liikenteen päästöjen vähentymiseen ja huoltovarmuuteen. Näiden tavoitteiden edistämiseksi ylläpidetään ja vahvistetaan Suomen asemaa houkuttelevana sijoituspaikkana vetyä pidemmälle jalostaville hankkeille ja huolehditaan Gasgridin kyvystä kehittää vedynsiirtoverkkoa vetytalouden kotimaisten investointien vauhdittamiseksi. Selonteossa linjataan, että Gasgrid painottaa ensisijaisesti kansallisen vedynsiirtoverkon kehittämistä, ja todetaan, että siirtoverkko voi myöhemmin mahdollistaa osallistumisen eurooppalaiselle vetymarkkinalle.

Suomen vuoden 2022 energia- ja ilmastostrategian mukaan uusiutuvan ja vähähiilisen, eli yhdessä puhtaan vedyn ja sähköpolttoaineiden käyttö pyritään suuntaamaan ennen kaikkea Suomessa toimivan teollisuuden, liikenteen ja energiajärjestelmän tarpeisiin. Jalostusarvon kasvattamisen ohella tämä edistää myös tehokkaimmin kansallisia ilmastopoliittisia tavoitteita. Vedyn tai sähköpolttoaineiden vienti on toissijainen puhtaan energian hyödyntämistapa.

Suomen vuoden 2022 energia- ja ilmastostrategiassa arvioitiin lisäksi, että vedyn siirto alkaa todennäköisesti pilot-hankkeina, joissa vetyä siirretään lyhyitä matkoja esimerkiksi teollisuusalueen sisällä tai samassa kunnassa/alueella sijaitsevien teollisuuslaitosten välillä. Tällaiset hankkeet voivat edetä yksittäisten yritysten investointeina. Vastaavia hankkeita voi syntyä myös biokaasun, biometaanin tai hiilidioksidin siirtoon. Myöhemmin, mikäli vedyn tuotanto ja

kulutus kasvavat merkittävästi sekä Suomessa että kansainvälisesti, vetyä saatetaan siirtää suuria määriä pitkiä matkoja. Putkisiirto vaikuttaa olevan kannattavin tapa siirtää energiaa, kun välimatkat ja siirrettävät energiamäärät ovat hyvin suuria. Putkisiirto mahdollistaa myös markkinapaikkojen ja markkinahintojen muodostumisen.

Vuoden 2022 energia- ja ilmastostrategiassa kuitenkin huomautettiin, että laajamittaisen vedynsiirtojärjestelmän perustaminen edellyttää laajoja investointeja sähköntuotantoon, vedyntuotantoon, vedynkäyttöön ja siirtoon. Kyseessä on kymmenien vuosien päähän yltävä visio. Siirtoputkiin ei kannata investoida ilman merkittävää varmuutta vedyntuotannon ja -käytön kasvusta.

AFRY Management Consulting on valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan toimeksiannosta selvittänyt vetytalouden mahdollisuuksia ja rajoitteita Suomessa vuoteen 2050 (Vetytalous – mahdollisuudet ja rajoitteet, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:21). Selvityksen mukaan vety auttaisi vähentämään päästöjä teollisuudessa, lento- ja meriliikenteessä sekä raskaassa tieliikenteessä. Vetyarvoketjun lopputuotteiden kustannuskilpailukyky ja arvoketjujen muodostuminen nähdään haasteiksi, joiden vuoksi vetytalouden etenemiseen liittyy epävarmuuksia. Tästä huolimatta vedyn ja sen jatkojalosteiden markkinoille odotetaan alusta alkaen kovaa kansainvälistä kilpailua. Suomen vahvuuksiksi kilpailussa tunnistetaan vähähiilinen sähköntuotanto, vahva kantaverkko ja suuri tuulivoiman lisärakennuspotentiaali ja heikkoudeksi etäisyys vientimarkkinoista.

Selvityksessä todetaan, että vetytalouden kehittymiseen tarvitaan energiainfrastruktuuria (ml. sähkö, maakaasu, LNG, biokaasu ja vety), joita selvityksen mukaan tulisi kehittää todellisia tarpeita vastaavasti ja kustannustehokkaasti rinnakkain ja arvioida infrastruktuurihankkeiden yhteiskunnallisia kustannus-hyöty-vaikutuksia Suomen kannalta riippumattomin selvityksin viimeistään siinä vaiheessa, kun siirtoverkonhaltijat esittävät investointiehdotuksiaan. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota sähkön markkinahinnan pitämiseen edelleen edullisena, mikä toimii energiaintensiivisten teollisuuden investointien edellytyksenä, ja keskityttävä ensin mahdollisimman korkean jalostusasteen tuotantoon Suomessa.

Suomen vetyklusteri ry:n 14.1.2026 julkaiseman vetytiekartan mukaan markkinoiden kasvu edellyttää kannustavaa ja mahdollistavaa regulaatiota sekä sovituissa ilmastotavoitteissa, mandaateissa ja seuraamusmaksuissa pysymistä. Vetytalous kehittyy eri sektoreilla eri vauhtia riippuen ennen kaikkea regulaation luomista markkinoista, mutta myös sähköistymisen ratkaisujen kehittymisestä. Kun sähköistyminen on mahdollista, vetytalouden ratkaisuille tulee jäämään marginaalisempi rooli kyseisellä alueella. Vetytalouden kehittymisessä täytyy Suomen vetyklusteri ry:n mukaan varmistaa, että ratkaisut kohdentuvat sinne, missä ne tuottavat parhaan lisäarvon ja edistävät vihreää siirtymää ja huoltovarmuutta.

Suomen vetyklusteri ry:n 27.6.2023 julkaiseman strategian mukaan Suomen tulee keskittyä uusiutuvan energian tuotantoon, lisäarvoa tuottavan teollisuuden kasvattamiseen ja vetytalouteen liittyvien teknologioiden ja palveluiden vientiin. Keskeisiä toimenpiteitä ovat vedyn markkinaolosuhteiden ja sääntelyn kehittäminen, vetykeskittymien perustaminen, päätöksenteon tehostaminen ja Suomen aseman vahvistaminen globaaleilla markkinoilla.

Vedyn vähittäismarkkinoiden ei voida realistisesti arvioida avautuvan lähitulevaisuudessa. Kuluttajamarkkinoiden syntyminen edellyttäisi merkittäviä investointeja infrastruktuuriin sekä kysynnän käynnistymistä. Siten, nykyisen kehityksen perusteella voidaan katsoa, ettei kuluttajiin kohdistuvia vedyn vähittäismarkkinoita ole odotettavissa muodostuvan vielä pitkään aikaan.

3.1.3 Yleisarvio vetymarkkinoita koskevan lainsäädännön kehittämistarpeista

Suomessa on julkisesti kehitteillä yli 40 uusiutuvan tai vähähiilisen vedyn tuotantoon ja jatkojalostamiseen liittyvää teollisen kokoluokan investointihanketta keväällä 2026. Lähes kaikki hankkeista tähtäävät vedyn tuotantoon ja loppukäyttöön samalla toimipaikalla tai sen läheisyydessä. Tästä syystä voidaan olettaa, että vedynsiirto lähtee liikkeelle paikallisista tarpeista.

Gasgrid on kartoittanut projektikehittäjien alustavaa kiinnostusta liittyä vetyverkkoihin sekä käynnistänyt vetyverkkojen suunnittelun ja YVA-ohjelmat Länsi-Suomen, Etelä-Suomen ja Meri-Lapin alueilla. YVA-prosessi tarkentaa vedynsiirtoverkon reititystä ja kannustaa vedynsiirtoverkon suunnitellun reitin läheisyyteen sijoittuvia vedyn tuotanto- ja loppukäyttöprojekteja arvioimaan vaihtoehtojaan verrattuna vaihtoehtoon, ettei vetyverkkoa ole. Mahdollisen liittyjän näkökulmasta arviointi edellyttää tietoja liittymään ja siirtopalveluun liittyvistä maksuista ja ehdoista sekä rakennettavan vedynsiirtoverkon laajuudesta. Toimintaympäristön selkeyden ja ennakoitavuuden vuoksi vetyverkkoja koskevan lainsäädännön on siksi perusteltua olla olemassa jo aikaisessa vaiheessa.

3.2 Maakaasumarkkinoita koskevan kansallisen lainsäädännön muutostarpeet

3.2.1 Liittymisputki

Maakaasumarkkinalain lupajärjestelmä ja erillisen linjan maakaasuverkkolupa eivät nykyisellään kata selkeästi tilanteita, joissa verkonhaltija ei tilanpuutteen tai turvallisuussyiden vuoksi voi rakentaa liityntää asiakkaan kiinteistölle tai sen rajalle ja asiakkaan on tarpeen toteuttaa lyhyt liitäntäputki kiinteistönsä ulkopuolelle verkkoon liittymiseksi. Koska tällaisen putken rakentaminen ei ole varsinaisesti maakaasuverkkotoimintaa, mutta sitä ei ole myöskään nimenomaisesti rajattu luvanvaraisuuden ulkopuolelle, sääntelyä katsotaan olevan tarpeen täsmentää lisäämällä maakaasumarkkinalakiin liittymisputken määritelmä.

3.2.2 Ehtojen vahvistamista koskevat verkonhaltijan velvollisuudet

Kaasumarkkinadirektiivi edellyttää, että sääntelyviranomainen vahvistaa tai hyväksyy riittävän ajoissa ennen voimaantuloa liittämistä ja verkkoon pääsyä koskevien ehtojen ja menetelmien perusteet, ja kansallisesti maakaasumarkkinalaki velvoittaa verkonhaltijoita ja LNG käsittelylaitteiston haltijoita julkaisemaan ja osin ilmoittamaan ehdot Energiavirastolle. Vaikka valvontalain mukaan Energiaviraston on vahvistettava tietyt palvelujen ehdot ja hinnoittelumenetelmät ennen käyttöönottoa, maakaasumarkkinalaista ei ilmene yksiselitteisesti kieltoa ottaa ehtoja käyttöön ennen vahvistuspäätöstä. Velvoitteiden selventämiseksi katsotaan olevan tarpeen, että maakaasumarkkinalakia täsmennetään tältä osin.

3.2.3 LNG-terminaalit

Nykyinen sääntely, jonka mukaan Energiaviraston vahvistuspäätös nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen käyttöoikeuden ehdoista, edellytyksistä ja tariffeista voi olla voimassa enintään kaksi vuotta kerrallaan, ei vastaa LNG-markkinoiden käytäntöjä. Pidempi voimassaoloaika mahdollistaisi myös kansainvälisesti kilpailukykyisemmät LNG-hankintasopimukset, joissa monivuotiset järjestelyt ovat tyypillisiä. Samalla se vahvistaisi Suomen energiahuollon toimitusvarmuutta ja kriisinkestävyyttä, kun pitkäkestoiset kapasiteettivaraukset ovat mahdollisia. Lisäksi muutos keventäisi hallinnollista taakkaa sekä viranomaisilta että toimijoilta, kun jatkuvia vahvistusmenettelyitä ei tarvitse käynnistää kahden vuoden välein ilman erityistä tarvetta. Kansallista sääntelyä katsotaan siten olevan tarpeen muuttaa siten, että se mahdollistaisi

pidempikestoisen sääntelyn, joka vastaa paremmin LNG-markkinoiden toimintalogiikkaa ja Suomen energiapoliittisia tavoitteita.

3.2.4 Vähittäismarkkinasääntely

Maakaasun vähittäismarkkinoiden osalta kehittämistarpeet liittyvät erityisesti maakaasuputkien käytöstä poistamiseen ja siitä johtuviin irtikytkentätilanteisiin, maakaasua koskeviin vertailuvälineisiin, aktiivisten asiakkaiden asemaan, älykkäisiin mittausjärjestelmiin sekä heikossa asemassa olevien asiakkaiden ja energiaköyhyyden huomioon ottamiseen.

Kansallisessa sääntelyssä on tarpeen täsmentää erityisesti vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden velvollisuutta antaa maksuhäiriötilanteissa asiakkaille kirjalliset ja selkeät tiedot irtikytkemisen estävistä vaihtoehdoista riittävän ajoissa sekä varmistaa, että tarjottavat toimenpiteet ovat maksuttomia. Lisäksi on tarpeen luoda menettelyt, joilla turvataan kuluttajien oikeudet ja asiakasryhmien yhdenvertainen kohtelu maakaasun jakeluverkkojen mahdollisen alasajon yhteydessä.

Lisäksi maakaasun vähittäismarkkinoille on tarpeen luoda sähkön markkinoita vastaava riippumaton ja luotettava vertailuväline, jolla varmistetaan kuluttajille ja muille loppuasiakkaille mahdollisuus vertailla maakaasun toimitussopimuksia avoimesti, läpinäkyvästi ja syrjimättömästi.

Kehittämistarpeita liittyy myös aktiivisten asiakkaiden aseman selkeyttämiseen siten, että heille turvataan direktiivin mukaiset oikeudet esimerkiksi uusiutuvan kaasun myyntiin sekä energiatehokkuus- ja kysyntäjoustojärjestelyihin osallistumiseen.

Älykkäitä mittausjärjestelmiä koskevaa sääntelyä on puolestaan tarpeen päivittää uuden direktiivin vaatimuksia vastaavaksi siirtymäaika huomioon ottaen, erityisesti kustannus-hyötyarvioinnin, teknisten ja toiminnallisten vähimmäisvaatimusten, yhteentoimivuuden sekä tietosuoja- ja kyberturvallisuusnäkökohtien osalta.

Lisäksi direktiivin heikossa asemassa olevia asiakkaita ja energiaköyhyyttä koskevat säännökset edellyttävät kansallisia ratkaisuja siitä, miten nämä asiakasryhmät määritellään maakaasun osalta ja millaisin konkreettisin keinoin heidän asemansa turvataan.

3.3 Markkinoiden valvonta

3.3.1 Sääntelyviranomainen

Energiavirasto valvoo maakaasumarkkinalain sekä niiden nojalla annettujen säännösten noudattamista. Virasto myös valvoo maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 715/2009 (jäljempänä *maakaasuverkkoasetus*) ja sen nojalla annettujen komission asetusten noudattamista.

Energiavirasto on itsenäinen erillinen virasto. Virastolla on oma talousarvio ja se päättää itsenäisesti tehtäviensä järjestämisestä. Energiavirasto tekee päätöksensä valvontaviranomaisena itsenäisesti. Asianosaiset voivat hakea muutosta sen päätöksiin riippumattomilta tuomioistuimilta. Muutosta viraston päätöksiin haetaan joko markkinaoikeudelta (markkinavalvonta-asiat) tai alueelliselta hallinto-oikeudelta (lupa-asiat) korkeimman hallinto-oikeuden toimiessa ylimpänä muutoksenhakuasteena.

Energiaviraston tehtävistä ja toimivallasta kansallisena sääntelyviranomaisena säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013). Energiaviraston toimivalta maakaasumarkkinaviranomaisena sisältää sekä etukäteistä että jälkikäteistä toimivaltaa. Energiaviraston toimivalta on keskeisissä verkkovalvonta-asioissa etukäteistä. Energiavirasto vahvistaa yhtiökohtaisilla päätöksillä kaikille maakaasuverkonhaltijoille sekä maakaasun siirtoverkonhaltijalle noudatettavaksi keskeisimpien palveluiden ehdot ja palveluiden hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista. Ennalta vahvistettavia ehtoja ja menetelmiä ovat 1) menetelmät verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirtopalvelusta perittävien maksujen määrittämiseksi, 2) verkonhaltijan siirtopalvelun ehdot, 3) verkonhaltijan liittämispalvelun ehdot ja menetelmät liittämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi, 4) ylikuormituksen hallintaa ja siirtokapasiteetin jakamista siirtoverkossa koskevat ehdot sekä menetelmät ylikuormituksesta perittävien maksujen määrittämiseksi ja menetelmät ylikuormituksen hallinnasta saatujen tulojen käyttämiseksi sekä 5) järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palveluiden ehdot ja menetelmät palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi. Vahvistuspäätöksen tulee perustua maakaasumarkkinalaissa sekä maakaasuverkkoasetuksessa säädettyihin aineellisoikeudellisiin perusteisiin.

Varsinaisissa valvonta-asioissa Energiaviraston toimivalta on jälkikäteistä ja tapauskohtaista. Energiaviraston on velvoitettava lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä rikkonut taho korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Valvottavien toiminnan ohjaaminen tapahtuu tällöin yksittäistapauksissa jälkikäteen annettavien ratkaisujen kautta. Virasto voi valvontapäätöksessään tarvittaessa määrätä myös nimenomaisia korjaavia toimenpiteitä sekä määrätä palauttamaan asiakkaalle sellaisia säännösten vastaisesti perittyjä maksuja, joiden valvonta ei perustu valvontajaksoon.

Energiavirasto toimii lisäksi lupaviranomaisena sähkö- ja maakaasumarkkinalaeissa säädetyissä lupa-asioissa.

Valvontalakia on tarpeen päivittää siten, että Energiaviraston toimivalta sääntelyviranomaisena ja valvonta-asioissa kattaa myös vetymarkkinat. Koska vedyn huomioiminen nykyisessä valvontalaissa edellyttäisi huomattavaa lain uudelleen kirjoittamista, ehdotetaan annettavan uusi energiamarkkinoiden (sähkö, maakaasu ja vety) valvontalaki.

Kaasumarkkinadirektiivin 76 artikla koskee sääntelyviranomaisen nimeämistä ja riippumattomuutta. Artiklan sisältö on olennaisilta osin säilynyt ennallaan verrattuna aiempaan sääntelyyn. Uutena elementtinä on lisätty mahdollisuus sille, että jäsenvaltiot voivat säätää riippumattoman tilintarkastajan suorittamasta sääntelyviranomaisen tilinpäätöksen jälkitarkastuksesta. Kyseinen lisäys ei edellytä kansallista sääntelyä, sillä menettely sisältyy jo kansalliseen järjestelmään (Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta (676/2000)) eikä säännösmuutos tuo tarvetta erillistoimiin.

3.3.2 Kuluttaja- ja kilpailuasiat

Kuluttaja-asiamies valvoo sähkö- ja maakaasualan yritysten ja kuluttajien välisiä sopimusehtoja koskevien säännösten noudattamista. Sopimusehtojen soveltamista koskevat riitatapaukset käsittelee kuluttajariitalautakunta tai käräjäoikeus.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo kilpailulain (948/2011) perusteella muun muassa määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä sähkö- ja maakaasualalla.

Edellä esitettyjä valvontatehtäviä ehdotetaan sovellettavan jatkossa myös vetyalalla.

4 Tavoitteet

Sääntelyn keskeisenä tavoitteena on luoda Suomeen vetymarkkinaa koskeva lainsäädäntö ja panna samalla täytäntöön EU:n vetymarkkinasääntelyn velvoitteet painottaen Suomen kansantalouden etua ja Suomen vetytalouden kehittymistä.

Suomi tavoittelee Euroopan johtavaa asemaa vetytaloudessa läpi koko arvoketjun. Tavoitteina ovat puhtaan vedyn ja sähköpolttoaineiden valmistus kotimaisen teollisuuden, liikenteen ja energiajärjestelmän tarpeisiin, teollisuuden uudistuminen ja korkean jalostusarvon vientiliiketoiminnan kasvu sekä investointien varmistaminen Suomeen. Tavoitteena on kasvattaa Suomeen uusi vetyyn ja siitä valmistettuihin tuotteisiin pohjautuva teollisuudenala, joka tukee valmistavan teollisuuden uudistumista ja kasvattaa alan teknologiayrityksistä kansainvälisesti johtavia toimittajia.

EU-sääntelyn täytäntöönpanossa on tarkoitus hyödyntää sääntelyn mahdollistamat kansalliset joustot, huomioiden vetymarkkinan luonne kehittyvänä markkinana. Sääntelyn joustojen avulla pyritään mahdollistamaan markkinoiden kehittyminen ja välttämään varhaisessa kehitysvaiheessa olevan markkinan tarpeettoman raskasta sääntelyä. Esityksen tavoitteena on varmistaa, että kansallinen sääntely tukee myös vedyn sisämarkkinoiden kehittymistä ja markkinoiden toimivuutta.

Esitetyn vetymarkkinalain tavoitteena olisi varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille, alueellisille ja eurooppalaisille vetymarkkinoille siten, että hyvä vedyn toimitusvarmuus ja hinnaltaan kilpailukykyisen ja riittävän hyvälaatuisen vedyn saanti voidaan turvata. Sääntelyllä pyritään varmistamaan, että vetymarkkinoiden toiminta perustuu avoimiin ja ennakoitaviin sääntöihin, jotka tukevat kilpailua ja tehokkuutta. Lisäksi esitetyn vetymarkkinalain tavoitteena olisi tukea energiajärjestelmän hiilestä irtautumista. Tämä toteutuisi edistämällä yhteenliitetyn vetyjärjestelmän asteittaista perustamista.

Keskeisiä vetymarkkinalain säännöksiä olisivat verkkoon pääsy vedyn siirto- ja jakeluverkoissa, pääsy vetyterminaaleihin ja -varastoihin, verkkotoimintojen eriyttämisvelvoitteet, vetyalan yritysten järjestelmävelvoitteet sekä säännökset koskien vedyn vähittäismarkkinoita.

Keskeiset kansalliset säännökset vetymarkkinoista annettaisiin uudella vetymarkkinalailla ja lailla kaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä. Lisäksi vetymarkkinoiden kansallinen sääntely edellyttää vedyn huomioimista useissa muissa energiamarkkinoita koskevissa laeissa.

Maakaasumarkkinalakiin esitettyjen muutosten tarkoituksena on selkeyttää sääntelyä, välttää päällekkäisyyttä EU-asetusten kanssa sekä varmistaa maakaasumarkkinalain ajantasaisuus.

Maakaasumarkkinalakiin lisättäväksi ehdotetun uuden 93 §:n tavoitteena on estää maakaasuverkkoon tai sen osaan kohdistuvan uhka, toiminta tai tapahtuma, joka voi estää maakaasuverkon tai sen osan teknisen toimivuuden tai olennaisesti häiritä sitä taikka aiheuttaa muuta merkittävää tai laajasti vaikuttavaa omaisuusvahinkoa tai tavanomaiseen käyttöön nähden poikkeavaa vaaraa ihmisten hengelle tai terveydelle.

Lisäksi hallituksen esityksen tavoitteena on panna kansallisesti toimeen energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 1227/2011 (jäljempänä REMIT-asetus) päivitetyt seuraamussäännökset.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

5.1.1 Vetymarkkinoiden sääntelyä koskevat yleiset periaatteet

Esityksessä ehdotetaan, että vetymarkkinoiden sääntelykehikko rakennetaan vastaamaan kaasumarkkinadirektiivin 3 artiklan mukaisia yleisiä periaatteita. Tämän vuoksi ehdotetaan, että kansallinen lainsäädäntö ei aiheettomasti rajoita vedyn rajat ylittävää kauppaa tai likvidin vetykaupan syntymistä, eikä se estä investointeja, erityisesti uusiutuvaan ja vähähiiliseen kaasuun taikka energian varastointiin jäsenvaltioiden välillä. Lisäksi ehdotetaan, että sääntelyllä turvataan vedyn hintojen muodostuminen tosiasiallisen kysynnän ja tarjonnan perusteella.

Sen estämiseksi, että vedyn sisämarkkinoille syntyisi perusteettomia esteitä markkinoille pääsylle, markkinoilta poistumiselle, kaupankäynnille tai toiminnalle ehdotetaan, että energia-alan yrityksiin sovelletaan avoimia, oikeasuhteisia ja syrjimättömiä sääntöjä sekä menettelyjä. Tämä koskee erityisesti verkkoon liittämistä, tukkumarkkinoille pääsyä, tietojen saatavuutta, toimittajan vaihtamista ja laskutusta.

Vetymarkkinalakia sovellettaisiin vedyn maahantuontiin, vientiin, siirtoon, toimitukseen ja varastointiin (vetymarkkinat). Lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin luvanvaraista vetyverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa vetyverkkoa. Mainittuja säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi elinkeinonharjoittajaan, jonka Energiavirasto on päätöksellään vapauttanut vetyverkkoluvasta. Lakia ei sovellettaisi myöskään vedyn toimittamiseen ja jakeluun liikennettä varten tankkauspisteen kautta.

5.1.2 Vetymarkkinoita koskevan sääntelyn toteutustapa

Markkinoiden toteuttamiselle voidaan nähdä kolme erillistä mallia: kansallinen malli, yhteenliitettyjen kansallisten markkinoiden malli, sekä muihin EU- tai ETA-maihin yhteenliitetty malli. Markkinamallia esitetään kehittäväksi kansallisen mallin pohjalta.

Suomessa ehdotetaan otettavaksi käyttöön valtakunnallinen syöttö- ja otto (entry-exit) -järjestelmä vetyverkossa 1.1.2033 alkaen. Siirtymäkauden aikana ennen tätä ajankohtaa mahdollistetaan verkkoon pääsy sopimusperusteisesti neuvoteltavin järjestelyin, ottaen huomioon vetyverkon kehittyvä rakenne. Tavoitteena on tukea markkinoiden syntymistä sekä luoda ennakoitavat ja läpinäkyvät toimintaedellytykset verkon käyttäjille, samalla valmistellen siirtymää velvoittavaan syöttö- ja ottojärjestelmään. Syöttö-ottojärjestelmä ulotettaisiin maakaasumarkkinalain tapaan myös siirtoverkkoon liitettyihin jakeluverkkoihin.

Markkinavyöhykemalli edellyttäisi pitkälle menevää ja monitahoista yhteistyötä eri maiden välillä. Markkinavyöhykemallissa muodostetaan alueellinen yhtenäinen markkinavyöhyke ja syöttö-otto –malliin perustuva tariffialue. Yhteiselle markkina-alueelle vahvistetaan EU:n sisämarkkinasääntöjen mukaiset yhteiset säännöt. Alueellinen yhtenäinen markkinavyöhyke tarkoittaa myös yhtä tasealuetta ja tämän vuoksi yhteistä markkinapaikkaa alueelle. Jäsenvaltioiden väliin ei perusteta yhteenliitäntäpisteitä. Jäsenvaltioiden välisissä yhdysjohdoissa ei olisi syöttö-otto – malliin perustuvia siirtomaksuja ja kaasu kulkisi toimittajien toimesta alueelle ja sieltä ulos mistä tahansa syöttö- tai ottopisteestä. Siirtokapasiteetin jakamisessa ja pullonkaulojen hallinnassa sovellettaisiin yhtenäisiä sisämarkkinasääntöjä. Malli olisi joustava vedyn kuljettajille, mutta edellyttää monimutkaisia järjestelyitä vedyn fyysiselle virtaukselle alueen läpi ja voi edellyttää tiivistä maiden sisäistä mukautusta tai tukeutumista paikallisiin

tasejärjestelyihin. Malli edellyttäisi myös siirtoverkonhaltijoiden välistä siirtomaksujen poolijärjestelmää, jossa siirtoverkkojen käytöstä perittävät maksut jyvitettäisiin verkonhaltijoiden kesken. Alueen perustaminen vaatisi laajaa yhteistyötä maiden välillä sekä viranomaistasolla että siirtoverkonhaltijoiden kesken. Markkinavyöhykemalli vaatisi tämän vuoksi merkittävää poliittista tahtoa kaikilta malliin osallistuvilta mailta tarvittavan yhteistyön ja yhtenäisten sääntöjen luomiseksi.

Tällä hetkellä ei myöskään muissa naapurimaissa ole vedyn syöttö-ottojärjestelmiä, eikä ole varmuutta niiden sääntelyratkaisuista.

Yllä esitetyn perusteella markkinoiden avaaminen muihin maihin tapahtuisi yhteenliitettyjen kansallisten markkinoiden mallin kautta. Tällöin kansalliset markkinat yhdistettäisiin yhteenliitäntäpisteiden kautta. Malli edellyttäisi pohjalle toimivaa kansallista markkinamallia. Lisäksi soveltuvat verkkosäännöt tulisi implementoida yhteenliitäntäpisteissä. Siirtomaksut perittäisiin eri maissa sijaitsevissa syöttö- ja ottopisteissä, ja lisäksi syöttö-otto –malliin perustuvia siirtomaksuja peritään jäsenvaltioiden välisissä yhteenliitäntäpisteissä. Naapurimarkkinoille pääsy tapahtuisi ostamalla siirtokapasiteettia yhteenliitäntäpisteistä. Yhteensovitetut toiminnot yhteenliitäntäpisteissä mahdollistavat tehokkaan siirron rajojen yli siellä, missä on riittävästi saatavilla molempiin suuntiin siirron mahdollistavaa kapasiteettia. Missä vedyn toimittaminen molempiin suuntiin ei ole mahdollista, virtuaalinen takaisinvirtaus tarvitaan vetyvirtojen optimoinniksi.

5.1.3 Vetyverkkojen sääntelyn täysi käyttöönotto ja siirtymäajan sääntely

Ehdotetaan, että vetyverkkojen täysi sääntely otettaisiin käyttöön 1.1.2033 kaasumarkkinadirektiivin 35 artiklan 4 kohdan poikkeuksen nojalla. Sääntelyn täydellä käyttöönotolla tarkoitetaan säännellyn verkkoonpääsyn, syöttö-ottojärjestelmän, virtuaalisen markkinapaikan (VTP) sekä kaasumarkkina-asetuksen tariffijärjestelmän, kapasiteetin jakomenetelmien ja tasehallinnan käyttöönottamista.

Lisäksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön siirtymäkauden järjestelynä neuvoteltuun kolmansien osapuolten vetyverkkoon pääsyyn perustuva järjestelmä 31.12.2032 saakka. Neuvotellun pääsyn on täytettävä vaatimukset puolueettomuudesta, avoimuudesta ja syrjimättömyydestä. Energiavirastolle säädettäisiin toimivalta antaa ohjeistusta neuvottelujen toteuttamisesta siten, että verkkoon pääsyä koskevat neuvottelut käydään vilpittömässä mielessä, avoimesti ja syrjimättömästi. Ohjeistuksella voitaisiin muun muassa täsmentää neuvottelujen aikarajoja, osapuolten välistä tietojenvaihtoa sekä menettelytapoja, joilla varmistetaan tasapuolinen ja tehokas pääsy verkkoon.

Poikkeuksen soveltamisen aikana seurataan vetyverkon kehitystä ja markkinoiden valmiutta. Mikäli kehitys etenee odotettua nopeammin tai alkuvaiheen kustannusten laajempi jyvittäminen edellyttää, voidaan siirtymistä säänneltyyn, tariffeihin perustuvaan järjestelmään ja syöttö-ottojärjestelmän käyttöönottoa aikaistaa ehdotetusta.

Ehdotetaan, että vetyverkkojen sääntelyn täyden käyttöönoton ja poikkeusten päättymisen ajankohta 1.1.2033 säädetään laissa. Sääntelyn täyden käyttöönoton aikaistaminen olisi merkittävä sääntely-ympäristön muutos, joten se ehdotetaan toteutettavaksi eduskunnan päättämänä lain muutoksella.

5.1.4 Verkkoon pääsy vetyverkoissa

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten säänneltyä vetyverkkoihin pääsyä varten luodaan julkaistuihin tariffeihin perustuva järjestelmä, jota sovelletaan puolueettomasti ja syrjimättömästi vetyverkon käyttäjien välillä. Jotta voidaan varmistaa tarvittava joustavuus toiminnanharjoittajille ja vähentää hallinnollisia kustannuksia vetymarkkinoiden laajentumisvaiheessa, jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus sallia neuvotteluihin perustuva kolmansien osapuolten verkkoon pääsy 31.12.2032 saakka.

Vastaavasti jäsenvaltioiden on varmistettava, että toteutetaan järjestelmä, joka koskee kolmannen osapuolen säänneltyä käyttöoikeutta vetyvarastoihin, ja että järjestelmä perustuu julkaistuihin tariffeihin ja sitä sovelletaan objektiivisesti ja syrjimättömästi kaikkien vetyjärjestelmän käyttäjien välillä. Jäsenvaltio voi päättää olla soveltamatta velvoitetta 31.12.2032 saakka. Jäsenvaltioiden on tällöin varmistettava, että toteutetaan objektiivisin, avoimin ja syrjimättömin perustein järjestelmä, joka koskee kolmannen osapuolen neuvoteltua käyttöoikeutta vetyvarastoihin ja, silloin kun se on teknisesti tai taloudellisesti tarpeen tehokkaan järjestelmään pääsyn tarjoamiseksi asiakkaille suuntautuvia toimituksia varten, putkilinjavarastoinnin käyttöoikeutta sekä käyttöoikeuden järjestämistä lisäpalveluihin.

Vetyverkkoihin pääsyä koskevat direktiivin säännökset ja periaatteet vastaavat pitkälti maakaasua ja sähköä koskevaa vastaavaa EU-lainsäädäntöä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että vetyverkkoihin pääsyä koskevat kansalliset säännökset laadittaisiin maakaasumarkkinalain ja sähkömarkkinalain säännösten pohjalta, huomioiden kuitenkin vetyverkkoja koskeva kansallinen liikkumavara ja poikkeukset.

5.1.5 Vetyverkkoluvat ja lupamenettelyt

Maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuudesta säädetään maakaasumarkkinalain 4–9 §:ssä. Luvanvaraisuus koskee pääasiallisesti verkkotoimintaa. Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoihin ja varastointilaitteistoihin sovelletaan kevyempää menettelyä, jossa laitosten haltijat nimetään Energiaviraston toimesta maakaasumarkkinalain 49 §:n ja 53 §:n nojalla. Vastaavaa sääntelyrakennetta ehdotetaan sovellettavaksi myös vetymarkkinalakiin. Toimilupajärjestelmä rajoittuisi vetymarkkinalaissa pääasiassa käyttöön liittyviin toimintoihin, erityisesti verkkotoimintaan. Vetyterminaalien ja -varastojen osalta ehdotetaan otettavan käyttöön vastaavanlainen kevennetty nimeämismenettely kuin maakaasumarkkinalain 49 §:ssä ja 53 §:ssä on säädetty.

Kaasumarkkinadirektiivi edellyttää, että lupamenettelyt saavat kestää enintään kaksi vuotta, mukaan lukien kaikki toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvat menettelyt. Kyseistä kahden vuoden määräaikaa voidaan jatkaa enintään yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella asianmukaisesti perusteltua. Verkkoluvituksen osalta ehdotetaan toimeenpantavaksi kyseinen vaatimus sekä maakaasumarkkinalakiin että uuteen vetymarkkinalakiin.

Vetymarkkinalaissa ei ehdoteta säädettäväksi hankeluvan piiriin kansallisten vetyputkien rakentamisesta, vaan tältä osin noudatettaisiin samaa lähestymistapaa kuin maakaasumarkkinalaissa, jossa vain valtakunnan rajan ylittävä siirtoputki edellyttää hankelupamenettelyä. Vetymarkkinalaissa ehdotetaan säädettävän hankelupamenettelystä valtakunnan ja Suomen talousvyöhykkeen rajan ylittäville vetyputkihankkeille. Lupamenettely koskisi siten vain sellaisia hankkeita, jotka ulottuvat Suomen valtakunnan rajan yli, Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle. Rajauksen katsotaan olevan perusteltu Suomen talousvyöhykkeen taloudellisen hyödyntämisen, energiavarojen hallitun käytön ja kansallisen

ohjausvallan turvaamisen kannalta strategisesti merkittävissä hankkeissa. Vetymarkkinalain hankelupamenettely perustuisi sekä sähkömarkkinalain että maakaasumarkkinalain sääntelyyn.

5.1.6 Vedyn siirtoverkonhaltijoiden sääntely

Esityksessä ehdotetaan, että vetymarkkinalain verkonhaltijoiden keskeisiä velvoitteita koskeva säännökset rakennetaan maakaasu- ja sähkömarkkinalakien tapaan. Lakiin tulisivat säännökset yleisestä tasapuolisuusvelvoitteesta (vrt. MML 13 §), liittämisvelvollisuudesta (Vrt. MML 15 §), verkon kehittämisvelvollisuudesta (vrt. MML 14 §) ja siirtovelvollisuudesta (vrt. MML 16 §) sekä säännös verkkoon pääsyn järjestämisen vetyjärjestelmässä (vrt. MML 21 §). Säännöksissä huomioitaisiin vetymarkkinoiden erityispiirteet sekä kaasumarkkinadirektiivin vetyspesifiset säännökset.

Vedyn siirtoverkonhaltijan ei tulisi voida kieltäytyä hyväksymästä liittämistä vedoten mahdollisiin tulevaisuudessa ilmeneviin kapasiteettirajoitteisiin tai kapasiteetin lisäämiseen liittyviin lisäkustannuksiin. Vedyn siirtoverkonhaltijan vastuulla olisi varmistaa, että liitännälle on riittävästi syöttö- ja ottokapasiteettia.

Vedyn siirtoverkonhaltija olisi velvollinen julkaisemaan avoimet ja tehokkaat menettelyt sekä tariffit vedyn varastojen, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten, vetyterminaalien ja teollisuusasiakkaiden liittämiseksi vedyn siirtoverkkoon. Menettelyiden tulisi olla syrjimättömiä ja ne olisi toimitettava sääntelyviranomaisen, eli tässä tapauksessa Energiaviraston, hyväksyttäväksi.

Vetymarkkinalakiin ehdotetaan sisällytettävän säännökset järjestelmävastaavan vedynsiirtoverkonhaltijan järjestelmävastuusta, tasevastuusta ja taseselvityksestä sekä tiedonvaihdon kehittämisestä vastaavalla tavalla kuin maakaasumarkkinalaissa on säädetty. Säännökset perustuisivat keskitettyyn tasehallintaan ja taseselvitykseen sekä keskitettyyn tiedonvaihtoon, joiden järjestäminen on järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuulla. Jakeluverkoille ei asetettaisi jakeluverkossa näitä tehtäviä. Säännöksissä otetaan huomioon vetymarkkinoiden erityispiirteet.

Esityksessä ehdotetaan, että järjestelmävastaava vedynsiirtoverkonhaltija vastaa keskitetysti vetyjärjestelmän taseen ylläpitämisestä vastuualueellaan. Tasevastuuseen sisältyisivät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi. Tasevastuun hoitamiseen tarvittavien ehtojen olisi oltava tasapuolisia, avoimia ja syrjimättömiä, eikä niissä saisi olla perusteettomia tai kilpailua rajoittavia ehtoja. Ehdoissa olisi huomioitava järjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus sekä tarjottava kannustimia vedyn syötön ja oton tasapainottamiseksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi maakaasumarkkinalain 57 §:ää vastaava säännös markkinaosapuolen tasevastuusta koskien vedyn verkonkäyttäjiä.

Esityksessä ehdotetaan, että järjestelmävastaava vedynsiirtoverkonhaltija vastaisi keskitetysti vetyjärjestelmän ja sen osapuolien taseiden selvittämisestä. Taseselvitys perustuisi etäluettavaan mittaukseen ja toimitusilmoituksiin. Taseselvityspalvelun hinnoittelun olisi oltava kohtuullista.

Esityksessä ehdotetaan, että järjestelmävastaavan vedynsiirtoverkonhaltijan tehtävänä olisi lisäksi vastata vedyn kaupan ja taseselvityksen edellyttämää tiedonvaihdosta ja sen kehittämisestä. Tiedonvaihto hoidettaisiin keskitettynä järjestelmänä. Kehittämisen tulisi olla tehokasta, syrjimätöntä ja tietoturvallista. Toiminnassa olisi tehtävä yhteistyötä muiden vetyalan toimijoiden kanssa.

Lisäksi ehdotetaan, että vetymarkkinalakiin sisällytetään maakaasumarkkinalain 12 luvun säännöksiä vastaavat säännökset vetymarkkinoiden toimijoiden velvollisuuksista vetyjärjestelmässä. Maakaasumarkkinalain 12 luvussa säädetään maakaasumarkkinoiden osapuolen tasevastuusta (57 §), maakaasumarkkinoiden osapuolten ja verkonhaltijoiden ilmoitusvelvollisuudesta (58 §), velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita (58 a §), maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilyttämisestä (58 b §), loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon luovuttamisesta (58 c §) sekä salassa pitovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta (59 §). Säännökset perustuvat kunkin osapuolen tasevastuuseen omasta taseestaan, keskitettyyn taseselvitykseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon. Tiedonhallintaa koskevat säännökset ehdotetaan puolestaan annettavan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten mukaisesti ja kansallista liikkumavaraa hyödyntäen.

5.1.7 Vedyn jakeluverkkojen sääntely

Vedynjakeluverkonhaltijoiden yleisiä velvoitteita koskevat direktiivin säännökset ja periaatteet vastaavat pitkälti maakaasua ja sähköä koskevaa vastaavaa EU-lainsäädäntöä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että vedynjakeluverkonhaltijoiden yleisiä velvoitteita koskevat kansalliset säännökset laadittaisiin maakaasumarkkinalain ja sähkömarkkinalain säännösten pohjalta. Mahdollinen vedynjakeluverkkoja koskeva kansallinen liikkumavara ja poikkeukset huomioitaisiin säännöksissä, jos ne edistäisivät vetymarkkinoiden kehittymistä ja sopisivat sääntelyjärjestelmäämme.

Sovellettavaksi ehdotetaan kaasumarkkina-asetuksen 7 artiklan 7 kohdan sekä kaasumarkkinadirektiivin 52 artiklan mukaista maantieteellisesti rajattujen vetyverkkojen poikkeusta niihin vetyverkkoihin, jotka siirtävät vetyä maantieteellisesti rajatulla teollisuus- tai elinkeinoalueella ja joita ei ole liitetty toiseen vetyverkkoon. Poikkeus soveltuisi myös vetylaaksoihin, jos vetylaakson vetyverkko täyttää direktiivin 52 artiklan 1 kohdan vaatimukset. Maantieteellisesti rajattuihin vetyverkkoihin ehdotetaan sovellettavaksi direktiivin 56 artiklan 4 kohdan poikkeusta, jonka mukaan sääntelyviranomainen ei tutki verkon kehittämissuunnitelmaa eikä anna sitä koskevia suosituksia.

Jäsenvaltiot voivat lisäksi myöntää poikkeuksia kaasumarkkinadirektiivin 46 (Jakeluverkonhaltijoiden ja vedyn jakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen), 68 (Vedyn siirtoverkonhaltijoi-den eriyttäminen) tai 71 (Siirtoverkonhaltijoiden ja vedyn siirtoverkonhaltijoiden nimeäminen ja sertifiointi) artiklan soveltamisesta vetyverkkoihin, jotka sijaitsevat direktiivissä luetelluilla alueilla. Suomen osalta kyseisiin alueisiin lukeutuvat Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi. Poikkeusten voimassaolo päättyy 15 vuoden kuluttua niiden myöntämispäivästä ja joka tapauksessa viimeistään 31.12.2044. Poikkeus on peruutettava, jos tällaisesta poikkeuksesta hyötyvä vetyverkko ulotetaan eristyneen alueen ulkopuolelle tai liitetään alueiden ulkopuolella sijaitseviin vetyverkkoihin. Esityksessä ehdotetaan, että Suomen osalta sovellettaisiin edellä esitettyä direktiivin mahdollistamaa poikkeusta Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin alueilla jakeluverkon osalta.

5.1.8 Vetyterminaalien ja -varastojen ja putkilinjavarastoinnin sääntely

Maakaasu- ja vetyterminaaleihin ja -varastoihin pääsyä koskevat direktiivin säännökset poikkeavat toisista. Maakaasun osalta pääsy terminaaleihin perustuu säänneltyyn verkkoon pääsyyn ja varastoihin ja putkilinjavarastointiin pääsy neuvoteltuun verkkoon pääsyyn. Vedyn osalta sääntely on päinvastainen: pääsy terminaaleihin perustuu neuvoteltuun verkkoon pääsyyn ja varastojen ja putkilinjavarastoinnin osalta säänneltyyn verkkoon pääsyyn.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi säännökset, joilla varmistettaisiin, että kolmansien osapuolten neuvoteltuun vetyterminaaleihin pääsyyn perustuva järjestelmä toteutetaan

puolueettomin, avoimin ja syrjimättömin perustein. Sääntelyviranomaiselle asetettaisiin velvollisuus toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että vetyterminaalien käyttäjät voivat neuvotella pääsystä kyseisiin terminaaleihin. Osapuolet olisi velvoitettava käymään neuvottelut vilpittömässä mielessä. Lisäksi sääntelyviranomaisen olisi seurattava kolmansien osapuolten pääsyn edellytyksiä ja niiden vaikutusta vetymarkkinoihin sekä tarvittaessa toteutettava toimia pääsyn parantamiseksi siten kuin säädettävät kriteerit edellyttävät kilpailun turvaamiseksi. Säännökset pohjautuisivat maakaasumarkkinalain 53–56 §:ään.

Esityksessä ehdotetaan samoin säädettäväksi säännökset, joilla varmistetaan, että toteutetaan järjestelmä, joka koskee kolmannen osapuolen säänneltyä käyttöoikeutta vetyvarastoihin sekä, silloin kun se on teknisesti ja taloudellisesti tarpeen tehokkaan järjestelmään pääsyn tarjoamiseksi asiakkaille suuntautuvia toimituksia varten, putkilinjavarastoinnin käyttöoikeutta sekä käyttöoikeuden järjestämistä lisäpalveluihin. Järjestelmän tulisi perustua julkaistuihin tariffeihin, ja sitä olisi sovellettava objektiivisesti ja syrjimättömästi kaikkien vetyjärjestelmän käyttäjien kesken. Lisäksi sääntelyviranomaisen olisi hyväksyttävä kyseiset tariffit tai niiden laskentamenetelmät ennen niiden voimaantuloa. Säännökset pohjautuisivat maakaasumarkkinalain 49–52 §:ään.

Esityksessä ehdotetaan säädettävän poikkeuksesta, jonka mukaan edellä esitetyn vetyvarastoja koskevan sääntelyn soveltamista viivästytettäisiin 31.12.2032 saakka. Tällöin on varmistettava, että toteutetaan objektiivisin, avoimin ja syrjimättömin perustein järjestelmä, joka koskee kolmannen osapuolen neuvoteltua käyttöoikeutta vetyvarastoihin sekä, kun se on teknisesti tai taloudellisesti tarpeen, putkilinjavarastoinnin käyttöoikeutta ja käyttöoikeuden järjestämistä lisäpalveluihin asiakkaille suunnattujen toimitusten tehokkaan järjestämisen turvaamiseksi. Sääntelyviranomaisten olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että vetyvarastojen käyttäjät voivat neuvotella käyttöoikeudesta, ja huolehdittava siitä, että osapuolet velvoitetaan neuvottelemaan käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä

Lisäksi ehdotetaan, että vetymarkkinalain säännökset vetyterminaalien, vetyvarastojen ja putkilinjavarastoinnin haltijoiden salassapidosta rakennetaan vastaavalla tavalla kuin maakaasumarkkinalain 59 §:n salassapitosäännökset. Näin varmistettaisiin, että kaupallisesti arkaluonteiset tiedot ja liikesalaisuudet pysyvät luottamuksellisina, ja samalla turvattaisiin markkinoiden luotettava ja syrjimätön toiminta. Säännöksissä tulee lisäksi ottaa huomioon erityisesti vertikaalisesti integroituneiden toimijoiden velvollisuus estää arkaluonteisten tietojen epäasiallinen luovuttaminen konsernin muille osille. Ehdotetaan lisäksi, että tehokkaan kilpailun ja markkinoiden toimivuuden varmistamiseksi julkistetaan tarvittavat tiedot, kuitenkaan vaarantamatta kaupallisesti arkaluonteisten tietojen suojaamista.

5.1.9 Vetyalan yritysten järjestelmävelvoitteet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vetymarkkinoiden toimijoiden velvollisuuksista ja vetymarkkinoiden toiminnan järjestämisestä siten, että markkinat toimivat luotettavasti, läpinäkyvästi ja syrjimättömästi. Sääntely koskisi erityisesti markkinaosapuolten tasevastuuta, ilmoitusvelvollisuuksia, keskitettyä tiedonvaihtoa, tietojen säilyttämistä, loppukäyttäjän oikeutta omaa vedynkulutustaan koskeviin tietoihin, tietojen luovuttamista sekä tietojen salassapitoa ja hyväksikäyttökieltoa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta eriyttää vetyverkkotoiminta, vetyterminaalitoiminta ja vedyn varastointitoiminta toisistaan sekä muista liiketoiminnoista. Tavoitteena on luoda vetymarkkinoille selkeä oikeudellinen toimintakehys ja varmistaa markkinaprosessien, tiedonhallinnan ja eri toimintojen läpinäkyvyyden asianmukainen toteutuminen.

5.1.10 Vedyn vähittäismarkkinat

Vedyn vähittäismarkkinoiden ei voida realistisesti arvioida syntyvän lähitulevaisuudessa. Kuluttajamarkkinoiden syntyminen edellyttäisi merkittäviä investointeja infrastruktuuriin sekä kysynnän käynnistymistä. Nykyisen kehityksen perusteella voidaan katsoa, ettei kuluttajiin kohdistuvia vedyn vähittäismarkkinoita ole odotettavissa muodostuvan vielä pitkään aikaan. Tästä huolimatta EU-sääntely edellyttää vähittäismarkkinoihin liittyvien periaatteiden ja menettelyjen valmiuden rakentamista, jotta vähittäismarkkinoiden syntyessä kuluttajansuoja ja markkinoiden läpinäkyvyys voidaan toteuttaa ilman viivettä.

Kaasumarkkinadirektiivin edellyttämät vähittäismarkkinoita koskevat velvoitteet voidaan kansallisessa sääntelyssä toteuttaa pääosin hyödyntämällä niitä ratkaisuja, jotka on säädetty kansallisesti maakaasumarkkinalaissa ja osaksi sähkömarkkinalaissa. Maakaasumarkkinalain 8 luku osa käsittelee maakaasun vähittäismyyntiä ja sisältää muun muassa vähittäismyyjän laskutusta koskevat säännökset. Maakaasumarkkinalain 14 luku käsittelee maakaasusopimuksia, ja luku sisältää kuluttajasopimuksia koskevia vähimmäismääräyksiä, joiden arvioidaan soveltuvan myös vetymarkkinan kuluttajasopimuksiin.

Maakaasumarkkinalain periaatteita vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi vetymarkkinalakiin koskien: jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä velvollisuutta antaa kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä tiedot sopimuksen keskeisistä ehdoista, hinnoitteluvaihtoehdoista sekä muista sopimuksen sisältöön liittyvistä seikoista (vrt. MML 69 §); velvoitetta ilmoittaa loppukäyttäjille hyvissä ajoin sopimusehtojen ja toimitushintojen muutoksista sekä heidän oikeudestaan irtisanoa sopimus, jos he eivät hyväksy muutoksia (vrt. MML 78 §); velvoitetta antaa loppukäyttäjille vedyn osalta avoimet ja selkeät tiedot palvelujen hinnoista, tariffeista sekä sopimusten vakioehdoista, mukaan lukien tiedot hinnan kiinteydestä tai vaihtelusta sekä soveltuvista alennuksista ja myynninedistämistoimista (vrt. MML 44 §); velvoitetta tarjota loppukäyttäjille useita maksutapavaihtoehtoja, jotka eivät saa olla syrjiviä eri asiakasryhmiä kohtaan (vrt. MML (47 §); sen estämistä, että kotitalousasiakkaat, joille tarjotaan ennakkomaksujärjestelmiä, joutuisivat epäedulliseen asemaan maksutavan vuoksi (vrt. MML 40 ja 47 §); velvoitetta toimittaa loppukäyttäjälle toimittajan vaihtuessa tasoitusloppulasku viimeistään kuuden viikon kuluessa toimittajan vaihdosta (vrt. MML 46 §:n 4 momentti); asiakkaan oikeutta vaihtaa vedyn toimittajaa sekä saada tietoa vaihtoihin liittyvistä ehdoista ja maksuista (vrt. MML 23 §); sekä asiakkaan oikeutta irtisanoa kaasuntoimitussopimuksensa lyhyellä varoitusajalla (vrt. MML 74–77 §).

Kaasumarkkinadirektiivi edellyttää, että laskut ja laskutustiedot ovat täsmällisiä, ymmärrettäviä, käyttäjäystävällisiä ja vertailua helpottavia ja että niiden on sisällettävä liitteessä I vahvistetut vähimmäistiedot. Lisäksi laskut ja laskutustiedot on annettava maksutta, tarjottava mahdollisuus sähköiseen laskutukseen ja joustaviin maksujärjestelyihin sekä esitettävä tiedot sopimuksessa sovituista hinnan muutoksista tai alennuksista. Direktiivin toimeenpano ehdotetaan perustettavan maakaasumarkkinalain 46 §:ään, joka jo edellyttää tosiasialliseen kulutukseen perustuvaa laskutusta, laskujen erittelyä hinnan muodostumisesta, kulutuksen vertailutietoja sekä tiedot valitus- ja riidanratkaisumenettelyistä. Mallia voidaan ottaa soveltuvin osin myös sähkömarkkinalain laskutusta koskevasta 13 a luvusta. Vedyn osalta ehdotetaan vastaavien säännösten sisällyttämistä vetymarkkinalakiin, täydennettynä direktiivin edellyttämällä velvollisuudella varmistaa laskujen ja laskutustietojen selkeys, kuluttajaystävällisyys sekä mahdollisuus joustaviin maksujärjestelyihin. Näin varmistetaan loppukäyttäjien yhdenmukainen ja läpinäkyvä kohtelu maakaasun ja vedyn toimituksissa.

Kaasumarkkinadirektiivin 18 artikla velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönoton vetyjärjestelmissä siten, että ne mahdollistavat tarkan kulutuksen

mittaamisen, reaaliaikaisen tiedon välittämisen sekä tiedonsaannin ja seurannan sähköisen viestinnän keinoin. Esityksessä ehdotetaan vedyn osalta säädettävän velvoite, joka perustuu älykkääseen mittaukseen kaikkien asiakkaiden osalta siten, että älykäs mittausjärjestelmä katetaan siirto- ja jakelumaksuilla, ei erillismaksuilla. Järjestelmät on perusteltua rakentaa alusta alkaen kokonaisuudessaan älykkään mittauksen standardien mukaisesti, jotta myöhemmin ei tule siirtymäongelmia. Lisäksi varmistetaan tietosuoja, yksityisyydensuoja, yhteentoimivuus ja standardien käyttö sekä loppukäyttäjien osallistuminen kustannuksiin avoimella ja syrjimättömällä tavalla. Jäsenvaltioiden tulee myös seurata säännöllisesti järjestelmien käyttöönottoa.

Kaasumarkkinadirektiivin 24 artiklan toimeenpano Suomessa voidaan toteuttaa hyödyntämällä voimassa olevaa kansallista sääntelyä kuluttajaneuvonnasta. Kilpailu ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 2 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan Kilpailu ja kuluttajavirasto huolehtii kuluttajaneuvonnan järjestämisestä. Tämä luo perustan direktiivin edellyttämien keskitettyjen palvelupisteiden käytännön toteutukselle, ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston ylläpitämät neuvontapalvelut kattaisivat myös kaasumarkkinadirektiivissä säädetyt tiedot ja tukitoimet. Palvelupisteiden kautta on varmistettava, että asiakkaat saavat helposti saatavilla olevat ja kattavat tiedot oikeuksistaan, vertailuvälineistä, tukijärjestelyistä, lainsäädännöstä sekä vaihtoehtoisista riidanratkaisumenettelyistä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että tiedonsaanti on mahdollista myös niille asiakkaille, joilla ei ole internetyhteyttä.

5.1.11 Integroidun verkon suunnittelu

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi energiaverkkojen integroidusta kehittämisestä siten, että sähkön, maakaasun ja vedyn verkkojen kehittäminen tapahtuu koordinoidusti, kustannustehokkaasti ja energiajärjestelmän kokonaistehokkuutta edistäen. Siirtoverkonhaltijan ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden ehdotetaan tekevän tiivistä yhteistyötä silloin, kun se on tarpeen energiatehokkuusdirektiivissä tarkoitetun järjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi, ja yhteistyö voi koskea esimerkiksi verkon käyttötarkoituksen muuttamista. Siirtoverkonhaltijan ehdotetaan lisäksi tekevän tiivistä yhteistyötä sähkön kantaverkonhaltijoiden ja tarvittaessa jakeluverkonhaltijoiden kanssa yhteisten infrastruktuurivaatimusten koordinoimiseksi, kuten elektrolyysilaitosten sijainnin ja niihin liittyvän siirtoinfrastruktuurin osalta.

Esityksessä ehdotetaan, että siirtoverkonhaltijan, maakaasun siirtoverkonhaltijoiden ja sähkön kantaverkonhaltijoiden on pyrittävä varmistamaan vetyä, maakaasua ja sähköä koskevien kymmenvuotisten verkon kehittämissuunnitelmien koordinoidut suunnitteluvaiheet. Infrastruktuurin haltijoille, mukaan lukien LNG terminaalien ja varastointilaitteistojen, jakeluverkkojen, vedyn jakeluverkkojen, vetyterminaalien ja vetyvarastojen, kaukolämpöinfrastruktuurin sekä sähköverkkojen haltijoille, ehdotetaan velvollisuutta toimittaa ja vaihtaa kehittämissuunnitelman kannalta merkitykselliset tiedot siirtoverkonhaltijoiden kanssa. Yhteisten skenaarioiden ehdotetaan perustuvan realistisiin oletuksiin ja sisältävän arvion rajat ylittävästä kaupasta sekä vedyn varastoinnin ja vetyterminaalien roolista, ja skenaarioista ehdotetaan järjestettäväksi laaja, avoin ja läpinäkyvä kuuleminen. Skenaarioiden tulee olla linjassa unionin laajuisten skenaarioiden ja kansallisen energia ja ilmastosuunnitelman kanssa sekä tukea ilmastoneutraaliustavoitteita, ja Energiavirasto hyväksyy skenaariot ottaen huomioon mahdollisen eurooppalaisen tieteellisen neuvottelukunnan lausunnon.

5.1.12 Maakaasualan sääntelyn muutokset

Maakaasun vähittäismarkkinat

Kaasumarkkinadirektiivin edellyttämät vähittäismarkkinoita koskevat velvoitteet ehdotetaan kansallisessa sääntelyssä toteutettavan pääosin hyödyntämällä niitä ratkaisuja, jotka on säädetty kansallisesti sähkömarkkinalaissa.

Maakaasua koskevat vertailuvälineet

Sähkön osalta Suomessa on säädetty laki sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä (1100/2021), joka velvoittaa Energiaviraston ylläpitämään riippumatonta ja luotettavaa sähköntoimitussopimusten vertailupalvelua. Kyseinen palvelu mahdollistaa kuluttajille ja muille loppuasiakkaille vähittäismyyjien tarjousten vertailun.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki energiantoimitussopimustenvertailuvälineistä, jolla varmistettaisiin kuluttajille ja muille loppuasiakkaille vastaavat mahdollisuudet maakaasun toimitussopimusten vertailuun avoimesti, läpinäkyvästi ja syrjimättömästi. Laki noudattaisi nykyisen sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain periaatteita.

Aktiiviset asiakkaat maakaasumarkkinoilla

Kaasumarkkinadirektiivi edellyttää jäsenvaltioiden on varmistavan, että loppukäyttäjillä, erityisesti maatalousalan ja julkisen sektorin toimijoilla, on oikeus toimia aktiivisina asiakkaina ilman kohtuuttomia tai syrjiviä teknisiä tai hallinnollisia vaatimuksia. Lisäksi aktiivisille asiakkaille on turvattava direktiivissä säädetyt oikeudet muun muassa uusiutuvan kaasun myyntiin, energiatehokkuus- ja kysyntäjoustojärjestelyihin osallistumiseen sekä varastointiin liittyen.

Maakaasumarkkinalakiin esitetään lisättävän uusi 48 a §, jonka mukaan aktiivisella asiakkaalla olisi oikeus maakaasuverkon liittymään kohtuullisen ajan kuluessa liittämispyynnön esittämisestä, jos kaikki liittymisen edellytykset täyttyvät. Lisäksi aktiiviselta asiakkaalta ei perittäisi verkosta oton ja verkkoon syötön maksuja uusiutuvasta kaasusta, jonka aktiivinen asiakas varastoi käyttökohteessaan, kun kaasu on tuotettu käyttökohteessa ja käytetään samassa käyttökohteessa. Aktiivinen asiakas saisi tarjota maakaasujärjestelmässä samanaikaisesti useita palveluja, jos se on teknisesti mahdollista.

Älykkäät mittausjärjestelmät maakaasuverkossa

Maakaasun älykkäiden mittausjärjestelmien säännökset esitetään päivitettävän siirtymäaika huomioon ottaen uuden direktiivin vaatimusten mukaiseksi. Direktiivin 21 artikla mahdollistaa edelleen myös tavanomaiset maakaasumittarit ja liesiasiakkaita koskevan kansallisen sääntelyn ylläpitämisen. Tältä osin ei ehdotettaisi muutoksia sääntelyperiaatteisiin.

Liittymisputket

Maakaasumarkkinalakia esitetään muutettavaksi liittymisputkien luvanvaraisuutta koskevan sääntelyn osalta. Luvanvaraista ei olisi maakaasuverkkotoiminta, jossa maakaasuverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä maakaasun toimitusta, taikka maakaasun kuljettaminen liittymisputkessa. Lakiin esitettäisiin lisäksi lisättävän liittymisputken määritelmä. Ehdotettu sääntely vastaisi sähkömarkkinalakiin lailla 933/2025 tehtyjä muutoksia.

Maakaasuputkien käytöstä poisto ja irtikytkeminen

Kansallisessa sääntelyssä on tarpeen täsmentää maksuhäiriötilanteissa toimittajien velvollisuutta antaa asiakkaille kirjalliset ja selkeät tiedot irtikytkemistä estävistä vaihtoehdoista. Velvoitteen tulisi koskea erityisesti vähittäismyyjiä ja jakeluverkonhaltijoita, ja sen tulisi sisältää

velvoite tiedottaa vaihtoehdoista riittävän ajoissa sekä varmistaa, että asiakkaalle tarjottavat toimet ovat maksuttomia.

Kansallisessa sääntelyssä on tarpeen luoda menettelyt, joilla turvataan kuluttajien oikeudet ja asiakasryhmien yhdenvertainen kohtelu maakaasun jakeluverkkojen mahdollisen alasajon yhteydessä.

Kolmannesta maasta tulevan yhdysputken käytön määräaikainen estäminen turvallisuusuhan perusteella

Maakaasumarkkinalain muutoksella säädettäisiin mahdollisuus kerrallaan enintään kuuden kuukauden määräajaksi keskeyttää maakaasun siirto Suomen ja kolmannen maan välisessä siirtoputkessa ja toteuttaa tarvittavat muut tekniset toimenpiteet, joilla kyseisen siirtoputken käyttömahdollisuudet estetään tai sen yhteydet muuhun maakaasuverkkoon katkaistaan, jos se on perustellusti tarpeen sellaisen maakaasuverkkoon tai sen osaan kohdistuvan uhan, toiminnan tai tapahtuman estämiseksi, jotka voivat estää maakaasuverkon tai sen osan teknisen toimivuuden tai olennaisesti häiritä sitä taikka aiheuttaa muuta merkittävää tai laajasti vaikuttavaa omaisuusvahinkoa tai tavanomaiseen käyttöön nähden poikkeavaa vaaraa ihmisten hengelle tai terveydelle.

Päätäntätoimivalta olisi valtioneuvostolla, mutta kiireellisissä tilanteissa, joissa edellytykset ovat täyttyneet, siirtoverkonhaltija voisi tehdä tarvittavat toimet myös omasta aloitteestaan väliaikaisesti, kunnes valtioneuvosto on päättänyt asiasta. Päätös olisi kumottava, jos uhkaa, toimintaa tai tapahtumaa koskeva perusteltu riski on poistunut.

Valtioneuvoston ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jotta hybridioperaation uhkaa voitaisiin torjua tehokkaasti.

5.1.13 Energiaviraston tehtävät sääntelyviranomaisena

Energiaviraston tehtäviin sääntelyviranomaisena esitetään tehtäväksi kaasumarkkinadirektiivin edellyttämät täydennykset. Energiavirastolle ehdotetaan annettavaksi vetymarkkinoilla vastaavat toimivaltuudet kuin sille on annettu maakaasumarkkinoilla. Ehdotetaan, että annetaan uudelleen laadittu, rakenteeltaan nykyistä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia vastaava energiamarkkinoiden valvontalaki, joka kattaa sähkö-, maakaasu- ja vetytoimialat. Tämä olisi tarpeen, koska nykyiseen lakiin on mahdotonta lisätä vetyä koskevia säännöksiä ilman, että useaan otteeseen muutettu laki tulisi rakenteeltaan sekavaksi. Toisaalta olisi myös sääntelyn ja sen yhtenäisenä pitämisen kannalta hankala ratkaisu, jos voimassa olevan valvontalain rinnalle säädettäisiin erillinen vetymarkkinoiden valvontalaki. Lain siirtymäsäännöksissä huomioitaisiin vetymarkkinoita koskevan siirtymäajan rajoitukset sääntelyviranomaisen toimivaltuuksiin.

5.1.14 Yleinen riitojenratkaisumenettely loppukäyttäjille

Sähkömarkkinadirektiiviin sisältyy säännös tuomioistuinten ulkopuolisesta riitojenratkaisumenettelystä, ja vastaava säännös on sisällytetty myös kaasumarkkinadirektiiviin. Sähkömarkkinadirektiivin kyseisen artiklan toimeenpano on toteutettu muiden loppukäyttäjien kuin kuluttajien osalta energiamarkkinariitalautakunnasta annetulla lailla (502/2023) sekä sitä täydentävällä asetuksella (951/2023) ja kuluttajien osalta kuluttajariitalautakunnasta annetulla lailla (8/2007).

Energiamarkkinariitalautakunta toimii oikeussuojaelimenä muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien vireille saattamissa sähkömarkkinariita-asioissa. Asetuksen mukaan lautakunnassa on

lain 5 §:ssä mainittujen päätehtävien lisäksi myös muita sivutoimisia tehtäviä. Näiden sivutoimisten tehtävien hoitamisesta vastaavan henkilöstön sekä lain 5 §:n 2 momentin mukaisten sivutoimisten esittelijöiden nimittämisestä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Kuluttajariitalautakunnasta annetun lain 2 §:n mukaan lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa, joita kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi.

Ehdotetaan, että maakaasun ja vedyn osalta loppukäyttäjiä koskevan yleisen riitojenratkaisumenettelyn toimeenpano toteutetaan sähkömarkkinoita vastaavalla tavalla, jotta varmistetaan direktiivin mukainen riitojenratkaisujärjestelmä myös kaasumarkkinoilla. Kuluttajien osalta direktiivin tarkoittamana riitojenratkaisuelimenä toimisi kuluttajariitalautakunta. Muiden loppukäyttäjien osalta riitojenratkaisuelimeksi ehdotetaan energiamarkkinariitalautakuntaa.

5.1.15 Verkkoonpääsyn ja liitännän epäämiseen liittyvä riitojenratkaisumenettely

Kaasumarkkinadirektiivi ei sisällä vastaavaa säännöstä verkkoonpääsyn epäämiseen liittyvästä riitojenratkaisumenettelystä kuin sähkömarkkinadirektiivi, jossa siitä on nimenomaisesti säädetty.

Sähkömarkkinadirektiivin osalta verkkoonpääsyn epäämistä koskevasta riitojenratkaisumenettelystä säädetään kansallisesti valvontalain 6 a §:n 1 kohdassa. Säännöksen mukaan Energiaviraston tehtävänä on toimia riitojenratkaisuviranomaisena yksittäisissä asioissa, jotka verkon käyttäjä, energiavaraston haltija tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi kantaverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn sähköverkkoon.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 7 §:n mukaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Kysymys siitä, milloin Energiavirastolle tutkintapyynnön tehneelle verkonhaltijan asiakkaalla on asianosaisasema ja valitusoikeus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaan, on tulkinnanvarainen. Ratkaisu on usein tapauskohtainen.

Lainsäädännön selkeyden ja yhdenmukaisuuden kannalta verkonkäyttäjien asemaa parantaisi ja selkeyttäisi, jos verkonkäyttäjällä olisi mahdollisuus turvautua riitojenratkaisumenettelyyn myös silloin, kun maakaasuverkonhaltija tai vetyverkonhaltija on evännyt verkkoon pääsyn. Tämän vuoksi ehdotetaan, että myös tilanteita varten, joissa verkonhaltija on evännyt pääsyn maakaasu- tai vetyverkkoon, säädettäisiin valvontalain 6 a §:n 1 kohtaa vastaava säännös.

5.1.16 REMIT-asetuksen muutosten toimeenpano

Esityksessä ehdotetaan lisäksi REMIT-asetukseen vuonna 2024 tehtyjen muutosten toimeenpanon edellyttämiä kansallisia sääntelymuutoksia asetuksen seuraamussäännösten osalta. REMIT-asetuksen seuraamuksiin tehtyjen merkittävien korotusten vuoksi tietyt nykyisin Energiaviraston rikemaksuseuraamuksen piiriin kuuluvat rikkomukset ehdotetaan siirrettäväksi seuraamusmaksun piiriin, josta päättäisi Energiaviraston sijasta tuomioistuin. Lisäksi esitetään säädettävän REMIT-asetuksen keskeisten kieltojen rikkomisella saadun taloudellisen hyödyn menettämisseuraamuksesta sekä Oikeusrekisterikeskuksen roolista REMIT-asetuksen 13 i artiklassa tarkoitettuna kansallisena viranomaisena, jonka tehtävänä on antaa energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston REMIT-asetuksen 13 g artiklan nojalla määräämää uhkasakkoa koskeva täytäntöönpanomääräys.

5.2 Pääasialliset vaikutukset

5.2.1 Euroopan unionin kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen vaikutukset

Euroopan komissio on laatinut vaikutusarvion ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvien kaasujen ja maakaasun sekä vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä sekä ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista. Komission vaikutusarvion mukaan esitysten pääasialliset vaikutukset koko Euroopan unionin alueelle ovat tiivistettynä seuraavat:

a. Sääntely edistää vetymarkkinoiden yhdentymistä, selkeyttää tilannetta vetyinfrastruktuuriin investoijien kannalta, ehkäisee kilpailuun perustumattomien markkinarakenteiden ja vedyn laatuongelmista johtuvien markkinoiden yhdentymisen esteiden syntymisen, sekä parantaa alan toimijoiden oikeusvarmuutta.

b. Myönnetään uusiutuville ja vähähiilisille kaasuille täysimittainen markkinoillepääsy koko Euroopan unionin alueella. Toimenpiteillä alennetaan uusiutuvien ja vähähiilisten kaasujen tuottajien tuotantokustannuksia ja lisätään kilpailua, likviditeettiä ja uusiutuvien kaasujen kauppaa.

c. Eurooppalaisiin skenaarioihin perustuvan kaasuverkkojen kansallisen suunnittelun keskeisenä etuna on riskien poistaminen siitä, että sähkön ja kaasun siirtoverkonhaltijat suunnittelisivat verkkojensa kehittämistä yhteensopimattomien olettamusten perusteella. Sääntely mahdollistaa alojen integroinnin ja käsitteellisen järjestelmäsuunnittelun säilyttäen samalla yksityiskohtaisempien alakohtaisten verkonkehittämissuunnitelmien hyödyt ja vähentää mahdollisten lukkiutumisvaikutusten tai hukkainvestointien riskejä.

d. Uusien kaasuntoimittajien ja palveluntarjoajien helpompi pääsy markkinoille ja tilaisuudet kehittää innovatiivisia tuotteita, mikä lisää kilpailua, kuluttajien sitoutumista ja taloudellisia hyötyjä.

Yleisellä tasolla voidaan arvioida, että EU-säädösten muutokset vaikuttanevat Suomeen vähemmän kuin eräisiin muihin EU-jäsenmaihin. Suomessa käytetään verrattain vähän maakaasua ja Suomen asutuskeskusten ja tuotantolaitosten maantieteelliset etäisyydet toisiin EU-maihin ovat pitkiä. Suomen energiamarkkinat ovat jo tällä hetkellä kilpailulle avoimet, jolloin EU-säädösmuutosten mahdolliset vaikutukset jäävät Suomen osalta vähäisiksi. Vedyn osalta komission arvioimista vaikutuksista valtaosa realisoituisi vasta, jos Suomen ja jonkun toisen EU-jäsenmaan välille rakennettaisiin vetyputki.

Yllä esitetyistä kansallisista erityispiirteistä johtuen komission laatima vaikutusarvio soveltuu vain rajallisesti Suomen tilanteeseen.

5.2.2 Vetymarkkinalain ja muiden kansallisten lainsäädäntöehdotusten vaikutukset

5.2.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Kansantaloudelliset vaikutukset

Ehdotetun vetymarkkinalain vaikutustenarviointia vaikeuttaa se, että lailla säänneltäisiin vasta kehittymässä olevaa markkinaa. Esitettyihin arvioihin liittyy näin ollen huomattavaa epävarmuutta.

Vetymarkkinoita koskevien lainsäädäntöehdotusten kansantaloudelliset vaikutukset eivät tule toteutumaan vuosiin, sillä vedyn loppukäyttäjämarkkinoita ei ole vielä olemassa. Uuden sääntelyn vaikutukset näkyisivät käytännössä vasta sitten, jos markkina on alkanut muodostua.

Ehdotettu sääntely mahdollistaisi markkinan syntymisen, mutta taloudellisia vaikutuksia ei pystytä vielä arvioimaan, koska ei vielä tiedetä, mitkä osapuolet vetyverkkoon tulisivat liittymään. Lisäksi on huomioitava, että kyseessä on vasta kehittymässä oleva infrastruktuuri, johon liittyy epävarmuuksia, ja joka eroaa maakaasu- ja sähköinfrastruktuurista.

Suomen valtion omistamaan Gasgrid-konserniin kuuluva Gasgrid Vetyverkot Oy on julkaissut suunnitelman kansallisen vedyn siirtoverkon kehittämiseksi. Verkon kehittämisen on tarkoitus alkaa vuonna 2027. Vetyverkkojen rakentaminen lisää mahdollisuuksia joustavaan ja kustannustehokkaaseen integraatioon sähköjärjestelmän ja vetytalouden välillä.

Kansantaloudellisesta näkökulmasta vedynsiirtoinfrastruktuurin tarve perustuu ensisijaisesti oletukseen, että vedynsiirtoverkon rakentaminen tulisi huomattavasti edullisemmaksi kuin vastaava siirtopalvelu toteutettuna sähkönsiirtoverkkoja vahvistamalla. Tämän lisäksi vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon, mihin osapuoliin sähkönsiirtoverkkojen vahvistamisen ja vedynsiirtoverkkojen rakentamisen kustannukset kohdistuvat, koska se määrittää myös yhteiskunnallisia hyötyjä ja haittoja. Jos infrastruktuuri toteutuisi pitkälle erillisten vetyverkkojen kautta, verkkokustannukset kohdistuisivat verkkoon osallistuville osapuolille. Sen sijaan yhtenäiseen verkkoinfrastruktuuriin tukeutuvassa mallissa kustannukset sosialisoidaan kaikkien verkonkäyttäjien kesken. Ehdotetulla lainsäädännöllä luodaan sääntelykehys sille, että tulevaisuudessa syntyisi monien osapuolten välisiä vedynsiirtoverkkoja. Toisaalta sääntely mahdollistaisi tietyin edellytyksin myös erillisten vetyverkkojen toteuttamisen. Verkkoinfrastruktuurin toteutumismalli ja kustannusten kohdentuminen voi edelleen mahdollisesti vaikuttaa teollisten investointien toteuttamiseen. Markkinoiden nykyisessä kehitysvaiheessa edellä olevista seikoista ei kuitenkaan voida tehdä tarkkaa arviota.

Vetymarkkinalain 3 §:ssä esitetään säädettävän liittymisputken määritelmästä. Liittymisputki yhdistäisi joko yksittäisen asiakkaan tai rajallisen käyttäjäryhmän vetyverkkoon tai kyseessä olevaan erilliseen vedyntuotantokokonaisuuteen. Tällainen kokonaisuus olisi luonteeltaan paikallinen ja maantieteellisesti rajattu eikä muodostaisi muutamaa loppukäyttäjää suurempaa joukkoa palvelevaa yleistä vetyverkkoa. Liittymisputkeen ei sovellettaisi verkonhaltijaa koskevia yleisiä velvoitteita, kuten liittämisvelvollisuutta tai verkon kehittämisvelvollisuutta, eikä sen haltija toimisi vetyverkonhaltijana. Liittymisputken määritelmän arvioidaan mahdollistavan vetymarkkinoilla joustavat ja kustannustehokkaat paikalliset liityntäratkaisut ilman, että nämä kuuluisivat vetyverkkosääntelyn piiriin. Ehdotetun sääntelyn arvioivaan edistävän sekä vedyntuotannon että vedyn käytön kehittymistä erityisesti teollisuusalueilla ja muissa rajatuissa kokonaisuuksissa ilman, että niihin sovelletaan vetyverkonhaltijoita koskevia raskaita velvoitteita. Toisaalta ehdotukseen arvioidaan liittyvän riski laajemman vetymarkkinan ja vetyverkoston kehittymisen estymisestä, jos liittymisputken kautta toteutetut liityntäratkaisut muodostuvat laajaksi ilmiöksi.

Esityksen mukaisesti lailla säädettäisiin, että vetymarkkinoilla hinta ei saisi riippua sijainnista jakeluverkonhaltijan toiminta-alueella. Tältä osin säädettäisiin vedyn jakeluverkkojen hinnanmääräytyminen vastaamaan sähkö- ja kaasumarkkinoilla vallitsevaa etäisyysriippumatonta hinnoittelua. Säädöksellä arvioivaan voivan olla vaikutuksia siihen, mihin vetymarkkinatoimijat tulevat tulevaisuudessa sijoittumaan maantieteellisesti. Kyseessä on kansallisesta sääntelyratkaisusta, joka ei perustu suoraan EU-sääntelyyn.

Verkkotoimintojen eriyttämistä koskevalla sääntelyllä olisi syrjintää ehkäisevä vaikutus sekä verkon toiminnassa että myös sen suhteen, minkälaisia kannustimia vertikaalisesti integroituneilla yrityksillä on tehdä riittäviä investointeja verkkoihinsa. Sääntely poistaisi eturistiriitoja tuottajien, toimittajien ja siirtoverkonhaltijoiden väliltä, jotta voidaan luoda kannustimia tarvittaville investoinneille ja turvata uusien toimijoiden pääsy markkinoille avoimen ja tehokkaan sääntelyjärjestelmän avulla.

Hallituksen esityksessä esitetään kansallista säädöstä, jonka mukaan vety-yhdysputken tai vetyputken, joka johtaa Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai sen talousvyöhykkeelle, rakentamista koskevalle hankkeelle on haettava hankelupa, jonka myöntää valtioneuvosto yleisistunnossaan. Luvan yhtenä edellytyksenä olisi kansantaloudellinen tarkoituksenmukaisuus. Mahdollinen vety-yhdysputki tai vetyputkihanke, jolla väistämättä olisi huomattavia kansantaloudellisia vaikutuksia, perustuisi näin ollen jatkossakin valtioneuvoston harkinnassa olevaan päätökseen.

Ehdotetun kolmannesta maasta tulevan yhdysputken käytön määräaikaista estämistä turvallisuusuhan perusteella koskevan uuden maakaasumarkkinalain 93 §:llä ei arvioida olevan nykytilannetta muuttavaa vaikutusta, koska Imatran yhdysputki ei ole tällä hetkellä käytössä venäläisen osapuolen katkaistua maakaasun toimitukset. Muutoksella selvennettäisiin päätöksentekovaltaa uhkatilanteiden varalta. Siten ehdotetulla säännöksellä ei toistaiseksi olisi taloudellisia tai muunlaisia vaikutuksia. Ottaen huomioon säännöksen sovellettavuuden myös tilanteissa, joissa maakaasun siirto putkia pitkin Imatran yhdysputkessa jatkuisi Venäjältä Suomeen, taikka tulevaisuudessa rakennettaisiin muita Suomen ja kolmannen maan rajan ylittäviä yhdysputkia, toimenpiteen käyttö ja sen vaikutukset riippuisivat keskeisesti siitä, kuinka suuri osuus Suomeen toimitettavasta maakaasusta toimitettaisiin kyseistä putkea pitkin.

Toisaalta tulisi huomioida, että Suomessa maakaasun käyttö on vähäistä suhteessa moniin Manner-Euroopan maihin. Maakaasun maakaasuverkon sisällä tapahtuvan kulutuksen vuosittainen keskiarvo Suomessa vuosina 2020–2024 on ollut noin 18,3 terawattituntia. Tämä muodostaa keskimäärin noin 4,2 prosenttia vuosittaisesta kokonaisenergiankulutuksesta, kulutuksen painottuessa talvikuukausille. Erityisen korostunut merkitys maakaasulla onkin kylminä talvikuukausina, jolloin sitä voidaan käyttää tasaamaan energian kulutushuippuja. Pakkasjaksojen pituus ja talven lämpötilat vaikuttavat kulutukseen. Maakaasun käyttö vähentyi hitaasti vuosina 2017–2021, ja vuonna 2022 käyttö väheni 52 prosenttia.

Kilpailuvaikutukset

Verkkotoimintojen eriyttämisvelvoitteet muodostaisivat yhden keskeisistä sääntelykokonaisuuksista kansallisessa vetymarkkinoiden sääntelyssä. Toimintojen eriyttämistä koskevalla sääntelyllä lisättäisiin yritysten toiminnan avoimuutta (läpinäkyvyyttä) ja siten vaikeutettaisiin ristiinsubventointia määräävässä markkina-asemassa olevien liiketoimintojen ja kilpailuilla markkinoilla toimivien liiketoimintojen välillä. Ristiinsubventiolla tarkoitetaan sitä, että monopolina toimivan toimialan tuottoja käytetään kilpailluilla markkinoilla toimivan liiketoiminnan tukemiseen. Jos verkkotoimintoja ei tehokkaasti eriytetä toimitus- ja tuotantotoiminnoista (tehokas eriyttäminen), on olemassa vaara, että syrjintää esiintyy sekä verkon toiminnassa että myös sen suhteen, minkälaisia kannustimia vertikaalisesti integroituneilla yrityksillä on tehdä riittäviä investointeja verkkoihinsa. Ehdotettujen verkkotoimintojen eriyttämistä koskevien säännösten arvioidaan näin ollen tukevan vetymarkkinoiden kilpailuedellytyksiä.

Ehdotetun vetymarkkinalain säännöksillä edistettäisiin myös yleisemmin tasapuolisten kilpailuja toimintaedellytysten syntymistä vetymarkkinoille. Säännöksillä arvioidaan olevan markkinoilla esiintyvää syrjintää ehkäisevä vaikutus. Vetymarkkinalaissa säädettäisiin muun muassa

verkonhaltijan velvollisuudesta tarjota vetyverkkonsa palveluita markkinaosapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei myöskään saisi olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Vastaavasti verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden olisi oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjille.

Lisäksi vetytoimialan kilpailuedellytyksiä arvioidaan tukevan ehdotetun vetymarkkinalain säännökset vedyn toimituksesta, etenkin edellytys vedyn hinnan määräytymisestä vedyn toimituksessa tosiasiallisen kysynnän ja tarjonnan mukaan, sekä ehdotettu säännös oikeudesta vedyn toimittajan vaihtamiseen.

Toimijoiden markkinoille pääsyä arvioidaan edistävän ehdotettu vetymarkkinalain säännös, joka mahdollistaisi vetyverkonhaltijoille kustannusten ajallisen jakamisen asetuksen yli ajan siten, että voidaan varmistaa, että tulevat käyttäjät maksavat asianmukaisesti osan vetyverkon kehittämisen alkukustannuksista.

EU:n vetystrategiassa on lisäksi yleisellä tasolla arvioitu, että siirtyminen kohti likvidejä markkinoita, joilla käydään hyödykepohjaista vetykauppaa, helpottaisi uusien tuottajien tuloa markkinoille ja edistäisi syvempää markkinaintegraatiota suhteessa muihin energiankantajiin ja antaisi käyttökelpoisia hintasignaaleja investointipäätöksille ja operatiivisille päätöksille.

Yritysvaikutukset

Vetymarkkinoita koskevalla sääntelyllä ei vielä toistaiseksi arvioida olevan konkreettisia yritysvaikutuksia, mutta sellaisia voi syntyä tulevaisuudessa. Vetymarkkinatoimijoiden osalta ehdotettu sääntely loisi kehyksen tulevalle liiketoiminnalle. Vetymarkkinasääntely tuotaisiin esityksellä pääpiirteissään kaasumarkkinoiden sääntelyä vastaavaksi. Tältä osin sääntely lisäisi Suomen vetymarkkinoihin ennakoitavuutta yritysten kannalta.

Esityksen mukaiset kansallisen sääntelyn täsmennykset keventäisivät jossain määrin sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoilla toimivien yritysten hallinnollista taakkaa. Esityksen mukaan Energiavirastolla olisi oikeus saada sähkökaupan, maakaasukaupan tai vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä (Datahub) sen hallussa olevat ja seuranta-, tilastointi- ja valvontatehtävien hoitamiseksi tarpeelliset aggregoidut tiedot salassapitosäännösten estämättä. Yritysten ei siis tarvitsisi toimittaa erikseen näitä tietoja Energiavirastolle. Muutos vähentäisi päällekkäistä raportointia ja toimijoiden hallinnollista taakkaa. Muutokset koskisivat vähintään kahta vuosi-ilmoitusta, jotka molemmat koskevat yli 100 yritystä. Näiden osalta voidaan arvioida, että noin kolmannes ilmoitettavista tiedoista saataisiin suoraan Datahubista. Tällä hetkellä osa yrityksistä on itse hakenut tiedot Datahubista ja ilmoittanut ne Energiavirastolle. Osalla yrityksistä tietojen ilmoittaminen hoituu rutiinilla omien tietojärjestelmien kautta, mutta yli neljänneksellä ilmoittajista on tunnistettu olevan haasteita tietojen ilmoittamisessa. Tietoja joudutaan tarkistamaan ja jälkikäteen korjaamaan. Karkean arvion mukaan Datahubista suoraan Energiavirastolle toimitettavat tiedot olisivat laajuudeltaan vähintään 100 tietuetta, jolloin muutos voisi keventää yritysten hallinnollista taakkaa työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskurilla arvioituna yhteensä noin 100 000 euroa vuodessa. Vaikutus voi olla vielä suurempi, mikäli muutoksen myötä valvontaprosessit muuttuvat yritysten kannalta kevyemmiksi.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Energiaviraston vahvistuspäätös, jossa määrätään ehdoista, edellytyksistä ja tariffeista, jotka koskevat oikeutta käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja, olisi voimassa toistaiseksi tai, jos erityistä syytä on, päätöksessä määrätyn määräajan. Ehdotettu muutos keventäisi hallinnollista taakkaa sekä viranomaisilta että toimijoilta, kun vahvistusmenettelyitä ei tarvitsisi käynnistää kahden vuoden välein ilman erityistä tarvetta.

Muutoksen arvioidaan lisäksi voivan lisääntyneen ennakoitavuuden myötä helpottaa nesteytetyn maakaasun toimitussopimusten tekemistä.

Kuitenkin eräät EU-sääntelystä tulevat lisävelvoitteet myös lisäisivät yritysten hallinnollista taakkaa. Ruotsin energiamarkkinaviranomaisen laatiman vaikutusarvion mukaan Ruotsissa on arvioitu EU-sääntelyn mukaisten uusien verkonkehittämissuunnitelmien vievän arviolta 100 työtuntia työaikaa kutakin verkkoyhtiötä kohden. Suomessa tämä tarkoittaisi siirtoverkkojen osalta käytännössä valtio-omisteista Gasgridia. Velvoite toteutuisi siirtoverkonhaltijoiden osalta kahden vuoden välein ja vedyn jakeluverkonhaltijoiden osalta neljän vuoden välein. Kokonaisuutena velvoitteesta aiheutuvan taakan arvioidaan jäävän vähäiseksi. Vedyn jakeluverkonhaltijoille aiheutuvaa taakkavaikutusta ei myöskään voida tarkasti arvioida, sillä tulevaisuudessa syntyvistä vedyn jakeluverkoista ei ole tietoa.

Lisäksi vertikaalisesti integroituneen vetyvarastonhaltijan olisi laadittava riippumattomuuden varmistamista koskeva ohjelma ja esitettävä Energiavirastolle ja julkaistava vuosittain kertomus toteutetuista toimenpiteistä. Tämän lisäksi toimijoille tulisi uusi velvoite tehdä ilmoitus vetykaupasta, tasevastuun täyttämisestä sekä vetykauppojen selvityksestä. Nämä muutokset voivat tulevaisuudessa aiheuttaa pienimuotoisen hallinnollisen taakan vetyalan toimijoille.

Hallituksen esityksessä esitetään vetymarkkinatoimijoille verkonhaltijan varautumissuunnitteluvelvoitetta. Kyseessä olisi velvoite laatia varautumissuunnitelma vähintään kerran viidessä vuodessa. Velvoitteista aiheutuisi mahdollisesti tulevaisuudessa jossain määrin hallinnollista taakka vetyverkkotoimijoille. Kokonaisuutena hallinnollinen taakka jäänee kuitenkin vähäiseksi, sillä vetyverkkotoimijoita ei odoteta tulevan markkinoille kovin suurta määrää ainakaan vielä lähitulevaisuudessa, ja suunnitelma tulisi uusia verrattain harvoin. Työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskurilla arvioituna tämä tarkoittaisi käytännössä enintään muutaman kymmenen tuhannen euron vuotuista lisäkustannusta myöhemmin tulevaisuudessa, kun vetyverkkoja aletaan ottaa käyttöön. Velvoite vastaisi maakaasumarkkinalaissa jo säädettyä velvoitetta maakaasuverkonhaltijan varautumissuunnitteluun.

EU-sääntely edellyttää kansallisesti säädettävän loppukäyttäjän laskutuksesta. Kyseiset säännökset sisällytettäisiin ehdotettuun vetymarkkinalakiin ja niiden osalta muutettaisiin voimassa olevaa maakaasumarkkinalakia. Tarkempien laskutusta koskevien velvoitteiden ja edellytysten arvioidaan voivan aiheuttaa markkinatoimijoille kustannuksia tietojärjestelmien rakentamisen ja maakaasunmarkkinatoimijoiden osalta jo mahdollisesti käytössä olevien laskutusjärjestelmien muutosten osalta.

Maakaasumarkkinalaissa säädettäisiin uudesta velvoitteesta maakaasun vähittäismyyjälle, joka tarjoaa maakaasuntoimitussopimuksia kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia, rekisteröityä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Vertailuvälineeseen rekisteröityminen sekä tietojen päivittäminen aiheuttaisivat vähittäismyyjälle hallinnollista taakkaa, jonka arvioidaan kuitenkin jäävän vähäiseksi.

Maakaasumarkkinalaissa säädettäisiin verkkoonpääsyn epäämisestä ja irtikytkemisestä maakaasuverkon käytöstä poistamisen johdosta. Käytännössä säännöksen arvioidaan voivan tarkoittaa, että joitain toimijoita voi jäädä tulevaisuudessa maakaasuverkon ulkopuolelle. Tämä voisi edellyttää toimijoilta esimerkiksi lämmitystavan tai energianlähteen vaihtoa. Sääntely edellyttäisi verkonkäyttäjien ja sidosryhmien kuulemista ennen verkon käytöstä poistamista. Lisäksi verkonhaltijan olisi huolehdittava siitä, että loppukäyttäjillä on mahdollisuus saada tietoa ja riittävästi neuvontaa vaihtoehtoisista energialähteistä, kestävistä lämmitysvaihtoehdoista ja mahdollisesti saatavilla olevasta viranomaisten myöntämästä taloudellisesta tuesta sekä otettava heikossa asemassa olevien asiakkaiden ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden erityistarpeet

asianmukaisesti huomioon maakaasun vaiheittaisen käytöstä poistamisen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vetymarkkinoiden rakenteiden luominen edellyttää resurssien lisäämistä vetykaupan edellyttämiin järjestelmäpalveluihin kuten markkinapaikan ylläpitämiseen, tasapainotusmarkkinan ylläpitämiseen sekä taseiden selvityksen ja vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon järjestämiseen. Lisäresursseja tarvitaan myös toimitusten etäluentaan perustuvan mittauksen toteuttamiseen. Näistä taseiden selvitys, keskitetty tiedonvaihto ja etäluentaan perustuva mittaus on tarkoitus järjestää keskitettynä datahub-ratkaisuna mahdollisimman kustannustehokkaasti. Käytännössä jo pelkästään kansallisten vetyverkkojen sääntelyn täysi käyttöönotto edellyttää keskeisten markkinarakenteiden käyttöön ottamista, ja rakenteiden luominen aiheuttaa lisäkustannuksia vetyalan yrityksille.

Ehdotettu sääntely sisältäisi toisaalta säännöksiä, joiden arvioidaan helpottavan markkinatoimijoiden toimintaa tai markkinoille pääsemistä. Maakaasu- ja vetymarkkinoiden luvanvaraisuutta koskevan ennakkotiedon antamisen arvioidaan tuovan sijoittajille hankekehittäjille etukäteen varmuutta hankkeen lainmukaisuudesta ja siten parantavan investointien ennakoitavuutta ja oikeusvarmuutta. Esitetyllä säännöksellä arvioidaan voivan olla myös hankkeiden käynnistymistä nopeuttava vaikutus. Lisäksi arvioidaan, että ehdotetun sääntelyn myötä uusia liiketoimintamahdollisuuksia voi syntyä esimerkiksi mittauspalveluihin.

Ehdotettu sääntely laajentaisi energiamarkkinariitalautakunnan toimivallan koskemaan myös maakaasu- ja vetyalan yrityksiä. Muutos tarkoittaisi yrityksille lisäkeinoa turvata oikeuksiaan. Energiamarkkinariitalautakunnan perustamiseen johtaneen sääntelyn esitöissä (HE 318/2022 vp) arvioitiin, että tuomioistuinten ulkopuolista riitojen ratkaisua koskevien ehdotusten vaikutusten sähköntuottajiin, sähköntoimittajiin ja aggregaattoreihin jäävän pieniksi, vaikka käsiteltävien asiamäärien arvioitiin nousevan uusien riitojenratkaisumenettelyjen tarjoamien mahdollisuuksien myötä. Kokonaisuutena arvioiden uusien menettelyiden asiamäärien arvioitiin kuitenkin jäävän varsin pieneksi, ja vireille tulevien asioiden olevan yksittäistapauksia. Suurten yritysten arvioitiin lautakunnan sijasta jatkavan välimiesmenettelyn käyttämistä riitojenratkaisumenettelynään. Energiamarkkinariitalautakuntaan tuli vuosien 2023–2025 aikana vireille 26 valitusta. Vuonna 2023 vireille tulleista 10 tapauksesta viisi päättyi istuntoratkaisuun. Maakaasu- ja vetymarkkinoiden osalta asiamäärän arvioidaan jäävän edellä esitettyä vähäisemmäksi, huomioiden kyseisillä markkinoilla toimivien yritysten ja loppukäyttäjien pienempi lukumäärä sekä toisaalta usein suurempi kokoluokka verrattuna sähkömarkkinaan.

5.2.2.2 Ympäristövaikutukset

Uusiutuva ja vähähiilinen vety mahdollistavat fossiilisten polttoaineiden ja raaka-aineiden korvaamisen ja siten kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämisen erityisesti niillä aloilla, joilla päästövähennysten toteuttaminen on vaikeaa.

EU:n vetystrategiassa on arvioitu, että uusiutuva vety sopii parhaiten yhteen integroidun energiajärjestelmän ja pitkällä aikavälillä unionin ilmastoneutraalius- ja saasteettomuustavoitteen kanssa. Uusiutuvan vedyn tuotantoa ei kuitenkaan todennäköisesti laajenneta riittävän nopeasti, jotta voitaisiin vastata vedyn kysynnän odotettuun kasvuun unionissa. Sen vuoksi vähähiilisillä polttoaineilla, kuten vähähiilisellä vedyllä, voi olla merkitystä unionin ilmastotavoitteiden mukaisessa energiasiirtymässä erityisesti lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, jotta voidaan nopeasti vähentää olemassa olevien polttoaineiden päästöjä ja tukea unionin asiakkaiden siirtymää aloilla, joilla hiilestä irtautuminen on vaikea toteuttaa ja joilla ei ole saatavilla energia- tai kustannustehokkaampia vaihtoehtoja. Fossiilisten polttoaineiden korvaamisen lisäksi ympäristövaikutuksia liittyy vetyhäviöihin. Vetyinfrastruktuurissa vetyvuotojen hallinta on tärkeää sekä

turvallisuus- että ympäristönäkökohdista. Vetyvuotojen niin kutsuttu 100-year global warming potential (GWP_{100}) on 8–13. Vety on näin hiilidioksidia monta kertaa voimakkaampi kasvihuonekaasu ilmakehään vuotaessaan. Eri lähteissä on arvioitu, että vetyvuotojen osuus vedynsiirtoputkissa voisi olla luokkaa alle 1 % vuoden 2030 teknologialla ja alenevan tasolle 0,1–0,5 % kohti vuotta 2050 teknologioiden ja operatiivisen toiminnan kehittyessä.

Vetyverkot voisivat vahvistaa sähköjärjestelmän lyhyen aikavälin joustavuutta, sillä vedynsiirtoverkoissa on maakaasuverkkojen tapaan jonkin verran mahdollisuuksia tuotannon ja kulutuksen väliseen tasapainottamiseen putkilinjavaraston muodossa. Pidemmän aikavälin joustavuus edellyttää, että vedynsiirtolinjaan on kytkeytynyt vetyvarastoja. Suomessa ei ole vedyn kausivarastointiin soveltuvia luonnonmuodostumia, mutta vedyn kalliovarastoinnin mahdollisuuksia on alustavasti selvitetty.

Ehdotetussa vetymarkkinasääntelyssä huomioitaisiin osaltaan ympäristönäkökohtia, ja sääntelyn tavoitteena olisikin tukea energiajärjestelmän hiilestä irtautumista edistämällä yhteenliitetyn vetyjärjestelmän asteittaista perustamista sähköjärjestelmän pitkän aikavälin joustavuuden vahvistamiseksi ja kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämiseksi aloilla, joilla hiilestä irtautuminen on vaikea toteuttaa kasvihuonekaasujen vähentämispotentiaali sekä energiatehokkuus ja kustannustehokkuus muihin vaihtoehtoihin verrattuna huomioon ottaen. Ehdotetussa vetymarkkinalaissa muun muassa edellytettäisiin, että verkkopalvelujen hinnoittelun ja ehtojen tulisi edistää energiatehokkuutta sekä toteuttaa energiatehokkuus etusijalle -periaatetta syrjimättä kohtuuttomasti energiatehokkaampia ratkaisuja, ja että vetyverkkojen kehittämissuunnitelmissa olisi huomioitava johdonmukaisuus yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman ja yhdennettyjä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien edistymisraporttien kanssa sekä tuettava eurooppalaisessa ilmastolaissa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta. Ehdotettujen säännösten arvioidaan osaltaan tukevan ilmastotavoitteiden saavuttamista sekä tukevan hiilestä irtautumista vetymarkkinoiden kehittymisen myötä.

5.2.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset kuluttajiin ja kotitalouksiin

Vedyn kuluttajamarkkinoiden ei voida realistisesti arvioida syntyvän lähitulevaisuudessa. Kuluttajamarkkinoiden syntyminen edellyttäisi merkittäviä investointeja infrastruktuuriin sekä kysynnän käynnistymistä. Nykyisen kehityksen perusteella voidaan katsoa, ettei kuluttajiin kohdistuvia vedyn vähittäismarkkinoita ole odotettavissa muodostuvan vielä pitkään aikaan.

Myös maakaasun kuluttajamarkkinat ovat Suomessa vähäiset. Suomessa maakaasun ostajista valtaosa on tukkuasiakkaita eli suuria ja keskisuuria teollisuusyrityksiä, kaukolämpöä ja sähköä tuottavia energiayhtiötä, kaukolämpöyhtiötä sekä paikallisia jakelu- ja voimayhtiöitä. Maakaasua myydään kuitenkin paikallisen jakeluverkon kautta myös pienempiin käyttökohteisiin. Maakaasun kotitalouskäyttö vastasi vuonna 2024 vain noin yhtä prosenttia maakaasun kokonaisloppukäytöstä (IEA, Countries & regions, Finland). Tilastokeskuksen mukaan maakaasun määrä asumisen energiankulutuksessa on vähentynyt vuoden 2020 376 gigawattitunnin tasosta 100 gigawattituntiin vuonna 2024.

Esityksellä arvioivaan kuitenkin voivan olla vähäisiä vaikutuksia myös kuluttajiin ja kotitalouksiin. Vaikutukset toteutuisivat laajemmin, jos vedyn käyttö tulevaisuudessa yleistyisi kuluttajamarkkinoilla.

Esityksessä ehdotetaan annettavan vedyn vähittäismarkkinoita koskevaa uutta sääntelyä muun muassa sopimuksia ja laskutusta koskevien kysymysten osalta. Sääntelyn arvioidaan turvaavan

loppukäyttäjien, mukaan lukien mahdollisten kuluttaja- ja kotitalousasiakkaiden asemaa sopimuspuolena sääntelyn määritellessä muun muassa ennen sopimuksen tekemistä annettavat ja sopimukseen taikka laskuun sisällytettävät tiedot, sopimuksen irtisanomisajat, sekä säännöt jakelun tai toimituksen keskeyttämiselle. Lisäksi kuluttajan asemaa turvaavia vaikutuksia arvioidaan olevan säännösehdotuksilla, jotka koskevat vedyn jakelun ja toimituksen katkaisemisen suoja-aikoja loppukäyttäjän sopimusrikkomuksen tai maksun laiminlyönnin vuoksi, huomioiden myös heikossa asemassa olevan asiakkaan kohdalle ehdotettu pidempi toimituksen tai jakelun katkaisuaika sekä vakituisena asuntona käytetyn rakennuksen vedyn toimitusta tai jakelua koskeva erityissääntely talvikuukausina. Vastaavia vaikutuksia arvioidaan liittyvän maakaasumarkkinalakiin esitettyihin vähittäismarkkinoiden sääntelyn tarkennuksiin.

Ehdotetut säännöksen määräaikaisen vedyntoimitussopimuksen tai maakaasun myyntisopimuksen irtisanomisesta perittävien maksujen määrittelystä turvaisivat ja vahvistaisivat loppukäyttäjän asemaa sopimussuhteessa. Säännös antaisi irtisanomismaksujen tarkastelulle konkreettisen ja sitovan arviointiperusteen sekä ylärajan. Ehdotettu sääntely voisi myös yhtenäistää irtisanomismaksujen määrittelemisen käytäntöjä ja edistää sopimuskäytännön ennakoitavuutta.

Toisaalta irtisanomismaksun arvioinnin pohjautuminen kaasumarkkinadirektiivin 12 artiklan 3 kohdan mukaisiin vaatimuksiin maksun oikeasuhteisuuteen sekä sopimuksen irtisanomisesta vähittäismyyjälle tai toimittajalle aiheutuvaan suoraan taloudelliseen tappioon voidaan nähdä loppukäyttäjän näkökulmasta epäselväksi irtisanomismaksun summan suhteen, mikäli irtisanomismaksu määriteltäisiin kiinteäksi sovitun summan sijaan esimerkiksi tietyllä laskukaavalla. Viime kädessä säännöksen soveltamisen selkeyden arvioidaan riippuvan siitä, miten vähittäismyyjät ja toimittajat määrittävät irtisanomismaksun suuruuden loppukäyttäjän kanssa tehtävässä sopimuksessa. Jos irtisanomismaksua ei ole sopimuksessa määritelty tietyn määräiseksi, voidaan hyväksyttävän irtisanomismaksun ylärajan määrittymisen toimittajalle tai vähittäismyyjälle aiheutuvaan suoran taloudellisen tappion kautta arvioida aiheuttavan sopimussuhteessa tiedon epäsymmetriaa toimittajan hyväksi. Kyseistä epäsymmetriaa lieventäisi kuitenkin ehdotettu säännös, jonka mukaan toimittajan tulisi pyynnöstä antaa loppukäyttäjälle tieto tapauskohtaisesta irtisanomismaksun suuruudesta ennen sopimuksen irtisanomista. Ehdotetun sääntelyn arvioidaan tukevan määräaikaisen toimitus- tai myyntisopimuksen irtisanomisesta perittävien maksujen viranomaisvalvontaa.

Maakaasumarkkinalaissa säädettäisiin verkkoonpääsyn epäämisestä ja irtikytkemisestä maakaasuverkon käytöstä poistamisen johdosta. Säännöksellä pyritään varautumaan energiamurroksen seurauksena mahdollisesti tapahtuviin maakaasuverkkojen käytöstä poistamisiin ja sen tavoitteena on varmistaa, että verkon käytöstä poistamiseen liittyvät vaikutukset verkon käyttäjille ovat ennakoitavia, avoimia ja asiaankuuluvat tahot saavat riittävät tiedot ja mahdollisuuden osallistua menettelyyn. Irtikytkennän arvioivaan kuitenkin voivan jättää joitain kuluttaja-asiakkaita kaasuverkon ulkopuolelle. Asiakkaaseen kohdistuvan vaikutuksen ennakoitavuutta ja hallittavuutta lisäisivät ehdotetut menettelysäännökset. Ehdotetussa säännöksessä edellytettäisiin, että maakaasuverkon tai sen osan käytöstä poistamisen johtaessa verkon käyttäjien irtikytkemiseen, verkonhaltijan olisi kuultava asianomaisia verkon käyttäjiä, asiaankuuluvia viranomaisia ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä ennen käytöstäpoistopäätöksen tekemistä; sekä ilmoitettava verkon käyttäjille, loppukäyttäjille ja asiaankuuluville sidosryhmille riittävän ajoissa irtikytkemisen suunnitellusta ajankohdasta sekä käytöstä poistamisen menettelystä, suunnitelluista vaiheista ja aikataulusta. Lisäksi jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että loppukäyttäjillä on mahdollisuus saada tietoa ja riittävästi neuvontaa vaihtoehtoisista energialähteistä, kestävistä lämmitysvaihtoehdoista ja mahdollisesti saatavilla olevasta viranomaisten myöntämästä taloudellisesta tuesta sekä otettava heikossa asemassa olevien asiakkaiden ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden erityistarpeet asianmukaisesti huomioon maakaasun vaiheittaisen käytöstä poistamisen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Maakaasumarkkinalakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan asiakkaalle, jonka liittymä tai käyttökohde ei ole liitetty älykkääseen mittausjärjestelmään, olisi tarjottava tämän pyynnöstä älykästä mittauslaitteistoa. Asiakkaan olisi kuitenkin korvattava verkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittauskustannukset. Verkonhaltijan olisi asiakkaalle tekemässään tarjouksessa ilmoitettava toiminnot ja yhteentoimivuus, joita älykkäällä mittauslaitteistolla voidaan tukea, ja palvelut, jotka sillä voidaan tarjota, sekä hyödyt, jotka tarjotulla älykkäällä mittauslaitteistolla saavutetaan kysymyksessä olevana ajankohtana sekä asiakkaalle älykkään mittauslaitteiston asentamisesta aiheutuvat kustannukset. Älykkään mittauksen avulla voidaan muun muassa tuottaa asiakkaalle parempaa tietoa tämän kulutuksesta ja mahdollistaa asiakkaalle tehokkaan asiakkaan maakaasun toimitukseen ja -laatuun liittyvien tietojen seuraaminen.

Maakaasumarkkinalaissa esitetään säädettävän, että aktiiviselta asiakkaalta ei perittäisi verkosta oton ja verkkoon syötön maksuja uusiutuvasta kaasusta, jonka aktiivinen asiakas varastoi käyttökohteessaan, kun kaasu on tuotettu käyttökohteessa ja käytetään samassa käyttökohteessa. Säännöksen tarkoituksena olisi estää varastoidun itse tuotetun uusiutuvan kaasun kaksinkertainen maksurasitus. Lisäksi aktiivinen asiakas saisi tarjota maakaasujärjestelmässä samanaikaisesti useita palveluja, jos se on teknisesti mahdollista. Säännös mahdollistaisi aktiivisten asiakkaiden monipuolisen osallistumisen markkinoille edellyttäen, ettei toiminnasta aiheudu vaaraa verkon turvalliselle tai luotettavalle toiminnalle. Käytännössä maakaasumarkkinoille ei kuitenkaan odoteta syntyvän merkittävää aktiivisten asiakkaiden ryhmää.

Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Esityksen ei arvioida heikentävän perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Esitykseen sisältyy verkkotoiminnan luvanvaraisuuteen, verkonhaltijan eriyttämisvelvoitteisiin ja riippumattomuusedellytyksiin, keskitetyn tiedonvaihdon palveluiden käyttämisvelvoitteeseen sekä energiantoimitusten vertailuvälineeseen rekisteröitymiseen liittyviä säännösehdotuksia, jotka liittyvät elinkeinonvapauteen. Omaisuuden käyttöön liittyviä säännöksiä sisältyisi ehdotetun vetymarkkinalain verkon-, vetyterminaalin- ja vetyvarastonhaltijoiden velvoitteisiin. Lisäksi ehdotettu vetymarkkinalaki ja maakaasumarkkinalaki sisältäisivät säännöksiä järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksuista, etäisyydestä riippumattomasta vedyn jakelun hinnoittelusta, vedyn hinnan määräytymisestä vedyn toimituksessa, sekä maakaasun hinnan määräytymisestä maakaasun toimituksessa. Omaisuuden käytön rajoitusten osalta merkityksellisiä olisivat myös ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain säännökset Energiaviraston toimenpiteistä verkkotoiminnan ylläpitämiseksi verkkoluvan peruuttamistilanteessa, sekä valvontalain ehdotettu säännös REMIT-asetusta rikkomalla saadun taloudellisen hyödyn menettämisestä. Sopimusvapauden kannalta merkityksellisiä säännösehdotuksia hallituksen esityksessä ovat ehdotetun vetymarkkinalain säännös vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta käyttää keskitetyn tiedonvaihdon palveluita, maakaasumarkkinalakiin lisättäväksi esitetty säännös fossiilisen maakaasun toimitusta koskevista pitkäaikaisista sopimuksista, sekä ehdotettu maakaasumarkkinalain säännös kolmannesta maasta tulevan yhdysputken käytön määräaikainen estäminen turvallisuusuhan perusteella. Lisäksi esitys sisältää säännösehdotuksia, joiden arvioidaan olevan merkityksellisiä suhteessa henkilötietojen suojaan (vetykaupan tiedonvaihto) sekä hallinnollisia seuraamuksia koskevaan perusoikeussääntelyyn (seuraamusmaksut).

Esityksen ei kuitenkaan 13 luvussa esitetyin perustein katsota olevan ristiriidassa perusoikeussääntelyn kanssa.

Esityksen arvioidaan edistävän elinkeinovapauden toteutumista vetymarkkinoiden kehittymisen mahdollistamisen myötä. Esityksen arvioidaan lisäksi turvaavan perus- ja ihmisoikeuksien

toteutumisen kannalta merkityksellistä oikeusturvaa etenkin esitetyn energiamarkkinariitalautakunnan toimivallan laajentumista, määräaikaisten vedyn- ja maakaasuntoimitussopimusten irtisanomismaksua ja valitusten käsittelyä koskevan sääntelyn osalta. Lisäksi liittymisputken määritelmän tarkennuksen arvioivaan edistävän elinkeinonvapauden toteutumista.

Vaikutukset turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen

Esityksellä säädetään kaasumarkkinadirektiiviä tarkentavasti vetyverkkoluvan hakijaa koskevista yleisistä vaatimuksista. Lakiehdotuksessa edellytetään hakijalta muun muassa riittävää henkilöstöä ja vastuuhenkilöä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain määrittelemän menettelyn mukaisesti sekä vaaditaan riittäviä taloudellisia edellytyksiä vetyverkkotoimintaan ja riittävää päätösvaltaa. Tältä osin lailla pyritään varmistamaan, että luvanhaltialla on tosiasialliset edellytykset selviytyä sen lakisääteisistä velvoitteista, mikä parantaa yleistä turvallisuutta.

Vetyverkonhaltijan velvollisuus laatia varautumissuunnitelma ja toimia yhteistoiminnassa häiriötilanteessa ovat toimia, joilla pyritään niin ikään parantamaan vetymarkkinoiden huoltovarmuutta tulevaisuudessa.

Esityksessä ehdotetaan, että Energiaviraston vahvistuspäätös, jossa määrätään ehdoista, edellytyksistä ja tariffeista, jotka koskevat oikeutta käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja, on voimassa toistaiseksi tai, jos erityistä syytä on, päätöksessä määrätyn määräajan. Muutos mahdollistaisi pidempikestoisen sääntelyn, joka vastaa paremmin LNG-markkinoiden toimintalogiikkaa ja Suomen energiapoliittisia tavoitteita. Pidempi voimassaoloaika mahdollistaa myös kansainvälisesti kilpailukykyisemmät LNG-hankintasopimukset, joissa monivuotiset järjestelyt ovat tyypillisiä. Samalla se vahvistaa Suomen energiahuollon toimitusvarmuutta ja kriisinkestävyyttä, kun pitkäkestoiset kapasiteettivaraukset ovat mahdollisia.

Maakaasumarkkinalain 12 §:n 2 momentin mukaan valtakunnan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on oltava tarkoituksenmukaista maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta, ja lupaharkinnassa on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Esityksen mukaan hankeluvan myöntäisi valtioneuvosto yleisistunnossa, ei Energiavirasto, mikä korostaa ulkomaanyhteyksien strategista merkitystä. Maakaasun osalta tämä on perusteltua, koska Suomessa ei ole kansallista maakaasun tuotantoa ja uusiutuvien kaasujen tuotanto on toistaiseksi vähäistä. Sähköjärjestelmien osalta ulkomaanyhteydet yhdistävät Suomen sähköverkon naapurimaiden järjestelmiin, joiden kehitysvaiheet ja toimitusvarmuus voivat poiketa toisistaan. Hankelupamenettelyllä turvataan kansallisen sähkö- ja kaasuverkon toimivuus sekä varmistetaan, että ulkomaanyhteyksien rakentaminen tapahtuu hallitusti. Hankeluvan myöntäminen perustuu pitkälti järjestelmätarpeisiin ja toimitusvarmuuden turvaamiseen, ja hankeluvan myöntäjän harkintavalta näissä asioissa on laaja, lähennellen tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Valtioneuvoston toimivalta tarkoituksenmukaisuusharkintaa lähellä olevan päätöksen tekemisestä vastaisi myös perustuslain 67 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistaan laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat.

Vedyn osalta tilanne poikkeaa maakaasusta siinä, että vetyverkoista ei ole toistaiseksi tehty investointipäätöksiä. Vetyverkkoja kehitetään tässä vaiheessa ensisijaisesti kotimaan tarpeita varten. Ehdotettu lainsäädäntö mahdollistaisi vetymarkkinoiden kehittämisen tähän kysyntään. Samalla lainsäädännössä varaudutaan tarpeeseen hallita mahdollista rajat ylittävää infrastruktuuria strategisesti. Tästä syystä vastaava hankelupamenettely ehdotetaan sisällytettäväksi myös vetymarkkinalakiin valtakunnan ja Suomen talousvyöhykkeen rajat ylittäviä vetyputkihankkeita varten.

Viranomaisvaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla olisi vaikutuksia erityisesti Energiaviraston toimintaan. Vaikutukset liittyisivät yhtäältä vetymarkkinoiden valvonnan käynnistämiseen ja toisaalta kaasumarkkinadirektiivin edellyttämiin uusiin tai täsmennettyihin maakaasumarkkinoiden valvonta-, hyväksymis- ja seurantatehtäviin. Lisäksi vaikutuksia aiheutuisi energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annettuun lakiin ehdotettavista muutoksista.

Vetymarkkinoiden osalta Energiavirastolle ehdotetaan annettavaksi vastaavat sääntely- ja valvontatehtävät kuin sillä on jo maakaasumarkkinoilla. Uudet tehtävät kohdistuisivat siten muun muassa vetyverkkotoiminnan ja vetyverkonhaltijoiden luvitukseen, vedyn siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen, vedyn siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden sekä vetyvarastojen valvontaan, verkkotoiminnan ehtojen ja hinnoittelumenetelmien ennakkovalvontaan sekä vetyverkkojen varautumis- ja kehittämissuunnitelmia koskeviin valvontatehtäviin. Energiavirastolle tulisi lisäksi tehtäviä, jotka liittyvät energiaverkkojen integroitua kehittämistä koskevien yhteisten skenaarioiden hyväksymiseen. Vetymarkkinoita koskevat uudet tehtävät lisäisivät viraston työmäärää erityisesti sääntelyn käyttöönoton alkuvaiheessa, jolloin viraston tehtävänä olisi ohjeistaa markkinatoimijoita ja ratkaista ensimmäisiä lupa-, vahvistus- ja valvonta-asioita. Osa tehtävistä olisi kuitenkin luonteeltaan jatkuvia tai toistuvia valvonta- ja vahvistamistehtäviä, minkä vuoksi vaikutukset eivät rajoittuisi pelkästään sääntelyn käyttöönoton alkuvaiheeseen. Lisäksi vetymarkkinat ovat vasta kehittymässä, jolloin uusia toimijoita ja uutta vetyinfrastruktuuria voi tulla myöhemmässäkin vaiheessa.

Ehdotettu valvonta-asioiden priorisointia koskeva säännös selkeyttäisi Energiaviraston mahdollisuutta kohdentaa rajallisia resurssejaan valvontalain tavoitteiden kannalta merkittävimpiin asioihin. Säännöksen arvioidaan parantavan valvonnan vaikuttavuutta ja resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä erityisesti tilanteissa, joissa valvonta-asioiden määrä kasvaa tai niiden merkittävyys vaihtelee. Samalla säännös voisi vähentää viraston työmäärää sellaisten vähämerkityksisten tai ilmeisen perusteettomien ilmoitusten osalta, joiden tutkiminen ei olisi energiamarkkinoiden toimivuuden tai asianosaisten oikeussuojan kannalta tarpeen.

Kaasumarkkinadirektiivin täytäntöönpano lisäisi Energiaviraston tehtäviä myös maakaasumarkkinoilla. Energiaviraston tehtävät lisääntyisivät siirtoverkon kehittämissuunnitelmien käsittelyssä ja valvonnassa. Viraston olisi kuultava sidosryhmiä, arvioitava suunnitelmien säädöstenmukaisuutta ja unionin laajuisten kehittämissuunnitelmien kanssa yhteensopivuutta, tarvittaessa velvoitettava siirtoverkonhaltijaa muuttamaan suunnitelmaa sekä seurattava ja arvioitava suunnitelman täytäntöönpanoa. Lisäksi Energiavirastolle ehdotetaan toimivaltaa antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista, sidosryhmien kuulemisesta ja suunnitelman toimittamisesta virastolle.

Myös verkkoon pääsyn täytäntöönpanoa, verkon käytöstä poistamista ja tiedonvaihtopalvelujen maksuja koskevat muutokset lisäisivät Energiaviraston tehtäviä maakaasumarkkinoilla. Verkonhaltijoiden velvollisuus antaa verkkoon pääsyä koskevia tietoja, antaa pyynnöstä liittämistä sekä siirto- ja jakelupalveluja koskevia tarjouksia ja perustella mahdolliset kieltäytymiset voi lisätä Energiaviraston ratkaistavaksi tulevien asioiden ja muiden yhteydenottojen määrää. Jakeluverkon käytöstä poistamista koskeva ilmoitusvelvollisuus lisäisi viraston tiedonsaantia suunnitelluista käytöstä poistamisista, mutta samalla myös valvontatarvetta tilanteissa, joissa käytöstä poistaminen vaikuttaa asiakkaiden asemaan.

Energiaverkkojen integroitua kehittämistä koskeva sääntely lisäisi Energiaviraston tehtäviä. Energiaviraston olisi hyväksyttävä maakaasua, vetyä ja sähköä koskevien kehittämissuunnitelmien pohjaksi laadittavat yhteiset skenaariot. Tämä edellyttäisi virastolta nykyistä laajempaa

teknistaloudellista arviointia sekä eri energiankantajien välisten yhteyksien tarkastelua. Sääntely kasvattaisi myös viraston tarvetta koordinoida arviointia ja valvontaa yhdessä eri verkonhaltijoiden ja muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Lisäksi maakaasu- ja vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskeva ennakkotietomenettely lisäisi viraston ennakollisia hallintopäätöstehtäviä. Menettelyn voidaan samalla arvioida vähentävän jälkikäteiseen valvontaan liittyvää epävarmuutta ja parantavan toiminnanharjoittajien oikeusturvaa. Valtion maksuperustelain 4 ja 6 §:n mukaisesti näistä hakemuksesta tehdyistä päätöksistä perittäisiin omakustannusarvoon perustuva maksu. Tältä osin Energiaviraston lisääntyvät tehtävät rahoitettaisiin siten toiminnanharjoittajilta kerättävillä hakemusmaksuilla.

Energiavirastolle esitetty oikeus saada Datahubilta sen hallussa olevat ja seuranta-, tilastointi- ja valvontatehtävien hoitamiseksi tarpeelliset aggregoidut tiedot salassapitosäännösten estämättä sujuvoittaisi ja vähentäisi viraston työtä. Muutos mahdollistaisi tietojen reaaliaikaisemman seurannan nykyisen vuosi-ilmoitusmenettelyn ohella. Muutos lisäksi parantaisi kerättävien tietojen laatua ja yhdenmukaisuutta, sekä mahdollistaisi toiminnan jatkokehittämisen nykyistä paremmin.

Energiantoimitussopimusten vertailuvälinelakiin ehdotetulla muutoksella olisi niin ikään vaikutuksia Energiaviraston toimintaan. Viraston tehtäväksi ehdotetaan nykyisen sähkön vähittäismarkkinoita koskevan vertailuvälineen lisäksi myös maakaasuntoimitussopimuksia koskevan vertailuvälineen ylläpito. Muutos laajentaisi viraston nykyistä tehtäväkenttää uudelle markkinalle, koska viraston olisi otettava vertailupalvelussa huomioon myös maakaasun vähittäismarkkinoiden sopimustuotteet, niitä koskevat tiedonkeruu- ja päivitysmenettelyt sekä maakaasun vähittäismyyjiä koskeva ohjaus ja valvonta siltä osin kuin se liittyy vertailuvälineessä julkaistaviin tietoihin. Muutoksen arvioidaan lisäävän Energiaviraston tehtäviä erityisesti maakaasuntoimitussopimuksia koskevien tietojen keräämisessä ja tarkistamisessa, tietosisältöjen määrittelyssä, markkinaosapuolten ohjeistamisessa sekä vertailupalvelun ylläpidossa ja kehittämisessä. Lisäksi Energiaviraston olisi huolehdittava siitä, että vertailuväline täyttää kaasumarkkinadirektiivin 14 artiklan vaatimukset riippumattomuudesta, tasapuolisuudesta, läpinäkyvyydestä ja markkinakattavuudesta. Vertailuvälineen laajentaminen maakaasumarkkinoille lisäisi siten viraston jatkuvaluonteisia ylläpito- ja valvontatehtäviä enemmän kuin pelkkä tekninen muutos nykyiseen palveluun.

Kaasun hintavertailupalvelun toteutuksen ja ylläpidon kustannuksiin vaikuttaa merkittävästi palvelun toteutustapa. Nykyistä sähkön hintavertailupalvelua vastaavan esitetyn lain vaatimukset täyttävän vertailupalvelun toteuttaminen maakaasulle aiheuttaisi virastolle arviolta 150 000 - 200 000 euron kertakustannuksen. Lisäksi palvelun ylläpito ja valvonta aiheuttaisivat virastolle noin 40 000 euron vuotuisen lisäkustannuksen.

Ehdotetuista verkonhaltijoita, vetyterminaalinhaltijoita ja vetyvarastonhaltijoita koskevista velvoitteista voisi aiheutua Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle lisätehtäviä erityisesti siltä osin kuin virastolle säädettäisiin tehtäväksi vastaanottaa ja käsitellä vetyvuotoja koskevia raportteja sekä hyödyntää niitä vetyinfrastruktuurin turvallisuuden valvonnassa ja seurannassa.

Energiaviraston vetymarkkinalain nojalla tekemään päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Samoin muutosta Energiaviraston päätökseen, jonka se on tehnyt ehdotetun kaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämistä koskevan lain nojalla taikka ehdotetun energiatoimitussopimusten vertailuvälinelain 4, 5, 7 ja 8 §:n nojalla, voisi hakea valittamalla markkinaoikeuteen. Energiaviraston vetymarkkinalain 2 luvun (vetyverkonhaltijoiden nimeäminen) sekä 23, 43 ja 46 §:n (verkonhaltijan varautumissuunnittelu, vetyterminaalinhaltijan ja

vetyvarastonhaltijan nimeäminen) nojalla tekemään päätökseen tai kyseisiä asioita koskevaan tutkimattajättämispäätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti energiamarkkinoiden valvontalaissa säädettäisiin, että seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määräisi Energiaviraston kirjallisesta esityksestä markkinaoikeus. Markkinaoikeuden toimivalta laajenisi tältä osin käsittämään vetymarkkinat. Ehdotettu energiamarkkinoiden valvontalaki sisältäisi lisäksi uuden seuraamussäännöksen hyödyn menettämisestä tiettyjen REMIT-asetuksen rikkomismuotojen myötä saadun taloudellisen hyödyn osalta. Menettämisseuraamuksen määräisi Energiaviraston kirjallisesta esityksestä markkinaoikeus.

Markkinatoimijoiden vähäinen lukumäärä huomioiden markkinaoikeuden ja hallinto-oikeuden käsiteltäväksi tulevien asioiden arvioidaan jäävän yksittäisiksi.

Ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 52 §:n mukaan Oikeusrekisterikeskus toimisi REMIT-asetuksen 13 i artiklassa tarkoitettuna kansallisena viranomaisena, jonka tehtävänä on antaa ACERin REMIT-asetuksen 13 g artiklan nojalla määräämää uhkasakkoa koskeva täytäntöönpanomääräys. Uhkasakot liittyisivät ACERin REMIT-asetuksen nojalla tekemällä päätöksellä määrättyihin paikalla tehtäviin tarkastuksiin sekä ACERin pyyntöihin toimittaa sille tiedot, jotka ovat tarpeen sen asetuksessa määriteltyjen valvontatehtävien täyttämiseksi. Sääntely on lisätty REMIT-asetukseen vuonna 2024 voimaan tulleella muutoksella. Sääntelyn ollessa verrattain uutta ei mahdollisia tapausmääriä pystytä varmuudella arvioimaan. Tapausten lukumäärän oletetaan kuitenkin jäävän vähäiseksi.

Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia muiden viranomaisten toimintaan. Kuluttaja-asiamies valvoisi jatkossakin kuluttajasopimuksia koskevien säännösten noudattamista, kuluttajariitalautakunta käsittelisi sopimusehtojen soveltamista koskevia riitaasioita ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoisi kilpailulain soveltumista myös maakaasu- ja vetymarkkinoilla. Sopimussääntelyä ja vertailuvälinettä koskevat muutokset voivat lisätä jonkin verran yhteydenottoja kuluttajaneuvontaan ja kuluttajariitalautakuntaan, mutta niistä ei arvioida aiheutuvan merkittävää lisäresurssitarvetta.

Mahdolliset lisäresurssitarpeet kohdistuisivat ensisijaisesti Energiavirastoon. Vaikutukset painottuisivat sääntelyn alkuvaiheeseen, jolloin viraston tehtävät lisääntyisivät samanaikaisesti sekä uusien vetymarkkinoiden käynnistämisen että maakaasumarkkinoiden täsmennetyn sääntelyn toimeenpanon johdosta. Vaikka Energiaviraston lisätehtävien hoitamista koskeva lisäresurssitarve painottuukin sääntelyn ja erityisesti vetymarkkinoiden käynnistämiseen, osa sääntelyssä ehdotettavista Energiaviraston uusista tehtävistä on myös jatkuvaluonteisia ja toistuvia, jotka merkitsevät myös pysyvää lisäresurssitarvetta. [Tarkempi arvio Energiaviraston lisäresurssitarpeesta täydennetään myöhemmin.] Aikaisempien kustannusarvioiden perusteella noin 150 000 eurolla voitaisiin toteuttaa vetyä koskevien asioiden lisääminen olemassa oleviin tietojärjestelmiin. On lisäksi otettava huomioon, että vaikutukset kohdistuisivat substanssiasioiden hoitamisen ohella myös viraston hallintoon. Vaikutusten suuruus riippuisi olennaisesti käsiteltävien asioiden määrästä, menettelyjen monimutkaisuudesta sekä siitä, missä määrin tehtäviä voitaisiin hoitaa olemassa olevien tietojärjestelmien avulla.

Hallitus on linjannut, että valtion organisaatioiden tulee varmistaa EU:sta ja kansallisesta lainsäädännöstä tulevien uusien velvoitteiden hoitaminen pääsääntöisesti nykyisten määrärahojen puitteissa. Mahdollisista lisämäärärahoista päätetään osana valtion talousarvioesitystä tai julkisen talouden suunnitelmaa.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotuksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia ihmisten tai ihmisryhmien yhdenvertaisuuteen sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot

6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

6.1.1 Erillinen vetymarkkinalaki ja sen soveltamisala

Sääntelyn selkeyden vuoksi arvioidaan olevan perusteltua, että säädetään erillinen vetymarkkinalaki. Vaikka vetyä koskevat säännökset ovat pitkälti päällekkäisiä maakaasumarkkinasääntelyn kanssa, katsotaan kuitenkin erillisellä vetymarkkinalailla pystyttävän selkeämmin erottelemaan maakaasumarkkinoita ja vetymarkkinoita koskevat velvoitteet verrattuna siihen, että vetyä koskeva sääntely sisällytettäisiin maakaasumarkkinalakiin.

Vetymarkkinalakia sovellettaisiin vetyjärjestelmää ja vetyverkkoja käyttäen tapahtuvaan vedyn kuljettamiseen, varastointiin, tuotantoon, toimitukseen, maahantuontiin ja vientiin. Soveltamisalaan kuuluisi kuitenkin vain sellainen toiminta, joka liittyy vetyjärjestelmään tai vetyverkkoon liityntään ja jossa vedyn myynti tai toimitus tapahtuu verkon kautta. Jos varasto tai terminaali on kytketty yksinomaan loppukäyttäjän tai vedyn tuottajan toimintoihin ilman suoraa liityntää vetyjärjestelmään tai vetyverkkoon, katsottaisiin tällaisen toiminnan jäävän tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle. Näiden toimijoiden sääntely ei katsota olevan tarpeen, koska ne eivät muodosta osaa vetyjärjestelmään tai vetyverkkoon perustuvasta vetymarkkinasta.

6.1.2 Vetyverkkojen sääntelyn täysi käyttöönotto ja siirtymäajan sääntely

Kolmansien osapuolten verkkoon pääsy koskisi tuottajia, kaasuntoimittajia ja asiakkaita. Säännelty verkkoon pääsy tarkoittaa, että jakelujärjestelmät ovat avoimia liittymiselle ja siirrolle niille, jotka sitä haluavat, ja että verkkoon pääsyn ehtoja ja maksuja sovelletaan objektiivisesti ilman syrjivää erottelua järjestelmän käyttäjien välillä. Neuvoteltu pääsyjärjestelmä tarkoittaa, että pääsyä ei säädellä lailla. Sen sijaan on oltava sääntelykehys, joka takaa pääsykriteerien objektiivisuuden, läpinäkyvyyden ja syrjimättömyyden. Siksi lainsäädännössä tulisi asettaa vaatimuksia vetyverkon, vetyterminaalien ja vetyvarastojen (vetyjärjestelmien) operaattoreille neuvotteluvelvollisuudesta.

Kaasumarkkinadirektiivi mahdollistaa edellä luvussa 2.2 tarkemmin kuvatusti vetyverkkojen sääntelyn täyden käyttöönoton vasta 1.1.2033, jota ennen sovellettaisiin neuvoteltua verkkoon pääsyä. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat päättää säännellyn verkkoonpääsyn soveltamisesta jo aikaisemmasta ajankohdasta lähtien.

Suomessa ehdotetaan hyödynnettävän edellä esitetty poikkeus. Vaihtoehtoisesti vetymarkkinaa koskeva sääntely voitaisiin ottaa käyttöön heti. Tämän ei kuitenkaan katsota olevan perusteltu ratkaisu kehittyvän markkinan sääntelyssä. EU-sääntelyn mahdollistamien poikkeuksien hyödyntämisellä ja kehittyvän markkinan sääntelytaakan keventämisellä katsotaan voitavan tukea vetymarkkinoiden kehittymistä.

Poikkeuksen soveltamisen aikana seurataan vetyverkon kehitystä ja markkinoiden valmiutta. Mikäli kehitys etenee odotettua nopeammin tai alkuvaiheen kustannusten laajempi jyvittäminen edellyttää, voidaan siirtymistä säänneltyyn, tariffeihin perustuvaan järjestelmään ja syöttö-otto-järjestelmän käyttöönottoa aikaistaa ennen esitetystä ajankohdasta 1.1.2033.

Lainsäädäntöteknisesti yksiselitteisin tapa toteuttaa poikkeuksesta luopuminen on säätää selkeä päivämäärä, jolloin poikkeuksista luopumisen vahvistavat säännökset tulevat voimaan. Päivämäärän voisi tällöin määritellä liipasimen arvioidun toteutusajankohdan perusteella. Lainsäädäntöteknisesti työläämpi toteutustapa olisi kirjata liipasintapahtuma hallituksen esityksen perusteluihin, mutta jättää voimaantulo erillisen lainsäädäntötoimen kuten voimaanpanolain antamisen varaan. Edellä esitetyn vuoksi esitetään, että vetyverkkojen sääntelyn täyden käyttöönoton ja poikkeusten päättymisen ajankohta 1.1.2033 säädetään laissa. Vetyverkkojen sääntelyn täyden käyttöönoton aikaistaminen olisi niin merkittävä sääntely-ympäristön muutos, että se ehdotetaan toteutettavaksi eduskunnan päättämänä lain muutoksella.

6.1.3 Vedyn siirtoverkonhaltijoiden sääntely

Ehdotetussa vetymarkkinalaissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtäväksi vetyjärjestelmän taseselvitys. Vetyjärjestelmän taseselvityksessä selvitettäisiin kunkin tasehallintajakson osalta vetyjärjestelmän vetytase sekä vetyjärjestelmässä toimivien markkinaosapuolien vetytaseet. Keskitetty vetyjärjestelmän taseselvitys johtaisi kokonaistaloudellisesti edullisimpaan ratkaisuun verrattuna vaihtoehtoon, jossa verkonhaltijoiden taseselvitysvastuu hajautettaisiin useille toimijoille.

6.1.4 Verkon suunnittelu

Direktiivin 55 artiklan mukaan kaikkien maakaasun siirtoverkonhaltijoiden ja vedyn siirtoverkonhaltijoiden on asianomaisia sidosryhmiä kuultuaan toimitettava vähintään joka toinen vuosi asianomaiselle sääntelyviranomaiselle kymmenvuotinen verkon kehittämissuunnitelma, joka perustuu nykyisiin ja ennakoituihin toimituksiin ja kysyntään. Kullakin jäsenvaltiolla on oltava yksi maakaasua koskeva verkon kehittämissuunnitelma ja yksi vetyä koskeva verkon kehittämissuunnitelma tai yksi yhteinen maakaasua ja vetyä koskeva suunnitelma.

Esityksessä ehdotetaan, että maakaasua ja vetyä koskevat kymmenvuotiset verkon kehittämissuunnitelmat laaditaan erillisinä. Ratkaisua puoltaa se, että maakaasu- ja vetyverkot ovat markkinoiltaan, sääntelyltään ja kehitysvaiheeltaan erilaisia. Erilliset suunnitelmat parantavat sääntelyn selkeyttä ja läpinäkyvyyttä, helpottavat investointien, kustannusten ja käytöstäpoistojen kohdentamisen arviointia sekä tukevat sääntelyviranomaisen valvontaa. Ne myös helpottavat sidosryhmien kuulemista ja vähentävät riskiä siitä, että maakaasua ja vetyä koskevat kehittämistarpeet sekoittuvat toisiinsa.

6.1.5 Verkonhaltijan eriyttäminen

Siirtoverkonhaltijat

Direktiivin 60 artiklan 7–9 kohdat sisältävät mahdollisuuden poiketa 60 artiklan 1 kohdan mukaisista eriyttämisvaatimuksista, jos siirtoverkko on kuulunut vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen joko 3.9.2009 tai 23.5.2019. Suomessa siirtoverkko kuului vielä vuonna 2019 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, koska direktiivin 2009/73/EY artiklan 49 mukainen poikkeus (derogaatio) oli tuolloin edelleen voimassa. Poikkeuksen soveltaminen päättyi vuoden 2019 lopussa Balticconnector-yhdysputken valmistumisen myötä, ja Suomen kaasumarkkinat avattiin kilpailulle 1.1.2020. Kansallisesti ei ole olemassa perusteita hyödyntää 60 artiklan 7–9 kohtia poikkeuksen soveltamiseen, eikä näiden säännösten voida siten katsoa edellyttävän kansallista täytäntöönpanoa.

Direktiivin 69 artikla edellyttää, että vedyn siirtoverkonhaltijan on oltava riippumaton ainakin oikeudellisen muotonsa osalta, jos se on osa maakaasun tai sähkön siirtoa tai jakelua

harjoittavaa yritystä. Jäsenvaltiot voivat myöntää julkisesti saatavilla olevan myönteisen kustannus-hyötyanalyysin perusteella poikkeuksia edellä esitetystä vaatimuksesta vedyn siirtoverkonhaltijoille edellyttäen, että sääntelyviranomainen antaa myönteisen arvion 69 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Suomessa sovelletaan maakaasun siirtoverkonhaltijaan omistuksellista eriyttämistä. Maakaasumarkkinalain esitöissä (HE 50/2017 vp, s. 49) eriyttämismallin valintaa on perusteltu sillä, että varmistettaisiin, että siirtoverkonhaltija toimisi uusia markkinoille tulijoita kohtaan neutraalina markkinapaikkojen ylläpitäjänä ja että maakaasun siirtojärjestelmän ja markkinoiden kehittäminen tapahtuisivat markkinoiden kokonaisedun näkökulmasta. Omistuksellisen eriyttämisen mallin mukaiseen siirtoverkonhaltijaan ei maakaasumarkkinalain esitöissä katsottu kohdistuvan ylimääräistä sääntelyä, joten siirtoverkonhaltijalla olisi suurin toimintavapaus liiketoimintansa ja investointiensa suunnittelussa. Malli katsottiin olevan vahvin, tehokkain ja läpinäkyvin eriyttämismalli, joka takaisi siirtoverkolle suurimman riippumattomuuden maakaasun toimitukseen liittyvistä intresseistä. Siirtoverkonhaltijan ja maakaasun toimittajien välillä on mallissa selvä roolijako, vastuut ja kannustimet, jolloin siirtoverkonhaltijan toiminnassa ei syntyisi intressiristiriitaa omistajana olevan myyntiyhtiön ja muiden verkon käyttäjien välillä. Siirtoverkonhaltijan tehtävän markkinoiden kehittäjänä arvioitiin toteutuvan näiden syiden vuoksi mallissa parhaiten. Mallin katsottiin olevan myös siirtoverkon käyttäjien kannalta kustannustehokkain tapa toteuttaa siirtoverkon eriyttäminen, ja sekä yhtiön hallinnollisten kustannusten että viranomaisvalvonnan kustannusten olevan mallissa pienimmät.

Jos Suomeen muodostuu yksi vedyn siirtoverkko, katsotaan edellä esitettyjen perustelujen puoltavan siirtoverkon omistuksen eriyttämistä. Tämä varmistaisi, että vetyverkon operointi olisi täysin riippumatonta vedyn tuottajien ja muiden markkinatoimijoiden kaupallisista intresseistä. Omistuksellisen eriyttämisen myötä vetyverkon kehittäminen ja investoinnit voitaisiin kohdistaa ensisijaisesti markkinoiden kokonaisedun mukaisesti ilman, että yksittäisten toimijoiden kilpailuetuja suositaan. Samalla tämä malli voisi edistää markkinoiden avoimuutta ja kilpailua, mikä olisi tärkeää uusien toimijoiden houkuttelemiseksi vedyn markkinoille. Siirtoverkon omistuksellinen eriyttäminen voisi myös vähentää mahdollisia sääntelyyn liittyviä haasteita ja luoda selkeämmän roolijaon eri toimijoiden välillä, mikä parantaisi markkinoiden ennustettavuutta ja luotettavuutta pitkällä aikavälillä.

Vuoden 2022 lopulla perustettiin Gasgrid Vetyverkot Oy edistämään Gasgrid Finlandin roolia vetytalouden kehittäjänä. Gasgrid Vetyverkot Oy on Gasgrid Finlandin tytäryhtiö. Suomessa ei vielä ole vedyn siirtoverkkoa, mutta voidaan katsoa, että Gasgrid Finlandin organisaatiorakenne täyttäisi jo nyt direktiivin vaatimukset, eikä artiklan 69 tarjoamaa poikkeusta ole tarpeen panna täytäntöön. Horisontaalisesti eriytetyt maakaasun ja vedyn siirtoverkonhaltijat mahdollistavat suuremman avoimuuden yhtiöiden toiminnassa. Lisäksi yhtiöiden valvonta olisi toteutettavissa kevyemmin, jos varojen siirrot yhtiöiden välillä tapahtuisivat avoimesti erillisten yhtiöiden välillä. Horisontaalinen eriyttäminen voi tuoda kuitenkin jossain määrin konsernin sisäistä byrokratiaa ja lisäkustannuksia. Konsernirakenteen kautta toimiminen on kuitenkin tavallinen ja tuttu toimintatapa yritystoiminnassa. Tämän vuoksi Suomeen ei ehdoteta poikkeusta horisontaalisesta eriyttämisestä.

Jakeluverkonhaltijat

Suomessa maakaasun jakeluverkkoihin on kohdistunut ainoastaan direktiivin edellyttämä kirjanpidollisen eriyttämisen vaatimus. Direktiivi on mahdollistanut poikkeuksen jakeluverkonhaltijoiden oikeudellista ja toiminnallista eriyttämistä koskevista säännöksistä sellaisten integroituneiden yritysten osalta, joilla on alle 100 000 jakeluverkkoon liitettyä asiakasta. Poikkeuksen hyödyntäminen on katsottu perustelluksi, koska Suomessa kaikilla maakaasualan yrityksillä

on alle 100 000 asiakasta (HE 50/2017 vp, s. 50). Poikkeus on edelleen relevantti, sillä suurimmalla jakeluverkonhaltijalla on alle 100 00 asiakasta.

Kaasumarkkinadirektiivin 46 artiklassa säädettyä poikkeusta esitetään hyödynnettävän kansallisesti siten, että sitä sovelletaan myös vedyn jakeluverkonhaltijoihin, jotka ovat osa vertikaalisesti integroitunutta maakaasualan yritystä. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat päättää, ettei 46 artiklan 1, 2 ja 3 kohtaa sovelleta jakeluverkonhaltijaan, joka kuuluu integroituneeseen maakaasualan yritykseen, jolla on alle 100 000 verkkoon liitettyä asiakasta. Mikäli tällainen poikkeus on voimassa 4.8.2024, sen soveltamisalaa voidaan laajentaa myös saman yrityksen vedyn jakeluverkonhaltijaan, edellyttäen että asiakkaiden yhteenlaskettu määrä pysyy alle 100 000.

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat antaa mahdollisuuden vedyn jakeluverkonhaltijoiden vuokrata tai liisata vetyverkon omaisuuseriä muilta samaan yritykseen kuuluvilta jakeluverkon omistajilta, jakeluverkonhaltijoilta tai vedyn jakeluverkonhaltijoilta, edellyttäen, ettei tämä johda eri toimijoiden välisiin ristisubventioihin. Kuitenkin ristisubventioiden riski olisi huomattava, ja niiden valvonta on käytännössä haastavaa. Nykyinen kansallinen eriyttämissääntely ei mahdollista omaisuuserien vuokrausta tai liisausta vertikaalisesti integroituneessa yrityksessä maakaasumarkkinoilla, ja eikä ole nähty tarvetta tällaiselle toimintamallille. Tällainen käytäntö voisi monimutkaistaa markkinarakenteita ja aiheuttaa hallinnollisia haasteita kehittyvillä markkinoilla, eikä sille nähdä selkeitä hyötyjä. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista säätää kansalliseen lainsäädäntöön edellä mainittua direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta.

6.1.6 Sääntelyviranomaisen määrittämien pääomapohjien eriyttäminen

Esityksessä ehdotetaan, että kansalliseen lainsäädäntöön sisällytetään säännökset, jotka mahdollistavat vetyverkonhaltijoille kustannusten ajallisen jakamisen siten kuin asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa säädetään. Asetuksen 5 artiklan 3 kohdan nojalla jäsenvaltiot voivat kuitenkin sallia, että vetyverkonhaltijat jakavat vetyverkon kehittämiskustannuksia ajallisesti siten, että myös tulevat käyttäjät osallistuvat verkon rakentamisen alkuvaiheen kustannusten kattamiseen. Tällainen kustannusten jakaminen ajallisesti ja sen perustana oleva menetelmä edellyttävät sääntelyviranomaisen hyväksyntää.

Kansallisesti ei kuitenkaan ehdoteta säädettäväksi mahdollisuutta sallia varainsiirtoja asetuksen 5 artiklan 4 kohdan perusteella erillisten säänneltyjen palvelujen, kuten maakaasu- ja vetyverkkotoiminnan, välillä. Vaikka artikla mahdollistaa tällaiset varainsiirrot poikkeuksellisesti, edellyttäen sääntelyviranomaisen arviota siitä, ettei verkkojen rahoittaminen pelkästään verkonkäyttäjien maksamilla verkkoonpääsytariffeilla ole kannattavaa, ei poikkeuksen soveltaminen ole kansallisesti realistista nykyisissä maakaasun markkinaolosuhteissa, mikä johtuu muun muassa kysynnän hintajoustosta ja vaihtoehtoisten energialähteiden kustannustasosta. Tästä syystä varainsiirtojen salliminen asetuksen 5 artiklan 4 kohdan perusteella ei olisi käytännössä sovellettavissa.

Jos varainsiirrot mahdollistettaisiin, syntyisi tilanne, jossa maakaasun verkonkäyttäjät voisivat joutua kantamaan vetyverkon kehittämisen ja rakentamisen kustannuksia, mikä lisäisi epävarmuutta ja markkinariskiä ilman, että varainsiirtomalli käytännössä edes aktivoituisi. Tämä heikentäisi kaasumarkkinoiden läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta sekä aiheuttaisi perusteettoman huolen ristiintukemisesta. Näin ollen katsotaan, että artiklan mahdollistamaa poikkeusta ei ole kansallisesti tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön, eikä sitä ehdoteta sisällytettäväksi lainsäädäntöön.

6.1.7 Direktiivin mahdollistamat poikkeukset

Jäsenvaltiot voivat myöntää poikkeuksia kaasumarkkinadirektiivin 46 (*Jakeluverkonhaltijoiden ja vedyn jakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen*), 68 (*Vedyn siirtoverkonhaltijoiden eriyttäminen*) tai 71 *(Siirtoverkonhaltijoiden ja vedyn siirtoverkonhaltijoiden nimeäminen ja sertifiointi*) artiklan soveltamisesta vetyverkkoihin, jotka sijaitsevat direktiivissä luetelluilla alueilla. Suomen osalta kyseisiin alueisiin lukeutuvat Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi. Poikkeusten voimassaolo päättyy 15 vuoden kuluttua niiden myöntämispäivästä ja joka tapauksessa viimeistään 31.12.2044. Poikkeus on peruutettava, jos tällaisesta poikkeuksesta hyötyvä vetyverkko ulotetaan eristyneen alueen ulkopuolelle tai liitetään alueiden ulkopuolella sijaitseviin vetyverkkoihin.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomen osalta sovellettaisiin edellä esitettyä direktiivin mahdollistamaa poikkeusta Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin alueilla jakeluverkon osalta. Poikkeuksen soveltaminen näillä harvaan asutuilla ja pitkien etäisyyksien alueilla voisi luoda suotuisammat olosuhteet vetymarkkinoiden käynnistymiselle ja infrastruktuurin kehittymiselle. Joustavampi sääntely mahdollistaisi alussa pienimuotoisempien ja kustannustehokkaampien ratkaisujen toteuttamisen, mikä madaltaisi markkinoille tulon kynnystä uusille toimijoille ja lisäisi alueellista kilpailua. Tämä puolestaan voisi edistää investointeja ja nopeuttaa vetymarkkinan muodostumista Suomessa erityisesti alueilla, joilla markkinaehtoinen kehitys on haastavampaa.

Vedyn siirtoverkonhaltijoita koskevilla 68 ja 71 artiklan poikkeuksilla ei ole käytännössä merkitystä, jos siirtoverkonhaltijana mainituilla alueilla toimii Gasgridin tytäryhtiö, koska siirtoverkko on jo omistuksellisesti eriytetty. Poikkeuksella voisi olla kuitenkin merkitystä, jos joku muu rakentaisi siirtoverkkoa mainituille alueille.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että sovellettavaksi otettaisiin kaasumarkkina-asetuksen 7 artiklan 7 kohdan ja kaasumarkkinadirektiivin 52 artiklan mukainen poikkeus vetyverkoille, jotka siirtävät vetyä maantieteellisesti rajatulla teollisuus- tai elinkeinoalueella ja joita ei ole liitetty toiseen vetyverkkoon. Poikkeus soveltuisi myös vetylaaksoihin, jos vetylaakson vetyverkko täyttää direktiivin 52 artiklan 1 kohdan vaatimukset. Maantieteellisesti rajattuihin vetyverkkoihin ehdotetaan sovellettavaksi myös direktiivin 56 artiklan 4 kohdan poikkeusta, jonka mukaan sääntelyviranomainen ei tutki suunnitelmaa eikä anna sitä koskevia suosituksia.

Vaihtoehtoisesti maantieteellisesti rajattuihin vetyverkkoihin voitaisiin soveltaa täysimääräisesti direktiivin säännöksiä vedyn verkonhaltijoiden eriyttämisestä, nimeämisestä ja sertifioinnista. Tämä ei kuitenkaan tukisi edellä esitettyjä tavoitteita investointien edistämisestä ja vetymarkkinan tehokkaammasta ja joustavammasta kehittymisestä.

6.1.8 Mittausvaatimukset

Direktiivin 18 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava vetyjärjestelmässä sellaisten älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönotto, joilla voidaan tarkasti mitata kulutusta ja antaa tietoa todellisesta käyttöajasta ja jotka pystyvät lähettämään ja vastaanottamaan tietoa sähköisen viestinnän keinoin tiedonsaanti-, seuranta- ja valvontatarkoituksiin. Käyttöönottovelvoitteesta voidaan tehdä ainakin kotitalousasiakkaiden osalta kustannus-hyötyarvio, joka on toteutettava direktiivin liitteessä II vahvistettuja periaatteita noudattaen. Jos kustannus-hyötyarvion perusteella esitetään kielteinen arvio älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönotosta, jäsenvaltioiden on varmistettava, että tätä arviota tarkistetaan määräajoin vastauksena merkittäviin muutoksiin taustaoletuksissa sekä vastauksena teknologian ja markkinoiden kehittymiseen. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle ajantasaistetun kustannus-hyötyarvionsa tulos, kun se on saatavilla.

Direktiivin liitteen II mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden alueilla otetaan käyttöön älykkäitä mittausjärjestelmiä vasta sen jälkeen, kun on suoritettu markkinoille ja yksittäisille kuluttajille aiheutuvien pitkän aikavälin kustannusten ja hyötyjen taloudellinen arviointi tai sen arviointi, mikä älykäs mittaustapa on taloudellisesti järkevä ja kustannustehokas ja missä määräajassa jakelu voidaan toteuttaa.

Direktiivi mahdollistaisi näin ollen älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönoton arvioinnin ja mahdollisen viivästyttämisen kotitalousasiakkaiden kohdalla. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että vetyverkoissa otetaan käyttöön alusta lähtien älykkäät mittausjärjestelmät. Yhtenäiset valtakunnalliset mittausvaatimukset ulotettaisiin koko maahan helpottamaan erillisten verkkojen yhteenliittämistä. Koska tässä vaiheessa ei ole odotettavissa, että vetyverkkoihin tulisi kotitalousasiakkaita, ei olisi tarpeen tehdä kustannus-hyötyarviota kotitalousasiakkaiden osalta. Älykäs mittausjärjestelmä esitetään katettavaksi siirto- ja jakelumaksuilla, ei erillismaksuilla. Järjestelmät on perusteltua rakentaa alusta alkaen kokonaisuudessaan älykkään mittauksen standardien mukaisesti, jotta myöhemmin ei tule siirtymäongelmia. Lisäksi varmistetaan tietosuoja, yksityisyydensuoja, yhteentoimivuus ja standardien käyttö sekä loppukäyttäjien osallistuminen kustannuksiin avoimella ja syrjimättömällä tavalla.

6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

6.2.1 Taustaa

Unionin vetymarkkinoita koskeva sääntely on uutta, eikä jäsenvaltioissa tämän vuoksi ole vielä laajasti voimassa kattavaa kansallista vetymarkkinalainsäädäntöä, jota voisi hyödyntää kansainvälisessä vertailussa. Useimmissa jäsenvaltioissa kaasumarkkinadirektiivin täytäntöönpano on edelleen valmistelu- tai ehdotusvaiheessa, ja kansallisia ratkaisuja on hahmoteltu hallituksen esityksissä, viranomaisraporteissa ja muissa valmisteluasiakirjoissa. Slovakia on tässä suhteessa poikkeuksellinen, koska se on jo hyväksynyt energialainsäädäntöönsä vedyn markkinoita koskevan sääntelykokonaisuuden.

6.2.2 Slovakia

Slovakiassa vetyä koskevaa sääntelyä ei ole annettu erillisessä vetymarkkinalaissa, vaan sääntely on sisällytetty energialakiin (laki 251/2012) lailla 259/2025 tehdyllä muutoksella. Energialain soveltamisalaa laajennettiin kattamaan myös vety, ja samalla lakiin lisättiin vedyn markkinoiden kannalta keskeiset määritelmät sekä säännökset vedyn siirrosta ja jakelusta luvanvaraisena toimintana. Slovakia on valinnut vedyn siirto- ja jakeluverkkoon neuvotellun pääsyn mallin. Vedyn siirtoverkonhaltijaa koskee laissa yksityiskohtainen sääntely, mukaan lukien sertifiointi, kymmenvuotinen verkkosuunnittelu sekä eriyttämistä koskevat vaatimukset. Pääsääntönä on oikeudellinen eriyttäminen maakaasun ja sähkön siirto- ja jakelutoiminnoista, mutta tästä voidaan tietyin edellytyksin myöntää poikkeus, jos kustannus-hyötyanalyysi on myönteinen eikä poikkeuksella arvioida olevan haitallisia vaikutuksia esimerkiksi läpinäkyvyyteen, ristisubventioon, verkkotariffeihin tai rajat ylittävään kauppaan. Lisäksi lainsäädäntö mahdollistaa olemassa olevan kaasuinfrastruktuurin käyttötarkoituksen muuttamisen vedyn siirtoon ja jakeluun.

6.2.3 Ruotsi

Ruotsin Energiamarkkinaviraston ehdotus

Joulukuussa 2023 hallitus antoi Ruotsin Energiamarkkinavirastolle (*Energimarknadsinspektionen*, Ei) tehtäväksi arvioida, mitä toimenpiteitä tarvitaan EU:n kaasumarkkinadirektiivin ja

kaasumarkkina-asetuksen sisällyttämiseksi Ruotsin lainsäädäntöön. Raportissa Vety järjestelmässä – kaasumarkkina muutoksessa (*Vätgas i systemet – en gasmarknad i omställning*[3]) esitetään suuri määrä ehdotuksia direktiivin toimeenpanemiseksi Ruotsin lainsäädännössä sekä maakaasua, biokaasua ja vetyä koskevien sääntöjen selkeyttämiseksi.

Ei:n ehdotuksen mukaan uusi laki, kaasumarkkinalaki, korvaisi nykyisen maakaasulain (2005:403). Uusi kaasumarkkinalaki sääntelisi maakaasua, biokaasua, vetyä ja muita asiaankuuluvia kaasuja yhteisesti, kuitenkin tietyin poikkeuksin tilanteissa, joissa erityissääntely on perusteltua.

Lain soveltamisala rajattaisiin pääosin siirto- ja jakelujärjestelmiin, jotka ovat yhteydessä siirtojärjestelmään. Ruotsissa ei tällä hetkellä ole erillistä vetymarkkinalainsäädäntöä eikä varsinaisia putkivetymarkkinoita. Ei katsoo, että vetymarkkinoiden tarkempi sääntely voidaan rakentaa markkinoiden kehittymisen mukana.

Vetyverkkoon pääsyn osalta Ei ehdottaa siirtymävaiheen mallia, jossa vetymarkkinajärjestelmien haltijoilla olisi velvollisuus neuvotella kolmansien osapuolten pääsystä objektiivisin ja syrjimättömin ehdoin. Ehdot olisi julkaistava verkossa, ja valvontaviranomainen valvoisi sääntelyn noudattamista. Varsinaista säänneltyä pääsyä koskevat vetyä koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1.1.2033. Lisäksi verkkoon pääsy voitaisiin tietyin edellytyksin evätä esimerkiksi kapasiteetin puutteen vuoksi.

Vetyverkonhaltijoiden sääntelyn osalta ehdotetaan, että vedyn siirtoverkonhaltijoihin sovellettaisiin pitkälti vastaavia eriyttämissääntöjä kuin maakaasun siirtoverkonhaltijoihin. Vedyn siirtoverkonhaltija ei saisi harjoittaa vedyn tai sähkön tuotantoa tai myyntiä, eikä tuotantoyhtiö saisi omistaa siirtoverkkoa. Vastaavat rajoitukset koskisivat myös jakeluverkkoja ja varastoja. Poikkeuksia voitaisiin kuitenkin myöntää tietyissä tilanteissa, esimerkiksi Ylä-Norrlandin alueella tai erillisillä teollisuusalueilla.

Ruotsille mahdollinen alueellinen poikkeus direktiivin velvoitteista koskisi Ylä-Norrlandia (NUTS 2 SE33). Poikkeukset olisivat määräaikaisia, enintään 15 vuoden mittaisia, ja niiden vaikutuksia kilpailuun, infrastruktuuriin ja markkinoiden kehitykseen olisi arvioitava säännöllisesti. Hallitus voisi myös peruuttaa poikkeuksen, jos se osoittautuisi haitalliseksi markkinoiden toiminnalle.

Vähittäismarkkinoille ehdotetaan uusia asiakassuojaa koskevia säännöksiä, muun muassa tietojenantovelvollisuutta ja suojaa kaasujärjestelmän alasajotilanteissa. Kaasuntoimittaja voisi periä irtisanomismaksun vain kiinteähintaisissa sopimuksissa. Lisäksi Ei:lle ehdotetaan uusia tehtäviä, kuten hintavertailutyökalun perustamista, älymittarien käyttöönoton arviointia ja vetytoimijoiden tulokehys-sääntelyn selvittämistä.

Ruotsissa ei vielä ole toiminnassa olevaa vedyn siirtoverkkoa, mutta Nordion H2 Energy on ilmoittanut suunnitelmistaan rakentaa sellaisen tulevaisuudessa. Yhtiö on myös mukana EU-tason ENNOH-yhteistyössä.

[3] Energimarknadsinspektionen: Vätgas i systemet – en gasmarknad i omställning – Genomförande av EU:s gasmarknadspaket. Ei R2025:10.

6.2.4 Saksa

Saksassa on valmisteltu säädösehdotus, jolla kaasumarkkinapaketti pannaan kansallisesti täytäntöön. Toteutuksen lähtökohtana on mahdollisimman suoraviivainen ja direktiivin vaatimuksia vastaava sääntely, jossa vetysektori sisällytetään laajasti energiateollisuuslakiin (EnWG). Ehdotuksen keskeisiä kysymyksiä ovat maakaasuverkkojen tulevaisuus, käytöstä poistettujen maakaasuputkien purkamisvelvollisuuden rajaaminen sekä verkkojen eriyttämistä koskevat ratkaisut.

Saksa on päättänyt, että vuoteen 2032 mennessä rakennetaan 9 040 kilometriä vedyn kantaverkkoa, josta 58 prosenttia muodostuu muunnetuista maakaasuputkista. Lisäksi Saksan valtio on luvannut perustaa ”jaksotustilin”, jonka tarkoituksena on vähentää uuden vetyverkon varhaisten käyttäjien taloudellista taakkaa. Jos verkkoa ei myöhemmin käytettäisi siinä laajuudessa kuin odotetaan, valtio kantaisi suuremman osan riskistä.

6.2.5 Tanska

Vetymarkkinan kehittyminen

Vuonna 2022 Tanskan parlamentin laaja enemmistö tuki sopimusta vedyn ja vihreiden polttoaineiden kehittämisestä ja edistämisestä (Power-to-X-strategia; PtX), joka ottaa ensimmäiset askeleet kohti PtX-markkinan kehittämisen edistämiseksi tarpeellisen kehyksen luomista. Sopimuksen tavoitteena on, että Tanska rakentaa elektrolyyserikapasiteettia 4–6 GW vuoteen 2030 mennessä. PtX:n laajentumisen tulisi tapahtua mahdollisimman paljon markkinaehtoisesti, ottaen huomioon Tanskan kansalaisten toimitusvarmuus. PtX-sopimus sisältää myös tukiohjelman, jonka arvo on 1,4 miljardia Tanskan kruunua (noin 200 miljoonaa euroa vuoden 2024 hinnoin) vedyn tuotantoa varten. Varat kohdennettiin täysin vuonna 2023 pidetyssä tarjouskilpailussa.

Lisäksi PtX-sopimus määrää tarvittavien kehysten luomisesta, jotta voidaan mahdollistaa vedyn infrastruktuurin perustaminen kuljetusta varten putkien kautta ja maanalaiselle varastoinnille. Se osoittaa myös 344 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 45 miljoonaa euroa) REACT-EU-varoja EU:n rakennerahastojen ja EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahaston puitteissa uuden investointitukiohjelman perustamiseen, jonka tavoitteena on nopeuttaa innovatiivisten vihreiden teknologioiden kypsymistä ja skaalausta, keskittyen erityisesti PtX:ään ja vetyyn, mutta sisältäen myös pyrolyysin ja CCUS:n, joista 244 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 35 miljoonaa euroa) on jo kohdennettu. Sopimus tukee myös EU:n nettonollateollisuussäädöstä.

PtX-sopimuksen keskeiset osat – jotka koskevat tarjouskilpailun toteuttamista, investointitukiohjelman käyttöönottoa, erillisten linjojen ja maantieteellisesti eriytettyjen kulutustariffien mahdollistamista suurille sähkönkuluttajille, vetyinfrastruktuurin mahdollistamista sekä Power-to-X-työryhmän perustamista – on kaikki toteutettu.

Tanskan ensimmäisessä poliittisessa sopimuksessa Tanskan tulevan putkilinjaan perustusvan vetyinfrastruktuurin omistuksesta vuodelta 2023 on sovittu, että putkilinjaan perustuvan vetyinfrastruktuurin tulisi periaatteessa olla julkisessa omistuksessa *Evidan* ja *Energinetin* kautta. Lisäksi Tanska ja Saksa allekirjoittivat vuonna 2023 kahdenvälisen sopimuksen, jolla tuetaan maalla sijaitsevan rajat ylittävän vetyinfrastruktuurin perustamista maiden välillä. Toinen sopimus vetyinfrastruktuurin taloudellisesta kehyksestä huhtikuussa 2024 määritti sääntelyn ja yleiset ehdot *Energinetin* pääsylle valtion rahoitukseen (esim. pääomasijoitukset, lainat, takaukset) mahdollisen Jyllannin vety-runkoverkon osalta.

Tanskassa valmistaudutaan tulevaan vetymarkkinaan ohjelmalla, jota kutsutaan nimellä "*Danish Hydrogen Backbone".* Suunnitelmana on yhdistää Jyllantiin rakennettava tanskalainen vedyn siirtoverkko Saksaan eteläisessä Jyllannissa sijaitsevassa rajapisteessä. Vihreän vedyn, jota tuotetaan tuuli- ja aurinkosähköllä, odotetaan tulevaisuudessa muodostuvan Tanskan vientituotteeksi. Tanska aikoo tuottaa ja viedä vetyä Saksaan, missä se voi auttaa erityisesti saksalaisia yrityksiä siirtymään fossiilisista polttoaineista – esimerkiksi maakaasusta valmistetusta vedystä – vihreään vetyyn.

Helmikuussa 2025 saavutetun poliittisen sopimuksen jälkeen Energinet keskittyy "*Syvtallet*"-putkilinjan rakentamiseen, joka kulkee Esbjergistä Egtvedin kautta Saksan rajalle. Jos kapasiteettivarauksia on riittävästi, tavoitteena on, että putkilinja otetaan käyttöön vuonna 2030. Poliittinen sopimus vahvisti myös suunnan, jonka mukaan pitkällä aikavälillä toteutetaan Danish Hydrogen Backbone -hankkeen mukaisia rakennussuunnitelmia.

Vetymarkkinoiden sääntely

Vety on sisältynyt Tanskan kaasumarkkinasääntelyyn (*Gasforsyningsloven*) 1.1.2023 lähtien yhtenä sääntelyn soveltamisalaan kuuluvista kaasuista. Lain 2 a §:ssä annetaan ilmasto-, energia- ja huoltoministerille sääntelyvaltaa liittyen vedyn toimituksen organisointiin Tanskassa, mukaan lukien lain piiriin kuuluvien oikeushenkilöiden välisestä suhteesta, sekä vedyn toimituksen perustamiseen ja laajentamiseen, mukaan lukien olemassa olevan kaasuinfrastruktuurin muuntaminen vedyn toimitukseen.

Huhtikuussa 2024 tehdyssä poliittisessa osittaisessa sopimuksessa, joka koskee vedyn infrastruktuurin taloudellisia puitteita, päätettiin, että vedyn infrastruktuuriyhtiöitä säännellään tulokehykseen perustuen nykyisen metaanikaasusääntelyn malliin, mutta mukautettuna käynnistymisvaiheessa olevan vetymarkkinan erityisehtoihin. Taloudellisen sääntelyn tulee siten mahdollistaa, että Energinet ja Evida voivat aloitusvaiheessa budjetoida tuloja, jotka ovat pienemmät kuin kustannukset, jotta lykätyt tulot voidaan kerätä myöhemmin, kun infrastruktuurin odotetaan kuljettavan suurempia määriä vetyä markkinoiden vakiinnuttua. Tämä mahdollistaa kustannusten jakamisen ajan yli sekä toteutunutta kustannustasoa matalammat tariffit markkinoiden käynnistymisvaiheessa. Tanskassa ei aiota hyödyntää kaasumarkkinadirektiivin mahdollistamaan neuvoteltua kolmannen osapuolen verkkoonpääsyä koskevaa poikkeusta, vaan käyttöön otetaan suoraan säännelty verkkoonpääsy. Energinet on arvioinut " Danish Hydrogen Backbone" -projektin käyttöönottoa vuoden 2030 lopulle, jolloin otettaisiin käyttöön myös syöttö-otto -järjestelmä. Tanska ei näin ollen hyödyntäisi kaasumarkkinadirektiivin mahdollistamaa siirtymäaikaa vetyjärjestelmän syöttö-otto -järjestelmän käyttöönotolle vuoteen 2033 saakka.

Tanskassa EU:n vety- ja kaasumarkkinapaketin toimeenpano on valmisteltu esityksellä, jonka ehdotettu voimaantuloajankohta olisi 5.8.2026. Ehdotuksella pannaan täytäntöön erityisesti kaasumarkkinadirektiivi säännöksiä muuttamalla voimassa olevaa kaasumarkkinoita koskevaa lakia, ei säätämällä erillistä uutta vetymarkkinalakia.

Sisällöllisesti ehdotuksen ydin on, että Tanskan kaasulainsäädäntö järjestetään aiempaa selvemmin kahden järjestelmän varaan, ja metaanijärjestelmä ja vetyjärjestelmä erotetaan toisistaan. Tätä varten lakiin lisätään useita uusia määritelmiä, kuten vety, vetyjärjestelmä, vedyn siirtoverkko, vedyn jakeluverkko, vetyvarasto ja vetyterminaali.

Ehdotus sisältää myös varsinaista vetymarkkinasääntelyä. Siinä säädetään muun muassa maantieteellisesti rajattujen vetyverkkojen poikkeusmahdollisuuksista, vedyn siirto- ja jakeluverkkoihin pääsystä, vedyn rajat ylittävästä siirrosta, vetyvarastojen ja terminaalien sääntelystä sekä tariffien, ehtojen ja menettelyjen viranomaisvalvonnasta.

Vedyn osalta ehdotetaan lisäksi horisontaalista eriyttämistä, eli jos sama toimija harjoittaa myös metaanin tai sähkön siirtoa tai jakelua, vetytoiminnot olisi lähtökohtaisesti hoidettava erillisessä tytäryhtiössä. Tästä voitaisiin kuitenkin myöntää poikkeus, jos kustannus-hyötyanalyysi on myönteinen eikä poikkeuksella arvioida olevan haitallisia vaikutuksia esimerkiksi läpinäkyvyyteen, ristisubventioon, verkkotariffeihin tai rajat ylittävään kauppaan.

Ehdotuksessa on myös ilmastopolitiikan kannalta merkittävä metaaniverkon sopeuttamista koskeva osa. Jakeluyhtiöille ehdotetaan velvollisuutta laatia suunnitelmia niiden verkonosien osalta, joiden sulkeminen voi tulla tarpeelliseksi asiakaspohjan supistuessa. Hyväksytyn suunnitelman perusteella pääsyä verkkoon voitaisiin rajoittaa, ja tietyin edellytyksin myös kaasunjakelu voitaisiin keskeyttää suunnitellusti. Samassa yhteydessä ehdotetaan, että fossiilisen metaanikaasun pitkäaikaisia toimitussopimuksia ei saisi tehdä siten, että ne ulottuvat vuoden 2049 jälkeen.

Kuluttajansuojan osalta ehdotukseen sisältyy säännöksiä muun muassa kaasuntoimittajan valinnasta, laskutustiedoista, energialähteitä koskevista tiedoista, haavoittuvista asiakkaista, älymittareista ja tietojen hallinnasta. Lisäksi ministeriölle annettaisiin valtuuksia säätää tarkemmin kaasun hinnoittelusta hintakriisitilanteissa.

Viranomaisroolien osalta ehdotus vahvistaa erityisesti Forsyningstilsynetin tehtäviä. Viranomaiselle tulisi uusia tehtäviä liittyen muun muassa poikkeuslupiin, tariffi- ja pääsymenetelmien hyväksymiseen, vedyn infrastruktuurin valvontaan ja markkinoiden seurantaan.

6.2.6 Puola

Puolassa vetymarkkinasääntelyä on tullut voimaan energialain muutoksella tammikuussa 2025.

GAZ-SYSTEM on nimitetty vedyn siirtoverkonhaltijaksi 4.8.2026 saakka. Kyse on siirtymäsäännökseen perustuvasta väliaikaisesta ratkaisusta, jonka jälkeen toiminnan jatkuminen edellyttää uutta riippumattomuuden sertifiointia ja nimeämistä.

Vedyn siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden on säilytettävä täydellinen organisatorinen ja omistuksellinen erillisyys vetyä tuottavista ja kauppaavista tahoista. Eriyttämisvaatimukseen sovelletaan poikkeusta maantieteellisesti rajattujen verkojen osalta. Yritysryhmällä voi olla yhteistä vetyinfrastruktuuria, jos ristiinsubventio on estetty.

7 Lausuntopalaute

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.]

8 Säännöskohtaiset perustelut

8.1 Vetymarkkinalaki

I OSA Yleiset säännökset

1 luku Tavoite, soveltamisala ja määritelmät

1 §. *Tavoitteet*. Vetymarkkinalain 1 §:ssä säädettäisiin lain tavoitteista. Lain soveltajien tulisi huomioida nämä tavoitteet lakia soveltaessaan ja tulkitessaan.

Vetymarkkinalain tavoitteena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille, alueellisille ja eurooppalaisille vetymarkkinoille siten, että hyvä vedyn toimitusvarmuus ja hinnaltaan kilpailukykyisen ja riittävän hyvälaatuisen vedyn saanti voidaan turvata. Vetymarkkinoiden toimitusvarmuudella tarkoitettaisiin vedyn hankinta- ja toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta. Toimitettavan vedyn laatuun vaikuttavat vedyn koostumuksen ohella esimerkiksi sen puhtaus, paine ja toimitusten keskeytymättömyys.

Toimivien vetymarkkinoiden saavuttamisen ensisijaisina keinoina olisivat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen vedyn siirrossa, toimituksessa ja varastoinnissa sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpitäminen vetyverkkojen ja vetyvarastojen sekä terminaalien toiminnassa. Vetymarkkinoilla vedyn tuotanto, maahantuonti, vienti, ja toimitus perustuisivat taloudelliselle kilpailulle. Vedyn hinnan tulisi muodostua tosiasiallisen kysynnän ja tarjonnan perusteella. Näillä periaatteilla varmistetaan, että vetymarkkinoiden toiminta perustuu avoimiin ja ennakoitaviin sääntöihin, jotka tukevat kilpailua ja tehokkuutta.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin lain tavoitteesta tukea energiajärjestelmän hiilestä irtautumista. Tämä toteutuisi edistämällä yhteenliitetyn vetyjärjestelmän asteittaista perustamista. Yhteenliitetty vetyjärjestelmä voi vahvistaa sähköjärjestelmän pitkän aikavälin joustavuutta ja mahdollistaa kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämisen erityisesti niillä aloilla, joilla päästövähennysten toteuttaminen on vaikeaa. Tavoitteen toteuttamisessa otettaisiin huomioon kasvihuonekaasujen vähentämispotentiaali sekä energiatehokkuus ja kustannustehokkuus suhteessa muihin vaihtoehtoihin.

2 §. *Soveltamisala*. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisala. Lakia sovellettaisiin vetyjärjestelmää ja vetyverkkoja käyttäen tapahtuvaan vedyn kuljettamiseen, varastointiin, tuotantoon, toimitukseen, maahantuontiin ja vientiin. Näitä toimintoja kutsutaan laissa yhteisesti vetymarkkinoiksi. Direktiivin 94 johdantokappaleen mukaan vetyjärjestelmässä kuljetetaan, varastoidaan ja käsitellään erittäin puhdasta vetyä ottaen huomioon vedyn loppukäyttäjien laatuvaatimukset eikä maakaasuverkkoon sekoitettua vetyä. Näin ollen maakaasuverkkoon syötettyä vetyä koskevat liiketoiminnat rajautuisivat vetymarkkinalain soveltamisalan ulkopuolelle. Puhtaalla vedyllä viitattaisiin tässä yhteydessä siihen, että vety vastaa vetyjärjestelmän käyttöön sovellettavia standardeja ja laatuvaatimuksia, eikä termillä tarkoiteta vedyn tuotantotapaan tai sen hiilidioksidipäästöihin liittyviä ominaisuuksia. Siten lain soveltamisalaan kuuluisi vedyn alkuperästä riippumatta vety, joka täyttää vetyjärjestelmän tekniset ja laadulliset standardit.

Lain 3 §:n 15 kohdan mukaan vedyn toimituksella tarkoitettaisiin vedyn, myös nestemäisten orgaanisten vedynkantajien tai nestemäisen vedyn ja vetyjohdannaisten, mukaan lukien ammoniakki tai metanoli, muodossa, myyntiä asiakkaille ja jälleenmyyntiin. Lain 3 §:n 26 kohdan mukaan vetyterminaalilla tarkoitettaisiin laitosta, jota käytetään nestemäisen vedyn tai nestemäisen ammoniakin purkamiseen ja muuntamiseen kaasumaiseksi vedyksi sen syöttämiseksi vetyverkkoon tai kaasumaisen vedyn nesteytykseen ja lastaukseen, mukaan lukien lisäpalvelut ja väliaikainen varastointi, jotka ovat tarpeen muunnosprosessissa ja sen jälkeisessä vetyverkkoon syöttämisessä, lukuun ottamatta kuitenkaan varastointiin käytettävää vetyterminaalin osaa. Lain vedyn toimitusta ja vedyn toimittajaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin siten kaasumaisen vedyn toimituksen lisäksi myös nestemäisten orgaanisten vedynkantajien tai nestemäisen vedyn ja vetyjohdannaisten kuten ammoniakin ja metanolin toimitukseen ja näitä liiketoimintoja harjoittavaan toiminnanharjoittajaan, kun toimitus tapahtuu vetyjärjestelmää käyttäen. Lain vetyterminaaleja ja vetyterminaalinhaltijaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin puolestaan nestemäisen vedyn tai nestemäisen ammoniakin purkamiseen ja muuntamiseen kaasumaiseksi vedyksi sen syöttämiseksi vetyverkkoon tai kaasumaisen vedyn nesteytykseen ja lastaukseen ja toimintaan liittyviin lisäpalveluihin ja näitä liiketoimintoja harjoittavaan

toiminnanharjoittajaan. Soveltamisalaan kuuluisi kuitenkin vain sellainen toiminta, joka liittyy vetyjärjestelmään tai vetyverkkoon liityntään ja jossa vedyn myynti tai toimitus tapahtuu verkon kautta. Jos varasto tai terminaali on kytketty yksinomaan loppukäyttäjän tai vedyn tuottajan toimintoihin ilman suoraa liityntää vetyjärjestelmään tai vetyverkkoon, katsottaisiin tällaisen toiminnan jäävän tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle. Soveltamisalan raja kulkisi siten vetyverkon liittymispisteessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin luvanvaraista vetyverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa vetyverkkoa. Verkonhaltijaa koskevien säännösten piiriin kuuluisivat elinkeinonharjoittajat, jotka harjoittavat luvanvaraista vetyverkkotoimintaa siirtoverkossa, jakeluverkossa tai maantieteellisesti rajatussa vetyverkossa. Soveltamisalan piiriin kuuluisivat siten myös luvanvaraista vetyverkkotoimintaa harjoittavat elinkeinonharjoittajat, jotka eivät olisi hakeneet toiminnalleen vetyverkkolupaa. Luvanvarainen vetyverkkotoiminta puolestaan määriteltäisiin lain 4 §:ssä. Verkonhaltijaa koskevia säännöksiä ei sovellettaisi vetyverkkotoimintaan, jossa vetyverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä vedyn toimitusta eikä vedyn kuljettamista liittymisputkessa tai liittyjän varasyöttöyhteydessä. Vetyverkkotoiminnalla tarkoitettaisiin liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja vastiketta vastaan harjoittaa erittäin puhtaan vedyn kuljettamista siirtoverkossa, jakeluverkossa tai maantieteellisesti rajatussa vetyverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita tässä laissa verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä vetyverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville.

Pykälän 3 momentissa rajattaisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle sellaiset vetyvarastot ja vetyterminaalit, joita ei ole liitetty vetyjärjestelmään tai vetyverkkoon. Näiden toimijoiden sääntely ei ole tarpeen, koska ne eivät muodosta osaa vetyjärjestelmään tai vetyverkkoon perustuvasta vetymarkkinasta. Erityisesti varastoihin tai terminaaleihin liittyvä toiminta, joka tapahtuu liittymän takana ja yksinomaan kyseisen toimijan omaan käyttöön ilman myyntiä tai toimitusta vetyjärjestelmän tai verkon kautta, ei kuuluisi lain piiriin. Lisäksi lain soveltamisalan ulkopuolelle jää vedyn toimittaminen ja jakelu liikennettä varten tankkauspisteen kautta. Tankkauspisteellä tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2023/1804 mukaista pistettä, jossa voidaan tankata ajoneuvoja tai muita liikennevälineitä. Näin ollen liikennesovelluksiin tarkoitettu vedyn jakelu rajataan tämän lain ulkopuolelle.

Ahvenanmaan maakunnan toimivalta energia-asioissa on johdettu aikaisemman Ahvenanmaan itsehallintolain (670/1951) 13 §:n 1 momentin 9 kohdasta, joka vastasi voimassa olevan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) elinkeinotoiminnasta säädettyä 18 §:n 22 kohtaa (HE 73/1990 vp s. 71). Itsehallintolain 18 §:n 22 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat elinkeinotoimintaa ottaen huomioon, mitä on säädetty muun muassa 27 §:n 12 kohdassa, kuitenkin niin, että myös maakuntapäivillä on toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin näissä kohdissa tarkoitetun elinkeinotoiminnan edistämiseksi. Itsehallintolaissa säädetystä valtakunnan ja maakunnan välisestä toimivallanjaosta johtuu, että vetymarkkinalakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan maakunnassa siltä osin kuin maakunnalla on lainsäädäntövalta vetymarkkinoihin liittyvissä asioissa. Itsehallintolain 27 §:n 12 kohdan mukaan ulkomaankauppa kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Valtakunnan lainsäädäntöä sovelletaan 27 §:ssä mainituilla aloilla myös maakunnassa. Itsehallintolain 27 §:n 12 kohta on johdettu aikaisemman itsehallintolain 11 §:n 2 momentin 17 kohdasta, jonka mukaan ulkomaankaupan yhtenäistä järjestämistä koskeva lainsäädäntö kuului valtakunnan toimivallan piiriin. Voimassa olevan itsehallintolain 27 §:n 12 kohdan säännöskohtaisten perustelujen mukaan valtakunnan lainsäädäntöelinten on ehdotuksen mukaan vastakin säänneltävä kauppapoliittisiin syihin perustuvat tavaroiden tuonnin ja viennin rajoitukset. Vetyjärjestelmässä vedyn ulkomaan kauppa tapahtuu vety-yhdysputkien kautta. Vety-yhdysputkien sääntely kuuluisi siten valtakunnan toimivaltaan. Lain 10 §:n

hankelupaa koskevaa säännöstä sovellettaisiin siten vety-yhdysputkiin, jotka ylittävät valtakunnan rajan maakunnan alueen rajalla.

3 §. *Määritelmät*. Pykälässä määriteltäisiin laissa esiintyviä termejä. Määritelmät perustuisivat pääosin kaasumarkkinadirektiivin säännöksiin. Kansallisen sääntelyn johdonmukaisuuden ja yhtenäisen tulkinnan varmistamiseksi keskeiset määritelmät sisällytettäisiin lain tasolle. Osa termeistä olisi uusia suomalaisessa lainsäädännössä, minkä vuoksi niiden sisällön selkeys ja täsmällisyys on erityisen tärkeää. Lain termistö määriteltäisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi kaasumarkkinadirektiivin määritelmien kanssa. Siten vetymarkkinalain määritelmiä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti kaasumarkkinadirektiivin määritelmien kanssa. Termistön yhdenmukaistamisesta huolimatta lakiin ehdotettaisiin kuitenkin jätettäväksi eräitä suomalaiseen lainsäädäntöön vakiintuneita termejä, jotka poikkeavat kaasumarkkinadirektiivin suomen- tai ruotsinkielisten versioiden määritelmistä.

Useat määritelmät vastaisivat maakaasumarkkinalain aikaisempia käsitteitä, mutta niihin on tehty tarpeellisia muutoksia vetymarkkinoiden erityispiirteiden huomioon ottamiseksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi kokonaan uusia käsitteitä, jotka liittyvät vedyn infrastruktuuriin, vetymarkkinoiden toimintaan sekä energiajärjestelmän vähähiilistämiseen.

Pykälän 1 kohdan mukaan vetyverkolla tarkoitettaisiin maalla ja merellä sijaitsevaa putkiverkkoa, jota käytetään erittäin puhtaan vedyn kuljettamiseen sen toimittamiseksi asiakkaille. Pykälän 2 kohdassa määritelty vetyjärjestelmä puolestaan kattaisi yhteenliitetyt vetyverkot, vetyvarastot ja vetyterminaalit, jotka sisältävät erittäin puhdasta vetyä. Kaasumarkkinadirektiivissä ei määritellä erittäin puhdasta vetyä. Direktiivin 94 johdantokappaleen mukaan vetyjärjestelmässä kuljetetaan, varastoidaan ja käsitellään erittäin puhdasta vetyä ottaen huomioon vedyn loppukäyttäjien laatuvaatimukset eikä maakaasuverkkoon sekoitettua vetyä. Johdantokappaleen mukaan olisi tärkeää, että vedyn laatustandardeissa vahvistetaan lisäkriteerit yhteisesti hyväksyttävien vedyn puhtaustasojen määrittämiseksi. Eurooppalaisten standardointielinten on tarpeen määritellä teknisen standardointiprosessin avulla vedyn hyväksyttävien puhtaustasojen vaihteluväli ja vedyn muut asiaankuuluvat laatuparametrit, kuten epäpuhtaudet. Erittäin puhtaan vedyn määritelmän ennakoidaan täsmentyvän tämän standardointityön kautta.

Pykälän 7 kohdassa liittymisputkella tarkoitettaisiin liittyjän hallinnassa olevan lyhyen vetyputken ja muiden vetyverkkoon tai erilliseen vedyntuotantokokonaisuuteen liittämiseen tarvittavien laitteiden ja laitteistojen muodostamaa yhtenäistä kokonaisuutta, jolla a) vetyjärjestelmän käyttäjä liittyy vetyverkkoon; tai b) yksi tai useampi erillinen teollista tuotantoa harjoittava loppukäyttäjä liittyvät erilliseen vedyntuotantolaitokseen tai vedyntuotantolaitosten muodostamaan erilliseen kokonaisuuteen suoraa vedyn toimitusta varten. Liittymisputken käsitteen tarkoituksena olisi selventää, että tietyt lyhyet ja rajattua asiakastarvetta palvelevat putket eivät ole luvanvaraista vetyverkkotoimintaa.

Liittymisputken keskeinen tunnusmerkki olisi se, että se palvelee yhtä asiakasta tai rajattua asiakasryhmää, kuten esimerkiksi yksittäistä vedyn käyttökohdetta, teollisuuslaitosta, vetyä hyödyntävää prosessia taikka vedyntuotantolaitosta. Vetymarkkinoilla liittymisputki voisi palvella myös yhtä teollisuusaluetta, jolla toimii useita erillisiä loppukäyttäjiä, jotka liittyvät samaan erilliseen vedyntuotantolaitokseen tai sen muodostamaan kokonaisuuteen suoraa vedyn toimitusta varten. Tällainen kokonaisuus olisi luonteeltaan paikallinen ja maantieteellisesti rajattu eikä muodostaisi muutamaa loppukäyttäjää suurempaa joukkoa palvelevaa yleistä vetyverkkoa. Tällä tavalla muodostuva kokonaisuus ei voisi olla niin laaja, että se täyttäisi 1 kohdan vetyverkon määritelmän.

Liittymisputki yhdistäisi joko yksittäisen asiakkaan tai rajallisen käyttäjäryhmän vetyverkkoon tai kyseessä olevaan erilliseen vedyntuotantokokonaisuuteen. Tässä tarkoitettu yksittäinen asiakas voisi olla kiinteistö tai sitä vastaava kiinteistöryhmä, jonka sisäinen vedyn jakelu ei ole luvanvaraista. Vastaavasti useampi teollinen loppukäyttäjä voisi muodostaa tällaisen kiinteistöryhmää vastaavan toiminnallisen kokonaisuuden, mikäli niiden toiminta tapahtuu yhdellä maantieteellisesti rajatulla teollisuusalueella ja liittymisputki palvelee niitä yhtenä kokonaisuutena.

Määritelmän tavoitteena on korostaa, että liittymisputkeen ei sovelleta verkonhaltijaa koskevia yleisiä velvoitteita, kuten liittämisvelvollisuutta tai verkon kehittämisvelvollisuutta, eikä sen haltija toimi vetyverkonhaltijana. Liittymisputki olisi aina luonteeltaan lyhyt, koska vetyverkonhaltijoille säädetty liittämis- ja kehittämisvelvollisuus edellyttäisi, että vetyverkon liittymispiste sijaitsee lähellä liittyjää. Kun vetyverkonhaltija tuo verkkonsa suoraan asiakkaan kiinteistölle tai teollisuusalueelle, erillistä liittymisputkea ei tarvita.

Joissakin tapauksissa voisi kuitenkin esimerkiksi maankäytöllisistä, teknisistä tai turvallisuuteen liittyvistä syistä olla tarpeen järjestää vetyverkon liittymispiste asiakkaan kiinteistön tai teollisuusalueen ulkopuolelle. Tällaisia tilanteita voi esiintyä erityisesti siirtoverkon liittymissä, joissa liittymispisteenä toimii paineenvähennysasema, tekninen solmukohta tai vastaava, johon liitytään lyhyellä liittymisputkella.

Lyhyyttä arvioitaisiin tapauskohtaisesti kunkin tapauksen maankäytöllisten, teknisten ja turvallisuuteen liittyvien olosuhteiden perusteella. Käytännössä lyhyellä tarkoitetaan esimerkiksi vetyverkon ja asiakkaan tai teollisuusalueen välistä liittymää, joka sijaitsee samalla teollisuusalueella tai sitä vastaavalla rajatulla alueella, eikä muodosta itsenäistä vetyputkiston laajennusta.

Perusteltua olisi myös katsoa, että esimerkiksi teollisuusalueen sisällä usean loppukäyttäjän yhteinen liityntä samaan paikalliseen vedyntuotantoon voisi muodostaa liittymisputken. Tällaisissa tilanteissa vetyä ei syötetä valtakunnalliseen vetyverkkoon, eikä kyse ole yleistä etua palvelevasta verkosta, vaan paikallisesta järjestelystä.

Liittymisputken määritelmän tavoitteena on varmistaa, että vetymarkkinoilla voidaan toteuttaa joustavia ja kustannustehokkaita paikallisia liityntäratkaisuja, jotka eivät kuulu vetyverkkosääntelyn piiriin. Tämä edistää sekä vedyntuotannon että vedyn käytön kehittymistä erityisesti teollisuusalueilla ja muissa rajatuissa kokonaisuuksissa ilman, että niihin sovelletaan vetyverkonhaltijoita koskevia raskaita velvoitteita.

Pykälän 9 kohdan mukaan vetyverkkotoiminnalla tarkoitettaisiin liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja (verkonhaltija) vastiketta vastaan harjoittaa erittäin puhtaan vedyn kuljettamista vetyverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita vetymarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä vetyverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville. Vetyverkkotoiminta on ymmärrettävä liiketoimintakokonaisuudeksi, joka verkkosääntelyn tavoitteiden turvaamiseksi olisi luvanvaraista toimintaa.

Pykälän 14 kohdassa säädettäisiin uusiutuvan kaasun määritelmästä. Määritelmä poikkeaisi voimassa olevan maakaasumarkkinalain uusiutuvista energialähteistä olevan kaasun määritelmästä. Ehdotuksen mukaan uusiutuvalla kaasulla tarkoitettaisiin biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita, mukaan lukien biokaasu, joka on jalostettu biometaaniksi, sekä muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia polttoaineita, joilla tarkoitetaan nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista energialähteistä kuin biomassasta. Lisäksi pykälän 16–18 kohdissa määritellään vähähiilinen vety, vähähiilinen kaasu ja vähähiiliset polttoaineet. Pykälän 16 kohdassa määritellyllä vähähiilisellä vedyllä

tarkoitettaisiin vähähiilistä vetyä, joka täyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1788 täydentämisestä täsmentämällä menetelmä vähähiilisillä polttoaineilla saavutettavien kasvihuonekaasupäästöjen vähennysten arvioimiseksi annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2025/ 2359 asetetut vähähiilisen vedyn kriteerit.

Pykälän 24 kohdassa vetyvarastolla tarkoitettaisiin laitosta, jossa varastoidaan erittäin puhdasta vetyä sekä vetyterminaalin varastointiin käytettävää osaa tuotantotoimintaan käytettävää osaa lukuun ottamatta, ei kuitenkaan laitteistoja, jotka ovat yksinomaan tehtäviään hoitavien vetyverkonhaltijoiden käytettävissä eikä pieniä, helposti toisinnettavia vedyn varastointilaitteistoja. Varaston määritelmä ulkopuolelle jäisivät pienet, helposti toisinnettavat vedyn varastointilaitteistot. Lakia ei tämän vuoksi sovellettaisi loppukäyttäjien omaa kulutusta palveleviin vedyn varastointilaitteistoihin eikä vedyn tuottajien omaa tuotantotoimintaa palveleviin vedyn varastointilaitteistoihin.

Pykälän 26 kohdassa vetyterminaalilla tarkoitettaisiin laitosta, jota käytetään nestemäisen vedyn tai nestemäisen ammoniakin purkamiseen ja muuntamiseen kaasumaiseksi vedyksi sen syöttämiseksi vetyverkkoon tai maakaasuverkkoon tai kaasumaisen vedyn nesteytykseen ja lastaukseen, mukaan lukien lisäpalvelut ja väliaikainen varastointi, jotka ovat tarpeen muunnosprosessissa ja sen jälkeisessä vetyverkkoon syöttämisessä, mutta lukuun ottamatta varastointiin käytettävää vetyterminaalin osaa. Koska nesteytetyn vedyn varastointi vetyterminaalissa on nesteytetyn vedyn ominaisuuksien johdosta luonteeltaan tilapäistä, vetyterminaalien toiminnan tulisi tavanomaisissa tilanteissa katsoa kokonaisuudessaan vetyterminaalissa tapahtuvaksi toiminnaksi, johon sovellettaisiin lain vetyterminaaleja koskevia säännöksiä. Nesteytetyn vedyn varastointia, johon sovellettaisiin lain vetyvarastoja koskevia sääntöjä, sen sijaan olisi sellainen tavanomaista selvästi pitkäaikaisempi nesteytetyn vedyn varastointi vetyterminaalissa, jota varten vetyterminaaliin olisi rakennettu fyysisesti erillinen säiliö. Vetymarkkinalaissa tarkoitetuksi varastoksi ei katsottaisi kuitenkaan yksittäistä vedynkäyttökohdetta palvelevaa pienehköä varastointilaitteistoa, jota käytetään nesteytetyn vedyn tai kaasumuodossa olevan lain soveltamispiiriin kuuluvan kaasun säilyttämiseen.

II OSA Vetyverkot

2 luku Vetyverkonhaltijoiden nimeäminen

4 §. *Vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuus*. Pykälässä säädettäisiin vetyverkkotoiminnan harjoittaminen luvanvaraiseksi toiminnaksi. Lupajärjestelmän tarkoituksena on edistää vetymarkkinoiden toimivuutta ja varmistaa verkonhaltijan valmiudet vetyverkkotoimintaan, tarkoituksenmukaiset investoinnit vetyverkkoon sekä vetyjärjestelmän luotettava toiminta. Vetyverkot ovat luonnollisia monopoleja, eikä ole taloudellisesti kannattavaa rakentaa useita vetyputkia palvelemaan samoja asiakkaita. Vetyverkon keskeinen asema vetyjärjestelmässä ja vetyverkkotoiminnan monopoliluonne edellyttävät, että yhteiskunta voi valvoa ja säännellä verkonhaltijoiden toimintaa lupamenettelyn avulla. Kaasumarkkinadirektiivi edellyttää verkonhaltijoiden nimeämistä. Vetyverkkoluvan myöntäminen vastaisi kaasumarkkinadirektiivin tarkoittamaa verkonhaltijan nimeämistä.

Pykälän 1 momentin mukaan vetyverkkotoimintaa saisi harjoittaa Suomessa sijaitsevassa vetyverkossa sen jälkeen, kun vetyverkkotoiminnan harjoittajalle on myönnetty toiminnan edellyttämä vetyverkkolupa. Vetyverkkolupaa ei voisi siirtää toiselle. Jos esimerkiksi vetyverkkoluvanhaltijan vetyverkkotoiminta yhtiöitetään, olisi uuden yhtiön haettava vetyverkkolupa vetyverkkotoimintaansa varten. Tämä on tarpeen, jotta luvan myöntäjä voisi tarkistaa, että luvan myöntämisedellytykset ovat olemassa myös uuden verkkoyhtiön osalta.

Vetymarkkinalain ja unionin lainsäädännön asettamat tehtävät ja velvoitteet erityyppisille vetyverkonhaltijoille eroaisivat toistaan. Nämä erot vaikuttaisivat myös vetyverkonhaltijoiden vetyverkkolupiin ja verkonhaltijoille asettaviin lupavaatimuksiin. Kaikille vetyverkonhaltijoille yhteisistä lupamenettelyistä ja vaatimuksista säädettäisiin lain 5 ja 6 §:ssä. Siirtoverkonhaltijoiden vetyverkkolupien erityispiirteistä säädettäisiin lain 7 ja 8 §:ssä. Maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkoluvasta säädettäisiin lain 9 §:ssä. Jakeluverkonhaltijan vetyverkkolupaan sovellettaisiin sen sijaan ainoastaan lain 5 ja 6 §:n yleissäännöksiä. Lain 10 §:ssä säädettäisiin vety-yhdysputken ja Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan vetyputken hankeluvasta.

Pykälän 2 momentin mukaan luvanvaraista ei olisi vetyverkkotoiminta, jossa vetyverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä vetyn toimitusta, eikä vedyn kuljettaminen liittymisputkessa tai liittyjän varasyöttöyhteydessä. Kiinteistöä vastaavalla kiinteistöryhmällä tarkoitettaisiin tässä pääsääntöisesti yhden omistajan omistamia, toisiinsa rajoittuvia kiinteistöjä. Lain 3 §:n määritelmän mukaan liittyjän hallinnassa olevan lyhyen vetyputken ja muiden vetyverkkoon tai erilliseen vedyntuotantokokonaisuuteen liittämiseen tarvittavien laitteiden ja laitteistojen muodostamaa yhtenäistä kokonaisuutta, jolla a) vetyjärjestelmän käyttäjä liittyy vetyverkkoon tai b) yksi tai useampi erillinen teollista tuotantoa harjoittava loppukäyttäjä liittyvät erilliseen vedyntuotantolaitokseen tai vedyntuotantolaitosten muodostamaan erilliseen kokonaisuuteen suoraa vedyn toimitusta varten.

4 a §. *Vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskeva ennakkotieto*. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Energiavirastolle mahdollisuus antaa ennakkotietopäätöksiä koskien vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuutta.

Pykälän 1 momentin mukaan Energiavirasto voisi kirjallisesta hakemuksesta antaa yksittäistapausta koskevan ennakkotiedon siitä, onko vetyverkkotoimintaa varten haettava 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu vetyverkkolupa. Energiavirasto voisi säännöksen perusteella antaa ennakkotiedon siitä, edellyttääkö hakemuksella kuvattu toiminta vetyverkkolupaa. Ennakkotiedolla ei sen sijaan otettaisi kantaa siihen, mitä mahdollisia seuraamuksia tietyn toiminnan luvanvaraisuudella tai lukemisella luvanvaraisen vetyverkkotoiminnan ulkopuolelle olisi. Tarvittaessa jatkokysymykset ratkaistaisiin asiaankuuluvissa erillisissä menettelyissä ja Energiavirasto antaisi toimivaltansa rajoissa tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa hallintolain (434/2003) yleisen neuvontavelvollisuuden nojalla.

Hakemuksessa olisi esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Tarpeellinen selvitys voisi tarkoittaa esimerkiksi karttojen, asennuskaavio tai kiinteistöjä koskevien tietojen toimittamista Energiavirastolle. Energiavirasto tutkisi hakijan esittämän suunnitelman siinä laajuudessa, kuin hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella on tarpeen, jotta Energiavirasto voi ottaa kantaa esitetyn suunnitelman luvanvaraisuuteen. Suunnitelmaan voisi sisältyä liikkumavaraa esimerkiksi lopullisen putken tai verkon reitin valinnan osalta, mikäli Energiavirasto pystyy ratkaisemaan asian pääpiirteisten tietojen pohjalta. Ennakkotietoa koskevalla päätöksellä otettaisiin kuitenkin kantaa yksittäistapaukseen, joten yhdellä päätöksellä ei otettaisi kantaa useisiin erilaisiin suunnitelmiin, jotka eroavat toisistaan olennaisella tavalla luvanvaraisuutta koskevien edellytysten näkökulmasta.

Ennakkotietoa ei annettaisi, jos samaa toimintaa koskien on vireillä vetyverkkolupaa koskeva hakemus tai jos asia on jo Energiaviraston toimesta ratkaistu. Aiempi ratkaisu voisi sisältyä esimerkiksi toiseen ennakkotietopäätökseen tai verkkolupahakemusta koskevaan päätökseen. Jos asian olosuhteet, kuten asiaan sovellettava lainsäädäntö, muuttuisivat aiemman päätöksen antamisen jälkeen, kyseessä olisi kuitenkin eri asia, ja se voitaisiin tuoda uudestaan viraston ratkaistavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan ennakkotietoa koskevaa voimassa olevaa päätöstä on hakijan vaatimuksesta noudatettava vetymarkkinalakia sovellettaessa, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: 1) hakija on esittänyt ennakkotiedon antamista varten oikeat ja riittävät tiedot; 2) hakija ei ole toteuttanut toimintaansa olennaisesti toisin kuin ennakkotietoa koskevassa hakemuksessa on esitetty; ja 3) ennakkotiedon sisältöön vaikuttavat olosuhteet eivät ole olennaisesti muuttuneet. Olosuhteiden olennaisella muutoksella tarkoitettaisiin esimerkiksi asiaan vaikuttavan lainsäädännön muutosta. Ennakkotiedon soveltaminen voisi tulla esille esimerkiksi luvatonta vetyverkkotoimintaa koskevan tutkinnan yhteydessä.

Ennakkotieto olisi voimassa toistaiseksi. Energiaviraston antamalla ennakkotiedolla ei kuitenkaan voida rajoittaa lainsäätäjän lainsäädäntövaltaa vetyverkkojen luvanvaraisuutta koskevissa asioissa. Lisäksi ennakkotiedon soveltamisen edellytyksenä olisi se, että hakija on esittänyt ennakkotiedon antamista varten oikeat ja riittävät tiedot ja ettei hakija ole toteuttanut toimintaansa oleellisesti ennakkotietoa koskevasta hakemuksesta poikkeavalla tavalla. Hakija ei siten voisi harhaanjohtavalla hakemuksella tai puutteellisia tietoja antamalla kiertää vetymarkkinalain 4 §:n sääntelyä.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä ennakkotietoa koskevasta hakemuksesta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §. *Vetyverkkoluvan myöntäminen*. Pykälässä säädettäisiin vetyverkkoluvan myöntämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomaisena toimisi Energiavirasto. Virasto myös valvoisi, että verkonhaltijat täyttäisivät vetyverkkoluvan myöntämisen vaatimukset toimintansa aikana ja noudattaisivat vetyverkkoluvassa asetettuja ehtoja. Energiaviraston toimilupavalvonnasta säädettäisiin erikseen.

Pykälän 2 momentin mukaan vetyverkkolupa olisi myönnettävä, jos hakija täyttää vetyverkkoluvan hakijaa koskevat yleiset vaatimukset sekä hakemuksen kohteena olevalle vetyverkkotoiminnalle 2 luvussa erikseen säädetyt muut vaatimukset. Nämä vaatimukset yksilöitäisiin lain 6–9 §:ssä. Luvan hakijalla tulee olla käytettävissään riittävät tekniset ja taloudelliset resurssit, jotta se pystyy vastaamaan vetyverkon rakentamisesta ja käytöstä asiakkaiden tarpeita vastaavasti. Luvan hakijan tulee täyttää myös ne vaatimukset, jotka vetyliiketoimintojen eriyttämisestä asetetaan luvanhaltijalle kansallisessa ja unionin lainsäädännössä. Siirtoverkonhaltijan tulee täyttää myös laissa siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annettavat säännökset. Verkonhaltijan tulisi täyttää nämä vaatimukset koko sen ajan, kun tämä harjoittaa vetyverkkotoimintaa, johon vetyverkkolupa on myönnetty.

Lain voimaan tullessa toiminnassa olevien luvanhakijoiden osalta edellytysten arviointi perustuisi pääosin edellisten toimintavuosien tietoihin, muun muassa tuloslaskelmiin ja taseisiin. Uusien verkonhaltijoiden tulisi toimittaa lupahakemuksensa yhteydessä vastaavat suunnitelmat Energiavirastolle.

Vetyverkkolupa myönnettäisiin toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiavirasto voisi liittää vetyverkkolupaan luvan myöntämisen edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja. Energiavirasto voisi myös muuttaa vetyverkkoluvan voimassaoloaikana lupaa tai sen ehtoja laissa säädetyin edellytyksin. Vetyverkkolupaa tai sen ehtoja voitaisiin muuttaa luvanhaltijan suostumuksella tai muulloinkin, jos muutos olisi välttämätön lainsäädännön muuttumisen, muutoksenhakutuomioistuimen antaman ratkaisun tai toiminnan edellytyksissä tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi.

Pykälän 4 momentin mukaan Energiaviraston olisi ilmoitettava komissiolle siirtoverkonhaltijalle myönnetystä vetyverkkoluvasta. Luvan myöntäminen olisi lisäksi julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

6 §. V*etyverkkoluvan hakijaa koskevat yleiset vaatimukset*. Pykälään otettaisiin säännökset vetyverkkoluvan hakijaa koskevista yleisistä vaatimuksista. Vaatimuksia sovellettaisiin kaikkiin vetyverkkoluvan hakijoihin.

Pykälän 1 momentin mukaan vetyverkkoluvan hakijan tulisi olla yhteisö tai jakeluverkon vetyverkkoluvan osalta vaihtoehtoisesti kunnallinen laitos. Elinkeinotoimintalaissa (565/2023) säädetään elinkeinotoiminnan harjoittamisesta sekä sijoittautumisoikeudesta. Vetyverkkoluvan hakijan tulisi täyttää myös mainitun lain 2 §:ssä säädetyt vaatimukset. Muita hakijan organisaatioon liittyviä yleisiä vaatimuksia olisivat vaatimus siitä, että hakijan organisaatio vastaisi sen harjoittaman vetyverkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta sekä vaatimus siitä, että hakijalla on palveluksessaan riittävä henkilöstö, joka vastaa sen harjoittaman vetyverkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta. Hakijalle asetettavat organisatoriset vaatimukset tulisi siten suhteuttaa sen vetyverkkotoiminnan luonteeseen ja laajuuteen, johon vetyverkkolupaa haetaan.

Hakijan tulisi pystyä myös vastaamaan vetyverkon turvallisuudesta. Vaatimuksena olisi, että hakija on nimennyt vetyverkolleen putkiston vastuuhenkilön vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 39 §:ssä tarkoitetun menettelyn mukaisesti.

Hakijalta vaadittaisiin myös taloudellisia edellytyksiä kannattavaan vetyverkkotoimintaan. Lisäksi hakijalla tulisi olla kaasumarkkinadirektiivin edellyttämällä tavalla päätösvalta vetyverkon käyttöön, ylläpitoon ja kehittämiseen tarvittaviin varoihin sekä päätösvalta tehdä verkon käyttäjien kanssa liittymissopimuksia ja vetyverkkosopimuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan vetyverkkoluvan hakijan tulisi esittää hakemuksessaan selvitys siitä, että sen harjoittamat liiketoiminnot on eriytetty toisistaan siten kuin vetymarkkinalaissa säädetään. Velvollisuus koskisi niitä verkonhaltijoita, jotka harjoittavat vetyverkkotoiminnan lisäksi muita vetyliiketoimintoja tai muita liiketoimintoja sekä niitä verkonhaltijoita, jotka harjoittavat siirtoverkkotoimintaa.

7 §. *Siirtoverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset*. Pykälässä asetettaisiin siirtoverkonhaltijoihin sovellettavista lisävaatimuksista. Ehdotetut lisävaatimukset perustuvat kaasumarkkinadirektiivin vaatimuksiin.

Siirtoverkonhaltijan vetyverkkoluvan saamisen lisäedellytyksenä olisi, että siirtoverkonhaltija täyttäisi kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa säädetyt vaatimukset siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä ja että hakijan riippumattomuus olisi varmennettu kaasumarkkina-asetuksen 14 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti. Riippumattomuuden varmentamisella tarkoitettaisiin vetymarkkinalaissa kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen mukaista siirtoverkonhaltijan sertifiointia.

8 §. *Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetyverkkolupa*. Pykälässä säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetyverkkoluvasta. Erityisvaatimusten taustana on vetyjärjestelmän tekninen luonne yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa vedyn syötön ja oton on oltava tasapainossa keskenään. Taloudelliseen kilpailuun perustuvilla avoimilla vetymarkkinoilla, jossa vetykaupan osapuolille on järjestetty pääsy muun toimijan vetyverkkoon, on välttämätöntä organisoida markkinapaikkoja, joissa eri tarkoituksiin tarvittavaa vetyä voidaan myydä ja ostaa. Avointen vetymarkkinoiden toiminta edellyttää järjestelmän yhteisten toimintojen organisointia

ja niihin liittyvien vastuiden järjestämistä sekä yhteistyötä eri maissa tai alueilla toimivien siirtoverkonhaltijoiden kesken.

Vetyjärjestelmän ja siinä toimivien vetymarkkinoiden yhteisten toimintojen hoitaminen kuuluisivat järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtäviin. Nämä tehtävät muodostavat luonnollisen monopolin eikä niitä voida jakaa useamman toimijan kesken vetyjärjestelmän tai vetymarkkinoiden toimivuuden vaarantumatta. Tämän vuoksi 8 §:ssä säädettäisiin, että Energiavirasto määrää vetyverkkoluvassa yhden siirtoverkonhaltijan vetyjärjestelmän järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija määrättäisiin kullekin siirtojärjestelmälle, jossa järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaisi järjestelmävastuun piiriin kuuluvista tehtävistä sekä muista siirtoverkonhaltijalle kuuluvista tehtävistä. Muut aineellisoikeudelliset säännökset järjestelmävastuusta ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävistä sisältyisivät lain 4 lukuun.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisävaatimuksista, jotka järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän olisi täytettävä 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi. Nämä vaatimukset asetettaisiin tasapuolisten kilpailuedellytysten ja avoimuuden varmistamiseksi vetyverkkotoimintaa siirtoverkossa harjoittavan yksikön ja tasapainotuspalveluja tuottavan yksikön toiminnassa sekä taseselvityksessä ja vetykaupan keskitetyssä tiedonvaihdossa. Järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän olisi ennen vetyverkkoluvan myöntämistä osoitettava, että siirtoverkonhaltija on järjestänyt vetyjärjestelmän tasapainotuspalveluihin, taseselvitykseen ja vetyjärjestelmän virtuaalisen kauppapaikan ylläpitämiseen liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi. Vetyjärjestelmän virtuaalisella kauppapaikalla tarkoitettaisiin vetykaupan kauppapaikka, jossa vetykauppojen omistusoikeuden vaihtuminen rekisteröitäisiin ja tasapainotuskaasun kauppa käytäisiin. Lisäksi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi osoitettava järjestäneensä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät erillisenä liiketoimintana, joka on eriytetty siten kuin 11 luvussa säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetyverkkolupaan sisällytettävistä ehdoista. Tarkoituksena on, että Energiavirasto asettaisi tarvittaessa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetyverkkoluvassa ehtoja, jotka liittyisivät järjestelmävastaavan tehtäviin ja niiden hoitamiseen, järjestelmävastaavan velvollisuuksiin ja niiden hoitamiseen sekä järjestelmävastaavan oikeuksiin ja niiden käyttämiseen.

Pykälän 4 momentin mukaan järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voisi Energiaviraston myöntämällä luvalla antaa 2 momentissa tarkoitettuja toimintoja toisista ETA-valtioista olevien siirtoverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa yhden tai useamman osakkuusyhtiön tehtäväksi. Vetykapan keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvät tehtävät voitaisiin Energiaviraston luvalla antaa myös sähkökaupan vastaavia tehtäviä Suomessa hoitavan toiminnanharjoittajan tehtäväksi. Lupapäätökseen sovellettaisiin, mitä 5 §:ssä säädetään vetyverkkoluvan myöntämisestä ja 3 momentissa säädetään järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle vetyverkkoluvassa asetettavista ehdoista. Säännöstä sovellettaessa voitaisiin toisesta ETA-valtiosta olevaan siirtoverkonhaltijaan rinnastaa myös toisesta ETA-valtiosta oleva itsenäinen järjestelmävastaava. Ehdotuksella luotaisiin edellytykset kehittää tasapainotuspalveluihin, taseselvitykseen ja virtuaalisen kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyviä toimintoja siten, että niitä jatkossa voitaisiin hoitaa myös useamman ETA-valtiosta olevan siirtoverkonhaltijan perustaman yhteisyrityksen toimesta. Samalla luotaisiin mahdollisuus järjestää vetykaupan keskitetty tiedonvaihto Suomen maakaasu- tai sähkökaupan datahubissa, joka vastaisi mainitusta toiminnosta maakaasu- tai sähkökaupan osalta. Mainittujen tehtävien siirtäminen siirtoverkonhaltijoiden yhteisyritykselle edellyttäisi kuitenkin Energiaviraston lupaa. Lupaa myöntäessään Energiaviraston tulisi arvioida, pystyykö yhteisyritys täyttämään siirtoverkonhaltijalta siirretyt

tehtävät ja velvoitteet kansallisen ja unionin lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Järjestelmävastuuseen liittyvät tehtävät kuuluisivat tällaisessa tapauksessakin edelleen järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuulle ja niiden toteuttamista valvottaisiin Energiaviraston toimesta riippumatta siitä, mihin maahan yhteisyritys olisi sijoittunut.

9 §. *Maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupa.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkoluvasta. Ehdotuksella pyritään kohdistamaan paikallisiin, maantieteellisesti rajatuilla teollisuus- tai elinkeinoalueilla toimiviin vetyverkkoihin kaasumarkkinadirektiivin mahdollistama kevyempi sääntely. Maantieteellisesti rajatun vetyverkon käsittelyn voisi saada vetyverkko, jossa harjoitettu vetyverkkotoiminta täyttäisi lain 3 §:n 9 kohdan ja 4 §:n perusteella luvanvaraisen vetyverkkotoiminnan tunnusmerkistön, mutta jonka maantieteellinen toiminta-alue ei tosiasiallisesti täyttäisi varsinaisen vetyverkkotoiminnan tyypillisiä ominaispiirteitä. Maantieteellisesti rajatun vetyverkon toiminta-alue kattaisi lähtökohtaisesti laajemman maantieteellisen alueen kuin sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain suljettua jakeluverkkoa koskevissa säännöksissä, koska vetyinfrastruktuuri ja vetymarkkinat ovat vielä kehitysvaiheessa eivätkä vastaa kehitystasoltaan sähkö- tai maakaasumarkkinoita, maantieteellisesti rajatun vetyverkon poikkeukset ovat rajatummat kuin mainituissa laeissa tarkoitettujen suljettujen jakeluverkkojen ja Energiavirasto tarkastelisi poikkeuksen vaikutuksia markkinoihin säännöllisin väliajoin. Toiminta-alueen määrittelyssä olisi kiinnitettävä huomiota siihen, ettei maantieteellisesti rajatun vetyverkon toiminta-alueen muodostava teollisuus- tai elinkeinoalue voisi olla kohtuuttoman laaja suhteessa suljettujen jakeluverkkojen toiminta-alueisiin nähden. Väljemminkin määritelty maantieteellinen toiminta-alue olisi aina luonteeltaan paikallinen.

Pykälän 1 momentin mukaan maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupa olisi myönnettävä hakemuksesta 2 momentin edellytysten täyttyessä hakijalle, joka harjoittaa vetyverkkotoimintaa maantieteellisesti rajatulla teollisuus- tai elinkeinoalueella vetyverkossa, jonka ensisijaisena tarkoituksena on vedyn toimittaminen kyseiseen vetyverkkoon suoraan liitetyille asiakkaille.

Pykälän 2 momentin mukaan maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupaa ei kuitenkaan voida myöntää 1) vety-yhdysputkelle ja Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavalle vetyputkelle tai vetyverkolle, joka liitetään tai on liitetty vety-yhdysputkeen tai edellä mainittuun vetyputkeen, 2) vetyverkolle, joka liitetään tai johon on liitetty toiseen vetyverkkoon liitettävä tai liitetty vetyvarasto tai vetyterminaali eikä 3) vetyverkolle, joka liitetään tai on liitetty toiseen verkkoon, elleivät yhteenliitetyt vetyverkot täytä pykälän 1 ja 2 momentin edellytyksiä ja niissä vetyverkkotoimintaa harjoita sama vetyverkon haltija.

Maantieteellisesti rajatussa vetyverkossa harjoitettavaan vetyverkkotoimintaan kohdistuisi osittain lievemmät velvoitteet kuin vetymarkkinalaissa muutoin säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan maantieteellisesti rajattuun vetyverkkoon ja maantieteellisesti rajatun vetyverkon haltijaan sovellettaisiin, mitä vetymarkkinalaissa säädetään vetyverkosta ja jakeluverkosta sekä vetyverkon haltijasta ja jakeluverkonhaltijasta, jollei vetymarkkinalaissa erikseen toisin säädetä.

Pykälän 4 momentin mukaan Energiaviraston tulisi joka seitsemäs vuosi maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkoluvan myöntämispäivästä lukien julkaista arvio vetyverkkoluvan vaikutuksista kilpailuun, vetyinfrastruktuuriin sekä vetymarkkinoiden kehitykseen ja toimintaan unionissa ja Suomessa. Energiaviraston olisi peruutettava maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupa, jos se katsoisi edellä mainitussa tai muussa tilanteessa tekemässään arviossa, että maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupa saattaisi estää kilpailua tai vaikuttaa kielteisesti vetyinfrastruktuurin tehokkaaseen käyttöönottoon tai vetymarkkinoiden

kehitykseen ja toimintaan unionissa tai Suomessa. Energiaviraston olisi ennen vetyverkkoluvan peruuttamista varattava verkonhaltijalle kohtuullinen määräaika hakea sen harjoittaman vetyverkkotoiminnan edellyttämää uutta vetyverkkolupaa. Vetyverkkoluvan peruuttamiseen sovellettaisiin muuten, mitä energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa säädetään vetyverkkoluvan peruuttamisesta ja toimenpiteistä vetyverkkoluvan peruuttamisen johdosta. Momentin säännöksellä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 52 artiklan 2 kohdan ensimmäisen ja toisen alakohdan säännökset.

10 §. *Vety-yhdysputken ja Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan vetyputken hankelupa*. Pykälässä säädettäisiin vety-yhdysputkia ja Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavia vetyputkia koskevasta hankelupajärjestelmästä. Luvassa ei määriteltäisi vety-yhdysputken tai vetyputken reittiä. Hankelupajärjestelmä ei siten liittyisi vetyputkien rakentamista tai käyttöä liittyvään säännöstöön, vaan niistä säädettäisiin erikseen asianomaisessa lainsäädännössä.

Pykälän 1 momentin mukaan vety-yhdysputken tai Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 a §:ssä tarkoitetun vetyputken, joka johtaa Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle, rakentamista koskevalle hankkeelle olisi haettava hankelupa ennen rakennustöiden aloittamista.

Vety-yhdysputkella tarkoitetaan laissa vetyverkkoa, joka ylittää jäsenvaltioiden välisen rajan tai kulkee sen poikki ja jonka tarkoituksena on yhdistää kyseisten jäsenvaltioiden kansalliset vetyverkot toisiinsa, tai jäsenvaltion ja kolmannen maan välistä vetyverkkoa jäsenvaltioiden alueeseen tai kyseisen jäsenvaltion aluemereen saakka. Säännöstä sovellettaisiin myös vety-yhdysputkiin, jotka ylittävät valtakunnan rajan maakunnan alueen rajalla.

Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavalla vetyputkella puolestaan tarkoitettaisiin Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevasta vedyntuotantolaitoksesta Suomen talousvyöhykkeen ulkopuolelle, mutta ei kuitenkaan Suomeen, johtavaa vetyputkea. Talousvyöhykelain 3 a § koskee vain sellaisia putkia, jotka asennetaan tai joita käytetään Suomen talousvyöhykkeelle rakennettavien tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien toiminnan yhteydessä. Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi merituulivoimasta vetyä Suomen talousvyöhykkeellä tuottavasta laitoksesta lähteviä vetyputkia. Säännöksen soveltamisalaan eivät siten kuuluisi sellaiset vetyputket, jotka kulkevat jostakin valtiosta Suomen talousvyöhykkeen kautta toiseen valtioon, tai jotka eivät ole yhteydessä Suomen talousvyöhykkeen hyödyntämiseen vedyn tuotantoon.

Hankeluvan myöntäisi valtioneuvosto yleisistunnossaan. Hankelupaa ei voisi siirtää toiselle, vaan tällaisessa tapauksessa hankkeelle tulisi hakea uusi hankelupa. Tämä mahdollistaisi hankeluvan edellytysten uudelleen arvioinnin.

Pykälän 2 momentin mukaan hankeluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että vety-yhdysputken tai Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan vetyputken rakentaminen olisi Suomen energiavarojen hyödyntämisen ja Suomen eri energialähteiden välillä tekemien valintojen suhteen kansantalouden kokonaisuuden kannalta sekä vetymarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä olisi lisäksi otettava huomioon hankkeen merkitys vedyn sisämarkkinoille. Hankelupa Suomen ja kolmannen maan välisen vety-yhdysputken rakentamista koskevalle hankkeelle voitaisiin evätä, jos epääminen olisi tarpeen Suomen ja unionin keskeisten turvallisuusetujen suojaamiseksi.

Vedyn ulkomaan yhteydet ovat Suomen energiavarojen hyödyntämisen ja Suomen eri energialähteidensä välillä tekemien valintojen suhteen erityisasemassa, jotta Suomi voisi hyödyntää sille SEUT-sopimuksen 194 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiona kuuluvia oikeuksia. Ulkomaanyhteyksiä koskeva hankelupa tekee mahdolliseksi sen, että viranomainen voi vaikuttaa siihen, miten maamme vedyn vienti- ja tuontiyhteyksiä kehitetään. Säännöksen tavoitteena on turvata Suomen oikeus hyödyntää suuri maa- ja merituulivoimapotentiaalinsa ja sillä tuotettu uusiutuva vety Suomen kansantalouden ja vetymarkkinoiden näkökulmasta kokonaisuutena arvioiden tarkoituksenmukaisesti.

Arvioitaessa hankkeen tarkoituksenmukaisuutta Suomen energiavarojen hyödyntämisen ja Suomen eri energialähteiden välillä tekemien valintojen suhteen kansantalouden kokonaisuuden sekä vetymarkkinoiden kehityksen kannalta olisi tarpeellista arvioida ainakin niitä vaikutuksia, joita hankkeella olisi vedyn tarjontaan sekä vedyn ja muun energian hintaan Suomessa sekä niiden kerrannaisvaikutuksia Suomen kansantalouteen ja Suomeen tehtäviin vetyalan ja muiden sektoreiden investointeihin. Tämän lisäksi tulisi arvioida yhteyden vaikutuksia Suomen vetyjärjestelmään ja vetyverkkoon, vedyn toimitusvarmuuteen ja energiahuollon varmuuteen. Vastavuoroisuuskriteerin täyttymistä arvioitaessa tulisi arvioinnin kohdistua ainakin toisen maan vetymarkkinoiden avaamiseen tasoon ja vastavuoroisten kilpailuedellytysten olemassaoloon. Vastavuoroiset kilpailuedellytykset liittyvät esimerkiksi markkinoille pääsyyn, infrastruktuuriin, ympäristönormeihin ja energiaturvallisuuteen. Lisäksi tulisi ottaa huomioon unionin yhteinen politiikka suhteessa kolmansiin maihin. Edelleen hankelupaharkinnassa tulisi ottaa huomioon hankkeen merkitys vedyn sisämarkkinoille.

Pykälän 3 momentin mukaan hankelupa vety-yhdysputkea koskevalle hankkeelle voitaisiin myöntää vain vetyverkonhaltijalle, jolle on myönnetty vetyverkkolupa vetyverkkotoimintaan siirtoverkossa. Säännöksellä varmistettaisiin, että vety-yhdysputkea operoiva siirtoverkonhaltija täyttäisi Suomen lainsäädännön asettamat vaatimukset siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä.

Pykälän 4 momentin mukaan hankelupaan voitaisiin myös liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hankelupahakemuksesta ja siinä esitettävästä selvityksestä.

3 luku Verkonhaltijan yleiset velvollisuudet ja verkkopalveluiden hinnoittelu

11 §. *Verkkopalveluiden tarjonnan yleiset periaatteet*. Pykälässä säädettäisiin verkkopalveluiden tarjonnan yleisistä periaatteista. Säännöksen mukaan verkonhaltijan olisi tarjottava vetyverkkonsa palveluita markkinaosapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei saisi olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia.

Verkkopalveluiden tarjonnan tulisi tapahtua verkon käyttäjille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Se merkitsee, että tietty palvelu olisi tarjottava samoilla, yhtenäisillä ehdoilla kaikille verkon käyttäjille. Palvelun ehdot eivät esimerkiksi riippuisi siitä, kenen vetyä verkossa siirretään. Vedyn ostajan palvelu ei saisi liioin muuttua perusteetta tilanteissa, jossa vedyn toimittaja vaihtuu. Verkkopalveluiden ehdot voisivat kuitenkin vaihdella palvelujen käytön suhteen erikokoisten tai -tyyppisten verkon käyttäjien välillä. Myös lainsäädännön verkonhaltijoille asettamat vaatimukset voivat edellyttää tai oikeuttaa erilaiseen palveluun eri verkonkäyttäjäryhmien osalta. Saman verkonkäyttäjäryhmän sisällä tulisi kuitenkin soveltaa yhtäläisiä ehtoja ja palveluperiaatteita.

Yleisistä myyntiehdoista ja palveluperiaatteista voisi poiketa vain erityisissä tapauksissa. Esimerkiksi verkon käyttäjä voisi edellyttää tavanomaisesta poikkeavaa palvelua, jonka ehtoja ei voi määritellä yleisten ehtojen perusteella. Sitä vastoin verkonhaltijan kilpailutilanne viereisen verkonhaltijan kanssa, mikä on joissain tapauksissa mahdollinen, ei oikeuttaisi soveltamaan kilpailun kohteena olevaan verkon käyttäjään muista poikkeavia ehtoja ja palveluperiaatteita.

12 §. *Verkon kehittämisvelvollisuus*. Pykälään esitetään verkon kehittämisvelvollisuutta koskevaa yleissäännöstä, jota sovellettaisiin kaikkiin verkonhaltijoihin. Verkonhaltijalla olisi yleinen velvollisuus verkkoon pääsyn järjestämiseksi toiminta-alueellaan ylläpitää, käyttää ja kehittää vetyverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin vetyverkkoihin taloudellisten edellytysten ja vetyverkkonsa käyttäjien ja vetyverkossaan toimivien vetyalan yritysten kohtuullisten tarpeiden mukaisesti. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että verkonhaltijan tulisi pitää verkon käyttövarmuus yleisesti hyväksyttävällä tasolla. Lisäksi verkonhaltija rakentaisi ja vahvistaisi verkkoaan niin, että vetyverkon käyttäjien ja vetyverkossa toimivien vetyalan yritysten tavanomaiset, ennakoitavissa olevat palvelutarpeet tulevat tyydytetyiksi.

Verkon kehittämisvelvollisuus olisi tarpeen säätää, koska verkonhaltijan vetyverkko muodostaa käytännössä luonnollisen monopolin verkon toiminta-alueella. Muillakin on oikeudellinen mahdollisuus rakentaa verkkoa toisen verkonhaltijan verkon toiminta-alueella, mutta luonnollisen monopolin tilanteessa tämä ei luonnostaan ole taloudellisesti kannattavaa.

Verkon kehittämisvelvollisuus käsittäisi verkonhaltijan toiminta-alueen. Verkonhaltijoiden toiminta-alueen määrittely on jossain määrin tulkinnanvaraista, koska niille ei määritellä laissa tai vetyverkkoluvassa yksiselitteistä maantieteellistä vastuualuetta. Verkon kehittämisvelvollisuus koskisi aluetta, jolla sijaitsevien verkon käyttäjien olisi teknisesti, taloudellisesti tai maankäytöllisesti edullisempaa liittyä kyseisen verkonhaltijan kuin jonkun toisen verkkoon. Useimmissa tapauksissa rajanveto toiminta-alueiden välillä lienee selvä.

Verkonhaltijan velvollisuus kehittää verkkoaan rajoittuisi kuitenkin ensinnäkin taloudellisiin edellytyksiin. Taloudellisilla edellytyksillä tarkoitetaan sekä verkonhaltijan omia taloudellisia edellytyksiä suhteessa hankkeen kokoon nähden että hankkeen taloudellisia vaikutuksia verkonhaltijan olemassa oleviin verkkoasiakkaisiin nähden. Toiseksi verkonhaltijan velvollisuus kehittää verkkoaan rajoittuisi siihen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Verkkoasiakkaan haluaman palvelun poikkeuksellinen laatu, tarvittavan verkon vahvistamisen vaatima aika, verkon rakentamisen lupamenettelyt ja muut vastaavat seikat voivat estää tai rajoittaa verkonhaltijaa toimimasta asiakkaan haluamalla tavalla.

Pykälään sisällytettäisiin virke, jolla pannaan täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 50(2) artiklan säännös. Säännöksellä täsmennettäisiin siirtoverkonhaltijan osalta verkon kehittämisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä. Siirtoverkonhaltijan tulisi muun verkon ylläpitämis- ja kehittämisvelvollisuuden ohella rakentaa ja ylläpitää riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia eurooppalaisen vetyinfrastruktuurin integroimiseksi. Rakentamisvelvollisuuden edellytyksenä olisi, että rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen kapasiteettia koskevan kysynnän tyydyttämiseksi sekä vedyn toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi. Taloudelliselta kannalta kohtuullinen ja teknisesti toteuttamiskelpoinen kapasiteettia koskeva kysyntä määritellään 34 §:ssä tarkoitetussa kymmenvuotisessa siirtoverkon kehittämissuunnitelmassa sekä kaasumarkkina-asetuksen 60 artiklassa tarkoitetussa unionin laajuisessa vetyverkon kehittämissuunnitelmassa. Eurooppalaisella vetyinfrastruktuurilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja ETA-valtioiden alueella toimivaa vetyverkkoa tai -järjestelmää, mutta ei kolmansien maiden alueella toimivaa verkkoa. Siirtoverkonhaltijan tulisi ennen rakentamista saada hankkeelle lisäksi 10 §:ssä säädetty hankelupa. Käytännössä myös tässä yhteydessä arvioitaisiin hankkeen tarkoituksenmukaisuus

vetymarkkinoiden kehittämisen näkökulmasta. Vastaavasti siirtoverkonhaltijan kehittämisvelvollisuus ei koskisi hanketta, jolle ei ole myönnetty 10 §:n mukaista hankelupaa.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltijan tulisi vetyverkossaan lisäksi varmistaa vetyjärjestelmän hallinnan edellyttämä tehokas vedyn laadunhallinta ja varmistaa, että loppukäyttäjille toimitettava vety vastaa sovellettavia laatustandardeja.

13 §. *Liittämisvelvollisuus*. Pykälässä säädettäisiin kaikkien verkonhaltijoiden tehtäviin kuuluvasta liittämisvelvollisuudesta. Liittämisvelvollisuuden tarkoituksena on turvata kaikille vedyn käyttäjille mahdollisuus ostaa vetyä verkonhaltijan toiminta-alueen vetyverkon kautta. Liittämisvelvollisuuden piiriin kuluisivat tekniset vaatimukset täyttävät vedyn tuotantolaitokset ja käyttökohteet, vetyvarastot, vetyterminaalit, teollisuusasiakkaat sekä toiset vetyverkot.

Verkonhaltijalla olisi pyynnöstä velvollisuus liittää kaikki toiminta-alueensa halukkaat verkon käyttäjät verkkoonsa. Verkonhaltijan liittämisvelvollisuus koskee aluetta, jolla sijaitsevien asiakkaiden on teknisesti, taloudellisesti ja maankäytöllisesti edullisempaa liittyä tämän kuin jonkun toisen verkkoon. Verkonhaltijalla olisi oikeus periä liittämisestä kohtuullinen korvaus. Liittyjän laitteistojen tulisi täyttää verkonhaltijan ehdoissaan asettamat järjestelmätekniset vaatimukset. Näiden vaatimusten tulisi olla avoimia, tasapuolisia sekä syrjimättömiä ja niissä tulisi ottaa huomioon vetyjärjestelmän ja vetyverkon yhteentoimivuuden ja toimintavarmuuden sekä vetyjärjestelmän tehokkuuden edellyttämät vaatimukset. Järjestelmäteknisiä vaatimuksia olisivat esimerkiksi verkkoon syötettävälle vedylle asetettavat laatuvaatimukset. Verkkoon syötettävän vedyn laadun tai muiden määriteltyjen ominaisuuksien tulisi täyttää Suomessa yleisesti noudatettavien eurooppalaisten standardien vaatimukset. Vedyn laatuvaatimusten tavoitteena on varmistaa, että verkkoon syötetty kaasu ei aiheuttaisi ongelmia tai häiriöitä vetyjärjestelmässä tai vetyverkossa taikka niihin kytketyissä muiden verkon käyttäjien laitteissa ja laitteistoissa. Vastaavasti verkonhaltijalla ei lähtökohtaisesti olisi perustetta asettaa eurooppalaisia standardeja korkeampaa vaatimustasoa verkkoonsa syötettävän vedyn laadulle ja muille teknisille ominaisuuksille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan velvollisuudesta hyväksyä uusien vetyvarastojen, vetyterminaalien ja teollista tuotantoa harjoittavien asiakkaiden liittäminen siirtoverkkoon. Vetymarkkinalain terminologian mukaan vedyn tuottaja ei olisi tällainen teollista tuotantoa harjoittava asiakas. Siirtoverkonhaltija ei saisi kieltäytyä liittämisestä vetoamalla käytettävissä olevassa verkkokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin tai kapasiteetin lisäämiseen liittyviin lisäkustannuksiin. Lisäksi siirtoverkonhaltijan olisi varmistettava tällaiselle liittymälle riittävä syöttö- ja ottokapasiteetti.

Kaasumarkkinadirektiivin 78(8) artiklan liittämistä koskevat ehdot, edellytykset ja tariffit kuuluvat sääntelyviranomaisen ennakollisen valvonnan piiriin. Ehdoiksi ja edellytyksiksi katsottaisiin myös verkonhaltijan asettamat järjestelmätekniset vaatimukset. Pykälän 3 momentin mukaan verkonhaltija ei saisi ottaa käyttöön liittämistä koskevia ehtoja ja järjestelmäteknisiä vaatimuksia ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ja järjestelmätekniset vaatimukset olisivat pätemättömiä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan tiedonantovelvollisuudesta. Verkonhaltijan tulisi julkaista liittämistä koskevat järjestelmätekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa verkonhaltija käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt. Verkonhaltijan muiden verkkopalveluehtojen, kuten yleisten myyntiehtojen ja -hintojen, julkaisemisesta säädettäisiin lain 23 §:ssä.

14 §. *Siirto- ja jakeluvelvollisuus*. Pykälässä säädettäisiin vetyverkkojen ja vetyjärjestelmän osalta niin sanotusta kolmannen osapuolen verkkoon pääsystä. Pykälässä asetettaisiin verkonhaltijalle siirtovelvollisuus. Verkonhaltijan siirto- ja jakeluvelvollisuus koskisi kaikkia vetyverkon käyttäjiä ja vetyverkossa toimivia vetyalan yrityksiä.

Yleinen siirtovelvollisuus tarkoittaisi, että vetyverkot ja vetyjärjestelmä järjestettäisiin siten, että kolmansilla osapuolilla on mahdollisuus päästä verkkoon säännellyn, julkisiin tariffeihin ja ehtoihin perustuvan järjestelmän mukaisesti. Näin varmistettaisiin, että kaikki halukkaat verkon käyttäjät voivat käyttää vetyverkkoa tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin. Verkonhaltija ei myöskään voisi estää verkkoonsa liittyneitä verkon käyttäjiä valitsemasta vedyn toimittajaansa vapaasti kilpailun perusteella.

Verkonhaltijan tulisi tarjota siirto- ja jakelupalveluja vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjille, jos kapasiteetti ja muut perusedellytykset ovat olemassa, tai päinvastaisessa tapauksessa esittää perustelut esteelle. Kapasiteetin puute olisi perusteltu este, mutta toisaalta verkonhaltijalla olisi esitetyn lain 12 §:n perusteella kohtuullisessa ajassa velvollisuus vahvistaa siirtokapasiteettiaan taloudellisten edellytysten ja asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaan.

Verkkotoiminta on liiketoimintaa, jossa toiminnan harjoittajalla on oikeus kohtuulliseen korvaukseen myymistään palveluista. Verkkoon pääsy perustuisi verkonhaltijan julkaisemiin tariffeihin ja ehtoihin, joita sovellettaisiin tasapuolisesti ja syrjimättömästi verkon käyttäjiin. Energiavirasto hyväksyisi tariffien laskentamenetelmät ja ehdot ennen niiden käyttöön ottamista. Hinnoitteluperiaatteista säädettäisiin jäljempänä tässä luvussa.

Siirtovelvollisuus pykälän tarkoittamassa muodossa tulisi ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan voimaan 1.1.2033. Sitä ennen vetyverkkoihin olisi sovellettava neuvotteluihin perustuvaa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä. Neuvoteltu verkkoon pääsy tarkoittaa sitä, että vetyverkon käyttäjien ja verkonhaltijan väliset siirtopalveluja koskevat ehdot ja hinnat määräytyvät osapuolten välisten neuvottelujen perusteella. Tässä mallissa viranomainen ei vahvista ennalta tariffirakennetta tai käyttöehtoja. Neuvoteltu verkkoon pääsy mahdollistaa siten investointien käynnistämisen ja uusien markkinoiden syntymisen vaiheessa, jossa vetyinfrastruktuuri ja sen käyttö ovat vielä kehittymässä.

15 §. *Verkkoonpääsyn järjestäminen vetyjärjestelmässä.* Pykälässä säädettäisiin vetyjärjestelmässä noudatettavista verkkoonpääsyn periaatteista. Säännöksen tavoitteena on luoda edellytykset unionin vedyn sisämarkkinasääntelyn mukaiselle toimintamallille Suomessa ja varmistaa verkon käyttäjien oikeus saada tarvitsemansa verkkopalvelut tasapuolisin ehdoin. Vetyjärjestelmä voi koostua useista eri toimijoiden omistamista verkoista, ja sen vuoksi on tarpeen velvoittaa verkonhaltijoita noudattamaan yhtenäisiä periaatteita. Näin varmistetaan, että loppukäyttäjät, vedyn tuottajat ja vedyn toimittajat voivat toimia markkinoilla ilman, että heidän tarvitsee erikseen neuvotella useiden verkonhaltijoiden kanssa palvelujen saatavuudesta. Yhden luukun periaatteen mukaisesti loppukäyttäjä voisi sopia kaikista tarvitsemistaan verkkopalveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon hän on liittynyt. Samoin vedyn toimittajalla olisi oikeus sopia verkkoonpääsyn edellyttämistä palveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon hän syöttää vetyä tai jonka verkossa hänen vetyään siirretään tai jaellaan.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta osaltaan varmistaa, että vetyjärjestelmän käyttäjä saa tekemällä asianmukaiset siirto- ja jakelusopimukset ja suorittamalla niihin liittyvät maksut oikeuden käyttää kaikkia vetyjärjestelmään kuuluvia vetyverkkoja. Tämä tarkoittaa, että verkonhaltijoiden on keskinäisin sopimuksin luotava järjestely, joka mahdollistaa vetykaupan käymisen kaikkien järjestelmään liittyneiden kanssa.

Säännöksen tavoitteena on luoda yhtenäinen ja avoin markkinaympäristö, jossa vetyjärjestelmän ja verkon käyttäjät osallistuvat vetyjärjestelmän ylläpitokustannuksiin yhtenäisin perustein, eikä vapaamatkustus olisi mahdollista. Jakeluverkkoon liittyneillä verkon käyttäjillä olisi vastaavasti oikeus osallistua vetykauppaan koko järjestelmän alueella sekä velvollisuus osallistua järjestelmän kustannuksiin. Erityistarpeisiin verkonhaltijoilla voisi olla tarjolla myös erillisiä palveluja, joiden hinnoittelu voi poiketa yleisestä periaatteesta.

Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1.2033 alkaen.

16 §. *Verkkoon pääsyn täytäntöönpano vetyverkossa.* Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuuksista verkkoon pääsyn käytännön toteuttamisessa vetyverkossa. Tarkoituksena olisi varmistaa, että vetyjärjestelmän ja verkon käyttäjillä ja liittyjillä on riittävät ja läpinäkyvät tiedot päätöksenteon pohjaksi sekä todellinen mahdollisuus päästä vetyverkkoon tasapuolisin ehdoin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta toimittaa vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjille ne tiedot, joita nämä tarvitsevat verkkoon pääsemiseksi ja sen tehokkaaksi käyttämiseksi. Tiedonantovelvollisuus edistäisi markkinoiden avoimuutta ja vähentäisi syrjivien käytäntöjen riskiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta tehdä pyynnöstä tarjous liittyjälle vetyverkkoon liittämisestä sekä vetyjärjestelmän ja verkon käyttäjälle vedyn siirto- ja jakelupalvelusta. Tarjouksen sisältövaatimuksilla eli teknisten vaatimusten esittämisellä sekä arviolla liittämiskustannuksista ja liittymän toimitusajasta, varmistettaisiin, että liittyjällä on riittävä tieto arvioidakseen liittämisen toteuttamiskelpoisuutta ja taloudellisia vaikutuksia. Säännös vahvistaisi myös liittymisprosessin ennakoitavuutta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta perustella kieltäytyminen liittämisestä tai siirto- ja jakelupalvelun tarjoamisesta. Velvollisuus antaa asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot kieltäytymisen syistä turvaisi verkon käyttäjän oikeusturvaa. Lisäksi momenttiin sisältyvä velvollisuus ilmoittaa käyttäjälle mahdollisuudesta saattaa asia Energiaviraston ratkaistavaksi riitojenratkaisumenettelyssä varmistaisi, että verkon käyttäjällä on tarvittaessa mahdollisuus saada riippumaton ratkaisu verkkoon pääsyä koskevassa asiassa.

17 §. *Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan vetyverkon käytöstä.* Pykälään ehdotetaan säännöstä verkonhaltijoiden vastuusta varman, luotettavan ja tehokkaan vetyverkon käytöstä. Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan olisi huolehdittava vetyverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä ottaen ympäristö asianmukaisesti huomioon. Säännöksellä luotaisiin yleinen velvoite, jonka mukaisesti verkonhaltijan on järjestettävä toimintansa siten, että vetyverkon turvallinen ja häiriötön käyttö voidaan turvata kaikissa olosuhteissa. Ympäristön huomioon ottaminen tarkoittaisi sitä, että verkonhaltijan on pyrittävä toiminnassaan asianomaisen lainsäädännön mukaisesti huomioimaan siitä aiheutuvat ympäristöhaitat sekä varmistettava, että verkkoa käytetään ympäristönsuojelua koskevien velvoitteiden mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin verkonhaltijoiden yhteistyö- ja koordinaatiovelvollisuudesta. Verkonhaltijan olisi toimittava yhdessä muiden verkonhaltijoiden kanssa siten, että verkon varma, luotettava ja tehokas käyttö voidaan turvata ja resurssit hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi verkonhaltijan olisi annettava riittävät tiedot muille verkonhaltijoille sekä vetyvaraston ja vetyterminaalin haltijoille, jotta järjestelmän käyttö, kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa. Tämä vastaisi rakenteellisesti sähkömarkkinalain säännöksiä, mutta sovitettuna vetyverkon erityispiirteisiin ja toimijoihin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta toteuttaa käytettävissä olevat kohtuulliset toimenpiteet vetypäästöjen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi toiminnassaan. Lisäksi verkonhaltijan olisi tehtävä säännölliset vetyvuotojen havaitsemis- ja korjauskartoitukset kaikille vastuullaan oleville merkityksellisille verkkokomponenteille. Säännöksellä täytäntöönpantaisiin kaasumarkkinadirektiivin 50(1) artiklan g alakohta. Säännöksen tavoitteena olisi ehkäistä vetyverkon käytöstä aiheutuvia turvallisuus- ja ympäristöriskejä sekä varmistaa, että mahdolliset vuodot havaitaan ja korjataan viivytyksettä. Säännöllisyydellä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä sitä, että kartoitukset olisi tehtävä järjestelmällisesti ja riittävän usein ottaen huomioon verkon laajuus ja käyttöolosuhteet.

Momentissa säädettäisiin myös verkonhaltijan raportointivelvollisuudesta. Verkonhaltijan olisi toimitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle raportti jokaisesta havaitsemastaan vetyvuodosta. Lisäksi verkonhaltijan olisi julkaistava vuosittain tilastotietoja havaitsemistaan vetyvuodoista ja niihin liittyvistä korjaustoimenpiteistä. Säännöksellä täytäntöönpantaisiin kaasumarkkinadirektiivin 50(1) artiklan h alakohta. Raportointivelvollisuus loisi valvontaviranomaiselle mahdollisuuden seurata järjestelmän turvallisuutta sekä antaa kokonaiskuvan vetyinfrastruktuurin luotettavuudesta. Tilastojen julkistaminen lisäisi myös läpinäkyvyyttä ja parantaisi markkinoiden luottamusta vetyverkkoon.

Pykälän viimeisessä momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuuksista. Ensinnäkin asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vetyverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä verkonhaltijoiden välisestä tiedonvaihdosta. Tiedonvaihdolla tarkoitettaisiin sekä reaaliaikaista että ennakoivaa tietoa, joka on välttämätöntä verkon käyttötilanteiden hallinnassa ja verkkojen yhteentoimivuuden turvaamisessa. Asetuksella olisi tarkoituksenmukaista tarkentaa, mitä tietoja on vaihdettava, missä muodossa ja millä aikataululla.

Toiseksi asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vetyvuotojen ja niihin liittyvien korjaustoimenpiteiden tilastoinnista. Tällöin asetuksella voitaisiin esimerkiksi täsmentää raportoinnin aikarajoja, tilastojen muotoa sekä sitä, miten tietoja julkaistaan. Tämä mahdollistaisi sääntelyn joustavan kehittämisen teknologian ja käytännön kokemusten karttuessa.

18 §. *Verkonhaltijan tehtävät vedyn toimitusten mittauksessa.* Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijan yleisistä tehtävistä vedyn toimitusten mittauksessa. Vedyn toimitusten mittausta koskevia säännöksiä tulisi sovellettaessa tarkastella muiden verkkopalveluja koskevien säännösten kuten verkon kehittämistä, järjestelmäteknisiä vaatimuksia ja liittämistä koskevien 12 ja 13 §:n, siirtovelvollisuutta koskevan 14 §:n sekä verkkopalvelujen hinnoittelua koskevan 19 §:n kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan tehtävänä olisi järjestää vetyverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva vedyn toimitusten mittaus sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen markkinaosapuolille. Mittauksen tulisi perustua älykkäisiin mittausjärjestelmiin. Älykkäällä mittausjärjestelmällä tarkoitetaan laissa sähköistä järjestelmää, joka kykenee mittaamaan verkkoon syötetyn vedyn tai verkosta kulutetun vedyn määrää ja joka kykenee lähettämään ja vastaanottamaan tietoa sähköisen viestinnän keinoin tiedonsaanti-, seuranta- ja valvontatarkoituksiin. Antamalla mittauksen järjestäminen ja markkinaosapuolten tarvitsema mittaustietojen ilmoittaminen verkonhaltijan tehtäväksi luotaisiin edellytykset yhdenmukaisille ja luotettaville mittausjärjestelmille sekä ilmoitusmenettelyille. Laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot olisi ilmoitettava vedyntoimittajalle käyttöpaikka-, syöttöpiste- tai mittauskohtaisesti. Verkonhaltijan vastuu mittauksen järjestämisestä ei ulottuisi tilanteisiin, joissa vedyn toimitus tapahtuisi kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen vetyverkon kautta.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltijan olisi huolehdittava mittausjärjestelmiensä ja mittaustietojen tiedonsiirron asianmukaisesta kyberturvallisuudesta ja loppukäyttäjän yksityisyyden suojasta. Kyberturvallisuuden varmistamisessa olisi otettava huomioon paras käytettävissä oleva tekniikka suhteutettuna järjestelmien hankinnasta ja käytöstä aiheutuviin kustannuksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan verkonhaltija voisi tarjota mittauspalvelua joko omana työnä tai hankkia sen palveluna. Palvelu voitaisiin hankkia tällöin myös vetykaupan muulta osapuolelta. Säännöksellä pyritään korostamaan sitä, että verkonhaltijoilla on käytössään erilaisia vaihtoehtoja etsiä kustannustehokkaita ja innovatiivisia ratkaisuja mittauspalveluiden tuottamiseen.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkemmat säännökset vedyn toimitusten mittauksesta vetyverkoissa voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voisivat koskea vedyn tuotantolaitoksen ja käyttökohteen sekä vetyvaraston ja vetyterminaalin varustamista mittauslaitteistolla, rajapistemittausta, vedyn laadun mittausta, mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia, mittauslaitteiston lukemista, mittaustiedon toimittamista markkinaosapuolten hyödynnettäväksi sekä mittauspalveluissa käytettävää aikajaotusta.

19 §. *Verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevat yleiset säännökset*. Pykälässä säädettäisiin verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevista yleisistä säännöksistä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjille, ja että poikkeamat ovat mahdollisia vain erityisistä syistä. Tämä merkitsee, että tietty palvelu on tarjottava samoilla, yhtenäisillä ehdoilla kaikille asiakkaille. Siirto- tai jakeluhinta ei esimerkiksi riippuisi siitä, kenen vetyä siirretään. Vedyn ostajan maksama siirto- tai jakelumaksu ei saisi liioin muuttua perusteetta, kun vedyn toimittaja vaihtuu.

Siirto- ja jakelumaksut voisivat vaihdella verkkopalvelujen käytön suhteen erikokoisten tai tyyppisten asiakkaiden välillä. Saman asiakasryhmän sisällä tulisi kuitenkin olla sama hinnoittelu.

Yleisistä myyntiehdoista ja -hinnoista voisi poiketa vain erityisissä tapauksissa. Esimerkiksi asiakas voi edellyttää tavanomaisesta poikkeavaa palvelua, jonka hintaa ei voi määritellä yleisen tariffin perusteella. Sitä vastoin verkonhaltijan kilpailutilanne viereisen verkonhaltijan kanssa, mikä on joissain tapauksissa mahdollinen, ei oikeuttaisi soveltamaan kilpailun kohteena olevaan asiakkaaseen muista poikkeavaa hinnoittelua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että verkkopalvelujen hinnoittelun on kokonaisuutena arvioiden oltava kohtuullista.

Monopoliasemassa olevalta verkkotoiminnalta tulisi edellyttää hinnoittelun kohtuullisuutta. Hinnoittelun kohtuullisuutta tulee arvioida kokonaisuutena, jolloin varmistetaan sekä verkkotoiminnan hintojen kustannusvastaavuus että liiketoiminnasta saatavan tuoton kohtuullisuus. Perusperiaatteena on, että hinnoittelun tulisi vastata toiminnan kustannuksia. Verkkopalvelujen hinnoittelun sääntely perustuisi tariffien laskentamenetelmien vahvistamiseen, ei tariffien vahvistamiseen. Hinnoittelun kustannusvastaavuutta arvioidaan siten kunkin verkonhaltijan kustannusten perusteella. Verkkotoiminnan hinnoitteluun ei kohdistu markkinoilta tulevaa painetta, jolloin verkonhaltijalla ei ole kannustinta tehostaa toimintaansa. Mahdollinen kustannustehottomuus voidaan kompensoida korkeammilla hinnoilla, joten monopolihinnoittelun arvioinnissa on arvioitava, mikä on yrityksen kustannustaso verrattuna kustannuksiin, joihin yrityksellä olisi tosiasiallinen mahdollisuus. Hinnoittelun kohtuullisuuteen sisältyy sääntelyn kautta asetettu

taloudellisesti tehokkaaseen toimintaan kannustava elementti, jonka avulla voidaan varmistaa, että verkonhaltijan toiminnan kustannustehokkuus toteutuu.

Hinnoittelun kohtuullisuuden valvonta perustuisi yritysten vetyverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa, eikä esimerkiksi yritysjärjestelyiden perusteella määritettyihin kaupallisiin markkina-arvoihin, jotka voivat sisältää vetyverkkotoimintaan kuulumattomia arvostus- tai järjestelyeriä.

Toisaalta verkonhaltijalle tulee turvata kohtuullinen korvaus verkkopalveluista omaisuuden kohtuullisen käyttömahdollisuuden säilymiseksi. Verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton. Kohtuullisen tuoton tulisi puolestaan heijastaa sitä taloudellisen riskin tasoa, joka vetyverkon omistajan verkkotoimintaan sijoittamaan pääomaan kohdistuu toiminnan harjoittamisesta sekä ottaa huomioon alhaiset vieraan pääoman rahoituskulut ja laitteistojen pitkä käyttöikä. Verkonhaltijan taloudellisen riskin tason määrittelyssä arvioidaan myös vetymarkkinoiden kehitysvaihetta ja sen vaikutuksia verkonhaltijan taloudelliseen riskiin.

Hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös verkon kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat investoinnit ja niiden rahoittaminen. Verkonhaltija saattaisi tehtäviensä täyttämiseksi joutua investoimaan niin suuriin hankkeisiin, että sen tavanomaisen toiminnan rahoittamiseen riittävä tulorahoitus ei välttämättä riittäisi rahoittamaan kysymyksessä olevia hankkeita. Tällöin verkonhaltijan tulisi turvautua pääomarahoitukseen. Tämä on perusteltua, koska pääomarahoitus on rahoitusteoreettisesti tehokas tapa rahoittaa investointeja ja vetyverkkotoiminta on sen monopoliluonne huomioon ottaen vähäriskisempää liiketoimintaa kuin kilpaillut liiketoiminnot.

Verkonhaltijan tulonmuodostuksen tulisi olla riittävä myös verkon kehittämisen rahoittamiseen. Koska vetyverkkojen investointihankkeet ovat pitkäaikaisia ja yksittäiset hankkeet kustannuksiltaan suuria, saattaa tulorahoituksen riittävyyttä olla aiheellista arvioida pidemmällä aikavälillä. Verkonhaltijan tulisi täyttää koko toimintansa ajan vetymarkkinalain 6 §:ssä säädetyt vaatimukset. Säännöksen mukaisesti verkonhaltijalla on muun muassa oltava taloudelliset edellytykset kannattavaan vetyverkkotoimintaan. Myös tämän vaatimuksen täyttäminen saattaa käytännössä edellyttää jopa oman pääoman lisäämistä.

Pykälän 3 momentin mukaan verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saisi olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Siinä olisi kuitenkin otettava huomioon vetyjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimat ehdot. Säännöksen tarkoituksena on turvata, että verkkopalveluiden ehdot ovat asiallisia eivätkä perusteettomasti rajoita asiakkaan mahdollisuuksia käyttää verkkoa. Esimerkiksi siirto- ja jakelupalvelun ehdoissa on otettava huomioon vetyjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokas käyttö. Sen vuoksi verkonhaltijalla olisi oikeus asettaa verkon toiminnan turvaamisen kannalta perusteltuja ehtoja, jotka voivat rajoittaa tai muuten vaikuttaa asiakkaan edellytyksiin käyttää verkkoa. Sitä vastoin rajoitukset, jotka olisivat näennäisesti yleisiä ja tasapuolisia mutta tosiasiallisesti räätälöity koskemaan vain muita kuin asianomaista verkkoa omistavaa myyjää, olisivat kiellettyjä.

Lisäksi pykälän 4 momentilla toimeenpantaisiin kaasumarkkinadirektiivin 3 artiklan 7 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että direktiivi toimeenpannaan tavalla, joka edistää energiajärjestelmän integrointia syrjimättä kohtuuttomasti energiatehokkaampia ratkaisuja, kuten suoraa sähköistämistä, energiatehokkuus etusijalle -periaatteen mukaisesti. Säännöksellä täsmennettäisiin verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevaa sääntelyä

vedyn osalta. Tarkoituksena on varmistaa, että hinnoittelujärjestelyt ja myyntiehdot eivät muodostu esteeksi vedyn tuotannon, siirron, jakelun ja toimituksen kokonaistehokkuudelle tai energiajärjestelmän integraatiolle. Samalla sääntelyllä varmistettaisiin, että hinnoittelu ja ehdot tukevat energiatehokkuuden edistämistä ja toteuttavat energiatehokkuus etusijalle -periaatetta. Säännös kieltäisi ehdot tai hinnoittelun, jotka asettavat vedyn tuotannon tai käytön kohtuuttoman epäedulliseen asemaan suhteessa muihin energiaratkaisuihin tai estävät kustannustehokkaiden ja integroitujen ratkaisujen käyttöönottoa. Samalla sääntely varmistaisi, ettei vetyinfrastruktuurin kehittäminen ja käyttö syrji energiatehokkaampia vaihtoehtoja, kuten suoraa sähköistämistä, vaan että eri teknologiat voivat kehittyä rinnakkain energiatehokkuus etusijalle -periaatteen mukaisesti.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että verkkopalvelujen myyntiehtoja ja -hintoja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 15 §:n nojalla, ja että momentin vastaisesti käyttöön otetut myyntiehdot ja -hinnat ovat pätemättömiä. Säännöksellä säädettäisiin siten edellytykset yhdenmukaiselle, valvotulle ja tasapuoliselle hinnoittelulle vetymarkkinoilla

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1.2033 alkaen.

20 §. *Vedyn verkkoon syötön ja verkosta oton maksut*. Vetyjärjestelmä muodostaisi syöttö-ottojärjestelmän. Pykälässä annettaisiin säännökset syöttö-ottojärjestelmän edellyttämästä syöttö- ja ottomaksuihin perustuvasta tariffijärjestelmästä.

Syöttö- ja ottomaksuja sovellettaisiin ensinnäkin siirtoverkossa. Pykälän 1 momentin mukaan siirtoverkonhaltijan olisi asetettava siirtomaksu siirtoverkkonsa syöttö- ja ottopisteille. Siirtomaksulla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä kaikkia niitä verkonhaltijan tariffikomponentteja, jotka sisältyvät syöttö-ottojärjestelmän mukaisesti asetettuun siirto- tai jakelutariffiin. Syöttö-ottojärjestelmän sisällä käytävässä vetykaupassa vetyjärjestelmään syötetyn vedyn omistusoikeus siirtyisi virtuaalisessa kauppapaikassa. Tällöin syöttömaksun maksaisi verkonhaltijalle vetyalan yritys, joka on syöttänyt vetyerän vetyjärjestelmään jossakin siihen kuuluvan vetyverkon syöttöpisteessä ja ottomaksun puolestaan se loppukäyttäjä tai vetyalan yritys, joka ottaa vetyerän ulos vetyjärjestelmästä jossakin siihen kuuluvan vetyverkon ottopisteessä. Syöttö- ja ottojärjestelmän mukainen hinnoittelu koskisi lähtökohtaisesti myös maan rajan ylittäviä vetyyhdysputkia. Pääperiaatteesta voitaisiin kuitenkin poiketa sellaisessa tilanteessa, jossa vierekkäisiä syöttö- ja ottojärjestelmiä voidaan yhdistää alueellisen yhdentymisen mahdollistamiseksi siten, että tariffit poistetaan kyseisten järjestelmien välisissä yhteenliitäntäpisteissä.

Syöttö- ja ottomaksuja sovellettaisiin myös jakeluverkoissa. Pykälän 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltijan olisi asetettava jakelumaksu kullekin jakeluverkkonsa ottopisteelle ja kullekin syöttöpisteelle, jonka kautta vetyä syötetään verkkoon vedyn tuotantolaitoksesta. Syöttö- ja ottojärjestelmän soveltaminen eroaisi siirtoverkosta kuitenkin siten, että jakeluverkonhaltija ei perisi erillistä syöttömaksua jakeluverkon pisteessä, jossa vety siirtyy siirtoverkosta jakeluverkkoon, vaan kulutukseen tapahtuvan jakelun maksuna perittäisiin ainoastaan ottomaksu kussakin ottopisteessä. Siirtoverkon syöttö- ja ottomaksut sisältyisivät jakeluverkon syöttö- ja ottomaksuihin. Vedyn tuotantolaitoksesta jakeluverkkoon syötetystä vedystä perittäisiin syöttömaksu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta soveltaa vetyjärjestelmässä oleviin vetyvarastoihin alennettuja syöttö- ja ottomaksuja tai jättää ne kokonaan asettamatta. Säännöksen mukaan vetyjärjestelmässä voitaisiin asettaa vedyn syötölle vetyvarastoon ja sen otolle vetyvarastosta alennetut syöttö- ja ottomaksut tai jättää tällaiset syöttö- ja ottomaksut kokonaan asettamatta. Säännöstä sovellettaisiin kilpailuneutraliteetin vuoksi yhtenäisin periaattein kaikkiin vetyjärjestelmän vetyvarastoihin. Syöttö- ja ottomaksut ovat verkonhaltijoiden verkon käytöstä

perimiä maksuja. Säännös ei siten koskisi vetyvarastojen haltijoiden vetyvaraston käytöstä perimiä maksuja. Vetyvarastojen syöttö- ja ottomaksuja koskevilla alennuksilla voitaisiin tarpeen mukaan edistää vetymarkkinoiden kehittymistä ja tehostaa vetyjärjestelmään kuuluvien infrastruktuurien käyttöä. Alennukset eivät kuitenkaan olisi pysyväisluonteisia, vaan niiden soveltamistarvetta ja tasoa voitaisiin arvioida ja tarkistaa määräajoin markkinakehityksen, kilpailutilanteen ja verkon kustannusrakenteen muutosten perusteella. Energiavirasto voisi tarvittaessa tarkastella alennusten perusteltavuutta uudelleen.

Syöttö- ja ottomaksujen olisi täytettävä lain 19 §:ssä säädetyt edellytykset. Syöttö- ja ottomaksuja koskevien ehtojen ja maksujen määräytymisperusteiden tulisi olla tasapuolisia ja syrjimättömiä, eikä hinnoittelussa saisi olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Hinnoittelussa olisi otettava huomioon vetyjärjestelmän toimintavarmuuden tai tehokkuuden vaatimat ehdot. Jakeluverkossa tulisi myös huomioida etäisyysriippumattoman hinnoittelun vaikutukset syöttö- ja ottomaksujen määräytymiseen.

Pykälän 4 momentti sisältäisi rajauksen, jonka mukaan maantieteellisesti rajatusta vetyverkosta ei olisi pakko muodostaa syöttö-otto -järjestelmää. Säännöksen mukaan pykälän säännöksiä ei sovellettaisi maantieteellisesti rajattuun vetyverkkoon, jota ei ole liitetty toiseen vetyverkkoon. Suomi soveltaisi siten kaasumarkkina-asetuksen 7 artiklan 7 kohdan mahdollistamaa poikkeusta.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1. 2033 alkaen.

21 §. *Vedyn toimittajan vaihtamiseen liittyvät verkonhaltijan suoritteet*. Säännöksen mukaan verkonhaltija ei saisi periä erillistä maksua vedyn toimittajan vaihtamiseen liittyvistä rekisteröinti-, taseselvitys- ja muista vastaavista suoritteistaan. Tällaisista palveluista aiheutuvat kustannukset tulisi sisällyttää verkonhaltijan yleisiin siirto- ja jakelutariffeihin.

22 §. *Verkkopalvelujen myyntiehtojen ja tunnuslukujen julkaiseminen*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että verkonhaltijan on julkaistava verkkopalvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Myyntiehdoissa ja hinnoissa esitetään edellytykset, joilla verkon käyttäjät pääsevät verkkoon ja käyttämään sen tarjoamia siirto- ja jakelupalveluja. Määräytymisperusteilla tarkoitetaan esimerkiksi sääntöjä, joilla verkonhaltija kohdistaa toimintansa kiinteät ja muuttuvat kustannukset verkon käyttäjille. Ne sisältävät tyypillisesti verkkopalvelun teknisiin ominaisuuksiin liittyviä yksikköhintoja ja muita vastaavia tekijöitä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että verkonhaltijan on ilmoitettava Energiavirastolle verkkopalvelujensa voimassa olevat myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksessa annettavista tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä. Säännöksellä varmistettaisiin, että viranomaisilla on ajantasaiset tiedot vetyverkon hinnoitteluperusteista ja palvelujen ehdot ovat läpinäkyvät ja vertailukelpoiset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että verkonhaltijan on julkaistava sen toiminnan arvioimiseksi riittävät tiedot verkkopalvelujen hintatasosta, verkkotoiminnan tehokkuudesta, laadusta ja kannattavuudesta sekä vetyverkon kehittämisestä. Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin, että julkaistavia tietoja olisivat vetyverkkoon liittyvät tunnusluvut, jotka kuvaavat vetymarkkinoiden toimintaa. Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tunnuslukuja julkaisemisvelvollisuus koskee, mitä kaavoja ja ohjeita tunnuslukuja laskettaessa noudatetaan sekä miten tunnusluvut julkaistaan. Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että viranomaiset ja verkon käyttäjät voivat seurata ja arvioida vetyverkon toimintaa, tehokkuutta ja hinnoittelun kohtuullisuutta, sekä verrata eri verkonhaltijoiden toiminnan tunnuslukuja keskenään.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1.2033 alkaen.

23 §. V*erkonhaltijan varautumissuunnittelu*. Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijan varautumissuunnittelusta vetyverkossa. Säännöksen tavoitteena olisi edistää vetyverkkojen toimitusvarmuuden sekä vetyverkonhaltijoiden varautumisen kehittämistä. Jos verkonhaltija on osa yritysryhmää, joka harjoittaa myös maakaasun siirtoa tai jakelua, voisi varautumissuunnitelma kattaa sekä vetyverkkotoiminnan että yritysryhmän harjoittaman maakaasuverkkotoiminnan.

Verkonhaltijan olisi asianmukaisella suunnittelulla varauduttava vetyverkkoonsa kohdistuviin normaaliolojen häiriötilanteisiin, vetyjärjestelmässä ilmenevien vedynsaannin häiriöiden edellyttämien säännöstelytoimenpiteiden täytäntöönpanoon sekä valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitettuihin poikkeusoloihin. Varautumissuunnitteluun sisältyisi velvollisuus laatia varautumissuunnitelma sekä osallistua tarpeellisessa laajuudessa huoltovarmuuden turvaamiseen tähtäävään valmiussuunnitteluun. Varautumissuunnitelma olisi päivitettävä säännöllisin väliajoin, vähintään kerran viidessä vuodessa, ja aina, kun olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Tarkempia säännöksiä varautumissuunnitelman sisällöstä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voisivat koskea yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden, väestön toimeentulon taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista vetyverkkojen toiminnan sekä vedynsiirron tai -jakelun järjestelyä.

Varautumissuunnitelman laatimista valvoisi Energiavirasto. Energiavirastolla olisi oikeus kuuden kuukauden kuluessa varautumissuunnitelman vastaanottamisesta vaatia verkonhaltijaa tekemään siihen muutoksia, jos se ei täytä säädettyjä vaatimuksia. Viraston toimivalta valvonnassa määräytyisi ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 14 §:n perusteella.

24 §. *Verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuus häiriötilanteissa*. Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijaa koskevasta yhteistoimintavelvollisuudesta vetyjärjestelmässä ja vetyverkossa. Säännöksen tavoitteena olisi edistää vetyverkkojen toimitusvarmuuden sekä verkonhaltijoiden varautumisen ja häiriötilanteisiin reagoimisen kehittämistä.

Verkonhaltijan olisi häiriötilanteissa toimittava yhteistyössä muiden verkonhaltijoiden sekä toiminta-alueensa pelastusviranomaisten, poliisin ja kuntien viranomaisten kanssa. Lisäksi yhteistyövelvollisuus ulottuisi muiden yhdyskuntateknisten verkkojen haltijoihin, jotta häiriöiden vaikutukset voidaan minimoida ja niiden poistaminen voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Verkonhaltijan velvollisuus sisältäisi myös osallistumisen toiminta-alueen tilannekuvan muodostamiseen. Tämä tarkoittaa, että verkonhaltijan olisi toimitettava tilannekuvan muodostamisesta vastaavalle viranomaiselle häiriöiden arvioimiseksi ja hallitsemiseksi tarvittavat tiedot. Velvoite koskisi erityisesti tilanteita, joissa useamman toimialan viranomaiset osallistuvat pelastustoimiin. Tällöin tilannekuvan yleisjohtajana toimii pelastustoimen johtaja, jonka vastuulla on tilannekuvan ylläpitäminen ja eri toimijoiden toiminnan yhteen sovittaminen.

Säännöksellä varmistettaisiin, että vetyverkkojen haltijat osallistuvat aktiivisesti häiriöiden hallintaan ja että tilannekuvan muodostamisessa käytettävät tiedot ovat riittäviä viranomaisten päätöksenteon ja pelastustoiminnan tukemiseksi. Samalla säännös edistäisi eri verkkojen ja viranomaisten välistä koordinointia ja varmistaisi, että vetyverkon erityispiirteet otetaan huomioon häiriötilanteissa.

4 luku Siirtoverkkoa ja siirtoverkonhaltijaa koskevat säännökset

25 §. *Järjestelmävastuu.* Pykälässä säädettäisiin järjestelmävastuusta, joka osoitettaisiin yhdelle siirtoverkonhaltijalle kussakin vetyjärjestelmässä. Vetyjärjestelmän teknisen toimivuuden varmistamiseksi Energiavirasto määräisi verkkoluvassa yhden siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuuseen. Järjestelmävastuuseen voidaan määrätä vain yksi siirtoverkonhaltija kussakin vetyjärjestelmässä. Jos kuitenkin valtakunnan alueelle syntyy erillisiä vetyjärjestelmiä, voi olla perusteltua määrätä kullekin vetyjärjestelmälle oma järjestelmävastaavansa. Vetyjärjestelmällä tarkoitettaisiin infrastruktuurijärjestelmää, joka kattaa yhteenliitetyt vetyverkot, vetyvarastot ja vetyterminaalit ja joka sisältää erittäin puhdasta vetyä. Vetyjärjestelmä on tekniseltä luonteeltaan integroitu kokonaisuus, jossa toimijat ovat teknisesti riippuvaisia toisistaan. Vetyjärjestelmän teknisen toimivuuden ja käyttövarmuuden turvaamiseksi järjestelmävastaavalle kuuluisi vastuu järjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta, tasevastuuseen liittyvistä tehtävistä, taseselvityksestä sekä virtuaalisen kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä. Järjestelmävastaavan olisi hoidettava nämä tehtävät tarkoituksenmukaisella, tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Lisäksi järjestelmävastaavalle kuuluisi kehittämisvelvollisuus, joka täydentää verkonhaltijoiden yleistä verkon kehittämisvelvoitetta. Kehittämisvelvollisuus kattaisi myös järjestelmävastuun piiriin kuuluvien toimintojen, palveluiden, laitteistojen sekä tietojärjestelmien ylläpitämisen ja kehittämisen siten, että turvataan edellytykset toimiville kansallisille ja alueellisille vetymarkkinoille sekä Euroopan unionin sisämarkkinoille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan oikeudesta asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja vetyjärjestelmän käyttämiselle. Ehtojen tarkoituksena olisi varmistaa vetyjärjestelmän tekninen toimivuus ja käyttövarmuus sekä yhdenmukaisten toimintaperiaatteiden noudattaminen järjestelmässä.

Teknisellä toimivuudella tarkoitettaisiin paitsi järjestelmävastaavan oman siirtoverkon ja sen laitteistojen sekä järjestelmävastuun hoitamisessa tarvittavien tietojärjestelmien ja ohjelmistojen toimivuutta myös koko vetyjärjestelmän teknisen toimivuuden yhteensovittamista. Järjestelmävastaava ei kuitenkaan olisi vastuussa muiden vetyjärjestelmään kuuluvien verkonhaltijoiden tai vetymarkkinoilla toimivien yritysten verkkojen ja laitteistojen teknisestä toimivuudesta. Sen sijaan järjestelmävastaavan tehtävänä olisi huolehtia siitä, että vetyjärjestelmään liitettyjen verkkojen ja laitteistojen yhteentoimivuudelle asetetaan ne vaatimukset, jotka ovat välttämättömiä järjestelmän kokonaisuuden luotettavan ja tehokkaan toiminnan kannalta.

Ehdot, joita järjestelmävastaava voi asettaa, voisivat koskea esimerkiksi vedyn laadun teknisiä vaatimuksia, painetasoja, liityntäpisteiden käyttöä tai tiedonvaihtoa koskevia periaatteita. Näillä ehdoilla varmistettaisiin, että vetyjärjestelmään liittyvät osapuolet toimivat yhdenmukaisten teknisten edellytysten mukaisesti ja että järjestelmän käyttö olisi kaikkien markkinaosapuolten näkökulmasta turvallista, tehokasta ja syrjimätöntä.

Ehtoja voitaisiin soveltaa yksittäistapauksissa vasta sen jälkeen, kun Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain mukaisesti. Näillä ehdoilla varmistettaisiin muun muassa se, että osapuolet soveltavat näitä yhdenmukaisia teknisiä edellytyksiä. Vahvistettuja ehtoja voitaisiin soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan oikeudesta rajoittaa vedyn siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä vetyjärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Lisäksi järjestelmävastaavalla olisi oikeus ohjata vetyjärjestelmään liitettyä vedyn käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä silloin, kun järjestelmän käyttövarmuus on uhattuna. Ohjaustoimissa olisi otettava huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset sekä voimassa olevat vedyn

saannin hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat. Rajoitustoimenpiteitä ja ohjausta saisi kussakin tapauksessa pitää voimassa vain niin kauan kuin se olisi välttämätöntä vetyjärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ministeriön asetuksella. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta. Järjestelmävastuun toteuttamistapaan liittyvät asiat ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden tekninen luonne ja asiallinen merkitys edellytä asetuksenantamisvaltuuden osoittamista valtioneuvostolle.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvasta sekä järjestelmävastuuseen määräämisestä säädettäisiin lain 8 §:ssä.

26 §. *Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuualue.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuualueesta. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuualueeseen kuuluisi vetyjärjestelmä, jonka järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltija on määrätty. Vastuualueeseen kuuluisivat myös yhdysputket toisiin vetyjärjestelmiin sekä yhteydet muihin energiaverkkoihin, siltä osin kuin ne ovat tarpeen vetyjärjestelmän teknisen toimivuuden, käyttövarmuuden ja yhteentoimivuuden turvaamiseksi. Järjestelmävastuu ei sen sijaan ulottuisi muihin erillisiin vetyjärjestelmiin, joiden järjestelmävastaavaksi on määrätty toinen siirtoverkonhaltija. Määrittely vastaisi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tosiasiallista toiminta-aluetta vetyjärjestelmän puitteissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaisi vastuualueellaan järjestelmävastuun piiriin kuuluvista tehtävistä sekä muista siirtoverkonhaltijalle kuuluvista tehtävistä, joista säädetään ehdotetussa vetymarkkinalaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä sekä kaasumarkkina-asetuksessa. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija huolehtisi vastuualueellaan sille kuuluvista kehittämisvelvollisuuksista.

27 §. *Vetyjärjestelmän tasevastuu.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuusta vetyjärjestelmän taseen ylläpitämisestä vastuualueellaan. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä olisi organisoida vetyjärjestelmän tasapainon hallinta siten, että vetyjärjestelmä pysyy asetettujen toimintarajojen sisällä kunkin taseselvitysjakson aikana. Tasevastuuseen sisältyisivät kaikki ne toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava järjestelmän toimivuuden ja käyttövarmuuden ylläpitämiseksi. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija huolehtisi näin ollen siitä, että järjestelmän syöttöjen ja ottojen välillä säilyy tasapaino ja että vetyjärjestelmän toiminta vastaa tehokkaan ja taloudellisen käytön edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tasevastuun hoitamiseen liittyvistä vedyn hankinta- ja kauppaehtoja koskevista vaatimuksista. Vetyjärjestelmän tasevastuun hoitamiseksi tarvittavan vedyn hankintaehtojen sekä tasekaasukaupan ehtojen tulisi olla tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille markkinaosapuolille. Niissä ei saisi olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Tämä turvaisi vetymarkkinoiden toimijoiden tasapuoliset kilpailumahdollisuudet ja varmistaisi, ettei järjestelmävastuuta käytetä kilpailun vääristämiseen. Toisaalta momentissa otettaisiin huomioon myös se, että vedyn hankinta- ja kauppaehtojen on heijastettava vetyjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimuksia. Ehtojen tulisi sisältää myös asianmukaisia kannustimia, joilla verkon käyttäjiä ohjataan tasapainottamaan vedyn syöttöä ja ottoa, jotta järjestelmän tekninen ja taloudellinen tasapaino voidaan säilyttää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että 2 momentissa tarkoitetut ehdot voidaan ottaa käyttöön vasta sen jälkeen, kun Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden

valvontalain nojalla. Vahvistamismenettelyllä varmistettaisiin, että järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan laatimat ehdot ovat lainmukaisia, syrjimättömiä ja tarkoituksenmukaisia ennen niiden soveltamista käytännössä. Momentissa myös todettaisiin, että ilman vahvistusta käyttöön otetut ehdot olisivat pätemättömiä. Tämä olisi tarpeen markkinaosapuolten oikeusvarmuuden ja luottamuksen turvaamiseksi sekä sen varmistamiseksi, ettei järjestelmävastuuta koskevissa ehdoissa aseteta yksipuolisia tai kohtuuttomia vaatimuksia.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1.2033 alkaen.

28 §. *Vetyjärjestelmän taseselvitys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vetyjärjestelmän taseselvityksestä. Vastuu tehtävästä kuuluisi järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle. Vetyjärjestelmän taseselvityksessä selvitettäisiin kunkin tasehallintajakson osalta vetyjärjestelmän vetytase sekä vetyjärjestelmässä toimivien markkinaosapuolien vetytaseet. Keskitetty vetyjärjestelmän taseselvitys johtaisi kokonaistaloudellisesti edullisimpaan ratkaisuun verrattuna vaihtoehtoon, jossa verkonhaltijoiden taseselvitysvastuu hajautettaisiin useille toimijoille.

Taseselvityksellä tarkoitettaisiin kunkin tasehallintajakson aikana toteutuneen osapuolten vedyn hankinnan ja käytön selvittämistä. Sen tuloksena selvitettäisiin kunkin markkinaosapuolen vetytase sekä hankinnan ja käytön välinen tasepoikkeama. Taseselvitys kattaisi kaiken vedyn syötön vetyjärjestelmään kuuluviin vetyverkkoihin, toimitukset eri osapuolten välillä sekä oton eri verkkotasoilla käyttäjistä järjestelmävastaavaan siirtoverkonhaltijaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että taseselvitys perustuisi vedyn mittaukseen älykkäällä mittauslaitteistolla sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin. Näin varmistettaisiin, että selvitys pohjautuu luotettaviin ja ajantasaisiin tietoihin, mikä on olennaista vetyjärjestelmän tasapainon hallinnan ja toimitusvarmuuden kannalta. Älykkään mittausteknologian käyttö mahdollistaisi myös tiedonvaihdon automatisoinnin ja markkinaosapuolten välisen läpinäkyvyyden lisäämisen. Tarkemmat säännökset taseselvityksessä käytettävistä menetelmistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Näin voitaisiin ottaa huomioon myös unionin lainsäädännössä mahdollisesti säädettävät yksityiskohtaisemmat velvoitteet.

Pykälän 3 momentissa ehdotettaisiin säädettäväksi taseselvityspalvelujen hinnoittelun kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä. Koska järjestelmävastuuseen kuuluvien tehtävien hoito muodostaisi luonnollisen monopolin, hinnoittelua olisi tarpeen säännellä vastaavalla tavalla kuin muissakin energiamarkkinoiden monopoleissa. Hinnoittelun kohtuullisuus merkitsisi energiamarkkinalainsäädännön periaatteiden mukaisesti sitä, että hinnoittelu perustuisi palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin ja ettei toiminnasta voitaisi periä ylisuuren voiton muodostavaa tuottoa. Toiminnassa tulisi pyrkiä myös kustannustehokkuuteen siten, että markkinoiden alkuvaiheessa niiden mahdollinen rajallinen koko ja kehitysvaihe huomioitaisiin eikä palvelujen hinnan ja niiden toteuttamiskustannusten välillä saisi olla huomattavaa eroa. Syrjimättömyys puolestaan tarkoittaisi, että kaikilla markkinaosapuolilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet hyödyntää taseselvityspalveluja samoilla ehdoilla.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1. 2033 alkaen.

29 §. *Vetykaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vetykaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämisestä. Tehtävä kuuluisi järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle. Kehittämistoiminnan tavoitteena olisi edistää tehokkaasti sekä markkinaosapuolten, verkonhaltijoiden, vetyterminaalien haltijoiden ja vetyvarastojen haltijoiden kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua tiedonvaihtoa sekä varmistaa tiedonvaihdon tietoturvan asianmukainen taso. Kehittämistoiminnassa olisi tehtävä yhteistyötä muiden vetyalan yritysten kanssa.

Tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluisivat ainakin menettelytapojen ja standardien kehittäminen sekä niihin liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen, vetyalan yritysten käyttämien tietojärjestelmien yhteensopivuuden ja tiedonvaihdon oikeellisuuden edistäminen, menettelytapojen ja standardien muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen työ- ja elinkeinoministeriölle sekä tiedonvaihtoon liittyvä tiedottaminen, koulutus ja neuvonta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettujen tiedonvaihdon kehittämistehtävien rahoittamisesta erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija olisi oikeutettu keräämään siirtoverkkopalvelun ja tasepalvelun käyttäjiltä. Maksuilla voitaisiin kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto.

Vetykaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämisestä maksettavaa korvausta määritettäessä tulisi soveltaa, mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista määrätään. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita, sovelletaan kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yritystä hoitamasta sille uskottuja erityistehtäviä. Euroopan komissio on antanut päätöksen (2012/21/EU) valtiontuen soveltamisesta tällaisiin palveluihin liittyvään korvaukseen. Päätöksen mukaisesti palveluntuottajan on eriteltävä korvaus sisäisessä kirjanpidossaan. Energiavirasto valvoisi maksujen keräämistä ja voisi edellyttää tiedonvaihdon kehittämisestä maksettavan korvauksen kirjanpidollista erittelyä muusta järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toiminnasta.

Maksettavan korvauksen tulisi täyttää myös Euroopan unionin tuomioistuimen Altmark Trans -tuomiossa (asia C-280/00) määritellyt kriteerit, jotta tiedonvaihdon kehittämisestä maksettavaan korvaukseen ei sovellettaisi unionin valtiontukisääntöjä. Korvauksella tarkoitettaisiin järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneita kohtuullisia kustannuksia ja kohtuullista voittoa.

Maksujen määräytymisperusteiden tulisi olla tasapuolisia ja syrjimättömiä. Ne voisivat vaihdella eri toimijaryhmien välillä, mutta erojen tulisi perustua objektiivisesti määriteltyihin kriteereihin. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi julkaista maksut ja niiden määräytymisperusteet.

30 §. *Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut.* Pykälässä säädettäisiin vetyjärjestelmässä jakeluverkoissa käytävän vetykaupan eli vedyn vähittäismarkkinoiden keskitetyn tiedonvaihdon palveluista sekä niiden järjestämisvastuusta, palvelujen kehittämisestä ja niistä keskeisistä periaatteista, joita palvelujen tarjonnassa olisi noudatettava. Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen piiriin kuuluisivat lain 3 §:ssä tarkoitetut jakeluverkot ja niissä toimivat vedyn vähittäismyyjät.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluiksi jakeluverkoissa käytävän vetykaupan markkinaprosessien edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetty järjestäminen ja vetykauppojen taseselvitys jakeluverkoissa. Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut muodostaisivat lakiin perustuvan monopolipalvelujen kokonaisuuden, jota jakeluverkoissa toimivat vedyn vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat olisivat velvollisia käyttämään näissä toiminnoissaan. Palvelujen tuottaminen ehdotetaan tämän vuoksi annettavaksi vetyjärjestelmän yhteisiä palveluja myös muutoin tuottavan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtäväksi. Vastaavasti palvelujen tuottaminen asetettaisiin muiden monopoliluonteisten vetyverkkopalvelujen sääntelyä vastaavan etukäteen tapahtuvan sääntelyn kohteeksi.

Momentissa tarkoitettuja palveluja olisivat: 1) jakeluverkoissa sijaitsevien käyttöpaikkojen sekä vedyn syöttö- ja ottopisteiden käyttöpaikkatietojen ylläpito; 2) vähittäismyynnin sopimusprosessien edellyttämän tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevissa käyttöpaikoissa sekä vedyn syöttö- ja ottopisteissä; 3) laskutuksen ja taseselvityksen perustana olevien mittaustietojen tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevissa käyttöpaikoissa sekä vedyn syöttö- ja ottopisteissä; 4) vetykauppojen taseselvitys jakeluverkoissa ja siihen liittyvän tiedonvaihdon järjestäminen; sekä 5) 1–4 kohdassa tarkoitettujen palvelujen kattamien tietojen säilyttäminen.

Koska järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla olisi vetyjärjestelmässä yksinoikeus kyseisten palvelujen tuottamiseen, olisi palvelujen luettelo tarkoitettu tyhjentäväksi. Vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat voisivat kuitenkin käyttää omien palvelujensa tuottamisessa ulkopuolisia palveluntarjoajia, joille ne voisivat antaa valtuuden asioida lukuunsa vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan velvollisuudesta ylläpitää ja kehittää vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja sekä niiden hoitamiseen tarvittavia järjestelmiä ja rajapintoja toisten vetyalan yritysten järjestelmiin. Tavoitteena olisi turvata tehokkaat, helppokäyttöiset ja tietoturvalliset palvelut sekä edellytykset tehokkaasti toimiville vetymarkkinoille. Velvollisuus kattaisi esimerkiksi palvelujen tuottamiseen tarvittavien laitteistojen, tietojärjestelmien ja ohjelmistojen ylläpidon ja kehittämisen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin keskeisistä periaatteista, joita järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi noudattaa palveluja tarjotessaan. Palveluja olisi tarjottava vedyn tuottajille, vähittäismyyjille, jakeluverkonhaltijoille sekä vetyterminaalien ja vetyvarastojen haltijoille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Lisäksi järjestelmävastaavan tulisi huolehtia siitä, että sen tietojärjestelmissä käsiteltävien henkilötietojen, liikesalaisuuksien sekä varautumiseen ja tietojärjestelmien turvajärjestelyihin liittyvien arkaluontoisten tietojen tietoturva on asianmukaisesti järjestetty.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija toimisi yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvissa tehtävissä. Tällä tavoin muodostuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka oikeuttaisi henkilötietojen käsittelyyn.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 2033 alkaen.

31 §. *Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut.* Pykälässä säädettäisiin 29 ja 30 §:ssä tarkoitettujen järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävien rahoittamisesta erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija olisi oikeutettu keräämään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä. Maksuilla voitaisiin kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävien hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Korvauksella tarkoitettaisiin myös investoinneista aiheutuneiden kustannusten kattamista sekä toiminnan riskitasoon suhteutettua pääoman kohtuullista tuottoa.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävistä maksettavia korvauksia määritettäessä olisi sovellettava, mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista määrätään. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sovelletaan perustamissopimuksen

määräyksiä ja kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yritystä hoitamasta sille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa unionin etujen kanssa. Komissio on tehnyt 20 päivänä joulukuuta 2011 päätöksen (2012/21/EU) tällaisten palvelujen tuottajille korvauksena myönnettävän valtiontuen soveltamisesta. Päätös edellyttää, että palveluntuottaja erittelee saamansa korvauksen sisäisessä kirjanpidossaan. Lisäksi maksettavan korvauksen tulisi täyttää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen Altmark Trans -tuomiossa (C-280/00) määritellyt kriteerit, jotta siihen ei sovellettaisi unionin valtiontukisääntöjä.

Maksujen määräytymisperusteiden olisi oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä. Eri toimijaryhmien välillä voisi olla eroja maksujen määräytymisperusteissa, mutta erojen tulisi perustua objektiivisesti määriteltyihin ja läpinäkyviin kriteereihin.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin erityissäännös vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelumaksuista. Säännöksen mukaan yksikön palvelumaksujen tulisi perustua käyttäjien tosiasiallisesti hyödyntämiin palveluihin, mutta ei yksikön 30 §:n nojalla keräämien tietojen markkina-arvoon. Esimerkiksi käyttöpaikkojen lukumäärään, toimitusten määrään tai käytettyjen palvelujen laajuuteen perustuva hinnoittelu olisi mahdollista, mutta tietojen arvoperusteinen hinnoittelu ei olisi sallittua.

Koska järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla olisi lakiin perustuva yksinoikeus näiden palvelujen tuottamiseen, ehdotetaan pykälän 3 momentissa, että Energiavirastolle säädetään toimivalta vahvistaa palvelujen ehdot ja hinnoittelumenetelmät ennen niiden käyttöönottoa. Näin varmistettaisiin, että palvelujen hinnoittelu on lain edellyttämällä tavalla kohtuullista, tasapuolista ja syrjimätöntä. Säännöksen mukaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja maksuja ei saisi ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 15 §:n nojalla. Momentin vastaisesti käyttöön otetut maksut olisivat pätemättömiä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että maksut ja niiden määräytymisperusteet olisi julkaistava. Avoimuuden vaatimus liittyy osaltaan myös palvelujen monopoliluonteeseen ja markkinaosapuolten tasapuolisen kohtelun turvaamiseen.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 2033 alkaen.

32 §. *Järjestelmävastuuseen liittyvien palveluiden ehtojen julkaiseminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi järjestelmävastuuseen liittyvien palveluiden ehtojen julkaisemisesta. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi julkaistava järjestelmävastuuseen kuuluvien palveluidensa voimassa olevat myyntiehdot ja niiden määräytymisperusteet, tasekaasun toimitus- ja hankintaehdot sekä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetut ehdot. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi julkaista ainakin kaikki vetyjärjestelmän käyttämiseen liittyvät ehdot, joilla on merkitystä verkon käyttäjien oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta. Hinnoittelun olisi oltava julkista ja verkonhaltijan olisi saatettava palvelujensa hinnat, ehdot ja niiden määräytymisperusteet kirjallisessa muodossa yleisesti saataville. Ehtojen ja määräytymisperusteiden tulisi sisältää riittävät tiedot, jotta asiakas voisi periaatteessa itse niiden perusteella laskea palvelun hinnan. Hinnoittelun julkisuusvaatimus on tärkeä lain tavoitteiden toteutumisen kannalta. Vain siten asiakkailla ja viranomaisilla on mahdollisuus valvoa monopoliasemassa toimivan verkonhaltijan hinnoittelun oikeellisuutta ja syrjimättömyyttä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä julkaistavista tiedoista sekä julkaisumenettelystä.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1.2033 alkaen.

33 §. *Siirtoverkon kehittämissuunnitelma*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä muiden siirtoverkonhaltijoiden velvollisuudesta laatia kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan osalta velvollisuus kattaisi sekä valtakunnallisen yhteenliitetyn siirtoverkon että vety-yhdysputket sekä yhteydet muihin vetyverkkoihin. Muun siirtoverkonhaltijan olisi laadittava siirtoverkkoansa ja sen yhteyksiä toisiin siirtoverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Säännös perustuu kaasumarkkinadirektiivin 55 artiklaan, jonka mukaan kunkin jäsenvaltion on laadittava maakaasua ja vetyä koskeva verkon kehittämissuunnitelma. Jäsenvaltio voi sallia yhden yhteisen suunnitelman laatimisen, mutta Suomessa ehdotetaan laadittavaksi erillinen vetyä koskeva kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelman laatimisella pyritään varmistamaan vedyn siirtoverkon pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen kehittäminen sekä sen johdonmukainen kytkentä kansallisiin energia- ja ilmastotavoitteisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kehittämissuunnitelman sisällöstä. Momentissa yksilöidään luettelonomaisesti tiedot, jotka suunnitelmassa on vähintään esitettävä. Kohdat vastaavat kaasumarkkinadirektiivin 55 artiklan 2 kohdan vaatimuksia. Näitä ovat muun muassa tulevat infrastruktuurihankkeet, jo päätetyt investoinnit, käytöstä poistot, verkon laajennukset ja muutoshankkeet vedyn siirtoa varten, sekä kysyntäpuolen ratkaisut, jotka voivat vähentää tarvetta uusille investoinneille. Lisäksi suunnitelmassa olisi tarkasteltava johdonmukaisuutta EU:n ja kansallisten energia- ja ilmastostrategioiden kanssa sekä huomioitava energiajärjestelmien integroinnin mahdollisuudet, kuten sähkö- ja vetyverkon yhteistoiminta. Tämä vastaa direktiivin 55 artiklan edellyttämää kokonaisvaltaista tarkastelutapaa ja järjestelmän tehokkuuden arviointia.

Lisäksi 2 momentin 8 kohdassa edellytettäisiin, että kehittämissuunnitelmassa otetaan huomioon myös maakaasumarkkinalain 39 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset jakeluverkon käytöstäpoistosta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan velvollisuudesta ottaa kehittämissuunnitelmaa laatiessaan huomioon vaihtoehtoiset ratkaisut verkon laajentamiselle sekä arvioida energiajärjestelmien integrointia ja loppukäyttäjien tarpeita. Momentin 1 kohdan mukaan siirtoverkonhaltijan olisi tarkasteltava mahdollisia vaihtoehtoja verkon laajentamiselle, kuten kulutusjouston hyödyntämistä. Lisäksi sen olisi arvioitava odotettua kulutusta energiatehokkuus etusijalle -periaatetta soveltaen sekä otettava huomioon kauppa muiden maiden kanssa ja unionin laajuiset verkon kehittämissuunnitelmat. Kohdalla pannaan täytäntöön direktiivin 55 artiklan vaatimus siitä, että verkon kehittämisessä otetaan huomioon kysyntäpuolen ratkaisut ja rajat ylittävä yhteistyö.

Pykälän 3 momentin 2 kohdan mukaan siirtoverkonhaltijan olisi tarkasteltava kehittämissuunnitelmaa energiajärjestelmien integroinnin näkökulmasta. Tämä edellyttäisi arviointia siitä, miten sähköverkoissa ja tarvittaessa myös kaukolämpöverkoissa sekä maakaasu- ja vetyverkoissa ilmeneviin tarpeisiin voidaan vastata. Arvioinnin olisi katettava myös energian varastointi ja sähkön kaasuksi muuntamisen resurssien optimaalinen sijoittelu sekä vedyn tuotannon ja kulutuksen keskittäminen yhteen kohteeseen silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Säännös tukisi energiajärjestelmien kokonaisoptimointia ja sektori-integraatiota koskevia EU-tavoitteita.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan kehittämissuunnitelmaan olisi sisällytettävä tiedot loppukäyttäjien sijainnista toimialoilla, joilla hiilestä irtautuminen on vaikeaa. Tarkoituksena on varmistaa, että uusiutuva ja vähähiilinen vety ohjautuu kustannustehokkaasti ja ilmastopoliittisesti tarkoituksenmukaisesti näille toimialoille. Tämä tukee EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamista sekä kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien toteuttamista.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, ettei kehittämissuunnitelmaan saa sisällyttää hankkeita, joilta on evätty pykälässä tarkoitettu hankelupa. Säännöksen tavoitteena on turvata suunnitelman uskottavuus ja varmistaa, että se sisältää vain toteuttamiskelpoisia hankkeita. Tämä on tärkeää myös markkinoiden ja sidosryhmien luottamuksen säilyttämiseksi.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin kehittämissuunnitelmaa koskevasta kuulemisesta. Energiaviraston olisi ennen suunnitelman julkaisemista varattava siirtoverkon käyttäjille sekä muille sidosryhmille mahdollisuus tulla kuulluksi. Kuulemisen tulokset julkaistaisiin yhdessä suunnitelman kanssa viraston verkkosivuilla, joita on päivitettävä säännöllisesti. Kuuleminen vahvistaisi avoimuutta ja antaisi sidosryhmille tosiasiallisen mahdollisuuden vaikuttaa suunnitelman sisältöön, kuten direktiivin 55 artikla edellyttää.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin toimivaltaisten kansallisten viranomaisten velvollisuudesta arvioida kehittämissuunnitelman johdonmukaisuutta suhteessa eurooppalaisessa ilmastolaissa säädettyyn ilmastoneutraaliustavoitteeseen, hallintomalliasetuksen mukaiseen kansalliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan sekä sen edistymisraportteihin. Mikäli kehittämissuunnitelma todetaan näiden tavoitteiden kanssa ristiriitaiseksi, viranomainen voisi antaa Energiavirastolle perustellun lausunnon. Lausunto olisi otettava asianmukaisesti huomioon Energiaviraston ja siirtoverkonhaltijan kanassa.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin Energiaviraston toimivallasta vaatia muutoksia kehittämissuunnitelmaan. Energiavirasto voisi kuuden kuukauden kuluessa suunnitelman vastaanottamisesta velvoittaa siirtoverkonhaltijan muuttamaan suunnitelmaa, mikäli se ei täytä pykälässä asetettuja vaatimuksia tai jos se ei ole johdonmukainen unionin laajuisten verkon kehittämissuunnitelmien kanssa. Epäselvissä tilanteissa viraston olisi neuvoteltava ACER:n kanssa. Energiaviraston tehtävänä olisi myös seurata ja arvioida suunnitelman täytäntöönpanoa.

Pykälän 8 momentissa säädettäisiin Energiaviraston oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista, sidosryhmien kuulemisesta sekä suunnitelman toimittamisesta virastolle. Tämä mahdollistaisi menettelytapojen joustavan mukauttamisen esimerkiksi tietotarpeiden kasvaessa.

34 §. *Energiaverkkojen integroitu kehittäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi energiaverkkojen integroidusta kehittämisestä. Tarkoituksena on varmistaa, että eri energiankantajien, erityisesti sähkön, maakaasun ja vedyn, kehittäminen tapahtuu koordinoidusti, kustannustehokkaasti ja energiajärjestelmän kokonaistehokkuutta edistäen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden velvollisuudesta tehdä tiivistä yhteistyötä silloin, kun on tarpeen tehdä päätöksiä energiatehokkuusdirektiivin 2 artiklan 4 alakohdassa määritellyn järjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi. Yhteistyö voisi koskea esimerkiksi verkon käyttötarkoituksen muuttamista, kuten maakaasuverkon muuttamista vetyverkoksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan velvollisuudesta tehdä tiivistä yhteistyötä sähkön kantaverkonhaltijoiden ja tarvittaessa myös sähkön jakeluverkonhaltijoiden kanssa. Yhteistyön tavoitteena olisi koordinoida infrastruktuurivaatimuksia, kuten elektrolyysilaitosten sijaintia ja niihin liittyvää siirtoinfrastruktuuria, sekä ottaa huomioon sähköverkonhaltijoiden näkemykset mahdollisimman tarkasti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan, maakaasun siirtoverkonhaltijoiden ja sähkön kantaverkonhaltijoiden velvollisuudesta pyrkiä varmistamaan vetyä, maakaasua ja sähköä koskevien kymmenvuotisten verkon kehittämissuunnitelmien koordinoidut

suunnitteluvaiheet. Velvoite korostaa verkon kehittämisen järjestelmätason tarkastelua ja eri energiankantajien välisten synergioiden huomioon ottamista.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin infrastruktuurin haltijoiden, kuten nesteytetyn maakaasun terminaalien, maakaasun varastointilaitteistojen, jakeluverkonhaltijoiden, vedyn jakeluverkonhaltijoiden, vetyterminaalien, vetyvarastojen, kaukolämpöinfrastruktuurin haltijoiden ja sähköverkonhaltijoiden, velvollisuudesta toimittaa siirtoverkonhaltijoille ja vaihtaa niiden kanssa kaikki kehittämissuunnitelman laatimisen kannalta merkitykselliset tiedot. Tämä takaisi, että suunnittelu perustuu mahdollisimman täydelliseen ja ajantasaiseen tietopohjaan.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että ehdotetussa 33 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen yhteisten skenaarioiden olisi perustuttava realistisiin oletuksiin tuotannon, tarjonnan ja kulutuksen kehityksestä. Erityisesti olisi huomioitava toimialat, joilla hiilestä irtautuminen on vaikeaa, sekä otettava huomioon energiatehokkuus ja kustannustehokkuus suhteessa muihin vaihtoehtoihin. Lisäksi skenaarioiden olisi sisällettävä arvio rajat ylittävästä kaupasta, myös kolmansien maiden kanssa, sekä vedyn varastoinnin ja vetyterminaalien roolista.

Skenaarioista olisi järjestettävä laaja kuulemisprosessi, joka on avoin asianomaisille sidosryhmille. Kuuleminen olisi järjestettävä hyvissä ajoin ennen kehittämissuunnitelman laatimista avoimella, osallistavalla ja läpinäkyvällä tavalla. Kuulemiseen olisi kutsuttava mukaan myös maakaasun ja sähkön jakeluverkonhaltijat, vedyn jakeluverkonhaltijat, sähkö-, maakaasu-, vety-, lämmitys- ja jäähdytysmarkkinoilla toimivat järjestöt, toimitus- ja tuotantoyritykset, itsenäiset aggregaattorit, kulutusjoustoalan toimijat, energiatehokkuusratkaisuihin liittyvät organisaatiot, energia-alan kuluttajajärjestöt sekä kansalaisyhteiskunnan edustajat. Kuulemisessa käytettävä aineisto sekä sidosryhmien palautteet olisi julkaistava ja verkkosivustoa olisi päivitettävä säännöllisesti. Näin varmistettaisiin sidosryhmien mahdollisuus osallistua tehokkaasti suunnitelman valmisteluun.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin, että yhteisten skenaarioiden on oltava linjassa energiainfrastruktuuriasetuksen mukaisesti laadittujen unionin laajuisten skenaarioiden sekä hallintomalliasetuksen mukaisen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman kanssa. Lisäksi niiden on tuettava asetuksen eurooppalaisen ilmastolain mukaisia ilmastoneutraaliustavoitteita. Energiavirasto hyväksyisi yhteiset skenaariot. Ilmastonmuutosta käsittelevä eurooppalainen tieteellinen neuvottelukunta voisi antaa lausunnon skenaarioiden yhteensopivuudesta unionin energia- ja ilmastotavoitteiden kanssa, ja Energiaviraston olisi otettava lausunto huomioon päätöksenteossaan.

34 a §. *Eräiden vety-yhdysputkien rahoittaminen*. Pykälässä säädettäisiin sellaisten vety-yhdysputkien, joita ei ole nimetty energiainfrastruktuuriasetuksen mukaiseksi yhteistä etua koskeviksi hankkeiksi, rakentamiskustannusten rahoittamista ja jyvittämistä hyödynsaajille koskevasta menettelystä. Säännös vastaisi pääpiirteissään energiainfrastruktuuriasetuksen mukaisiin yhteistä etua koskeviin hankkeisiin sovellettavaa vastaavaa menettelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan, jos vety-yhdysputkihanke ei ole energiainfrastruktuuriasetuksen II luvussa ja liitteessä I olevassa 3 kohdassa tarkoitettu yhteistä etua koskeva hanke, vierekkäisten siirtoverkonhaltijoiden, joihin vaikutukset kohdistuvat, olisi vastattava hankkeen kustannuksista. Siirtoverkonhaltija voisi sisällyttää osuutensa hankkeen kustannuksista omaan tariffijärjestelmäänsä, jos Energiavirasto on antanut tälle hyväksyntänsä. Jos siirtoverkonhaltijat havaitsevat huomattavan eron hyötyjen ja kustannusten välillä, ne voisivat laatia hankesuunnitelman, johon sisältyy rajat ylittävää kustannusten jakamista koskeva pyyntö, ja toimittaa sen yhdessä Energiavirastolle ja muille asianomaisille sääntelyviranomaisille yhteistä hyväksyntää varten.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuun hankesuunnitelmaan ja rajat ylittävää kustannusten jakamista koskevaan pyyntöön olisi liitettävä hankekohtainen kustannus-hyöty-analyysi, jossa otetaan huomioon hyödyt asianomaisten jäsenvaltioiden rajojen ulkopuolella, ja liiketoimintasuunnitelma, jossa arvioidaan hankkeen taloudellista elinkelpoisuutta ja johon on sisällyttävä rahoitusratkaisu ja jossa täsmennetään, hyväksyvätkö asianomaiset siirtoverkonhaltijat perustellun ehdotuksen kustannusten jakamisesta rajojen yli.

Energiaviraston ja muiden asianomaisten sääntelyviranomaisten olisi siirtoverkonhaltijoita kuultuaan tehtävä yhteinen päätös hankkeesta kullekin siirtoverkonhaltijalle aiheutuvien investointikustannusten jakautumisesta. Energiaviraston olisi ennen päätöksen tekemistä järjestettävä laaja kuulemisprosessi, joka on avoin asianomaisille viranomaisille ja sidosryhmille. Asianomaisten viranomaisten, kuten jäsenvaltioiden energia-asioista vastaavien ministeriöiden kuuleminen ja niiden näkemyksen huomioiminen olisi tärkeä osa prosessia, koska säännökseen ei sisältyisi energiainfrastruktuuriasetuksen mukaista menettelyä, jossa yhteistä etua koskeville hankkeille on aina saatava asianomaisten jäsenvaltioiden suostumus.

5 luku Jakeluverkkoa ja jakeluverkonhaltijaa koskevat säännökset

35 §. *Etäisyydestä riippumaton vedyn jakelun hinnoittelu.* Pykälässä säädettäisiin etäisyydestä riippumattomasta vedyn jakelun hinnoittelusta jakeluverkossa. Säännöksen mukaan vedyn jakelun hinta ei saisi riippua siitä, missä verkon käyttäjä maantieteellisesti sijaitsee verkonhaltijan toiminta-alueella. Saman jakeluverkon alueella jakelun hinta voisi vaihdella erityyppisten asiakasryhmien välillä, mutta samantyyppisten eli samalla tavalla jakelupalvelua käyttävien verkon käyttäjien sijainti ei saisi vaikuttaa jakelumaksun suuruuteen.

Jakeluverkkojen yhdistämisen yhteydessä yksittäisten verkon käyttäjien maksuihin tulevat merkittävät muutokset toteutettaisiin Energiaviraston hyväksymän siirtymäajan kuluessa. Maksujen muutokset tarkoittaisivat käytännössä lähinnä maksujen korotuksia. Kun maksujen korotukset tehtäisiin siirtymäajan puitteissa, vältettäisiin suuria kertakorotuksia. Siirtymäajan pituus voisi olla esimerkiksi kolme vuotta. Ehdotetulla säännöksellä pyritään tasoittamaan yritysjärjestelyjen seurauksena mahdollisesti syntyviä äkillisiä muutoksia yksittäisten asiakkaiden tai asiakasryhmien jakeluhintoihin. Alueellisesti erilaiseen hinnoitteluun ei ole tarvetta sellaisissa tapauksissa, joissa ei ole merkittäviä kustannuseroja alueiden välillä.

Pykälän säännös koskisi ainoastaan jakelupalvelua. Säännöstä ei sovellettaisi liittämispalveluihin. Verkon käyttäjien sijainti vetyverkkoon nähden vaikuttaisi siten heidän liittymismaksujensa määräytymiseen, eivätkä liittymismaksut kuuluisi tämän pykälän soveltamisalaan.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1.2033 alkaen.

36 §. *Jakeluverkon kehittämissuunnitelma.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kehittämisen on perustuttava kehittämissuunnitelmaan. Suunnitelma loisi ennustettavuutta ja varmistaisi, että verkkoa kehitetään johdonmukaisesti vetymarkkinoiden, ilmastotavoitteiden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että suunnitelma on päivitettävä neljän vuoden välein. Näin varmistettaisiin, että suunnitelma pysyy ajan tasalla suhteessa markkinoiden kehitykseen ja teknologisiin muutoksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan kehittämissuunnitelmaan sisällytettäisiin tietyt vähimmäisvaatimukset, jotta se muodostaisi riittävän tietopohjan verkon kehittämistarpeiden arvioinnille ja antaisi Energiavirastolle sekä sidosryhmille keinot arvioida verkon kehittämistoimien

asianmukaisuutta. Momentin 1 kohdan mukaan suunnitelmassa edellytettäisiin tietoja kapasiteettitarpeista, vedyn tarjonnasta ja vaikeasti sähköistettävien loppukäyttäjien tarpeista. Momentin 2 kohdan mukaan suunnitelmassa huomioitaisiin energiatehokkuusdirektiivin mukaiset lämmitys- ja jäähdytyssuunnitelmat sekä selvitettäisiin, miten energiatehokkuus etusijalle -periaatetta on noudatettu harkittaessa verkon laajentamista toimialoille, joilla saattaa olla olemassa energiatehokkaampia vaihtoehtoja kuin vedyn käyttö. Tällä pyritään varmistamaan, että vetyverkkoon tehtävät investoinnit ovat kokonaistaloudellisesti ja ympäristöllisesti perusteltuja ja ettei verkkoon ohjata resursseja tilanteissa, joissa muut ratkaisut ovat kustannustehokkaampia. Momentin 3 kohdan mukaan suunnitelmassa edellytettäisiin tietoja maakaasuverkon muutettujen putkien käytöstä ja tarpeesta. Momentin 4 kohdan mukaan suunnitelmassa varmistettaisiin johdonmukaisuus kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan kanssa. Momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että jakeluverkon kehittämissuunnitelmat sovitettaisiin yhteen kaasumarkkinadirektiivin 60 artiklassa tarkoitetun unionin laajuisen kymmenvuotisen vetyverkon kehittämissuunnitelman ja 33 artiklassa tarkoitetun vetyverkon kehittämissuunnitelmien kanssa.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kehittämissuunnitelma on laadittava yhteistyössä vetyverkon haltijoiden, maakaasun ja sähkön jakeluverkonhaltijoiden sekä tarvittaessa kaukolämpö- ja -jäähdytysjärjestelmien haltijoiden kanssa. Lisäksi verkonhaltijan on vaihdettava kaikki suunnitelman laatimisen kannalta merkitykselliset tiedot muiden vetyverkonhaltijoiden kanssa. Yhteistyöllä pyrittäisiin varmistamaan vetyverkkojen yhteentoimivuus sekä se, että kehittämistoimet tukevat koko energiajärjestelmän kehityksen optimointia.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta varata ennen suunnitelman julkaisemista jakeluverkon käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus tulla kuulluksi suunnitelmasta. Suunnitelma ja kuulemisen tulokset olisi julkaistava verkkosivustolla, jota olisi päivitettävä säännöllisesti. Kuulemisen tavoitteena olisi lisätä avoimuutta, parantaa suunnitelman tietopohjaa ja varmistaa, että suunnitelma huomioi verkon käyttäjien tarpeet. Velvoite vastaisi sähkömarkkinoiden vastaavaa sääntelyä, mutta se sovitettaisiin vetyverkon erityispiirteisiin.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kehittämissuunnitelma ja kuulemisen tulokset toimitetaan Energiavirastolle, jolla olisi oikeus kuuden kuukauden kuluessa vaatia suunnitelmaan muutoksia, jos se ei täytä säädettyjä vaatimuksia. Energiaviraston arvioinnissa olisi otettava huomioon yleinen energiataloudellinen tarve sekä yhteinen skenaariokehys siirtoverkon kehittämissuunnittelua varten. Energiaviraston toimivalta ei kuitenkaan ulottuisi maantieteellisesti rajattujen vetyverkkojen kehittämissuunnitelmiin. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi Energiavirastolle toimivalta antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelman sisällöstä, toimittamisesta ja kuulemisesta.

37 §. *Rekisterinpitäjä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että jakeluverkonhaltija toimii yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, kun se suorittaa vetymarkkinalaissa säädettyjä, vetymarkkinoiden markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvollisuuksia.

Säännös on tarpeen sen selventämiseksi, että jakeluverkonhaltija vastaisi henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta ja asianmukaisuudesta myös niissä tilanteissa, joissa jakelupalvelua koskevan sopimuksen on tehnyt vähittäismyyjä eikä jakeluverkonhaltijalla ole suoraa sopimussuhdetta käyttöpaikan kuluttaja-asiakkaaseen. Vastaava sääntely on jo voimassa maakaasumarkkinalaissa, ja nyt ehdotettavalla säännöksellä varmistettaisiin, että henkilötietojen käsittelyyn liittyvät vastuut ja velvoitteet ovat yhdenmukaiset vety- ja maakaasumarkkinoilla.

37 a §. *Jakeluverkonhaltijan oikeudellinen eriyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin jakeluverkonhaltijan oikeudellisesta eriyttämisestä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jakeluverkonhaltija kuuluessa vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen sen olisi oltava riippumaton muista jakeluverkkoon tai maakaasun jakeluverkkoon liittymättömistä toiminnoista ainakin oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta. Jakeluverkonhaltijan olisi kuitenkin sallittua vuokrata tai liisata vetyverkon omaisuuseriä vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen kuuluvilta jakeluverkon omistajilta, jakeluverkonhaltijoilta tai maakaasun jakeluverkonhaltijoilta, jos tällainen vuokraus tai liisaus ei johda eri toimijoiden välisiin ristisubventioihin. Tällainen järjestely olisi sallittu, jos se ei johda eri toimijoiden välisiin ristisubventioihin tai vaaranna verkonhaltijan riippumattomuutta.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetun jakeluverkonhaltijan olisi varmistettava, että sen tuotemerkki erottuu vertikaalisesti integroituneen yrityksen vedyn tai maakaasun toimittamista harjoittavien yksiköiden tuotemerkeistä. Jakeluverkonhaltijan olisi viestinnässään esiinnyttävä omalla nimellään ja tuotemerkillään. Oikeudellisesti eriytetty jakeluverkonhaltija ei saisi esiintyä yksinomaan myyntiorganisaation tuotemerkillä vaan sen tulisi sisällyttää omaan viestintäänsä ja tuotemerkkiinsä ainakin verkonhaltijan oma virallinen nimi, jotta voitaisiin varmistaa erottuminen myyntiorganisaatiosta. Kaasumarkkinadirektiivi ei kiellä käyttämästä konsernin yhteistä nimeä osana jakeluverkonhaltijan nimeä. Nimestä tulisi kuitenkin ilmetä, että kyseessä on jakeluverkonhaltija, joka on muusta toiminnasta erillinen oikeushenkilö.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin johtoon kuuluvien henkilöiden toimimisrajoituksista. Vertikaalisesti integroituneen yrityksen jakeluverkonhaltijan johtoon kuuluva henkilö ei saisi toimia toimitusjohtajana taikka hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen jäsenenä sellaisessa integroituneessa maakaasualan yrityksessä tai vertikaalisesti integroituneessa yrityksessä, joka vastaa suoraan tai välillisesti maakaasun ja vedyn tuotantoon, siirtoon ja toimitukseen liittyvästä päivittäisestä toiminnasta. Säännöksen tarkoituksena olisi estää eturistiriidat ja varmistaa verkonhaltijan päätöksenteon riippumattomuus suhteessa tuotanto- ja toimitusliiketoimintaan.

Pykälässä kiellettäisiin verkonhaltijaa myöntämästä sen johtoon kuuluville henkilöille työsuhde-etuja, joiden kautta verkonhaltijan johdon riippumattomuus vertikaalisesti integroituneen yrityksen muista vetyliiketoiminnoista vaarantuisi. Käytännössä tällä kiellettäisiin palkitsemisjärjestelmät, joissa verkonhaltijan johtoon kuuluvalle henkilölle syntyisi työsuhde-etujen kautta kannustin toiminnallaan tukea samaan yritysryhmään kuuluvia vedyn tuotanto- tai toimitusliiketoimintoja saattaen samalla sen kilpailijat epäedulliseen asemaan Tarkoituksena olisi estää verkonhaltijaa käyttämästä johdon palkitsemisessa sellaisia etuuksia, joiden määräytyminen riippuisi muiden vetyliiketoimintojen taloudellista tulosta tai menestystä mittaavasta suureesta, kuten esimerkiksi konsernin osakkeen arvosta. Tällaisina työsuhde-etuina voitaisiin pitää esimerkiksi verkonhaltijan johdolle myönnettyjä bonuksia tai muita palkkioita, joiden määräytyminen on sidottu yhteisön muiden vetyliiketoimintojen tulokseen tai palkitsemisjärjestelmiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta laatia ohjelma, jolla varmistetaan, että verkonhaltija toteuttaa vetymarkkinalaissa säädetyt velvoitteensa vetyverkon käyttäjiä kohtaan syrjimättömästi. Pykälään sisällytettäisiin vaatimus, että toimenpideohjelmassa tulisi määritellä toimenpiteet, joiden avulla jakeluverkonhaltija arvioi toimintansa syrjimättömyyttä. Näiden toimenpiteiden dokumentointi mahdollistaisi toimenpideohjelman vaikuttavuuden arvioinnin. Lisäksi toimenpideohjelman edellytettäisiin sisältävän toimenpiteitä, joilla varmistettaisiin, että koko verkonhaltijan henkilöstö ja sen käyttämät ulkopuoliset palveluntuottajat sitoutuvat syrjimättömään toimintaan. Ulkopuolisten palveluntuottajien huomioiminen on tärkeää, koska verkonhaltijalla olisi verkkoluvan myötä velvoite kohdella asiakkaitaan syrjimättömästi.

Lisäksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jakeluverkonhaltijan tulisi nimittää vastuuhenkilö, joka vastaisi toimenpideohjelman laatimisesta, toteuttamisesta, kehittämisestä ja noudattamisen seurannasta sekä toimenpideohjelman toteutusta koskevan kertomuksen laadinnasta. Vastuuhenkilö toimisi yhteyshenkilönä toimenpideohjelmaan liittyvissä asioissa. Lisäksi säädettäisiin, että verkonhaltijan tulisi varata vastuuhenkilölle riittävät edellytykset huolehtia säädetyistä tehtävistä. Tämä olisi tärkeää toimenpideohjelman vaikuttavuuden ja uskottavuuden kannalta. Säännöksestä voisi seurata, että vastuuhenkilönä toimisi käytännössä yrityksen toimitusjohtaja. Vastuuhenkilön olisi kuitenkin mahdollista edelleen valtuuttaa jokin muu taho hoitamaan toimenpideohjelman laadintaan, toteutukseen ja raportointiin liittyviä käytännön asioita. Vastuu toimenpideohjelmaan liittyvistä asioista olisi kuitenkin nimetyllä vastuuhenkilöllä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin poikkeuksista pykälän soveltamiseen. Säännöksiä ei sovellettaisi jakeluverkonhaltijoihin, jotka ovat osa vertikaalisesti integroitunutta maakaasualan yritystä, jonka maakaasun ja vedyn jakeluverkkoihin liitettyjen asiakkaiden määrä on alle 100 000, eikä myöskään vetyverkonhaltijaan, jolle Energiavirasto on myöntänyt maantieteellisesti rajatun vetyverkon haltijan verkkoluvan.

37 b §. *Oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa vetyä.* Pykälässä säädettäisiin niistä tilanteista, joissa oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavalle jakeluverkonhaltijalle olisi sallittua hankkia ja toimittaa vetyä. Säännöksen tarkoituksena on määritellä ne poikkeukselliset ja rajatut tilanteet, joissa kyseinen jakeluverkonhaltija voisi osallistua vedyn hankintaan ja toimitukseen.

Jakeluverkonhaltija voisi pykälän mukaan hankkia ja toimittaa vetyä viidessä tapauksessa: vetyverkon rakentamisessa, käytössä ja ylläpidossa tarvittavan energian hankkimiseksi; lisäpalvelujen hankkimiseksi; siirtorajoitusten hallitsemiseksi; vetyverkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien nesteytetyn vedyn kaasuttamiseen tarkoitettujen laitteistojen käyttämiseksi ja niiden avulla tapahtuvaa vedyn toimitusta varten; sekä tilanteissa, joissa vedyn toimitus loppukäyttäjälle on välttämätöntä lain nojalla asetetun toimitusvelvollisuuden täyttämiseksi esimerkiksi silloin, kun vähittäismyyjän toimitus on keskeytynyt myyjästä johtuvasta syystä.

Säännöksen mukaisissa tilanteissa ei olisi kyse vetymarkkinoilla tapahtuvasta kaupallisesta vedyn myynnistä tai toimittamisesta, vaan sellaisista teknisistä ja järjestelmää ylläpitävistä toimenpiteistä, jotka ovat välttämättömiä verkon toimivuuden, toimitusvarmuuden ja järjestelmän turvallisuuden kannalta. Näin ollen pykälän mukainen vedyn hankinta ja toimitus eivät rikkoisi verkonhaltijan oikeudellista eriyttämisvelvollisuutta eivätkä vaarantaisi markkinoiden toiminnallista eriyttämistä tai kilpailuneutraliteettia.

Lisäksi pykälässä tarkoitettu vedyn toimitus loppukäyttäjälle tilanteessa, jossa vähittäismyyjän toimitus on keskeytynyt vähittäismyyjästä johtuvasta syystä, varmistaisi vedyn toimitusvarmuuden poikkeustilanteissa. Säännöksen tavoitteena olisi siten mahdollistaa jakeluverkonhaltijan tehtävien tekninen ja operatiivinen toteuttaminen tehokkaasti ja turvallisesti samalla, kun sen toiminta pysyy selkeästi erillään vetymarkkinoilla tapahtuvasta kaupallisesta vedyn hankinnasta ja myynnistä.

38 §. *Maantieteellisesti rajatun vetyverkon tasevastuu ja taseselvitys*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maantieteellisesti rajatun vetyverkon verkonhaltijan vastuusta vetyverkon taseen ylläpitämisessä sekä taseselvityksen järjestämisessä.

Pykälän 1 momentin mukaan maantieteellisesti rajatun vetyverkon verkonhaltija vastaisi vetyverkkonsa taseen ylläpitämisestä. Tasevastuuseen sisältyisivät kaikki toimenpiteet ja resurssit,

jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin tasehallintajakson ajaksi. Säännöksessä korostettaisiin, että tasevastuuseen liittyvät ehdot, kuten vedyn hankintaehdot ja tasekaasun kauppaehtoja koskevat ehdot, on laadittava tasapuolisesti ja syrjimättömästi markkinaosapuolia kohtaan. Ehtoihin ei saisi sisältyä perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja, mutta niissä olisi otettava huomioon vetyverkon toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Lisäksi ehtojen olisi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia vedyn syötön ja oton tasapainottamiseksi. Näin varmistettaisiin, että vetyverkon toiminta pysyy luotettavana ja verkon käyttäjät osallistuvat tasapainon ylläpitämiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltija vastaisi myös vetyverkon vetytaseen sekä vetyjärjestelmässä toimivien markkinaosapuolten vetytaseiden selvittämisestä kunkin tasehallintajakson osalta. Jos taseselvityksessä noudatettavan tasehallintajakson pituutta ei ole säädetty kaasumarkkina-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä, säädettäisiin tasehallintajakson pituus valtioneuvoston asetuksella. Taseselvityksen tulisi perustua vedyn mittaukseen älykkäällä mittauslaitteistolla sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan, että taseselvitys on tarkka, läpinäkyvä ja ajantasainen. Taseselvityspalvelujen hinnoittelun olisi oltava kohtuullista sekä syrjimätöntä markkinaosapuolten kannalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että 1 ja 2 momentissa tarkoitetut ehdot eivät saisi tulla voimaan ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain nojalla. Tällä menettelyllä varmistettaisiin, että markkinaosapuolia koskevat ehdot ovat läpinäkyviä ja tasapuolisia ennen niiden käyttöönottoa. Momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot olisivat pätemättömiä. Lisäksi verkonhaltijan olisi julkaistava palveluidensa voimassa olevat myyntiehdot sekä niiden määräytymisperusteet, samoin kuin tasekaasun toimitus- ja hankintaehdot. Säännöksellä turvattaisiin ehtojen julkisuus ja markkinoiden toimijoiden yhdenvertainen pääsy tietoon.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että tarkempia säännöksiä taseselvityksessä käytettävistä menetelmistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1. 2033 alkaen.

III OSA

6 luku Vedyn toimitus

39 §. *Vedyn hinnan määräytyminen vedyn toimituksessa.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että vedyn hinta vedyn toimituksessa muodostuu tosiasiallisen kysynnän ja tarjonnan perusteella. Säännös perustuisi kaasumarkkinadirektiivin 3 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että hinnat vastaavat tosiasiallista kysyntää ja tarjontaa.

Lisäksi säännöksessä huomioitaisiin direktiivin 4 artiklan 1 kohdan periaate, jonka mukaan toimittajilla on oltava vapaus määrittää hinta, jolla ne toimittavat maakaasua ja vetyä asiakkaille, ja jäsenvaltioiden tulee huolehtia toimittajien välisestä tehokkaasta kilpailusta sekä kohtuullisten hintojen toteutumisesta loppukäyttäjille.

Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että vedyn hinnoittelu heijastaa markkinaperusteita ja tukee siten tehokkaita, avoimia ja syrjimättömiä vetymarkkinoita.

40 §. *Oikeus vedyn toimittajan vaihtamiseen.* Pykälän 1 momentin mukaan asiakkaalla olisi oikeus vaihtaa vedyn toimittajaa tai muuta markkinaosapuolta joko asiakaskohtaisesti tai osana kollektiivista vaihtojärjestelmää.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakkaan, joka noudattaa sopimusehtoja, olisi voitava vaihtaa toimittaja mahdollisimman lyhyessä ajassa ja viimeistään kolmen viikon kuluessa pyynnön esittämisestä. Vaihtoon liittyvän teknisen prosessin kesto saisi olla enintään 24 tuntia, ja sen olisi oltava mahdollinen kaikkina arkipäivinä. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 12 artiklan vaatimukset, joiden mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava asiakkaiden oikeus vaihtaa toimittajaa tai markkinaosapuolta, että vaihto tapahtuu kohtuullisessa ajassa ja syrjimättömästi.

Pykälän 3 momentin mukaan vedyn toimittaja tai muu markkinaosapuoli ei saisi periä erillistä maksua vedyn toimittajan tai markkinaosapuolen vaihtamiseen liittyvistä suoritteista. Säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi määräaikaisen sopimuksen ennenaikaista irtisanomista koskeviin sopimussakkoihin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että vedyn toimittajan on ylläpidettävä loppukäyttäjille käyttäjämyönteisessä muodossa tietoja vaihtomahdollisuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä. Säännöksellä parannettaisiin markkinoiden läpinäkyvyyttä, edistettäisiin kilpailua ja turvattaisiin asiakkaiden joustavat mahdollisuudet hyödyntää vapaata markkinaa.

41 §. *Vedyn toimittajan sopimustietojen säilyttäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän, että vedyn toimittajan olisi säilytettävä merkitykselliset tiedot kaikista vedyn toimitussopimuksiin liittyvistä liiketoimistaan sekä vedyn johdannaiskaupasta. Säilyttämisvelvoite koskisi sopimustietoja, joiden vastapuolina on tukkuasiakkaita sekä vetyverkkojen, -varastojen ja -terminaalien haltijoita, ja se perustuisi kaasumarkkinadirektiivin 82 artiklan 4 kohtaan sekä komission antamiin suuntaviivoihin.

Säilyttämisvelvoitteen tavoitteena olisi parantaa markkinoiden avoimuutta ja luottamusta, lisätä valvonnan mahdollisuuksia sekä turvata sisämarkkinoiden toimivuus ja läpinäkyvyys. Tiedot olisi säilytettävä vähintään kuuden vuoden ajan tilikauden päättymisestä, jonka aikana liiketoimi on suoritettu. Säilyttämisvelvoite kattaisi sekä tiedon säilyttämisen että tarvittaessa luovuttamisen kansallisille viranomaisille (Energiavirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Finanssivalvonta) sekä komissiolle. Tiedot voitaisiin säilyttää kirjanpitoaineiston joukossa tai johdannaiskauppaa koskevien määräysten mukaisesti, mikä riittäisi velvoitteen täyttämiseksi. Tietojen luovuttaminen tapahtuisi pyydettäessä. Tietojen säilyttämisvelvoite ei koskisi tietoja vedyn myynnistä loppukäyttäjälle.

Vedyn toimittajan tulisi säilyttää ainakin seuraavat tiedot viranomaisten saatavilla: 1) liiketoimen kesto; 2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat; 3) toimituksen määrä; 4) toteutusaika; 5) hinta; sekä 6) sopijapuolen yksilöivät tiedot sekä tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan viranomaiset voisivat tarvittaessa pyytää muitakin kaupankäyntiin liittyviä tietoja, joita ne pitävät merkityksellisinä. Tietojen merkityksellisyyden arviointi tehtäisiin tapauskohtaisesti, ottaen huomioon markkinoiden avoimuus, syrjimättömyys ja kilpailun periaatteet.

Säilyttämisvelvoitteella varmistettaisiin, että vedyn sisämarkkinoiden toiminta on läpinäkyvää, luotettavaa ja valvottavaa, samalla kun markkinoiden kehittyminen ja johdannaiskaupan rooli voidaan ottaa huomioon valvonnassa.

7 luku Vedyn toimitus kiinteistön sisäisen vetyverkon kautta

42 §. *Vedyn toimitus kiinteistön sisäisen vetyverkon kautta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi loppukäyttäjän mahdollisuudesta saada vetyä vetyverkon kautta. Pykälän tavoitteena olisi varmistaa, että loppukäyttäjällä on oikeus tehdä vetyverkkosopimus ja vedyn myyntisopimus, jossa

vedyn toimitus tapahtuu verkonhaltijan vetyverkon kautta. Ehdotus vastaa sähkömarkkinalain 72 §:n soveltamiskäytäntöä loppukäyttäjän mahdollisuudesta sähköntoimitukseen sähköverkon kautta ja perustuu unionin tuomioistuimen Citiworks-tuomioon (asia C-439/06).

Ehdotetun pykälän mukaan kiinteistönhaltijan olisi huolehdittava siitä, että loppukäyttäjällä on mahdollisuus tehdä vetyverkkosopimus ja vedyn myyntisopimus, jossa toimitus tapahtuu verkonhaltijan vetyverkon kautta. Vuokrasopimuksen ehdolla ei voisi estää vuokralaista liittymästä vetyverkkoon ja velvoittaa ostamaan vetyä ainoastaan kiinteistön haltijalta.

IV OSA

8 luku Vetyterminaalit

43 §. *Vetyterminaalinhaltijan nimeäminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta ilmoittaa ja nimetä vetyterminaalinhaltija. Velvollisuus perustuu kaasumarkkinadirektiivin 73 artiklaan. Ehdotuksen mukaan vetyterminaalin omistavan vetyalan yrityksen olisi ilmoitettava haltija Energiavirastolle vähintään kuusi kuukautta ennen kyseisen toiminnan aloittamista, minkä perusteella Energiavirasto tekisi varsinaisen nimityksen, jos yritys harjoittaa ilmoitettua toimintaa.

Energiavirasto voisi tapauskohtaisesti harkita nimityksen keston siten, että se olisi kuitenkin voimassa enintään 30 vuoden määräajan.

44 §. *Vetyterminaalinhaltijan yleiset velvoitteet.* Pykälässä säädettäisiin vetyterminaalinhaltijan yleisistä velvoitteista. Pykälään esitetään vetyterminaalin kehittämisvelvollisuutta koskevaa yleissäännöstä, jota sovellettaisiin kaikkiin vetyterminaalinhaltijoihin. Vetyterminaalinhaltijalla olisi yleinen velvollisuus käyttää, ylläpitää ja kehittää terminaalia taloudellisten edellytysten mukaisesti avoimien markkinoiden turvaamiseksi ja ympäristö asianmukaisesti huomioon ottaen. Vetyterminaalinhaltijan tulisi pitää terminaalin käyttövarmuus yleisesti hyväksyttävällä tasolla ja vahvistaa terminaaliaan siten, että asiakkaiden tavanomaiset, ennakoitavissa olevat palvelutarpeet tulevat tyydytetyiksi. Säännös perustuisi tältä osin kaasumarkkinadirektiiviin.

Vetyterminaalinhaltijan velvollisuus kehittää terminaalia rajoittuisi kuitenkin siihen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Asiakkaan haluaman palvelun poikkeuksellinen laatu, tarvittavan infrastruktuurin vahvistamisen vaatima aika, rakentamisen lupamenettelyt ja muut vastaavat seikat voisivat estää tai rajoittaa vetyterminaalinhaltijaa toimimasta asiakkaan haluamalla tavalla. Lisäksi vetyterminaalinhaltijan olisi varmistettava, että palvelua koskevien velvollisuuksien täyttämiseen on riittävästi resursseja ja että ne toteutetaan syrjimättömästi.

Pykälässä säädettäisiin myös vetyterminaalinhaltijan velvollisuudesta toimittaa riittävät tiedot verkonhaltijoille ja muille vetyvarastojen, vetyterminaalien tai muiden infrastruktuurien haltijoille sen varmistamiseksi, että vedyn kuljettaminen, varastointi ja terminaalitoiminta voidaan toteuttaa tavalla, joka sopii yhteen vetyverkon varman ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden kanssa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin vetyterminaalinhaltijan velvollisuudesta toteuttaa käytettävissä olevat kohtuulliset toimenpiteet vetypäästöjen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi toiminnassaan. Lisäksi vetyterminaalinhaltijan olisi tehtävä säännölliset vetyvuotojen havaitsemis- ja korjauskartoitukset kaikille vastuullaan oleville merkityksellisille terminaalikomponenteille. Säännöksen tavoitteena olisi ehkäistä vetyterminaalien käytöstä aiheutuvia turvallisuus- ja ympäristöriskejä sekä varmistaa, että mahdolliset vuodot havaitaan ja korjataan viivytyksettä.

Säännöllisyydellä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä sitä, että kartoitukset olisi tehtävä järjestelmällisesti ja riittävän usein ottaen huomioon terminaalin laajuus ja käyttöolosuhteet.

Momentissa säädettäisiin myös vetyterminaalinhaltijan raportointivelvollisuudesta. Vetyterminaalinhaltijan olisi toimitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle raportti jokaisesta havaitsemastaan vetyvuodosta. Lisäksi vetyterminaalinhaltijan olisi julkaistava vuosittain tilastotietoja havaitsemistaan vetyvuodoista ja niihin liittyvistä korjaustoimenpiteistä. Raportointivelvollisuus loisi valvontaviranomaiselle mahdollisuuden seurata terminaalien turvallisuutta sekä antaa kokonaiskuvan vetyinfrastruktuurin luotettavuudesta. Tilastojen julkistaminen lisäisi myös läpinäkyvyyttä ja parantaisi markkinoiden luottamusta vetyjärjestelmään.

Pykälän viimeisessä momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuuksista. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vetyverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä infrastruktuurien haltijoiden välisestä tiedonvaihdosta. Lisäksi asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vetyvuotojen ja niihin liittyvien korjaustoimenpiteiden tilastoinnista.

45 §. *Vetyterminaalin käyttöoikeus.* Pykälässä säädettäisiin kolmansien osapuolten pääsystä vetyterminaaleihin, ja sillä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 36 artikla. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kolmansien osapuolten neuvoteltuun vetyterminaaleihin pääsyyn perustuva järjestelmä puolueettomin, avoimin ja syrjimättömin perustein. Säännöksen tarkoituksena on turvata vetyterminaalien käyttömahdollisuus kaikille toimijoille syrjimättömällä tavalla ja siten edistää kilpailua vetyjärjestelmässä.

Ehdotuksen mukaan vetyterminaalinhaltijan olisi neuvoteltava vetyterminaalin ja siihen liittyvien lisäpalveluiden käyttöoikeudesta vetyalan yritysten ja asiakkaiden kanssa, mikäli käyttöoikeus on teknisesti ja taloudellisesti tarpeellista tehokkaan verkkoon pääsyn ja lisäpalveluiden järjestämiseksi. Neuvottelut olisi käytävä vilpittömässä mielessä, ja sopimusehtojen, edellytysten sekä tariffien ja menetelmien tulisi olla kohtuullisia, avoimia ja syrjimättömiä.

Vetyterminaalinhaltijan olisi lisäksi julkaistava ja ilmoitettava Energiavirastolle tiedot siitä, mitä vetyterminaaleja tai terminaalien osia ja niihin liittyviä palveluja on käytettävissä. Vetyterminaalinhaltijalle asetettaisiin myös velvollisuus julkaista keskeiset kaupalliset toimitusehtonsa vuosittain ja toimittaa ne Energiavirastolle. Ennen toimitusehtojen julkaisemista haltijan olisi kuultava niiden sisällöstä vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjiä sekä asiakkaita. Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja on julkaistava.

9 luku Vetyvarastot ja putkilinjavarastointi

46 §. *Vetyvarastonhaltijan nimeäminen*. Pykälässä asetettaisiin velvollisuus ilmoittaa ja nimetä vetyvarastonhaltija. Velvollisuus haltijan nimeämiseen perustuu kaasumarkkinadirektiivin 73 artiklaan. Ehdotuksen mukaan vetyvarastoa omistavan vetyalan yrityksen olisi ilmoitettava vetyvarastonhaltija Energiavirastolle vähintään kuusi kuukautta ennen kyseisen toiminnan aloittamista, minkä perusteella Energiavirasto tekisi varsinaisen nimityksen, jos yritys harjoittaa ilmoitettua toimintaa.

Energiavirasto voisi tapauskohtaisesti määrittää nimityksen keston, kuitenkin siten, että nimitys olisi voimassa enintään 30 vuoden määräajan.

47 §. *Vetyvarastonhaltijan yleiset velvoitteet.* Pykälässä säädettäisiin vetyvarastonhaltijan yleisistä velvoitteista. Pykälään sisältyisi vetyvaraston kehittämisvelvollisuutta koskeva yleissäännös, jota sovellettaisiin kaikkiin vetyvarastonhaltijoihin. Vetyvarastonhaltijalla olisi yleinen

velvollisuus ylläpitää, käyttää ja kehittää vetyvarastoja vetymarkkinoiden tarpeiden mukaisesti. Vetyvarastonhaltijan tulisi pitää varastoinnin käyttövarmuus yleisesti hyväksyttävällä tasolla ja vahvistaa varastointikapasiteettia siten, että asiakkaiden tavanomaiset ja ennakoitavissa olevat palvelutarpeet tulevat tyydytetyiksi. Säännös perustuu tältä osin kaasumarkkinadirektiiviin.

Vetyvarastonhaltijan velvollisuus kehittää varastoja rajoittuisi kuitenkin siihen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Asiakkaan haluaman palvelun poikkeuksellinen laatu, tarvittavan varastoinnin vahvistamisen vaatima aika, rakentamisen lupamenettelyt ja muut vastaavat seikat voivat estää tai rajoittaa vetyvarastonhaltijaa toimimasta asiakkaan haluamalla tavalla.

Pykälässä säädettäisiin myös vetyvarastonhaltijan velvollisuudesta toimittaa riittävät tiedot verkonhaltijoille ja muille infrastruktuurien haltijoille vetyverkon varman ja tehokkaan käytön sekä yhteentoimivuuden varmistamiseksi. Vaatimusta ei sovellettaisi verkon ulkopuolisiin varastoihin.

Lisäksi vetyvarastonhaltijalle asetettaisiin velvollisuus toteuttaa käytettävissä olevat kohtuulliset toimenpiteet vetypäästöjen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi sekä tehdä säännölliset vetyvuotojen havaitsemis- ja korjauskartoitukset merkityksellisille verkkokomponenteille. Havaitut vuodot olisi raportoitava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja vetyvarastonhaltijan olisi julkaistava vuosittain tilastotietoja havaitsemistaan vetyvuodoista ja niihin liittyvistä korjaustoimenpiteistä. Säännöksen tavoitteena olisi ehkäistä vetyvarastoinnista aiheutuvia turvallisuus- ja ympäristöriskejä sekä varmistaa, että vuodot havaitaan ja korjataan viivytyksettä.

Pykälän viimeisessä momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuuksista. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vetyverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön sekä yhteentoimivuuden edellyttämästä infrastruktuurien haltijoiden välisestä tiedonvaihdosta. Lisäksi asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vetyvuotojen ja niihin liittyvien korjaustoimenpiteiden tilastoinnista.

48 §. *Vetyvaraston käyttöoikeus ja putkilinjavarastointi.* Pykälässä säädettäisiin vetyvarastonhaltijan ja verkonhaltijan velvollisuudesta myydä käyttöoikeuksia varastointiin ja putkilinjavarastointiin kohtuullista korvausta vastaan kapasiteetin rajoissa. Vetyvarastoihin ja putkilinjavarastointiin pääsy perustuisi säänneltyyn verkkoon pääsyn malliin. Säännöksen taustalla on kaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan velvoite turvata kolmansien osapuolten pääsy vetyvarastoihin ja siihen liittyviin palveluihin avoimin ja syrjimättömin perustein.

Ehdotuksen mukaan vetyvarastonhaltijan olisi myytävä varastoinnin käyttöoikeuksia niitä tarvitseville varaston kapasiteetin rajoissa. Vastaavasti verkonhaltijan olisi myytävä putkilinjavarastoinnin ja siihen liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeuksia silloin, kun kapasiteettia on enemmän kuin verkonhaltijan tehtävien hoitoon tarvitaan ja kun käyttöoikeus on teknisesti ja taloudellisesti tarpeen tehokkaan vetyjärjestelmään pääsyn mahdollistamiseksi.

Käyttöoikeuksista perittävien maksujen ja niitä koskevien menettelyjen olisi oltava sellaisia, että ne mahdollistavat tarvittavien investointien tekemisen vetyvaraston ja putkilinjavarastoinnin toimivuuden varmistamiseksi. Hinnoittelun ja ehtojen olisi oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjille, eikä niissä saisi olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Poikkeaminen tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden vaatimuksista olisi sallittua vain erityisistä syistä. Hinnoittelussa olisi lisäksi otettava huomioon vetyvaraston ja vetyjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus.

Pykälässä säädettäisiin myös Energiaviraston toimivallasta vahvistaa käyttöoikeuspalvelujen myyntihinnat ja -ehdot ennen niiden käyttöönottoa ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 15 § nojalla. Ilman vahvistusta käyttöön otetut hinnat ja ehdot olisivat pätemättömiä.

Lisäksi vetyvarastonhaltijan ja verkonhaltijan olisi julkaistava voimassa olevat käyttöoikeuspalvelujen ja putkilinjavarastoinnin hinnat ja ehdot sekä niiden määräytymisperusteet. Julkistamisvelvollisuus lisäisi markkinoiden läpinäkyvyyttä ja turvaa osapuolten tasapuolisen kohtelun.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan säännöstä sovellettaisiin 1.1.2033 alkaen.

49 §. *Vetyvarastonhaltijan riippumattomuus.* Pykälällä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 62 artikla, jossa säädetään vetyvarastonhaltijan riippumattomuudesta.

Pykälä koskisi vertikaalisesti integroituneeseen vetyalan yritykseen kuuluvaa vetyvarastonhaltijaa, eli yritystä, joka harjoittaa useampia vetyalaan liittyviä toimintoja. Pykälän 1 momentin mukaan vetyvarastonhaltijan olisi oltava oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekomenettelyidensä osalta riippumaton yrityksen muusta toiminnasta, joka ei liity vedyn tai maakaasun siirtoon, jakeluun, kuljetukseen tai varastointiin.

Pykälän 2 momentin mukaan vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen kuuluvan vetyvarastonhaltijan hallinnosta vastaavat henkilöt eivät saisi osallistua sellaisen integroituneen vetyalan yrityksen hallintoon, joka vastaa suoraan tai välillisesti vedyn tuotantoon tai toimituksiin liittyvästä päivittäisestä toiminnasta. Säännöksen mukaan näiden henkilöiden ammatilliset edut olisi otettava huomioon siten, että he voivat toimia riippumattomasti.

Pykälän 3 momentin mukaan vetyvarastonhaltijalla olisi 1 momentissa tarkoitetusta integroituneesta vetyalan yrityksestä riippumaton oikeus päättää vetyvarastojen käyttöön, ylläpitoon tai kehittämiseen tarvittavista voimavaroista. Emoyhtiöllä olisi kuitenkin oikeus valvoa tytäryhtiöstä saatavaa pääoman tuottoa esimerkiksi hyväksymällä vetyvarastonhaltijan vuosittainen rahoitussuunnitelma tai vastaava väline ja asettamalla yleiset rajat tytäryhtiön velkaantumisasteelle. Emoyhtiöllä ei kuitenkaan olisi oikeutta antaa vetyvarastonhaltijalle ohjeita, jotka koskevat päivittäisiä toimintoja taikka vetyvarastojen rakentamiseen tai niiden laadun parantamiseen liittyviä yksittäisiä päätöksiä, jotka eivät ylitä rahoitussuunnitelman tai vastaavan välineen ehtoja.

Pykälän 4 momentin mukaan vetyvarastonhaltijan olisi laadittava riippumattomuuden varmistamista ja toteuttamista koskeva ohjelma, jossa esitetään toimenpiteet syrjimättömän kohtelun varmistamiseksi sekä ohjelman noudattamiseksi. Ohjelmassa olisi lisäksi yksilöitävä työntekijöiden erityiset velvoitteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Riippumattomuuden seurannasta vastaavan henkilön tulisi laatia ja toimittaa Energiavirastolle vuosittain kertomus toteutetuista toimenpiteistä. Vetyvarastonhaltijan olisi lisäksi julkaistava tämä kertomus, mikä lisäisi sääntelyn läpinäkyvyyttä ja markkinoiden luottamusta.

V OSA

10 luku Vetymarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet

50 §. *Tasevastuu.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin markkinaosapuolten tasevastuusta vedyn toimitusten ja käytön osalta. Tasevastuu tarkoittaa, että markkinaosapuolen vedyn hankintasopimusten on katettava sen vedyn käyttö ja toimitukset kunkin tasehallintajakson aikana.

Tasevastuuta toteutettaisiin siten, että markkinaosapuolella olisi käytössään yksi vedyn toimittaja, joka toimittaa puuttuvan määrän ja vastaanottaa ylijäämän kunkin tasehallintajakson aikana. Tätä toimitusta kutsuttaisiin avoimeksi toimitukseksi ja toimittajaa avoimeksi toimittajaksi. Avoimet toimitukset muodostavat yhtenäisen ketjun, jonka kautta huolehditaan vedyn hankinnan ja käytön tasapainosta markkinaosapuolten välillä. Velvollisuus koskee myös vetyä myyntiin hankkivia toimittajia, verkonhaltijoita sekä muita vastaavia osapuolia. Samalla markkinaosapuolella voisi myös olla eri avoimia toimittajia eri kohteissaan tai eri hankinta- tai toimitussopimuksiaan varten.

Tasevastuu merkitsisi osapuolen vastuuta siitä, että se on osaltaan liittynyt vetyjärjestelmään asianmukaisella avoimella toimitussopimuksella. Loppukäyttäjän vastuulle jäisi huolehtia siitä, että hänellä on avoin toimitussopimus, joka täyttää nämä vaatimukset. Vetyverkonhaltijalla olisi oikeus kieltäytyä vedyn siirrosta, kunnes markkinaosapuoli on täyttänyt avointa toimitussopimusta koskevat velvoitteensa. Näin varmistetaan, että kullekin toimitetulle vetymäärälle löytyy vastuullinen maksaja.

Pykälän 2 momentin mukaan tasevastuun sisällöstä ja tasevastuun täyttämiseen liittyvistä menettelytavoista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

51 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Markkinaosapuolten ja verkonhaltijoiden olisi huolehdittava vastuulleen kuuluvien vetykauppojen, tasevastuun täyttämisen sekä vetykauppojen selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukin ilmoitus olisi tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin ilmoitusmenettelystä erikseen säädettäisiin.

Ilmoitusvelvoitteesta säätäminen on tarpeen, koska vetymarkkinoiden toiminta edellyttää muiden osapuolten toiminnan huomioon ottamista siten, että nämä saavat muilta osapuolilta käyttöönsä omaan toimintaansa vaikuttavia tietoja. Tällaisia tietoja olisivat lähinnä kunkin osapuolen taseeseen ja taseselvitykseen liittyvien tehtävien täyttämiseen vaikuttavat vedyn toimitus- ja mittaustiedot. Ilmoitusvelvollisuus rajattaisiin kuitenkin vain välttämättömimpiin tietoihin, ja niiden asiaton hyväksikäyttö pyrittäisiin ehkäisemään, jotta vetymarkkinoiden osapuolten liikesalaisuudet eivät joutuisi kilpailijoiden tietoon.

Ilmoitettavia tietoja olisivat ensisijaisesti tiedot, joilla varmistetaan, että markkinaosapuoli on järjestänyt tasevastuunsa asianmukaisesti. Tämän lisäksi olisi ilmoitettava taseselvityksen ja muiden osapuolten taseenhallinnan edellyttämät ennakkoilmoitus- ja mittaustiedot, kuten toimitusten määrät ja ajankohdat sekä siirtoja koskevat mittaustiedot. Ilmoitusvelvollisuus kohdistuisi tarpeen mukaan kaikkiin markkinaosapuoliin, ja sen sisältö vaihtelisi osapuolen harjoittaman toiminnan luonteen mukaan.

Kehittyvien vetymarkkinoiden tiedonvaihto tulee olemaa jatkuvaa ja sisältämään suuria tietomääriä. Tehokkaan tiedonvaihdon varmistamiseksi sen olisi tapahduttava määrämuotoisesti ja joustavasti, ensisijaisesti sähköisessä muodossa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

52 §. *Velvollisuus käyttää vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita*. Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden velvollisuudesta käyttää vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita. Pykälässä määritellyillä toiminnanharjoittajilla olisi siten velvollisuus käyttää keskitetyn tiedonvaihdon palveluita toimiessaan mainituissa markkinarooleissa

vetyjärjestelmässä. Velvollisuuden ei olisi tarkoitus estää vähittäismyyjiä ja jakeluverkonhaltijoita pitämästä myös omia asiakas-, mittaustieto- ja muita vastaavia rekistereitään.

Velvollisuus käyttää keskitetyn tiedonvaihdon palveluita koskisi ensinnäkin vetyjärjestelmässä toimivia vähittäismyyjiä. Velvollisuus ei koskisi sellaisia vedyntoimittajia, joiden toimitus tapahtuisi muun verkon kuin jakeluverkon kautta, kuten suoraan asiakkaalle siirtoverkon kautta tai kiinteistön sisäisen vetyverkon kautta.

Velvollisuus koskisi myös jakeluverkonhaltijoita, jotka harjoittavat jakeluverkkotoimintaa vetyjärjestelmässä. Velvoitteen piiriin kuuluisivat jakeluverkonhaltijat, joille on myönnetty vetyverkkolupa. Yhteistä kaikille verkoille on tarve järjestää jakeluverkon käyttöön liittyvä tiedonvaihto yhtenäisten menettelytapojen mukaisesti.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi, että vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan olisi huolehdittava siitä, että niiden tietojärjestelmät ja tiedonsiirtoon käyttämät järjestelmät toimivat yhteensopivasti keskitetyn tiedonvaihdon yksikön järjestelmien kanssa. Uusien markkinaosapuolten olisi täytettävä yhteensopivuusvaatimukset ennen toiminnan aloittamista.

Velvollisuuteen kuuluisi myös huolehtia toimitettavan tiedon täsmällisyydestä ja virheettömyydestä sekä viipymättömästi oikaista virheellinen tai epätarkka tieto. Velvoite kattaisi sekä osapuolen itsensä muodostaman tiedon että asiakkaiden toimittaman tiedon, mikäli osapuolella on mahdollisuus oikaista se. Keskitetyn tiedonvaihdon yksikön vastuulla olisi oikaista sen järjestelmissä esiintyvät virheet sekä käynnistää tarvittavat oikaisutoimet tilanteissa, joissa ainoastaan tiedon toimittanut osapuoli voi virheen korjata.

Pykälän velvoitteet toteuttaisivat yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan vaatimusta tiedon täsmällisyydestä ja loisivat 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen lakisääteisen oikeusperusteen käsitellä asiakkaiden henkilötietoja vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa. Vetykaupan tiedonvaihto toteutettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti tehokkaasti, yhdenmukaisesti ja oikeasuhtaisesti markkinoiden toiminnan edellyttämällä tavalla.

53 §. *Vetykaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin vetykaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilytysajasta. Säännöksen mukaan vetyalan yrityksen olisi säilytettävä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, vetykaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyvät tiedot kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tieto koskee. Säännöstä sovellettaisiin esimerkiksi vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvien tietojen säilyttämiseen vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä. Jos säilytettävä tieto on henkilötietoa, pykälän säännöstä sovellettaisiin ainoastaan sellaisiin tilanteisiin, joissa kysymyksessä olevien henkilötietojen käsittely perustuisi pykälässä yksilöityjen vetymarkkinalakiin perustuvien velvoitteiden noudattamiseen.

Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, vetykaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyvien tietojen kiinteäksi säilytysajaksi esitetään kuutta vuotta. Ehdotettu säilytysaika perustuisi kirjanpitolaissa (1336/1997) säädettyyn kirjanpitomateriaalin säilytysaikaan. Kuuden vuoden säilytysaika olisi perusteltu, koska vetymarkkinoiden kehittyessä voidaan odottaa muodostuvan vastaavanlaisia pitkiä sopimus- ja toimitussuhteita kuin muillakin energiamarkkinoilla.

Mahdollisissa mittausvirheissä tai taseselvitykseen liittyvissä oikaisuissa on tarve tehdä korjauksia useita vuosia taaksepäin. Lisäksi kulutushistoriatietojen säilyttäminen parantaisi

asiakkaiden mahdollisuuksia seurata omaa vedynkulutustaan ja suunnitella energiatehokkuustoimenpiteitä. Kuuden vuoden säilytysaika mahdollistaisi myös vetyalan yrityksille uusien palveluiden kehittämisen ja vetyjärjestelmän hallinnan luotettavan toteuttamisen.

Jos pykälässä tarkoitettu tieto on luonteeltaan henkilötietoa, päättyisi peruste kyseisten tietojen säilyttämiseen pykälässä määriteltyihin tarkoituksiin kuuden vuoden määräajan jälkeen. Henkilötiedot tulisi tämän ajan päätyttyä poistaa vetyalan yrityksen rekisteristä. On kuitenkin mahdollista, että vetyalan yrityksellä on myös muita kuin pykälässä tarkoitettuja perusteita käsitellä henkilötietoja. Tällaisen perusteen vallitessa ei pykälän säännös estä säilyttämästä kyseisiä henkilötietoja pykälässä säädettyä aikaa kauemmin, jos kyseisen henkilötiedon säilyttäminen on tarpeellista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla (käyttötarkoitussidonnaisuus). Kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot tulee poistaa rekisteristä, kun ne eivät ole enää tarpeellisia (säilytyksen rajoittaminen). Säännösten mukaan niistä voidaan poiketa yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten.

Vetymarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä vetykauppojen selvitys edellyttävät vetyalan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Vetymarkkinalain 18 §:ssä säädettäisiin mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Vetymarkkinalain 25 ja 28 §:ssä säädettäisiin taseselvityksestä ja tasevastuusta. Vetymarkkinalain 51 §:ssä puolestaan säädettäisiin vetykaupan, tasevastuun täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Vetymarkkinalain 52 §:ssä säädettäisiin vetykaupan keskitetystä tiedonvaihdosta.

Mainituissa vetymarkkinalain säännöksissä sekä tässä pykälässä asetettaisiin vetyalan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperusteen käsitellä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa, vetykaupan markkinaprosesseissa, tasevastuun täyttämisessä ja taseselvityksessä myös yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia loppukäyttäjien henkilötietoja pykälässä säädetyn yhtenäisen säilytysajan mukaisesti.

Pykälässä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun perusteen antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan kansallisen liikkumavaran puitteissa yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa, vetykaupan markkinaprosesseissa, tasevastuun täyttämisessä ja taseselvityksessä.

Näiden vetymarkkinalakiin perustuvien velvoitteiden ja tehtävien yhteydessä käsiteltäviä henkilötietoja koskevat mukautukset olisivat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa vetymarkkinoiden toiminnan ja vedyn toimitusketjun varmistamiseksi. Henkilötietojen käsittelyn osalta säännökset kohdistuisivat lähinnä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön, vähittäismyyjiin ja verkonhaltijoihin.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi kohdistua myös henkilötietojen säilytysaikaan ja käyttötarkoitussidonnaisuuteen. Kansallisessa lainsäädännössä toteutettavat mukautukset muodostavat demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen yleisen tietosuoja-

asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa mainittujen tavoitteiden turvaamiseksi, joihin kuuluu muun muassa unionin tai jäsenvaltion yleiseen etuun liittyvien tärkeiden tavoitteiden edistäminen.

Vetymarkkinoiden tehokas toiminta edellyttää yhtenäisiä ja määrämuotoisia tiedonvaihtomenettelyjä sekä niiden yhteydessä tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä. Koska vetyjärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa eri osapuolten välinen tiedonvaihto on olennainen osa toimitusketjun hallintaa, on välttämätöntä, että tietojen säilytys, käsittely ja poistaminen järjestetään yhdenmukaisesti. Henkilötietojen käsittelyä ei ole mahdollista erottaa tiedonvaihdosta ilman, että se vaarantaisi vetymarkkinoiden toimivuuden ja taseselvityksen oikeellisuuden.

54 §. *Loppukäyttäjän oikeus omaa vedyn kulutustaan koskevan tiedon hyödyntämiseen.* Pykälässä säädettäisiin loppukäyttäjän oikeudesta omaa vedyn kulutustaan koskevan tiedon hyödyntämiseen. Ehdotuksen mukaan loppukäyttäjällä olisi oikeus ilman erillistä korvausta saada käyttöönsä vedyn kulutustietonsa, jonka verkonhaltija on kerännyt loppukäyttäjän vedyn käyttökohteen mittauslaitteistosta.

Tieto tulisi luovuttaa vedyn käyttökohde- tai mittauskohtaisesti sellaisessa muodossa, joka vastaa toimialan ja verkonhaltijan yleisesti noudattamaa menettelytapaa. Tietojen luovutusmuodossa tulisi pyrkiä mahdollisimman avoimeen formaattiin, joka olisi laaja-alaisesti hyödynnettävissä eri analyysi- ja ohjausjärjestelmissä. Asiakkaan vastuulle jäisi kuitenkin standardimuotoisen tiedon muokkaaminen omaan käyttötarkoitukseen sopivaksi.

Tieto voitaisiin luovuttaa joko verkonhaltijan mittaustietojärjestelmän välityksellä tai suoraan mittauslaitteistosta, mikäli asiakkaalla olisi käytössään tähän tarkoitukseen soveltuva mittauslaitteisto. Lisäksi loppukäyttäjä voisi antaa muulle taholle oikeuden käyttää tietoa. Mittaustiedon luovuttamiseen muulle kuin loppukäyttäjän vedyn toimittajalle tai taseselvittäjälle tulisi olla asiakkaan tahdonilmaisuun perustuva suostumus.

Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä tietojen muodosta ja tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä, jotta tiedonvaihto olisi yhdenmukaista, turvallista ja edistäisi vetymarkkinoiden toimivuutta.

55 §. *Loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin vetyalan yrityksen hallussa olevan ja loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan mittaus- ja kulutustiedon sekä muun tiedon, jota loppukäyttäjä tarvitsee vedyn toimittajan vaihtamiseen, luovuttamisesta kolmansille osapuolille silloin, kun vetyalan yritys on saanut tiedon haltuunsa suorittaessaan tai täyttäessään tässä laissa säädettyjä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, vetykaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviään tai velvoitteitaan. Liikesalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen luovuttamisesta säädettäisiin lisäksi ehdotetussa 56 §:ssä. Henkilötietojen luovutuksen osalta pykälää sovellettaisiin vain sellaisiin tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuisi vetymarkkinalaissa säädettyjen velvoitteiden noudattamiseen.

Unionin ja kansallisen energialainsäädännön lähtökohtana on, että loppukäyttäjällä on oikeus hyödyntää itseään koskevia kulutus- ja mittaustietoja sekä siirtää nämä tiedot muille toimijoille, esimerkiksi energian toimittajan vaihtamista varten. Samalla periaatteella myös kehittyvillä vetymarkkinoilla loppukäyttäjällä tulisi olla vastaava oikeus vedynkäyttöään koskevien tietojen hallintaan ja luovuttamiseen. Vetyverkonhaltijoille ja muille vetyalan yrityksille asetettaisiin vetymarkkinalaissa velvollisuudet järjestää vedyn toimitusten mittaus, rekisteröinti ja ilmoittaminen markkinaosapuolille.

Pykälän 1 momentin mukaan vetyalan yrityksellä olisi oltava loppukäyttäjän nimenomainen suostumus luovuttaa toiselle loppukäyttäjään yhdistettävissä oleva mittaus- tai kulutustieto, joka koskee loppukäyttäjän vedyn käyttöä, sekä muu tieto, jota loppukäyttäjä tarvitsee vedyn toimittajan vaihtamiseen, jos vetyalan yritys on saanut tiedon haltuunsa vetymarkkinalaissa säädettyjen tehtäviensä suorittamisen yhteydessä. Ottaen huomioon tietojen luonteen luovuttajan olisi pystyttävä todentamaan loppukäyttäjän antama suostumus myös jälkikäteen. Edellytys koskisi myös tilanteita, joissa tieto olisi yhdistettävissä loppukäyttäjään välillisen tunnisteen, kuten käyttökohdetunnuksen, perusteella. Suostumusta ei kuitenkaan edellytettäisi sellaisen tiedon luovuttamiselta, joka ei ole yhdistettävissä yksittäiseen loppukäyttäjään, kuten asianmukaisesti anonymisoiduilta osin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa tietojen luovutus voisi tapahtua ilman loppukäyttäjän suostumusta. Näitä olisivat tilanteet, joissa tiedon luovutus on tarpeen lain tai muun säädöksen mukaisen velvollisuuden täyttämiseksi tai vastaanottajan säädetyn tiedonsaantioikeuden käyttämiseksi. Lisäksi luovutus olisi sallittua, jos se on tarpeen vetyalan yrityksen ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen täyttämiseksi, asiakassuhteen hoitamiseksi tai siihen liittyvän lakisääteisen velvoitteen täyttämiseksi.

Vastaavasti kuin maakaasumarkkinoilla, myös vedyn siirron ja toimituksen keskeytyksiä koskevia tietoja voisi luovuttaa ilman suostumusta, jos se on välttämätöntä rakennuksen, sen osan tai siinä olevan omaisuuden suojelemiseksi vahingoilta, jotka aiheutuvat toimituksen keskeytyksestä, tai jos tieto on tarpeen vahinkojen ja korvausvastuiden selvittämiseksi.

Lisäksi tietojen luovutus olisi mahdollista ilman suostumusta, jos se tapahtuu vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä Tilastokeskukselle tämän lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi tai jos luovutus on tarpeen yleistä energiamarkkinoihin, vetymarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää tieteellistä tutkimusta tai päätöksentekoa palvelevaa viranomaisselvitystä varten. Tieteellisen tutkimuksen olisi täytettävä yleisesti hyväksytyt tutkimuskriteerit, ja viranomaisselvityksen olisi palveltava yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää päätöksentekoa. Tietoja ei kuitenkaan pykälän 2 momentin mukaan saisi tällaisissa tilanteissa luovuttaa siten, että loppukäyttäjä ja tämän sopimuspuoli voitaisiin tunnistaa suoraan. Keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö voisi kuitenkin antaa käyttöoikeuden tietoihin, joissa loppukäyttäjä on tunnistettavissa vain välillisesti, esimerkiksi käyttökohdetunnuksen perusteella. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saisi edelleen luovuttaa ilman keskitetyn tiedonvaihdon yksikön lupaa.

Koska vetyjärjestelmä muodostaa tulevaisuudessa sähkö- ja kaasumarkkinoiden tapaan integroidun kokonaisuuden, jossa eri osapuolten toimitukset, käyttö ja mittaukset kytkeytyvät toisiinsa, on markkinoiden tehokkaan ja luotettavan toiminnan varmistamiseksi välttämätöntä järjestää vedyn toimitusten mittaus, tietojen käsittely ja vedyn toimittajan vaihtamiseen tarvittavien tietojen hallinta yhtenäisten ja määrämuotoisten sääntöjen mukaisesti. Näiden tietojen käsittelyyn liittyvä kansallinen sääntely täydentäisi yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamista vetymarkkinoilla ja varmistaisi tietojen käsittelyn lainmukaisuuden, turvallisuuden ja tarkoitussidonnaisuuden.

56 §. *Salassapitovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto.* Pykälän 1–3 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan, vetyvarastonhaltijan ja vetyterminaalinhaltijan salassapitovelvollisuudesta niiden suorittaessa vetymarkkinalaissa, kaasumarkkina-asetuksessa tai REMIT-asetuksessa tarkoitettuja tehtäviä. Säännöksen tarkoituksena olisi turvata luottamuksellisten tietojen ja liikesalaisuuksien suoja sekä varmistaa, että vetymarkkinoilla toimivat osapuolet voivat luottaa siihen, ettei niiden liikesalaisuuksia tai muita arkaluonteisia tietoja ilmaista sivullisille ilman laissa säädettyä perustetta.

Salassapitovelvollisuus kattaisi asiakkaiden ja muiden verkon käyttäjien liikesalaisuudet sekä sellaiset tiedot, jotka koskevat maanpuolustusta, poikkeusoloihin varautumista ja väestönsuojelua. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, ettei tietoja, joiden ilmaiseminen voisi vahingoittaa tai vaarantaa kansallista turvallisuutta tai kriittisen infrastruktuurin toimintaa, anneta luvattomasti eteenpäin.

Vetyverkonhaltijoiden, varastonhaltijoiden ja terminaalinhaltijoiden tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että ne edellyttävät pääsyä sekä asiakkaiden että muiden verkon käyttäjien kaupallisiin ja teknisiin tietoihin. Samoin kuin maakaasu- ja sähkömarkkinoilla, myös vetymarkkinoiden toiminta todennäköisesti tulee perustumaan osapuolten väliseen laajaan tietojenvaihtoon, jossa käsitellään muun muassa toimitussopimuksiin, tasevastuuseen, kapasiteetin varaukseen ja energiavirtojen hallintaan liittyviä tietoja. Näihin tietoihin sisältyy usein liikesalaisuuksia, joita on suojattava sekä kilpailuneutraliteetin että markkinoiden luottamuksellisuuden turvaamiseksi.

Salassapitovelvollisuus ulottuisi kaikkiin niihin henkilöihin, jotka tehtäviä hoitaessaan saavat tietoonsa asiakkaiden tai muiden verkon käyttäjien liikesalaisuuksia tai muita salassa pidettäviä tietoja. Tämä koskisi verkonhaltijoiden, vetyvarastonhaltijoiden ja vetyterminaalinhaltijoiden toimielinten jäseniä ja varajäseniä sekä heidän palveluksessaan tai toimeksiannostaan työskenteleviä henkilöitä. Pykälän 5 momentin mukaan salassapitovelvollisuus estäisi näitä henkilöitä käyttämästä tietoja omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kuitenkin poikkeusta, jonka mukaan verkonhaltijalla, vetyvarastonhaltijalla ja vetyterminaalinhaltijalla olisi velvollisuus antaa salassa pidettäviä tietoja viranomaiselle, jolla on lain mukaan oikeus niitä saada. Tällaisia viranomaisia voisivat olla esimerkiksi Energiavirasto, Huoltovarmuuskeskus, puolustusviranomaiset tai muut valvontatehtävää hoitavat viranomaiset, joille tiedonsaantioikeus perustuu lakiin.

Säännöksessä mainittu REMIT-asetus sisältää energian tukkumarkkinoiden eheyden ja läpinäkyvyyden turvaamista koskevat vaatimukset. Asetuksen tavoitteena on estää sisäpiirikauppa ja markkinoiden manipulointi energian tukkumarkkinoilla. Asetuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi tietyt tiedot on toimitettava valvontaviranomaisille, kuten Energiavirastolle ja ACER:lle. Pykälä ei siten rajoittaisi tällaisten tietojen toimittamista viranomaisille silloin, kun se on asetuksessa säädetty.

11 luku Toimintojen eriyttäminen

57 §. *Velvollisuus eriyttää vetyliiketoiminnat*. Pykälässä säädettäisiin vetyalan yritysten velvollisuudesta eriyttää vetyliiketoiminnot toisistaan sekä vetyalaan kuulumattomista liiketoiminnoista. Eriytettävät toiminnot olisivat vetyverkkotoiminta, vetyterminaalitoiminta ja vedyn varastointitoiminta. Koska kyse on vetyalaa koskevasta lainsäädännöstä, säännöksillä voidaan puuttua vain vetyliiketoiminnan asemaan. Alan yrityksillä voi kuitenkin olla merkittäviä muita toimintoja. Tällaisessa tapauksessa vetyliiketoiminnot tulisi eriyttää yrityksen muusta toiminnasta ottamatta kantaa siihen, miten tämä muu toiminta järjestetään laskentatoimen osalta.

Eriyttämisvelvoitteen tavoitteena on lisätä vetyliiketoiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä estää ristiinsubventiota eri liiketoimintojen välillä. Ristiinsubventiolla tarkoitetaan sitä, että monopolin asemassa harjoitetun toiminnan tuotoilla tuettaisiin kilpailuilla markkinoilla tapahtuvaa toimintaa. Eriyttämisen tarkoituksena on varmistaa, että verkko- ja infrastruktuuritoiminnot, joihin sovelletaan säänneltyä hinnoittelua tai joilla on luonnollisen monopolin piirteitä, pysyvät selkeästi erillään kilpailullisista toiminnoista.

Eriyttämisvelvoitteen asettaminen vetyliiketoiminnalle perustuu kaasumarkkinadirektiiviin. Koska vetymarkkinat ovat vasta muodostumassa, eriyttämisvelvoitteen asettaminen jo tässä vaiheessa on tärkeää markkinoiden uskottavuuden ja tasapuolisten kilpailuedellytysten varmistamiseksi. Sääntelyn avulla voidaan ennalta ehkäistä kilpailun vääristymiä ja luoda selkeät organisatoriset ja taloudelliset rajat eri liiketoimintojen välille.

58 §. *Eriyttämisvelvollisuuden sisältö.* Pykälässä säädettäisiin siitä, mitä eriyttäminen tarkoittaa käytännössä. Eriyttämisellä tarkoitettaisiin sitä, että tilikausittain laaditaan tuloslaskelma ja tase kullekin eriytettävälle vetyliiketoiminnolle sekä yhdistetty tuloslaskelma ja tase muille yrityksen harjoittamille liiketoiminnoille.

Tuloslaskelman ja taseen tulisi olla johdettavissa yrityksen kirjanpidosta, ja ne olisi laadittava kirjanpitolain (1336/1997) säännösten mukaisesti. Tällä on tarkoitus varmistaa, että eri liiketoimintojen tulokset ja taloudellinen asema ovat läpinäkyvästi erotettavissa toisistaan ja että tiedot ovat vertailukelpoisia kirjanpidon yleisten periaatteiden kanssa.

Taseen laatiminen on tärkeää sen varmistamiseksi, että mahdollinen ristiinsubventio eri liiketoimintojen välillä tulisi näkyviin ja sen havaitseminen olisi helpompaa. Näin voidaan estää se, että vetyverkkotoiminnan tai muiden säänneltyjen toimintojen varoilla tuettaisiin kilpailullisilla markkinoilla harjoitettua toimintaa.

59 §. *Kunnallisen laitoksen eriyttäminen*. Kunnallisen vetyliiketoimintaa harjoittavan laitoksen kirjanpidollisella eriyttämisellä kunnasta on tarkoitus selventää kunnan ja sen vetyliiketoimintaa harjoittavan laitoksen välistä taloudellista suhdetta. Pykälän mukaan vetyliiketoimintaa harjoittavan kunnallisen laitoksen kirjanpito tulisi tilikausittain eriyttää kunnan muusta kirjanpidosta sekä kunnan muiden laitosten kirjanpidosta. Lisäksi laitokselle edellytettäisiin laadittavaksi oma tuloslaskelma ja tase.

Kunnallisen vetyliiketoiminnan kirjanpidollinen eriyttäminen voitaisiin toteuttaa joko muodostamalla siitä erillinen yhteisö tai kirjanpidollisesti eriytetty liiketoiminta. Kirjanpidollisesti eriytetty liiketoiminta voitaisiin toteuttaa esimerkiksi muodostamalla kunnallisesta laitoksesta kuntalain (410/2015) 9 luvun mukainen liikelaitos, joka noudattaa kuntalain kirjanpitoa koskevia säännöksiä.

60 §. *Eriytettyjen tilinpäätösten laatiminen.* Pykälässä säädettäisiin eriytettyjen tilinpäätösten laatimisessa noudatettavista yleisperiaatteista vetyliiketoimintaa harjoittaville yrityksille. Eri vetyliiketoimintojen liiketapahtumat ja tase-erät sekä vetyliiketoimintojen yhteiset tulot ja menot sekä yhteiset tase-erät olisi kirjattava laskennallisesti eri toiminnoille tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Näin varmistettaisiin, että kustannusten ja tuottojen kohdentaminen eri liiketoimintoihin tapahtuisi mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja läpinäkyvästi.

Pykälän 3 momentin mukaisesti poistojen tulisi perustua hankintamenoihin. Kun eriytetty tilinpäätös laaditaan ensimmäistä kertaa, käyttöomaisuuden hankintamenot sisällytetään siihen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyinä. Näin varmistetaan, että eriytetty kirjanpito kuvastaa asianmukaisesti käyttöomaisuuden todellista arvoa ja poistojen vaikutusta.

Valitun eriyttämismenettelyn jatkuvuuden turvaamiseksi edellytettäisiin, että samaa menettelyä noudatetaan johdonmukaisesti tilikaudesta toiseen, jollei sen muuttamiseen ole perusteltua syytä. Muutoksista olisi tällöin annettava selvitys eriytetyn tilinpäätöksen yhteydessä.

Eriytettyjen tilinpäätösten läpinäkyvyyden parantamiseksi pykälässä edellytettäisiin lisäksi, että liitetiedoissa ilmoitetaan kaikki olennaiset liiketoimet, jotka on tehty omistussuhteessa olevien yritysten kanssa. Tällä varmistettaisiin, että mahdolliset etuyhteystoimien vaikutukset vetyliiketoiminnan tulokseen ja taseeseen ovat helpommin arvioitavissa.

61 §. *Eriytettyjen tilinpäätösten tarkastaminen.* Pykälässä säädettäisiin vetyalan yrityksen, kunnan tai kunnallisen laitoksen tilintarkastajien velvollisuudesta tarkastaa eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat, taseet ja niiden liitetiedot osana yhteisön, kunnan tai laitoksen lakisääteistä tilintarkastusta. Tilintarkastajien olisi annettava tilintarkastuskertomuksessa lausunto siitä, ovatko eriytettyjen toimintojen laskelmat ja tiedot tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaiset.

Eriytettyjen toimintojen tilinpäätösten tarkastusvelvollisuus sisältyisi osaksi lakisääteistä tilintarkastusta, eikä se edellyttäisi erillistä tarkastusmenettelyä. Energiavirastolla olisi kuitenkin mahdollisuus valvontatehtävänsä puitteissa tarkastaa, että eriytetyt tuloslaskelmat, taseet ja liitetiedot on laadittu lain edellyttämällä tavalla

62 §. *Eriytettyjen tilinpäätösten julkaiseminen.* Pykälässä säädettäisiin vetyliiketoimintojen eriytettyjen tilinpäätösten julkisuudesta. Tilinpäätökset tulisi liittää tulisi liittää vetyliiketoimintaa harjoittavan yrityksen viralliseen tilinpäätökseen. Tilinpäätöstietojen julkisuus mahdollistaa sen, että asiakkaat ja kilpailijat voivat arvioida, onko sovellettu hinnoittelu ollut kohtuullista.

63 §. *Eriyttämistä koskevat täydentävät säännökset.* Pykälässä säädettäisiin vetyliiketoimintojen eriyttämistä koskevien tarkempien säännösten ja määräysten antamisesta sekä poikkeusmahdollisuudesta eriyttämisvelvoitteesta.

Vetyalan yritysten eriyttämistoimenpiteiden helpottamiseksi ja yhtenäisen menettelyn luomiseksi työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa yksityiskohtaisemmat säännökset toimintojen eriyttämisestä edellisten pykälien mukaisesti. Asetuksella voitaisiin säätää muun muassa perusteista, joiden mukaan tulot ja menot sekä tase-erät kirjataan eri liiketoiminnoille, eriytettyjen tuloslaskelmien ja taseiden kaavasta sekä niihin sisällytettävistä lisätiedoista.

Energiavirasto voisi määrätä, että eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat ja taseet lisätietoineen sekä näitä toimintoja harjoittavien yritysten tilinpäätökset tulee toimittaa virastolle. Näin varmistettaisiin, että viranomaisella on riittävät tiedot valvoa lain mukaisten eriyttämisvelvoitteiden ja hinnoitteluperiaatteiden noudattamista.

Energiavirasto voisi myös perustellusta syystä myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksen lain edellyttämästä tavasta eriyttää toiminnot, jos eriyttäminen lain vaatimusten mukaisesti olisi yrityksen toiminnan tai rakenteen vuoksi kohtuutonta. Tällöin virasto antaisi hakemuksen perusteella päätöksen lain vaatimasta eriyttämistavasta poikkeavasta menettelystä.

VI OSA Vetysopimukset

12 luku Vetysopimuksia koskevat säännökset

Lain 2 §:n soveltamisalasäännöksen mukaan luvun säännöksiä sovellettaisiin vain vähittäismyyntiin ja vedyn jakeluun.

64 §. *Loppukäyttäjälle ennen vedyntoimitussopimuksen tekemistä annettavat tiedot*. Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjän velvollisuudesta antaa loppukäyttäjälle ennen

vedyntoimitussopimuksen tekemistä tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista hinnoittelu- ja muista vaihtoehdoista.

Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että loppukäyttäjällä on riittävät ja selkeät tiedot sopimuksen sisällöstä ennen sopimuksen tekemistä, jotta tämä voi tehdä tietoon perustuvan päätöksen toimitussopimuksen ehdoista ja mahdollisista vaihtoehdoista. Säännös perustuu kaasumarkkinadirektiivin 11 artiklan 3 kohdan vaatimuksiin, joiden mukaan sopimusehtojen on oltava oikeudenmukaiset, etukäteen tiedossa ja esitettävä loppukäyttäjille selkeällä ja yksiselitteisellä kielellä.

Tiedot olisi annettava ennen sopimuksen tekemistä myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen osapuolen välityksellä. Tämä on tärkeää erityisesti tilanteissa, joissa loppukäyttäjä tekee sopimuksen välittäjän tai myyntialustan kautta, jotta loppukäyttäjälle turvataan vastaava tiedonsaanti ja suoja kuin suorassa neuvottelutilanteessa toimittajan kanssa.

65 §. *Vedyntoimitussopimukseen sisällytettävät tiedot.* Pykälässä säädettäisiin niistä vähimmäistiedoista, jotka loppukäyttäjän ja vähittäismyyjän väliseen vedyntoimitussopimukseen on sisällytettävä. Säännöksellä pannaan täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 11 artiklan 3 kohdan mukaiset vaatimukset, jotka koskevat loppukäyttäjien oikeutta saada selkeät, ajantasaiset ja olennaiset tiedot vedyntoimitussopimuksista ja niiden ehdoista.

Pykälän 1 momentin mukaan loppukäyttäjän vedyntoimitussopimuksessa olisi oltava vähintään pykälässä luetellut tiedot. Luettelo vastaa pääosin direktiivin 11 artiklan 3 kohdan a–j alakohdissa tarkoitettuja tietoja. Näiden tietojen tarkoituksena on varmistaa, että loppukäyttäjillä on riittävät tiedot toimittajasta, tarjotusta palvelusta, sopimuksen kestosta, hinnoitteluperusteista, palvelun laadusta, saatavilla olevista valitusmenettelyistä ja muista sopimuksen kannalta olennaisista seikoista.

Sopimuksessa olisi muun muassa ilmoitettava vedyn toimittajan nimi ja yhteystiedot sekä tiedot tarjotusta suorituksesta ja sen laadusta. Tämä on tarpeen loppukäyttäjän oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyttämiseksi sekä sen varmistamiseksi, että loppukäyttäjä tietää, minkälaista palvelua häneltä laskutetaan. Lisäksi sopimuksessa olisi kuvattava mahdolliset ylläpitopalvelut, joita vedyn toimitukseen liittyy, sekä menettelyt, joiden kautta loppukäyttäjä voi saada tietoja sovellettavista maksuista ja palvelumaksuista.

Sopimuksessa olisi oltava tiedot myös sopimuksen kestosta ja sen päättämistä ja uusimista koskevista ehdoista. Näin turvataan loppukäyttäjän oikeus tietää sopimussuhteen ehdot ja sen mahdollinen kesto sekä mahdollisuus arvioida, onko sopimus määräaikainen vai toistaiseksi voimassa oleva.

Lisäksi sopimuksessa olisi ilmoitettava mahdolliset korvaus- ja hyvitysmenettelyt siltä varalta, että palvelun laatu poikkeaa sovitusta. Tämä vastaa direktiivin 11 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettua velvoitetta.

Jos vedyn toimitukseen liittyy ympäristönsuojelun tason tai hiilidioksidipäästöjen vähentämisen edistäminen olennaisena tekijänä, vähittäismyyjän olisi esitettävä selkeät ja todennettavat sitoumukset, ja uusiutuvan tai vähähiilisen vedyn osalta kaasun sertifiointi.

Pykälän 1 momentin 8 ja 9 kohdat koskisivat tiedottamista valitus- ja riidanratkaisumenettelyistä sekä kuluttajien oikeuksista. Tällä varmistetaan, että loppukäyttäjä tietää, miten valituksen voi tehdä ja miten riita-asiat voidaan saattaa tuomioistuimen ulkopuoliseen käsittelyyn.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaan sopimuksessa olisi tarvittaessa ilmoitettava myös tiedot vedyn toimitukseen sidottujen tai siihen yhdistettyjen tuotteiden tai palvelujen tarjoajasta ja niiden hinnasta. Tämä on tarpeen, jotta loppukäyttäjä ymmärtää mahdolliset sopimukseen sisältyvät lisäpalvelut ja niiden kustannusvaikutukset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimittajan velvollisuudesta antaa loppukäyttäjälle yksi selkeä ja ytimekäs yhteenveto sopimuksen keskeisistä ehdoista. Säännöksellä täytettäisiin direktiivin vaatimus, jonka mukaan toimittajien on käytettävä yleiskielen termejä ja annettava loppukäyttäjälle helposti ymmärrettävä yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista. Yhteenvedon tarkoituksena on lisätä sopimusten vertailtavuutta ja parantaa loppukäyttäjän mahdollisuuksia arvioida eri toimittajien tarjouksia.

66 §. *Kuluttajille suunnatut vedyntoimitusehdot*. Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjän velvollisuudesta laatia kuluttajille suunnattuja yleisiä sopimusehtoja sekä niiden sisältöä ja esittämistapaa koskevista vaatimuksista. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 11 artiklan 3 kohdan toinen alakohta, jossa edellytetään, että sopimusehtojen on oltava oikeudenmukaiset ja etukäteen tiedossa, ja että loppukäyttäjille on annettava tarvittavat tiedot ennen sopimuksen tekemistä myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen osapuolen välityksellä. Lisäksi ennen sopimuksen tekemistä olisi annettava tiedot sellaisten tuotteiden tai palvelujen tarjoajasta, jotka on sidottu tai yhdistetty kaasuntoimitukseen, ja kyseisten tuotteiden tai palvelujen hinnasta.

Pykälän mukaan vähittäismyyjällä, joka markkinoi vetyä kuluttajille, olisi oltava kuluttajia koskevat yleiset sopimusehdot. Velvollisuus varmistaa, että vähittäismyyjillä on tällaiset yleiset ehdot, edistää markkinoiden läpinäkyvyyttä ja helpottaa kuluttajien mahdollisuuksia vertailla eri vähittäismyyjien tarjoamia sopimuksia. Lisäksi pykälän mukaan sopimusehtojen olisi oltava oikeudenmukaiset, mikä tarkoittaa, että niissä ei saisi olla ehtoja, jotka sisältäisivät kuluttajalle kohtuuttomia velvoitteita suhteessa vähittäismyyjän oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Ehtojen arvioinnissa sovellettaisiin myös kuluttajansuojalain (38/1978) 4 luvun säännöksiä kohtuuttomista sopimusehdoista ja niiden tulkinnasta.

Pykälän mukaan sopimusehtojen olisi oltava kuluttajamyönteisiä, selkeitä ja yksiselitteisiä, ja ne olisi julkaistava. Tämä tarkoittaa, että ehtojen tulisi olla helposti saatavilla esimerkiksi vähittäismyyjän verkkosivuilla, ja niiden kielen olisi oltava ymmärrettävää ilman oikeudellista asiantuntemusta. Velvoite julkaista ehdot edistäisi avoimuutta ja ehkäisisi sopimussuhteiden väärinkäytöksiä. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että kuluttaja ymmärtää koko sopimuksen taloudellisen kokonaisuuden ja voi arvioida, onko sopimus hänelle sopiva.

67 §. *Vedyn liittymissopimuksen tekeminen.* Pykälässä säädettäisiin vedyn liittymissopimuksen tekemisestä ja sen muodosta. Pykälän mukaan liittymissopimus olisi tehtävä kirjallisesti. Lisäksi säädettäisiin, että liittymissopimuksessa on sovittava liittymän toimitusajankohdasta. Tämä on tarpeen sen varmistamiseksi, että jakeluverkonhaltijan ja liittyjän vastuut ja aikataulut ovat selkeästi määriteltävissä. Toimitusajankohdan kirjaaminen sopimukseen edistäisi toimitusvarmuutta ja helpottaisi mahdollisten erimielisyyksien ratkaisemista liittymisen toteuttamisesta.

68 §. *Vedyntoimitussopimuksen irtisanomismaksu.* Pykälässä säädettäisiin vedyntoimitussopimuksen irtisanomismaksusta. Pykälän mukaan, jos loppukäyttäjä irtisanomalla määräaikaisen vedyntoimitussopimuksen rikkoo sopimusta, irtisanomisesta saisi periä irtisanomismaksun vain, jos siitä on sopimuksessa nimenomaisesti sovittu.

Irtisanomismaksun olisi oltava oikeasuhteinen eikä se saisi ylittää vähittäismyyjälle sopimuksen ennenaikaisesta päättymisestä aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota. Vähittäismyyjällä olisi

todistustaakka suorasta taloudellisesta tappiosta. Jos irtisanomismaksua ei ole sovittu tietyn suuruiseksi, sopimusehdoissa olisi määriteltävä irtisanomismaksun määräytymisperusteet. Vähittäismyyjän olisi loppukäyttäjän pyynnöstä annettava viipymättä ja maksutta yksiselitteinen tieto tapauskohtaisesta irtisanomismaksun suuruudesta ennen sopimuksen irtisanomista.

Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 12 artiklan 3 kohta, jonka mukaan asiakkaalta voidaan periä irtisanomismaksu vain, jos tämä irtisanoo vapaaehtoisesti määräaikaisen, kiinteähintaisen toimitussopimuksen ennen määräajan päättymistä ja jos maksusta on sovittu sopimuksessa selkeästi ja vapaaehtoisesti.

69 §. *Vedyntoimitussopimuksen irtisanomisaika.* Pykälässä säädettäisiin, että toistaiseksi voimassa olevan vedyntoimitussopimuksen irtisanomisaika olisi kuluttajalle kaksi viikkoa ja muulle loppukäyttäjälle enintään kolme kuukautta sekä vähittäismyyjälle kolme kuukautta.

Säännöksellä turvattaisiin loppukäyttäjän mahdollisuus irtisanoa vedyntoimitussopimus kohtuullisessa ajassa ja siten vaihtaa vähittäismyyjää ilman tarpeetonta viivytystä. Vastaavasti vähittäismyyjälle säädetty pidempi irtisanomisaika mahdollistaisi sopimussuhteen hallitun päättämisen ja tarvittavien järjestelyjen toteuttamisen.

Säännös perustuisi kaasumarkkinadirektiivin 12 artiklan 6 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että asiakkailla on oikeus irtisanoa kaasuntoimitussopimuksensa lyhyellä varoitusajalla.

70 §. *Vedyn jakelun keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä.* Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa vedyn jakelu voisi keskeytyä vähittäismyyjästä johtuvasta syystä. Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ei saisi keskeyttää vedyn jakelua kuluttajalle ennen kuin kuluttajalle on ilmoitettu jakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Lisäksi jakeluverkonhaltijan olisi huolehdittava siitä, että kuluttajalle toimitetaan vetyä vähintään kolmen viikon ajan siitä, kun ilmoitus odotettavissa olevasta keskeytyksestä on lähetetty.

Säännöksen tarkoituksena on turvata kuluttajan vedynsaanti myös tilanteissa, joissa vähittäismyyjän toiminta häiriintyy tai päättyy. Tällaisia tilanteita voisivat olla esimerkiksi vähittäismyyjän maksuvaikeudet, konkurssi tai muut olosuhteet, joiden vuoksi vedyn hankinta tai jakelupalvelu ei jatku normaalisti. Jakeluverkonhaltija voisi näissä tilanteissa järjestää vedyn toimituksen itse tai sopia sen hoitamisesta toisen vähittäismyyjän kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan kuluttajan olisi korvattava jakeluverkonhaltijalle vedyn toimittamisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Vetyä ei välttämättä toimitettaisi samoilla ehdoilla kuin aiemmin vähittäismyyjän kautta. Jos kuluttaja ja jakeluverkonhaltija eivät pääse yksimielisyyteen korvauksen määrästä, Energiavirasto määräisi kohtuullisen korvauksen suuruuden.

71 §. *Vedyn jakelun tai vedyn toimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjästä johtuvasta syystä.* Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin loppukäyttäjän sopimusrikkomukset oikeuttavat vedyn jakelun ja vedyn toimituksen keskeyttämiseen. Vedyn jakelu ja vedyn toimitus kuluttajalle voitaisiin keskeyttää vain tässä pykälässä mainittujen sopimusrikkomusten vuoksi. Tällaisia sopimusrikkomuksia olisivat maksujen laiminlyönnit sekä muut olennaiset sopimusrikkomukset. Muita olennaisia sopimusrikkomuksia voisivat olla esimerkiksi loppukäyttäjän tekemät turvallisuusvaatimusten vastaiset vetyasennukset tai -laitteet, jotka aiheuttaisivat vaaraa tai häiriötä jakeluverkonhaltijan laitteistolle tai muille vedyn käyttäjille.

Vedyn jakelun ja vedyn toimituksen keskeyttäminen voi johtaa loppukäyttäjän kannalta kohtuuttomiin seurauksiin. Tilanne voi olla erityisen vaikea, jos keskeytyksen vuoksi asunnon lämmitys lakkaa kylmänä vuodenaikana. Maksuvaikeuksissa olevat henkilöt eivät aina pysty hoitamaan laskujaan viipymättä tai saamaan tukea niiden maksamiseen, vaikka siihen olisi tahtoa.

Tämän vuoksi pykälän 2 momentin mukaan, jos maksun laiminlyönti on johtunut kuluttajan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen syyn vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään (*heikossa asemassa oleva asiakas*), vedyn jakelun tai vedyn toimituksen saisi keskeyttää aikaisintaan 60 päivän kuluttua maksun eräpäivästä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta voitaisiin keskeyttää vedyn jakelu tai toimitus lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana aikaisintaan 120 päivän kuluttua erääntyneen maksun eräpäivästä, jos asunnon lämmitys on riippuvainen vedystä. Tällöin loppukäyttäjälle jäisi kohtuullinen aika järjestää raha-asiansa ja suorittaa erääntyneet maksut.

Vähittäismyyjä tai jakeluverkonhaltija voisi kuitenkin periä erääntyneet maksut tavanomaista perintämenettelyä käyttäen, vaikka vedyn jakelua tai vedyn toimitusta ei saisi maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää.

Pykälän 4 momentin mukaan sen 1 momenttia sovellettaisiin muuhun loppukäyttäjään kuin kuluttajaan vain, jos muuta ei johdu sopimuksesta, sopijapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppatavasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä sopijapuolia sitovana.

72 §. *Vähittäismyyjän asiakkaiden valitusten käsittely.* Pykälässä säädettäisiin loppukäyttäjän oikeudesta hyvään palvelun laatuun sekä vähittäismyyjän velvollisuudesta käsitellä valitukset asianmukaisesti.

Loppukäyttäjällä olisi oikeus saada vähittäismyyjältä palvelua, joka täyttää hyvän laadun vaatimukset.

Vähittäismyyjän olisi lisäksi huolehdittava siitä, että loppukäyttäjän tekemät valitukset käsitellään yksinkertaisesti, oikeudenmukaisesti ja ripeästi. Tällä varmistettaisiin, että asiakkaiden oikeusturva toteutuu tehokkaasti ja että valitusten käsittely ei muodostu kohtuuttomaksi tai viivästy. Säännös vastaisi sisällöllisesti kaasumarkkinadirektiivin 11 artiklan 9 kohtaa.

13 luku Laskutus

Lain 2 §:n soveltamisalasäännöksen mukaan luvun säännöksiä sovellettaisiin vain vähittäismyyntiin ja vedyn jakeluun.

73 §. *Loppukäyttäjän laskutusta koskevat yleiset vaatimukset.* Pykälään ehdotetaan säädettäväksi kaasumarkkinadirektiivin 16 artiklaan perustuvat säännökset laskutusta ja laskutustietoja koskeviksi yleisiksi vaatimuksiksi.

Pykälän 1 momentin mukaan loppukäyttäjän laskun ja laskutustietojen olisi oltava täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, selkeitä, ytimekkäitä ja käyttäjäystävällisiä. Laskutustiedot olisi esitettävä tavalla, joka helpottaa loppukäyttäjän vertailumahdollisuuksia eri vähittäismyyjien välillä. Loppukäyttäjän olisi lisäksi saatava erillisestä pyynnöstä selkeä ja ymmärrettävä selvitys siitä, mistä tämän lasku muodostuu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että loppukäyttäjän olisi saatava laskunsa ja laskutustietonsa maksutta. Maksuttomuuden vaatimus koskisi vetymarkkinoilla vastaavasti kuin sähkömarkkinoilla vetyalan yrityksen peruslaskutusta. Maksuttomuus ei kuitenkaan koskisi loppukäyttäjästä johtuvia maksumuistutuksia ja perintälaskuja eikä loppukäyttäjän pyytämiä lisäpalveluja, kuten ylimääräisten laskutustietojen tai laskukopioiden toimittamista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että loppukäyttäjälle olisi tarjottava mahdollisuus saada laskunsa ja laskutustietonsa sähköisinä. Säännöksellä edistettäisiin sähköistä asiointia ja parannettaisiin laskutuksen saavutettavuutta. Samalla mahdollistettaisiin ympäristöystävällisemmät ja kustannustehokkaammat toimintatavat vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jos loppukäyttäjän ja vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan välisessä sopimuksessa on sovittu myöhemmin tiettynä ajankohtana tapahtuvasta tuotteen tai hinnan muutoksesta taikka alennuksesta, olisi muutos ja sen voimaantulon ajankohta ilmoitettava loppukäyttäjän laskussa. Säännöstä sovellettaisiin tilanteisiin, joissa muutoksen ajankohdasta on sovittu jo sopimusta tehtäessä, kuten määräaikaisen alennuksen tai kiinteän hinnan päättyessä.

74 §. *Laskutustiedot*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin keskeisimmistä laskussa esitettävistä tiedoista, joiden perusteella loppukäyttäjä voi ymmärtää laskutuksensa muodostumisen ja vertailla eri vähittäismyyjien tarjouksia. Laskussa olisi muun ohella ilmoitettava palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot, maksettava hinta ja sen eräpäivä, laskutuksen perusteena käytettävät mitatut suureet tai niiden perusteella muodostetut yhdistetyt suureet, erittely hinnan muodostumisesta sekä sopimuksen voimassaoloaika.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuilla laskutuksen perusteena käytettävillä yhdistetyillä suureilla, jotka muodostetaan mitattavien suureiden perusteella, tarkoitettaisiin esimerkiksi vedyn toimitusten selvityksessä käytettäviä, verkonhaltijan mittaustietojen perusteella määritettyjä netotettuja kulutusmääriä tai muita yhdisteltyjä suureita, jotka kuvaavat loppukäyttäjän todellista vedynkulutusta laskutuskaudella.

Pykälän 2 momentin mukaan loppukäyttäjän laskussa olisi eriteltävä toisistaan vedyn toimituksen osuus, verkkomaksun osuus sekä verojen, veronluonteisten maksujen ja muiden maksujen osuus. Erittelyssä olisi käytettävä kaasun ja vedyn hintoja koskevista Euroopan tilastoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/1952 vahvistettuja mainittujen maksukomponenttien yhteisiä määritelmiä. Säännöksen tavoitteena olisi mahdollistaa vertailukelpoisuus eri jäsenvaltioiden vetymarkkinoiden laskutusrakenteiden välillä sekä edistää hinnanmuodostuksen läpinäkyvyyttä.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos loppukäyttäjän vedyn toimituksen ja jakelupalvelun laskutus tapahtuu yhteisellä laskulla, olisi laskussa eriteltävä erikseen jakeluverkonhaltijaa ja vähittäismyyjää koskevat tiedot sekä näiden saatavat.

Pykälässä tarkoitettu mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa. Vetyverkonhaltijoiden ja vetyalan yritysten väliset liiketoimintaprosessit sekä toimitusten selvitys edellyttävät laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa, minkä vuoksi on tarpeen varmistaa, että laskutuksessa ja taseselvityksessä käsiteltävät mittaustiedot perustuvat yhdenmukaisiin, tietosuojaa ja markkinoiden toimivuutta turvaaviin sääntöihin.

75 §. *Vedyn käytön vertailutiedot.* Pykälässä säädettäisiin kaasumarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan 1.3 alakohtaan perustuen loppukäyttäjälle annettavista vedynkäytön vertailutiedoista.

Pykälässä edellytetyt vedynkäytön vertailutiedot voitaisiin antaa joko loppukäyttäjän laskussa tai sen liitteenä. Pykälän 2 momentin mukaan ne voitaisiin vaihtoehtoisesti asettaa loppukäyttäjän saataville myös vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan verkkosivuilla. Viimeksi mainitussa tapauksessa loppukäyttäjän laskussa olisi tällöin annettava selkeät ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava vertailu hänen kuluneen laskutusjaksonsa ja edeltävän vuoden saman ajanjakson vedynkulutuksesta graafisessa muodossa. Momentin 2 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava vertailu vastaavan loppukäyttäjäryhmän keskimääräisen loppukäyttäjän kanssa. Tällainen vertailu tarjoaa loppukäyttäjälle mahdollisuuden arvioida omaa kulutustasoaan suhteessa muihin samankaltaisiin käyttäjiin.

Momentin 3 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava energianeuvonnan yhteystiedot, mukaan lukien verkkosivujen osoite, jolta loppukäyttäjä voi saada tietoa energiaa käyttävien laitteiden ja järjestelmien energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä. Näin varmistettaisiin, että loppukäyttäjillä on riittävät tiedot ja keinot vedyn käytön tehostamiseen ja kulutuksen vähentämiseen

Pykälän 3 momentin mukaan vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voisivat osoittaa vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi. Tämä mahdollistaa sen, että vertailutiedot voidaan tuottaa ja toimittaa loppukäyttäjälle tehokkaasti ja yhdenmukaisesti keskitetyn tietojärjestelmän kautta.

Pykälässä tarkoitettu mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa. Vetymarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä vedyn toimitusten selvitys edellyttävät vetyalan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Vetyverkonhaltijoille ja muille vetyalan yrityksille asetettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperustan käsitellä vertailutietojen tuottamiseen ja luovuttamiseen tarvittavia mittaus- ja kulutustietoja.

76 §. *Muut laskulla annettavat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin kaasumarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan 1.2 alakohtaan perustuen loppukäyttäjän laskussa annettavasta lisäinformaatiosta, joka liittyy loppukäyttäjän oikeuksiin ja niiden toteutumisen tukemiseen vedyn vähittäismarkkinoilla.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava tiedot käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä sekä riitojenratkaisuelinten yhteystiedot. Tällä varmistettaisiin, että loppukäyttäjä tietää, mihin hän voi kääntyä erimielisyyksien ilmetessä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava tiedot hänen sopimukseensa liittyvästä mahdollisuudesta vaihtaa vedyn vähittäismyyjää sekä sen vaikutuksista. Säännöksen tarkoituksena olisi lisätä markkinoiden läpinäkyvyyttä ja edistää kilpailua. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava tiedot palvelupisteistä, joissa loppukäyttäjien saatavilla on tarvittavat tiedot heidän oikeuksistaan, voimassa olevasta lainsäädännöstä sekä riitatilanteissa käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Palvelupisteellä tarkoitettaisiin ensisijaisesti kuluttajaneuvontaa. Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot voitaisiin asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Tällöin loppukäyttäjän laskussa olisi annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn tietoihin. Näin mahdollistettaisiin tiedon tarjoaminen kustannustehokkaasti ja digitaalisesti, samalla säilyttäen loppukäyttäjän oikeus helppoon tiedonsaantiin

77 §. *Energiaviraston norminantovaltuus.* Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston laskujen tarkempaa sisältöä ja muotoa koskevasta norminantovaltuudesta. Ehdotuksen mukaan Energiavirasto voisi antaa lain 74–76 §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta. Tällainen tarkempi sääntely olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että vetyalan toimijoiden loppukäyttäjille antamat tiedot olisivat yhdenmukaisia, selkeitä ja vertailukelpoisia keskenään.

Norminantovaltuudella varmistettaisiin myös se, että tietosisällöt ja esitystavat voitaisiin tarvittaessa päivittää vastaamaan muuttuvia unionin lainsäädännön vaatimuksia tai teknologisia kehitystarpeita ilman, että siihen tarvitaan lainmuutosta. Energiaviraston määräyksillä voitaisiin siten edistää vetymarkkinoiden kehittymistä, läpinäkyvyyttä ja loppukäyttäjän tiedonsaantia koskevien oikeuksien tehokasta toteutumista.

78 §. *Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestäminen.* Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestämisestä. Pykälällä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin liitteen I 2 kohdan säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittama vety ja loppukäyttäjän jakelupalvelu olisi laskutettava tosiasiallisen mitatun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Säännös koskisi laskutuksen ajallista tiheyttä, ei mittauksen aikaväliä, joka määräytyisi muun lainsäädännön tai toiminnanharjoittajan ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen perusteella. Sanamuodossa käytettäisiin ilmaisua tosiasiallinen mitattu määrä sen varmistamiseksi, että säännös kattaisi myös muut mahdolliset laskutuksen perusteena käytettävät mitattavat suureet, kuten esimerkiksi paineen tai tehon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta sopia tasaerälaskutuksesta. Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittaman vedyn ja loppukäyttäjän jakelupalvelun laskutus saisi perustua loppukäyttäjän arvioituun todennäköiseen vuotuiseen vedyn kulutukseen perustuviin tasasuuruisiin maksueriin, jos tästä on sovittu loppukäyttäjän kanssa. Toimitettu vety tai jakelupalvelu olisi tällöin laskutettava vähintään neljä kertaa vuodessa siten, että vuotuinen kokonaislaskutus perustuisi tosiasialliseen mitattuun määrään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että laskutus saisi perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen silloin, kun toimitettua vetyä ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi. Säännöksellä varmistettaisiin, että laskutus voi jatkua myös teknisten häiriöiden aikana, eikä laskutus esty mittaustiedon tilapäisen puuttumisen vuoksi.

Pykälän 4 momentin mukaan vähittäismyyjän olisi toimitettava loppulasku loppukäyttäjälle kuuden viikon kuluessa siitä, kun vedyn toimitus loppukäyttäjälle on päättynyt. Säännöksen tavoitteena on turvata loppukäyttäjän oikeus ajantasaiseen ja kohtuullisessa ajassa saatavaan laskutukseen toimitussuhteen päättyessä.

79 §. *Vähittäismyyjän laskujen maksutavat.* Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjän velvollisuudesta tarjota loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Vähittäismyyjän olisi tarjottava loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saisi olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Säännöksen tavoitteena on turvata loppukäyttäjille monipuoliset ja oikeudenmukaiset mahdollisuudet laskujen maksamiseen ilman, että maksutapojen ehdot asettavat eri asiakasryhmiä perusteettomasti eriarvoiseen asemaan.

Jos vähittäismyyjä tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, ennakkomaksun olisi perustuttava riittävissä määrin kuluttajan arvioituun vuotuiseen vedyn kulutukseen. Säännöksellä varmistettaisiin, ettei ennakkomaksujärjestelmää käytettäisi tavalla, joka johtaisi kuluttajien perusteettomaan ennakkorahoitusvelvollisuuteen tai muulla tavoin asettaisi ennakkomaksujärjestelmän piirissä olevat kuluttajat epäedulliseen asemaan. Ennakkomaksujärjestelmän tulisi siten heijastaa todellista kulutusta ja perustua tasapainoiseen maksuperusteeseen. Mahdollisten ennakkomaksujärjestelmien soveltamisessa olisi noudatettava kuluttajansuojalain ja yleisen sopimusoikeuden periaatteita, mukaan lukien kohtuullisuus- ja syrjimättömyysvaatimukset.

VII OSA Valvonta ja seuraamukset

14 luku Ohjaus ja valvonta

80 §. *Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisista ja niiden tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä olisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta. Ministeriön vastuulle kuuluisi siten vetymarkkinoiden toimintaa ja lain toimeenpanoa koskeva yleinen strateginen ohjaus sekä lain soveltamisen seuranta.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi valvoa vetymarkkinalain ja sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä vetymarkkinalain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Energiaviraston suorittamasta valvonnasta sekä sen toimivaltuuksista ja eräistä seuraamuksista säädettäisiin erikseen energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Pykälän 3 momentin mukaan kuluttaja-asiamies valvoisi 12 luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

15 luku Seuraamukset

81 §. *Vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset.* Pykälän 1 momentissa annettaisiin vahingonkorvausvelvollisuutta selventävät säännöt niiden tilanteiden varalta, että lain 13 §:n liittämisvelvollisuutta, 14 §:n siirto- ja jakeluvelvollisuutta tai 71 §:n vedyn jakelun tai vedyn toimituksen keskeyttämistä loppukäyttäjästä johtuvasta syystä koskevia säännöksiä rikottaisiin.

Vetyverkonhaltija saattaisi ehdotetun 13 §:n liittämisvelvoitteen vastaisesti kieltäytyä liittämästä vedynkäyttöpaikkoja, vedyn tuotantolaitteistoja, vetyvarastoja, vetyterminaaleja tai muita vetyverkkoja omaan verkkoonsa kohtuullista korvausta vastaan tai myymästä siirto- tai jakelupalveluja laissa säädetyillä ehdoilla. Samoin vähittäismyyjä saattaisi ehdotetun 71 §:n säännösten vastaisesti kieltäytyä toimittamasta asiakkaalle vetyä tai keskeyttää toimituksen ilman lain edellyttämää perustetta. Osapuolten välille ei tällöin välttämättä olisi vielä ehtinyt syntyä sopimussuhdetta. Toiselle osapuolelle voi verkonhaltijan tai vähittäismyyjän menettelystä aiheutua vahinkoa, joka on useimmiten taloudellista vahinkoa ilman yhteyttä henkilö- tai esinevahinkoon. Pykälän mukaan verkonhaltija tai vähittäismyyjä olisi velvollinen korvaamaan virheellisestä menettelystään toiselle aiheutuneen vahingon. Vahingonkorvauskanne nostettaisiin käräjäoikeudessa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vahingonkorvauslakia (412/1974) ei sovellettaisi 12 §:ssä säädetyn verkon kehittämisvelvollisuuden vastaisella menettelyllä aiheutettuun vahinkoon. Koska yleisten periaatteiden mukaan vahingonkorvauslaki tulisi muutoin sovellettavaksi, jos verkonhaltija rikkoo vetymarkkinalaissa säädettyä velvoitetta, olisi verkon

kehittämisvelvollisuuden luonteinen säännös tarpeen sulkea vahingonkorvausvastuun ulkopuolelle.

82 §. *Luvaton vetyverkkotoiminnan harjoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin luvattomasta vetyverkkotoiminnan harjoittamisesta. Luvattomasta tai luvassa asetettujen ehtojen vastaisesta vetyputken tai vety-yhdysputken rakentamisesta taikka vetyverkkotoiminnan harjoittamisesta voitaisiin tuomita sakkoon, jollei teosta säädettäisi muussa laissa ankarampaa rangaistusta.

83 §. *Salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Lain 56 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta säädettäisiin rangaistus, joka tuomittaisiin rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaisesti. Laissa tarkoitetun salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovellettaisiin teon vakavuusasteesta riippuen joko salassapitorikosta tai -rikkomusta koskevaa rangaistussäännöstä.

Rikoslain 38 luku koskee tieto- ja viestintärikoksia. Luvun 1 §:ssä säädetään salassapitorikoksesta ja 2 §:ssä salassapitorikkomuksesta. Salassapitorikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Salassapitorikkomuksesta voidaan tuomita sakkoa. Vetyverkonhaltijoina, vetyterminaalinhaltijoina ja vetyvarastonhaltijoina sekä markkinaosapuolina saattaa toimia paitsi yksityisessä omistuksessa olevia yhtiö- tai osuuskuntamuodossa toimivia yrityksiä, myös kuntien liikelaitoksia. Julkisyhteisöjen palveluksessa oleviin henkilöihin ei kuitenkaan ole tarvetta ulottaa ankarampaa rangaistusuhkaa kuin yksityisten yritysten palveluksessa oleviin henkilöihin, koska vetymarkkinalaissa salassapitovelvollisuuden piiriin säädetyt tehtävät ovat yhteisiä kaikille vetymarkkinoilla toimiville yrityksille niiden oikeudellisesta asemasta riippumatta, eikä tehtäviin useimmiten liity varsinaisesti julkisen vallan käyttöä. Tämän vuoksi samaa rangaistussäännöstä sovellettaisiin kaikkiin salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluviin henkilöihin riippumatta siitä, ovatko nämä julkisyhteisön vai yksityisen yhteisön palveluksessa

VIII OSA Erinäiset säännökset

16 luku Erinäiset säännökset

84 §. *Kunnan oikeus harjoittaa vetyliiketoimintaa*. Pykälässä säädettäisiin kunnalle oikeus harjoittaa vetyliiketoimintaa alueellaan ja sen ulkopuolella.

84 a §. *Olemassa olevia vetyverkkoja koskevat poikkeukset.* Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston toimivallasta myöntää poikkeuksia tietyistä vetyverkkotoimintaa koskevista velvoitteista niin sanotuille vanhoille jakeluverkonhaltijoille, jotka ovat aloittaneet vetyverkkotoiminnan ennen kaasumarkkinadirektiivissä asetettua ajankohtaa. Säännöstä sovellettaisiin ainoastaan jakeluverkkoihin, ei siirtoverkkoihin.

Poikkeusmahdollisuus perustuu kaasumarkkinadirektiivin 51 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat sallia sääntelyviranomaisen myöntää poikkeuksia direktiivissä ja kaasumarkkinaasetuksessa säädetyistä velvoitteista vetyverkoille, jotka kuuluivat vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen 4.8.2024. Pykälän tarkoituksena on panna tämä unionin säännös täytäntöön kansallisesti.

Energiavirasto voisi poikkeushakemuksen perusteella vapauttaa jakeluverkonhaltijan tietyistä velvoitteista, kuten liittämisvelvollisuudesta, jakeluvelvollisuudesta, verkkoon pääsyä koskevista velvoitteista, hinnoittelun ja myyntiehtojen sääntelystä, oikeudellisesta eriyttämisestä, keskitetyn tiedonvaihdon velvoitteista sekä tietyistä unionin asetuksessa säädetyistä kolmannen osapuolen verkkoonpääsyä koskevista palveluvelvoitteista. Tarkoituksena on mahdollistaa

olemassa olevien, rajallisten jakeluverkkojen joustava toiminta ja vaiheittainen siirtyminen uuden vetymarkkinasääntelyn piiriin.

Poikkeus olisi voimassa toistaiseksi, mutta Energiaviraston olisi seurattava sen edellytysten täyttymistä. Poikkeus voitaisiin peruuttaa, jos verkonhaltija hakee poikkeuksen peruuttamista, jos poikkeuksen kohteena olevaa verkkoa laajennetaan olennaisesti tai se liitetään toiseen vetyverkkoon taikka jos poikkeuksen soveltamisen jatkaminen vaarantaisi kilpailun tai markkinoiden toiminnan Suomessa tai unionissa.

Lisäksi Energiaviraston olisi seitsemän vuoden välein, 1 momentissa tarkoitetun poikkeuksen myöntämisestä lukien, julkaistava arvio poikkeusten vaikutuksista kilpailuun, vetyinfrastruktuurin kehittämiseen ja markkinoiden toimintaan.

85 §. *Eristyneellä alueella sijaitsevan jakeluverkonhaltijan poikkeus.* Pykälässä säädettäisiin poikkeuksesta jakeluverkonhaltijan oikeudellista eriyttämistä koskevista vaatimuksista eristyneillä alueilla sijaitsevien jakeluverkkojen osalta. Pykälän 1 momentin mukaan 37 a §:n 1–3 momentissa säädettyjä jakeluverkonhaltijan oikeudellista eriyttämistä koskevia vaatimuksia ei sovellettaisi jakeluverkonhaltijaan, jonka jakeluverkko sijaitsee Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1059/2003 yhteisestä tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistöstä (NUTS) mukaisilla Kainuun (NUTS 3 FI1D8), Lapin (NUTS 3 FI1D7) tai Pohjois-Pohjanmaan (NUTS 3 FI1D9) alueilla. Poikkeuksen soveltamisaika olisi 15 vuotta siitä, kun jakeluverkonhaltijan vetyverkkolupa on tullut lainvoimaiseksi, kuitenkin enintään 31.12.2044 saakka.

Poikkeuksen soveltaminen päättyisi ennen määräajan täyttymistä myös, jos jakeluverkko ulotettaisiin eristyneen alueen ulkopuolelle tai se liitettäisiin eristyneen alueen ulkopuolella sijaitsevaan vetyverkkoon. Säännöksellä varmistettaisiin, että poikkeusta sovelletaan vain aidosti eristyneisiin alueisiin, joilla markkinatoiminnan tai verkkojen yhdistämisen edellytykset eivät vielä ole toteutuneet.

Energiaviraston olisi julkaistava myönnetty vetyverkkolupa ja ilmoitettava se Euroopan komissiolle. Ilmoitusvelvollisuudella varmistettaisiin unionin tiedonsaanti poikkeusten soveltamisesta ja mahdollistettaisiin komission seuranta unionin sisämarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiaviraston olisi joka seitsemäs vuosi jakeluverkon käyttöönotosta lukien tai komission perustellusta pyynnöstä julkaistava arvio poikkeuksen vaikutuksista kilpailuun, vetyinfrastruktuurin kehittämiseen ja markkinoiden toimintaan. Säännöksellä varmistettaisiin, että poikkeuksen vaikutuksia arvioidaan säännöllisesti ja että poikkeuksen jatkuminen ei estäisi vetymarkkinoiden tai infrastruktuurin kehittymistä. Jos Energiavirasto arvioinnin perusteella toteaisi, että poikkeuksen soveltamisen jatkaminen saattaisi estää kilpailua tai vaikuttaa kielteisesti vetyinfrastruktuurin tehokkaaseen käyttöönottoon tai vetymarkkinoiden kehitykseen Suomessa tai unionissa, viraston olisi päätöksellään peruutettava poikkeus. Näin varmistettaisiin, että poikkeus säilyy perusteltuna vain niin kauan kuin sen taustalla olevat alueelliset ja rakenteelliset perusteet ovat olemassa.

86 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädetään muutoksenhausta. Muutoksenhakuun sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia ja siinä säädettyä menettelyä siltä osin kuin muutoksenhausta ei ole annettu erityissäännöksiä vetymarkkinalaissa tai energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista poikkeavat prosessuaaliset menettelyt Energiaviraston päätöksiä koskevassa muutoksenhaussa perustuvat kaasumarkkinadirektiivin säännöksiin sääntelyviranomaisen toimivaltuuksista ja säännöksiin asioiden käsittelystä sääntelyviranomaisessa.

Keskeisenä periaatteena Energiaviraston päätöksiä koskevan muutoksenhaun osalta olisi, että muutoksenhaku perustuisi vetymarkkinalain muutoksenhakusäännökseen niissä tilanteissa, joissa Energiavirasto on tehnyt päätöksensä vetymarkkinalaissa olevan yksilöidyn toimivaltuutensa perusteella. Energiaviraston tehtävänä on lisäksi valvoa vetymarkkinalain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä vetymarkkinalain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Energiaviraston valvontatoimivaltuuksista, seuraamuksista ja pakkokeinoista sekä Energiaviraston valvonta-asioissa tekemien päätösten muutoksenhausta säädettäisiin energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Siten muutoksenhaku niihin päätöksiin, jotka koskevat vetyalan yritysten vetymarkkinalakiin ja sen nojalla annettuihin säännöksiin perustuvien velvoitteiden noudattamista, sekä Energiaviraston toimi- ja markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvien päätösten muutoksenhaku tapahtuisivat ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain säännösten perusteella.

Energiaviraston vetymarkkinalaissa yksilöidyn toimivallan perusteella tekemiin päätöksiin haettaisiin muutosta ensiasteessa joko markkinaoikeudelta tai hallinto-oikeudelta. Valitustie ohjattaisiin hallinto-oikeuteen vetyalan yritysten toimilupia koskevien päätösten osalta. Markkinaoikeuteen valitustie puolestaan ohjattaisiin Energiaviraston edellisiä kiinteämmin markkinavalvontaan liittyvien ja valvottavien yritysten markkina-asemaan vaikuttavien päätösten osalta. Tämä mahdollistaisi taloudellista sääntelyä ja markkinavalvontaa koskevan asiantuntemuksen keskittämisen myös muutoksenhakutuomioistuimeen. Päätöksiä, joissa valitustie ohjattaisiin markkinaoikeuteen, olisivat esimerkiksi vetyalan yritysten velvoitteisiin myönnettäviä poikkeuksia koskevat päätökset. Näissä tilanteissa olisi perusteltua, että valituksen käsittelisi sama tuomioistuin, joka käsittelisi poikkeuksen kohteena olevien velvoitteiden noudattamiseen liittyviä valvontatoimia koskevien päätösten muutoksenhaun.

Hallintolain 7 a luvussa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ei sovellettaisi Energiaviraston tähän lakiin perustuviin päätöksiin. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltamiselle sääntelyasioissa ei ole käytännön perusteita, koska Energiaviraston päätökset eivät ole näissä asioissa massaluonteisia tai summaarisia päätöksiä. Sääntelyyn ja markkinavalvontaan liittyvät asiat ovat lisäksi pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi Energiavirasto soveltaa päätösprosessissaan ennakkotarkistusmenettelyä asiaan liittyvien tosiseikkojen osalta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Energiaviraston vetymarkkinalain nojalla tekemään päätökseen haettaisiin pääsääntöisesti muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Markkinaoikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Energiavirasto on kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen tarkoittama sääntelyviranomainen. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemissä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi sisällytettäväksi niihin vetymarkkinalaissa tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Energiaviraston 2 luvun (*vetyverkonhaltijoiden nimeäminen*) sekä 43 §:n (*vetyterminaalinhaltijan nimeäminen*) ja 46 §:n (*vetyvarastonhaltijan nimeäminen*) nojalla tekemään päätökseen ja Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta,

saisi kuitenkin hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Näin ollen hallinto-oikeus toimisi ensiasteen muutoksenhakutuomioistuimena erityisesti niissä asioissa, jotka koskevat verkko- ja infrastruktuuritoimijoiden nimeämistä koskevia hallinnollisia päätöksiä.

Energiaviraston toimivaltuuksista vetymarkkinalain valvonnassa, rikkomusten ja laiminlyöntien seuraamuksista sekä hallinnollisista pakkokeinoista säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotettaisiin säännöstä siitä, milloin muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen on säädetty energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Säännöksen mukaan muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee vetymarkkinalain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston sähkömarkkinalain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valituslupamenettelyä sovellettaisiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa hallinto-oikeuden päätöksiin tehtävissä valituksissa.

87 §. *Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus.* Pykälässä säädettäisiin erityissäännös Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätösten täytäntöönpanosta. Ehdotetussa 86 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, ellei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että markkinoiden toimivuus ja valvonnan tehokkuus eivät vaarannu, vaikka päätöksestä olisi tehty valitus. Muut päätökset, joita ei ole erikseen mainittu, olisivat täytäntöönpanokelpoisia oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019)yleisten säännösten mukaisesti.

17 luku Vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurien rakentamista ja käyttöä koskevia lupamenettelyjä koskevat säännökset

88 §. *Täydentävät säännökset vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentamista ja käyttöä koskevista lupamenettelyistä*. Pykälässä säädettäisiin muualla lainsäädännössä vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentamista ja käyttöä koskevista lupamenettelyistä annettuja säännöksiä täydentäviä säännöksiä. Pykälän säännöksillä täytäntöönpantaisiin kaasumarkkinadirektiivin 8 artiklan säännöksiä siltä osin kuin niistä ei ole säädetty muualla lainsäädännössä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että toimivaltaisen lupaviranomaisen olisi lupamenettelyssä otettava huomioon vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurin merkitys vedyn sisämarkkinoille. Tämä varmistaisi, että lupamenettelyssä arvioidaan hankkeen vaikutus kansalliseen ja EU:n vedyn toimitusketjun toimivuuteen ja markkinoiden kilpailuun. Pykälän 1 momentin 2 alakohdassa säädettäisiin lupaviranomaisen velvollisuudesta edistää vedyn markkinajärjestelyä ja infrastruktuurin käyttöoikeuden selkeyttä, energiatehokkuus etusijalle -periaatteen noudattamista sekä unionin ilmasto- ja energiatavoitteiden ja Suomen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman ja pitkän aikavälin strategian toteutumista. Momentti korostaisi lupamenettelyn roolia yhteiskunnallisten ja ympäristötavoitteiden edistäjänä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lupamenettelyjen aikarajoista siten, että kaikkien lupamenettelyjen loppuunsaattaminen olisi toteutettava kahden vuoden kuluessa siitä, kun luvan hakija on toimittanut kaikki vaaditut asiakirjat ja selvitykset. Momentissa säädettäisiin myös mahdollisuudesta pidentää määräaikaa enintään yhdellä vuodella poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella. Tämä takaisi lupamenettelyn ennakoitavuuden sekä joustavuuden erityistapauksissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa komissiolle päätökset, joilla lupahakemus on evätty. Momentti lisäisi läpinäkyvyyttä ja tukisi vedyn sisämarkkinoiden yhtenäisyyttä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin pykälän soveltamisalan rajoituksesta. Pykälän säännöksiä ei sovellettaisi lupiin, joita koskee RED II -direktiivin 15 ja 15b–17 artikla. Säännöksellä varmistettaisiin, että RED II -direktiivin mukaiset erityismenettelyt säilyvät voimassa.

89 §. *Vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentaminen tai käyttö maakaasun verkkoinfrastruktuurin rakentamista tai käyttöä koskevan luvan tai maankäyttöoikeuden perusteella*. Pykälässä säädettäisiin muualla lainsäädännössä vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentamista ja käyttöä koskevista maankäyttöoikeuksista annettuja säännöksiä täydentäviä säännöksiä. Pykälän säännöksillä täytäntöönpantaisiin kaasumarkkinadirektiivin 8 artiklan 9, 10 ja 15 kohtien säännöksiä siltä osin kuin niistä ei ole säädetty muualla lainsäädännössä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että maakaasualan yritykselle myönnetyn maakaasun verkkoinfrastruktuurin rakentamista tai käyttöä koskevan luvan haltijalla olisi oikeus hyödyntää kyseistä lupaa vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentamiseen tai käyttöön. Säännös mahdollistaisi olemassa olevan lupa- ja infrastruktuurikehyksen joustavan käytön vedyn siirrossa ja tukee siirtymistä vähähiilisiin energiaratkaisuihin. Lisäksi säädettäisiin, että luvan haltijan oikeus ei rajoittaisi toimivaltaisen lupaviranomaisen mahdollisuutta peruuttaa lupa, mikäli vetyinfrastruktuuri ei täytä unionin tai kansallisen lainsäädännön teknisiä turvallisuusvaatimuksia. Säännöksellä varmistettaisiin, että turvallisuus- ja sääntelyvaatimukset säilyvät etusijalla vetyinfrastruktuurin hyödyntämisessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että maakaasuputkiston ja muun verkko-omaisuuden rakentamista ja käyttöä koskevia voimassa olevia maankäyttöoikeuksia sovelletaan myös vedyn kuljettamiseen tarkoitettuun putkistoon ja muuhun verkko-omaisuuteen. Säännöksellä helpotettaisiin vetyputkistojen toteuttamista olemassa olevien oikeuksien pohjalta, vähentäen tarpeettomia hallinnollisia esteitä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin pykälän soveltamisalan rajoituksesta. Pykälän säännöksiä ei sovellettaisi lupiin, joita koskee RED II -direktiivin 15 ja 15b–17 artikla. Säännöksellä varmistettaisiin, että RED II -direktiivin mukaiset erityismenettelyt säilyvät voimassa.

18 luku Voimaantulo

90 §. *Voimaantulo.* Pykälä sisältäisi voimaantulosäännöksen.

91 §. *Vetymarkkinoiden sääntelyn täyttä käyttöönottoa koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin vetymarkkinoiden sääntelyn täyden käyttöönottoon liittyvistä siirtymäsäännöksistä. Lueteltuja lain säännöksiä sovellettaisiin vasta 1.1.2033 alkaen, kaasumarkkinadirektiivin salliessa kyseiset poikkeukset.

Siirtymäaika on tarpeen, sillä vetyverkkojen ja vetymarkkinoiden infrastruktuuri ja toimintamallit ovat vielä kehittymässä. Ajanjakso antaa markkinaosapuolille mahdollisuuden valmistautua uusiin velvoitteisiin ja varautua keskitettyihin järjestelyihin, kuten verkkoon pääsyyn, tasevastuuseen, hinnoitteluun ja tiedonvaihtoon.

92 §. *Vetyverkkoon pääsyä koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin siirtymäsäännöksistä, jotka koskevat pääsyä vetyverkkoon. Verkkoonpääsy perustuisi siirtymäaikana neuvotteluun perustuvaan verkkoopääsymalliin. Pykälän 1 momentin mukaan vetyverkonhaltijan

olisi neuvoteltava verkkoonsa pääsystä sekä lisäpalveluiden käyttöoikeudesta 31.12.2032 saakka. Määräaika mahdollistaa vetymarkkinoiden asteittaisen kehittymisen ja varautumisen verkon avautumiseen. Verkonhaltijan olisi julkaistava tiedot käytettävissä olevasta siirto- tai jakelukapasiteetista ja lisäpalveluista sekä ilmoitettava niistä Energiavirastolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin neuvottelujen vilpittömyydestä ja edellytettäisiin sopimusehtojen, tariffien ja menetelmien olevan kohtuullisia ja syrjimättömiä.

Pykälän 3 momentti edistäisi markkinoiden läpinäkyvyyttä ja tasapuolista pääsyä verkkoon sekä loisi pohjan vetyverkkojen tehokkaalle ja kilpailua edistävälle käytölle. Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja olisi julkaistava.

93 §. *Vetyvaraston ja putkilinjavarastoinnin käyttöoikeutta koskeva siirtymäsäännös*. Pykälässä säädettäisiin vetyvaraston ja putkilinjavarastoinnin käyttöoikeuksien siirtymäsäännöksistä vetymarkkinoiden kehittämisen alkuvaiheessa. Vetyvaraston ja putkilinjavarastoinnin käyttöoikeusmenettely perustuisi siirtymäaikana neuvotteluun perustuvaan verkkoopääsymalliin. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että vetyvaraston haltijat ja verkonhaltijat neuvottelevat käyttöoikeuksista vilpittömässä mielessä, kapasiteetin rajoissa ja teknisesti sekä taloudellisesti perustellusti 31.12.2032 saakka.

Säännöksen tarkoituksena olisi edistää markkinoiden läpinäkyvyyttä ja tasapuolista pääsyä vetyvarastoihin ja putkilinjavarastointiin. Käyttöoikeuksien neuvotteluissa määriteltäisiin sopimusehdot, tariffit ja menettelytavat, joita olisi sovellettava kohtuullisesti ja syrjimättömästi. Tämä tukisi tehokkaan, kilpailua edistävän ja luotettavan vetyjärjestelmän toimintaa.

Pykälän 3 momentissa velvollisuudesta julkaista tiedot käytettävissä olevasta kapasiteetista ja tarjottavista lisäpalveluista sekä ilmoittaa niistä Energiavirastolle. Julkaiseminen ja säännöllinen vuosittainen päivitys lisäisivät markkinoiden ennakoitavuutta ja luotettavuutta, ja mahdollistaisi käyttäjien sekä asiakkaiden osallistumisen toimitusehtojen valmisteluun. Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja olisi julkaistava.

8.2 Laki kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala*. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisala. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan maakaasun siirtoverkonhaltijoiden lisäksi myös vedyn siirtoverkonhaltijoita. Lakia sovellettaisiin 1) maakaasun siirtoverkonhaltijaan, jolla on omistuksessaan tai hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa maakaasun siirtoverkkoa, 2) vedyn siirtoverkonhaltijaan, jolla on omistuksessaan tai hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa vedyn siirtoverkkoa, 3) elinkeinonharjoittajaan, joka on esittänyt uskottavan suunnitelman maakaasun siirtoverkon rakentamisesta ja maakaasuverkkotoiminnan aloittamisesta maakaasun siirtoverkossa ja 4) elinkeinonharjoittajaan, joka on esittänyt uskottavan suunnitelman vedyn siirtoverkon rakentamisesta ja vetyverkkotoiminnan aloittamisesta vedyn siirtoverkossa. Elinkeinonharjoittaja voisi siten hakea siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista jo ennen kuin se aloittaa verkkotoiminnan harjoittamisen kaupallisesti.

Maakaasuun rinnastettaisiin laissa nesteytetty maakaasu sekä muu kaasu, joka koostuu pääasiassa metaanista, mukaan lukien biometaani, tai muun tyyppinen kaasu, joka on syötetty maakaasuverkkoon.

Soveltamisalan laajentaminen vetyverkonhaltijoihin olisi tarpeen, jotta myös vetymarkkinoiden ja vetyinfrastruktuurin sääntely voidaan toteuttaa yhdenmukaisesti maakaasumarkkinoita koskevan lainsäädännön kanssa.

2 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin laissa esiintyviä termejä. Lain termistö määriteltäisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi kaasumarkkinadirektiivin sekä maakaasumarkkinalain ja vetymarkkinalain määritelmien kanssa. Siten kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain määritelmiä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti kaasumarkkinadirektiivin, maakaasumarkkinalain ja vetymarkkinalain määritelmien kanssa.

3 §. *Siirtoverkkotoiminnan eriyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin maakaasun ja vedyn siirtoverkkotoiminnan eriyttämisestä siten, että siirtoverkonhaltija olisi eriytettävä lain vaatimusten mukaisesti maakaasun tai sähkön tuotannosta ja toimittamisesta. Eriyttäminen varmistaa, että siirtoverkkoa hallinnoidaan syrjimättömästi.

Pykälän 1 momentissa siirtoverkonhaltijalle asetettaisiin vaatimus omistaa se siirtoverkko, jossa se harjoittaa siirtoverkkotoimintaa. Tämä omistusvelvoite olisi erityisen tärkeä siirtoverkonhallinnan riippumattomuuden varmistamiseksi, ja se perustuu kaasumarkkinadirektiivin 60 artiklan mukaiseen tosiasialliseen eriyttämiseen (TSO-malli). Tosiasiallisesti eriytetty siirtoverkonhaltija toimii itsenäisesti, ja sen päätöksenteko on riippumatonta maakaasun tai vedyn tuotannosta ja toimittamisesta. Tosiasiallinen eriyttäminen on katsottu tehokkaimmaksi tavaksi taata syrjimätön toimintaympäristö markkinatoimijoille. Mallissa siirtoverkon omistaja nimetään siirtoverkonhaltijaksi ja siltä edellytetään riippumattomuutta maakaasun, sähkön ja vedyn toimituksiin ja tuotantoon liittyvistä intresseistä. Mallissa maakaasun, sähkön ja vedyn tuottajat ja toimittajat luopuvat osinkoa lukuun ottamatta kaikista muista omistukseen liittyvistä oikeuksistaan siirtoverkossa.

Vaatimus poikkeaisi muista maakaasu- ja vetyverkoista siinä, että muiden kaasuverkkojen osalta verkonhaltija voisi harjoittaa maakaasu- tai vetyverkkotoimintaa myös vuokraamassaan kaasuverkossa. Siirtoverkonhaltijan osalta vaatimus siirtoverkon omistamisesta perustuisi siihen, että Suomi on valinnut kumotun maakaasumarkkinadirektiivin eriyttämismalleista direktiivin 9 artiklan mukaisen tosiasiallisen eriyttämisen. Sama valinta tehtäisiin nyt myös vedyn siirtoverkkojen osalta. Vaatimus maakaasu- tai vetyverkon omistamisesta rajoittuisi ainoastaan siirtoverkkoon. Jos siirtoverkonhaltija harjoittaisi maakaasu- tai vetyverkkotoimintaa myös muussa verkossa, ei tähän verkkoon kohdistettaisi omistusvaatimusta.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos vedyn siirtoverkonhaltija on osa maakaasun tai sähkön siirto- tai jakelutoimintaa harjoittavaa yritystä, sen olisi oltava riippumaton ainakin oikeudellisen muotonsa osalta. Oikeudellisen muodon erillisyydellä tarkoitetaan, että mainittuja liiketoimintoja varten olisi muodostettava erillisinä oikeushenkilöinä toimivat yritykset. Tämä varmistaa, että myös vetyverkkojen hallinnassa noudatettaisiin samoja riippumattomuuden ja syrjimättömyyden periaatteita kuin maakaasuverkkojen osalta, mikä luo pohjan vetymarkkinoiden luotettavalle ja kilpailua edistävälle toiminnalle.

4 §. *Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus*. Pykälässä säädettäisiin siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta ja sen varmistamisesta, ettei siirtoverkonhaltijan organisaatiossa ja päätöksenteossa synny ristiriitaa etujen tai määräysvallan käytön suhteen maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittaviin yrityksiin nähden.

Tosiasiallisen eriyttämisen tavoitteena on turvata siirtoverkonhaltijan riippumattomuus ja siten mahdollistaa syrjimätön pääsy siirtoverkkoon kaikille markkinaosapuolille. Tämä varmistaa

tasapuoliset toimintaedellytykset markkinoilla ja ehkäisee tilanteita, joissa siirtoverkonhaltijan päätöksenteko voisi suosia omaan tuotanto- tai toimitustoimintaan liittyvää yritystä.

Tosiasiallisen eriyttämisen mallissa siirtoverkonhaltija omistaisi siirtoverkon. Maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimitusta harjoittavat yritykset eivät saisi käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa siirtoverkonhaltijassa taikka äänivaltaa siirtoverkonhaltijoiden toimielimissä taikka asettaa jäseniä siirtoverkonhaltijoiden toimielimiin. Rajoitus koskisi henkilöitä, joilla on määräysvalta taikka oikeus käyttää äänivaltaa tai oikeus nimittää jäseniä toimielimiin tuotantoa tai toimitusta harjoittavassa yrityksessä ja päinvastoin siirtoverkonhaltijassa. Kaasumarkkinadirektiivissä sähkön tuotantoa tai toimitusta harjoittavat yritykset rinnastettaisiin säännöstä sovellettaessa maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimitusta harjoittaviin yrityksiin. Sama henkilö ei voisi tulla nimetyksi siirtoverkonhaltijan ja tuotantoa tai -toimitusta harjoittavan yrityksen toimielimiin.

Pykälän 1 momentin mukaan siirtoverkonhaltijan olisi varmistettava, että sen organisaatiossa ja päätöksenteossa samalla henkilöllä tai henkilöillä ei olisi oikeutta suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä ja käyttää suoraan tai välillisesti siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden määräysvaltaa taikka 3 momenttiin ehdotettuja oikeuksia, joita ovat oikeus käyttää äänivaltaa, nimittää hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä sekä oikeus enemmistöosuuden omistamiseen. Samalla henkilöllä tai henkilöillä ei myöskään olisi oikeutta käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä tai käyttää suoraan tai välillisesti 3 momentissa tarkoitettuja oikeuksia maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden. Samalla tai samoilla henkilöillä ei myöskään olisi oikeutta nimittää siirtoverkonhaltijan hallintoneuvoston, hallituksen tai siirtoverkonhaltijaa lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä tai käyttää suoraan tai välillisesti 3 momenttiin ehdotettuja oikeuksia maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vertikaalisesti integroituneelle yritykselle asetettavista lisävaatimuksista. Vertikaalisesti integroituneiden yritysten osalta pykälän 2 momentti edellyttää selvitystä siitä, ettei siirtoverkonhaltijan henkilöstön hallussa olevia kaupallisesti arkaluonteisia tietoja ole siirretty tuotanto- tai toimitusyrityksille, eikä siirtoverkonhaltijan tehtäviä hoitanutta henkilöstöä ole siirretty tuotanto- tai toimitusyrityksiin. Tämä varmistaa riippumattomuuden säilymisen myös yritysjohdon ja henkilöstön tasolla.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin 1 momentissa tarkoitetut oikeudet. Kaasumarkkinadirektiivi edellyttää varmistamaan, ettei oikeutta käyttää äänivaltaa tai oikeutta nimittää hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä siirtoverkonhaltijan organisaatiossa ja päätöksenteossa taikka siirtoverkonhaltijan enemmistöosuuden omistamista käyttäisi 1 momentissa tarkoitettu henkilö tai henkilöt.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta valtion tai muun julkisen elimen osalta. Tosiasiallisen eriyttämisen mallin rajoitukset koskisivat muodollisesti ainoastaan omistukseen liittyvien valtaoikeuksien käyttämistä. Osakeomistusta ja niihin liittyviä oikeuksia saada taloudellisia etuuksia siirtoverkonhaltijoista ei olisi rajoitettu. Rajoituksiin kohdistuisi lisäksi joitakin poikkeuksia. Määräysvallan, äänivallan sekä nimitysvallan rajoitukset eivät koskisi valtiota tai muuta julkista elintä, kuten kuntaa, jos tämä olisi asettanut kaksi erillistä julkista elintä vastaamaan toisaalta siirtoverkonhaltijan ja toisaalta tuotanto- tai myyntiyrityksen asioista. Valtion tapauksessa kyseessä saattaisi olla esimerkiksi kaksi eri ministeriötä. Mikäli valtio tai muu

julkinen elin olisi tässä pykälässä tarkoitettu henkilö, kahta erillistä julkista elintä, jotka käyttäisivät määräysvaltaa yhtäältä siirtoverkonhaltijassa tai siirtoverkossa ja toisaalta maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä, ei katsottaisi 1 momenttia sovellettaessa samaksi henkilöksi tai henkilöiksi. Sama luonnollinen henkilö ei kuitenkaan voisi edustaa kahta erillistä julkista elintä, eikä sama luonnollinen henkilö voisi valtion tai muun julkisen elimen edustajana osallistua sekä maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavan yrityksen toimintaan että siirtoverkonhaltijan toimintaan käyttäen molemmissa 1 momentissa kuvattua määräysvaltaa.

Pykälää tulisi soveltaa yhdenmukaisesti kaasumarkkinadirektiivin 60 artiklan eriyttämisvaatimusten kanssa.

2 luku Riippumattomuuden varmentaminen

5 §. *Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen*. Pykälässä säädettäisiin menettelystä siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi. Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus tulisi varmentaa ehdotettujen 3 ja 4 §:n sekä kaasumarkkina-asetuksen 14 artiklan mukaista menettelyä noudattaen. Kaasumarkkina-asetuksen mukaisen varmennusmenettelyn tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltiot panevat siirtoverkkojensa eriyttämistä ja riippumattomuutta koskevat säännökset täytäntöön yhtenäisin kriteerein koko unionissa. Tämä varmistettaisiin varmennusmenettelyyn liittyvällä komission lausunnolla, joka kansallisen sääntelyviranomaisen olisi otettava mahdollisimman tarkasti huomioon päätöstä tehdessään. Siirtoverkonhaltijoiden olisi haettava riippumattomuuden varmennusta kansalliselta sääntelyviranomaiselta eli Energiavirastolta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ehdotetun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta hakea siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista. Tämän lisäksi siirtoverkonhaltijalle, jonka riippumattomuus on aiemmin varmennettu, säädettäisiin kaasumarkkina-asetuksen vaatimusten mukaisesti velvollisuus ilmoittaa Energiavirastolle kaikista siirtoverkonhaltijan suunnittelemista liiketoimista ja muista sen organisaatioon ja päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä, jotka voisivat edellyttää sen uudelleenarviointia, ovatko liiketoimet tai toimenpiteet ehdotettujen 3 ja 4 §:n vaatimusten mukaisia. Siirtoverkonhaltijan olisi muun muassa ilmoitettava Energiavirastolle kaikista omistus- ja muista järjestelyistä, jotka saattaisivat vaikuttaa siirtoverkonhaltijan ehdotettujen 3 ja 4 §:n mukaisten vaatimusten täyttämiseen.

Pykälän 3 momentissa asetettaisiin Energiavirastolle velvollisuus siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen kaasumarkkina-asetuksen vaatimusten mukaisesti. Energiavirastolle säädettäisiin velvoite aloittaa varmennusmenettely silloin, kun siirtoverkonhaltija tekee 2 momentin mukaisen ilmoituksen suunnitelluista liiketoimista tai muista sen organisaatioon ja päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä. Varmennusmenettely olisi aloitettava myös Energiaviraston omasta aloitteesta, jos sen tiedossa olisi, että suunniteltu muutos siirtoverkon omistuksessa tai siirtoverkonhaltijan organisaatiossa saattaisi johtaa ehdotettujen 3 tai 4 §:n vastaiseen menettelyyn, tai jos sillä olisi syytä epäillä, että tällainen menettely on saattanut tapahtua. Lisäksi varmennusmenettely tulisi aloittaa Euroopan komission perustellusta pyynnöstä. Energiaviraston tulisi sääntelyviranomaisena yleisesti valvoa, että siirtoverkonhaltija pysyy ehdotettujen 3 ja 4 §:n vaatimusten mukaisesti riippumattomana.

Energiaviraston velvoitteesta tehdä välipäätös siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa säädettäisiin pykälän 4 momentissa. Välipäätös olisi tehtävä riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa 100 työpäivän kuluessa siirtoverkonhaltijan

tekemän ilmoituksen tai komission pyynnön saapumisesta. Välipäätös katsottaisiin tehdyksi, jos Energiavirasto ei olisi antanut päätöstä määräajassa.

Energiaviraston olisi ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään komissiolle riippumattomuuden varmentamisen saattamiseksi päätökseen kaasumarkkina-asetuksen 14 artiklassa säädetyllä tavalla. Energiaviraston olisi toimitettava ilmoituksen mukana komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot. Energiaviraston nimenomainen tai hiljainen päätös tulisi asetuksen mukaisesti voimaan vasta sen jälkeen, kun menettely komission kanssa olisi saatettu loppuun. Välipäätökseen ei saisi hakea erikseen muutosta. Energiaviraston olisi tehtävä lopullinen päätös siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta kahden kuukauden kuluessa komission lausunnon vastaanottamisesta. Komission lausunto tulisi ottaa mahdollisimman tarkasti huomioon päätöstä tehtäessä. Energiaviraston päätös ja komission lausunto julkaistaisiin yhdessä.

6 §. *Siirtoverkonhaltijan velvollisuus ilmoittaa kolmansista maista tulevista omistajista.* Siirtoverkonhaltijalle asetettaisiin pykälässä ilmoitusvelvollisuus Energiavirastolle tilanteessa, joka saattaisi johtaa siihen, että kolmannesta maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkisivat määräysvallan siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

Toimivat maakaasu- ja vetymarkkinat sekä erityisesti siirtoverkot ja muu energiajärjestelmän järjestelmäpalveluihin liittyvä omaisuus ovat olennaisen tärkeitä jäsenvaltion ja unionin yleisen turvallisuuden, talouden kilpailukyvyn ja kansalaisten hyvinvoinnin kannalta. Tämän vuoksi kolmansista maista olevilla henkilöillä saisi olla määräysvaltaa siirtoverkossa tai siirtoverkonhaltijassa vain, jos he noudattavat unionin sisällä sovellettavia vaatimuksia tehokkaasta eriyttämisestä ja riippumattomuudesta kaasumarkkina-asetuksen mukaisesti. Ilmoitusvelvollisuudella pyrittäisiin takaamaan siirtoverkonhaltijan riippumattomuus ja varmistamaan, että omistusrakenteen muutokset eivät vaaranna unionin energiamarkkinoiden toimintaa tai toimitusvarmuutta taikka keskeisiä turvallisuusetuja kansallisesti tai unionissa. Ilmoitusmenettelyllä olisi erityisesti tarkoitus taata maakaasun ja vedyn toimitusvarmuus Suomessa, joka saattaisi tietyissä tilanteissa vaarantua, mikäli kolmannesta maasta olevalla henkilöllä taikka kolmansista maista olevilla henkilöillä olisi määräysvalta siirtoverkonhaltijaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston velvoitteesta ilmoittaa viipymättä ministeriölle ja komissiolle tilanteesta, jossa siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista pyytäisi siirtoverkon omistaja tai siirtoverkonhaltija, joka on kolmannesta maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa. Energiaviraston olisi tehtävä ilmoitus myös, jos se muutoin saisi tietoonsa tilanteen, joka johtaisi siihen, että kolmannesta maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

7 §. *Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen kolmansista maista tulevan omistuksen osalta.* Pykälään ehdotetaan kaasumarkkinadirektiivin 72 artiklan velvoitteiden mukaisesti menettelyä siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi tilanteissa, joissa riippumattomuuden varmentamista pyytäisi ehdotetun 6 §:n mukaisesti siirtoverkonhaltija, joka olisi kolmannesta maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa. Menettelyn tarkoituksena olisi varmistaa, että siirtoverkonhaltijan riippumattomuus ja omistusrakenne ovat unionin lainsäädännön mukaisia ja että kolmansista maista tuleva omistus ei vaaranna energian toimitusvarmuutta tai keskeisiä turvallisuusetuja kansallisesti tai Euroopan unionissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että Energiaviraston olisi siirtoverkonhaltijan tekemän ilmoituksen saapumisesta 100 työpäivän kuluessa tehtävä välipäätös siirtoverkonhaltijan

riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa. Asianosaisella ei olisi oikeutta erikseen hakea muutosta Energiaviraston tekemään välipäätökseen. Energiaviraston olisi ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään ministeriölle ja komissiolle sekä pyydettävä ministeriöltä ehdotetussa 8 §:ssä tarkoitettu lausunto toimitusvarmuudesta. Lisäksi Energiaviraston olisi pyydettävä komissiolta lausunto siitä, täyttääkö siirtoverkonhaltija kaasumarkkinadirektiivin 60 tai 68 artiklan vaatimukset. Asian ratkaisemiseksi Energiaviraston olisi toimitettava ministeriölle ja komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Pykälän 3 momentissa asetettaisiin Energiavirastolle velvoite antaa lopullinen päätöksensä siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta 50 työpäivän kuluessa siitä, kun komission ja ministeriön lausuntojen määräajat päättyisivät. Energiaviraston olisi lopullista päätöstä tehdessään otettava komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Jos komissio ei toimittaisi lausuntoaan säädetyssä määräajassa, katsottaisiin, ettei sillä ole Energiaviraston välipäätöksen johdosta huomautettavaa.

Pykälän 4 momentin mukaan Energiaviraston olisi annettava kielteinen ratkaisu siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen, jos ei olisi osoitettu, että siirtoverkonhaltija noudattaa ehdotetuissa 3 ja 4 §:ssä säädettyjä riippumattomuus- ja eriyttämisvaatimuksia. Kielteinen ratkaisu tulisi antaa myös, jos ministeriö antaisi Energiavirastolle ehdotetussa 8 §:ssä tarkoitetun toimitusvarmuutta koskevan lausunnon, jonka mukaan sille ei olisi osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta tai keskeisiä turvallisuusetuja kansallisesti tai Euroopan unionissa. Energiavirasto olisi toimitusvarmuusarvioinnin osalta sidottu ministeriön tekemään arviointiin.

Pykälän 5 momentin mukaan Energiaviraston olisi liitettävä ministeriön ja komission lausunnot lopulliseen päätökseensä.

8 §. *Ministeriön lausunto riippumattomuudesta.* Toimitusvarmuusarvioinnissa käytettävä harkinta olisi luonteeltaan poliittisluonteista tarkoituksenmukaisuusharkintaa, ja arvioinnin tekeminen edellyttäisi sekä huoltovarmuus- ja energiatoimitusvarmuuskysymyksiin että kansainvälisiin suhteisiin ja turvallisuuspoliittisiin näkökohtiin liittyvää hyvää asiantuntemusta. Tämän vuoksi toimitusvarmuusarviointi sopisi parhaiten ministeriön tehtäväksi.

Ministeriön olisi annettava lausunto Energiavirastolle siitä, vaarantaisiko ehdotetussa 6 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa siirtoverkonhaltijan riippumattomuudelle myönnettävä varmennus energian toimitusvarmuutta tai keskeisiä turvallisuusetuja kansallisesti tai Euroopan unionissa. Lausunto olisi toimitettava Energiavirastolle siten, että virastolle jää riittävästi aikaa lausunnon käsittelyyn. Ministeriön lausunnon antamisen ajankohta olisi sovitettava yhteen komission lausunnon antamisen kanssa, jotta Energiavirasto ehtisi ottaa ministeriön kannan huomioon varmennusta koskevaa päätöstä tehdessään.

Ministeriön tulisi ottaa lausuntoa antaessaan huomioon Euroopan unionin oikeudet ja velvollisuudet asianomaista kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat kansainvälisestä oikeudesta, mukaan lukien yhden tai useamman kolmannen maan kanssa tehdyt sopimukset, joissa Euroopan unioni on sopimuspuolena ja joissa käsitellään energian toimitusvarmuuteen liittyviä seikkoja. Lisäksi olisi otettava huomioon Suomen oikeudet ja velvollisuudet kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat Suomen ja kyseisen kolmannen maan välisistä sopimuksista edellyttäen, että ne ovat Euroopan unionin oikeuden mukaisia. Arvioinnissa olisi otettava huomioon myös omistus-, toimitus- tai muut kaupalliset suhteet, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti siirtoverkon omistajan tai siirtoverkonhaltijan kannustimiin ja kykyyn toimittaa maakaasua tai vetyä Suomeen tai Euroopan unioniin, sekä muut tapaukseen ja asianomaiseen kolmanteen maahan liittyvät erityiset tosiseikat ja olosuhteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ministeriön velvollisuudesta pyytää lausuntoansa varten komissiolta lausunto siitä, vaarantaako varmennuksen myöntäminen energian toimitusvarmuuden Euroopan unionissa tai unionin tai sen jäsenvaltioiden keskeiset turvallisuusedut. Ministeriön olisi omassa lausunnossaan otettava komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Ministeriö voisi kuitenkin poiketa komission lausunnosta, jos varmennuksen myöntäminen vaarantaisi energian toimitusvarmuuden Suomessa tai muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa taikka vaarantaisi Suomen keskeiset turvallisuusedut.

Pykälän 3 momentin mukaan ministeriön lausuntoon ei saisi hakea muutosta erikseen. Ministeriön päätös liitettäisiin kuitenkin Energiaviraston riippumattomuuden varmentamista koskevaan päätökseen, jolloin siirtoverkonhaltijan oikeusturva tulisi taatuksi, kun tällä olisi mahdollisuus hakea muutosta itse varmennuspäätökseen.

9 §. *Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmennuksen sisältävää maakaasu- tai vetyverkkolupaa koskeva ilmoitus.* Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston velvollisuudesta ilmoittaa Euroopan komissiolle, kun se on myöntänyt maakaasumarkkinalain 4 §:ssä tarkoitetun maakaasuverkkoluvan tai vetymarkkinalain 4 §:ssä tarkoitetun vetyverkkoluvan siirtoverkonhaltijalle, jonka riippumattomuus on varmennettu ehdotetun lain ja kaasumarkkina-asetuksen 14 artiklan mukaisesti. Luvan myöntäminen olisi julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

10 §. *Liiketoimen täytäntöönpano.* Pykälässä säädettäisiin, että siirtoverkonhaltija taikka liiketoimen tai toimenpiteen osapuolet eivät saisi ryhtyä toimenpiteisiin ehdotetun 5 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun liiketoimen tai toimenpiteen toteuttamiseksi ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus olisi varmennettu liiketoimen tai toimenpiteen osalta, ellei tässä laissa toisin säädettäisi tai asian käsittelyssä toisin määrättäisi. Tämä tarkoittaisi sitä, että yrityskaupan osapuolet tai kolmannesta maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt eivät voisi ryhtyä toimenpiteisiin yrityskaupan toteuttamiseksi tai määräysvallan hankkimiseksi siirtoverkkoon taikka siirtoverkonhaltijaan, ennen kuin toimenpiteen vaikutus siirtoverkonhaltijan riippumattomuuteen olisi tutkittu ja riippumattomuus varmennettu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeus 1 momentin vaatimukseen osakeyhtiölain (624/2006) 18 luvun 1 §:n 1 momentin osalta siten, ettei 1 momentin vaatimus estäisi osakeyhtiölain lunastusvelvollisuuden tai -oikeuden käyttämistä tai luvan myöntämistä sulautumisen täytäntöönpanoon. Sulautumisen täytäntöönpanoa ei kuitenkaan saisi rekisteröidä, ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus olisi varmennettu sulautumisen osalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei 1 momentin vaatimusta sovellettaisi päätökseen, joka koskisi siirtoverkonhaltijan hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäsenen nimittämistä. Näissä tapauksissa nimityksen purkaminen olisi toteutettavissa ilman merkittäviä taloudellisia vahinkoja osapuolille, jos riippumattomuuden varmennus evättäisiin varmennusmenettelyssä. Varmennusmenettelystä ei myöskään aiheutuisi viivettä siirtoverkonhaltijan nimitysmenettelyihin.

11 §. *Toimenpiteet siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisen epäämisen johdosta.* Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmennusmenettely olisi tarkoitus suorittaa kilpailulain (948/2011) mukaisen yrityskauppavalvonnan tapaan ennen yrityskaupan tai liiketoimen toteuttamista. Pykälään ehdotettaisiin säännöksiä sen varalta, että riippumattomuuden varmentaminen evättäisiin jo täytäntöön pannulta yrityskaupalta tai muulta liiketoimelta. Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi olisi tärkeää, että lailla säädettäisiin niistä toimista, joilla ehdotettujen 5 ja 7 §:n riippumattomuuden varmentamista koskevan vaatimuksen toteutuminen voitaisiin taata.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että markkinaoikeus voisi Energiaviraston esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen olisi evätty liiketoimelta tai toimenpiteeltä. Energiaviraston olisi ennen esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta tällöin sovittaisiin, määräisi Energiavirasto liiketoimen tai toimenpiteen purkamisessa noudatettavat ehdot. Energiavirasto ei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) salassapitosäännöksiä noudattaen julkistaisi siirtoverkonhaltijaan tai asiaan liittyvien osapuolten liikesalaisuuksia.

12 §. *Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevan uuden päätöksen antaminen.* Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisen vaikuttavuus tulee sitoa vallitseviin olosuhteisiin. Energiavirastolla olisi mahdollisuus aiemman päätöksen estämättä antaa tietyissä tilanteissa uusi päätös riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa. Tällainen päätös voitaisiin antaa, jos aiempi päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, tai jos liiketoimi tai toimenpide olisi pantu täytäntöön ehdotetun 10 §:n vastaisesti.

Kaasumarkkinadirektiivin 71 artiklan 4 kohdan mukaan sääntelyviranomaisten on seurattava, että sertifioidut yritykset noudattavat jatkuvasti 60 tai 68 artiklan vaatimuksia. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan säännöstä, joka täydentää hallintolain 50 §:ssä säädettyjä asiavirheen korjaamisen edellytyksiä. Ehdotettu säännös mahdollistaisi siten uuden päätöksen antamisen asiassa osaksi väljemmin perustein kuin hallintolain 50 §:ssä asiavirheen korjaamisesta säädetään.

Uusi päätös voitaisiin antaa vain painavasta syystä, jos aiemman päätöksen lainvoimaiseksi tulosta taikka liiketoimen tai toimenpiteen täytäntöönpanosta olisi kulunut viisi vuotta.

3 luku Erinäiset säännökset

13 §. *Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisista ja niiden tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan ministeriön tehtävänä olisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi valvoa lain sekä sen nojalla annettujen viranomaisten päätösten noudattamista. Energiaviraston suorittamasta valvonnasta sekä sen toimivaltuuksista ja eräistä seuraamuksista säädettäisiin erikseen ehdotetussa energiamarkkinoiden valvontalaissa.

14 §. *Siirtoverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa maakaasua tai vetyä.* Pykälässä säädettäisiin niistä tapauksista, joissa siirtoverkonhaltijan, jolta edellytetään riippumattomuutta maakaasun ja vedyn tuotannosta ja toimittamisesta, olisi sallittua harjoittaa maakaasun ja vedyn hankintaa ja toimitusta.

Maakaasun ja vedyn hankinta ja toimitus olisi mahdollista siirtoverkonhaltijalle maakaasu- tai vetyverkon rakentamisessa, käytössä ja ylläpidossa tarvittavan energian hankkimiseksi, järjestelmävastuuseen kuuluvien tehtävien hoitamiseksi, siirtorajoitusten hallinnan vuoksi, siirtoverkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien nesteytetyn maakaasun tai vedyn kaasuttamiseen tarkoitettujen laitteistojen käyttämiseksi ja niiden avulla tapahtuvaa maakaasun tai vedyn verkkoon toimittamista varten sekä toimista kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja asetuksen (EU) N:o 994/2010 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1938 tai valmiuslain mukaisista toimenpiteistä huolehtimiseksi.

Kyseisissä tilanteissa ei olisi varsinaisesti kyse maakaasun tai vedyn hankintaa ja toimitusta koskevasta elinkeinotoiminnasta. Maakaasu- tai vetyverkon rakentamisessa, käytössä ja ylläpidossa tarvittavaksi energiaksi katsottaisiin esimerkiksi verkon häviöenergian hankinta sekä maakaasun, vedyn tai biokaasun hankinta siirtoverkonhaltijan ajoneuvojen polttoaineeksi.

15 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston ehdotetun lain nojalla tekemiä päätöksiä koskevasta muutoksenhausta. Muutoksenhaku ohjattaisiin ehdotetun lain nojalla annettujen päätösten osalta muiden energiamarkkinoiden valvonta-asioiden tapaan markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

Hallintolain 7 a luvussa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ei sovellettaisi Energiaviraston ehdotettuun lakiin perustuviin päätöksiin. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltamiselle sääntelyasioissa ei ole käytännön perusteita, koska Energiaviraston päätökset eivät ole näissä asioissa massaluonteisia tai summaarisia päätöksiä. Sääntelyyn ja markkinavalvontaan liittyvät asiat ovat lisäksi pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi Energiavirasto soveltaa päätösprosessissaan ennakkotarkistusmenettelyä asiaan liittyvien tosiseikkojen osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinaoikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säännöksen tarkoituksena on turvata osapuolten oikeusturva ja varmistaa, että asioiden käsittely on johdonmukaista ja yhdenmukaista koko energiamarkkinoiden sääntelyn piirissä.

Energiavirasto on kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen tarkoittama sääntelyviranomainen. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemissä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi sisällytettäväksi niihin vetymarkkinalaissa tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin ehdotettuun energiamarkkinoiden valvontalakiin, jossa säädettäisiin Energiaviraston päätösten noudattamisen valvonnasta ja muutoksenhausta valvontapäätöksiin. Viittaussäännöksen tarkoituksena on varmistaa, että muutoksenhakumenettely on yhdenmukainen muiden energiamarkkinoiden valvontaa koskevien säännösten kanssa.

16 §. *Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus.* Pykälässä annettaisiin erityissäännökset Energiaviraston ehdotetun lain nojalla tekemien päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Energiaviraston päätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että markkinoiden toimivuus ja valvonnan tehokkuus eivät vaarannu, vaikka päätöksestä olisi tehty valitus.

17 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja kumottavasta laista. Lailla kumottaisiin maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annettu laki (588/2017).

Lain voimaan tullessa voimassa oleva lainvoimainen maakaasun siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskeva päätös jäisi voimaan. Maakaasun siirtoverkonhaltijan ei siten

tarvitsisi hakea uutta riippumattomuuden varmentamista sen johdosta, että aiempi laki maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä kumottaisiin ehdotetulla lailla.

8.3 Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Ehdotetut muutokset maakaasumarkkinalakiin ovat tarpeen lainsäädännön ajantasaistamiseksi sekä EU-sääntelyn muutosten täytäntöönpanemiseksi. Muutosten tarkoituksena on selkeyttää sääntelyä, välttää päällekkäisyyttä EU-asetusten kanssa ja varmistaa maakaasumarkkinalain ajantasaisuus.

1 §. *Tavoitteet.* Lain 1 §:ään lisättäväksi ehdotetulla uudella tavoitteella tuettaisiin energiajärjestelmän pitkän aikavälin kehitystä ja vastataan EU-lainsäädännön vaatimuksiin. Maakaasumarkkinalain tavoitteisiin ehdotetaan lisättäväksi tavoite tukea siirtymää kohti vähähiilisiä ja uusiutuvia kaasuja sekä energiajärjestelmien tehokkaampaa integraatiota.

2 §. *Soveltamisala*. Lain soveltamisalaa koskevan 2 §:n 3 ja 5 momentin säännöksiä ehdotetaan täsmennettäviksi.

Pykälän 3 momentista poistettaisiin viittaus kumottavaksi ehdotettuun 11 §:ään. Momentin mukaan lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin luvanvaraista maakaasuverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa maakaasuverkkoa. Mainittuja säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi elinkeinonharjoittajaan, jolle Energiavirasto on myöntänyt erillisen linjan maakaasuverkkoluvan.

Pykälän 5 momenttia tarkennettaisiin siten, että lakia ei sovellettaisi maakaasun ja uusiutuvan kaasun sekä nesteytetyn maakaasun ja nesteytetyn uusiutuvan kaasun toimittamiseen ja jakeluun liikennettä varten tankkauspisteen kautta, eikä maakaasun ja uusiutuvan kaasun sekä nesteytetyn maakaasun ja uusiutuvan kaasun toimittamiseen ja jakeluun, kun tämä tapahtuu maanteitse, rautateitse tai laivalla kuljetettuna.

3 §. *Määritelmät.* Pykälään lisättäisiin tarpeellisia määritelmiä. Termistö vastaisi pääosin aikaisemman lain sisältöä, mutta sitä tarkistettaisiin siten, että se olisi mahdollisimman yhdenmukainen EU:n kaasumarkkinadirektiivin määritelmien kanssa. Tavoitteena on varmistaa, että maakaasumarkkinalain säännöksiä tulkitaan ja sovelletaan johdonmukaisesti direktiivin määritelmien mukaisesti.

Pykälän 5 a kohdan mukaan liittymisputkella tarkoitettaisiin lyhyen matalapaineisen maakaasuputken ja muiden maakaasuverkkoon liittämiseen tarvittavien laitteiden ja laitteistojen muodostamaa yhtenäistä kokonaisuutta, jolla verkon käyttäjä liittyy maakaasuverkkoon. Liittymisjohdon keskeinen tunnusmerkki on se, että se palvelee yhtä asiakasta, kuten esimerkiksi yksittäistä maakaasun käyttökohdetta, LNG-terminaalia tai uusiutuvan kaasun tuotantolaitosta. Liittymisputki yhdistäisi yksittäisen asiakkaan verkonhaltijan verkkoon. Tässä tarkoitettu yksittäinen asiakas voisi myös olla kiinteistö tai sitä vastaava kiinteistöryhmä, jonka sisäinen maakaasun jakelu ei ole luvanvaraista. Liittymisputkeen ei sovellettaisi verkonhaltijaa koskevia yleisiä velvoitteita. Liittymisputki olisi aina lyhyt, koska maakaasuverkonhaltijoiden liittämis- ja kehittämisvelvollisuus edellyttäisi, että maakaasuverkon liittymispiste on lähellä liittyjää. Maakaasuverkonhaltijan tuodessa verkkonsa suoraan liittyjän kiinteistölle, erillistä liittymisputkea ei tarvita. Joissakin tapauksissa voisi kuitenkin esimerkiksi maankäytöllisistä, teknisistä tai turvallisuuteen liittyvistä syistä olla tarpeen järjestää maakaasuverkon liittymispiste liittyjän kiinteistön ulkopuolelle. Tällaisia tilanteita esiintyy etenkin siirtoverkon liittymissä, joissa liittymispisteenä toimii siirtoverkon paineenvähennysasema, johon liitytään matalapaineisella liittymisputkella. Liittymisputken käsitteen määrittelyllä on tarkoitus selventää, että tällaisissa

tapauksissa liittyjän rakentama lyhyt matalapaineinen liittymisputki ei ole luvanvaraista maakaasuverkkotoimintaa. Putken lyhyyttä arvioitaisiin tapauskohtaisesti kunkin tapauksen maankäytöllisten, teknisten ja turvallisuuteen liittyvien olosuhteiden kautta.

Pykälän 12 kohdan mukaan uusiutuvalla kaasulla ja uusiutuvista energialähteistä peräisin olevalla kaasulla tarkoitettaisiin laissa biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita, mukaan lukien biokaasu, joka on jalostettu biometaaniksi, sekä muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia polttoaineita, joilla tarkoitetaan nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista energialähteistä kuin biomassasta. Määritelmä vastaisi kaasumarkkinadirektiivin uusittua uusiutuvan kaasun määritelmää. Kohta korvaisi aiemman määritelmän uusiutuvista energialähteistä peräisin olevasta kaasusta.

Pykälän 12 a kohdan mukaan vähähiilisellä kaasulla tarkoitettaisiin RED II-direktiivin 2 artiklan 35 alakohdassa määriteltyjen kierrätettyjen hiilipitoisten polttoaineiden kaasumaista osaa, vähähiilistä vetyä ja synteettisiä kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin vähähiilisestä vedystä ja jotka täyttävät kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevan 70 prosentin vähimmäisrajan verrattuna RED II-direktiivin 29 a artiklan 3 kohdan mukaisesti hyväksytyssä menetelmässä vahvistettuun, muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien polttoaineiden fossiiliseen vertailukohtaan. Määritelmä vastaisi kaasumarkkinadirektiivin vähähiilisen kaasun määritelmää.

Pykälän 25 kohdan mukaan aktiivisella asiakkaalla tarkoitettaisiin loppukäyttäjää tai yhdessä toimivien loppukäyttäjien ryhmää, joka käyttää tai varastoi uusiutuvaa kaasua loppukäyttäjän tai loppukäyttäjien maantieteellisesti rajatulla alueella sijaitsevissa tiloissa tai joka myy itse tuottamaansa uusiutuvaa kaasua maakaasuverkkoa käyttäen tai osallistuu joustoon tai energiatehokkuutta koskeviin järjestelyihin edellyttäen, että loppukäyttäjän tai loppukäyttäjien ryhmän toiminta ei ole näiden ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaa. Aktiivinen asiakas voisi olla joko yksittäinen loppukäyttäjä tai aktiivisten asiakkaiden ryhmä, joka voisi toimia yksittäistä kiinteistöä tai sitä vastaavaa kiinteistöryhmää laajemmalla, mutta kuitenkin maantieteellisesti rajatulla alueella. Esimerkkinä tällaisesta kiinteistöä tai sitä vastaavaa kiinteistöryhmää laajemmasta aktiivisten asiakkaiden ryhmästä voisi esimerkiksi olla lähekkäiset maatilat, jotka sekä tuottavat että käyttävät uusiutuvaa kaasua ilman, että kyseessä on näiden ensisijainen kaupallinen tai ammatillinen toiminta. Aktiivisten asiakkaiden ryhmä voisi hankkia yhteisen liittymän, jonka kautta sen tuottamaa uusiutuvaa kaasua myytäisiin kaasumarkkinoille. Aktiiviset asiakkaat voisivat myös hankkia kolmannelta osapuolelta luvanvaraisuuden ulkopuolelle jäävän putken tai konttisyöttölaitteiston kautta uusiutuvaa kaasua, mutta eivät maakaasua.

Pykälän 32–42 kohtiin lisättäisiin direktiivin edellyttämiä uusia määritelmiä. Näissä määriteltäisiin muun muassa pitkäaikainen sopimus, syöttö-ottojärjestelmä, syöttö- ja ottopiste, maakaasumarkkinoiden osapuoli, sopimuksen irtisanomismaksu, laskutustiedot, älykäs mittausjärjestelmä, yhteentoimivuus, käyttötarkoituksen muuttaminen sekä energiatehokkuus etusijalle -periaate. Määritelmät ovat tarpeen lakiin lisättävien uusien velvoitteiden ja menettelyjen selkeyttämiseksi sekä kaasumarkkinadirektiivin johdonmukaiseksi täytäntöönpanemiseksi

4 §. *Maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuus.* Pykälässä säädettäisiin maakaasuverkkotoiminnan harjoittaminen luvanvaraiseksi toiminnaksi. Lupajärjestelmän tarkoituksena on edistää markkinoiden toimivuutta ja varmistaa verkonhaltijan valmiudet verkkotoimintaan, tarkoituksenmukaiset investoinnit verkkoon sekä järjestelmän luotettava toiminta. Maakaasuverkot ovat luonnollisia monopoleja, eikä ole taloudellisesti kannattavaa rakentaa useita kaasuputkia palvelemaan samoja asiakkaita. Maakaasuverkon keskeinen asema maakaasujärjestelmässä ja verkkotoiminnan monopoliluonne edellyttävät, että yhteiskunta voi valvoa ja säännellä verkonhaltijoiden toimintaa lupamenettelyn avulla. Kaasumarkkinadirektiivi edellyttää verkonhaltijoiden

nimeämistä. Maakaasuverkkoluvan myöntäminen vastaisi kaasumarkkinadirektiivin tarkoittamaa verkonhaltijan nimeämistä. Pykälän rakenne ja sisältö päivitettäisiin vastaamaan maakaasuverkkotoiminnan nykyisiä tarpeita sekä selkeyttämään luvanvaraisuuden rajauksia.

Pykälän 1 momentin luvanvaraisuuden pääsääntö säilyisi ennallaan: maakaasuverkkotoimintaa saa harjoittaa vain Energiaviraston myöntämällä maakaasuverkkoluvalla, eikä lupaa voida siirtää toiselle.Jos esimerkiksi verkkoluvanhaltijan verkkotoiminta yhtiöitetään, olisi uuden yhtiön haettava verkkolupa maakaasuverkkotoimintaansa varten. Tämä on tarpeen, jotta luvan myöntäjä voisi tarkistaa, että luvan myöntämisedellytykset ovat olemassa myös uuden verkkoyhtiön osalta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan täsmennettäväksi luvanvaraisuuden poikkeuksia liittymisputkia ja varasyöttöyhteyksiä sekä aktiivisen asiakkaan liittymiä koskevilla poikkeuksilla. Momentin 1 kohdan mukaan luvanvaraista ei olisi maakaasuverkkotoiminta, jossa maakaasuverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä maakaasun toimitusta. Kiinteistöä vastaavalla kiinteistöryhmällä tarkoitettaisiin tässä pääsääntöisesti yhden omistajan omistamia, toisiinsa rajoittuvia kiinteistöjä.

Momentin 2 kohdan mukaan luvanvaraisuutta ei sovellettaisi liittymisputkiin tai liittyjän varasyöttöyhteyksiin. Tällä täsmennyksellä selvennettäisiin, ettei yksinomaan liittyjää palveleva liittymisputki tai varasyöttöyhteys, jolla liittyjä liittyy verkonhaltijan verkkoon esimerkiksi paineenvähennysaseman kautta, ole luvanvaraista verkkotoimintaa. Liittymisputkea tai varasyöttöyhteyttä käyttää lähtökohtaisesti vain liittyjä itse. Liittyjän lisäksi liittymisputkea tai varasyöttöyhteyttä voivat käyttää myös samalla kiinteistöllä tai sitä vastaavalla kiinteistöryhmällä sijaitsevat käyttäjät, joiden verkkoon pääsy on turvattu lain 48 §:ssä. Kolmannen osapuolen verkkoon pääsyä koskevat näkökohdat eivät siten edellytä tällaisen toiminnan säätämistä luvanvaraiseksi. Selvennyksellä ei muutettaisi voimassa olevaa oikeustilaa verkon kehittämisvelvollisuuteen liittyen, jonka mukaan verkonhaltija tuo lähtökohtaisesti verkkonsa liittymispisteen liittyjän lähelle. Joskus voi tästä huolimatta olla teknisistä ja maankäytöllisistä syistä tarpeen, että liittyjä rakentaa lyhyen kiinteistörajan ylittävän liittymisputken ja mahdollisen varasyöttöyhteyden verkonhaltijan verkkoon.

Momentin 3 kohdan mukaan luvanvaraista verkkotoimintaa ei olisi myöskään uusiutuvan kaasun kuljettaminen aktiivisen asiakkaan liittymässä. Ehdotuksen mukaan luvanvaraisuutta ei sovellettaisi paikalliseen uusiutuvan kaasun kuljetukseen asiakkaan omaan verkkoon. Säännöksellä mahdollistettaisiin yksittäistä asiakasta laajempaa loppukäyttäjien joukkoa palvelevan maakaasuverkon liittymän rakentaminen sillä edellytyksellä, että liittymää käytetään yksinomaan uusiutuvan kaasun kuljettamiseen. Uusiutuva kaasu kuuluu maakaasumarkkinalain soveltamisalaan ainoastaan silloin, kun sitä voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon sekä siirtää ja jaella maakaasuverkossa. Näin ollen putkistot, joita ei ole liitetty maakaasujärjestelmään ja joissa kuljetetaan ainoastaan uusiutuvaa kaasua, eivät kuulu maakaasumarkkinalain soveltamisalaan ja siten niiden rakentaminen ei myöskään edellytä verkkolupaa. Suomessa sijaitsee jo joitakin tällaisia maantieteellisesti rajattuja biokaasuputkistoja, joiden kautta kaasua voidaan jaella biokaasun tuottajien ja suppean käyttäjäjoukon välillä. Mikäli uusiutuvaa kaasua tuotetaan tällaisessa järjestelmässä yli siihen liitettyjen käyttäjien tarpeen, ylijäämäkaasu täytyy voimassa olevan lain mukaan toimittaa järjestelmän ulkopuolisille kaasun käyttäjille muuta kautta kuin putkistojen avulla, koska uusiutuvan kaasun putkiston liittäminen maakaasuverkkoon johtaisi siihen, että maakaasumarkkinalakia sovellettaisiin koko putkistoon ja putkisto edellyttäisi maakaasuverkkolupaa, sikäli kuin putkisto ei sijaitse yksittäisellä kiinteistöllä tai sitä vastaavalla kiinteistöryhmällä. Uudella luvanvaraisuutta koskevalla poikkeuksella mahdollistettaisiin tällaisten uusiutuvan kaasun putkistojen liittäminen maakaasujärjestelmään ilman, että ne muuttuvat luvanvaraiseksi verkkotoiminnaksi, mikäli putkiston käyttäjät

täyttävät aktiivisen asiakkaan määritelmän. Poikkeuksen tarkoituksena on edistää pienimuotoista uusiutuvan kaasun tuotantoa Suomessa.

Aktiivisten asiakkaiden ryhmä voisi hankkia yhteisen liittymän, jonka kautta sen tuottamaa uusiutuvaa kaasua myytäisiin kaasumarkkinoille. Aktiiviset asiakkaat voisivat myös hankkia luvanvaraisuuden ulkopuolelle jäävän liittymän kautta uusiutuvaa kaasua, mutta eivät maakaasua.

Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan tarkemmat säännökset maakaasuverkkolupahakemuksesta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 a §. *Maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskeva ennakkotieto*. Ehdotetussa uudessa pykälässä säädettäisiin Energiavirastolle mahdollisuus antaa ennakkotietopäätöksiä koskien verkkotoiminnan luvanvaraisuutta. Nykysääntelyn puitteissa Energiavirastolla ei ole ollut toimivaltaa antaa etukäteisiä sitovia päätöksiä siitä, ettei tietty toiminta edellytä maakaasuverkkolupaa, vaan Energiavirasto voi ottaa asiaan kantaa ainoastaan jälkikäteisessä valvonnassa, mikäli toimijan todetaan harjoittavan luvatonta maakaasuverkkotoimintaa. Ennakkotiedon saaminen ennen pitkäaikaisten investointien tekemistä olisi elinkeinonharjoittajille tärkeää, jotta nämä voisivat ennakolta varmistua siitä, että heidän laitteistojaan ja -asennuksiaan ei katsottaisi niiden valmistuttua lainvastaisiksi. Ennakkotiedon avulla toiminnanharjoittajat voisivat välttää tilanteet, joissa nämä voisivat joutua myöhemmin purkamaan asennuksiaan ja joutua vastaajiksi luvatonta verkon rakentamista koskevissa rikosprosesseissa. Ennakkotietopäätöksen saaminen parantaisi myös toiminnanharjoittajien oikeusturvaa, koska he voisivat hakea muutosta hankkeita koskeviin kielteisiin ennakkotietopäätöksiin. Mahdollisuutta riitauttaa maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskeva tulkinta, jonka Energiavirasto on tehnyt yleisen neuvonnan yhteydessä, ei ole tällä hetkellä olemassa, sillä muutoksenhaku on käytännössä mahdollista vasta Energiaviraston jälkikäteisvalvonnassa tekemiin päätöksiin. Luvanvaraisuutta koskevan ennakkotiedon merkitys voisi lisääntyä maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskevan sääntelyn täydentyessä uusilla luvanvaraisuutta koskevilla poikkeuksilla.

Pykälän 1 momentin mukaan Energiavirasto voisi kirjallisesta hakemuksesta antaa yksittäistapausta koskevan ennakkotiedon siitä, onko maakaasuverkkotoimintaa varten haettava 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu maakaasuverkkolupa. Energiavirasto voisi säännöksen perusteella antaa ennakkotiedon siitä, edellyttääkö hakemuksella kuvattu toiminta maakaasuverkkolupaa. Ennakkotiedolla ei sen sijaan otettaisi kantaa siihen, mitä mahdollisia seuraamuksia tietyn toiminnan luvanvaraisuudella tai lukemisella luvanvaraisen maakaasuverkkotoiminnan ulkopuolelle olisi. Tarvittaessa jatkokysymykset ratkaistaisiin asiaankuuluvissa erillisissä menettelyissä ja Energiavirasto antaisi toimivaltansa rajoissa tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa hallintolain yleisen neuvontavelvollisuuden nojalla.

Hakemuksessa olisi esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Tarpeellinen selvitys voisi tarkoittaa esimerkiksi karttojen, asennuskaavioiden tai kiinteistöjä koskevien tietojen toimittamista Energiavirastolle. Energiavirasto tutkisi hakijan esittämän suunnitelman siinä laajuudessa, kuin hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella on tarpeen, jotta Energiavirasto voi ottaa kantaa esitetyn suunnitelman luvanvaraisuuteen. Suunnitelmaan voisi sisältyä liikkumavaraa esimerkiksi lopullisen putken tai verkon reitin valinnan osalta, mikäli Energiavirasto pystyy ratkaisemaan asian pääpiirteisten tietojen pohjalta. Ennakkotietoa koskevalla päätöksellä otettaisiin kuitenkin kantaa yksittäistapaukseen, joten yhdellä päätöksellä ei otettaisi kantaa useisiin erilaisiin suunnitelmiin, jotka eroavat toisistaan olennaisella tavalla luvanvaraisuutta koskevien edellytysten näkökulmasta.

Ennakkotietoa ei annettaisi, jos samaa toimintaa koskien on vireillä maakaasuverkkolupaa koskeva hakemus tai jos asia on jo Energiaviraston toimesta ratkaistu. Aiempi ratkaisu voisi sisältyä

esimerkiksi toiseen ennakkotietopäätökseen tai verkkolupahakemusta koskevaan päätökseen. Jos asian olosuhteet, kuten asiaan sovellettava lainsäädäntö, muuttuisivat aiemman päätöksen antamisen jälkeen, kyseessä olisi kuitenkin eri asia, ja se voitaisiin tuoda uudestaan viraston ratkaistavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan ennakkotietoa koskevaa voimassa olevaa päätöstä on hakijan vaatimuksesta noudatettava maakaasumarkkinalakia sovellettaessa, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: 1) hakija on esittänyt ennakkotiedon antamista varten oikeat ja riittävät tiedot; 2) hakija ei ole toteuttanut toimintaansa olennaisesti toisin kuin ennakkotietoa koskevassa hakemuksessa on esitetty; ja 3) ennakkotiedon sisältöön vaikuttavat olosuhteet eivät ole olennaisesti muuttuneet. Olosuhteiden olennaisella muutoksella tarkoitettaisiin esimerkiksi asiaan vaikuttavan lainsäädännön muutosta. Ennakkotiedon soveltaminen voisi tulla esille esimerkiksi luvatonta maakaasuverkkotoimintaa koskevan tutkinnan yhteydessä.

Ennakkotieto olisi voimassa toistaiseksi. Energiaviraston antamalla ennakkotiedolla ei kuitenkaan voida rajoittaa lainsäätäjän lainsäädäntövaltaa maakaasuverkkojen luvanvaraisuutta koskevissa asioissa. Lisäksi ennakkotiedon soveltamisen edellytyksenä olisi se, että hakija on esittänyt ennakkotiedon antamista varten oikeat ja riittävät tiedot ja ettei hakija ole toteuttanut toimintaansa oleellisesti ennakkotietoa koskevasta hakemuksesta poikkeavalla tavalla. Hakija ei siten voisi harhaanjohtavalla hakemuksella tai puutteellisia tietoja antamalla kiertää maakaasumarkkinalain 4 §:n sääntelyä.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä ennakkotietoa koskevasta hakemuksesta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §. *Siirtoverkonhaltijaa koskevat vaatimukset*. Pykälässä säädettäisiin siirtoverkonhaltijaa koskevista vaatimuksista. Säännös vastaisi sisällöllisesti aiempaa sääntelyä, mutta sitä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että viittaukset päivitetään vastaamaan uutta unionin lainsäädäntöä, erityisesti kaasumarkkina-asetusta sekä kaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämistä koskevaa kansallista lakia.

Siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvan saamisen edellytyksenä olisi, että hakija täyttää ehdotetussa kaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämislaissa säädetyt riippumattomuutta koskevat vaatimukset. Lisäksi riippumattomuuden olisi oltava varmennettu kyseisessä laissa säädetyn menettelyn sekä kaasumarkkina-asetuksen 14 artiklan mukaisesti. Riippumattomuuden varmentamisella tarkoitettaisiinn maakaasumarkkinalaissa siirtoverkonhaltijan sertifiointia, joka perustuu kaasumarkkina-asetuksen ja direktiivisääntelyn vaatimuksiin.

11 §. *Eräiden yhdysputkien vapauttaminen maakaasuverkkoluvasta.* Pykälä esitetään kumottavaksi yhdessä nykyisen 93 §:n säännöksen kanssa, koska niiden säännökset koskevat poikkeuksia uusille infrastruktuureille, mutta tätä sääntelyä ei enää edellytetä kansalliselta tasolta, sillä sen sisältö on siirtynyt direktiivistä suoraan sovellettavaan kaasumarkkina-asetukseen.

3 Luku Yhdysputkihankkeet

12 §. *Yhdysputken hankelupa.* Pykälässä säädettäisiin yhdysputken rakentamista koskevan hankkeen luvanvaraisuudesta ja lupamenettelystä. Hankelupa olisi haettava ennen rakennustöiden aloittamista, ja luvan myöntäisi valtioneuvosto yleisistunnossaan. Hankelupaa ei voitaisi siirtää toiselle.

Hankeluvan myöntäminen valtakunnan rajat ylittäville yhdysputkille on ensisijaisesti tarveharkintaa maakaasujärjestelmän tarpeiden sekä toimitusvarmuuden turvaamisen näkökulmasta.

Harkintavalta hankelupa-asioissa on tavanomaisiin viranomaispäätöksiin nähden laaja ja lähestyy tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Pykälän 2 momentissa säädettävät luvan myöntämisen edellytykset perustuisivat maakaasumarkkinoiden kehittymistä ja vastavuoroisuutta koskevaan arviointiin. Ehdotetussa säännöksessä tarkoituksenmukaisuusharkintaa täsmennettäisiin lisäksi siten, että arvioinnissa otetaan huomioon Suomen energiavarojen hyödyntäminen, energialähteisiin liittyvät kansantaloudelliset näkökohdat sekä hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Lisäksi Suomen ja kolmannen maan välisen yhdysputken osalta lupa voitaisiin evätä, jos se on tarpeen Suomen tai unionin keskeisten turvallisuusetujen suojaamiseksi. Tällä täsmennettäisiin luvan myöntämisessä huomioon otettavia yleisiä etuja vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan myös otettavaksi säännös luvansaajasta. Hankelupa voitaisiin myöntää ainoastaan verkonhaltijalle, jolla on maakaasuverkkolupa maakaasuverkkotoimintaan siirtoverkossa. Tavoitteena on varmistaa, että yhdysputken rakentamisesta vastaa toimija, jolla on maakaasun siirtoverkkotoimintaan liittyvä osaaminen, velvoitteet ja vastuut ja joka on eriytetty kaasumarkkina-asetuksen ja kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annettavan lain vaatimusten mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta liittää lupaan sen edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja sekä 5 momentissa siitä, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemuksessa esitettävistä tiedoista ja selvityksistä. Tämä mahdollistaa sen, että lupamenettelyn tarkemmat tekniset ja menettelylliset vaatimukset voidaan jatkossakin antaa asetustasolla.

14 §. *Verkon kehittämisvelvollisuus.* Pykälän 1 momenttia täsmennettäisiin ja pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti kaasumarkkinadirektiivin edellyttämällä tavalla. Pykälän voimassa oleva 2 momentti, jolla on pantu täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan säännöksiä siirtyisi uudeksi 3 momentiksi.

Pykälään sisältyisi verkon kehittämisvelvollisuutta koskevaa yleissäännös, jota sovellettaisiin kaikkiin maakaasuverkonhaltijoihin. Verkonhaltijalla olisi yleinen velvollisuus ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan maakaasumarkkinoiden tarpeiden mukaisesti. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että verkonhaltijan tulisi pitää verkon käyttövarmuus yleisesti hyväksyttävällä tasolla. Lisäksi verkonhaltija rakentaisi ja vahvistaisi verkkoaan niin, että asiakkaiden tavanomaiset, ennakoitavissa olevat palvelutarpeet tulevat tyydytetyiksi.

Verkon kehittämisvelvollisuus olisi tarpeen säätää, koska verkonhaltijan maakaasuverkko muodostaa käytännössä luonnollisen monopolin verkon toiminta-alueella. Muillakin on oikeudellinen mahdollisuus rakentaa verkkoa toisen verkonhaltijan verkon toiminta-alueella, mutta luonnollisen monopolin tilanteessa tämä ei luonnostaan ole taloudellisesti kannattavaa.

Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan tulisi verkkoon pääsyn järjestämiseksi toiminta-alueellaan ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin maakaasuverkkoihin taloudellisten edellytysten ja verkkonsa käyttäjien ja verkossaan toimivien maakaasualan yritysten kohtuullisten tarpeiden mukaisesti.

Verkon kehittämisvelvollisuus käsittäisi verkonhaltijan toiminta-alueen. Verkonhaltijoiden toiminta-alueen määrittely on jossain määrin tulkinnanvaraista, koska niille ei määritellä laissa tai maakaasuverkkoluvassa yksiselitteistä maantieteellistä vastuualuetta. Verkon kehittämisvelvollisuus koskisi aluetta, jolla sijaitsevien verkon käyttäjien olisi teknisesti, taloudellisesti tai maankäytöllisesti edullisempaa liittyä kyseisen verkonhaltijan kuin jonkun toisen verkkoon. Useimmissa tapauksissa rajanveto toiminta-alueiden välillä lienee selvä.

Verkonhaltijan velvollisuus kehittää verkkoaan rajoittuisi kuitenkin ensinnäkin taloudellisiin edellytyksiin. Taloudellisilla edellytyksillä tarkoitetaan sekä verkonhaltijan omia taloudellisia edellytyksiä suhteessa hankkeen kokoon nähden että hankkeen taloudellisia vaikutuksia verkonhaltijan olemassa oleviin verkkoasiakkaisiin nähden. Toiseksi verkonhaltijan velvollisuus kehittää verkkoaan rajoittuisi siihen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Verkkoasiakkaan haluaman palvelun poikkeuksellinen laatu, tarvittavan verkon vahvistamisen vaatima aika, verkon rakentamisen lupamenettelyt ja muut vastaavat seikat voivat estää tai rajoittaa verkonhaltijaa toimimasta asiakkaan haluamalla tavalla.

Verkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden piiriin voidaan katsoa kuuluvan erityiset verkkotoiminnan huoltovarmuuteen liittyvät investoinnit. Tällaisia kohteita maakaasuverkossa voisivat olla esimerkiksi kompressoriasemien mitoitukset, varmistukset ja suojaukset, turvaavat putkiyhteydet ja tiedonsiirron varmistaminen normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.

Pykälään sisällytettäisiin virke, jolla pannaan täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 39 artiklan 2 kohdan säännös. Säännöksellä täsmennettäisiin siirtoverkonhaltijan osalta verkon kehittämisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä. Siirtoverkonhaltijan tulisi muun kehittämisvelvollisuuden ohella rakentaa ja ylläpitää riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia eurooppalaisen maakaasuinfrastruktuurin integroimiseksi, jos rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen kapasiteettia koskevan kysynnän tyydyttämiseksi ja maakaasun toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi. Eurooppalaisella maakaasuinfrastruktuurilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja ETA-valtioiden alueella toimivaa siirtojärjestelmää tai -verkkoa, mutta ei kolmansien maiden alueella toimivaa siirtojärjestelmää tai -verkkoa. Siirtoverkonhaltijan tulisi ennen rakentamista saada hankkeelle lisäksi 12 §:ssä säädetty hankelupa. Käytännössä myös tässä yhteydessä arvioitaisiin hankkeen tarkoituksenmukaisuus maakaasumarkkinoiden kehittämisen näkökulmasta. Vastaavasti siirtoverkonhaltijan kehittämisvelvollisuus ei koskisi hanketta, jolle ei ole myönnetty 12 §:n mukaista hankelupaa.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltijan tulisi maakaasuverkossaan varmistaa maakaasujärjestelmän hallinnan edellyttämä tehokas maakaasun laadun hallinta sekä sovellettavien laatustandardien mukainen tasainen maakaasun laatu loppukäyttäjille.

Pykälän 3 momentin mukaan maakaasuverkon suunnittelussa olisi sovellettava energiatehokkuuslain 3 §:n mukaista energiatehokkuus ensin -periaatetta. Verkonhaltijan olisi seurattava maakaasuverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava maakaasuverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Ehdotuksella pantaisiin osittain täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan 2 ja 3 kohta.

Verkonhaltijat toimittavat Energiavirastolle joka kevät verkkotoiminnan tekniset tunnusluvut. Teknisten tunnuslukujen perusteella Energiavirasto raportoi verkkotoiminnan häviöitä. Määräys maakaasuverkkoliiketoiminnan tunnusluvuista ja niiden julkaisemisesta (144/000002/2024) on päivitetty 19.12.2024. Verkonhaltijan kokonaishäviöt raportoidaan määräyksen perusteella virastolle ja verkkohäviöiden seurantaa energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti toteutetaan määräyksen kautta. Verkonhaltija, jota koskisi Energiaviraston määräyksen nojalla velvoite toimittaa verkon optimointia koskevia tietoja Energiavirastolle, voisi täyttää velvoitteensa myös vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta. Energiatehokkuussopimukseen liittynyt toimija sitoutuu tavoittelemaan tiettyjä energiansäästöjä ja raportoimaan tekemistään energiatehokkuustoimenpiteistä ja niillä saavutetuista energiansäästötoimenpiteistä vuosittain. Sopimusjärjestelmä on toimijoille vapaaehtoinen ja

luonteeltaan tavoiteohjelman kaltainen. Verkonhaltijan, joka toimittaisi verkon optimointia koskevat tiedot osana sopimukseen liittyvää raportointia ja antaisi tähän liittyen tarvittavat tietojen luovuttamista koskevat valtuutukset, ei tarvitsisi toimittaa tietoja Energiavirastolle muuta kautta.

15 §. *Liittämisvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin kaikkien maakaasuverkonhaltijoiden tehtäviin kuuluvasta liittämisvelvollisuudesta. Liittämisvelvollisuuden tarkoituksena on turvata verkkoon pääsy kaikille toiminta-alueen toimijoille, jotka täyttävät verkon liittämistä koskevat tekniset ja järjestelmätekniset edellytykset. Liittämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien kohteiden piiriä täsmennettäisiin koskemaan paitsi maakaasun käyttö- ja varastointikohteita, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja, erillisiä linjoja ja toisia maakaasuverkkoja myös uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitoksia. Verkonhaltijan liittämisvelvollisuus koskisi aluetta, jolla sijaitsevien asiakkaiden on teknisesti, taloudellisesti ja maankäytöllisesti edullisempaa liittyä tämän kuin jonkun toisen verkkoon. Suljetun jakeluverkon haltijan toiminta-alueeksi katsottaisiin ainoastaan lain 9 §:ssä tarkoitettu teollisuus- tai elinkeinoalue taikka yhteisiä palveluja tarjoava alue. Suljetun jakeluverkon haltijan liittämisvelvollisuus ei siten ulottuisi näin määritellyn toiminta-alueen ulkopuolella sijaitseviin kohteisiin. Useimmiten rajanveto verkonhaltijoiden toiminta-alueiden välillä on selvä.

Verkonhaltijalla olisi pyynnöstä velvollisuus liittää toiminta-alueellaan sijaitsevat järjestelmätekniset vaatimukset täyttävät kohteet verkkoonsa kohtuullista korvausta vastaan. Liittämisen edellytyksenä olisi, että liitettävä kohde täyttää verkonhaltijan asettamat järjestelmätekniset vaatimukset. Näiden vaatimusten tulee olla avoimia, tasapuolisia ja syrjimättömiä sekä ottaa huomioon maakaasujärjestelmän ja maakaasuverkon yhteentoimivuuden, toimintavarmuuden ja tehokkuuden edellyttämät seikat. Laatu- ja muut tekniset vaatimukset perustuisivat sovellettaviin eurooppalaisiin standardeihin ja niiden tavoitteena on varmistaa, ettei verkkoon syötettävä kaasu aiheuta häiriöitä verkossa tai siihen kytketyissä laitteistoissa. Verkkoon syötettävän maakaasun laadun tai muiden määriteltyjen ominaisuuksien tulisi täyttää Suomessa yleisesti noudatettavien eurooppalaisten standardien vaatimukset. Pykälässä tarkoitetuilla eurooppalaisella standardeilla viitattaisiin EN 16726 -standardiin sekä EN 16723-1 -standardiin, jonka soveltamisalaan kuuluu myös maakaasuverkkoon syötetty biometaani. Laatuvaatimusten tavoitteena on varmistaa, että verkkoon syötetty kaasu ei aiheuttaisi ongelmia tai häiriöitä maakaasuverkossa tai siihen kytketyissä laitteissa ja laitteistoissa. Vastaavasti verkonhaltijalla ei lähtökohtaisesti olisi perustetta asettaa eurooppalaisia standardeja korkeampaa vaatimustasoa verkkoonsa syötettävän kaasun laadulle ja muille teknisille ominaisuuksille.

Uutena sääntelynä verkonhaltijalle asetettaisiin 2 momentissa velvollisuus julkaista avoimet, syrjimättömät ja tehokkaat menettelyt uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämiseksi maakaasuverkkoon. Tavoitteena on lisätä liittämismenettelyjen läpinäkyvyyttä ja yhtenäisyyttä sekä helpottaa uusien kaasutoimijoiden verkkoon pääsyä.

Pykälän 3 ja 4 momentissa täsmennettäisiin verkonhaltijan oikeutta evätä liittäminen. Verkonhaltija voisi evätä liittämisen kapasiteetin puutteen vuoksi, mutta siirtoverkonhaltija ei saisi kieltäytyä uusien varastointilaitteistojen, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen tai teollisuusasiakkaiden liittämisestä vetoamalla mahdollisiin tuleviin kapasiteettirajoitteisiin tai kapasiteetin lisäämisestä aiheutuviin lisäkustannuksiin. Siirtoverkonhaltijan velvollisuutena olisi varmistaa tällaisille liittymille riittävä syöttö- ja ottokapasiteetti. Lisäksi uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun liittämisen epääminen olisi mahdollista ainoastaan kaasumarkkina-asetuksen 20 ja 36 artikloissa säädettyjen edellytysten mukaisesti.

Pykälään sisältyisi myös menettelyä selventävä 5 momentti, jonka mukaan verkonhaltija ei saisi ottaa käyttöön liittämistä koskevia ehtoja, järjestelmäteknisiä vaatimuksia eikä uusiutuvan ja

vähähiilisen kaasun liittämismenettelyjä ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain mukaisesti. Sääntelyn tavoitteena on varmistaa, että liittämisehdot ovat lainmukaisia ja syrjimättömiä. Vahvistamista koskevan velvoitteen vastaisesti käyttöön otetut ehdot olisivat pätemättömiä.

Verkonhaltijan olisi edelleen julkaistava liittämistä koskevat ehdot ja järjestelmätekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa se käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt. Lisäksi siirtoverkonhaltijan tulisi julkaista kohtuullinen aika, jonka kuluessa se toteuttaa uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun syöttämistä palvelevat liittymät. Velvoitteilla varmistetaan liittämisprosessin tehokkuus ja liittymishakemusten ennakoitavuus.

16 a §. *Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan maakaasuverkon käytöstä.* Lakiin ehdotetaan lisättävän uusi 16 a §. Pykälään ehdotetaan sääntelyä verkonhaltijan vastuusta varman, luotettavan ja tehokkaan maakaasuverkon käytöstä. Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan olisi huolehdittava maakaasuverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä ottaen asianmukaisesti huomioon ympäristöä ja ilmastoa koskevat vaatimukset sekä metaanipäästöjen vähentämisestä energia-alalla ja asetuksen (EU) 2019/942 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1787 säädetyt velvoitteet. Säännöksellä luotaisiin yleinen verkonhaltijaa koskeva toimintavelvoite, jonka mukaisesti tämän olisi järjestettävä toimintansa siten, että maakaasuverkon turvallinen, häiriötön ja ympäristön kannalta kestävä käyttö voidaan turvata kaikissa olosuhteissa. Ympäristö- ja ilmastonäkökulmien huomioon ottaminen kattaisi muun muassa velvollisuuden ehkäistä ja minimoida verkon käytöstä aiheutuvia ympäristöhaittoja sekä toimia voimassa olevan ympäristönsuojelulainsäädännön ja metaanipäästöjen vähentämistä koskevien EU-säädösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin verkonhaltijoiden yhteistyö- ja koordinaatiovelvollisuudesta. Verkonhaltijan olisi toimittava yhdessä muiden verkonhaltijoiden kanssa siten, että maakaasuverkon varma, luotettava ja tehokas käyttö voidaan varmistaa ja käytettävissä olevat resurssit hyödyntää mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi verkonhaltijan olisi annettava riittävät tiedot toisille verkonhaltijoille sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston ja varastointilaitteiston haltijoille niin, että yhteenliitetyn maakaasujärjestelmän varma ja tehokas käyttö, koordinoitu kehittäminen ja verkkojen yhteentoimivuus voidaan turvata. Säännös vastaisi rakenteellisesti ja periaatteellisesti sähkömarkkinalain ja ehdotetun vetyverkkosääntelyn vastaavia tiedonvaihtoa koskevia velvoitteita, mutta olisi sovitettu maakaasuverkon erityispiirteisiin ja kaasuinfrastruktuurin toimijoihin.

18 §. *Mittauslaitteiston tarjoaminen asiakkaalle*. Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta tarjota loppukäyttäjälle kilpailukykyisesti hinnoiteltua mittauslaitteistoa, joka mittaa tarkasti maakaasun kulutuksen ja antaa tietoa kulutuksen ajoittumisesta. Pykälän 1 momentin mukaan velvoite koskisi tilanteita, joissa olemassa oleva mittauslaitteisto korvataan, uuteen rakennukseen asennetaan uusi liittymä, tai kyse on rakentamislain (751/2023) 42 §:n mukaisesta rakentamislupaa edellyttävästä korjauksesta, jolla voi olla merkittävä vaikutus rakennuksen energiatehokkuuteen. Mittauslaitteistoa ei kuitenkaan edellytettäisi tarjottavaksi silloin, kun sen asentaminen olisi teknisesti mahdotonta tai se ei olisi pitkän aikavälin säästömahdollisuudet huomioon ottaen kustannustehokasta.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakkaalle, jonka liittymä tai käyttökohde ei ole liitetty älykkääseen mittausjärjestelmään, olisi tämän pyynnöstä tarjottava älykäs mittauslaitteisto. Säännöksellä mahdollistettaisiin älykkäiden mittausratkaisujen käyttöönotto asiakkaan aloitteesta myös niissä käyttöpaikoissa, joihin tällaisen järjestelmän tarjoaminen ei perustuisi suoraan verkonhaltijan velvollisuuteen. Asiakas vastaisi tällöin kohtuullisista kustannuksista, jotka aiheutuvat älykkään mittauslaitteiston asentamisesta. Verkonhaltijan olisi tarjouksessaan ilmoitettava

mittauslaitteiston keskeiset toiminnot, yhteentoimivuus, tarjottavat palvelut, saavutettavat hyödyt sekä asennuksesta aiheutuvat kustannukset, jotta asiakkaalla olisi riittävät edellytykset arvioida älykkään mittauslaitteiston hankintaa. Säännös perustuu kaasumarkkinadirektiivin 20 artiklan vaatimuksiin.

Verkonhaltijalle säädettäisiin lisäksi velvollisuus seurata asennettujen älykkäiden mittauslaitteistojen kustannuksia ja mittausteknologioiden kehittymistä sekä julkaista vastaavat tiedot vähintään kahden vuoden välein. Velvoitteella lisättäisiin markkinoiden läpinäkyvyyttä ja varmistettaisiin, että asiakkailla ja viranomaisilla on ajantasaiset tiedot älykkäiden mittauslaitteistojen kustannusrakenteesta ja teknisestä kehityksestä. Säännös perustuu kaasumarkkinadirektiivin 20 artiklan vaatimuksiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös määräajasta, jonka kuluessa mittauslaitteisto on asennettava. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut laitteistot olisi asennettava neljän kuukauden kuluessa loppukäyttäjän tai asiakkaan tilauksesta. Asennusajan sääntelyllä varmistettaisiin, että mittauslaitteistot toimitetaan kohtuullisessa ajassa ja että asiakkaan asema paranee toimitusten ennakoitavuuden osalta.

20 §. *Verkkopalveluiden myyntiehtoja ja hinnoittelua koskeva yleiset säännökset.* Pykälään lisättäisiin uusi menettelytapoja selventävä 4 momentti, jossa säädettäisiin verkonhaltijan verkkopalveluiden myyntiehtojen ennakkovahvistusvelvollisuudesta. Momentin mukaan verkonhaltija ei saisi ottaa käyttöön verkkopalveluiden myyntiehtoja ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 15 §:n nojalla. Säännöksen tavoitteena olisi varmistaa, että verkkopalveluiden myyntiehdot täyttävät lainsäädännössä asetetut vaatimukset ennen niiden käyttöönottoa. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että vahvistamatta käyttöönotetut myyntiehdot olisivat pätemättömiä. Säännös korostaisi ennakkovahvistuksen sitovaa luonnetta ja varmistaisi, ettei verkonhaltija voi tosiasiallisesti soveltaa ehtoja, joita ei ole hyväksytty sääntelyn edellyttämällä tavalla.

21 a §. *Verkkoon pääsyn täytäntöönpano maakaasuverkossa*. Lakiin esitetään lisättävän uusi 21 a §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi verkkoon pääsyn täytäntöönpanoa koskevista velvoitteista maakaasuverkossa. Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että maakaasujärjestelmän ja verkon käyttäjillä on tosiasialliset ja yhdenvertaiset mahdollisuudet saada käyttöönsä liittämis-, siirto- ja jakelupalvelut sekä riittävä tieto tehokasta verkkoon pääsyä varten.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta toimittaa maakaasujärjestelmän ja verkon käyttäjille ne tiedot, joita nämä tarvitsevat voidakseen päästä tehokkaasti verkkoon ja käyttää sitä tehokkaasti. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa tiedon saatavuus ja läpinäkyvyys, jotka ovat edellytyksiä syrjimättömälle ja tehokkaalle verkkoon pääsylle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta antaa pyynnöstä tarjous sekä verkkoon liittämisestä että maakaasun siirto- ja jakelupalvelusta. Liittämistarjoukseen olisi sisällytettävä liittämisen edellytyksenä olevat tekniset vaatimukset sekä liittyjän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista ja arvio liittymän toimitusajasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta perustella kieltäytymisensä liittämisestä tai siirto- tai jakelupalvelusta. Verkonhaltijan olisi annettava asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot kieltäytymisensä syistä. Lisäksi momentissa säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa asiakkaalle tämän mahdollisuudesta saattaa asia Energiaviraston ratkaistavaksi riitojenratkaisumenettelyssä sekä Energiaviraston yhteystiedoista. Säännöksen tarkoituksena on lisätä asiakkaan oikeusturvaa ja varmistaa, että asiakkaalla on käytettävissään riittävät tiedot oikeussuojakeinojen käyttämiseksi.

21 b §. *Verkkoonpääsyn epääminen ja irtikytkeminen maakaasuverkon käytöstä poistamisen johdosta.* Lakiin esitetään lisättävän uusi 21 b §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi verkkoonpääsyn epäämisestä ja irtikytkemisestä tilanteissa, joissa maakaasuverkko tai sen osa poistetaan käytöstä. Säännöksellä pyritään varautumaan energiamurroksen seurauksena mahdollisesti tapahtuviin maakaasuverkkojen käytöstä poistamisiin ja sen tavoitteena on varmistaa, että verkon käytöstä poistamiseen liittyvät vaikutukset verkon käyttäjille ovat ennakoitavia, avoimia ja asiaankuuluvat tahot saavat riittävät tiedot ja mahdollisuuden osallistua menettelyyn.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden perusteella verkonhaltija voi evätä verkkoonpääsyn tai liitynnän taikka kytkeä verkon käyttäjän irti maakaasuverkosta sen käytöstä poistamisen johdosta. Irtikytkeminen tai verkkoonpääsyn epääminen olisi mahdollista, jos siirtoverkon kehittämissuunnitelmassa edellytetään siirtoverkon tai sen osan käytöstä poistamista taikka jos jakeluverkonhaltija on ilmoittanut Energiavirastolle jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisesta. Säännöksellä varmistettaisiin, että verkon käytöstä poistamiseen liittyvät toimenpiteet perustuvat riittävän selkeään ja etukäteen hyväksyttyyn suunnitteluun.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta perustella verkkoonpääsyn tai liitynnän epääminen taikka irtikytkeminen asianmukaisesti. Säännöksen tarkoituksena on lisätä menettelyn läpinäkyvyyttä ja varmistaa, että verkon käyttäjällä on käytettävissään tarpeelliset tiedot toimenpiteen perusteista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuuksista tilanteissa, joissa verkon käytöstä poistaminen johtaa verkon käyttäjien irtikytkemiseen. Verkonhaltijan olisi kuultava asianomaisia verkon käyttäjiä, viranomaisia ja muita sidosryhmiä ennen päätöksen tekemistä. Lisäksi verkonhaltijan olisi ilmoitettava riittävän ajoissa irtikytkemisen suunnitellusta ajankohdasta sekä käytöstä poistamisen menettelystä ja aikataulusta. Momentissa säädettäisiin myös velvollisuudesta noudattaa kaasumarkkina-asetuksen säänneltyjen palvelujen välisiä varainsiirtoja koskevia sääntöjä ja varmistaa, ettei asiakkaiden tai energiankantajien välillä esiinny syrjintää. Säännöksen tarkoituksena on turvata avoin ja tasapuolinen menettely verkon käytöstä poistamisen yhteydessä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin jakeluverkonhaltijaa koskevasta lisävelvollisuudesta. Jakeluverkonhaltijan tulisi huolehtia siitä, että loppukäyttäjillä on mahdollisuus saada tietoa ja neuvontaa vaihtoehtoisista energialähteistä, kestävistä lämmitysvaihtoehdoista ja mahdollisesta viranomaisten myöntämästä taloudellisesta tuesta. Lisäksi jakeluverkonhaltijan olisi otettava huomioon heikossa asemassa olevien asiakkaiden ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden erityistarpeet maakaasun vaiheittaisen käytöstä poistamisen suunnittelussa ja toteutuksessa. Säännöksellä tuettaisiin sosiaalisesti oikeudenmukaista siirtymää maakaasun käytön vähentyessä.

25 §. *Biometaanin tuotantolaitosten liittymismaksujen määräytymisperusteet.* Voimassa olevan 25 §:n säännökset ehdotetaan sisällytettäviksi uuteen 16 a §:ään. Mainitun pykälän tilalle ehdotetaan lisättäväksi maakaasumarkkinalakiin biometaanin tuotantolaitosten verkkoon liittämiseen sovellettavia periaatteita. Pykälän 1 momentin mukaan liittymismaksuissa ja liittymisestä aiheutuvissa kustannuksissa olisi noudatettava energiatehokkuus etusijalle -periaatetta siten kuin energiatehokkuusdirektiivin 3 artiklassa ja 27 artiklan 2 kohdassa säädetään. Periaatteen tarkoituksena on varmistaa, että verkkoon liittämistä koskevat ratkaisut tukevat energiajärjestelmän kokonaistaloudellista ja teknistä tehokkuutta ja että liittäminen toteutetaan mahdollisimman energiatehokkaasti.

Soveltaminen koskisi ainoastaan liittyjälle aiheutuvia liittymismaksuja ja -kustannuksia. Tarkoituksena ei ole säännellä verkonhaltijan omia investointikustannuksia tai niiden jakautumista

verkonhaltijan ja liittyjän välillä muutoin kuin sen osalta, mikä kohdistuu suoraan liittyjän maksettavaksi.

Liittymismaksujen olisi lisäksi oltava avoimia ja syrjimättömiä. Tällä varmistettaisiin, että eri liittyjät ovat keskenään tasapuolisessa asemassa eikä liittämismenettelyllä synny perusteetonta eriarvoisuutta. Avoimuusvelvoite edistää myös liittymiskustannusten ennakoitavuutta ja vähentää epävarmuuksia investointipäätösten kannalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta julkaista liittymismaksujen määräytymisperusteet osana 15 §:n 2 momentin mukaisia uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämistä koskevia menettelyjä.. Julkistamisvelvollisuus lisäisi markkinoiden läpinäkyvyyttä, helpottaisi toimijoiden mahdollisuuksia vertailla eri liittämisvaihtoehtoja ja tukisi sääntelyn tavoitteita tasapuolisista ja avoimista toimintaperiaatteista maakaasuverkkoon liittämisessä.

29 §. *Järjestelmävastuu.* Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi järjestelmävastuun toteuttamiseen liittyvien ehtojen vahvistamismenettelyn ja siirtoverkonhaltijan toimivaltuuksien osalta.

Pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaussäännös muutettaisiin viittaamaan ehdotettuun uuteen lakiin energiamarkkinoiden valvonnasta. Momentin mukaan järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle on oikeus asettaa maakaasujärjestelmän käyttämiselle ehtoja, jotka ovat välttämättömiä järjestelmävastuun asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Ehdot on kuitenkin mahdollista ottaa käyttöön vain yksittäistapauksessa ja vasta sen jälkeen, kun Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 15 §:n mukaisesti. Vahvistamismenettelyn tarkoituksena on varmistaa ehtojen läpinäkyvyys, oikeasuhtaisuus ja syrjimättömyys sekä turvata verkon käyttäjien oikeusturva. Säännöksessä ehdotetaan samalla täsmennettäväksi, että vastoin vahvistamisvelvollisuutta käyttöön otetut ehdot olisivat pätemättömiä. Vahvistettuja ehtoja voitaisiin soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää, mikä on tarpeen järjestelmän toimintavarmuuden turvaamiseksi.

Pykälää ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi uudella 3 momentilla, jonka mukaan järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla olisi toimivalta rajoittaa maakaasun siirtoa tai keskeyttää se määräajaksi silloin, kun se on välttämätöntä maakaasujärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Toimivaltuudet vastaisivat tarpeeseen varmistaa järjestelmän käyttövarmuus tilanteissa, joissa normaali verkon toiminta uhkaa häiriintyä esimerkiksi teknisten vikojen tai äkillisten toimitushäiriöiden vuoksi. Lisäksi järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle annettaisiin oikeus ohjata maakaasujärjestelmään liitettyä kaasun käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä tilanteissa, joissa järjestelmän käyttövarmuus on uhattuna. Ohjaustoimenpiteiden toteuttamisessa olisi otettava huomioon yhteiskunnan elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset sekä kaasun saannin hallintaa ja häiriötilanteita koskevat suunnitelmat. Rajoitus- ja ohjaustoimenpiteet saisivat olla voimassa vain niin kauan kuin on välttämätöntä järjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan, mikä turvaa toimenpiteiden oikeasuhtaisuuden.

Pykälän viimeisessä momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Järjestelmävastuun toteuttamistapaan liittyvät asiat ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden tekninen luonne ja asiallinen merkitys edellytä asetuksenantamisvaltuuden osoittamista valtioneuvostolle.

31 §. *Maakaasujärjestelmän tasevastuu*. Pykälään ehdotetaan uutta 3 momenttia, jolla pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että järjestelmävastuun toteuttamiseksi asetettavien ehtojen käyttöönotto edellyttää Energiaviraston ennakkovahvistusta ehdotetun energiamarkkinoiden

valvontalain 15 §:n mukaisesti. Täsmennyksen tarkoituksena on varmistaa ehtojen läpinäkyvyys, oikeasuhtaisuus ja syrjimättömyys sekä yhtenäistää menettelytapaa tilanteisiin, joissa ehtoja sovelletaan yksittäistapauksissa. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettävän, että vastoin vahvistamisvelvollisuutta käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä. Vahvistettuja ehtoja voitaisiin soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

33 §. *Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut.* Pykälään ehdotetaan uutta 3 momenttia, jolla pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalveluista perittävät maksut voidaan ottaa käyttöön vasta Energiaviraston ennakkovahvistuksen jälkeen energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n mukaisesti. Säännökseen ehdotetaan lisäksi lisättäväksi, että ilman vahvistusta käyttöön otetut maksut ovat pätemättömiä. Vahvistettujen maksujen soveltaminen muutoksenhausta huolimatta on tarpeen tiedonvaihtopalvelujen jatkuvuuden ja maakaasujärjestelmän toiminnan varmistamiseksi.

34 a §. *Siirtoverkon kehittämissuunnitelma.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä muiden siirtoverkonhaltijoiden velvollisuudesta laatia kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan osalta velvollisuus kattaisi valtakunnallisen yhteenliitetyn maakaasuverkon sekä yhdysputket ja niiden yhteydet muihin maakaasuverkkoihin. Muun siirtoverkonhaltijan olisi laadittava siirtoverkkoaan ja sen yhteyksiä toisiin siirtoverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Suunnitelma olisi päivitettävä kahden vuoden välein.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kehittämissuunnitelman sisällöstä. Momentissa yksilöitäisiin tiedot, jotka suunnitelmassa on vähintään esitettävä. Tietoihin lukeutuisivat muun muassa tulevat infrastruktuurihankkeet, jo päätetyt investoinnit, käytöstä poistot, verkon laajennukset ja muutoshankkeet, sekä kysyntäpuolen ratkaisut, jotka eivät edellytä uusia infrastruktuuri-investointeja. Suunnitelmassa olisi otettava huomioon uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun liittäminen verkkoon, vastakkaisvirtausten mahdollistaminen, määräajat hankkeille sekä johdonmukaisuus kansallisten ja unionin säädösten, kuten hallintomalliasetuksen, RED II -direktiivin, kaasumarkkina-asetuksen ja ilmastolain, kanssa. Lisäksi suunnitelmassa olisi huomioitava vetymarkkinalain mukaiset vedyn jakeluverkon kehittämissuunnitelmat sekä maakaasumarkkinalain 39 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset jakeluverkon käytöstä poistamisesta. Momentissa edellytettäisiin myös selvitystä suunnitelman laatimisessa käytetyistä menetelmistä ja oletuksista, kuten maakaasun kulutuksen ja uusiutuvan kaasun tuotannon ennusteista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan velvollisuudesta ottaa kehittämissuunnitelmaa laatiessaan huomioon vaihtoehtoiset ratkaisut verkon laajentamiselle ja arvioida energiajärjestelmien integrointia. Momentissa edellytettäisiin kulutusjouston hyödyntämisen tarkastelua, odotetun kulutuksen arviointia energiatehokkuus etusijalle -periaatteen mukaisesti sekä rajat ylittävän kaupan ja unionin laajuisten verkon kehittämissuunnitelmien huomioimista. Lisäksi arviointiin sisältyisi energian varastoinnin ja sähkön kaasuksi muuntamisen resurssien optimaalinen sijoittelu ja koko, sekä vedyn tuotannon ja kulutuksen keskittäminen tarkoituksenmukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, ettei kehittämissuunnitelmaan saa sisällyttää hankkeita, joilta on evätty 12 §:ssä tarkoitettu hankelupa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin kehittämissuunnitelmaa koskevasta kuulemisesta. Energiaviraston olisi ennen suunnitelman julkaisemista varattava siirtoverkon käyttäjille, asiaankuuluville viranomaisille ja muille sidosryhmille mahdollisuus tulla kuulluksi. Kehittämissuunnitelma ja kuulemisen tulokset olisi julkaistava verkkosivuilla, joita olisi päivitettävä

säännöllisesti, jotta kaikki sidosryhmät saavat riittävästi tietoa kuulemisen ajankohdasta, laajuudesta ja toteutustavasta.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin toimivaltaisten kansallisten viranomaisten velvollisuudesta tarkastaa kehittämissuunnitelman johdonmukaisuus eurooppalaisen ilmastolain 2 artiklan 1 kohdassa vahvistetun ilmastoneutraaliustavoitteen, hallintomalliasetuksen mukaisen kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman sekä edistymisraporttien kanssa. Epäjohdonmukaisuuden havaitessaan viranomaiset voivat antaa Energiavirastolle perustellun lausunnon, joka siirtoverkonhaltijan ja Energiaviraston olisi otettava asianmukaisesti huomioon.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin Energiaviraston toimivallasta vaatia muutoksia kehittämissuunnitelmaan. Energiavirasto voisi kuuden kuukauden kuluessa suunnitelman vastaanottamisesta velvoittaa siirtoverkonhaltijaa tekemään tarvittavat muutokset, mikäli kehittämissuunnitelma ei täytä 1–4 momentissa asetettuja vaatimuksia tai jos se ei ole johdonmukainen unionin laajuisen verkon kehittämissuunnitelmien kanssa. Epäselvissä tilanteissa viraston olisi neuvoteltava ACERin kanssa. Energiaviraston tehtävänä olisi myös seurata ja arvioida kehittämissuunnitelman täytäntöönpanoa.

Pykälän 8 momentissa säädettäisiin Energiaviraston oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista, sidosryhmien kuulemisesta ja suunnitelman toimittamisesta virastolle. Tämä mahdollistaisi menettelytapojen joustavan mukauttamisen esimerkiksi tietotarpeiden kasvaessa.

34 b §. *Energiaverkkojen integroitu kehittäminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siirtoverkonhaltijan ja vedyn siirtoverkonhaltijan yhteistyöstä sekä verkon kehittämissuunnitelmien koordinoidusta laatimisesta maakaasu-, vety- ja sähköverkkojen osalta. Tavoitteena on varmistaa, että eri energiankantajien kehittäminen tapahtuu koordinoidusti, kustannustehokkaasti ja energiajärjestelmän kokonaistehokkuutta edistäen. Kehittämissuunnitelmat laadittaisiin kuitenkin erillisinä ja kukin siirtoverkonhaltija ja sähkön kantaverkonhaltija olisivat vastuussa oman kehittämissuunnitelmansa laatimisesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan ja vedyn siirtoverkonhaltijan velvollisuudesta tehdä tiivistä yhteistyötä silloin, kun on tarpeen tehdä päätöksiä energiatehokkuusdirektiivin 2 artiklan 4 alakohdassa määritellyn energiajärjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi eri energiankantajien osalta. Yhteistyö voisi koskea esimerkiksi verkon käyttötarkoituksen muuttamista, kuten maakaasuverkon muuttamista vetyverkoksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan, vedyn siirtoverkonhaltijan ja sähkön kantaverkonhaltijan velvollisuudesta pyrkiä varmistamaan maakaasua, vetyä ja sähköä koskevien kymmenvuotisten verkon kehittämissuunnitelmien koordinoidut suunnitteluvaiheet. Velvoite korostaisi verkon kehittämisen järjestelmätason tarkastelua ja eri energiankantajien välisten synergioiden huomioon ottamista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin infrastruktuurin haltijoiden, kuten nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen, maakaasun varastointilaitteistojen, jakeluverkonhaltijoiden, vedyn jakeluverkonhaltijoiden, vetyterminaalien, vetyvarastojen, kaukolämpöinfrastruktuurin haltijoiden ja sähköverkonhaltijoiden, velvollisuudesta toimittaa siirtoverkonhaltijoille ja vaihtaa niiden kanssa kaikki merkitykselliset tiedot siirtoverkon kehittämissuunnitelmaa varten. Säännöksellä varmistettaisiin, että suunnittelu perustuu mahdollisimman täydelliseen ja ajantasaiseen tietopohjaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhteisten skenaarioiden on perustuttava kohtuullisiin oletuksiin tuotannon, tarjonnan ja kulutuksen kehityksestä, erityisesti sellaisten alojen tarpeista, joilla hiilestä irtautuminen on vaikeaa. Skenaarioissa olisi otettava huomioon kasvihuonekaasupäästöjen vähentämispotentiaali sekä energia- ja kustannustehokkuus suhteessa muihin vaihtoehtoihin, mukaan lukien kysyntäpuolen ratkaisut, jotka eivät edellytä uusia infrastruktuuri-investointeja. Lisäksi skenaarioiden olisi sisällettävä arvio rajat ylittävästä kaupasta, myös kolmansien maiden kanssa, sekä vedyn varastoinnin ja vetyterminaalien integroinnin roolista. Skenaarioista olisi järjestettävä laaja kuulemisprosessi, joka on avoin asianomaisille sidosryhmille. Kuulemiset olisi järjestettävä hyvissä ajoin ennen siirtoverkon kehittämissuunnitelman laatimista avoimella, osallistavalla ja läpinäkyvällä tavalla. Kaikki asiakirjat, jotka infrastruktuurin haltijat ovat toimittaneet kuulemisen helpottamiseksi, sekä sidosryhmien kuulemisen tulokset olisi julkistettava. Asiaankuuluvaa verkkosivustoa olisi päivitettävä säännöllisesti, jotta sidosryhmät saavat riittävästi tietoa voidakseen osallistua kuulemiseen tehokkaasti.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että yhteisten skenaarioiden olisi oltava linjassa asetuksen energiainfrastruktuuriasetuksen 12 artiklan mukaisesti laadittujen unionin laajuisten skenaarioiden sekä hallintomalliasetuksen mukaisen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman kanssa, ja niiden olisi tuettava eurooppalaisen ilmastolain 2 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta. Energiaviraston olisi hyväksyttävä tällaiset yhteiset skenaariot. Asetuksen (EY) N:o 401/2009 10 a artiklan nojalla perustettu ilmastonmuutosta käsittelevä eurooppalainen tieteellinen neuvottelukunta voisi omasta aloitteestaan antaa lausunnon yhteisten skenaarioiden yhteensopivuudesta vuoteen 2030 ulottuvien unionin energia- ja ilmastotavoitteiden ja sen vuotta 2050 koskevan ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa. Energiaviraston olisi otettava kyseisen lausunto huomioon päätöksenteossaan.

39 §. *Jakeluverkon käytöstä poistaminen*. Lain 39 §:n jakeluverkonhaltijan laskutusta koskevat säännökset siirrettäisiin ehdotettuun uuteen laskutusta koskevaan 14 a lukuun ja pykälään ehdotetaan uusia säännöksiä jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta ilmoittaa Energiavirastolle jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisesta. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että valvontaviranomaisella on riittävät tiedot suunnitelluista käytöstä poistamisista sekä niiden toteuttamiseen liittyvistä menettelyistä, vaiheista ja aikatauluista. Ilmoitusvelvollisuus sijoitetaan ajallisesti ennen ehdotetun 21 b §:n 3 momentin mukaista kuulemisen aloittamista.

40 §. *Jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavat*. Jakeluverkonhaltijan laskujen maksutapoja sääntelevä 40 § ehdotetaan kumottavaksi, koska vastaava sääntely sisältyisi uuteen laskutusta koskevaan 14 a lukuun.

41 §. *Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset.* Pykälään tehtäisiin esitettyjen lainmuutosten edellyttämät muutokset 1 ja 2 momenttien säännösviittauksiin. Pykälän 1 momentin mukaan suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkon haltijaan ei sovellettaisi 24 §:n säännöksiä maakaasun jakelun maksujen korottamisesta, 26 §:n 3 momenttia verkkopalveluiden tunnuslukujen julkaisemisesta, 27 §:ää verkonhaltijan varautumissuunnittelusta, 28 §:ää verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuudesta häiriötilanteissa, 36 §:ää etäisyydestä riippumattomasta maakaasun jakelun hinnoittelusta, 37 §:ää mittauspalveluiden hinnoittelusta jakeluverkossa, 38 §:ää kuluttajille suunnattujen jakelupalvelujen myyntiehdoista ja 14 a lukua laskutuksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan 26 §:n 1 momenttia verkkopalveluiden myyntiehtojen julkaisemisesta ja 2 momenttia niiden ilmoittamisesta Energiavirastolle sekä 58 a §:ää velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sovellettaisiin suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkon haltijalle ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 16 §:ssä tarkoitetut ehdot ja menetelmät.

III OSA Maakaasun toimitus

7 Luku **Maakaasun toimitus**

42 §. *Maakaasun hinnan määräytyminen maakaasun toimituksessa.* Lakiin ehdotetaan lisättävän uusi 42 §, jossa ehdotetaan säädettäväksi, että maakaasun hinta maakaasun toimituksessa muodostuu tosiasiallisen kysynnän ja tarjonnan perusteella. Säännös perustuu kaasumarkkinadirektiivin 3 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että hinnat vastaavat tosiasiallista kysyntää ja tarjontaa.

Lisäksi pykälässä huomioitaisiin direktiivin 4 artiklan 1 kohdan periaate, jonka mukaan toimittajilla on oltava vapaus määrittää hinta, jolla ne toimittavat maakaasua asiakkaille, ja jäsenvaltioiden tulee huolehtia toimittajien välisestä tehokkaasta kilpailusta sekä kohtuullisten hintojen toteutumisesta loppukäyttäjille.

Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että maakaasun hinnoittelu heijastaa markkinaperusteita ja tukee siten tehokkaita, avoimia ja maakaasun markkinoita.

42 a §. *Oikeus maakaasun toimittajan vaihtamiseen***.** Lakiin ehdotetaan lisättävän uusi 42 a §. Ehdotetun säännöksen mukaan asiakkaalla olisi oikeus vaihtaa maakaasun toimittajaa ja maakaasumarkkinoiden osapuolta joko asiakaskohtaisella ilmoituksella tai osana kollektiivista vaihtojärjestelmää. Asiakkaan, joka noudattaa sopimusehtoja, olisi voitava vaihtaa toimittaja mahdollisimman lyhyessä ajassa ja viimeistään kolmen viikon kuluessa pyynnön esittämisestä. Vaihtoon liittyvän teknisen prosessin kesto saisi olla enintään 24 tuntia, ja sen olisi oltava mahdollinen kaikkina arkipäivinä. Säännös toteuttaisi kaasumarkkinadirektiivin 12 artiklan vaatimukset, joiden mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava asiakkaiden oikeus vaihtaa toimittajaa tai markkinaosapuolta sekä se, että vaihto tapahtuu kohtuullisessa ajassa ja syrjimättömästi.

Pykälän 3 momentin mukaan maakaasun toimittaja tai muu maakaasumarkkinoiden osapuoli ei saisi periä erillistä maksua maakaasun toimittajan tai maakaasumarkkinoiden osapuolen vaihtamiseen liittyvistä suoritteista. Säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi määräaikaisen sopimuksen ennenaikaista irtisanomista koskeviin sopimussakkoihin.

Pykälän 4 momentin velvoitteella, jonka mukaan maakaasun toimittajan olisi ylläpidettävä loppukäyttäjille käyttäjämyönteisessä muodossa tietoja vaihtomahdollisuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä, parannettaisiin markkinoiden läpinäkyvyyttä, edistettäisiin kilpailua ja turvattaisiin asiakkaiden joustavat mahdollisuudet hyödyntää vapaata markkinaa.

42 b §. *Pitkäaikaiset sopimukset.* Lakiin esitetään lisättävän uusi 42 b §. Pykälässä säädettäisiin fossiilista maakaasua koskevien pitkäaikaisten toimitussopimusten enimmäiskestosta. Säännös perustuu kaasumarkkinadirektiivin johdantokappaleessa 144 esitettyihin tavoitteisiin sekä direktiivin 31 artiklan 3 kohtaan, joiden mukaan päästöjä aiheuttavan fossiilisen kaasun toimitusta koskevat pitkäaikaiset sopimukset voivat jatkua enintään 31.12.2049 saakka. Direktiivin mukaan pitkäaikaiset sopimukset ovat merkittävä osa jäsenvaltioiden kaasun toimitusvarmuutta, mutta niillä ei saa estää uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun pääsyä markkinoille. Pitkäaikaisella sopimuksella tarkoitettaisiin lain 3 §:n 32 kohdan mukaan kaasuntoimitussopimusta, jonka kesto on yli vuoden.

Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että fossiilisen maakaasun käyttöä vähennetään asteittain unionin energia- ja ilmastotavoitteiden mukaisesti. Pitkäaikaisten sopimusten rajaaminen vuoden 2049 loppuun tukee siirtymää kohti vähähiilistä energiantuotantoa ja on linjassa direktiivissä asetetun päästöjen vähentämistä koskevan aikataulun kanssa. Jäsenvaltioilla on

direktiivin mukaan mahdollisuus asettaa aiempi päättymisajankohta, mutta ehdotetussa pykälässä käytettäisiin direktiivin enimmäisaikaa.

Pykälän mukaan tämän ajankohdan jälkeen jatkuvaa fossiilisen maakaasun toimitusta koskevaa sopimusehtoa pidettäisiin mitättömänä. Säännös selkeyttää markkinaosapuolten oikeusvarmuutta ja varmistaa, että sopimuskäytäntö noudattaa kaasumarkkinadirektiivin tavoitteita sekä unionin kilpailusääntöjä.

43 §. *Maakaasun toimittajan sopimustietojen säilyttäminen*. Pykälässä säädetään maakaasun sopimustietojen säilyttämisestä. Pykälän mukainen säilytysaika ehdotetaan muutettavaksi vähintään kuudeksi vuodeksi, jolloin se olisi yhdenmukainen kirjanpitolain mukaisen kirjanpitoaineiston säilytysajan kanssa. Lisäksi pykälän viittaussäännös muutettaisiin vastaamaan voimassa olevan unionin lainsäädännön mukaiseksi.

Pykälän mukaan maakaasun toimittajan olisi säilytettävä merkitykselliset tiedot kaikista maakaasuntoimitussopimuksiin liittyvistä liiketoimistaan ja tässä laissa sekä kaasumarkkinadirektiivin 82 artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa suuntaviivoja koskevassa delegoidussa säädöksessä säädetyt tiedot maakaasujohdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan tukkuasiakkaiden ja siirtoverkonhaltijoiden sekä varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden kanssa vähintään kuuden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuluessa liiketoimi on suoritettu. Säilytettäviä tietoja ovat ainakin 1) liiketoimen kesto, 2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat, 3) toimituksen määrä, 4) toteutusaika, 5) hinta, 6) sopijapuolen yksilöivät tiedot ja 7) tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista.

46 §. *Vähittäismyyjän laskutus*. Vähittäismyyjän laskutusta sääntelevä 46 § ehdotetaan kumottavaksi, koska vastaava sääntely sisältyisi uuteen laskutusta koskevaan 14 a lukuun.

47 §. *Vähittäismyyjän laskujen maksutavat*. Vähittäismyyjän laskujen maksutapoja sääntelevä 47 § ehdotetaan kumottavaksi, koska vastaava sääntely sisältyisi uuteen laskutusta koskevaan 14 a lukuun.

9 a luku Aktiiviset asiakkaat

Lain III osaan ehdotetaan lisättäväksi aktiivisia asiakkaita sääntelevä uusi 9 a luku.

48 a §. *Aktiiviset asiakkaat.* Pykälässä säädettäisiin loppukäyttäjän oikeudesta toimia maakaasumarkkinoilla aktiivisena asiakkaana. Säännös perustuisi kaasumarkkinadirektiivin 15 artiklaan.

Pykälän mukaan loppukäyttäjällä olisi oikeus toimia maakaasumarkkinoilla aktiivisena asiakkaana. Säännöksellä varmistettaisiin, ettei aktiivisena asiakkaana toimimiseen liity kohtuuttomia tai syrjiviä teknisiä tai hallinnollisia vaatimuksia, menettelyjä tai maksuja. Loppukäyttäjillä olisi myös oikeus muodostaa ryhmiä, jotka toimivat aktiivisina asiakkaina.

Pykälän 1 kohdan mukaan aktiivisella asiakkaalla olisi oikeus maakaasuverkon liittymään kohtuullisen ajan kuluessa liittämispyynnön esittämisestä, jos kaikki liittymisen edellytykset täyttyvät. Pykälän 2 kohdan mukaan aktiiviselta asiakkaalta ei perittäisi verkosta oton ja verkkoon syötön maksuja uusiutuvasta kaasusta, jonka aktiivinen asiakas varastoi käyttökohteessaan, kun kaasu on tuotettu käyttökohteessa ja käytetään samassa käyttökohteessa. Säännöksen tarkoituksena olisi estää varastoidun itse tuotetun uusiutuvan kaasun kaksinkertainen maksurasitus. Pykälän 3 kohdan mukaan aktiivinen asiakas saisi tarjota maakaasujärjestelmässä samanaikaisesti useita palveluja, jos se on teknisesti mahdollista. Säännös mahdollistaisi aktiivisten asiakkaiden

monipuolisen osallistumisen markkinoille edellyttäen, ettei toiminnasta aiheudu vaaraa verkon turvalliselle tai luotettavalle toiminnalle.

51 §. *Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston käyttöoikeus.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Momenttiin sisältyisi säännös, jonka mukaan verkonhaltija ei saisi ottaa käyttöön pykälässä tarkoitettuja maksuja, ehtoja ja edellytyksiä ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 15 §:n nojalla. Säännöksellä varmistettaisiin, että maksuja ja ehtoja koskevat menettelyt ovat Energiaviraston ennakolta vahvistamia ja että ne täyttävät lainmukaiset vaatimukset ennen käyttöönottoa.

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että momentin vastaisesti käyttöön otetut myyntiehdot ja -hinnat ovat pätemättömiä.

12 luku Maakaasumarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet maakaasujärjestelmässä

Lain 12 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 59 a §, joka sääntelisi maakaasuinfrastruktuurin haltijoiden yhteistoimintavelvollisuutta.

59 a §. *Maakaasuinfrastruktuurin haltijoiden yhteistoimintavelvollisuus*. Lain 12 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 59 a §, joka sääntelisi maakaasuinfrastruktuurin haltijoiden yhteistoimintavelvollisuutta. Pykälässä säädettäisiin siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja varastointilaitteistojen haltijoiden velvollisuudesta tehdä yhteistyötä kansallisesti ja alueellisesti. Velvollisuus kattaisi yhteistyön, joka on tarpeen siirtoverkon toiminta huomioon ottaen kapasiteetin mahdollisimman tehokkaan käytön varmistamiseksi sekä mainittujen laitteistojen toiminnan synergian edistämiseksi.

Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että siirtoverkon, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja varastointilaitteistojen haltijat suunnittelevat ja käyttävät infrastruktuuria tavalla, joka tehostaa järjestelmän kokonaiskäyttöä ja parantaa markkinoiden toimintaa. Velvollisuus edistäisi myös toimitusvarmuutta ja mahdollistaisi sen, että eri laitteistojen tarjoamaa kapasiteettia hyödynnetään koordinoidulla ja tehokkaalla tavalla.

60 §. *Velvollisuus eriyttää maakaasuliiketoiminnat.* Pykälässä säädettyä kirjanpidollisen eriyttämisen velvoitetta ehdotetaan kevennettävän luopumalla vaatimuksesta laatia maakaasun myyntitoiminnalle erillinen tuloslaskelma ja tase. Maakaasun myyntitoiminta on kilpailtua liiketoimintaa ja eikä maakaasun toimitushintoja säännellä laissa. Tämän vuoksi ei olisi perustetta edellyttää maakaasualan yrityksiltä erillistä maakaasun myyntitoiminnan tuloslaskelmaa ja tasetta.

Toimintojen eriyttämisen päätavoitteena on lisätä maakaasuliiketoiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä ja siten vaikeuttaa ristiinsubventointia määräävässä markkina-asemassa olevien liiketoimintojen ja kilpailuilla markkinoilla toimivien liiketoimintojen välillä. Ristiinsubventiolla tarkoitetaan sitä, että monopolina toimivan toimialan tuottoja käytetään kilpailluilla markkinoilla toimivan liiketoiminnan tukemiseen.

Koska kyse on maakaasualaa koskevasta lainsäädännöstä, säännöksillä voidaan puuttua vain maakaasuliiketoiminnan asemaan. Alan yrityksillä voi kuitenkin olla merkittäviä muita toimintoja. Tällaisessa tapauksessa maakaasuliiketoiminnot tulisi eriyttää yrityksen muusta toiminnasta ottamatta kantaa siihen, miten tämä muu toiminta järjestetään laskentatoimen osalta.

Eriyttämisvelvoitteen asettaminen maakaasuverkkotoiminnalle perustuu kaasumarkkinadirektiiviin. Maakaasuverkkoluvan alainen verkkotoiminta tulisi eriyttää omaksi liiketoiminnokseen.

Verkkoliiketoiminta käsittää 3 §:ssä määritellyn maakaasuverkkotoiminnan. Lisäksi verkonhaltijan tulisi eriyttää siirtoverkko- ja jakeluverkkotoiminnat toisistaan, jos verkonhaltija harjoittaa molempia toimintoja. Verkkoliiketoiminnan tuloslaskelma ja tase näyttäisivät verkkopalveluiden hintojen ja kustannusten vastaavuuden pitkällä aikavälillä. Tuloslaskelman ja taseen perusteella laskettaisiin verkkotoiminnan kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut. On tärkeää, että verkkotoiminnan eriyttäminen omaksi liiketoiminnokseen näkyisi myös hinnoittelussa ja asiakaslaskutuksessa.

Omiksi liiketoiminnoikseen tulisi eriyttää myös maakaasun varastointitoiminta sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston toiminta. Eriyttämisvelvollisuuden piiriin kuulumattomiksi toiminnoiksi katsottaisiin toiminnot, jotka eivät ole maakaasun siirtoa, jakelua, varastointia, nesteytetyn maakaasun käsittelyä, mittausta tai taseselvityspalvelua taikka järjestelmävastuun piiriin kuuluvaa palvelua.**VI OSA** Maakaasusopimukset

Maakaasusopimuksia koskevaan lain VI osaan ehdotetaan lisättäväksi laskutusta koskeva uusi 14 a luku. Luvun säännöksiä sovellettaisiin vähittäismyyjään ja jakeluverkonhaltijaan.

14 luku Maakaasusopimuksia koskevat säännökset

Lain 14 lukuun ehdotetaan lisättäväksi vähittäismyyjän asiakkaiden valitusten käsittelyä koskeva uusi 87 a §.

69 §. *Loppukäyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta antaa loppukäyttäjälle ennen maakaasun liittymissopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen tekemistä tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista hinnoittelu- ja muista vaihtoehdoista. Vastaava velvollisuus koskisi myös vähittäismyyjää ennen maakaasun myyntisopimuksen tekemistä. Säännös vastaisi voimassa olevan 69 §:n 1 momenttia.

Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että loppukäyttäjällä on riittävät ja selkeät tiedot sopimuksen sisällöstä ennen sopimuksen tekemistä, jotta tämä voi tehdä tietoon perustuvan päätöksen sopimuksen ehdoista ja mahdollisista vaihtoehdoista. Säännös vastaisi kaasumarkkinadirektiivin käyttäjien tiedonsaantia koskevia vaatimuksia, joiden mukaan sopimusehtojen on oltava oikeudenmukaiset, etukäteen tiedossa ja esitettävä loppukäyttäjille selkeällä ja yksiselitteisellä kielellä.

Tiedot on annettava ennen sopimuksen tekemistä myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen osapuolen välityksellä. Tämä on tärkeää erityisesti tilanteissa, joissa loppukäyttäjä tekee sopimuksen välittäjän tai myyntialustan kautta, jotta loppukäyttäjälle turvataan vastaava tiedonsaanti ja suoja kuin suorassa neuvottelutilanteessa toimittajan kanssa.

69 a §. *Sopimukseen sisällytettävät tiedot*. Lakiin esitetään lisättävän uusi 69 a §. Pykälässä säädettäisiin niistä vähimmäistiedoista, jotka loppukäyttäjän liittymissopimukseen, maakaasuverkkosopimukseen ja maakaasun myyntisopimukseen on sisällytettävä. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin 11 artiklan 3 kohdan mukaiset vaatimukset, jotka koskevat loppukäyttäjien oikeutta saada selkeät, ajantasaiset ja olennaiset tiedot maakaasun toimitusta koskevista sopimuksista ja niiden ehdoista.

Pykälän 1 momentin mukaan sopimuksessa olisi oltava vähintään pykälässä luetellut tiedot. Luettelo vastaa pääosin direktiivin mukaisia tietovaatimuksia. Näiden tietojen tarkoituksena on varmistaa, että loppukäyttäjillä on riittävät tiedot palveluntarjoajasta, tarjotusta suorituksesta,

sopimuksen kestosta, hinnoitteluperusteista, palvelun laadusta, saatavilla olevista valitusmenettelyistä sekä muista sopimuksen kannalta olennaisista seikoista.

Sopimuksessa olisi ilmoitettava palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot sekä tiedot tarjotusta suorituksesta, sen laadusta ja liittymän toimitusajasta. Tämä on tarpeen loppukäyttäjän oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyttämiseksi sekä sen varmistamiseksi, että loppukäyttäjä tietää, minkälaista toimitusta ja palvelua sopimus koskee. Lisäksi sopimuksessa olisi kuvattava mahdolliset ylläpitopalvelut, joita liittymissopimukseen tai maakaasun verkko- ja myyntipalveluihin liittyy, sekä menetelmät, joiden kautta loppukäyttäjä saa tietoja sovellettavista maksuista ja palvelumaksuista.

Sopimuksessa olisi oltava tiedot myös sopimuksen kestosta sekä sen päättämistä ja uusimista koskevista ehdoista. Näin turvattaisiin loppukäyttäjän oikeus tietää sopimussuhteen ehdot ja sen mahdollinen kesto sekä arvioida, onko sopimus määräaikainen vai toistaiseksi voimassa oleva. Lisäksi sopimuksessa olisi ilmoitettava mahdolliset korvaus- ja hyvitysmenettelyt siltä varalta, että palvelun laatu poikkeaa sovitusta. Säännös vastaisi direktiivin 11 artiklan 3 kohdan f alakohdan vaatimuksia.

Jos sopimukseen liittyy olennaisena tekijänä ympäristönsuojelun tason tai hiilidioksidipäästöjen vähentämisen edistäminen, vähittäismyyjän olisi esitettävä selkeät, puolueettomat ja todennettavissa olevat sitoumukset. Uusiutuvan tai vähähiilisen kaasun toimituksen osalta sopimuksessa on oltava tiedot kaasun sertifioinnista. Tällä varmistetaan, että loppukäyttäjälle tarjottavat ympäristöväittämät ovat luotettavia ja todentamiskelpoisia.

Pykälän 1 momentin 8 ja 9 kohdat koskisivat tiedottamista valitus- ja riidanratkaisumenettelyistä sekä kuluttajien oikeuksista. Näiden tietojen antaminen on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että loppukäyttäjä tietää, miten valituksen voi tehdä ja kuinka riita-asiat voidaan saattaa tuomioistuimen ulkopuoliseen käsittelyyn. Lisäksi kuluttajille olisi taattava mahdollisuus saada tiedot heille kuuluvista oikeuksista joko laskussa tai palveluntarjoajan internetsivulla.

Momentin 10 kohdan mukaan sopimuksessa olisi tarvittaessa ilmoitettava myös tiedot maakaasun toimitukseen sidottujen tai siihen yhdistettyjen tuotteiden tai palvelujen tarjoajasta ja hinnasta. Tämän tiedon tarkoituksena on, että loppukäyttäjä on tietoinen sopimukseen sisältyvistä mahdollisista lisäpalveluista ja niiden kustannuksista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta antaa loppukäyttäjälle selkeä ja ytimekäs, yleiskielellä laadittu yhteenveto sopimuksen keskeisistä ehdoista. Säännöksellä täytettäisiin direktiivin vaatimus siitä, että loppukäyttäjille annetaan helposti ymmärrettävä ja vertailukelpoinen yhteenveto, joka helpottaa eri palveluntarjoajien tarjousten arviointia ja parantaa sopimusten läpinäkyvyyttä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kaikki 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot olisi kirjattava sovitussa muodossa joko sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen. Säännöksellä varmistettaisiin, että loppukäyttäjällä on pysyvä ja todennettavissa oleva tieto sopimuksen sisällöstä.

Pykälän 4 momentin mukaan pykälän säännöksistä ei saisi poiketa sopimuksin, mikä turvaisi loppukäyttäjän suojaa ja estäisi keskeisten tietovaatimusten kiertämisen.

75 §. *Maakaasun liittymissopimuksen irtisanominen ja purkaminen.* Pykälän 1 ja 2 momentin säännöksiä muutettaisiin jakeluverkkojen käytöstä poistamisen varalta. Jakeluverkonhaltijalle säädettäisiin oikeus irtisanoa liittymissopimus tällaisessa tilanteessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joilla maakaasun liittymissopimus voidaan irtisanoa. Liittyjä voisi edelleen irtisanoa maakaasun liittymissopimuksen vain silloin, kun kyseistä maakaasun käyttöpaikkaa koskeva maakaasun myyntisopimus ja maakaasuverkkosopimus eivät ole voimassa. Tällä estettäisiin se, että liittyjä voisi irtisanomisella aiheuttaa maakaasun toimituksen keskeytymisen toiselle käyttöpaikan loppukäyttäjälle. Jakeluverkonhaltijan velvollisuutena olisi irtisanomisilmoituksen yhteydessä tarkistaa maakaasun myynti- ja verkkosopimusten voimassaolo.

Momentissa säädettäisiin myös siitä, että jakeluverkonhaltijalle annettaisiin rajattu oikeus irtisanoa liittymissopimus. Jakeluverkonhaltija voisi irtisanoa sopimuksen ainoastaan silloin, kun jakeluverkko tai sen osa poistetaan käytöstä. Irtisanominen olisi sallittua vasta sen jälkeen, kun jakeluverkonhaltija on täyttänyt 21 b ja 39 §:n mukaiset velvoitteensa, jotka koskevat kuulemista sekä jakeluverkon käytöstä poistamista. Näillä velvoitteilla varmistettaisiin, että liittyjille annetaan asianmukaiset tiedot ja vaikuttamismahdollisuudet ennen liittymän päättymistä.

Pykälän 2 momentin mukaan liittyjän käytettävissä oleva irtisanomisaika saa olla korkeintaan yhden kuukauden pituinen. Jos liittymän haltija on kuluttaja, ei irtisanomisaika saa olla kahta viikkoa pidempi. Irtisanomisaika jakeluverkonhaltijalle olisi yksi vuosi tai sopimuksessa sovittu tätä pidempi aika. Liittyjän ei edelleenkään tarvitsisi esittää syytä irtisanomiselleen.

76 §. *Maakaasuverkkosopimuksen irtisanominen*. Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettaviksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin jakeluverkonhaltijan oikeudesta irtisanoa maakaasuverkkosopimus. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jakeluverkonhaltija voisi irtisanoa kuluttajan maakaasuverkkosopimuksen ainoastaan jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi. Muun kuin kuluttajan kanssa tehdyn maakaasuverkkosopimuksen jakeluverkonhaltija voisi irtisanoa niin ikään jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi. Lisäksi tällainen sopimus voitaisiin irtisanoa, jos sopimuksen pitäminen voimassa olisi lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen vuoksi jakeluverkonhaltijan kannalta kohtuutonta.

Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna kuluttajan suojaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös kuluttajan maakaasuverkkosopimus voitaisiin irtisanoa jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen perusteella. Muutos olisi tarpeen sen mahdollistamiseksi, että maakaasun jakeluverkkotoimintaa voitaisiin hallitusti päättää tilanteissa, joissa verkon ylläpitämiselle ei enää olisi edellytyksiä. Samalla selvennettäisiin muun kuin kuluttajan kanssa tehtyjen sopimusten osalta, että irtisanomisperusteena voisi kohtuuttomuustilanteen lisäksi olla myös jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistaminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakaasuverkkosopimuksen irtisanomisajasta. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maakaasuverkkosopimuksen irtisanomisaika olisi loppukäyttäjälle edelleen kaksi viikkoa ja jakeluverkonhaltijalle kolme kuukautta. Jos irtisanomisen syynä kuitenkin olisi jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistaminen, irtisanomisaika olisi jakeluverkonhaltijalle yksi vuosi tai sopimuksessa sovittu tätä pitempi irtisanomisaika. Säännöksellä turvattaisiin loppukäyttäjälle riittävä aika varautua tilanteeseen, jossa maakaasun jakeluverkko tai sen osa poistetaan käytöstä.

77 §. *Maakaasun myyntisopimuksen irtisanominen*. Pykälän 1 momentin säännöksiä muutettaisiin jakeluverkkojen käytöstä poistamisen varalta. Vähittäismyyjän oikeutta irtisanoa toimitusvelvollisuuden piirissä olevien asiakkaiden maakaasun myyntisopimuksia tällaisessa tilanteessa laajennettaisiin.

Ehdotuksen mukaan vähittäismyyjä voisi irtisanoa vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan kuluttajan kanssa solmitun maakaasun myyntisopimuksen vain jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi. Vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piirissä olevan muun maakaasun myyntisopimuksen vähittäismyyjä saisi irtisanoa vain 1) jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi tai 2) jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia vähittäismyyjän kannalta kohtuutonta. Pykälän säännökset olisivat pakottavia myös muun kuin kuluttajan eduksi. Pykälän säännöksistä ei saisi sopimuksin poiketa kuluttajan tai vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piirissä olevan loppukäyttäjän vahingoksi.

77 a §. *Maakaasun myyntisopimuksen irtisanomismaksu.* Lakiin esitetään lisättävän uusi 77 a §. Pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden perusteella vähittäismyyjä saa periä irtisanomismaksun, kun loppukäyttäjä irtisanoo määräaikaisen maakaasun myyntisopimuksen ja siten rikkoo sopimusta. Irtisanomismaksun periminen olisi mahdollista vain, jos siitä on sopimuksessa nimenomaisesti sovittu.

Ehdotuksen mukaan irtisanomismaksun tulisi olla oikeasuhteinen eikä se saisi ylittää vähittäismyyjälle sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota. Vähittäismyyjällä olisi todistustaakka tällaisen tappion määrästä. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, ettei irtisanomismaksu muodostu kohtuuttomaksi tai johda loppukäyttäjän kannalta perusteettomiin kustannuksiin.

Jos irtisanomismaksua ei olisi sovittu tietyn suuruiseksi, sopimuksessa olisi ilmoitettava irtisanomismaksun määräytymisperusteet. Lisäksi vähittäismyyjän olisi pyynnöstä annettava viipymättä ja maksutta loppukäyttäjälle yksiselitteinen tieto irtisanomismaksun suuruudesta ennen sopimuksen irtisanomista. Tällä varmistettaisiin irtisanomistilanteessa tarvittava läpinäkyvyys ja se, että loppukäyttäjä voisi tehdä päätöksen sopimuksen päättämisestä tietoisena sen taloudellisista vaikutuksista.

Pykälän säännökset olisivat pakottavia loppukäyttäjän eduksi, eikä niistä saisi sopimuksin poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

Säännös perustuisi kaasumarkkinadirektiivin 12 artiklan 6 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että asiakkailla on oikeus irtisanoa kaasuntoimitussopimuksensa lyhyellä varoitusajalla.

80 §. *Maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjästä johtuvasta syystä.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännöksen sisäinen heikossa asemassa olevan asiakkaan määritelmä. Säännöksen sisältöä ei muutettaisi. Ehdotettu lisäys perustuisi kaasumarkkinadirektiivin 26 artiklan 1 kohdan säännökseen, jonka mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä heikossa asemassa olevien asiakkaiden käsite.

Säännöksen mukaan, jos maksun laiminlyönti on johtunut kuluttajan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, maakaasun jakelu tai maakaasun toimitus voidaan keskeyttää aikaisintaan 60 päivän kuluttua maksun eräpäivästä. Säännöksessä tarkoitettu kuluttaja olisi niin sanottu heikossa asemassa oleva asiakas, jonka tilanne edellyttää pidennettyä keskeytysaikaa

87 a §. *Vähittäismyyjän asiakkaiden valitusten käsittely*. Maakaasusopimuksia koskevaan 14 lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännös vähittäismyyjän asiakkaiden valitusten käsittelystä.

Pykälässä säädettäisiin loppukäyttäjän oikeudesta saada toimittajaltaan hyvää tasoa olevaa palvelua sekä siitä, että toimittajan olisi käsiteltävä valitukset yksinkertaisesti, oikeudenmukaisesti ja ripeästi. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että loppukäyttäjillä on yhdenmukaiset ja läpinäkyvät oikeudet saada asianmukaista palvelua sekä tehokasta ja kohtuullista valitusten käsittelyä riippumatta siitä, mikä toimittaja heille maakaasua myy.

Säännös perustuisi kaasumarkkinadirektiivin 11 artiklan 9 kohtaan, jonka mukaan loppukäyttäjillä on oikeus hyvään palvelun tasoon ja valitusten asianmukaiseen käsittelyyn.

14 a luku Laskutus

Maakaasusopimuksia koskevaan VI osaan ehdotetaan lisättäväksi laskutusta koskeva uusi 14 a luku, johon sisällytettäisiin kaasumarkkinadirektiivin liitteen I laskutusta koskevia säännöksiä.

87 b §. *Soveltamisala.* Luvun alussa säädettäisiin sen soveltamisalasta. Luvun säännöksiä sovellettaisiin vähittäismyyjiin ja jakeluverkonhaltijoihin. Soveltamisalan täsmentämisellä varmistetaan, että laskutusta, laskutuksen sisältöä ja siihen liittyviä menettelyitä koskevat velvoitteet kohdistuvat kaikkiin toimijoihin, jotka ovat vastuussa loppukäyttäjien energiankulutukseen perustuvien maksujen laskuttamisesta.

87 c §. *Loppukäyttäjän laskutusta koskevat yleiset vaatimukset.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi kaasumarkkinadirektiivin 16 artiklaan perustuvat säännökset laskutusta ja laskutustietoja koskevista yleistä vaatimuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan loppukäyttäjän laskun ja laskutustietojen olisi oltava täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, selkeitä, ytimekkäitä ja käyttäjäystävällisiä. Laskutustiedot olisi esitettävä tavalla, joka helpottaa loppukäyttäjän vertailumahdollisuuksia eri vähittäismyyjien välillä. Loppukäyttäjän olisi lisäksi saatava erillisestä pyynnöstä selkeä ja ymmärrettävä selvitys siitä, mistä tämän lasku muodostuu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että loppukäyttäjän on saatava laskunsa ja laskutustietonsa maksutta. Maksuttomuuden vaatimus koskisi maakaasumarkkinoilla vastaavasti kuin sähkömarkkinoilla maakaasualan yrityksen peruslaskutusta. Maksuttomuus ei kuitenkaan koskisi loppukäyttäjästä johtuvia maksumuistutuksia ja perintälaskuja eikä loppukäyttäjän pyytämiä lisäpalveluja, kuten ylimääräisten laskutustietojen tai laskukopioiden toimittamista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että loppukäyttäjälle on tarjottava mahdollisuus saada laskunsa ja laskutustietonsa sähköisinä. Säännöksellä edistettäisiin sähköistä asiointia ja parannettaisiin laskutuksen saavutettavuutta. Samalla mahdollistettaisiin ympäristöystävällisemmät ja kustannustehokkaammat toimintatavat vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jos loppukäyttäjän ja vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan välisessä sopimuksessa on sovittu myöhemmin tiettynä ajankohtana tapahtuvasta tuotteen tai hinnan muutoksesta taikka alennuksesta, olisi muutos ja sen voimaantulon ajankohta ilmoitettava loppukäyttäjän laskussa. Säännöstä sovellettaisiin tilanteisiin, joissa muutoksen ajankohdasta on sovittu jo sopimusta tehtäessä, kuten määräaikaisen alennuksen tai kiinteän hinnan päättyessä.

87 d §. *Laskutustiedot.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin keskeisimmät laskussa esitettävät tiedot, joiden perusteella loppukäyttäjä voi ymmärtää laskutuksensa muodostumisen ja vertailla eri vähittäismyyjien tarjouksia. Laskussa olisi muun ohella ilmoitettava palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot, maksettava hinta ja sen eräpäivä, laskutuksen perusteena käytettävät mitatut

suureet tai niiden perusteella muodostetut yhdistetyt suureet, erittely hinnan muodostumisesta sekä sopimuksen voimassaoloaika.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuilla laskutuksen perusteena käytettävillä yhdistetyillä suureilla, jotka muodostetaan mitattavien suureiden perusteella, tarkoitettaisiin esimerkiksi maakaasun toimitusten selvityksessä käytettäviä, verkonhaltijan mittaustietojen perusteella määritettyjä netotettuja kulutusmääriä tai muita yhdisteltyjä suureita, jotka kuvaavat loppukäyttäjän todellista maakaasun kulutusta laskutuskaudella.

Pykälän 2 momentin mukaan loppukäyttäjän laskussa olisi eriteltävä toisistaan maakaasun toimituksen osuus, verkkomaksun osuus sekä verojen, veronluonteisten maksujen ja muiden maksujen osuus. Erittelyssä olisi käytettävä kaasun ja vedyn hintoja koskevista Euroopan tilastoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/1952 vahvistettuja mainittujen maksukomponenttien yhteisiä määritelmiä. Säännöksen tavoitteena on mahdollistaa vertailukelpoisuus eri jäsenvaltioiden maakaasumarkkinoiden laskutusrakenteiden välillä sekä edistää hinnanmuodostuksen läpinäkyvyyttä.

Pykälän 3 momentin mukaan loppukäyttäjän maakaasun toimituksen ja jakelupalvelun laskutuksen tapahtuessa yhteisellä laskulla tulisi 1 momentin 1, 2 ja 4–6 kohdassa tarkoitetuissa tiedoissa eritellä jakeluverkonhaltijaa ja vähittäismyyjää sekä niiden saatavia koskevat tiedot.

Pykälässä tarkoitettu mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa. Verkonhaltijoiden ja maakaasualan yritysten väliset liiketoimintaprosessit sekä toimitusten selvitys edellyttävät laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa, minkä vuoksi on tarpeen varmistaa, että laskutuksessa ja taseselvityksessä käsiteltävät mittaustiedot perustuvat yhdenmukaisiin, tietosuojaa ja markkinoiden toimivuutta turvaaviin sääntöihin.

87 e §. *Maakaasun käytön vertailutiedot.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kaasumarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan 1.3 alakohtaan perustuen loppukäyttäjälle annettavista maakaasun kulutuksen vertailutiedoista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava vertailu hänen kuluneen laskutusjaksonsa ja edeltävän vuoden saman ajanjakson maakaasun kulutuksesta graafisessa muodossa. Momentin 2 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava vertailu vastaavan loppukäyttäjäryhmän keskimääräisen loppukäyttäjän kanssa. Tällainen vertailu tarjoaa loppukäyttäjälle mahdollisuuden arvioida omaa kulutustasoaan suhteessa muihin samankaltaisiin käyttäjiin. Momentin 3 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava energianeuvonnan yhteystiedot, mukaan lukien verkkosivujen osoite, jolta loppukäyttäjä voi saada tietoa energiaa käyttävien laitteiden ja järjestelmien energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä. Näin varmistetaan, että loppukäyttäjillä on riittävät tiedot ja keinot maakaasun käytön tehostamiseen ja kulutuksen vähentämiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetut maakaasun kulutuksen vertailutiedot voitaisiin antaa joko loppukäyttäjän laskussa tai sen liitteenä. Vaihtoehtoisesti ne voitaisiin asettaa loppukäyttäjän saataville myös vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan verkkosivuilla. Viimeksi mainitussa tapauksessa loppukäyttäjän laskussa olisi tällöin annettava selkeät ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

Pykälän 3 momentin mukaan vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voisivat osoittaa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen

luovuttajaksi. Tämä mahdollistaisi sen, että vertailutiedot voidaan tuottaa ja toimittaa loppukäyttäjälle tehokkaasti ja yhdenmukaisesti keskitetyn tietojärjestelmän kautta.

Pykälässä tarkoitettu mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elinkeinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa. Maakaasumarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä maakaasun toimitusten selvitys edellyttävät maakaasualan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Verkonhaltijoille ja muille maakaasualan yrityksille asetettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperustan käsitellä vertailutietojen tuottamiseen ja luovuttamiseen tarvittavia mittaus- ja kulutustietoja

87 f §. *Muut laskulla annettavat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin kaasumarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan 1.2 alakohtaan perustuen loppukäyttäjän laskussa annettavasta lisäinformaatiosta, joka liittyy loppukäyttäjän oikeuksiin ja niiden toteutumisen tukemiseen maakaasun vähittäismarkkinoilla.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava tiedot käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä sekä riitojenratkaisuelinten yhteystiedot. Tällä varmistettaisiin, että loppukäyttäjä tietää, mihin hän voi kääntyä erimielisyyksien ilmetessä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava tiedot hänen sopimukseensa liittyvästä mahdollisuudesta vaihtaa maakaasun vähittäismyyjää sekä sen vaikutuksista. Säännöksen tarkoituksena on lisätä markkinoiden läpinäkyvyyttä ja edistää kilpailua.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan loppukäyttäjälle olisi annettava tiedot keskitetyistä palvelupisteistä, joissa loppukäyttäjien saatavilla on tarvittavat tiedot heidän oikeuksistaan, voimassa olevasta lainsäädännöstä sekä riitatilanteissa käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Keskitetyllä palvelupisteellä tarkoitettaisiin ensisijaisesti kuluttajaneuvontaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot voitaisiin asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Tällöin loppukäyttäjän laskussa olisi annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn tietoihin. Näin mahdollistetaan tiedon tarjoaminen kustannustehokkaasti ja digitaalisesti, samalla säilyttäen loppukäyttäjän oikeus helppoon tiedonsaantiin

87 g §. *Energiaviraston norminantovaltuus*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston norminantovaltuudesta. Energiavirasto voisi antaa 87 d–87 f §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta.

87 h §. *Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestäminen.* Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestämisestä. Pykälällä pantaisiin täytäntöön kaasumarkkinadirektiivin liitteen I 2 kohdan säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittama maakaasu ja loppukäyttäjän jakelupalvelu olisi laskutettava tosiasiallisen mitatun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Säännös koskisi laskutuksen ajallista tiheyttä, ei mittauksen aikaväliä, joka määräytyisi muun lainsäädännön tai toiminnanharjoittajan ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen perusteella. Sanamuodossa käytettäisiin ilmaisua tosiasiallinen mitattu määrä sen varmistamiseksi, että säännös kattaisi myös muut mahdolliset laskutuksen perusteena käytettävät mitattavat suureet, kuten esimerkiksi paineen tai tehon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta sopia tasaerälaskutuksesta. Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittaman maakaasun ja loppukäyttäjän jakelupalvelun laskutus saisi

perustua loppukäyttäjän arvioituun todennäköiseen vuotuiseen maakaasun kulutukseen perustuviin tasasuuruisiin maksueriin, jos tästä on sovittu loppukäyttäjän kanssa. Toimitettu maakaasu tai jakelupalvelu olisi tällöin laskutettava vähintään neljä kertaa vuodessa siten, että vuotuinen kokonaislaskutus perustuisi tosiasialliseen mitattuun määrään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että laskutus saisi perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen silloin, kun toimitettua maakaasua ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi. Säännöksellä varmistettaisiin, että laskutus voi jatkua myös teknisten häiriöiden aikana, eikä laskutus esty mittaustiedon tilapäisen puuttumisen vuoksi.

Pykälän 4 momentin mukaan vähittäismyyjän olisi toimitettava loppulasku loppukäyttäjälle kuuden viikon kuluessa siitä, kun maakaasun toimitus loppukäyttäjälle on päättynyt. Säännöksen tavoitteena on turvata loppukäyttäjän oikeus ajantasaiseen ja kohtuullisessa ajassa saatavaan laskutukseen toimitussuhteen päättyessä.

87 i §. *Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavat.* Pykälässä säädettäisiin vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta tarjota loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan olisi tarjottava loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saisi olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle ja jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Säännöksen tavoitteena on turvata loppukäyttäjille monipuoliset ja oikeudenmukaiset mahdollisuudet laskujen maksamiseen ilman, että maksutapojen ehdot asettavat eri asiakasryhmiä perusteettomasti eriarvoiseen asemaan.

88 §. *Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siihen sisältyisi ajantasainen viittaus ehdotettuun energiamarkkinoiden valvontalakiin. Energiaviraston tehtävänä olisi valvoa maakaasumarkkinalain noudattamista sekä lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista, ja valvonnasta säädettäisiin erikseen ehdotetussa energiamarkkinoiden valvontalaissa.

17 luku Erinäiset säännökset

93 §. *Kolmannesta maasta tulevan yhdysputken käytön määräaikainen estäminen turvallisuusuhan perusteella.* Pykälät 11 ja 93 esitetään kumottaviksi, koska ne koskevat poikkeuksia uusille infrastruktuureille. Kyseinen sääntely ei enää ole tarpeen kansallisella tasolla, sillä sen sisältö on siirtynyt direktiivistä suoraan sovellettavaan kaasumarkkina-asetukseen. Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä, joka koskisi kolmannesta maasta tulevan yhdysputken käytön määräaikaista estämistä turvallisuusuhan perusteella.

Ehdotetun 1 momentin mukaan valtioneuvosto voisi päätöksellään velvoittaa määräajaksi, kerrallaan enintään kuudeksi kuukaudeksi, järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan keskeyttämään maakaasun siirron Suomen ja kolmannen maan välisessä siirtoputkessa ja toteuttamaan tarvittavat muut tekniset toimenpiteet, joilla kyseisen siirtoputken käyttömahdollisuudet estetään tai sen yhteydet muuhun maakaasuverkkoon katkaistaan, jos se on perustellusti tarpeen sellaisen maakaasuverkkoon tai sen osaan kohdistuvan uhan, toiminnan tai tapahtuman estämiseksi, joka voi estää maakaasuverkon tai sen osan teknisen toimivuuden tai olennaisesti häiritä sitä taikka aiheuttaa muuta merkittävää tai laajasti vaikuttavaa omaisuusvahinkoa tai tavanomaiseen käyttöön nähden poikkeavaa vaaraa ihmisten hengelle tai terveydelle.

Suomen ja kolmannen maan välisellä siirtoputkella tarkoitetaan maakaasumarkkinalain mukaista Suomen ja kolmannen maan välistä yhdysputkea. Tällä hetkellä tämä tarkoittaa käytännössä Imatran rajayhteyttä. Sen sijaan velvoitetta ei voitaisi asettaa Suomen ja Viron väliseen Balticconnector-yhdysputkeen.

Hybridioperaatioissa on mahdollista käyttää monenlaisia keinoja. Toimivaltuutta voitaisiin käyttää ensinnäkin tilanteissa, joissa on meneillään toiminta tai tapahtuma, jolla voi olla säännöksessä tarkoitettuja seurauksia. Maakaasuputkistossa valvotaan sen sisällä liikkuvia kaasuvirtauksia, mutta putkiston sisällä liikkuvien tavaroiden kattava havainnointi on kuitenkin teknisistä syistä rajoittunutta. Tämän vuoksi toimivaltuutta voitaisiin käyttää myös jo abstraktimman uhan vallitessa ennakollisesti, ilman konkreettista havaintoa meneillään olevasta epätoivottavasta toiminnasta. Toimivaltuuden käyttöalan laajuutta rajattaisiin kuitenkin vaatimuksella uhan perustellusta läsnäolosta. Uhkaa voitaisiin pitää perusteltuna esimerkiksi tilanteessa, jossa turvallisuusviranomaisilta saataisiin tietoja, joiden perusteella kolmannesta maasta tulevan yhdysputken kautta tapahtuvan vahingollisen toimenpiteen uhkatasoa voidaan pitää selvästi kohonneena tai joissa turvallisuustilanne on yleisesti ja normaaliin rauhanomaiseen aikaan nähden poikkeavan jännitteinen Suomen ja yhdysputkeen yhdistyvän kolmannen maan välillä.

Potentiaalisilta seurauksilta edellytettäisiin riittävää vakavuutta. Merkitystä olisi ensinnäkin sillä, voisiko uhan toteutuminen, toiminta tai tapahtuma johtaa maakaasuverkon tai sen osan teknisen toimivuuden estymiseen tai aiheuttaa sille olennaista häiriötä. Sen sijaan merkitystä ei olisi seurausten pitkäkestoisuudella, koska hybridioperaatioiden välittömät vaikutukset voivat joissain tapauksissa olla mahdollista korjata verraten nopeasti, mutta siitä aiheutuva epävarmuus markkinoilla voisi jatkua välittömiä teknisiä haittavaikutuksia huomattavasti pidempään.

Vaihtoehtoisesti potentiaalinen seuraus voisi ilmetä muunlaisena omaisuuteen kohdistuvana merkittävänä tai laajasti vaikuttavana omaisuusvahinkona. Vahingon ei kuitenkaan tarvitsisi kohdistua maakaasuverkkoon, vaan se voisi kohdistua muuhunkin kaasuverkkoon kytkeytyvään omaisuuteen, kuten loppukäyttäjien laitteistoihin tai maakaasuverkon yhteydessä olevaan muuhun omaisuuteen. Vahinkojen tulisi olla merkittäviä tai laajasti vaikuttavaa, millä tarkoitettaisiin sekä yksittäisiä vahinkokohteita, joissa vahingot ovat merkittäviä, tai useassa eri kohteessa olevia pienempiä vahinkoja.

Seuraus voisi ilmetä myös vaarana ihmisten hengelle tai terveydelle edellyttäen, että vaaran luonne poikkeaisi maakaasujärjestelmän tavanomaiseen käyttöön liittyvistä teknisistä vaaroista. Maakaasuverkon sisältämä kaasu on luonteeltaan sellaista, että sen käytössä on noudatettava huolellisuutta ja lisäksi kaasuverkon tavanomaiseen käyttöön sisältyy myös henkilövahinkojen riski, minkä vuoksi vahingoilta edellytettäisiin ehdotettavassa säännöksessä epätavanomaisuutta. Vahinkojen epätavanomaisuuden osalta huomioon tulisi ottaa esimerkiksi se, millaista kaasua järjestelmässä tavanomaisesti siirretään. Epätavanomaista olisi esimerkiksi poikkeavan kaasuseoksen siirto tai maakaasujärjestelmään kuulumattomien objektien tai henkilöiden kulku maakaasuputkiston kautta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voisi päättää 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä väliaikaisesti, jos 1 momentissa säädetyt edellytykset ilmeisesti täyttyvät ja asia ei siedä viivytystä. Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla olisi oikeus päättää ja toteuttaa päätöksensä mukaiset toimenpiteet väliaikaisesti tilanteissa, joissa kyse on välittömämmästä ja nopeammin kehittyvästä tilanteesta, jossa on selvät asianmukaiset perusteet arvioida hybridioperaation uhan olevan käsillä. Perusteiden läsnäolon ilmeisyysvaatimus tarkoittaisi sitä, että järjestelmävastaavalla olisi oltava yleistä uhka-arviota selvemmät tiedot siitä, että järjestelmään kohdistuu säännöksen tarkoittama uhka. Lisäksi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimenpiteiden ajallista ulottuvuutta rajattaisiin vaatimuksella siitä, että

sen olisi esiteltävä viipymättä tekemänsä väliaikaiset toimenpiteet ja niiden perusteet valtioneuvostolle, joka päättäisi toimenpiteiden voimassaolon jatkamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston 1 momentissa ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Päätösten välittömälle toimeenpanolle olisi merkittävä julkinen intressi eli kaasujärjestelmän toimivuuden turvaaminen ja toisaalta säännöksessä mainittujen muiden vahinkojen ehkäiseminen. Koska oikeus väliaikaiseen päätöksentekoon annettaisiin yksityiselle eli järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle, tämän oikeudesta toimeenpanoon muutoksenhausta huolimatta säädettäisiin selvyyden vuoksi erikseen.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston päätös ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan väliaikainen päätös olisi kumottava, jos 1 momentissa tarkoitettu uhkaa, toimintaa tai tapahtumaa koskeva perusteltu riski on poistunut. Mainittu rajaus asetettaisiin toimenpiteiden ajallisen keston rajaamiseksi tilanteen muuttuessa, sillä toimenpiteillä saatettaisiin rajoittaa maakaasun siirtoa ja puuttua voimassa oleviin toimitussopimuksiin.

94 §. *Ota tai maksa -sitoumukseen perustuva vapautus palvelun tarjoamisesta*. Pykälä, joka koskee vanhoja ”ota tai maksa” -sopimuksia, ehdotetaan kumottavaksi, koska kyseinen poikkeus on poistettu uudesta kaasumarkkinadirektiivistä eikä tällaisia hankintasopimuksia enää ole voimassa Suomessa.

96 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädetään muutoksenhausta. Muutoksenhakuun sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia ja siinä säädettyä menettelyä siltä osin kuin muutoksenhausta ei ole annettu erityissäännöksiä maakaasumarkkinalaissa tai energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista poikkeavat prosessuaaliset menettelyt Energiaviraston päätöksiä koskevassa muutoksenhaussa perustuvat kaasumarkkinadirektiivin säännöksiin sääntelyviranomaisen toimivaltuuksista ja säännöksiin asioiden käsittelystä sääntelyviranomaisessa.

Keskeisenä periaatteena Energiaviraston päätöksiä koskevan muutoksenhaun osalta on, että muutoksenhaku perustuisi maakaasumarkkinalain muutoksenhakusäännökseen niissä tilanteissa, joissa Energiavirasto on tehnyt päätöksensä maakaasumarkkinalaissa olevan yksilöidyn toimivaltuutensa perusteella. Energiaviraston tehtävänä on lisäksi valvoa maakaasumarkkinalain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä maakaasumarkkinalain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Energiaviraston valvontatoimivaltuuksista, seuraamuksista ja pakkokeinoista sekä Energiaviraston valvonta-asioissa tekemien päätösten muutoksenhausta säädettäisiin ehdotetussa energiamarkkinoiden valvontalaissa. Siten muutoksenhaku niihin päätöksiin, jotka koskevat maakaasualan yritysten maakaasumarkkinalakiin ja sen nojalla annettuihin säännöksiin perustuvien velvoitteiden noudattamista, sekä Energiaviraston toimi- ja markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvien päätösten muutoksenhaku tapahtuisivat ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain säännösten perusteella.

Energiaviraston maakaasumarkkinalaissa yksilöidyn toimivallan perusteella tekemiin päätöksiin haettaisiin muutosta ensiasteessa joko markkinaoikeudelta tai hallinto-oikeudelta. Valitustie ohjattaisiin hallinto-oikeuteen maakaasualan yritysten toimilupia koskevien päätösten osalta. Markkinaoikeuteen valitustie puolestaan ohjattaisiin Energiaviraston edellisiä kiinteämmin markkinavalvontaan liittyvien ja valvottavien yritysten markkina-asemaan vaikuttavien päätösten osalta. Tämä mahdollistaisi taloudellista sääntelyä ja markkinavalvontaa koskevan asiantuntemuksen keskittämisen myös muutoksenhakutuomioistuimessa. Päätöksiä, joissa valitustie ohjattaisiin markkinaoikeuteen, olisivat esimerkiksi maakasualan yritysten velvoitteisiin

myönnettäviä poikkeuksia koskevat päätökset. Näissä tilanteissa olisi perusteltua, että valituksen käsittelisi sama tuomioistuin, joka käsittelisi poikkeuksen kohteena olevien velvoitteiden noudattamiseen liittyviä valvontatoimia koskevien päätösten muutoksenhaun.

Hallintolain 7 a luvussa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ei sovellettaisi Energiaviraston maakaasumarkkinalakiin perustuviin päätöksiin. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltamiselle sääntelyasioissa ei ole käytännön perusteita, koska Energiaviraston päätökset eivät ole näissä asioissa massaluonteisia tai summaarisia päätöksiä. Sääntelyyn ja markkinavalvontaan liittyvät asiat ovat lisäksi pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi Energiavirasto soveltaa päätösprosessissaan ennakkotarkistusmenettelyä asiaan liittyvien tosiseikkojen osalta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Energiaviraston maakaasumarkkinalain nojalla tekemään päätökseen haettaisiin pääsääntöisesti muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa. Markkinaoikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Energiavirasto on kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen tarkoittama sääntelyviranomainen. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemissä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi sisällytettäväksi niihin maakaasumarkkinalaissa tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Energiaviraston 2 luvun (*maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuus*) sekä 27 §:n (*verkonhaltijan varautumissuunnittelu*), 49 §:n (*nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston nimeäminen*) ja 53 § (*varastointilaitteiston haltijan nimeäminen*) nojalla tekemään päätökseen ja Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saisi kuitenkin hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Näin ollen hallinto-oikeus toimisi ensiasteen muutoksenhakutuomioistuimena erityisesti niissä asioissa, jotka koskevat verkko- ja infrastruktuuritoimijoiden nimeämistä koskevia hallinnollisia päätöksiä

Energiaviraston toimivaltuuksista maakaasumarkkinalain valvonnassa, rikkomusten ja laiminlyöntien seuraamuksista sekä hallinnollisista pakkokeinoista säädettäisiin ehdotetussa energiamarkkinoiden valvontalaissa. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotettaisiin säännöstä siitä, että muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee maakaasumarkkinalain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston sähkömarkkinalain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädettäisiin energiamarkkinoiden valvontalaissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Valituslupamenettelyä sovellettaisiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa hallinto-oikeuden päätöksiin tehtävissä valituksissa.

97 §. *Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus*. Pykälässä ehdotetaan muutettavaksi viittausta siten, että säännös koskisi 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuja Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksiä. Muutos on luonteeltaan tekninen ja johtuu 96

§:ään esitetyistä muutoksista, joiden seurauksena päätöstyypit, joihin välitön täytäntöönpanokelpoisuus kohdistuu, sisältyisivät 1 momenttiin aiemman 2 momentin sijasta.

Pykälään lisättäisiin myös nimenomainen viittaus markkinaoikeuden päätökseen. Tarkoituksena on selventää, että sekä Energiaviraston että markkinaoikeuden tässä yhteydessä tarkoitetut päätökset ovat täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

97 b §. *Täydentävät säännökset maakaasun käsittelylaitosten sekä siirtoverkon rakentamista ja käyttöä koskevista lupamenettelyistä*. Pykälässä säädettäisiin täydentävistä säännöksistä maakaasun käsittelylaitosten sekä siirtoverkon rakentamista ja käyttöä koskevista lupamenettelyistä. Säännökset perustuisivat kaasumarkkinadirektiivin 8 artiklan 1, 2, 4, 5, 14 ja 15 kohtiin, jotka edellyttävät jäsenvaltioita säätämään kansallisista lupamenettelyistä näiltä osin. Pykälässä tarkoitettaisiin maakaasun käsittelylaitoksilla uusiutuvan kaasun tuotantolaitoksia, maakaasun varastoja sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kussakin lupa-asiassa toimivaltaisen lupaviranomaisen olisi otettava lupamenettelyssä huomioon kyseisen laitoksen tai siihen liittyvien laitteiden merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Lisäksi lupamenettelyssä olisi edistettävä energiatehokkuus etusijalle -periaatetta, maakaasun markkinajärjestelyn toimivuutta sekä unionin ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Viranomaisen olisi otettava huomioon myös Suomen yhdennetty kansallinen energia- ja ilmastosuunnitelma sekä asetuksen (EU) 2018/1999 (*hallintomalliasetus)* mukaisesti hyväksytty pitkän aikavälin strategia. Säännös vastaisi direktiivin 8 artiklan 4 kohdan vaatimusta lupajärjestelmän oikeasuhteisuudesta ja yhteensopivuudesta unionin tavoitteiden kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin direktiivin 8 artiklan 5 kohdan mukaisesti lupamenettelyjen enimmäiskestosta. Kussakin lupa-asiassa toimivaltaisen lupaviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että laitoksen rakentamisen tai käytön edellyttämät kaikki lupamenettelyt saatetaan loppuun enintään kahden vuoden määräajassa siitä, kun hakija on toimittanut kaikki vaadittavat asiakirjat ja selvitykset. Määräaikaa voitaisiin jatkaa enintään yhdellä vuodella, jos se olisi poikkeuksellisista olosuhteista johtuen asianmukaisesti perusteltua. Säännöksen tavoitteena olisi lisätä luvituksen ennakoitavuutta ja nopeuttaa investointien toteuttamista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei siirtoverkon rakentamiseen tai käyttöön saisi myöntää lupaa alueella, jolla siirtoverkon kehittämissuunnitelmassa (34 a §) edellytetään kyseisen siirtoverkon tai sen olennaisen osan käytöstä poistamista. Tämä perustuisi direktiivin 8 artiklan 14 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on kieltäydyttävä myöntämästä lupia alueille, joilla verkon kehittämissuunnitelmassa on osoitettu siirtoverkon käytöstä poistamista.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että toimivaltaisen lupaviranomaisen olisi annettava komissiolle tiedoksi päätös, jolla lupa on evätty.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, ettei pykälää sovellettaisi lupiin, joihin sovelletaan uusiutuvan energian direktiivin (EU) 2018/2001 (RED II -direktiivi) 15 sekä 15 b–17 artikloja. Näissä tapauksissa sovellettaisiin yksinomaan RED II -direktiivin erityissäännöksiä.

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännöksessä annettaisiin myös siirtymäsäännöksiä. Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lain 60 §:n muutettavia kirjanpidollisen eriyttämisen säännöksiä sovellettaisiin maakaasualan yritykseen sen tilikauden alusta, joka alkaa ensimmäisen kerran lain voimaantulon jälkeen. Voimaantulosäännöksen 3 mukaan lakia sovellettaisiin

myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin maakaasun liittymissopimuksiin, maakaasuverkkosopimuksiin ja maakaasun myyntisopimuksiin.

8.4 Laki energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä

1 §. *Energiantoimitussopimusten vertailuväline.* Pykälässä annettaisiin Energiaviraston tehtäväksi ylläpitää verkkosivustoa, jonka avulla loppuasiakkaat voivat vertailla vähittäismyyjien tarjoamia sähkön- ja maakaasuntoimitussopimuksia, mukaan lukien dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukset. Lisäksi verkkosivustolla olisi mahdollista vertailla vähittäismyyjien ostotarjouksia loppuasiakkaiden itse tuottamasta sähköstä.

Lakia sovellettaisiin sähkön ja maakaasun vähittäismyyjiin sekä heidän tarjoamiinsa sähkön- ja maakaasuntoimitussopimuksiin ja loppuasiakkaiden itse tuottaman sähkön ostotarjouksiin.

Pykälää laajennettaisiin edelliseen lakiin nähden siten, että vertailuväline koskisi myös maakaasua. Muutos perustuu kaasumarkkinadirektiivin 14 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ainakin maakaasun kotitalousasiakkailla sekä mikroyrityksillä ja pienillä yrityksillä, joiden vuosittaisen kulutuksen odotetaan olevan alle 100 000 kilowattituntia, on maksutta käytettävissään vähintään yksi väline toimittajien tarjousten, myös yhdistettyjen tarjousten, vertailuun. Artikla edellyttää lisäksi, että vertailuväline on riippumaton markkinaosapuolista ja että sen avulla voidaan vertailla maakaasun toimittajien tarjouksia yhdenvertaisesti ja puolueettomasti koko markkinoiden laajuudelta. Muutoksella pantaisiin täytäntöön tämä direktiivin velvoite ja varmistettaisiin, että myös maakaasun vähittäismarkkinoilla asiakkailla on käytettävissään läpinäkyvä ja luotettava vertailuväline.

2 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisen kannalta keskeiset termit. Lain termistö määriteltäisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi sähkömarkkinadirektiivin, kaasumarkkinadirektiivin sekä sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain määritelmien kanssa. Lain määritelmiä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti näiden säädösten määritelmien kanssa.

Pykälän 1 kohdan mukaan loppuasiakkaalla tarkoitettaisiin asiakasta, joka ostaa sähköä tai maakaasua omaan käyttöönsä. Myös kuluttaja olisi loppuasiakas. Loppuasiakkaan sähkön- tai maakaasun käyttöpaikallaan harjoittama energiantuotanto tai tälle energiayhteisön jäsenenä jaettu tuotanto ei sulkisi loppuasiakasta määritelmän ulkopuolelle, jos tuotanto on tarkoitettu ensisijaisesti täydentämään loppuasiakkaan omaa energiankäyttöä.

Pykälän 2 kohdan mukaan vähittäismyyjällä tarkoitettaisiin sähkön tai maakaasun toimittajaa, joka toimittaa sähköä tai maakaasua jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppuasiakkaille. Vähittäismyyjäksi ei katsottaisi toimijaa, joka toimittaa sähköä tai maakaasua kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen verkon kautta. Myöskään tuottamaansa sähköä osakkailleen jakava energiayhteisö ei olisi lain tarkoittama vähittäismyyjä. Esimerkiksi kiinteistöllään sähköä tai maakaasua toimittavat asunto- ja kiinteistöyhtiöt eivät olisi lain tarkoittamia vähittäismyyjiä.

Pykälän 3 ja 4 kohdassa määriteltäisiin sähköntoimitussopimus ja maakaasuntoimitussopimus. Sähköntoimitussopimuksella tarkoitettaisiin vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppuasiakkaalle, ja vastaavasti maakaasuntoimitussopimuksella vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sopimusta maakaasun toimittamisesta loppuasiakkaalle. Sähkö- ja maakaasuverkkojen palveluja koskevat sopimukset jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 5 kohdan mukaan maakaasulla tarkoitettaisiin kaasuja, jotka koostuvat pääasiassa metaanista, mukaan lukien biometaani, tai muun tyyppisiä kaasuja, joita voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon ja siirtää ja jaella kyseisessä verkossa.

Pykälän 6 kohdan mukaan dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella tarkoitettaisiin vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sähköntoimitussopimusta, joka seuraa spot-markkinoiden, vuorokausimarkkinat ja päivänsisäiset markkinat mukaan lukien, hintavaihteluja aikaväleillä, jotka vastaavat vähintään markkinoiden selvitysaikavälejä. Tyypillinen dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus olisi sähköpörssin hintaa seuraava sopimus.

Pykälän 7 kohdassa määriteltäisiin itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävä loppuasiakas. Tällä tarkoitettaisiin loppuasiakasta, joka toimii omissa tiloissaan rajatulla alueella ja joka tuottaa uusiutuvista energialähteistä sähköä omaan kulutukseensa ja voi varastoida tai myydä uusiutuvista energialähteistä itse tuottamaansa sähköä. Ehdotuksen mukaan edellytettäisiin lisäksi, että muun kuin itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävän loppuasiakkaan toiminta ei olisi hänen ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaansa.

3 §. *Vertailuvälinettä koskevat vaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston ylläpitämälle sähkön- ja maakaasuntoimitussopimusten vertailuvälineenä toimivalle verkkosivustolle asetettavista vähimmäisvaatimuksista. Vaatimukset perustuisivat sähkömarkkinadirektiivissä ja kaasumarkkinadirektiivissä asetettuihin vaatimuksiin. Niiden lisäksi asetettaisiin kansallisia vaatimuksia, jotka nostaisivat verkkosivuston palvelutasoa direktiivien vähimmäisvaatimuksiin verrattuna, ja joiden avulla voitaisiin edistää vähittäismarkkinoiden tervettä ja toimivaa kilpailua sekä kuluttajansuojan korkeaa tasoa. Verkkosivuston ylläpitämisessä olisi huomioitava myös muualla lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Esimerkiksi henkilötietojen käsittelyssä tulisi huomioida yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset. Vastaavasti verkkosivuston tulisi täyttää digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) vaatimukset saavutettavuudelle. Koska maakaasumarkkinoilla on huomattavasti vähemmän kuluttajia ja loppuasiakkaita kuin sähkömarkkinoilla, maakaasua koskeva verkkosivusto voitaisiin toteuttaa kevyempänä ja hallinnollisesti yksinkertaisempana kokonaisuutena kuitenkin siten, että se täyttää asetetut laatu- ja riippumattomuusvaatimukset. Maakaasua ja sähköä koskevat vertailusivustot voivat olla erillisiä tai osa yhteistä verkkopalvelua sen mukaan, mikä on tarkoituksenmukaisin ja taloudellisin toteutustapa.

Verkkosivuston olisi katettava tarjoukset ainakin sellaisista sähkön- ja maakaasuntoimitussopimuksista, joita vähittäismyyjät tarjoavat yleisesti kuluttajille ja muille loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia. Verkkosivuston tulisi myös kattaa kattavasti se osa sähkö- ja maakaasumarkkinoista, jolla kuluttajat ja mainitut muut loppuasiakkaat toimivat. Sivuston toiminnassa tulisi esimerkiksi huomioida myös sellaiset sopimukset, joissa vähittäismyyjät sitoutuvat ostamaan loppukäyttäjien tuottaman mahdollisen ylijäämäsähkön.

Keskeinen vaatimus verkkosivustolle on, että sen olisi kohdeltava vähittäismyyjiä yhdenvertaisesti hakutuloksissa. Toisaalta laki mahdollistaisi sen, että Energiavirasto voisi kohdistaa laissa säädettyjä toimenpiteitä ja rajoituksia sellaisiin vähittäismyyjiin, jotka eivät noudattaisi säädettyjä menettelytapoja.

Verkkosivuston tulisi edistää vähittäismarkkinoiden tervettä ja toimivaa kilpailua sekä kuluttajansuojan korkeaa tasoa. Verkkosivuston olisi tarjottava tehokas menettely julkaistujen virheellisten tietojen oikaisemiseen. Keskeinen vaatimus olisi myös, että verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tiedot tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista. Tällaisia asiakkaiden kannalta keskeisiä ehtoja olisivat esimerkiksi sopimushinta tai sen määräytymisperusteet, sopimuksen voimassaoloaika ja irtisanomisehdot, tarjottavan sähkön tai

maakaasun alkuperä ja energialähteet sekä vähittäismyyjän oikeus ja perusteet muuttaa sopimuksen keskeisiä ehtoja, kuten hintoja. Lisäksi verkkosivuston olisi ilmoitettava selvästi, onko hinta kiinteä vai vaihtuva, sekä sopimuksen kesto.

Pykälän 2 momentin mukaan verkkosivustolla voitaisiin lisäksi antaa yleistä ja ajankohtaista tietoa sähkö- ja maakaasumarkkinoista ja vähittäismyyjistä sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoita ja kuluttajansuojaa valvovista viranomaisista ja niiden vähittäismyyjiä koskevista valvontatoimenpiteistä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan valtuussäännöstä, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, joita verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista.

4 §. *Sähkön vähittäismyyjän velvollisuus rekisteröityä*. Vähittäismyyjällä, joka haluaa julkaista markkinoimiaan sähköntoimitussopimuksia vertailuvälineessä, olisi velvollisuus rekisteröityä Energiavirastossa sen markkinoimien sähköntoimitussopimusten vertailuvälineessä julkaisemista varten.

Pykälän 1 momentin mukaan vähittäismyyjän, joka haluaa julkaista vertailuvälineessä kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia markkinoimiaan sähköntoimitussopimuksia, olisi rekisteröidyttävä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Rekisteröitymisilmoituksessa olisi annettava vähittäismyyjän yksilöimiseksi tarvittavat tiedot ja yhteystiedot, selvitys siitä, että vähittäismyyjä on huolehtinut tasevastuun täyttämisestä sähkömarkkinalain 73 §:n mukaisesti sekä selvitys siitä, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt sähkömarkkinalain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyynnin markkinaprosessien järjestämistä varten.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteröityminen olisi edellytyksenä vähittäismyyjän ilmoittamien sähköntoimitussopimusten julkaisemiselle vertailuvälineessä. Energiavirasto voisi evätä rekisteröitymisen tai peruuttaa sen, jos vähittäismyyjä ei ole esittänyt 1 momentissa säädettyjä selvityksiä tai jos vähittäismyyjä ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä.

Suomessa ei ole voimassa vähittäismyyjiä koskevaa toimilupajärjestelmää. Vähittäismyyjien tulee kuitenkin huolehtia tasevastuunsa järjestämisestä sekä rekisteröitymisestä sähkökauppojen selvitysjärjestelmään ennen kuin ne voivat toimia vähittäismyyjinä sähköjärjestelmässä. Sähkömarkkinalain 73 §:n mukaan sähkömarkkinoiden osapuoli on vastuussa siitä, että sen sähköntuotanto ja sähkönhankintasopimukset kattavat sen sähkönkäytön ja sähköntoimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana (*tasevastuu*). Sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (767/2021) 2 luvun 3 §:n mukaan sähköntoimittajalla tulee olla sähköntoimitusta ja siihen liittyvää sähkönkäyttöä varten yksi tasevastaava kullakin mittausalueella, jonne sähköntoimittaja toimittaa sähköä. Saman pykälän 4 momentin mukaan sähköntoimittajan on rekisteröidyttävä tasevastuun ja taseselvityksen järjestämistä varten taseselvitysyksikössä ennen kuin se aloittaa sähköntoimitukset asiakkailleen. Lisäksi vähittäismyyjän on rekisteröidyttävä sähkömarkkinalain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyynnin markkinaprosessien järjestämistä varten. Asettamalla näiden kaikkia sähköjärjestelmässä toimivia sähköntoimittajia koskevien velvoitteiden täyttäminen vertailuvälineeseen rekisteröitymisen edellytykseksi, voidaan varmistaa, että vertailuvälinettä ei käytetä markkinointikanavana asiakkaille tilanteessa, jossa vähittäismyyjä ei pysty toimittamaan myymäänsä sähköä sähköntoimitussopimuksen tehneille asiakkailleen.

5 §. *Maakaasun vähittäismyyjän velvollisuus rekisteröityä*. Maakaasun vähittäismyyjällä, joka tarjoaa maakaasuntoimitussopimuksia kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu

vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia, olisi velvollisuus rekisteröityä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten.

Pykälän 1 momentin mukaan maakaasun vähittäismyyjän, joka tarjoaa maakaasuntoimitussopimuksia kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia, olisi rekisteröidyttävä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Rekisteröitymisilmoituksessa olisi annettava vähittäismyyjän yksilöimiseksi tarvittavat tiedot ja yhteystiedot, selvitys siitä, että vähittäismyyjä on huolehtinut tasevastuun täyttämisestä maakaasumarkkinalain 57 §:n mukaisesti sekä selvitys siitä, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyynnin markkinaprosessien järjestämistä varten.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteröityminen olisi edellytyksenä vähittäismyyjän ilmoittamien maakaasuntoimitussopimusten julkaisemiselle vertailuvälineessä. Energiavirasto voisi evätä rekisteröitymisen tai peruuttaa sen, jos vähittäismyyjä ei ole esittänyt 1 momentissa säädettyjä selvityksiä tai jos vähittäismyyjä ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä. Suomessa ei ole voimassa maakaasun vähittäismyyjiä koskevaa toimilupajärjestelmää. Vähittäismyyjien tulee kuitenkin huolehtia tasevastuunsa järjestämisestä sekä rekisteröitymisestä maakaasukaupan tiedonvaihtojärjestelmään ennen kuin ne voivat toimia vähittäismyyjinä maakaasujärjestelmässä. Maakaasumarkkinalain 57 §:n mukaan maakaasumarkkinoiden osapuoli on vastuussa siitä, että osapuolen maakaasun hankintasopimukset kattavat osapuolen maakaasun käytön ja toimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana (*tasevastuu)*. Vastaavasti maakaasumarkkinalain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa maakaasun selvityksestä ja mittauksesta edellytetään, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt keskitettyyn markkinaosapuolirekisteriin ennen toimitustoiminnan aloittamista maakaasujärjestelmässä. Asettamalla näiden kaikkia maakaasujärjestelmässä toimivia vähittäismyyjiä koskevien velvoitteiden täyttäminen vertailuvälineeseen rekisteröitymisen edellytykseksi voidaan varmistaa, että vertailuvälinettä ei käytetä markkinointikanavana tilanteessa, jossa vähittäismyyjä ei tosiasiallisesti pysty toimittamaan myymäänsä maakaasua maakaasuntoimitussopimuksen tehneille asiakkailleen.

Velvoite perustuu uuteen kaasumarkkinadirektiivin 14 artiklaan, jonka 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ainakin maakaasun kotitalousasiakkailla sekä mikro- ja pienyrityksillä, joiden vuosittaisen kulutuksen odotetaan olevan alle 100 000 kilowattituntia, on maksutta käytettävissään vähintään yksi väline toimittajien tarjousten vertailuun. Direktiivin 14 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan toimittajien ja asiaankuuluvien välittäjien on toimitettava asiaankuuluvat tarjouksensa vähintään yhdelle vertailuvälineelle, joka kattaa koko markkinat, ja varmistettava, että vertailuvälineen ylläpitäjälle annetut tiedot ovat täsmällisiä ja ajantasaisia.

6 §. *Vähittäismyyjän ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin vertailuvälineeseen rekisteröityneiden sähkön vähittäismyyjien sekä maakaasun vähittäismyyjien ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälän 1 momentin mukana sähkön tai maakaasun vähittäismyyjän ilmoitusvelvollisuus koskisi vähittäismyyntihintoja ja -ehtoja, joilla vähittäismyyjä myy tai tarjoaa yleisesti sähköä tai maakaasua kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia. Jos kysymyksessä on dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus tai muu muuttuvaan suureeseen perustuva sähkön- tai maakaasunmyyntisopimus, vähittäismyyjän olisi ilmoitettava hinnanmääräytymisperusteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vähittäismyyjän velvollisuudesta ilmoittaa Energiavirastolle ostohinnat tai ostohinnan määräytymisperusteet sekä muut ehdot, joilla vähittäismyyjä tarjoutuu ostamaan itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävän loppuasiakkaansa verkkoon syöttämän sähkön. Näin varmistettaisiin, että myös pientuottajille suunnatut ostotarjoukset ovat

vertailtavissa ja markkinoilla toimivien vähittäismyyjien tarjoamat ehdot ovat läpinäkyviä ja keskenään vertailukelpoisia.

Ilmoitusmenettely on tarkoitus järjestää siten, että vähittäismyyjä syöttäisi tiedot itse Energiaviraston tietojärjestelmään.

Pykälän 3 momentin mukaan vähittäismyyjän ilmoituksessa ei saisi olla kuluttajansuojalain 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettuja totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, jotka ovat omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tai loppuasiakas tekee ostopäätöksen, jota hän ei ilman annettuja tietoja olisi tehnyt. Kuluttajansuojalain 2 luvun 6 §:ssä säädetään kiellosta antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Säännöksen mukaan markkinoinnissa ei saa antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, jos tiedot ovat omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tekee ostopäätöksen tai muun kulutushyödykkeeseen liittyvän päätöksen, jota hän ei ilman annettuja tietoja olisi tehnyt. Totuudenvastaiset tai harhaanjohtavat tiedot voivat koskea erityisesti:1) kulutushyödykkeen olemassaoloa, saatavuutta, lajia, laatua, määrää ja muita keskeisiä ominaisuuksia; 2) kulutushyödykkeen alkuperää, valmistustapaa ja -aikaa, käyttöä ja käytön vaikutuksia sekä hyödykkeelle tehtyjen testien tuloksia; 3) kulutushyödykkeen hintaa tai sen määräytymisen perusteita, erityistä hintaetua ja maksuehtoja; 4) kulutushyödykkeen toimitusaikaa ja muita toimitusehtoja; 5) myyntimenettelyn luonnetta, asiakaspalvelua sopimuksen teon jälkeen ja asiakasvalitusten käsittelyä; 6) huollon, korjausten ja varaosien tarvetta ja saatavuutta; 7) elinkeinonharjoittajan tai hänen edustajansa henkilöllisyyttä, yhteystietoja, ominaisuuksia ja asemaa markkinoilla sekä heidän saamiansa palkintoja ja tunnustuksia; 8) elinkeinonharjoittajan oikeuksia ja velvollisuuksia, mukaan lukien sitoumusta noudattaa käytännesääntöihin sisältyviä velvoitteita; sekä 9) kuluttajan oikeuksia, velvollisuuksia ja riskejä. Energiavirasto voisi määrätä vähittäismyyjän määräaikaiseen julkaisukieltoon vertailuvälineessä, mikäli tämä toistuvasti rikkoo säännöksessä asetettua kieltoa.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi valtuussäännös, jonka mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkemmat määräykset siitä, mitä vähittäismyyntihintoihin, ostohintoihin tai niiden hinnanmääräytymisperusteisiin sekä sopimuksia koskeviin muihin ehtoihin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa. Säännös on välttämätön, jotta voidaan varmistaa vähittäismyyjien noudatettavaksi yhtenäiset menettelytavat ilmoitusten tekemisessä ja vertailuvälineen tiedonhallinnan luotettavuus.

7 §. *Tietojen korjaaminen ja täydentäminen*. Pykälässä säädettäisiin menettelystä, jota noudatettaisiin Energiaviraston järjestelmään syötettyjen virheellisten tai puutteellisten tietojen korjaamisessa ja täydentämisessä.

Vastuu virheellisten tai puutteellisten tietojen korjaamisesta ja täydentämisestä olisi vähittäismyyjällä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että vähittäismyyjän olisi viipymättä korjattava virheelliset tai täydennettävä puutteelliset tiedot, jotka se on ilmoittanut Energiavirastolle. Jos Energiavirasto puolestaan havaitsee vähittäismyyjän ilmoittaneen sille virheellisiä tai puutteellisia tietoja, olisi viraston vaadittava vähittäismyyjää korjaamaan tiedot tai täydentämään niitä. Mikäli vähittäismyyjä ei ole korjannut tai täydentänyt tietoja Energiaviraston asettamassa määräajassa, voisi Energiavirasto poistaa kyseiseen tarjoukseen liittyvät tiedot vertailuvälineestä. Tietojen korjaamiselle tai täydentämiselle asetetun määräajan tulisi olla verraten lyhyt, jotta loppuasiakkaat eivät saisi pitkään virheellistä vertailutietoa vähittäismyyjien tarjoamista sähkön- tai maakaasuntoimitussopimuksista. Energiaviraston olisi myös ilmoitettava tietojen poistamisesta vähittäismyyjälle.

Pykälän 2 momentin mukaan vähittäismyyjä voisi vaatia oikaisua Energiaviraston tekemään päätökseen poistaa tarjoukseen liittyvät tiedot vertailuvälineestä. Oikaisuvaatimuksen

käsittelyssä ja Energiaviraston oikaisuvaatimukseen antamaa päätöstä koskevassa muutoksenhaussa noudatettaisiin hallintolain (434/2003) 7 a luvun säännöksiä.

8 §. *Valvonta.* Pykälässä säädettäisiin lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamisen valvonta Energiaviraston tehtäväksi. Valvonnasta säädettäisiin edotetussa energiamarkkinoiden valvontalaissa.

Energiaviraston valvontatoimivalta lain valvonnassa perustuisi ehdotettuun energiamarkkinoiden valvontalain 14 §:ään ja olisi luonteeltaan jälkikäteistä toimivaltaa.

Koska verkkosivusto olisi keskeinen markkinointikanava vähittäismyyjille, olisi näillä oma intressi ilmoittaa tarjouksiaan koskevat tiedot järjestelmään. Ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 14 §:n nojalla Energiavirasto voisi kuitenkin velvoittaa esimerkiksi virheellisiä menettelytapoja noudattavan vähittäismyyjän korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Säännöksen mukaan, jos joku rikkoo tai laiminlyö soveltamisalaan kuuluvassa lainsäädännössä säädettyä velvollisuuttaan, Energiaviraston voisi velvoittaa tämän korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voitaisiin määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Energiavirasto voisi tarvittaessa asettaa päätöksensä noudattamisen tehosteeksi uhkasakon.

Kuluttajansuojalan 2 luvun 20 §:n mukaan markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-asiamies. Kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamista markkinoinnissa valvovat kuluttaja-asiamies ja aluehallintovirastot. Ehdotetulla lailla ei rajoitettaisi kuluttajansuojalaissa säädettyä kuluttaja-asiamiehen ja aluehallintovirastojen toimivaltaa.

9 §. *Määräaikainen julkaisukielto.* Pykälässä säädettäisiin määräaikaisesta julkaisukiellosta, joka voitaisiin määrätä seuraamukseksi 6 §:n 3 momentissa tarkoitettujen totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen ilmoittamisesta vertailuvälineeseen. Energiavirasto voisi päättää vähittäismyyjän tarjoamien sähkön- tai maakaasuntoimitussopimusten tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ostotarjousten julkaisukiellosta vertailuvälineessä määräajaksi, jonka pituus voisi olla enintään kuusi kuukautta.

Määräaikainen julkaisukielto olisi vähittäismyyjälle merkityksellinen tämän elinkeinon harjoittamisen kannalta. Energiavirastolla olisi tämän vuoksi harkintavaltaa päättää, missä tilanteissa virasto pitäisi tarpeellisena käyttää määräaikaista julkaisukieltoa. Vähämerkityksellisissä tai tuottamuksellisissa rikkomuksissa Energiavirasto voisi soveltaa lievempiä valvontatoimia, kuten esimerkiksi ehdotetun lain 7 §:ään ja ehdotettuun energiamarkkinoiden valvontalakiin perustuvaa päätöstä korjaavista toimenpiteistä ja mahdollista uhkasakkoa.

Julkaisukiellon edellytyksenä olisi, että vähittäismyyjä on vertailuvälineeseen toistuvasti ilmoittanut tarjoamiaan sähkön- tai maakaasuntoimitussopimuksia tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ostotarjouksia koskevia totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Määräaikaiseen julkaisukieltoon asettamiseen voisi johtaa toistuva menettely, jossa vähittäismyyjä asiakkaita houkutellakseen ilmoittaa vertailuvälineeseen tarjouksiaan koskevia totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja esimerkiksi ilmoittamalla sellaisia sopimushintoja tai keskeisiä sopimusehtoja, joilla vähittäismyyjä ei tosiasiassa solmisi sopimusta asiakkaansa kanssa, tai ilmoittamalla esimerkiksi sähkö- tai maakaasutuotteen väärän energialähteen.

Energiaviraston olisi ennen julkaisukiellon antamista varoitettava vähittäismyyjää, että sen toiminta voi johtaa julkaisukiellon antamiseen, mikäli vähittäismyyjä jatkaa määräaikaisen

julkaisukiellon edellytyksenä olevaa toimintaansa. Varoituksessa olisi yksilöitävä se menettely, jonka jatkamisesta määräaikainen julkaisukielto määrättäisiin.

Energiavirasto voisi pyytää kuluttaja-asiamiehen lausunnon vähittäismyyjän toiminnasta ennen varoituksen tai julkaisukiellon antamista vähittäismyyjälle. Lausuntomenettelyllä pyrittäisiin välttämään tilanne, jossa kuluttajansuojalain ja ehdotetun lain soveltamiskäytännöt eroaisivat toisistaan.

10 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta. Lain muutoksenhakusäännökset poikkeaisivat osittain ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain muutoksenhakusäännöksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston 4, 5, 7 ja 8 §:n nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla edellä mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saisi hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa. Energiaviraston markkinavalvonta-asioissa tekemien päätösten muutoksenhaku on pääsääntöisesti ohjattu markkinaoikeuteen. Energiaviraston antamat päätökset olisivat luonteeltaan markkinavalvonta-asioita, joiden muutoksenhaku on perusteltua keskittää markkinaoikeuteen sen erityisasiantuntemuksen vuoksi.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinaoikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Energiavirasto on sähkömarkkinadirektiivin ja kaasumarkkinadirektiivin tarkoittama kansallinen sääntelyviranomainen. Direktiivit edellyttävät jäsenvaltioiden varmistavan, että kansallinen sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemissä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentissa säädettyä valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi sisällytettäväksi laissa tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Pykälän 3 momentin mukaan muutoksenhakuun sovellettaisiin muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Muutoksenhausta Energiaviraston lain noudattamista koskevaan valvontapäätökseen, joka on annettu valvontalain 14 §:n nojalla, säädettäisiin valvontalain 54 §:ssä.

11 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja kumottavasta laista. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä Xkuuta 20XX. Samalla kumottaisiin sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annettu laki (498/2023).

8.5 Laki energiamarkkinoiden valvonnasta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite*. Pykälässä säädettäisiin energiamarkkinoiden valvonnan ja seurannan tavoitteista. Lain soveltajien tulisi huomioida nämä tavoitteet lakia soveltaessaan ja tulkitessaan.

Energiamarkkinoiden valvonnan ja seurannan tavoitteena on sähkön, maakaasun ja vedyn hyvän toimitusvarmuuden, kilpailukykyisen hinnan ja kohtuullisten palveluperiaatteiden

turvaamiseksi energian käyttäjille edistää tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia kansallisia ja alueellisia sähkö- maakaasu- ja vetymarkkinoita sekä Euroopan unionin sähkön, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita. Lain tavoitteiden toteutuminen ilmenee viimekädessä sen vaikutuksina sähkön, maakaasun ja vedyn loppukäyttäjille. Lain tavoitteiden toteumista tulisi tämän vuoksi arvioida loppukäyttäjien näkökulmasta. Tämän vuoksi tavoitesäännöksessä asetettaisiin tavoitteeksi pyrkimys turvata loppukäyttäjille sähkön, maakaasun ja vedyn hyvä toimitusvarmuus, kilpailukykyinen hinta sekä kohtuulliset palveluperiaatteet. Sähkön, maakaasun ja vedyn toimitusvarmuudella tarkoitettaisiin hankinta- ja toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta.

2 §. *Soveltamisala*. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin niiden valvonta- ja seurantatehtävien hoitamiseen, jotka on säädetty Energiaviraston tehtäväksi pykälässä mainitussa lainsäädännössä. Lakia sovellettaisiin siten kansallisen sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinalainsäädännön sekä unionin sähkön, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevan lainsäädännön valvontaan ja seurantaan. Lain 32 ja 33 §:ää sovellettaisiin lisäksi niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi kyberturvallisuuslaissa (124/2025).

3 §. *Määritelmät*. Pykälässä lueteltaisiin laissa tarkoitetut määritelmät. Lain termistö määriteltäisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi sähkö- ja kaasumarkkinadirektiivien määritelmien kanssa. Siten lain määritelmiä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti direktiivien määritelmien kanssa. Pykälän 2 momentin mukaan sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa ja vetymarkkinalaissa säädetyt määritelmät olisivat voimassa myös tätä lakia sovellettaessa.

2 luku Energiaviraston tehtävät

4 §. *Energiaviraston toiminnan yleistavoitteet*. Pykälässä lueteltaisiin ne tavoitteet, joita Energiaviraston tulee ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan edistää. Pykälän 1 kohdan mukaan Energiaviraston tavoitteena on sen suorittaessa laissa tarkoitettuja tehtäviä edistää tehokkaasti, joustavasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia kansallisia sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoita sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa ja vetymarkkinalaissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Pykälän muissa kohdissa puolestaan säädettäisiin Energiaviraston laissa tarkoitetun toiminnan yleistavoitteiksi sähkömarkkinadirektiivin 58 artiklan sekä kaasumarkkinadirektiivin 77 artiklassa säädetyt sääntelyviranomaisen yleistavoitteet. Viimeksi mainittuja yleistavoitteita tulisi soveltaa yhdenmukaisesti direktiivien yleistavoitteiden kanssa.

5 §. *Energiaviraston yleinen valvontatehtävä*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston yleisestä valvontatehtävästä. Sen mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi valvoa lain 2 §:ssä tarkoitetun kansallisen ja unionin lainsäädännön ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä hoitaa muut lain 2 §:ssä tarkoitetussa lainsäädännössä sille annetut tehtävät.

6 §. *Energiaviraston tehtävät sähköalan sääntelyviranomaisena*. Pykälässä säädettäisiin tehtävät, joista Energiaviraston tulisi erityisesti vastata sähköalan sääntelyviranomaisena. Säännöksellä säädettäisiin Energiaviraston tehtäväksi sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklan 1 kohdassa säädetyt kansallisten sääntelyviranomaisten yhdenmukaistetut tehtävät. Näitä tehtäviä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti direktiivin kanssa. Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvista tehtävistä on lisäksi säädetty toisaalla lain 2 §:ssä tarkoitetussa unionin lainsäädännössä.

Pykälän 12 kohdan seurantaa toteuttaessaan Energiaviraston tulisi seurata mainitun direktiivinkohdan o alakohdan mukaisesti esimerkiksi, miten avoimia ja tehokkaita tukku- ja vähittäismarkkinat ovat ja missä määrin niillä esiintyy kilpailua, mihin kuuluvat sähköpörssit,

kuluttajien maksamat hinnat, mukaan lukien ennakkomaksujärjestelmät, dynaamisen hinnan sähkösopimusten ja älykkäiden mittausjärjestelmien käytön vaikutukset, toimittajaa vaihtaneiden asiakkaiden määrä, verkosta poiskytkettyjen asiakkaiden määrä, ylläpitopalvelujen maksut, ylläpitopalvelujen toteuttaminen, kotitalouksien maksamien hintojen ja tukkuhintojen välinen suhde, verkkotariffien ja -maksujen kehittyminen ja kuluttajien tekemät valitukset, sekä mahdollisia kilpailun vääristymiä tai rajoituksia, myös antamalla asiaa koskevia tietoja, sekä saattaa asiaankuuluvat tapaukset asiaankuuluvien toimivaltaisten kilpailuviranomaisten käsiteltäviksi.

7 §. *Energiaviraston tehtävät maakaasu- ja vetyalojen sääntelyviranomaisena*. Pykälässä säädettäisiin tehtävät, joista Energiaviraston maakaasu- ja vetyalojen sääntelyviranomaisena tulisi erityisesti vastata. Säännöksellä säädettäisiin Energiaviraston tehtäväksi kaasumarkkinadirektiivin 78 artiklan 1 kohdassa säädetyt kansallisten sääntelyviranomaisten yhdenmukaistetut tehtävät. Näitä tehtäviä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti direktiivin kanssa. Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvista tehtävistä on lisäksi säädetty toisaalla lain 2 §:ssä tarkoitetussa unionin lainsäädännössä.

Pykälän 12 kohdan seurantaa toteuttaessaan Energiaviraston tulisi seurata mainitun direktiivinkohdan q alakohdan mukaisesti esimerkiksi, miten avoimia tukku- ja vähittäismyyntimarkkinat ovat, missä määrin niillä esiintyy kilpailua sekä miten tehokasta markkinoiden avaaminen ja kilpailu ovat olleet, mihin kuuluvat maakaasu- ja vetypörssit, kuluttajien maksamat hinnat, mukaan lukien ennakkomaksujärjestelmät, tarjousten avoimuus, hintapiikit ja niiden vaikutus tukku- ja kuluttajahintoihin, kotitalouksien maksamien hintojen ja tukkuhintojen välinen suhde, toimittajaa vaihtaneiden asiakkaiden määrä, verkosta kytkettyjen asiakkaiden määrä, ylläpitopalvelujen maksut ja näiden palvelujen toteuttaminen, kuluttajien tekemät valitukset, sekä seurata mahdollisia kilpailun vääristymiä tai rajoituksia, mihin sisältyy kaikkien asiaa koskevien tietojen antaminen, sekä saattaa tarvittaessa tapaukset asiaankuuluvien kilpailuviranomaisten tietoon, erityisesti heikossa asemassa olevien asiakkaiden ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden osalta.

Edellä mainitun direktiivinkohdan s alakohdassa edellytetään kansallisen sääntelyviranomaisen noudattavan sopimusvapautta. Vaikka kyseistä tehtävää ei ole kirjattu pykälän säännökseen, on Suomen oikeusjärjestykseen sisältyvistä yleisistä periaatteista johdettavissa, että Energiaviraston tulee kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäviä hoitaessaan ottaa huomioon Suomen oikeusjärjestykseen sisältyvä sopimusvapauden periaate.

8 §. *Energiaviraston tehtävät riitojenratkaisuviranomaisena*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston tehtävistä riitojenratkaisuviranomaisena.

Ehdotetun säännöksen mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi toimia riitojenratkaisuviranomaisena 1) yksittäisissä asioissa, jotka verkon käyttäjä, energiavaraston haltija tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi kantaverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn sähköverkkoon, 2) yksittäisissä asioissa, jotka maakaasu- tai vetyverkon käyttäjä, vetyjärjestelmän käyttäjä tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi siirtoverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn maakaasu- tai vetyverkkoon ja 3) yksittäisissä erimielisyyksissä aggregointia harjoittavien sähkömarkkinoiden osapuolten ja muiden sähkömarkkinoiden osapuolten välillä, mukaan lukien sähkötasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

Verkkoon pääsyn epäämisessä olisi kysymys sähkömarkkinadirektiivin 6 artiklan 2 kohdassa ja kaasumarkkinadirektiivin 38 artiklassa tarkoitetusta tilanteesta, jossa verkonhaltija kieltäytyy verkon käyttäjän tai asiakkaan liittämisestä sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkoon taikka siirto- tai jakelupalvelusta sähkö-, maakaasu- tai vetyverkon riittämättömän kapasiteetin vuoksi. Verkkoon pääsyn täytäntöönpanosta sekä verkkoon pääsyn epäämiseen liittyvästä menettelystä

säädettäisiin sähkömarkkinalain 21 b §:ssä, ehdotetussa maakaasumarkkinalain 21 a ja 21 b §:ssä sekä ehdotetussa vetymarkkinalain 16 §:ssä.

Sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan 3 kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltion on puolestaan varmistettava, että sen sääntelykehys sisältää aggregointia harjoittavien markkinaosapuolten ja muiden markkinaosapuolten välisen riitojenratkaisumenettelyn, mukaan lukien tasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

Riitojenratkaisumenettelyä koskevista menettelytavoista ehdotetaan säädettäväksi lain 43 §:ssä.

9 §. *Alueelliseen koordinointikeskukseen liittyvät Energiaviraston tehtävät*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston alueelliseen koordinointikeskukseen liittyvistä tehtävistä, jotka toteutettaisiin tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen sääntelyviranomaisten kanssa. Käyttöalueella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä Ruotsin, Suomen, Tanskan ja Norjan sähköjärjestelmien kattamaa aluetta. Alueellisten koordinointikeskusten tehtävänä on muun muassa koordinoitu kapasiteetin laskenta, reservikapasiteetin alueellinen mitoitus sekä käytön ja häiriöiden analysointi ja raportointi alueen kantaverkonhaltijoille. Energiavirasto valvoisi käyttöalueen alueellisen koordinointikeskuksen toimintaa yhdessä muiden käyttöalueen sääntelyviranomaisten kanssa. Käyttöalueen alueellinen koordinointikeskus sijaitsee Tanskassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Energiaviraston alueellisen koordinointikeskuksen toiminnan sääntelytehtävistä. Momentin mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa 1) hyväksyä sähkökauppa-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan mukaisesti alueellisen koordinointikeskuksen perustaminen ja sille yhteistyöhön perustuva päätöksentekomenettely, 2) hyväksyä alueellisen koordinointikeskuksen toimintaan liittyvät kustannukset, 3) varmistaa, että alueellisella koordinointikeskuksella on käytössään riittävä henkilöstö sekä tekniset ja taloudelliset voimavarat, jotta se voi hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja puolueettomasti sekä 4) varmistaa, että alueellinen koordinointikeskus täyttää unionin lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyt velvoitteensa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston alueellisen koordinointikeskuksen toimintaan liittyvistä muista tehtävistä. Momentin mukaan Energiaviraston tehtävänä olisi myös tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa 1) seurata alueellisen koordinointikeskuksen toiminnan laatua ja raportoida siitä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle vuosittain ja 2) ehdottaa tarvittaessa käyttöalueen jäsenvaltioille, että nämä antaisivat alueelliselle koordinointikeskukselle lisätehtäviä tai -valtuuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä toimivaltuuksista, joita Energiavirastolla olisi 1 ja 2 momentissa säädettyjä tehtäviään hoitaessaan. Momentin mukaan Energiavirastolla olisi toimivalta tehdä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyviä päätöksiä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa. Sääntelyviranomaisten olisi tehtävä päätökset yksimielisesti. Jos sääntelyviranomaiset eivät tee yksimielistä päätöstä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetussa asiassa, noudatettaisiin yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklassa säädettyä menettelyä. Mainittu valvonta-asia siirtyisi asetuksen 6 artiklan 10 kohdan mukaisesti yhteistyöviraston päätettäväksi, mikäli käyttöalueen sääntelyviranomaiset eivät neljän kuukauden kuluessa kuulemisen aloittamisesta pääse yhteisymmärrykseen valvonta-asiassa. Päätösvallan siirtyminen voisi perustua myös toimivaltaisten sääntelyviranomaisten yhteisen pyyntöön. Pykälän 1 momenttiin perustuvat päätökset velvoittaisivat alueellista koordinointikeskusta. Päätösten täytäntöönpanosta vastaisi sen jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen, jossa alueellisen koordinointikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta käyttöalueen kansallisten sääntelyviranomaisten yhdessä tekemään päätökseen. Momentin mukaan muutoksenhakuun 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä, jonka käyttöalueen kansalliset sääntelyviranomaiset ovat yhdessä tehneet, sovellettaisiin sen jäsenvaltion lakia, jossa alueellisen koordinointikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

10 §. *Energiaviraston tehtävät sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edistämiseksi*. Pykälässä säädettäisiin Energiavirastolle toimivalta tarvittaessa vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioisi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Kansalliset standardituotteet ja niihin liittyvät tekniset vaatimukset olisi määriteltävä avoimessa ja osallistavassa prosessissa yhteistyössä verkonhaltijoiden sekä asiaankuuluvien markkinaosapuolten ja verkon käyttäjien kanssa.

Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että verkonhaltijoiden sähköverkon varman, luotettavan ja tehokaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot edistävät yhtenäisten markkinoiden muodostumista, eikä markkina fragmentoidu verkonhaltijoiden liian eriytyneiden hankintakäytäntöjen vuoksi. Kansallisen sääntelyviranomaisen toimivalta perustuisi asiassa sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan 5 kohdan, 32 artiklan 2 kohdan ja 40 artiklan 6 kohdan säännöksiin.

11 §. *Sääntelyviranomaisen toimintakertomus*. Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston olisi annettava vuosittain kertomus toiminnastaan sääntelyviranomaisena ministeriölle, yhteistyövirastoasetuksessa tarkoitetulle energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle ja Euroopan komissiolle. Kertomus olisi julkaistava ainakin suomenkielellä.

Pykälän 2 momentin mukaan kertomuksessa olisi esitettävä toteutetut toimenpiteet ja saavutetut tulokset lain 6 ja 7 §:ssä tarkoitetuista sääntelyviranomaisen tehtävistä, osio sähkö- ja maakaasuinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisessa saavutetusta edistyksestä sekä arvio siitä, kuinka kantaverkonhaltijoiden sekä maakaasun ja vedyn siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmat vastaavat Sähkö-ENTSO:n, Kaasu-ENTSO:n ja ENNOH:n laatimia, unionin laajuisia verkon kehittämissuunnitelmia. Arvioon voisi sisältyä suosituksia investointisuunnitelmien muuttamisesta.

12 §. *Energiaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston tehtäviin kuuluvasta sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seurannasta sekä sen tulosten raportoinnista.

Energiaviraston tehtävänä olisi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa seurata sähkön sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä ja tuotanto- ja varastointikapasiteettiin tehtäviä investointeja suhteessa toimitusvarmuuteen, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja toimittajien toimitusvajauksen hoitamiseksi.

Säännöksessä ehdotetaan viraston raportointivelvoitetta kevennettäväksi. Ehdotuksen mukaan viraston olisi julkistettava tietoa seurannassa tekemistään havainnoista ja havaitsemastaan kehityksestä. Viraston ei enää tarvitsisi enää julkaista erillistä raporttia seurannassa tekemistään havainnoista, vaan havaintojen julkaiseminen voisi tapahtua muita julkaisukanavia hyödyntäen. Virasto voisi käyttää julkaisukanavana esimerkiksi sähkömarkkina-asetuksen perusteella laatimaansa sähkön riittävyysarviointia, tammikuussa pitämäänsä vuotuista katsausta edellisen

vuoden kehityksestä energiamarkkinoilla sekä 11 §:n mukaista sääntelyviranomaisen toimintakertomusta.

13 §. *Energiaviraston suorittama älykkään sähköverkon kehittämisen seuranta*. Pykälässä säädettäisiin älykkään sähköverkon kehittämisen seurannasta sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten mukaisesti. Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston tulisi seurata ja arvioida verkonhaltijoiden älykkään sähköverkon kehittämistä. Seurannassa tulisi erityisesti huomioida energiatehokkuuden edistäminen ja uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian liittäminen osaksi sähköjärjestelmää. Viraston olisi arvioitava käyttääkö verkonhaltija kulutusjoustoa, energiatehokkuutta, energiavarastoja tai muita resursseja vaihtoehtona järjestelmän laajentamiselle riittävästi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvoitteesta julkaista kansallinen raportti joka toinen vuosi. Viraston tulisi esittää raportissa tarvittaessa suosituksia toimenpiteiksi älykkään sähköverkon kehittämiseksi. Raportti tulisi laatia 31 päivään heinäkuuta mennessä ja toimittaa ministeriölle.

3 luku Energiaviraston toimivalta valvonta-asioissa

14 §. *Energiaviraston toimivalta valvonta-asioissa*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston toimivallasta valvonta-asioissa. Valvontatoimivalta olisi jälkikäteistä, ellei toimivaltaa erikseen ole säädetty muualla lainsäädännössä etukäteiseksi. Energiaviraston jälkikäteinen toimivalta käsittäisi muun muassa lain 6 ja 7 §:ssä säädetyt kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat valvonta- ja seurantatehtävät. Energiaviraston etukäteisestä toimivallasta säädettäisiin puolestaan lain 6 ja 7 §:ien 1 momenteissa ja 15—17 §:ssä. Pykälän mukaan, jos joku rikkoo tai laiminlyö ehdotetussa laissa tai lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetussa kansallisessa tai unionin lainsäädännössä säädettyjä velvoitteitaan, Energiavirasto voisi velvoittaa hänet korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi kumottavaan lakiin verrattuna siten, että velvoitepäätös voitaisiin antaa myös energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa säädetyn velvoitteen rikkomisesta. Lisäksi säännöksessä mahdollistettaisiin Energiavirastolle toimivalta jättää velvoitepäätös tilanteesta riippuen antamatta.

Energiavirasto voisi pykälään perustuvassa päätöksessään määrätä ne nimenomaiset toimenpiteet, joilla valvottava velvoitetaan säännösten rikkomistapauksessa korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Lisäksi Energiavirastolle annettaisiin toimivalta määrätä palautettavaksi yksittäisille asiakkaille näiltä virheellisesti perityksi todettuja maksuja. Ehdotettu toimivalta koskisi tältä osin niitä tapauksia, joissa Energiavirasto on nimenomaisesti todennut valvottavan menetelleen säännösten vastaisesti. Sen sijaan toimivalta ei ulottuisi valvottavan tai tämän asiakkaan välisiin sopimusriitoihin, jotka kuuluvat yleisten tuomioistuinten ratkaistaviksi. Palautus koskisi muita kuin 21 §:ssä tarkoitettuja valvontajaksoon perustuvia palautuksia.

15 §. *Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät*. Pykälään ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklan 1 kohdan a alakohtaan ja 7 kohtaan ja kaasumarkkinadirektiivin 78 artiklan 1 kohdan a alakohtaan ja 7 kohtaan perustuvia säännöksiä Energiavirastolle kuuluvasta etukäteisestä toimivallasta sähkö-, maakaasu- ja vetyverkon haltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sekä maakaasun ja vedyn järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ja vetyvarastonhaltijan ehtojen ja palvelujen hinnoittelua koskevien menetelmien asettamisessa. Etukäteistä toimivaltaa olisi näiden toiminnanharjoittajien toimintaan 1 momentissa luetelluissa tapauksissa. Ehdotetun pykälän sekä 16 ja 17 §:n tapauksia lukuun ottamatta Energiaviraston toimivalta olisi luonteeltaan jälkikäteistä.

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ja vetyvaraston haltijan ehtojen etukäteinen vahvistaminen koskisi verkonhaltijoista poiketen nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston ja

vetyvaraston käyttöoikeudesta perittäviä tariffeja. Koska nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja vetyvarastojen toiminta poikkeaa luonteeltaan verkkotoiminnasta eikä laitteistojen haltijoihin kohdistu verkon kehittämisvelvollisuuteen verrattavaa laaja-alaista kehittämisvelvollisuutta, olisi nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja vetyvarastojen käyttöoikeudesta perittävien maksujen sääntely mahdollista rakentaa sellaiseksi, ettei verkonhaltijoihin sovellettavaa, valvontajaksoihin perustuvaa verkkomaksujen valvontaa vastaavaa menettelyä arvioida tarvittavan nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja vetyvarastojen käyttöoikeudesta perittävien maksujen valvonnassa.

Etukäteinen toimivalta merkitsisi sitä, että toiminnanharjoittaja ei saisi ottaa käyttöön etukäteisen toimivallan piiriin kuuluvien palveluiden ehtoja ja niiden hinnoittelua koskevia menetelmiä ennen kuin Energiavirasto on antanut niitä koskevan vahvistuspäätöksen. Vastaava menettely koskisi myös ehtoja, edellytyksiä ja tariffeja, jotka liittyvät oikeuteen käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja ja vetyvarastoja.

Energiavirasto ei olisi vahvistuspäätöstä antaessaan sidottu verkonhaltijan esittämiin ehtoihin tai menetelmiin, vaan virastolla olisi oikeus sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklan 4 kohdan b alakohdan ja10 kohdan sekä kaasumarkkinadirektiivin 78 artiklan 4 kohdan b alakohdan ja 10 kohdan edellyttämällä tavalla poiketa verkonhaltijan esityksestä. Vahvistuspäätös olisi luonteeltaan yhteen toiminnanharjoittajaan kohdistuva hallintopäätös, johon toiminnanharjoittajalla olisi muutoksenhakuoikeus. Samalla päätöksellä voitaisiin tarvittaessa asettaa ehdot useillekin toiminnanharjoittajille.

Ehdotetun 1 momentin mukaan ennalta vahvistettavia ehtoja ja menetelmiä olisivat 1) menetelmät verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirto- ja jakelupalvelusta perittävien maksujen määrittämiseksi valvontajakson aikana, 2) verkonhaltijan siirto- ja jakelupalvelun ehdot, 3) verkonhaltijan liittämispalvelun ehdot ja järjestelmätekniset vaatimukset sekä menetelmät liittämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi, 4) ylikuormituksen hallintaa ja siirtokapasiteetin jakamista kantaverkossa ja siirtoverkossa koskevat ehdot sekä menetelmät ylikuormituksesta perittävien maksujen määrittämiseksi ja menetelmät ylikuormituksen hallinnasta saatujen tulojen käyttämiseksi, 5) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen ehdot sekä menetelmät palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi, 6) sähköverkonhaltijan verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot, 7) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi, 8) järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi, 9) järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetykaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi, 10) menettelyt uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämiseksi maakaasuverkkoon, 11) ehdot, edellytykset ja tariffit, jotka koskevat oikeutta käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoa sekä 12) ehdot, edellytykset ja tariffit, jotka koskevat oikeutta käyttää vetyvarastoa. Lain 18 §:ssä määritellyt aineellisoikeudelliset säännökset asettaisivat puitteet Energiaviraston vahvistuspäätöksille. Viraston päätöksen tulisi perustua kyseisiin säännöksiin.

Hinnoittelussa noudatettavien menetelmien vahvistamista koskevassa päätöksessä voitaisiin määrätä pykälän 2 momentissa säädetyistä asioista. Pykälän säännöstä ei sovellettaisi nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijaan eikä vetyvaraston haltijaan.

Vahvistuspäätöksessä määrättäisiin, miten eri pääomaerät otetaan huomioon hinnoittelun perusteena olevaa verkkotoimintaan sitoutunutta pääomaa määritettäessä. Lisäksi tiettyjen pääomaerien kuten sähköverkon osalta vahvistettaisiin hinnoittelun perusteena käytettävien pääomien arvostusperiaatteet ja -menetelmät. Sähköverkkojen kirjanpitoarvot eivät yleensä aiemman verosidonnaisuuden vuoksi kuvasta niihin sitoutunutta todellista pääomaa. Myös eri verkonhaltijoiden välillä on erilaisesta yrityshistoriasta johtuen huomattavia eroja. Tämän vuoksi vahvistuspäätöksissä tulisi eri verkonhaltijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi soveltaa yhtenäisiä laskentamenetelmiä. Sen sijaan varsinaisia hinnoittelussa sovellettavia pääomamääriä vahvistuspäätöksessä ei tultaisi vahvistamaan etukäteen, vaan ne voisivat vaihdella vuosittain verkonhaltijan omaisuuden muuttuessa.

Vahvistuspäätöksessä määrättäisiin myös verkkotoimintaan tai palveluun sidotulle pääomalle taikka palvelulle hyväksyttävän tuoton määrittämistavasta. Ennustettavuuden parantamiseksi tuottoprosentin määrittelymenetelmä tulisi laatia sellaiseksi, että seuraavan vuoden tuottoprosentti voidaan laskea etukäteen. Hyväksyttävän tuottoprosentin määrittelyyn sisältyisi myös riskitason määritys. Riskitasoa arvioitaessa voitaisiin tarvittaessa ottaa huomioon eri yritystyyppien mahdollisesti erilaiset olosuhteet. Siten tuottoprosentit voivat vaihdella yritystyypeittäin, kuten maakaasuverkkotoiminnan ja sähköverkkotoiminnan tuottoprosentit, ja esimerkiksi verovelvollisuuden mukaan. Sillä seikalla, onko kyseessä esimerkiksi niin sanottu kaupunki- tai maaseutuyhtiö, ei ole kuitenkaan tuottoprosentin kannalta merkitystä.

Vahvistuspäätöksessä määrättäisiin lisäksi periaatteet, joita sovellettaisiin verkkotoiminnan tai palvelun tuloksen määrittämistavassa sekä sen edellyttämästä tuloslaskelman ja taseen oikaisusta. Näissä periaatteissa määriteltäisiin menetelmät, miten verkkotoimintaan tai palveluun sitoutunut pääoma jaetaan omaan ja vieraaseen pääomaan, miten verkosta sekä muusta käyttöomaisuudesta tehtävät poistot käsitellään verkkopalveluiden tai muiden palveluiden hinnoittelussa ja palvelun hintojen kohtuullisuuden arvioinnissa.

Vahvistuspäätöksessä vahvistettaisiin jokaiselle verkonhaltijalle alkavaa valvontajaksoa koskevat verkkotoiminnan tehostamiseen, markkinoiden yhdentymisen edistämiseen, verkon varmuuden parantamiseen sekä näihin liittyvän tutkimustoiminnan edistämiseen, verkon kehittämiseen ja verkon käyttäjien energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä edistävien järjestelmäpalvelujen saataville asettamiseen kannustavat tavoitteet ja niiden määrittämistavat sekä menetelmät, joilla tavoitteita sovelletaan hinnoittelussa. Tehostamistavoitteeseen voisi sisältyä myös tuottavuuden kasvun huomioon ottava toimialan yleinen tehostamistavoite. Samoin vahvistettaisiin menetelmät, miten tehostamistavoitteen toteutumista seurattaisiin. Asetettavan tehostamistavoitteen tulisi kannustaa kaikkia verkonhaltijoita tehokkaaseen toimintaan ja tehokkuuden parantamiseen. Tehostamistavoitteen asettaminen edellyttää verkonhaltijan nykyisen tehostamispotentiaalin arviointia tehokkuusmittauksen avulla sekä toimialan tuottavuuden kasvumahdollisuuksien määrittämistä. Verkonhaltijakohtaisesti tehokkuusmittauksella arvioitu tehostamispotentiaali ja toimialan yleinen tuottavuuden kasvumahdollisuus tulisi vahvistuspäätöksessä muuntaa valvontajaksoa koskevaksi verkonhaltijakohtaiseksi tehostamistavoitteeksi. Tehostamistavoitetta määritettäessä tulisi mitatun tehostamispotentiaalin ohella ottaa huomioon myös, mikä on verkonhaltijan tosiasiallinen toiminnan tehostamismahdollisuus valvontajakson aikana. Tehostamistavoite tulisi määrittää siten, ettei tavoite ohjaisi verkonhaltijan toimintaa tavalla, joka vaarantaa toimitusvarmuuden tai riittävän hyvälaatuisen sähkön toimitusten varmistamisen.

Vahvistuspäätöksessä voitaisiin vahvistaa jokaiselle verkonhaltijalle alkavaa valvontajaksoa koskevat tavoitteet verkkotoiminnan toimitusvarmuudelle ja laadulle sekä kehittämiselle. Samoin voitaisiin vahvistaa menetelmät, miten toimitusvarmuus- ja laatu- sekä kehittämistavoitteiden toteutumista seurattaisiin ja miten toimitusvarmuus- ja laatu- sekä kehittämistavoitteiden toteutuminen otettaisiin huomioon verkkopalvelujen hinnoittelussa. Asetettavien toimitusvarmuus- ja laatu- sekä kehittämistavoitteiden tulisi kannustaa ja ohjata kaikkia verkonhaltijoita kehittämään verkkoaan ja tekemään verkkoinvestointinsa siten, että ne parantaisivat verkkotoiminnan toimitusvarmuutta ja laatua sekä verkkotoiminnan palvelukykyä. Asetettavien toimitusvarmuus- ja laatu- sekä kehittämistavoitteiden tulisi kannustaa ja ohjata kaikkia verkonhaltijoita myös vastuulliseen kunnossapitotoimintaan. Toimitusvarmuus- ja laatutavoitteiden asettaminen voisi edellyttää esimerkiksi historiatietoja verkonhaltijan toimitusvarmuudesta ja laadusta, jotta keskeytyskustannusten historiaan pohjautuva referenssitaso voitaisiin määrittää verkonhaltijalle ja verkkotoiminnan toimitusvarmuuden ja laadun kehitystä voitaisiin seurata vertaamalla kunkin valvontajakson vuoden toimitusvarmuuden ja laadun sekä kehittämisen tasoa asetettuun referenssitasoon. Vahvistuspäätöksessä voitaisiin vahvistaa verkon kehittämiseen kannustavia menetelmiä myös esimerkiksi uusien verkkotekniikoiden tutkimiseen ja kehittämiseen sekä niiden tehokkaaseen käyttöönottoon. Verkon kehittämiseen kannustavilla menetelmillä voidaan kannustaa verkonhaltijaa myös esimerkiksi kehittämään ja edistämään innovatiivisia teknisiä ja toiminnallisia ratkaisuja verkkotoimintaan, joiden avulla voidaan esimerkiksi parantaa verkon toimitusvarmuutta ja laatua erilaisissa tilanteissa.

Vahvistuspäätöksessä voitaisiin määrätä myös verkonhaltijan hinnoittelurakenteen määrittämistavasta, jos määrittämistapa on tarpeen verkkoon pääsyn toteuttamiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöönpanemiseksi taikka jos määrittämistapa liittyy järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen hinnoitteluun. Verkkoon pääsyn toteuttamiseksi voitaisiin vahvistuspäätöksessä määrätä verkonhaltijan hinnoittelurakenteesta esimerkiksi siten, että sähkö-, maakaasu- tai vetykaupan kilpailua rajoittavia ehtoja voitaisiin määrätä poistettavaksi. Vahvistuspäätöksessä ei kuitenkaan voitaisi määrätä painotuksia eri hintakomponenttien välillä, mikäli painotus perustuu muihin kuin 5 kohdassa mainittuihin perusteisiin.

Momentin 6 ja 7 kohtien mukaan Energiavirastolla olisi toimivalta määritellä vahvistuspäätöksessään määrittämistapa, jolla maakaasun siirtoverkonhaltijan maakaasujärjestelmien ja vedyn siirtoverkonhaltijan vetyjärjestelmien välisistä siirroista muilta siirtoverkonhaltijoilta vastaanottamat ja muille siirtoverkonhaltijoille maksamat kompensaatiomaksut huomioitaisiin pykälään perustuvissa valvontamenetelmissä. Säännöstä tulisi tulkita yhdessä vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellisen perustan muodostavien säännösten kanssa. Säännöstä ei sovellettaisi tilanteessa, jossa kompensaatiomaksut perustuisivat Euroopan unionin lainsäädäntöön tai muuhun Suomea sitovaan kansainväliseen velvoitteeseen.

Momentin 8 kohdan mukaan Energiavirastolla olisi toimivalta määrätä vahvistuspäätöksessään kaasumarkkina-asetuksen 5 artiklan 3 kohdan säännökseen perustuen vetyverkon kehittämisen alkukustannusten kattamista koskevasta menetelmästä, jolla osa vetyverkon kehittämisen alkukustannuksista jyvitetään tulevien verkon käyttäjien kustannettavaksi.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Energiavirasto voisi vahvistuspäätöksessään poiketa 1 momentissa tarkoitetuista valvottavan esittämistä ehdoista, järjestelmäteknisistä vaatimuksista, menetelmistä, edellytyksistä ja tariffeista, jos nämä eivät täyttäisi 18 §:ssä säädettyjä vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellisia perusteita. Energiavirasto voisi vahvistuspäätöksessään myös asettaa ehtoja, jotka varmistaisivat vahvistuspäätöksen tai sen perusteena olevan aineellisoikeudellisen lainsäädännön noudattamista.

Pykälän 4 momentin mukaan sähköverkonhaltijaan kohdistuva vahvistuspäätös ei saisi estää verkonhaltijaa asettamasta sähkömarkkinoilla saataville järjestelmäpalveluja kysynnänohjaustoimenpiteitä, kysynnänhallintaa tai hajautettua tuotantoa varten. Säännöstä tulisi tulkita yhdessä vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellisen perustan muodostavien säännösten kanssa. Sähkömarkkinoilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä sähkömarkkinalain 3 §:ssä määriteltyjä sähkömarkkinoita. Säännöksessä tarkoitettujen järjestelmäpalvelujen tavoitteena on erityisesti a) toiminta, jossa loppukäyttäjät siirtävät kuormitusta kulutushuipuista muihin aikoihin ottaen huomioon uusiutuvista lähteistä, yhteistuotannosta ja hajautetusta tuotannosta peräisin olevan energian saatavuuden, b) energiansäästöt, joita saavutetaan itsenäisten aggregaattoreiden toteuttamalla hajautettujen kuluttajien kysynnän ohjauksella, c) energiapalvelujen tarjoajien, myös energiapalveluyritysten, toteuttamista energiatehokkuustoimenpiteistä johtuva kysynnän aleneminen, d) tuotantolähteiden liittäminen ja verkkoon syöttäminen alhaisemmilla jännitetasoilla, e) lähempänä kulutusta sijaitsevien tuotantolähteiden liittäminen sekä f) energian varastointi. Säännös perustuu energiatehokkuusdirektiivin liitteen XIII 2 kohdan velvoittavaan säännökseen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin vahvistuspäätösten voimassaoloajoista. Pykälän 1 momentin 1 kohdan menetelmiä koskevaa päätöstä sovellettaisiin kahden toisiaan seuraavan neljän vuoden pituisen valvontajakson ajan. Ennen uuden valvontajakson alkamista Energiaviraston tulisi valmistella uusi valvontamenetelmä, jossa aiemman vahvistuspäätöksen sisältämiä menetelmiä on tarpeen mukaan kehitetty valvonnasta saatujen kokemusten perusteella. Viraston tulisi saattaa valmistelemansa valvontamenetelmä riittävän julkisen keskustelun kohteeksi seuraavaa valvontajaksoa koskevien uusien vahvistuspäätösten valmistelun aikana. Uutta toimijaa koskeva vahvistuspäätös olisi voimassa vain kulumassa olevan valvontajakson loppuun, jotta uuteen toimijaan voitaisiin soveltaa yhtäläisiä periaatteita kuin muihinkin toimijoihin. Tarkoituksena on, että kesken valvontajaksoa aloittavaan verkonhaltijaan ei sovellettaisi valvontajaksojen eri rytmiä kuin muihin. Muut kuin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut vahvistuspäätökset olisivat pääsääntöisesti voimassa toistaiseksi. Tällaisen menettelyn soveltaminen olisi edelleen mahdollista siltä osin kuin kysymyksessä ei ole ehto, johon sovelletaan 1 kohdan mukaista kahta toisiaan seuraavaa neljän vuoden pituista valvontajaksoa. Ehdotuksen mukaan myös vahvistuspäätös, jota sovellettaisiin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ehtoihin, edellytyksiin ja tariffeihin, olisi voimassa olisi jatkossa voimassa toistaiseksi. Määräaikaisesta voimassaolosta luopuminen mahdollistaisi pitempiaikaisten nesteytetyn maakaasun hankintasopimusten tekemisen sekä vähentäisi toiminnanharjoittajiin kohdistuvaa sääntelytaakkaa ja keventäisi Energiaviraston tehtäviä.

16 §. *Suljetun jakeluverkon haltijan ehtojen ja menetelmien vahvistaminen*. Pykälässä säädettäisiin ehtojen ja menetelmien vahvistamisesta suljetun jakeluverkon haltijalle. Säännös vastaisi sähkömarkkinadirektiivin 38 artiklan 2 ja 3 kohdissa sekä kaasumarkkinadirektiivin 48 artiklan 2 ja 3 kohdissa asetettuja tavoitteita. Suljetun jakeluverkon toiminnan laajuus ja liiketoiminta ovat pienempiä kuin yleisessä jakeluverkossa. Tällöin ehtojen ja menetelmien vahvistamisessa voisi olla eroja yleisiin jakeluverkkoihin verrattuna. Vahvistuspäätös voisi olla suppeampi tai yleisluontoisempi kuin yleisissä jakeluverkoissa. Päätöksen tulisi kuitenkin mahdollistaa verkkoon pääsy. Energiavirasto voisi myös edellyttää suljetun jakelunverkon haltijan esityksestä poikkeavien ehtojen noudattamista. Vahvistamiseen sovellettaisiin 15 §:ää ja menettelyyn tätä lakia.

17 §. *Kustannusten korvausta koskevan laskentamenetelmän vahvistaminen itsenäisille aggregaattoreille*. Pykälän nojalla Energiavirasto vahvistaisi laskentamenetelmän sähkömarkkinoilla toimivien itsenäisten aggregaattorien aktivoiman jouston kustannusvaikutuksia koskevan korvauksen määrittämiseksi. Menetelmää sovellettaisiin kaikkiin itsenäisiin aggregaattoreihin.

Kansallisen sääntelyviranomaisen toimivalta perustuisi asiassa sähkömarkkinadirektiivin 17 artiklan 4 kohtaan.

Pykälän mukaan Energiaviraston tulisi päätöksellään vahvistaa laskentamenetelmä sähkömarkkinoilla toimivan itsenäisen aggregaattorin aktivoiman jouston kustannusvaikutuksia koskevan korvauksen määrittämiseksi ennen laskentamenetelmän käyttöönottamista. Energiavirasto voisi vahvistuspäätöksessään asettaa ehtoja, jotka varmistavat vahvistuspäätöksen tai sen perusteena olevan aineellisoikeudellisen lainsäädännön noudattamista. Vahvistuspäätös olisi voimassa toistaiseksi tai, jos erityistä syytä on, päätöksessä määrätyn määräajan.

Lain 18 §:n säännöksen mukaan vahvistettavien ehtojen ja laskentamenetelmän aineellisoikeudellisena perustana toimisivat sähkömarkkinalain 72 a §:n säännökset ja mahdolliset unionin lainsäädännössä annettavat säännökset.

18 §. *Vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellinen perusta*. Pykälässä määriteltäisiin aineellisoikeudellinen perusta, jolle lain 15, 16 ja 17 §:ssä tarkoitettujen vahvistuspäätösten tulisi perustua. Vahvistuspäätösten tulisi perustua pykälässä mainitun sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoita koskevan kansallisen ja unionin lainsäädännön säännöksiin sekä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohdan nojalla tekemiin päätöksiin.

19 §. *Vahvistuspäätösten valmistelu ja julkaiseminen*. Pykälässä annettaisiin säännöksiä vahvistuspäätösten valmistelusta ja julkaisemisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston olisi 15—17 §:ssä tarkoitettujen vahvistuspäätösten valmistelun aikana järjestettävä julkinen kuuleminen, jossa vahvistuspäätöksen kohteena oleville toiminnanharjoittajille, heidän asiakkailleen ja muille sidosryhmille varataan mahdollisuus lausua näkemyksensä vahvistuspäätösten sisältämien menetelmien ja ehtojen sisällöstä. Jos vahvistuspäätöksen antamista edeltävästä julkisesta kuulemisesta on säädetty 2 §:ssä tarkoitetussa unionin lainsäädännössä, sovelletaan julkisen kuulemisen järjestämiseen unionin lainsäädännössä säädettyä menettelyä. Vahvistuspäätöksillä on tärkeä merkitys paitsi vahvistuspäätöksen kohteena oleville toiminnanharjoittajille myös heidän asiakkailleen ja muille sidosryhmille. Tämän vuoksi olisi tärkeää ylläpitää vahvistuspäätösten kohteena olevien menetelmien ja ehtojen sekä niiden perusteiden läpinäkyvyyttä. Vahvistuspäätösten kohteena olevien toiminnanharjoittajien asiakkaille on järjestettävä mahdollisuus esittää näkemyksensä valmisteltavana olevista menetelmistä ja ehdoista. Tämä mahdollisuus olisi omiaan lisäämään luottamusta viranomaistoimintaa kohtaan.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiaviraston tulisi julkaista 15—17 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset. Vahvistuspäätöksen yhteydessä olisi julkaistava yksityiskohtaiset tiedot 15 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirto- ja jakelupalvelusta perittävien maksujen määrittämistä koskevista menetelmistä ja kustannuksista lukuun ottamatta julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa tarkoitetun salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja, kuten esimerkiksi yksityisiä liikesalaisuuksia. Säännös perustuu sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklan 8 ja 9 kohtaan ja kaasumarkkinadirektiivin 78 artiklan 8 kohtaan.

20 §. *Vahvistuspäätöksen muuttaminen*. Pykälä sisältäisi säännökset siitä, milloin Energiaviraston etukäteen antamia vahvistuspäätöksiä voidaan muuttaa. Vahvistuspäätökseen kohdistuu hallintopäätöksenä oikeusvoimavaikutus, jonka perusteella päätöksen antanut viranomainen ei voi enää ottaa käsiteltäväkseen lainvoimaisesti ratkaistua asiaa, ellei se voi tukeutua nimenomaiseen, tällaiseen puuttumiseen oikeuttavaan toimivaltasäännökseen. Sähkömarkkinadirektiivin

59 artiklan 10 kohta sekä kaasumarkkinadirektiivin 78 artikla 10 kohta puolestaan edellyttävät, että viranomaisella on oikeus vaatia muutoksia verkkopalvelun ehtoihin.

Vahvistuspäätöstä voitaisiin muuttaa uudella päätöksellä ensinnäkin siinä tapauksessa, että päätöksen kohteena oleva toiminnanharjoittaja tekee aloitteen päätöksen muuttamisesta. Kyseessä voidaan katsoa olevan poikkeuksellinen säännös verrattuna tavanomaiseen hallintomenettelyyn. Koska muut kuin valvontajaksoon perustuvat vahvistuspäätökset ovat pääsääntöisesti voimassa toistaiseksi, on päätöksiä aika ajoin tarvetta muuttaa. Päätöksen kohteena olevan toiminnanharjoittajan ollessa asian vireillepanijana tulisi soveltaa samoja perusteita kuin Energiaviraston muuttaessa päätöstä oma-aloitteisesti. Energiavirasto olisi joka tapauksessa velvollinen huolehtimaan siitä, että uusikin vahvistuspäätös täyttää säännösten asettamat vaatimukset. Energiavirasto tulisi harkita tapauskohtaisesti, onko vahvistuspäätöksen muuttamiselle tarpeeksi painavia perusteita. Harkinnassa tulisi huomioida verkonhaltijan ja sen asiakkaiden oikeusturva sekä sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoiden ja niiden erityisvalvonnan toimivuus. Olosuhteiden muutoksen olennaisuutta arvioitaessa tulisi huomioida direktiivien tavoite niin sanotun etukäteisvalvonnan periaatteen ylläpitoon. Painavan syyn edellytys päätöksen antamisen jälkeen tapahtuneen olosuhteiden olennaisen muutoksen johdosta edellyttäisi, että olosuhteiden olennainen muutos on myös vaikuttanut toiminnanharjoittajan tosiasiallisiin taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin. Tätä arvioitaessa tulisi lisäksi ottaa huomioon, mikä on yrityksen kustannustaso verrattuna kustannuksiin, joihin yrityksellä olisi tosiasiallinen mahdollisuus. Kahdelle toisiaan seuraavalle neljän vuoden valvontajaksolle sisältyy väistämättä joitain vaihteluita, eikä tavoitteena tulisi olla, että määräajaksi annettuja vahvistuspäätöksiä muutettaisiin liian kevyin perustein. Pääsääntönä tulisi säilyä se, että vahvistuspäätökset ovat voimassa valvontajakson ajan.

Päätöksen kohteena olevan toiminnanharjoittajan lisäksi Energiavirasto voisi tehdä itse aloitteen vahvistuspäätöksen muuttamisesta. Tässä tapauksessa aloite voisi pohjautua alun perin myös toiminnanharjoittajan asiakkaan Energiavirastolle tekemään tutkintapyyntöön. Energiaviraston aloitteesta vahvistuspäätöstä voitaisiin muuttaa säännöksessä mainituissa tapauksissa. Mikäli tarve vahvistuspäätöksen muuttamiseen perustuu Energiaviraston tekemään virheeseen tai päätöksen antamisen jälkeen tulleeseen uuteen selvitykseen, sovellettaisiin puolestaan hallintolain ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain yleisiä säännöksiä. Energiaviraston olisi tehtävä muutokset viran puolesta niihin vahvistuspäätöksiin, joihin muutoksenhakutuomioistuimen antama ratkaisu vaikuttaa.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin aikarajoja, joiden kuluessa muutoshakemus tulee tehdä Energiavirastolle. Säännöksellä pyritään vahvistamaan vahvistuspäätösten oikeusvoimaa, jotta muutoshakemuksilla ja niihin annettuja päätöksiä koskevilla muutoksenhauilla ei lykättäisi aiheettomasti mahdollisten ylisuurten maksujen palauttamista asiakkaille. Jos vahvistuspäätös on annettu määräajaksi, olisi päätöksen kohteen tehtävä hakemus päätöksen muuttamisesta Energiavirastolle ennen vahvistuspäätöksen voimassaoloajan päättymistä tai, jos hakemuksen perusteena on 1 momentin 4 kohta, kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun olosuhteiden muutos on ilmennyt, kuitenkin viimeistään 60 päivän kuluessa vahvistuspäätöksen voimassaoloajan päättymisestä. Jos hakemuksen perusteena on 1 momentin 3 kohta, hakemus voitaisiin valvontajakson päättymisen jälkeen tehdä kuitenkin 60 päivän kuluessa siitä, kun muutoksenhakutuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

21 §. *Energiaviraston päätös valvontajakson päätyttyä*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston valvontajakson päätyttyä antamasta päätöksestä, jossa arvioitaisiin, onko verkonhaltijan noudattama hinnoittelu ollut valvontajakson aikana kokonaisuudessaan säännösten ja 15 §:n 1 momentin 1 kohdan tarkoittaman vahvistuspäätöksen mukaista. Verkkohinnoittelun tulisi täyttää niiden mukaiset vaatimukset koko valvontajakson aikana, mutta yksittäisinä vuosina niistä voisi

olla poikkeamia. Valvontajaksoon perustuva tarkastelu mahdollistaisi verkonhaltijalle pitkäjänteisemmät suunnittelu- ja toimintamahdollisuudet muun muassa investointien toteuttamiselle sekä antaisi paremmat mahdollisuudet huomioida toiminnassa säätilan vaihteluiden aiheuttamat vuotuiset eroavuudet. Arviointi tehtäisiin ja valvontapäätös annettaisiin kultakin valvontajaksolta erikseen, vaikka vahvistuspäätös olisikin ehdotuksen mukaan voimassa kahden peräkkäisen valvontajakson ajan.

Energiavirastolle säädettäisiin toimivalta määrittää verkonhaltijan valvontajakson aikana syntynyt verkkotoiminnan tuotto sekä arvioida, onko tämä tuotto säännösten ja valvontajaksoa varten annetun vahvistuspäätöksen mukainen. Energiavirastolla olisi toimivalta velvoittaa päätöksessään verkonhaltija alentamaan siirtopalvelumaksujaan seuraavan valvontajakson aikana määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on valvontajakson kuluessa ylittänyt kohtuullisen tuoton määrän (ylijäämä) tai oikeuttaa verkonhaltijaa korottamaan siirtopalvelumaksujaan valvontajakson aikana sillä määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on päättyneen valvontajakson kuluessa alittanut kohtuullisen tuoton määrän (alijäämä). Tasoitus toteutettaisiin yleisenä tasoituksena asiakkaille näitä koskevan hinnoittelun kautta. Verkonhaltijalle olisi tarkoituksenmukaista antaa mahdollisuus myös kohtuullisen tuoton alittavan määrän tasoitukseen seuraavan valvontajakson kuluessa, koska muussa tapauksessa osa verkonhaltijoista hinnoittelisi siirtopalvelumaksunsa jatkuvasti varmuuden vuoksi yli hyväksyttävän määrän, jotta tuottotavoite ei jäisi satunnaisen tai ennakoimattoman syyn vuoksi toteutumatta.

Kohtuullisen tuoton alittavan määrän tasoitusjakso rajattaisiin pääsääntöisesti seuraavaan valvontajaksoon. Tämän jälkeen tasoittaminen ei olisi enää mahdollista. Tasoitusjakson pituutta olisi tarkoituksenmukaista rajoittaa, jotta omistajan tuottovaatimuksen muuttuminen tai verkonhaltijan omistajanvaihdos eivät johtaisi kohtuullisen tuoton alittavien määrien perimiseen pitkältä ajalta jälkikäteen. Merkittävän ylihinnoittelun ehkäisemiseksi verkonhaltijan tulisi suorittaa palautuksen yhteydessä korkoa palautettavalle määrälle, jos verkkotoiminnan tuotto on ylittänyt valvontajakson kuluessa kohtuullisen tuoton määrän vähintään 5 prosentilla. Alennettavaan määrään lisättävä korko laskettaisiin koko alennettavalle määrälle vuotuisena korkona päättyneen valvontajakson ajalta vahvistuspäätöksen mukaisesti määritetyn oman pääoman koron keskiarvon mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei saisi antaa, ellei kysymyksessä olevaa valvontajaksoa koskeva vahvistuspäätös ole lainvoimainen. Käytännössä näin on tapahtunut sääntelyä sovellettaessa.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiavirasto voisi painavasta syystä pidentää pykälän 1 momentissa tarkoitettua ylijäämän tai alijäämän tasoitusjaksoa enintään neljällä vuodella. Tasoitusjakson pidentämiseen oikeuttava painava syy voisi olla esimerkiksi se, että Energiaviraston 1 momentissa tarkoitettu päätös on muutoksenhaun johdosta muuttunut merkittävästi tasoitusjakson kuluessa. Painava syy voisi olla myös viranomaisen päätös tai muu toimenpide, joka on merkittävästi vaikuttanut verkonhaltijan siirto- tai jakelumaksuihin taikka myrskyn, muun äkillisen sääilmiön tai luonnonolosuhteissa tapahtuneen äkillisen muutoksen aiheuttama verkonhaltijan kustannusten poikkeuksellisen suuri nousu. Tällaisessa tapauksessa tasoituksen toteuttaminen jäljellä olevan tasoitusjakson kuluessa voisi johtaa sekä verkonhaltijan että tämän asiakkaiden kannalta epätarkoituksenmukaisen suuriin siirtopalvelumaksujen muutoksiin. Pidennys myönnettäisiin verkonhaltijan hakemuksesta. Energiaviraston tulisi kuitenkin aina pidentää alijäämän tasoitusjaksoa enintään neljällä vuodella, jos sähkömarkkinalain 26 a §:ssä tai maakaasumarkkinalain 24 §:ssä säädetty siirto- ja jakelumaksujen korotusten rajoittaminen on estänyt verkonhaltijaa kattamasta Energiaviraston valvontapäätöksellä vahvistamaa alijäämää sen syntymistä seuraavan valvontajakson aikana. Verkonhaltijan oikeus pidennyksen saamiseen koskisi tässä tapauksessa ainoastaan sitä osaa alijäämästä, jonka kattamisen sähkömarkkinalain 26

a §:ssä tai maakaasumarkkinalain 24 §:ssä säädetty rajoitus on estänyt. Hakemus olisi tehtävä ennen sen tasoitusjakson päättymistä, jolle pidennystä haetaan. Säännös on tarpeen, koska sähkön ja maakaasun siirto- ja jakelumaksujen korottamista koskevan rajoituksen säätämisellä ei olisi tarkoitus muuttaa siirron ja jakelun hinnoittelun kohtuullisuuden arviointia koskevia valvontamenetelmiä eikä puuttua siirron tai jakelun hintatasoon valvontajakson mittaisella tarkasteluvälillä ja sääntelyjärjestelmän mukaisella tasoitusjaksolla tarkasteltuna. Alijäämien keräämiseen liittyvien negatiivisten vaikutusten vuoksi verkonhaltijalle ei ilman painavaa perustetta olisi syytä myöntää lisäaikaa kerätä alijäämiä yrityksen varallisuudeksi.

22 §. *Verkkoliiketoiminnan luovutus ja verkonhaltijoiden sulautuminen valvontajakson ollessa kesken*. Pykälässä säädettäisiin valvontajakson jatkumisesta ja vastuiden siirtymisestä verkonhaltijan luovuttaessa verkkoliiketoiminnan uudelle toiminnanharjoittajalle tai verkonhaltijan sulautuessa toiseen verkonhaltijaan. Säännös soveltuisi myös verkkoliiketoiminnan osittaiseen luovutukseen, esimerkiksi tilanteisiin, joissa verkonhaltija ostaa toiselta verkonhaltijalta merkittävän maantieteellisen alueen verkon.

Pykälän 1 momentin säännös sisältäisi verkkotoiminnan luovutusta koskevan yleisperiaatteen, jonka mukaan luovutettavaa tai siirtyvää verkkoliiketoimintaa koskevaa vahvistuspäätöstä sekä siihen liittyviä velvoitteita ja oikeuksia sovellettaisiin myös verkkoliiketoiminnan vastaanottavaan toiminnanharjoittajaan valvontajakson loppuajan. Luovutuksensaaja tai vastaanottava verkonhaltija vastaisi luovuttavan tai sulautuvan verkon käyttäjille 21 §:n mukaisesta siirto- ja jakelupalvelumaksujen palautuksesta myös siltä osin kuin palautus perustuisi luovutusta tai sulautumista edeltävään valvontajakson osaan. Vastaavasti luovutuksensaaja tai vastaanottava yhteisö saisi edukseen 21 §:ssä tarkoitetun oikeuden siirto- ja jakelupalvelumaksujen korottamiseen myös siltä osin kuin oikeus perustuu luovuttajan tai sulautuvan verkonhaltijan toimintaan luovutusta tai sulautumista edeltävän valvontajakson osan aikana. Säännös vastaisi tältä osin yhteisöjen sulautumista koskevan lainsäädännön varojen ja velkojen siirtymistä koskevaa periaatetta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan kumottavaan lakiin verrattuna uutta säännöstä, jonka mukaan verkonhaltijan luovuttaessa verkkoliiketoiminnan toiselle tai sulautuessa toiseen toiminnanharjoittajaan sovelletttaisiin luovutuksen tai fuusion johdosta toiselle siirtynyttä verkkotoimintaa koskevaa 15 §:n 1 momentin 2—4 ja 6 kohtien mukaista vahvistuspäätöstä luovutuksensaajaan tai vastaanottavaan yhteisöön, paitsi jos tämä johtaisi saman palvelun tai hankinnan kohdalla useiden ristiriitaisten ehtojen soveltamiseen. Säännöstä sovellettaisiin säännöksessä mainittuihin, toistaiseksi voimassa oleviin vahvistuspäätöksiin. Säännöksen tavoitteena on vähentää toiminnanharjoittajiin kohdistuvaa sääntelytaakkaa sekä keventää Energiaviraston työmäärää verkkoliiketoiminnan luovutustilanteissa ja sulautumisissa.

Siltä varalta, että siirtyvän vastuun määrästä syntyisi epäselvyyttä, ehdotetaan pykälän 3 momenttiin säännöstä, jonka mukaan Energiaviraston olisi annettava luovuttajan ja luovutuksensaajan pyynnöstä erillinen päätös, jossa vahvistetaan siirtyvä määrä luovutusajankohtana. Luovuttajalla ja luovutuksensaajalla olisi oikeus hakea muutosta päätökseen. Energiavirastolla tulee olla käytössään tilintarkastajan vahvistamat vastaavat tiedot elleivät pyytäjät kykene toimittamaan vahvistettua eriytettyä tilinpäätöstä, jotta erillinen päätös voitaisiin antaa. Energiavirastolla olisi 44 §:n nojalla oikeus saada tarvittavat tiedot.

4 luku Seuraamukset

23 §. *Seuraamusmaksu*. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksusta. Kyseessä olisi hallinnollinen seuraamus, joka voitaisiin tuomita pykälässä yksilöityjä säännöksiä rikkovalle tai laiminlyövälle elinkeinonharjoittajalle. Säännöksellä pyrittäisiin osaltaan täyttämään

sähkömarkkinadirektiivin 59 artiklan 3 kohdan, kaasumarkkinadirektiivin 78 artiklan 4 kohdan ja REMIT-asetuksen 18 artiklan vaatimukset sääntelyviranomaisille kuuluvista vähimmäistoimivaltuuksista ja seuraamuksista.

Seuraamusmaksu ehdotetaan asetettavaksi ensinnäkin sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinalakien (1 momentin 1—3 kohta) sekä kaasunsiirtoverkon eriyttämisestä annettavan lain (1 momentin 4 kohta) keskeisimpien säännösten rikkomisen tai laiminlyönnin seuraamukseksi. Useimmissa tapauksissa näiden säännösten taustalla on sähkö- tai kaasumarkkinadirektiivin edellyttämä velvoite toiminnanharjoittajille. Edelleen seuraamusmaksu ehdotetaan asetettavaksi sähkömarkkina-asetuksen säännösten taikka sen 59 tai 61 artiklan nojalla annettujen täytäntöönpanosäädösten tai delegoidun säädösten säännösten rikkomisen tai laiminlyönnin seuraamukseksi (1 momentin 5 kohta). Vastaavasti seuraamusmaksu ehdotetaan asetettavaksi seuraamukseksi kaasumarkkina-asetuksen tai sen 70—74 artiklan nojalla annetun täytäntöönpanosäädöksen tai delegoidun säädöksen säännösten rikkomisesta tai laiminlyönnistä (1 momentin 6 kohta). Mainitut säädökset ovat suoraan velvoittavaa oikeutta jäsenvaltioissa ja niissä annetaan sähkön, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskeva unionin lainsäädäntö. Näissä edellä mainituissa tapauksissa sähkö- ja kaasumarkkinadirektiivien vaatimus energian sisämarkkinoita koskevan unionin lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon varmistamisesta edellyttää seuraamusmaksun uhan asettamista.

Seuraamusmaksu ehdotetaan asetettavaksi myös keskeisten verkonhaltijoihin kohdistuvien sääntelyviranomaisten päätösten rikkomisen ja laiminlyönnin seuraamukseksi. Tällaisia päätöksiä olisivat 15 §:n 1 momentin 2—6 kohdassa, 16 §:ssä ja 21 §:ssä tarkoitettu Energiaviraston lainvoimainen päätös sekä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston lainvoimainen päätös, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohdan nojalla (1 momentin 7—9 kohta). Myös tältä osin seuraamusmaksua koskevat säännökset perustuvat sähkö- ja kaasumarkkinadirektiivien vaatimuksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin REMIT-asetuksen mukaisista seuraamuksista. Momentin säännös perustuu REMIT-asetuksen 18 artiklaan. Ehdotuksen mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoisi REMIT-asetuksen 3 artiklassa säädettyä sisäpiirikauppaa koskevaa kieltoa, 4 artiklassa säädettyä velvoitetta julkistaa sisäpiirintieto tai 5 artiklassa säädettyä markkinoiden manipulointia koskevaa kieltoa. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä myös markkinoiden manipuloinnin yrityksestä. Ehdotuksen mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä jatkossa myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoisi REMIT-asetuksen 8 artiklassa säädettyä velvollisuutta toimittaa tietoja energian tukkumarkkinoilla suoritetuista liiketoimista tai kauppaa koskevista toimeksiannoista, 9 artiklassa säädettyä velvollisuutta rekisteröityä tai 15 artiklassa säädettyjä liiketoimia ammattimaisesti järjestävien tai toteuttavien henkilöiden velvoitteita. REMIT-asetuksen seuraamuksiin tehtyjen merkittävien korotusten vuoksi viimeksi mainitut, nykyisin Energiaviraston rikemaksuseuraamuksen piiriin kuuluvat rikkomukset ehdotetaan siirrettäväksi seuraamusmaksun piiriin, josta päättäisi Energiaviraston sijasta tuomioistuin.

Seuraamusmaksun määrääminen edellyttäisi teon tahallisuutta tai huolimattomuutta. REMIT-asetuksen säännösten soveltamispiiriin kuuluvien henkilöiden ryhmä on laajempi kuin pykälän 1 ja 2 momenteissa säädetyn seuraamusmaksun kohderyhmä. Tämän vuoksi 2 momentin mukainen seuraamusmaksu voitaisiin 1 momentin mukaisesta seuraamusmaksusta poiketen kohdistaa myös muihin kuin elinkeinonharjoittajiin.

Seuraamusmaksu tulisi määrätä keskeisten säännösten rikkomisesta tai laiminlyönnistä silloin, kun rikkomuksen tai laiminlyönnin vaikutukset ovat huomattavat tai toiminnan tarkoitus on ollut säännösten tavoitteiden vastainen. Sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinalakien sisältämät tai

vastaavan unionin lainsäädännön sisältämät velvoitteet liittyvät usein järjestelmän toimivuuden varmistamiseen. Tällöin yksittäisen asiakkaan kannalta vähäistä vahinkoa aiheuttanut rikkomus tai laiminlyönti voi tosiasiassa olla osa rikkomusta tai laiminlyöntiä, joka saattaa vaarantaa esimerkiksi sähkö-, maakaasu- tai vetyjärjestelmän teknisen toimivuuden tai markkinajärjestelmän toimivuuden jossakin markkinan osassa. Koska rikkomusten luonne ja niiden vaikutukset voivat eri tapauksissa vaihdella merkittävästi, seuraamusmaksua esittävällä viranomaisella ja seuraamusmaksun määräävällä tuomioistuimella tulisi olla riittävän laaja harkintavalta seuraamusmaksun arvioimisessa.

Seuraamusmaksun määrää arvioitaessa olisi otettava huomioon 18 §:ssä säädetyt seuraamusmaksun mittaamisperusteet. Kyse olisi kokonaisarvioinnista, jossa menettelyn haitallisuuden tai toistuvuuden lisäksi voitaisiin ottaa huomioon tekijän syyksiluettavuuden aste, menettelyllä mahdollisesti saatu hyöty ja muut tekoon tai laiminlyöntiin liittyvät seikat sekä henkilön aikaisemmat rikkomukset energian tukkumarkkinoilla.

Seuraamusmaksua koskevan esityksen ja sen määräämistä koskevan päätöksen tulisi perustua lain tasolla annettuun normiin ja sen rikkomiseen. On kuitenkin huomattava, että sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinalakeja on täsmennetty laajoilla ja sääntelyn kannalta merkittävillä asetustason säännöksillä. Tällaisia täsmentäviä säännöksiä on annettu esimerkiksi eräistä keskeisistä järjestelmävelvoitteista kuten toimitusten mittauksesta sekä kauppojen selvityksestä. Lakitasolla annettua päävelvoitetta täsmentävät asetustasoiset säännökset voisivat olla tulkinnan apuna arvioitaessa, onko päävelvoitetta rikottu.

Seuraamusmaksua koskevan esityksen tekemiseen ja seuraamusmaksun määräämiseen sisältyy harkintavaltaa, jota Energiavirasto ja markkinaoikeus voisivat käyttää toimenpide- ja päätösharkinnassaan. Ilmeisen kohtuuttomien seurausten välttämiseksi Energiavirasto voisi jättää esittämättä seuraamusmaksua tai markkinaoikeus jättää seuraamusmaksun tuomitsematta esimerkiksi silloin, kun menettelyä olisi pidettävä vähäisenä tai maksun määräämistä säännösten tavoitteiden kannalta muutoin perusteettomana. Vähäisenä voitaisiin pitää esimerkiksi ajallisesti rajoittunutta toimintaa tai toimintaa, jonka taloudelliset vaikutukset ovat vähäisiä.

Energiavirasto voisi ennen seuraamusmaksun määräämistä koskevan ehdotuksen tekemistä myös pyrkiä muiden toimivaltuuksiensa kautta muuttamaan rikkomuksen tai laiminlyönnin tehneen elinkeinonharjoittajan toimintaa. Virasto voisi myös käyttää toimivaltuuksiaan rinnakkain muutoksen aikaansaamiseksi elinkeinonharjoittajan toiminnassa.

Pykälän 3 momentin mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle rikkomukseen tai laiminlyöntiin osallistunut elinkeinotoiminta on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena. Näin toiminnanharjoittaja ei voisi vapautua seuraamusmaksusta luovuttamalla toiselle elinkeinotoiminnan, jossa rikkomus tai laiminlyönti olisi tapahtunut.

Pykälän 4 ja 5 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi perustuslakivaliokunnan hallinnollisia seuraamuksia koskevan lausuntokäytännön edellyttämä, ne bis in idem -säännön toteutumisen varmistava säännös. Sen mukaan seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Maksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Maksua ei voida määrätä myöskään sille, johon kohdistuvaan samaa tekoa koskevaan esitykseen kilpailulaissa (948/2011) tarkoitetun seuraamusmaksun määräämisestä on annettu ratkaisu. Maksua ei voida määrätä myöskään sille, johon kohdistuvaan samaa tekoa koskevaan, REMIT-asetukseen perustuvaan esitykseen seuraamusmaksun määräämisestä on annettu ratkaisu muussa ETA-valtiossa.

24 §. *Hyödyn menettäminen*. Pykälässä säädettäisiin REMIT-asetuksen keskeisten kieltojen rikkomisella saadun taloudellisen hyödyn menettämisseuraamuksesta. Säännös perustuu REMIT-asetuksen 18 artiklan 3 kohdan säännökseen. Menettämisseuraamusta koskeva säännöstö noudattaisi soveltuvin osin rikoslain 10 luvun taloudellisia menettämisseuraamuksia koskevaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan taloudellinen hyöty, joka on saavutettu rikkomalla REMIT-asetuksen 3 artiklassa säädettyä kieltoa käydä sisäpiirikauppaa, 4 artiklassa säädettyä sisäpiirintiedon julkaisuvelvoitetta tai 5 artiklassa säädettyä kieltoa manipuloida tai yrittää manipuloida markkinoita, voidaan määrätä menetetyksi valtiolle siltä osin kuin se voidaan määrittää ottaen huomioon rikkomuksen laatu, rikkomuksen käsittäneen toiminnan laajuus ja muut olosuhteet (*menettämisseuraamus*). Jos menettämisseuraamuksen perustavasta rikkomuksesta esitetään seuraamusmaksun määräämiseen riittävä näyttö, menettämisseuraamus voitaisiin määrätä, vaikka rikkomuksen tekijää ei saada selville tai hänelle ei määrätä seuraamusmaksua.

Pykälän 2 momentin mukaan menettämisseuraamus voitaisiin määrätä rikkomuksesta hyötyneelle tekijälle, osalliselle tai sille, jonka puolesta tai hyväksi rikkomus on tehty. Menettämisseuraamus voitaisiin määrätä myös sille, jolle menettämisseuraamuksen välttämiseksi on siirtynyt 1 momentissa tarkoitettua hyötyä taikka muuta omaisuutta, jos tämä on tiennyt omaisuuden siirtymisen tarkoituksena olleen menettämisseuraamuksen välttäminen tai jos tällä on ollut perusteltu syy sitä epäillä taikka jos tämä on saanut omaisuuden lahjana tai muuten vastikkeetta. Tällöin menetetyksi voitaisiin määrätä siirtynyt omaisuus siltä osin kuin se on tai vastaa rikkomuksella saatua hyötyä taikka tällaisen omaisuuden arvo. Jos saman hyödyn osalta määrätään menettämisseuraamus usealle, nämä vastaavat siitä yhteisvastuullisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan hyötyä ei tuomittaisi menetetyksi siltä osin kuin se on palautettu tai tuomittu taikka tuomitaan suoritettavaksi loukatulle vahingonkorvauksena tai edunpalautuksena. Jos korvaus- tai edunpalautusvaatimusta ei olisi esitetty tai se olisi vielä ratkaisematta silloin, kun menettämisvaatimuksesta annetaan ratkaisu, menettämisseuraamus olisi määrättävä.

25 §. *Seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määrääminen*. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määräämisestä. Seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määräisi Energiaviraston kirjallisesta esityksestä markkinaoikeus. Energiavirastolle ei säädettäisi enää toimivaltaa määrätä rikemaksuja REMIT-asetuksen lievemmiksi katsotuista rikkomuksista. Toimivallan muutoksen perusteena olisi REMIT-asetukseen vuonna 2024 tehty muutos, jolla myös lievempien rikkomusten seuraamusmaksuja korotettiin merkittävästi. Muutoksen johdosta olisi perusteltua siirtää seuraamusmaksun määrääminen tuomioistuimen tehtäväksi myös näiden rikkomusten osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan menettämisseuraamusta koskeva asia käsiteltäisiin sen seuraamusmaksuesityksen yhteydessä, jossa tarkoitettuun rikkomukseen menettämisvaatimus perustuu. Menettämisseuraamusta koskeva asia voitaisiin kuitenkin käsitellä myös erillisessä prosessissa.

26 §. *Seuraamusmaksun suuruus*. Pykälässä säädettäisiin perusteista, joilla seuraamusmaksun suuruus tulisi määrittää. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun suuruuden määrittämisperusteista, kun seuraamusmaksu perustuu 23 §:n 1 momentissa säädettyihin rikkomuksiin. Pykälän 3 momentissa puolestaan säädettäisiin seuraamusmaksun suuruuden määrittämisperusteista, kun seuraamusmaksu määrättäisiin REMIT-asetuksen rikkomisesta. Jälkimmäisessä tapauksessa sekä seuraamusmaksun suuruus että sen määrittämisperusteet säädettäisiin REMIT-asetuksen 18 artiklassa.

Pykälän 1 momentin mukaan 23 §:n 1 momentin perusteella määrättävän seuraamusmaksun suuruuden määrittämisen tulisi perustua kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomuksen tai laiminlyönnin laatu ja laajuus, moitittavuuden aste sekä kestoaika. Rikkomuksen tai laiminlyönnin laajuudella tarkoitetaan myös sen toistuvuutta. Seuraamusmaksu saisi olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta viimeiseltä vuodelta, johon rikkomus tai laiminlyönti on ulottunut, ja luonnollisen henkilön osalta enintään 10 prosenttia hänen viimeksi toimitetun tuloverotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 100 000 euroa.

Pykälän 2 momentin mukaan jos 1 momentissa tarkoitettu seuraamusmaksu määrätään oikeushenkilölle, joka on sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yritys, liikevaihdon laskentaperusteena käytetään oikeushenkilön niiden sähkö-, maakaasu- ja vetyalan liiketoimintojen ja muiden liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan. Jos rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistynyt oikeushenkilö toimii osana vertikaalisesti integroitunutta yritystä, käytettäisiin liikevaihdon laskentaperusteena vertikaalisesti integroituneen yrityksen niiden sähkö-, maakaasu- ja vetyalan liiketoimintojen ja muiden liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan. Esimerkiksi eriyttämistä koskevien säännösten rikkomistapauksessa voitaisiin katsoa, että rikkomuksella tai laiminlyönnillä on pyritty vaikuttamaan kaikkiin niihin liiketoimintoihin, joiden osalta eriyttämisvelvoitetta on rikottu.

Pykälän 3 momentin mukaan REMIT-asetuksen velvoitteiden rikkomisen perusteella määrättävän seuraamusmaksun suuruuden määrittämisen tulisi perustua REMIT-asetuksen 18 artiklan 4, 5 ja 7 kohdan säännöksiin. REMIT-asetuksen 18 artiklan 4 ja 5 kohdissa määritellään asetuksen mukaisten seuraamusmaksujen vähimmäis- ja enimmäismäärät. Artiklan 7 kohdassa puolestaan säädetään seuraamusmaksujen määrittämisperusteista. Nämä määrittämisperusteet poikkeavat pykälän 1 momenttiin ehdotetuista määrittämisperusteista.

27 §. *Seuraamusmaksun vanhentuminen*. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun vanhentumisajasta. Energiaviraston olisi tehtävä esitys seuraamusmaksun määräämisestä markkinaoikeudelle viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, taikka jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi, jotta vanhentumisaika katkeaisi. Energiaviraston toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittaisivat vanhentumisajan kulumisen alusta. Tarkoituksena olisi näin ollen, että muutkin Energiaviraston toimenpiteet kuin valvontapäätöksen antaminen katkaisisivat vanhentumisen.

Pykälän 2 momentin mukaista kymmenen vuoden aikarajaa rikkomuksen tai laiminlyönnin tapahtumisesta tai jatketun rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta sen päättymisestä ei kuitenkaan voisi ylittää. Asian käsittely oikeuslaitoksessa ei vaikuttaisi vanhenemiseen.

28 §. *Seuraamusmaksuasian ja menettämisseuraamusasian käsittely markkinaoikeudessa*. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksuasian ja menettämisseuraamusasian käsittelystä markkinaoikeudessa. Menettely vastaisi kilpailulaissa säädettyä prosessia.

Pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määräämistä koskevan esityksen saavuttua markkinaoikeuteen asia olisi ennen käsittelyä valmisteltava markkinaoikeuden ylituomarin tai markkinaoikeustuomarin johdolla niin, että se voidaan viipymättä ratkaista. Valmistelu ei olisi tarpeen, jos esitys jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana.

Pykälän 2 momentin mukaan asiaa valmisteltaessa olisi varattava sille elinkeinonharjoittajalle tai henkilölle, jota esitys koskee, tilaisuus suullisesti tai kirjallisesti vastata esitykseen.

Esityksen johdosta voitaisiin myös kuulla elinkeinonharjoittajaa, johon laiminlyönti tai rikkomus kohdistuisi. Valmistelu voitaisiin päättää, vaikka asianosainen ei olisi antanut pyydettyä vastausta esityksen johdosta.

Pykälän 3 momentin mukaan markkinaoikeus voisi velvoittaa asianomaisen saapumaan istuntoon sekä esittämään liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitonsa, pöytäkirjansa ja muut esityksen perustetta selventävät asiakirjat.

Pykälän 4 momentin mukaan asian käsittelystä ja selvittämisestä markkinaoikeudessa säädetään muutoin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

29 §. *Seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen esittämättä jättäminen*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä, joiden perusteella Energiavirastolle jäisi harkintavaltaa olla esittämättä seuraamusmaksua tai menettämisseuraamusta.

Energiavirasto voisi pykälän 1 kohdan mukaan jättää seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määräämisen esittämättä ensinnäkin silloin, kun 23 §:ssä tarkoitettu on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva.

Pykälän 2 kohdan mukaan Energiavirasto voisi jättää seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määräämisen esittämättä myös, jos rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä. Arvopaperimarkkinoista poiketen REMIT-asetuksen sääntelemiä sisäpiirintiedon julkaisemista edellyttäviä tilanteita syntyy energian tukkumarkkinoilla käytännössä usein ja ennakoimattomasti esimerkiksi voimalaitosten vikatilanteissa. Tiedottamisvastuu näistä tapahtumista myös hajautuu useissa erillisissä yksiköissä toimivalle laajalle henkilöjoukolle. Tällaisissa olosuhteissa riski vahingossa tapahtuneisiin säännösten vastaisiin menettelyihin on suurehko. Tämän vuoksi Energiavirastolle olisi perusteltua antaa harkinnanvaraa seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen esittämisessä. Teon tai laiminlyönnin mahdollinen vähäisyys arvioitaisiin tapauksittain ottaen huomioon muun muassa teon laatu, laajuus ja kestoaika. Kyse olisi teosta tai laiminlyönnistä, jota sen haitallisuus tai siitä ilmenevä tekijän syyllisyys huomioon ottaen olisi pidettävä kokonaisuutena arvioiden vähäisenä. Tällaisesta tapauksesta voi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle toimitettava tieto energian tukkumarkkinoilla suoritetuista liiketoimista viivästyy säädetystä määräajasta vain vähän tai jos laiminlyönti on johtunut ennemminkin inhimillisestä erehdyksestä kuin huolimattomuudesta.

Pykälän 3 kohdan mukaan Energiavirasto voisi luopua seuraamusmaksun tai menettämisseuraamuksen esittämisestä myös, jos seuraamusmaksua tai menettämisseuraamusta olisi muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Tällöin olisi otettava huomioon asiaan vaikuttavat seikat kokonaisuutena, muun muassa virheellisen menettelyn syyt ja seuraukset sekä tekijän yksilölliset olosuhteet. Energiavirasto voisi arviossaan ottaa huomioon myös jo muut tekijälle annetut seuraamukset kuten esimerkiksi pörssin tai muun tukkutason energiatuotteiden markkinapaikan antaman julkisen kurinpitoseuraamuksen.

30 §. *Julkisen varoituksen määrääminen seuraamusmaksun sijaan*. Ehdotetun säännöksen mukaan Energiavirasto voisi 23 §:n 2 momentissa tarkoitetun seuraamusmaksun esittämisen sijaan antaa julkisen varoituksen, jos rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistynyt on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva.

Julkinen varoitus voitaisiin määrätä seuraamusmaksun sijaan myös silloin, jos rikkomusta tai laiminlyöntiä olisi pidettävä vähäisenä. Arvopaperimarkkinoista poiketen REMIT-asetuksen sääntelemiä sisäpiirintiedon julkaisemista edellyttäviä tilanteita syntyy energian tukkumarkkinoilla käytännössä usein ja ennakoimattomasti esimerkiksi voimalaitosten vikatilanteissa. Tiedottamisvastuu näistä tapahtumista myös hajautuu useissa erillisissä yksiköissä toimivalle laajalle henkilöjoukolle. Tällaisissa olosuhteissa riski vahingossa tapahtuneisiin säännösten vastaisiin menettelyihin on suurehko. Tämän vuoksi Energiavirastolle olisi perusteltua antaa harkinnanvaraa seuraamusmaksun esittämisessä. Vähäisyyden arvioinnin olisi perustuttava kokonaisarviointiin, jossa otettaisiin huomioon rikkomuksen tai laiminlyönnin laatu ja laajuus, moitittavuuden aste, vaikutukset tukkumarkkinoihin ja loppukäyttäjiin sekä kestoaika. Teon moitittavuuden osalta olisi sen vähäisyyttä arvioitaessa huomioitava myös elinkeinonharjoittajan tai luonnollisen henkilön tuottamuksen vähäisyys eli jos teko osoittaisi ainoastaan lievää huolimattomuutta siihen syyllistyneen elinkeinonharjoittajan tai luonnollisen henkilön osalta.

5 luku Energiaviraston toimilupa- ja markkinalupavalvonta

31 §. *Luvun soveltamisala*. Pykälässä säädettäisiin luvun soveltamisalasta. Pykälän 1 momentin mukaan luvun säännöksiä sovellettaisiin Energiaviraston tehtäviin kuuluvaan toimilupa- ja markkinalupavalvontaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston toimilupavalvonnan piiriin kuuluvista lupa-asioista. Energiaviraston suorittama toimilupavalvonta rajattaisiin koskemaan jatkossa vain sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkolupa-asioita, päätöksiä ennakkotiedosta sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskevassa asiassa, sähköjohdon, maakaasuputken tai vetyputken hankelupa-asioita, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai maakaasun varastointilaitteiston haltijan nimeämistä koskevia asioita sekä vetyterminaalinhaltijan tai vetyvarastonhaltijan nimeämistä koskevia asioita. Energiaviraston tekemissä toimilupavalvonnan piiriin kuluvissa lupapäätöksissä muutoksenhakutuomioistuimena toimisi hallinto-oikeus. Näiden lupien noudattamista koskevassa toimilupavalvonnassa muutoksenhaku Energiaviraston valvontaviranomaisena tekemiin päätöksiin tehtäisiin myös hallinto-oikeuteen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Energiaviraston markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvista päätöksistä. Markkinaluvilla tarkoitettaisiin Energiaviraston markkinavalvonnan puitteissa tekemiä lupaa, vahvistamista tai poikkeusta koskevia päätöksiä. Energiavirasto tekee nämä päätökset kansallisena sääntelyviranomaisena joko kansallisen tai Euroopan unionin lainsäädännön nojalla. Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen tehdään näissä asioissa markkinaoikeuteen. Muutoksenhakutuomioistuimena olisi sama tuomioistuin, joka käsittelisi myös kysymyksessä olevia lupapäätöksiä koskevat valitukset.

Pykälän 3 momentin mukaan Markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvia Energiaviraston päätöksiä olisivat 1) lupaa, vahvistamista tai poikkeusta koskeva muu kuin toimilupavalvonnan piiriin kuuluva päätös, joka on tehty sähkömarkkinalain, maakaasumarkkinalain tai vetymarkkinalain nojalla, 2) lupaa, vahvistamista tai poikkeusta koskeva päätös, joka on tehty sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun unionin lainsäädännön nojalla sekä 3) lupaa, vahvistamista tai poikkeusta koskeva päätös, joka on tehty kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain nojalla.

32 §. *Energiaviraston yleinen toimivalta toimilupavalvonnassa*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston yleisestä toimivallasta toimilupavalvonnassa. Säännöksen mukaan jos joku harjoittaa luvanvaraista sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkotoimintaa ilman vaadittua lupaa tai laiminlyö velvollisuutensa nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston, maakaasun varastointilaitteiston haltijan, vetyterminaalinhaltijan tai vetyvarastonhaltijan ilmoittamisesta tai, jos toimilupavalvottava ei täytä luvan myöntämisen edellytyksinä olevia vaatimuksia tai rikkoo tai laiminlyö

noudattaa toimilupavalvonnan piiriin kuuluvan päätöksen ehtoja, Energiaviraston olisi velvoitettava toiminnanharjoittaja korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voitaisiin määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

33 §. *Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkoluvan peruuttaminen*. Pykälässä säädettäisiin ne tilanteet, joiden täyttyessä Energiavirasto voisi peruuttaa sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkoluvan sekä sähkömarkkinalain 12 §:ssä säädetyn vapautuksen.

Pykälän 1 ja 2 kohdan mukaan Energiavirasto voisi peruuttaa sähköverkkoluvan, maakaasuverkkoluvan, vetyverkkoluvan sekä sähkömarkkinalain 12 §:ssä säädetyn vapautuksen, jos luvanhaltija lopettaa verkkotoiminnan tai jos luvanhaltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä. Luvanhaltijan tulisi täyttää luvan myöntämisen edellytykset koko sen ajan kuin lupa, poikkeuslupa tai vapautus olisi voimassa.

Pykälän 3—5 kohdan mukaan lupa tai vapautus voitaisiin peruuttaa myös rikkomusperusteisesti. Luvan peruuttaminen olisi mahdollista, jos luvanhaltija toistuvasti ja oleellisesti rikkoo lupaehtoja, sähkömarkkinalakia, maakaasumarkkinalakia tai vetymarkkinalakia tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, sähkömarkkina-asetusta tai sen nojalla annettuja täytäntöönpanosäädöksiä tai delegoituja säädöksiä taikka kaasumarkkina-asetusta tai sen nojalla annettuja täytäntöönpanosäädöksiä, kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain säännöksiä tai kyberturvallisuuslakia. Rikkomusperusteisen peruuttamisen edellytyksenä olisi, että luvanhaltijalle on etukäteen annettu varoitus luvan peruuttamisesta eikä varoitus ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

34 §. *Toimenpiteet sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkoluvan peruuttamisen johdosta*. Pykälässä säädettäisiin toimenpiteistä sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkoluvan sekä sähkömarkkinalain 12 §:ssä säädetyn vapautuksen peruuttamisen johdosta. Säännöksen sisältämiä Energiaviraston toimivaltuuksia ehdotetaan tarkennettavaksi kumottavan lain 24 §:n vastaavaan säännökseen verrattuna.

Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston olisi tarvittaessa päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin olisi ryhdyttävä verkkotoiminnan ylläpitämiseksi sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkoluvan sekä sähkömarkkinalain 12 §:ssä säädetyn vapautuksen peruuttamisen tapauksessa. Verkkotoiminnan ylläpitämiseksi Energiavirasto voisi päätöksellään ensinnäkin määrätä väliaikaisena toimenpiteenä verkon tai sen osan määräaikaisen käyttöoikeuden perustamisesta toiselle verkonhaltijalle. Toiseksi virasto voisi päätöksellään siirtää verkon omistusoikeuden pysyvästi yhdelle tai usealle muulle verkonhaltijalle. Momentin 2 kohdan mukainen verkon omistusoikeuden siirtäminen toiselle vastaisi käytännössä kysymyksessä olevan energiaverkon pakkolunastusta. Tämän vuoksi Energiaviraston tulisi 2 kohdan päätöksen lisäksi tällaisessa tapauksessa tehdä erillinen päätös, jossa virasto määräisi verkon tai sen osan omistusoikeuden siirtämisestä maksettavasta, markkina-arvoa vastaavasta täydestä korvauksesta, jos verkon luovutuksesta ei vapaaehtoisesti sovita. Verkkotoiminnan ylläpitämiseksi tarvittavien toimenpiteiden päättäminen erillisillä päätöksillä mahdollistaisi toimenpiteiden ajallisen eriyttämisen ja samalla rajaisi muutoksenhaun kuhunkin päätökseen erikseen. Tämä helpottaisi prosessin sujuvuutta ja mahdollisten vapaaehtoisten toimenpiteiden, kuten verkko-omaisuuden myymisen vapaaehtoisin kaupoin, toteuttamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston 1 momentin nojalla päättämien toimenpiteiden perusteella määrättävien korvausten perusteista ja menettelystä, jossa ne määrättäisiin. Niiden osalta olisi noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastuskorvauksista. Säännöksessä poikettaisiin kuitenkin lunastuslakiin lailla 520/2025 lisättyyn 38 a §:ään sisältyvästä kohteenkorvauksen ja

haitankorvauksen 25 prosentin korotuksesta. Korvauksen määräytymisperiaatteena käytettäisiin siten kumottavan säännöksen alkuperäistä täyden korvauksen periaatetta. Poikkeaminen lunastuslakiin tehdystä lisäyksestä olisi perusteltua sen vuoksi, että lunastus tapahtuisi – toisin kuin lunastustilanteissa tyypillisesti – verkonhaltijan omasta toiminnasta johtuvien rikkomusten tai laiminlyöntien vuoksi. Energiaverkko-omaisuuden kaupallinen arvo vapaaehtoisissa kaupoissa on tyypillisesti lähellä Energiaviraston vahvistuspäätösten mukaista sääntelypääoma-arvoa (regulatory asset base). Olisi perusteetonta, että verkonhaltija voisi rikkomalla tai laiminlyömällä lakisääteisiä velvoitteitaan saada energiaverkkonsa luovutuksesta käyvän arvon periaatteesta poikkeavan paremman korvauksen kuin vapaaehtoisella kaupalla.

35 §. *Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkon luvattoman rakentamisen ja käytön estäminen*. Pykälässä säädettäisiin sähkö-, maakaasu- ja vetyverkon luvattoman rakentamisen ja käytön estämisestä. Energiavirastolla olisi säännöksen mukaan oikeus määrätä keskeytettäväksi sähköverkon, maakaasuverkon tai vetyverkon rakentaminen taikka kieltää verkon käyttö, jos rakentamistyö on aloitettu tai verkko on rakennettu ilman sähkömarkkinalain, maakaasumarkkinalain tai vetymarkkinalain mukaista lupaa tai oikeutta.

36 §. *Suurjännitejohdon hankeluvan peruuttaminen*. Pykälään ehdotetaan uutta sähkömarkkinalain hankelupamenettelyä selventävää säännöstä suurjännitejohdon hankeluvan peruuttamisesta. Energiavirasto voisi säännöksen mukaan peruuttaa sähkömarkkinalain 14 §:ssä tarkoitetun voimassa olevan suurjännitejohdon hankeluvan 1) luvanhaltijan hakemuksesta, 2) jos samalle sähkönkäyttökohteelle, energiavarastolle tai voimalaitokselle haetaan uutta hankelupaa liittymisjohdolle liittymispisteen muutoksesta vuoksi, eikä kyseessä olisi varayhteyden rakentaminen sekä 3) jos suurjännitejohtohankkeelle haetaan uutta hankelupaa hankkeen kohteen käyttötarkoituksen muutoksen vuoksi.

37 §. *Energiaviraston yleinen toimivalta markkinalupavalvonnassa*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston yleisestä valvontatoimivallasta markkinalupavalvonnassa. Virastolla olisi toimivalta velvoittaa markkinalupavalvottava korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Energiavirastolla olisi oikeus velvoitepäätöksessä määrittää myös, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Säännös vastaisi viraston nykyistä valvontatoimivaltaa.

38 §. *Markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvan luvan muuttaminen ja peruuttaminen*. Pykälässä säädettäisiin ne tilanteet, joiden täyttyessä Energiavirasto voisi omasta aloitteestaan muuttaa markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvaa lupaa, vahvistusta tai poikkeusta koskevaa päätöstä tai sen ehtoja taikka peruuttaa tällaisen luvan.

Pykälän 1 momentin mukaan markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvaa lupaa, vahvistusta tai poikkeusta koskevaa päätöstä tai sen ehtoja voitaisiin muuttaa Energiaviraston aloitteesta, jos muuttamiseen on 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu peruste. Perusteet olisivat siten yhdenmukaiset lain tarkoittaman vahvistuspäätöksen muuttamisen perusteiden kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiavirasto voisi ensinnäkin peruuttaa markkinaluvan, jos päätöksen kohde ei enää täytä päätöksen edellytyksiä. Kohteen tulisi täyttää markkinaluvan myöntämisen edellytykset koko sen ajan kuin markkinalupa olisi voimassa. Momentin 2 kohdan mukaan markkinalupa voitaisiin peruuttaa myös rikkomusperusteisesti. Energiavirasto voisi peruuttaa markkinaluvan, jos päätöksen kohde toistuvasti ja oleellisesti rikkoo päätöksen ehtoja eikä päätöksen kohteelle etukäteen annettu varoitus päätöksen peruuttamisesta ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

6 luku Viranomaisten välinen yhteistyö

39 §. *Energiaviraston yleinen velvollisuus yhteistyöhön*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa. Säännös vastaisi sähkö- ja kaasumarkkinadirektiivien kansallisen sääntelyviranomaisen yhteistyövelvoitteita koskevia säännöksiä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Energiaviraston velvollisuudesta edistää tehtäviinsä liittyvissä asioissa yhteistyötä muiden energia-alalla toimivien kansallisten viranomaisten kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiaviraston olisi kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitaessaan toimittava yhteistyössä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja komission kanssa siten kuin Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään. Energiavirastolla olisi oikeus liittyä sääntelyviranomaisten sääntely-yhteistyötä edistäviin järjestöihin sekä osallistua ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten sääntely-yhteistyötä edistäviin muihin järjestelyihin.

40 §. *Viranomaisten valvontayhteistyö*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston ja eräiden muiden viranomaisten välisestä valvontayhteistyöstä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Energiavirastolle oikeus toimivaltaansa kuuluvissa asioissa tehdä valvontayhteistyötä Finanssivalvonnan, Kilpailu- ja kuluttajaviraston, Liikenne- ja viestintäviraston, kuluttaja-asiamiehen, energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, toisen ETA-valtion sääntelyviranomaisen ja Euroopan komission kanssa sekä antaa pyynnöstä virka-apua näiden suorittaessa sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yritykseen liittyvää valvonta- tai tarkastustehtävää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kolmannesta maasta tulevan ja kolmanteen maahan menevän maakaasun- tai vedynsiirtoputken toiminnan sääntelyä koskevasta sääntelyviranomaisten yhteistyöstä. Momentin mukaan, jos kolmannesta maasta tulevan ja kolmanteen maahan menevän maakaasun- tai vedynsiirtoputken ensimmäinen yhteenliitäntäpiste EU:n jäsenvaltioiden siirtoverkkoon sijaitsisi Suomen alueella tai aluemerellä, Energiavirasto voisi tehdä yhteistyötä kolmannen maan asianomaisten viranomaisten kanssa sekä kuulla näitä tällaisen siirtoputken toimintaan liittyvissä asioissa. Energiaviraston olisi ennen yhteistyöhön liittyvän toimenpiteen aloittamista kuultava muiden asianomaisten jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisia varmistaakseen unionin kaasulainsäädännön johdonmukaisen soveltamisen siirtoputkeen jäsenvaltioiden alueella ja aluemerellä. Suomen ja EU:n kaasumarkkinalainsäädännön soveltamisala huomioon ottaen säännöstä ei sovellettaisi Suomen talousvyöhykkeellä kulkevien siirtoputkien sääntelyyn, mikäli niistä ei olisi yhteenliitäntäpistettä siirtoverkkoon Suomen alueella tai aluemerellä.

41 §. *Energiaviraston oikeus luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston oikeudesta luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään. Energiavirastolla olisi oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja pykälän 1 momentissa luetelluille tahoille. Säännös on tarpeen viranomaisten välisen valvontayhteistyön mahdollistamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiaviraston oikeus luovuttaa tietoja rajoitettaisiin vain sellaisiin tietoihin, jotka ovat tarpeen kunkin 1 momentissa mainitun viranomaisen tehtävien suorittamiseksi ja, jos tietoja luovutetaan ulkomaan viranomaiselle tai kansainväliselle toimielimelle, edellyttäen että niitä koskee kyseisten tietojen osalta vastaava salassapitovelvollisuus kuin Energiavirastoa.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin Energiaviraston oikeus toisen valtion viranomaiselta tai kansainväliseltä toimielimeltä saamien salassa pidettävien tietojen edelleen luovutukseen, ellei tiedon antanut viranomainen ole antanut siihen nimenomaista suostumusta. Näitä tietoja

voitaisiin käyttää ainoastaan tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseen tai niihin tarkoituksiin, joita varten suostumus on annettu.

7 luku Menettelytavat

42 §. *Valvonta-asioiden tärkeysjärjestys ja tutkimatta jättäminen.* Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston valvonta-asioiden käsittelyn priorisoinnista ja sen edellytyksistä. Säännöksen tarkoituksena on selventää, että Energiavirastolla on harkintavaltaa valvonta-asioiden käsittelyssä ja mahdollisuus kohdentaa rajalliset resurssinsa vaikuttavimpiin asioihin. Tämä on tarpeen, koska valvonta-asioiden määrä voi vaihdella huomattavasti, mutta viraston käytettävissä olevat resurssit eivät jousta vastaavasti. Säännöstä ei sovellettaisi ennakolta vahvistettaviin ehtoihin, hakemusasioihin eikä riitojenratkaisumenettelyssä käsiteltäviin asioihin.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että Energiavirasto voi asettaa tehtävänsä valvonta-asioissa tärkeysjärjestykseen. Tämä mahdollistaa sen, että virasto voi suunnata valvontatoimensa ensisijaisesti asioihin, joilla on merkittävä vaikutus valvontalain 1 §:ssä säädettyjen tavoitteiden toteutumiseen, kuten sähkön, maakaasun ja vedyn toimitusvarmuuteen, kilpailukykyiseen hintatasoon sekä kohtuullisten palveluperiaatteiden turvaamiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden perusteella Energiavirasto voi harkintansa mukaan jättää toimenpidepyynnön tutkimatta. Tutkimatta jättäminen olisi mahdollista silloin, kun pyyntö on ilmeisen perusteeton, kun menettelyn vaikutukset ovat kysymyksessä olevan lainsäädännön tavoitteiden tai energiamarkkinoiden toimivuuden kannalta vähäisiä taikka kun vaikutukset eivät ole merkittäviä toimenpidepyynnön esittäjän oikeuksien kannalta eivätkä ulotu laajempaan asiakaskuntaan. Toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton esimerkiksi silloin, jos toimenpidepyynnön kohteena oleva asia ei kuulu Energiaviraston toimivaltaan tai energialainsäädännön alaan. Lisäksi edellytyksenä olisi, että unionin lainsäädäntö ei velvoita asian tutkimiseen. Päätös tutkimatta jättämisestä olisi tehtävä viipymättä. Useissa tapauksissa arvio tutkimatta jättämisestä voidaan tehdä jo pian toimenpidepyynnön vastaanottamisen jälkeen. Päätös tutkimatta jättämisestä voidaan kuitenkin tehdä myös silloin, kun asiaa on selvitetty pidempään, mutta asiassa ei ole esimerkiksi olosuhteiden muuttumisen vuoksi enää tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin.

Momenttiin sisältyvä voi-sana korostaa, että Energiavirastolla on harkintavaltaa priorisointiperusteita soveltaessaan. Virastolla ei olisi velvollisuutta jättää asiaa tutkimatta, vaikka edellytykset täyttyisivät. Virasto voisi käsitellä asian, jos se on tarkoituksenmukaista esimerkiksi laintulkinnan selkeyttämiseksi tai silloin, kun menettely on markkinoilla yleistä.

Ehdotettu säännös kytkee arvioinnin valvontalain 1 §:ssä ilmaistuun lain tarkoitukseen. Merkittävyyden arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota menettelyn luonteeseen, laajuuteen ja vaikutuksiin energiamarkkinoiden toimintaan sekä asiakkaiden ja kuluttajien etuihin. Haitallisimpina voidaan pitää menettelyjä, jotka vaarantavat markkinoiden toimivuuden laajasti tai aiheuttavat merkittävää haittaa sähkön, maakaasun tai vedyn toimitusvarmuudelle, kilpailukykyiselle hintatasolle tai kohtuullisten palveluperiaatteiden toteutumiselle.

Pääsääntö kuitenkin olisi, että viraston tulisi keskittyä asioihin, joilla on laajempaa merkitystä energiamarkkinoiden toimivuuden ja lain tavoitteiden kannalta, ja sillä olisi mahdollisuus jättää tutkimatta vähämerkityksiset tai yksittäistapaukselliset asiat, joiden vaikutukset eivät ole merkittäviä toimenpidepyynnön esittäjän oikeuksien kannalta.

Energiaviraston päätös jättää asia tutkimatta ei sisältäisi arviota menettelyn lainmukaisuudesta. Virasto voisi ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi, jos se saa uutta selvitystä. Tutkimatta

jättämistä koskevaan päätökseen on mahdollista hakea muutosta markkinaoikeudelta. Lisäksi toimenpiteen kohteena olevasta menettelystä vahinkoa kärsinyt voisi vaatia korvausta yleisessä tuomioistuimessa.

43 §. *Menettelytavat riitojenratkaisumenettelyssä*. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain vastaavaa pykälää, eikä siihen ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Pykälässä säädettäisiin menettelytavoista, jotka liittyvät tilanteisiin, joissa Energiavirasto toimii uuden 8 §:n mukaisena riitojenratkaisuviranomaisena. Ehdotetulla säännöksellä saatettaisiin osaksi kansallista lainsäädäntöä sähkömarkkinadirektiivin sääntelyviranomaisen riitojenratkaisuviranomaiselle asetettu velvoite ratkaista riidat direktiivin 60 artiklan 2 kohdan mukaisesti sekä kaasumarkkinadirektiivin 79 artiklan 2 kohdan mukaiset vastaavat velvoitteet.

Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston olisi käsiteltävä riitojenratkaisumenettelyä koskevat vaatimukset kahden kuukauden kuluessa vaatimuksen vastaanottamisesta. Energiavirasto voisi pidentää käsittelylle asetettua määräaikaa enintään kahdella kuukaudella, jos vaatimuksen käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen vaatimuksen käsittelyaikaa voitaisiin pidentää vaatimuksen tekijän suostumuksella.

Riitojenratkaisumenettelyssä olisi valvonta-asioista poiketen vähintään kaksi osapuolta. Unionin tuomioistuin totesi asiassa C-578/18 (Energiavirasto), että sääntelyviranomaisen toimiessa tuomioistuinten ulkopuolisena riitojenratkaisuelimenä riidan osapuolilla on oikeus hakea muutosta sääntelyviranomaisen päätökseen, jos päätös on osapuolelle epäedullinen. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa selvennettäisiin, että riitojenratkaisumenettelyn osapuolilla on oikeus hakea muutosta riitojenratkaisumenettelyssä annettuun päätökseen. Varsinainen muutoksenhakusäännös sisältyisi lain 55 §:ään.

44 §. *Energiaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus*. Pykälä vastaisi pääosin sisällöltään voimassa olevan lain säännöstä. Ainoa asiallinen muutos koskisi pykälän 2 momenttia, jossa tarkastusvaltuudet ulotetaan koskemaan myös vetylaitteita ja -laitteistoja. Muutos olisi johdonmukainen suhteessa ehdotettuun vetymarkkinalainsäädäntöön, jossa Energiavirastolle säädettäisiin valvontatehtäviä myös vetymarkkinalla.

Muilta osin pykälän asiallinen sisältö vastaisi voimassa olevaa säännöstä. Pykälän pykäläviittauksia tarkistettaisiin teknisesti vastaamaan lain muuttunutta rakennetta, eli viittaus aiempaan 31 §:ään muutettaisiin viittaukseksi 46 §:ään.

45 §. *Energiaviraston tiedonsaantioikeus sähkökaupan, maakaasukaupan tai vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston oikeudesta saada valvonta- ja seurantatehtäviensä hoitamiseksi tarpeellisia tietoja sähkökaupan, maakaasukaupan ja vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä. Säännöksen tavoitteena olisi varmistaa, että Energiavirastolla on käytettävissään kattavat ja luotettavat tiedot markkinoiden toiminnan valvontaa ja seurantaa varten sekä viraston ja valvottavien kustannusten säästämiseksi rationalisoida viraston keräämien seuranta- ja tilastointitietojen keräämistä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Energiavirastolla olisi oikeus saada keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä valvonta-asian käsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot salassapitosäännösten estämättä. Momentissa säädettäisiin myös Energiaviraston velvollisuudesta ilmoittaa tietopyynnöstä ja saaduista tiedoista valvonnan kohteelle, mikä varmistaisi valvontatoimien läpinäkyvyyden ja asianosaisen oikeusturvan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston oikeudesta saada keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä aggregoituja tietoja seurantaa ja tilastointia varten. Aggregointivaatimuksen tarkoituksena olisi varmistaa, ettei yksittäisen toimijan liikesalaisuuksia paljastuisi. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa tai vetymarkkinalaissa säädetty ilmoitusvelvollisuus ei koskisi sellaisia tietoja, jotka Energiavirasto saisi tämän pykälän nojalla, mikä vähentäisi päällekkäistä raportointia ja toimijoiden hallinnollista taakkaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Energiaviraston toimivallasta antaa tarkempia määräyksiä tietojen toimittamistavasta ja -muodosta. Tällä mahdollistettaisiin tietojen yhdenmukainen toimittaminen sekä tietojenvaihdon tekninen ja menettelyllinen sujuvuus.

46 §. *Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus Energiaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta*. Pykälän asiallinen sisältö vastaisi voimassa olevaa sääntelyä, eikä siihen ehdoteta muutoksia. Pykälän pykäläviittauksia tarkistettaisiin teknisesti vastaamaan lain muuttunutta pykälärakennetta, eli viittaus aiempaan 30 §:ään muutettaisiin viittaukseksi 44 §:ään.

47 §. *Uhkasakko.* Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain vastaavaa pykälää, eikä siihen ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Energiavirasto voisi asettaa ehdotetun lain nojalla tekemänsä päätöksen tai antamansa kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisessa ja sen tuomitsemisessa maksettavaksi noudatettaisiin uhkasakkolaissa säädettyä menettelyä. Uhkasakon suurus olisi harkittava siten, että sen voidaan olettaa johtavan päävelvoitteen täyttämiseen.

48 §. *Valvontatietojen ilmaisukielto*. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain vastaavaa pykälää, eikä siihen ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Sisäpiiritiedon väärinkäyttöön ja markkinoiden manipulointiin liittyvien rikkomusten selvittämisen turvaamiseksi lakiin sisällytettäisiin säännös, jonka 1 momentin mukaan Energiavirasto voisi kieltää sitä, joka on läsnä Energiaviraston toimeenpanemassa tarkastuksessa antamasta tarkastuksesta tai viraston pyytämistä tiedoista ja selvityksistä tietoa sille, johon tutkimus kohdistuu, tai muulle henkilölle. Mahdollisuus kiellon määräämiseen koskisi myös sitä, jolta Energiavirasto on pyytänyt tietoja tai selvityksiä tässä laissa tarkoitetun valvontatehtävänsä toteuttamiseksi. Ilmaisukielto voitaisiin antaa asianosaisen edustajalle ja avustajalle silloinkin, kun hän ei ole ollut läsnä tutkinnassa. Kielto olisi annettava kirjallisena. Kiellossa olisi yksilöitävä kiellon kohteena olevat seikat, mainittava kiellon voimassaoloaika ja ilmoitettava kiellon rikkomiseen liittyvästä rangaistusuhasta. Ilmaisukielto voitaisiin antaa enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa sitä, että ilmaisukiellolla ei voida rajoittaa tutkinnan kohteena olevan oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Esimerkiksi hänen oikeuttaan keskustella puolustautumista varten asiasta avustajansa kanssa ei voida rajoittaa, vaikka tällaisessa keskustelussa käsiteltäisiin kiellon piirissä olevia seikkoja.

Pykälän 2 momentin mukaan ilmaisukiellon edellytyksenä olisi, että 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen ilmitulo tutkinnan aikana voi vaikeuttaa tutkittavana olevan teon selvittämistä taikka aiheuttaa asianosaiselle tai muulle henkilölle vahinkoa tai haittaa. Kielto voitaisiin määrätä olemaan voimassa tutkinnan päättymisen jälkeenkin, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa, jos seikkojen ilmitulo voi vaikeuttaa muun vielä tutkittavana olevan teon selvittämistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että ilmaisukielto olisi viipymättä kumottava ennen määräajan päättymistä, jos määräämisen edellytystä ei enää ole. Edellytyksellä tarkoitettaisiin tässä tutkittavan teon selvittämiseen taikka vahinkoon tai haittaan liittyvää perustetta. Kielto tulisi kumota esimerkiksi, jos määräämisen perusteena ollutta lainvastaisen menettelyn selvittämisen vaikeuttamista ei enää aiheudu, vaikka tutkinta olisi edelleen käynnissä.

Kiellon saajalle olisi ilmoitettava kiellon kumoamisesta. Tämä ilmoitus voitaisiin tehdä vapaamuotoisesti mutta kuitenkin niin, että ilmoituksen perillemeno varmistetaan asianmukaisesti. Kumoamisesta olisi myös tehtävä asianmukaiset merkinnät Energiaviraston asiakirjoihin.

Pykälän 4 momentin mukaan ilmaisukiellon rikkomisesta tuomittaisiin rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

49 §. *Turvaamistoimen hakeminen*. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain vastaavaa pykälää, eikä siihen ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

REMIT-asetuksen 13 artiklan 2 kohdan f alakohdan mukaan kansallisen sääntelyviranomaisen tutkinta- ja toimeenpanovaltuuksiin kuuluu oikeus vaatia oikeusteitse omaisuuden jäädyttämistä ja/tai takavarikoimista.

Omaisuuden takavarikoinnista säädetään oikeudenkäymiskaaressa (4/1734). Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 1 §:n mukaan jos hakija saattaa todennäköiseksi, että hänellä on saaminen, joka voidaan määrätä maksettavaksi ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun 2 §:n 1–4 kohdassa tarkoitetulla ratkaisulla, ja on olemassa vaara, että vastapuoli kätkee, hävittää tai luovuttaa omaisuuttaan taikka menettelee muulla hakijan saamista vaarantavalla tavalla, tuomioistuin voi määrätä pantavaksi vastapuolen irtainta tai kiinteätä omaisuutta takavarikkoon niin paljon, että saaminen tulee turvatuksi.

Ulosottokaaren 2 luvun 2 §:ssä säädettyjä ulosottoperusteita ovat muun muassa hallintotuomioistuimen päätös ja muun viranomaisen päätös hallintolainkäyttöasiassa sekä valtioneuvoston, ministeriön, valtion keskushallintoon kuuluvan viraston ja aluehallintoviraston päätös sekä muu hallintopäätös, jos sen täytäntöönpanosta ulosottokaaren mukaisessa järjestyksessä säädetään muussa laissa.

Pykälässä säädettäisiin Energiavirastolle toimivalta hakea käräjäoikeudelta seuraamusmaksun tai menettämisseuraamuksen maksamisen turvaamiseksi omaisuutta asetettavaksi takavarikkoon, josta säädetään oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Edelleen säädettäisiin, että Energiavirastoa ei määrätä asettamaan ulosottokaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta.

50 §. *Asian käsittelyn siirtäminen Kilpailu- ja kuluttajavirastoon*. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain vastaavaa säännöstä, eikä siihen ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Verkonhaltijat ovat lähes aina määräävässä markkina-asemassa olevia yrityksiä. Lisäksi maakaasun tai vedyn toimittajat voivat olla määräävässä markkina-asemassa toimialueellaan. Näiltä osin energiamarkkinalakien ja kilpailulain soveltamisalat saattavat mennä päällekkäin. Tarkoituksenmukaista olisi, että samasta asiasta tehtäisiin vain yksi ratkaisu. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan, että Energiavirasto voisi siirtää kilpailunrajoituksia koskevat asiat käsiteltäviksi kilpailulain mukaisesti. Vastaavasti myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi siirtää selkeät sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinalain erityissäännöksien piiriin kuuluvat asiat Energiavirastolle. Päätökseen asian siirtämisestä ei saisi erikseen hakea muutosta valittamalla.

51 §. *Suuntaviivojen noudattaminen*. Pykälän sisältö vastaisi pääosin voimassa olevan lain säännöstä, mutta pykälään tehtäisiin teknisluonteiset päivitykset viranomaisen nimen osalta sekä päivitettäisiin EU-säädösviittaukset vastaamaan voimassa olevaa sääntelykehystä. Muilta osin pykälän sääntely vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälään sisällytettäisiin sähkömarkkinadirektiivin 63 artiklan ja kaasumarkkinadirektiivin 81 artiklan edellyttämä säännös suuntaviivojen noudattamisesta. Komissio voi direktiivien mukaisesti tehdä päätöksen, jossa se katsoo, että Energiaviraston päätös ei ole sähkömarkkina-asetuksen, kaasumarkkina-asetuksen, sähkömarkkinadirektiivin tai kaasumarkkinadirektiivin nojalla annettujen suuntaviivojen mukainen. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston velvollisuudesta ottaa uudelleen tutkittavaksi antamansa päätös sellaisessa tapauksessa, jossa komissio on päätöksellään todennut, että Energiaviraston antama päätös ei ole suuntaviivojen mukainen. Energiaviraston olisi otettava asia viipymättä uudelleen tutkittavaksi sen jälkeen, kun komission päätös on saanut lainvoiman. Energiaviraston ei tarvitsisi välttämättä soveltaa komission päätöstä sellaisenaan, vaan virastolla olisi myös mahdollisuus etsiä uusia keinoja ratkaista asia. Energiaviraston tulisi antaa asiassa kahden kuukauden kuluessa päätös, joka on suuntaviivojen mukainen sekä ilmoittaa päätöksestä komissiolle.

52 §. *Seuraamusmaksun, menettämisseuraamuksen ja uhkasakon täytäntöönpano.* Pykälässä säädettäisiin, että tämän lain nojalla maksettavaksi määrätyn seuraamusmaksun, menettämisseuraamuksen ja uhkasakon täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan lain seuraamusmaksun ja rikemaksun täytäntöönpanoa koskevaa sääntelyä, mutta säännöstä täydennettäisiin REMIT-asetuksen 18 artiklan edellyttämällä tavalla menettämisseuraamuksella. Menettämisseuraamus mahdollistaa rikkomuksella saatujen taloudellisten hyötyjen tai vältettyjen tappioiden määräämisen menetettäviksi, ja sen täytäntöönpano tapahtuisi sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi Oikeusrekisterikeskuksen roolista REMIT-asetuksen 13 i artiklassa tarkoitettuna kansallisena viranomaisena, jonka tehtävänä on antaa energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston REMIT-asetuksen 13 g artiklan nojalla määräämää uhkasakkoa koskeva täytäntöönpanomääräys. Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston määräämän uhkasakon täytäntöönpanoon sovelletaan sakon täytäntöönpanosta annettua lakia siltä osin kuin REMIT-asetuksessa ei toisin säädetä.

53 §. *Julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistaminen*. Pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston olisi julkistettava antamansa julkinen varoitus sekä markkinaoikeuden määräämä seuraamusmaksu. Julkistamisen yhteydessä olisi ilmoitettava, onko päätös lainvoimainen. Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, Energiaviraston olisi julkistettava tieto muutoksenhakutuomioistuimen ratkaisusta vastaavalla tavalla kuin alkuperäisen seuraamuksen julkistaminen on tehty.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin julkistamatta jättämisen edellytyksistä. Energiavirasto ei saisi julkistaa markkinaoikeuden määräämää seuraamusmaksua, jos julkistaminen saattaisi aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa asianosaisille. Julkistamatta jättäminen olisi poikkeuksellista, ja pääsääntönä olisi edelleen se, että seuraamukset julkaistaan avoimuuden ja markkinoiden luottamuksen edistämiseksi. Säännös vastaisi REMIT-asetuksen 18 artiklan 6 kohdan vaatimusta siitä, että toimivaltaisen viranomaisen on julkistettava asetuksen rikkomisesta määrättävät seuraamukset, jollei julkistaminen aiheuta kohtuutonta vahinkoa asianosaisille.

Säännöksen asiallinen sisältö vastaisi pääosin voimassa olevan lain julkistamissääntelyn rakennetta, mutta sitä päivitettäisiin kahdella tavalla. Ensinnäkin rikemaksun julkistamisvelvollisuus

poistettaisiin. Toiseksi julkistamatta jättämisen edellytyksiä täsmennettäisiin siten, että markkinoiden vakauden vaarantamiseen liittyvä arvio poistetaan ja kriteeriksi jäisi nimenomaisesti kohtuuttoman vahingon aiheutuminen asianosaisille. Muutokset yhdenmukaistavat säännöksen uudistetun seuraamusjärjestelmän kanssa ja selkeyttävät viranomaisen julkistamisvelvollisuutta.

54 §. *Poliisin virka-apu.* Pykälässä säädettäisiin poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua. Virka-apu voi tulla kysymykseen sekä Energiaviraston että ministeriön asettamien velvoitteiden täytäntöönpanossa. Poliisiviranomaisen tulisi tarvittaessa antaa apua myös 35 §:ssä tarkoitettujen pakkokeinojen täytäntöönpanossa. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain vastaavaa pykälää, eikä siihen ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

8 luku Muutoksenhaku

55 §. *Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen*. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen. Pykälän säännökset vastaisivat voimassa olevan lain säännöstä. Tällöin ei ole tarpeen ehdottaa muutoksenhakusäännöstä koskevaa siirtymäsäännöstä.

Muutoksenhakuun sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia ja siinä säädettyä menettelyä siltä osin kuin muutoksenhausta ei ole annettu erityissäännöksiä tässä laissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioista annetusta laista poikkeavat prosessuaaliset menettelyt Energiaviraston päätöksiä koskevassa muutoksenhaussa perustusivat sähkö- ja kaasumarkkinadirektiivien säännöksiin kansallisen sääntelyviranomaisen toimivaltuuksista ja säännöksiin asioiden käsittelystä kansallisessa sääntelyviranomaisessa.

Keskeisenä periaatteena Energiaviraston kansallisen sääntelyviranomaisen ominaisuudessa tekemiä päätöksiä koskevan muutoksenhaun osalta olisi, että muutoksenhausta viraston päätökseen, joka koskee sähkömarkkinalain, maakaasumarkkinalain tai vetymarkkinalain tai niiden nojalla annettujen säännösten noudattamista tai viraston sähkömarkkinalain, maakaasumarkkinalain tai vetymarkkinalain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa, eikä sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa tai vetymarkkinalaissa. Vastaavaa periaatetta sovellettaisiin myös kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain ja energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain valvontaan. Energiavirasto tekisi näiden lakien valvontaa koskevat päätöksensä sen toimivallan puitteissa, joka sille on säädetty tässä laissa.

Valitustie ohjattaisiin markkinaoikeuteen Energiaviraston sääntelypäätösten sekä markkinavalvontaan liittyvien ja valvottavien yritysten markkina-asemaan vaikuttavien päätösten osalta. Tämä mahdollistaisi taloudellista sääntelyä ja markkinavalvontaa koskevan asiantuntemuksen keskittämisen myös muutoksenhakutuomioistuimeen. Valitustie ohjattaisiin puolestaan hallinto-oikeuteen sähkö-, maakaasu- ja vetyverkonhaltijoiden toimilupavalvontaa koskevien päätösten osalta.

Hallintolain 7 a luvussa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ei sovellettaisi Energiaviraston tähän lakiin perustuviin päätöksiin. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltamiselle sääntelyasioissa ei ole käytännön perusteita, koska Energiaviraston päätökset eivät ole näissä asioissa massaluonteisia tai summaarisia päätöksiä. Sääntelyyn ja markkinavalvontaan liittyvät asiat ovat lisäksi pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi Energiavirasto soveltaa päätösprosessissaan ennakkotarkistusmenettelyä asiaan liittyvien tosiseikkojen osalta.

Pykälän 1 momentin mukaan valitustie Energiaviraston päätökseen ohjautuisi pääsääntöisesti markkinaoikeuteen. Säännöksen mukaan Energiaviraston ehdotetun lain nojalla tekemään päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa. Markkinaoikeus olisi siten pääasiallinen muutoksenhakutuomioistuin Energiaviraston tämän lain nojalla antamissa päätöksissä.

Markkinaoikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Energiavirasto on sähkömarkkinadirektiivin ja -asetuksen sekä kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen tarkoittama sääntelyviranomainen. Direktiivit edellyttävät jäsenvaltioiden varmistavan, että sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemissä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi sisällytettäväksi niihin sähkömarkkinalaissa tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Pykälän 2 momentissa yksilöitäisiin ne tilanteet, joissa valitustie Energiaviraston antamaan päätökseen ohjautuisi hallinto-oikeuteen. Säännöksen mukaan Energiaviraston 32—36 §:n nojalla tekemään päätökseen ja Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeudessa käsiteltäisiin Energiaviraston toimilupavalvonnan puitteissa tekemiä päätöksiä koskevat valitukset.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saisi erikseen hakea muutosta valittamalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Valituslupamenettelyä sovellettaisiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa hallinto-oikeuden päätöksiin tehtävissä valituksissa.

56 §. *Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus*. Pykälässä säädettäisiin Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Säännöksen mukaan Energiaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä tai 54 §:n 1 momentissa tarkoitettua markkinaoikeuden päätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon, seuraamusmaksun tai menettämisseuraamuksen maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saisi panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Pykälään ehdotettavat muutokset eivät muuttaisi kumottavan lain sisältöä, joten siirtymäsäännöstä ei ehdoteta sisällytettäväksi ehdotettuun lakiin.

9 luku Voimaantulo

57 §. *Voimaantulo*. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lailla kumottaisiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettu laki.

58 §. *Vahvistuspäätöksiä koskevat siirtymäsäännökset*. Pykälässä annettaisiin Energiaviraston vahvistuspäätöksiä koskevat siirtymäsäännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa annetut 15—17 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset jäisivät voimaan lain voimaan tullessa, ja niitä voitaisiin muuttaa siten kuin ehdotetussa laissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vetymarkkinoiden sääntelyn täyteen käyttöönottoon liittyvistä siirtymäajoista. Momentin mukaan lain 7 §:n 1 kohtaa ja 15 §:ää sovellettaisiin vetyverkon haltijaan, vedyn järjestelmävastaavaan siirtoverkonhaltijaan ja vetyvarastonhaltijaan 1.1.2033. Lisäksi säädettäisiin lain 15 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 1.1.2033 alkavan vetyverkonhaltijan valvontajakson pituudeksi kaksi vuotta. Säännös mahdollistaisi vetyverkonhaltijoiden valvontajaksojen tahdistamisen samoiksi ajanjaksoiksi kuin sähkö- ja maakaasuverkonhaltijoiden valvontajaksot.

8.6 Laki Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä

1 §. *Soveltamisala*. Lain 1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin ajan tasalla olevaan ja kokonaisuudistuksen myötä vuonna 2022 annettuun uuteen energiainfrastruktuuriasetukseen. Muutos olisi tältä osin luonteeltaan tekninen ja tarpeen sen varmistamiseksi, että kansallinen lainsäädäntö on yhdenmukainen EU:n suoraan sovellettavan asetuksen kanssa.

Pykälän 2 momentin luettelosta ehdotetaan poistettavaksi sähkömarkkinalain 14 §:n mukainen hankelupa sähköjohdon rakentamiseen ja maakaasumarkkinalain 12 §:n mukainen yhdysputken hankelupa. Mainittujen hankelupien ei katsota kuuluvan energiainfrastruktuuriasetuksen 2 artiklan 3 kohdan kattavan päätöksen soveltamisalaan, koska mainituissa luvissa ei ole kysymys varsinaisesti yksittäisen sähköjohdon tai yhdysputken rakentamisvaiheeseen liittyvästä luvasta, vaan kyseisen sähköjohto- tai yhdysputkihankkeen tarkoituksenmukaisuuden arvioinnista energiajärjestelmän kehittämisen näkökulmasta. Hankeluvissa ei tarkastella tai määritellä sähköjohdon tai yhdysputken rakentamisvaiheeseen liittyviä kysymyksiä, kuten reittiä tai muita niiden rakentamiseen tai turvallisuuteen taikka maankäyttöön tai ympäristöön liittyviä edellytyksiä.

7 §. *Muut Energiaviraston tehtävät*. Lain 7 §:n 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Momentin säännöstä vastaava säännös on sisällytetty energiainfrastruktuuriasetukseen, eikä erillistä kansallista säännöstä tarvita asetuksen ollessa suoraan sovellettavaa oikeutta.

8.7 Sähkömarkkinalaki

14 §. *Suurjännitejohdon hankelupa*. Pykälässä säädetään suurjännitejohtojen rakentamista koskevien hankkeiden luvanvaraisuudesta ja lupamenettelystä. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi ja pykälän 4 momentti kumottavaksi.

Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain 1 §:n 2 momentin luettelosta, jossa säädetään lain lupamenettelyn piiriin kuuluvat luvat, ehdotetaan poistettavaksi sähkömarkkinalain 14 §:n mukainen hankelupa sähköjohdon rakentamiseen. Mainittujen hankelupien ei katsota kuuluvan energiainfrastruktuuriasetuksen 2 artiklan 3 kohdan kattavan päätöksen soveltamisalaan, koska mainituissa luvissa ei ole kysymys varsinaisesti yksittäisen sähköjohdon rakentamisvaiheeseen liittyvästä luvasta, vaan kyseisen sähköjohtohankkeen tarkoituksenmukaisuuden arvioinnista sähköjärjestelmän kehittämisen näkökulmasta. Hankeluvissa ei tarkastella tai määritellä sähköjohdon rakentamisvaiheeseen liittyviä kysymyksiä, kuten reittiä tai muita niiden rakentamiseen tai maankäyttöön tai ympäristöön liittyviä edellytyksiä. Tämän vuoksi 4 momentin säännös, jossa viitataan Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annettuun lakiin, ehdotetaan kumottavaksi.

114 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädetään muutoksenhausta. Muutoksenhakuun sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019) ja siinä säädettyä menettelyä siltä osin kuin muutoksenhausta ei ole annettu erityissäännöksiä sähkömarkkinalaissa tai energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetusta laista poikkeavat prosessuaaliset menettelyt Energiaviraston päätöksiä koskevassa muutoksenhaussa perustuvat sähkömarkkinadirektiivin säännöksiin sääntelyviranomaisen toimivaltuuksista ja säännöksiin asioiden käsittelystä sääntelyviranomaisessa.

Keskeisenä periaatteena Energiaviraston päätöksiä koskevan muutoksenhaun osalta on, että muutoksenhaku perustuisi sähkömarkkinalain muutoksenhakusäännökseen niissä tilanteissa, joissa Energiavirasto on tehnyt päätöksensä sähkömarkkinalaissa olevan yksilöidyn toimivaltuutensa perusteella. Energiaviraston tehtävänä on lisäksi valvoa sähkömarkkinalain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä sähkömarkkinalain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Energiaviraston valvontatoimivaltuuksista, seuraamuksista ja pakkokeinoista sekä Energiaviraston valvonta-asioissa tekemien päätösten muutoksenhausta säädettäisiin energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Siten muutoksenhaku niihin päätöksiin, jotka koskevat sähköalan yritysten sähkömarkkinalakiin ja sen nojalla annettuihin säännöksiin perustuvien velvoitteiden noudattamista, sekä Energiaviraston toimi- ja markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvien päätösten muutoksenhaku tapahtuisivat energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain säännösten perusteella.

Energiaviraston sähkömarkkinalaissa yksilöidyn toimivallan perusteella tekemiin päätöksiin haettaisiin muutosta ensiasteessa joko markkinaoikeudelta tai hallinto-oikeudelta. Valitustie ohjattaisiin hallinto-oikeuteen sähköalan yritysten toimilupia koskevien päätösten osalta. Markkinaoikeuteen valitustie puolestaan ohjattaisiin Energiaviraston edellisiä kiinteämmin markkinavalvontaan liittyvien ja valvottavien yritysten markkina-asemaan vaikuttavien päätösten osalta. Tämä mahdollistaisi taloudellista sääntelyä ja markkinavalvontaa koskevan asiantuntemuksen keskittämisen myös muutoksenhakutuomioistuimeen. Päätöksiä, joissa valitustie ohjattaisiin markkinaoikeuteen, olisivat esimerkiksi sähköalan yritysten velvoitteisiin myönnettäviä poikkeuksia koskevat päätökset. Näissä tilanteissa olisi perusteltua, että valituksen käsittelisi sama tuomioistuin, joka käsittelisi poikkeuksen kohteena olevien velvoitteiden noudattamiseen liittyviä valvontatoimia koskevien päätösten muutoksenhaun.

Hallintolain 7 a luvussa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ei sovellettaisi Energiaviraston tähän lakiin perustuviin päätöksiin. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltamiselle sääntelyasioissa ei ole käytännön perusteita, koska Energiaviraston päätökset eivät ole näissä asioissa massaluonteisia tai summaarisia päätöksiä. Sääntelyyn ja markkinavalvontaan liittyvät asiat ovat lisäksi pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi Energiavirasto soveltaa päätösprosessissaan ennakkotarkistusmenettelyä asiaan liittyvien tosiseikkojen osalta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Energiaviraston sähkömarkkinalain nojalla tekemään päätökseen haettaisiin pääsääntöisesti muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Markkinaoikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Energiavirasto on sähkömarkkinadirektiivin ja -asetuksen tarkoittama sääntelyviranomainen. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden varmistavan, että sääntelyviranomainen voi suorittaa sille unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät riippumattomasti ja tehokkaasti. Tämän vuoksi markkinaoikeuden muutoksenhakutuomioistuimena käsittelemissä sääntelyasioissa Energiavirastolla tulisi olla mahdollisuus ilman valituslupamenettelyä hakea muutosta markkinaoikeuden

sääntelyasioissa antamiin päätöksiin, joilla markkinaoikeus on muuttanut tai kumonnut viraston päätöksen. Valituslupamenettelyä ei ehdoteta tämän vuoksi sisällytettäväksi niihin sähkömarkkinalaissa tarkoitettuihin sääntelyasioihin, joissa markkinaoikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena Energiaviraston päätöksille.

Energiaviraston 2 luvun (*sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus*) ja 28 §:n (*verkonhaltijan varautumissuunnittelu*) nojalla tekemään päätökseen, 14 §:ssä tarkoitettua hankelupaa koskevaan Energiaviraston päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saisi kuitenkin hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Näin ollen hallinto-oikeus toimisi ensiasteen muutoksenhakutuomioistuimena erityisesti niissä asioissa, jotka koskevat verkko- ja infrastruktuuritoimijoiden nimeämistä koskevia hallinnollisia päätöksiä.

Energiaviraston toimivaltuuksista sähkömarkkinalain valvonnassa, rikkomusten ja laiminlyöntien seuraamuksista sekä hallinnollisista pakkokeinoista säädettäisiin ehdotetussa energiamarkkinoiden valvontalaissa. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotettaisiin säännöstä siitä, milloin muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen on säädetty energiamarkkinoiden valvontalaissa. Säännöksen mukaan muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee sähkömarkkinalain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston maakaasumarkkinalain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädettäisiin energiamarkkinoiden valvontalaissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Valituslupamenettelyä sovellettaisiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa hallinto-oikeuden päätöksiin tehtävissä valituksissa.

115 §. *Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus*. Pykälässä ehdotetaan muutettavaksi viittausta siten, että säännös koskee 114 §:n 1 momentissa tarkoitettuja Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksiä. Muutos on luonteeltaan tekninen ja johtuu 114 §:ään esitetyistä muutoksista, joiden seurauksena päätöstyypit, joihin välitön täytäntöönpanokelpoisuus kohdistuu, sisältyisivät 1 momenttiin aiemman 2 momentin sijasta.

Pykälään lisättäisiin myös nimenomainen viittaus markkinaoikeuden päätökseen. Lisäyksen tarkoituksena on selventää, että sekä Energiaviraston että markkinaoikeuden tässä yhteydessä tarkoitetut päätökset ovat täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

8.8 Laki energiaverkkoverkkomaksusta

1 §. *Soveltamisala*. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Soveltamisalaa laajennettaisiin kumottavaan sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annettuun lakiin verrattuna siten, että lakia sovellettaisiin sähkö- ja maakaasuverkkojen lisäksi myös vetyverkkoihin. Tämä on tarpeen, koska vetymarkkinoille kehittyy oma infrastruktuurinsa ja valvontaviranomaisen tehtävät laajenevat koskemaan myös vetyverkkoja ja niiden toimintaa. Pykälä vastaisi aiemman lain rakennetta siltä osin, että maksuilla rahoitettaisiin Energiaviraston verkkovalvontaan liittyviä tehtäviä. Ahvenanmaan maakunnan verkonhaltijat rajattaisiin edelleen soveltamisalan ulkopuolelle itsehallintojärjestelmän mukaisesti.

2 §. *Määritelmät*. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamista varten tarvittavista määritelmistä. Sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevat määritelmät vastaisivat pääosin kumottavan lain

säännöksiä. Vetyä koskevat määritelmät perustuisivat EU:n kaasumarkkinadirektiivin määritelmiin sekä vetymarkkinalain määritelmiin.

3 §. *Toimivaltainen viranomainen*. Energiavirasto määräisi ja perisi sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksun. Pykälä vastaisi sisällöllisesti aiempaa sääntelyä, mutta laajenisi kattamaan myös vetymarkkinoiden valvonnan.

4 §. *Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksun suorittaminen.* Maksujen suorittamisajankohdasta ja maksumenettelystä säädettäisiin vastaavasti kuin aiemmin, mutta pykälä päivitettäisiin kattamaan kaikki kolme maksua. Energiaviraston toimivalta antaa tarkempia määräyksiä säilyisi ennallaan.

5 §. *Sähköverkkomaksu*. Jakeluverkon haltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan sähköverkkomaksu olisi 1,8 promillea verkkotoiminnan edellisen päättyneen tilikauden myyntituotoista, kuitenkin vähintään 7 000 euroa. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkomaksu oisi 760 000 euroa. Järjestelmävastaavalta kantaverkonhaltijalta ei perittäisi 1 momentissa tarkoitettua sähköverkkomaksua. Maksuihin ei esitetä korotuksia verrattuna kumottavaksi esitettyyn lakiin.

6 §. *Maakaasuverkkomaksu*. Maakaasun jakeluverkon haltijan maakaasuverkkomaksu olisi 1,7 promillea verkkotoiminnan edellisen päättyneen tilikauden myyntituotoista, kuitenkin vähintään 7 000 euroa. Maakaasujärjestelmän järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkomaksu olisi 300 000 euroa. Maakaasujärjestelmän järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta ei perittäisi 1 momentissa tarkoitettua maakaasuverkkomaksua. Maksuihin ei esitetä korotuksia verrattuna kumottavaan lakiin.

7 §. *Vetyverkkomaksu*. Vetyverkkomaksun suuruudeksi ehdotetaan maakaasuverkkomaksuja vastaavia maksuja. Vedyn jakeluverkon haltijan vetyverkkomaksu olisi 1,7 promillea verkkotoiminnan edellisen päättyneen tilikauden myyntituotoista, kuitenkin vähintään 7 000 euroa. Vetyjärjestelmän järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetyverkkomaksu olisi 300 000 euroa. Vetyjärjestelmän järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta ei perittäisi 1 momentissa tarkoitettua vetyverkkomaksua.

8 §. *Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksun määrittäminen*. Pykälä vastaisi sisällöllisesti aiempaa sääntelyä ja laajennettaisiin koskemaan vetyverkkomaksua. Myyntituottojen määritelmä ja kalenterivuoteen muuntaminen pysyisivät ennallaan verrattuna kumottavaan lakiin.

9 §. *Oikaisu maksuvelvollisen hyväksi*. Oikaisua koskevat säännökset säilyisivät sisällöllisesti samoina verrattuna kumottavaan lakiin, mutta ne päivitettäisiin kattamaan myös vetyverkkomaksu. Oikaisumenettely olisi edelleen kaksisuuntainen: oikaisu voitaisiin tehdä sekä maksuvelvollisen että maksunsaajan eduksi.

10 §. *Oikaisu maksunsaajan hyväksi*. Pykälään sisältyisi normaali verotuksen toimittamisen kannalta välttämätön säännös maksun oikaisusta maksunsaajan hyväksi.

11 §. *Oikaisuvaatimus.* Pykälä vastaisi kumottavan lain sisältöä. Oikaisuvaatimuksen määräaika ja hallintolain soveltaminen säilyisivät ennallaan. Lain soveltamisala laajennettaisiin kattamaan vetyverkkomaksu.

12 §. *Muutoksenhaku*. Pykälän säännös muutoksenhausta päivitettäisiin viittaamaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

13 §. *Maksujen perintä.* Pykälä vastaisi aiempaa sääntelyä, laajennettuna kuitenkin koskemaan vetyverkkomaksua. Viittaus verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettuun lakiin säilyisi ennallaan.

14 §. *Tietojenantovelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijan velvollisuudesta antaa Energiavirastolle maksun määräämiseen tarvittavat tiedot. Säännös laajennetttaisiin koskemaan myös vetyverkonhaltijoita.

15 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lisäksi äädettäisiin kumottavaksi sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annettu laki.

8.9 Laki Energiavirastosta

1 §. *Tehtävät.* Pykälän säännöksiä ehdotetaan päivitettäväksi vastaamaan kansallisen ja unionin lainsäädännön muutoksia sekä Energiavirastolle säädettyjen tehtävien ajantasaista kokonaisuutta. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin Energiaviraston yleisistä tehtävistä energia-alan valvonnassa, seurannassa, energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian edistämisessä sekä energiapolitiikan toimeenpanossa.

Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siinä selkeytettäisiin Energiaviraston roolia energiamarkkinoiden valvonta- ja seurantaviranomaisena sekä energiatehokkuuteen, päästökauppaan ja uusiutuviin energialähteisiin liittyvien toimeenpanotehtävien hoitajana.

Pykälän 2 momenttiin koottaisiin ajantasainen luettelo kansallisista säädöksistä, joissa Energiavirastolle annetaan viranomaistehtäviä. Pykälää päivitettäisiin siten, että luetteloon lisättäisiin vetymarkkinalaki, kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annettava laki, energiamarkkinoiden valvonnasta annettava laki, energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annettava laki sekä energiaverkkomaksusta annettava laki.

Pykälän 3 momentissa päivitettäisiin Energiaviraston toimivalta unionin energia-alan sääntelyyn. Momentissa lueteltaisiin kattavasti kaikki säädökset, joista kansalliselle sääntelyviranomaiselle tulee tehtäviä: yhteistyövirastoasetus, sähkömarkkina-asetus ja -direktiivi, kaasumarkkina-asetus ja -direktiivi, REMIT-asetus sekä energiainfrastruktuuriasetus. Muutokset olisivat teknisluonteisia.

4 §. *Ylijohtajan tehtävät.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otettaisiin huomioon Energiaviraston toimivallan laajeneminen erityisesti vetymarkkinoiden sääntelyn osalta. Pykälän 2 kohtaan lisättäisiin viittaus vetymarkkinalakiin ja sen nojalla annettuihin säännöksiin, kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämistä koskevaan lakiin sekä kaasumarkkina-asetukseen.

Pykälään sisällytettäisiin lisäksi viittaus kaikkiin sellaisiin uusiin tai päivittyneisiin unionin säädöksiin, joiden nojalla Energiavirasto toimii kansallisena sääntelyviranomaisena. Kyseessä ovat muun muassa kaasumarkkina-asetus ja -direktiivi, sähkö- ja kaasumarkkinoihin liittyvät täytäntöönpanosäädökset sekä energiainfrastruktuuriasetus.

Muilta osin pykälän sisältö säilyisi ennallaan, ja sen mukaan lijohtaja johtaa viraston toimintaa, ratkaisee viraston toimivaltaan kuuluvat asiat ja vastaa toiminnan tehokkuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Pykälän ajantasaistaminen varmistaisi, että Energiaviraston ylimmän johdon toimivaltaperusta vastaa laajentunutta sääntelyä.

5 §. *Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavien virkamiesten riippumattomuus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että riippumattomuussäännös kattaisi myös vetyalan yritykset. Ehdotus perustuu uuteen kaasumarkkinadirektiiviin.

Jatkossa Energiaviraston virkamies, joka hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä, ei saisi olla sidoksissa sähkö- ja maakaasualan yritysten lisäksi vetyalan yrityksiin.

Pykälän 2 momentti säilyisi ennallaan, ja virkamiesten esteellisyydestä säädettäisiin yhä hallintolain perusteella.

8.10 Laki energiamarkkinariitalautakunnasta

1 §. *Energiamarkkinariitalautakunta.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lautakunnan toimivalta laajennettaisiin koskemaan sähkömarkkina- ja energiatehokkuusriita-asioiden lisäksi myös maakaasu- ja vetymarkkinoita koskevia riita-asioita. Muutos johtuu maakaasu- ja vetymarkkinalainsäädännön kehittymisestä ja niiden asiakkaansuojajärjestelyjen yhdenmukaistamisesta.

Pykälän aiempi sääntely lautakunnan luonteesta riippumattomana ja puolueettomana riidanratkaisuelimenä säilyisi muuttumattomana. Lautakunta toimisi jatkossakin muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien käytettävissä olevana oikeussuojakeinona. Pykälän muutoksella varmistettaisiin, että lautakunta voi toimia sähkö- ja kaasumarkkinadirektiiveissä ja energiatehokkuusdirektiivissä tarkoitettuna kansallisena riidanratkaisuelimenä siltä osin kuin kyse on muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien vireille saattamista asioista.

Lisäksi johdonmukaisuuden vuoksi pykälästä esitetään poistettavaksi aiemman sanamuodon mukainen sana ”liittyviä”. Muutos on luonteeltaan tekninen eikä muuta säännöksen sisältöä.

2 §. *Määritelmät.* Pykälän määritelmiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ne kattaisivat jatkossa sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoilla toimivat yritykset sekä energian vähittäismyyjät. Määritelmiin lisättäisiin uudet käsitteet maakaasualan yritys ja vetyalan yritys. Loppuasiakkaan määritelmää laajennettaisiin kattamaan myös asiakas, joka ostaa maakaasua tai vetyä omaan käyttöönsä.

Sähköalan yrityksen ja kuluttajan määritelmiä ei muutettaisi sisällöllisesti. Määritelmät vastaisivat edelleen sähkömarkkinalaissa sekä sähkö- ja kaasumarkkinadirektiiveissä käytettyä terminologiaa.

Määritelmämuutokset ovat tarpeen, jotta lautakunnan toimivalta ja käsittelyä koskevat säännökset voitaisiin ulottaa maakaasu- ja vetymarkkinoille.

3 §. *Lautakunnan toimivalta*. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että toimivaltasäännös laajennettaisiin kattamaan sähköalan yritysten lisäksi myös maakaasu- ja vetyalan yrityksiä koskevat riita-asiat. Pykälään lisättäisiin uudet kohdat 2 ja 3, joissa säädettäisiin maakaasualan yritysten ja loppuasiakkaiden välisistä maakaasumarkkinalain mukaisista riidoista sekä vetyalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisistä vetymarkkinalain mukaisista riidoista. Sähkömarkkinoita koskeva ensimmäinen kohta sekä energian vähittäismyyjien ja loppuasiakkaiden välisistä energiatehokkuuslain mukaisten oikeuksien ja velvollisuuksien tulkintaa koskevista erimielisyyksistä koskeva kohta säilytettäisiin sisällöllisesti ennallaan.

Lautakunnan toimivallan ulkopuolelle jäisivät edelleen Energiaviraston toimivaltaan kuuluvat valvonta-asiat, joista säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa. Pykälän viittauksia päivitettäisiin vastaamaan ehdotetun uusitun lain pykälärakennetta.

Pykälä vastaisi edelleen aiempaa sääntelyä siten, että lautakunnan tehtävänä olisi antaa ratkaisusuosituksia yksittäisissä erimielisyyksissä, jotka koskevat lainsäädännössä säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia ja jotka muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat voivat saattaa lautakunnan käsiteltäviksi.

16 §. *Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se kattaisi sähköalan yritysten sekä energian vähittäismyyjien lisäksi myös maakaasu- ja vetyalan yritykset. Pykälän soveltamisala laajenisi lautakunnan toimivaltaa vastaavasti.

Pykälän sisältö, mukaan lukien kustannusten korvaamista koskevat edellytykset ja mahdollisuus korvauksen alentamiseen tai korvaamatta jättämiseen, säilytettäisiin muutoin muuttumattomana. Esitetyt muutokset ovat luonteeltaan teknisiä ja johtuvat toimivallan laajenemisesta kaasu- ja vetymarkkinoita koskeviin riitoihin.

8.11 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

1 luku Yleiset säännökset

2 §. *Kilpailu- ja valvonta-asiat.* Ehdotetulla muutoksella päivitettäisiin lain 1 luvun 2 §:n 1 momentti siten, että markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi asioiksi sisällytettäisiin myös ehdotetuissa vetymarkkinalaissa, kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämislaissa, energiamarkkinoiden valvontalaissa ja energiantoimitussopimusten vertailuvälinelaissa markkinaoikeiden toimivaltaan kuuluviksi säädetyt asiat. Päivityksellä varmistettaisiin, että markkinaoikeudella on selkeä toimivalta uusien tai päivitettyjen energiamarkkinoita koskevien säädösten mukaisissa asioissa. Muutoksella ei muutettaisi markkinaoikeuden yleisiä menettelysääntöjä tai oikeudenkäyntiperiaatteita, vaan kyseessä olisi tekninen muutos.

8.12 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. *Lain soveltamisala.* Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momentin 43 kohdassa viitataan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettuun lakiin 16 §:ään ja 20 a §:ään. Ehdotettu uusi energiamarkkinoiden valvontalaki korvaisi aiemman valvontalain, minkä vuoksi viittaus on päivitettävä vastaamaan uutta lainsäädäntöä. Muutoksella varmistettaisiin, että sakon täytäntöönpano koskee ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 23 §:ssä tarkoitettuja seuraamusmaksuja, jotka vastaavat aikaisemman lain 16 §:n seuraamusmaksua. Rikemaksuja koskeva viittaus 20 a §:ään poistuisi, koska ehdotettu energiamarkkinoiden valvontalaki ei sisältäisi vastaavaa säännöstä. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan lakia sovellettaisiin myös energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston REMIT-asetuksen 13 g artiklan nojalla määräämän uhkasakon täytäntöönpanoon.

8.13 Laki Finanssivalvonnasta annetun lain 3 e §:n muuttamisesta

3 §. *Yhteistyö Energiaviraston kanssa.* Esityksessä ehdotetaan päivitettäväksi lain 3 e § siten, että Finanssivalvonnan kuulemismenettely ennen johdannaissopimusten kaupankäyntiä koskevia valvontatoimenpiteitä kattaisi myös vetymarkkinat. Muutoksella ei muutettaisi valvonnan perusteita tai Finanssivalvonnan toimivaltaa, vaan kyseessä olisi tekninen päivitys, joka yhdenmukaistaisi säännöksen ehdotetun vetymarkkinalain kanssa.

8.14 Laki sijoituspalvelulain 2 §: n muuttamisesta

2 §. *Poikkeukset lain soveltamisalasta.* Esityksessä ehdotetaan, että sijoituspalvelulain 2 §:n 3 momentin 7 kohtaa muutetaan siten, että siihen lisättäisiin viittaus ehdotettuun vetymarkkinalakiin. Muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että lain soveltamisalan poikkeus koskisi myös vedyn siirtoverkonhaltijoita samalla tavalla kuin sähkön kantaverkonhaltijoita ja maakaasun siirtoverkonhaltijoita. Muutoksella ei muutettaisi poikkeuksen luonnetta tai tehtävien sisältöä, vaan kyseessä olisi tekninen päivitys, jolla varmistetaan soveltuvuuden selkeys vetymarkkinoilla.

8.15 Laki Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 15 a §:n muuttamisesta

15 a §. *Luvaton sähköverkko-, maakaasuverkko- ja vetyverkkotoiminnan harjoittaminen talousvyöhykkeellä* Esityksessä ehdotetaan, että Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 15 a §:ää muutetaan siten, että luvattoman verkkotoiminnan säännökset kattaisivat myös vetyverkot. Muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että talousvyöhykkeellä harjoitettu luvaton vetyverkkotoiminta olisi rangaistavaa samalla tavoin kuin sähkö- ja maakaasuverkkotoiminta. Muutoksella lisättäisiin viittaus vetymarkkinalain asianmukaiseen säännökseen, mikä selkeyttäisi lain soveltamista ja yhdenmukaistaisi sääntelyn kaikkien energiaverkkojen osalta talousvyöhykkeellä. Muutoksella ei muutettaisi rangaistusten luonnetta tai soveltamisalaa muuten kuin laajentamalla sitä koskemaan myös vetyverkkotoimintaa.

8.16 Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

6 §. *Energiahuolto.* Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 6 §:n 1 momenttia siten, että momenttiin lisättäisiin viittaus ehdotettuun vetymarkkinalakiin. Muutoksella varmistettaisiin, että lakia sovelletaan myös vetymarkkinoiden järjestelmävastuuseen liittyviin tehtäviin samalla tavoin kuin maakaasumarkkinoilla. Tämä yhdenmukaistaisi sääntelyä ja selkeyttäisi lain soveltamista tilanteissa, joissa hankinnat liittyvät vetymarkkinoiden verkkoihin tai järjestelmävastuun hoitamiseen. Muutoksella ei muutettaisi lain soveltamisen periaatteita tai laajennettaisi sitä sisällöllisesti muutoin kuin lisäämällä uusi markkina-ala osaksi jo olemassa olevaa sääntelykokonaisuutta. Kyseessä olisi tekninen täsmennys, jolla päivitettäisiin laki vastaamaan uutta vetymarkkinalainsäädäntöä.

9 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotettuja säännöksiä täsmentävät alemman asteiset säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella, työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella sekä Energiaviraston määräyksellä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin ehdotetun vetymarkkinalain 4 §:n 3 momentin nojalla säätää tarkemmin vetyverkkolupaa koskevasta hakemuksesta, ehdotetun 4 a §:n 3 momentin nojalla vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskevaa ennakkotietoa koskevasta hakemuksesta, ja ehdotetun 10 §:n 5 momentin nojalla vety-yhdysputken ja Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan vetyputken hankelupahakemuksesta ja siinä esitettävästä selvityksestä. Vastaavia asetuksenantovaltuuksia sisältyisi maakaasun osalta maakaasumarkkinalain 4 §:n 3 momenttiin, 4 a §:n 3 momenttiin sekä 12 §:n 5 momenttiin.

Ehdotetun vetymarkkinalain 17 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä: 1) vetyjärjestelmän varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä infrastruktuurien haltijoiden välisestä tiedonvaihdosta, sekä 2) vetyvuotojen ja niihin liittyvien korjaustoimenpiteiden tilastoinnista. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin ehdotetun vetymarkkinalain 18 §:n 4 momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä vedyn toimitusten mittauksesta vetyverkoissa, ja ehdotetun 23 §:n 3 momentin nojalla verkonhaltijan varautumissuunnitelman sisällöstä. Ehdotetun 44 §:n 4 momentti ja 47 §:n 5 momentti sisältäisivät vastaavan asetuksenantovaltuuden vetyterminaalienhaltijoiden ja vetyvarastonhaltijoiden osalta.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lisäksi ehdotetun vetymarkkinalain 50 §:n 2 momentin nojalla antaa tarkemmat säännökset tasevastuun sisällöstä ja tasevastuun täyttämiseen liittyvistä menettelytavoista. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin ehdotetun vetymarkkinalain 28 §:n 1 momentin mukaan tasehallintajakson pituudesta, jos vetyjärjestelmän taseselvityksessä noudatettavan tasehallintajakson pituutta ei ole säädetty kaasumarkkina-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä. Ehdotetun 28 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä myös vetyjärjestelmän taseselvityksessä käytettävistä menetelmistä. Ehdotetun vetymarkkinalain 38 §:n 2 ja 4 momentissa säädettäisiin vastaavista asetuksenantovaltuuksista maantieteellisesti rajatun vetyverkon tasevastuun ja taseselvityksen osalta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin ehdotetun 51 §:n nojalla antaa tarkempia säännöksiä markkinaosapuolen ja verkonhaltijan vetykauppaan, tasevastuun täyttämiseen sekä vetykauppojen selvitykseen liittyvän ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin ehdotetun vetymarkkinalain 25 §:n 4 momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteutustavasta. Lisäksi vetymarkkinalain 63 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa eriyttämistä koskevia tarkempia säännöksiä, koskien muun muassa perusteita tulojen ja menojen sekä tase-erien kirjaamista, eriytettyjen tuloslaskelmien ja taseiden sekä verkonhaltijan tuloslaskelman ja taseen kaavaa, eriytettyihin tilinpäätöksiin sekä verkonhaltijan tilinpäätökseen sisällytettäviä lisätietoja sekä eriytettyjen tilinpäätösten toimittamisesta Energiavirastolle.

Maakaasumarkkinalain 29 §:n 4 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteutustavasta. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin ehdotetun energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annettavan lain 3 §:n 3 momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, joita verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista.

Ehdotetun vetymarkkinalain 22 §:n 2 momentin mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä verkonhaltijan Energiavirastolle tekemässä verkkopalvelujensa voimassa olevia myyntiehtoja- ja hintoja sekä niiden määräytymisperusteita koskevassa ilmoituksessa annettavista tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä. Pykälän 3 momentin mukaan Energiavirasto voisi lisäksi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tunnuslukuja momentissa säädetty julkaisemisvelvollisuus koskee, mitä kaavoja ja ohjeita tunnuslukuja laskettaessa noudatetaan sekä miten tunnusluvut julkaistaan. Energiavirasto voisi ehdotetun 23 §:n 5 momentin mukaan antaa tarkempia määräyksiä myös vetyverkonhaltijoiden varautumissuunnitelmien toimittamisesta virastolle.

Energiavirasto voisi ehdotetun vetymarkkinalain 32 §:n 2 momentin mukaan antaa tarkempia määräyksiä järjestelmävastuuseen liittyvien palveluiden ehtojen julkaisuvelvoitteen yhteydessä julkaistavista tiedoista sekä julkaisumenettelystä. Lisäksi ehdotetun 33 §:n 8 momentin nojalla Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siirtoverkonhaltijan kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista, sidosryhmien kuulemisesta ja kehittämissuunnitelman toimittamisesta

Energiavirastolle. Vastaavasti määräyksenantovaltuus sisältyisi jakeluverkon kehittämissuunnitelmien osalta ehdotetun 36 §:n 6 momenttiin, sekä maakaasun siirtoverkonhaltijoiden osalta maakaasumarkkinalain 34 a §:n 8 momenttiin.

Lisäksi ehdotetun vetymarkkinalain 45 §:n 3 momentin mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä vetyterminaalien ja niihin liittyvien lisäpalveluiden käyttöä koskevia toimitusehtoja on julkaistava. Ehdotettu 54 § sisältäisi määräyksenantovaltuuden, jonka mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä loppukäyttäjälle luovutettavien vedyn kulutusta koskevien tietojen muodosta ja tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä. Ehdotetun vetymarkkinalain 63 §:n 2 momentin mukana Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja ja tunnuslukuja eriytettyjen tilinpäätösten laatimisperusteiden arvioimiseksi riittävien selventävien tietojen ja verkonhaltijan toimintaa kuvaavien tunnuslukujen julkaisemisvelvollisuus koskee, sekä miten tiedot ja tunnusluvut julkaistaan.

Energiavirasto voisi ehdotetun vetymarkkinalain 77 §:n nojalla antaa 74–76 §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta. Vastaavasti Energiavirasto voisi maakaasumarkkinalain 87 g §:n mukaan antaa 87 d–87 f §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta. Lisäksi Energiavirasto voisi ehdotetun vetymarkkinalain 92 §:n 3 momentin nojalla antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja vetyverkonhaltijan on momentissa säädetyn julkaisuvelvoitteen puitteissa julkaistava. Vastaava määräyksenantovaltuus sisältyisi vetyvarastojen osalta ehdotetun 93 §:n 3 momenttiin.

Energiavirasto voisi maakaasumarkkinalain 14 §:n 3 momentin nojalla antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa käytettävistä vaihtoehtojen arvioinnin menetelmistä ja tässä momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Määräyksenantovaltuus vastaisi voimassa olevan maakaasumarkkinalain 14 §:n 2 momentissa säädettyä.

Ehdotetun energiantoimitussopimusten vertailuvälinelain 6 §:n 4 momentin mukaan Energiavirasto voisi antaa tarkemmat määräykset, mitä vähittäismyyntihintoihin, ostohintoihin tai niiden hinnanmääräytymisperusteisiin sekä sopimuksia koskeviin muihin ehtoihin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa.

Ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 45 §:n 3 momentin mukana Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten ja mitä pykälän 2 momentissa tarkoitetut tiedot sähkökaupan, maakaasukaupan tai vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä on asetettava sen saataville.

Energiavirasto voisi lisäksi ehdotetun energiaverkkomaksulain 4 §:n mukaan antaa yksityiskohtaisempia määräyksiä sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksun maksumenettelystä.

Tarkemmat määräykset olisivat teknisluonteisia ja niillä täydennettäisiin vähäisiltä osin lakiin esitettyjä sääntelyn pääperiaatteita.

10 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan ensi tilassa.

Ehdotetun vetymarkkinalain 91 §:ssä säädettäisiin kuitenkin, että tietyt vetymarkkinoiden sääntelyn täyttä käyttöönottoa koskevat lain säännökset tulisivat voimaan vasta 1.1.2033.

Ehdotetun vetymarkkinalain 92 §:ssä säädettäisiin vetyverkkoon pääsyä koskevista siirtymäsäännöksistä. Siirtymäsäännöksen mukaan 31.12.2032 asti sovellettaisiin neuvoteltua verkkoonpääsyä vetyverkoissa siten, että verkonhaltijan olisi julkaistava tiedot käytettävissä olevasta siirto- tai jakelukapasiteetista ja mitä lisäpalveluja on käytettävissä, sekä ilmoitettava niistä Energiavirastolle. Osapuolten olisi neuvoteltava käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä. Sopimusehtojen, edellytysten sekä tariffien ja menetelmien olisi oltava kohtuullisia ja niitä on sovellettava syrjimättömällä tavalla. Verkonhaltijan olisi lisäksi julkaistava siirto- tai jakelupalvelujen ja lisäpalveluiden käyttöä koskevat tärkeimmät kaupalliset toimitusehtonsa vuosittain. Ennen toimitusehtojen julkaisemista olisi kuultava vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjiä ja asiakkaita. Toimitusehdot olisi ilmoitettava Energiavirastolle. Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja on julkaistava.

Lisäksi ehdotetun vetymarkkinalain 93 §:ssä säädettäisiin, että vetyvaraston haltijan olisi neuvoteltava 31.12.2032 saakka vetyvaraston käyttöoikeuksista niitä tarvitseville kapasiteetin rajoissa. Verkonhaltijan olisi neuvoteltava 31.12.2032 saakka putkilinjavarastoinnin ja lisäpalvelujen käyttöoikeuksia niitä tarvitseville verkonhaltijan tehtävien hoitoon varatun putkilinjavarastoinnin kapasiteetin ylittävän kapasiteetin rajoissa silloin, kun se on teknisesti ja taloudellisesti tarpeen tehokkaan vetyjärjestelmään pääsyn tarjoamiseksi asiakkaille suuntautuvia toimituksia varten. Vetyvaraston haltijan olisi julkaistava tiedot käytettävissä olevasta vetyvarastokapasiteetista ja verkonhaltijan tiedot käytettävissä olevasta putkilinjavarastoinnin kapasiteetista ja mitä lisäpalveluja on käytettävissä, sekä ilmoitettava niistä Energiavirastolle. Osapuolten olisi neuvoteltava käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä. Sopimusehtojen, edellytysten sekä tariffien ja menetelmien olisi oltava kohtuullisia ja niitä on sovellettava syrjimättömällä tavalla. Vetyvaraston haltijan ja verkonhaltijan olisi julkaistava palvelujen käyttöä koskevat tärkeimmät kaupalliset toimitusehtonsa vuosittain. Ennen toimitusehtojen julkaisemista olisi kuultava vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjiä ja asiakkaita. Toimitusehdot olisi ilmoitettava Energiavirastolle. Energiavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja on julkaistava.

Energiamarkkinoiden valvonnasta annettavan lain 58 §:n 2 momentissa säädettäisiin vastaavasti, että ehdotetun 7 §:n 1 kohtaa ja 15 §:ää sovellettaisiin vetyverkon haltijaan, vedyn järjestelmävastaavaan siirtoverkonhaltijaan ja vetyvarastonhaltijaan 1.12033 alkaen. Ehdotetun 15 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 1.1.2033 alkavan vetyverkonhaltijan valvontajakson pituus olisi kaksi vuotta.

Edellä esitetyt vetymarkkinalain sekä energiamarkkinoiden valvonnasta annettavan lain siirtymäsäännökset tukisivat vetymarkkinoiden kehittymistä siirtymäajan aikana.

Kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annettavan lain 17 §:n 3 momentti sisältäisi siirtymäsäännöksen ennen ehdotetun lain voimaatuloa annettujen maakaasun siirtoverkon haltijoiden riippumattomuuden varmentamista koskevien päätösten voimassaololle. Ehdotetun säännöksen mukaan lain voimaan tullessa voimassa oleva lainvoimainen päätös jäisi voimaan. Maakaasumarkkinalain muuttamisesta annettavan lain 60 §:ää sovellettaisiin maakaasualan yritykseen sen tilikauden alusta, joka alkaa ensimmäisen kerran lain voimaantulon jälkeen. Lisäksi ehdotetun energiamarkkinoiden valvonnasta annettavan lain 58 §:n 1 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa annetut 15—17 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset jäisivät voimaan lain voimaantullessa, ja niitä voitaisiin muuttaa siten kuin kyseisessä laissa säädetään. Siirtymäsäännökset olisivat tarpeen ehdotetun sääntelyn takautuvien vaikutusten välttämiseksi.

Ehdotettua maakaasumarkkinalain muuttamisesta annettavaa lakia sovellettaisiin kuitenkin ennen lain voimaantuloa tehtyihin maakaasun liittymissopimuksiin, maakaasuverkkosopimuksiin ja maakaasun myyntisopimuksiin.

11 Toimeenpano ja seuranta

Maakaasumarkkinalain ja ehdotetun vetymarkkinalain toimeenpanon vaikutuksia seurataan työ- ja elinkeinoministeriössä.

12 Suhde muihin esityksiin

12.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

[täydennetään myöhemmin]

12.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys ei liity valtion talousarvioesitykseen.

13 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

13.1 **Elinkeinonvapaus**

Perustuslain 18 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslain mukaista elinkeinovapauden periaatetta pidetään elinkeinonharjoittamista koskevana pääsääntönä, josta poikkeaminen on kuitenkin luvanvaraistamisella mahdollista. Luvanvaraisuudesta on aina säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeuden rajoitusta koskevat tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset. Rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista (esimerkiksi PeVL 69/2014 vp, PeVL 65/2014 vp, PeVL 13/2014 vp, PeVL 34/2012 vp, PeVL 19/2009 vp, PeVL 31/2006 vp ja PeVL 35/1998 vp).

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut sähkö- ja maakaasumarkkinalain lupajärjestelmiä lausunnoissaan PeVL 36/2004 vp, PeVL 62/2002 vp ja PeVL 4/2000 vp. Lausunnossaan PeVL 62/2002 vp perustuslakivaliokunta on todennut muun muassa, että sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus on tärkeiden yhteiskunnallisten intressien vuoksi perusteltua, ja lausunnossaan PeVL 4/2000 vp, että maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraistaminen on maakaasumarkkinoiden toimivuuden kannalta perusteltua.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään rinnastanut elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytykseksi säädettävän rekisteröimisvelvollisuuden valtiosääntöoikeudellisesti luvanvaraisuuteen ja tarkastellut tällaista sääntelyä perustuslaissa turvatun elinkeinovapauden ja elinkeinotoiminnan luvanvaraistamiselle asetettujen vaatimusten näkökulmasta (esimerkiksi PeVL 58/2014 vp, PeVL 58/2010 vp, PeVL 19/2009 vp, PeVL 15/2008 vp, PeVL 33/2005 vp, PeVL 9/2005 vp, PeVL 56/2002 vp, PeVL 45/2001 vp ja PeVL 24/2000 vp). Sääntelyä sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavan yrityksen hyväksymisestä yritykseksi, jonka palvelujen maksamiseen asiakas voi käyttää kunnan myöntämää palveluseteliä, ei ole pidetty elinkeinovapauden rajoittamisena esimerkiksi rekisteröintimenettelyyn rinnastettavalla tavalla (PeVL10/2009 vp). Elinkeinovapauden kannalta merkityksellisenä ei pidetty myöskään sääntelyä viranomaisen toimivallasta hyväksyä laboratorioita testauslaboratorioksi, kun sääntelyllä ei sinänsä puututtu oikeuteen tarjota laboratoriopalveluita (PeVL 17/2009 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinotoiminnan sääntelyä ns. luonnolliseen monopoliin perustuvassa markkinatilanteessa lähtökohtaisesti tarpeellisena ja hyväksyttävänä (PeVL 19/2021 vp ja PeVL 4/2000 vp). Tällaisessa tilanteessa on valiokunnan mukaan perusteltua

pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla sääntelykeinoilla (PeVL 19/2021 vp ja PeVL 36/2004 vp). Valiokunnan mielestä lainsäätäjällä on luonnollisten monopolien sääntelyssä laaja liikkumavara (PeVL 19/2021 vp).

Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista (PeVL 36/2021 vp, PeVL 36/2021 vp, PeVL 13/2014 vp).

Perusoikeudet eivät yleensä ole ehdottomia, vaikka perusoikeussäännös olisi kirjoitettu oikeuden turvaavaan muotoon ja vaikka säännös ei sisältäisikään sääntelyvarausta tai muuta lakiviittausta. Perustuslakivaliokunta on johtanut perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudesta ja oikeuksien luonteesta perustuslaissa turvattuina oikeuksina joitakin yleisiä perusoikeuksien rajoittamista koskevia vaatimuksia. Näitä ovat vaatimukset lailla säätämisestä, lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta, rajoituksen hyväksyttävyydestä, rajoituksen suhteellisuudesta, perusoikeuden ydinalueen koskemattomuudesta, oikeusturvajärjestelyjen riittävyydestä ja ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusperiaatteiden mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Edellytykseen kuuluu, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset annetaan lailla. Asetuksen antaja voidaan lailla valtuuttaa antamaan tarkempia säännöksiä yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvistä vähäisistä yksityiskohdista. Valtuuttavan lain on tällöin täytettävä vaatimukset lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Perusoikeusrajoituksen tulee edelleen olla laissa tarkkarajainen ja riittävän täsmällisesti määritetty. Rajoituksen olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Sääntelyn tarkkuuden ja täsmällisyyden kannalta on tärkeää, että laista ilmenee riittävän selkeästi, kuka on oikeutettu käyttämään rajoitusvaltuuksia, mitä valtuuksia käytettäessä saadaan tehdä ja miten silloin on meneteltävä.

Perusteen, jolla perusoikeutta rajoitetaan, tulee olla perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Rajoitusperusteena voi siten olla esimerkiksi pyrkimys suojata jonkin muun kuin rajoituksen kohteena olevan perusoikeuden toteutumista tai saavuttaa jokin muu sellainen päämäärä, joka on perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta objektiivisin perustein arvioituna (normatiivisessa mielessä) hyväksyttävä. Rajoitussääntelyn tulee olla myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Perusoikeusrajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi ja muutenkin suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Perusoikeuden rajoitus on sallittu vain, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään.

Tavallisella lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen ulottuvaa rajoitusta. Perusoikeuteen ei voida puuttua niin laajasti, että se mitätöisi perusoikeuden ydinsisällön. Ehdotuksella ei voida katsoa olevan vaikutuksia, jotka puuttuisivat yksityiselämän suojan ytimeen.

Elinkeinonvapauden kannalta merkityksellisiä säännösehdotuksia hallituksen esityksessä ovat ehdotetun vetymarkkinalain, maakaasumarkkinalakia koskevien muutosehdotusten, sekä ehdotetun kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämislain säännökset vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuudesta, eriyttämisvelvoitteesta, riippumattomuusedellytyksistä sekä vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta käyttää vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita. Elinkeinovapauden kannalta on tarpeen arvioida myös energiantoimitusten vertailuvälinettä koskevaan lakiehdotukseen sisältyvää vähittäismyyjän rekisteröitymisvelvollisuutta.

Ehdotetun vetymarkkinalain 4–9 § vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuudesta sekä 10 § vetyyhdysputken ja Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan vetyputken hankeluvasta. Vetymarkkinalain 11 luvussa säädettäisiin vetyliiketoimintojen eriyttämisvelvoitteesta. Lisäksi ehdotetussa 37 a §:ssä säädettäisiin jakeluverkonhaltijan oikeudellisesta eriyttämisestä, sekä jakeluverkonhaltijan oikeudesta vuokrata tai liisata vetyverkon omaisuuseriä vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen kuuluvilta jakeluverkon omistajilta, jakeluverkonhaltijoilta tai maakaasun jakeluverkonhaltijoilta. Ehdotetussa 37 b §:ssä säädettäisiin oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeudesta hankkia ja toimittaa vetyä. Maakaasumarkkinalain muuttamista koskevassa säännösehdotuksessa elinkeinovapauden kannalta merkityksellisiä ehdotuksia arvioidaan vastaavasti olevan 4 § maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuudesta, 12 § yhdysputken hankeluvasta, sekä 60 § velvollisuudesta eriyttää maakaasuliiketoiminnat. Ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 33 §:ssä säädettäisiin sähkö- maakaasu- ja vetyverkkoluvan peruuttamisen edellytyksistä. Verkkoluvan peruuttamismahdollisuus on sidottu vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle annetut varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. Vastaavasti verkkolupaa tai sen ehtoja voitaisiin muuttaa viranomaisen päätöksellä vain, jos muutos olisi välttämätön lainsäädännön muuttumisen, muutoksenhakutuomioistuimen antaman ratkaisun tai toiminnan edellytyksissä tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 62/2992 vp katsonut sähköverkkoluvan ja sen ehtojen osalta, että toimivalta muuttaa elinkeinon harjoittamiseen oikeuttavaa lupaa ja sen ehtoja on sääntelyn suhteellisuuden kannalta syytä rajata tilanteisiin, joissa muutokset ovat välttämättömiä toiminnan edellytyksissä tapahtuneiden olennaisten muutosten takia.

Lisäksi kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämislakia koskevan ehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin velvollisuudesta eriyttää maakaasun ja vedyn siirtoverkkotoiminta maakaasun, vedyn tai sähkön tuotannosta ja toimittamisesta, ja ehdotetun lain 4 §:ssä siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta. Lain 11 §:n mukaan markkinaoikeus voisi Energiaviraston esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen on evätty liiketoimen tai toimenpiteen osalta. Energiaviraston olisi ennen esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta olisi sovittu, Energiavirasto määräisi noudatettavat ehdot.

Ehdotetun vetymarkkinalain 52 §:ssä säädettäisiin lisäksi vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta käyttää vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita. Velvollisuus rekisteröityä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjäksi on käytännössä hyvin lähellä mainittujen toimintojen säätämistä luvanvaraiseksi, sillä ilman rekisteröitymistä toiminnanharjoittaja ei voi toimia vetyjärjestelmässä vähittäismyyjänä tai jakeluverkonhaltijana. Vedyntoimitusten mittausta ja selvitystä koskeva sääntely on välttämätöntä, jotta vetymarkkinat ylipäätänsä voisivat toimia unionin vedyn sisämarkkinoita koskevan sääntelyn mukaisesti. Vetyalan yritysten on toimittava markkinoilla yksilöityjen menettelytapojen mukaisesti, jotta verkoissa tapahtuva kilpailuun perustuva vetykauppa voisi ylipäätään toteutua.

Ehdotetun energiantoimitussopimusten vertailuvälinelain 4 ja 5 §:ssä säädettäisiin sähkön ja maakaasun vähittäismyyjien velvollisuudesta rekisteröityä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Rekisteröityminen olisi edellytyksenä vähittäismyyjän ilmoittamien sähkön- tai maakaasuntoimitussopimusten julkaisemiselle vertailuvälineessä. Energiavirasto voisi evätä rekisteröitymisen tai peruuttaa sen, jos vähittäismyyjä ei ole esittänyt 4 ja 5 §:n 1 momentissa säädettyjä selvityksiä tai jos vähittäismyyjä ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä. Sähkön vähittäismyyjän rekisteröityminen energiantoimitussopimusten vertailuvälineen käyttäjäksi tarjoaisi vähittäismyyjälle mahdollisuuden markkinoida sähköntoimitussopimuksiaan vertailuvälineessä. Rekisteröitymättä jättäminen ei kuitenkaan estäisi vähittäismyyjää harjoittamasta

vähittäismyyntiliiketoimintaa sähkömarkkinoilla ja markkinoimasta sähköntoimitussopimuksia muiden kanavien kautta. Jotta vähittäismyyjä voisi toimia vähittäismyyjänä sähkömarkkinoilla, sen tulee huolehtia tasevastuun täyttämisestä sähkömarkkinalain 73 §:n mukaisesti sekä rekisteröityä sähkömarkkinalain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyynnin markkinaprosessien järjestämistä varten. Vertailuvälineeseen rekisteröitymiselle asetetut edellytykset eivät siten ole edellytyksenä vähittäismyyntiliiketoiminnan harjoittamiselle. Vastaavasti vähittäismyyjä olisi jo menettänyt oikeutensa toimia vähittäismyyjänä, jos se ei enää täyttäisi vertailuvälineeseen rekisteröitymisen edellytyksiä. Lakiehdotuksen 4 § ei siten ole merkityksellinen elinkeinovapauden kannalta (vrt. PeVL 17/2009 vp ja PeVL 10/2009 vp).

Ehdotetun vertailuvälinelain 5 §:n mukaan maakaasun vähittäismyyjän, joka tarjoaa maakaasuntoimitussopimuksia kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia, olisi rekisteröidyttävä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Ehdotettu säännös eroaisi näin ollen edellä esitetystä sähkön vähittäismyyjän mahdollisuudesta julkaista sähköntoimitussopimustietoja, ja on luonteeltaan pakottava. Vertailuvälineeseen rekisteröitymisen ehtona olisi ehdotetun 5 §:n 1 momentin mukaan, että vähittäismyyjä esittää selvityksen selvitys siitä, että vähittäismyyjä on huolehtinut tasevastuun täyttämisestä maakaasumarkkinalain 57 §:n mukaisesti; sekä selvityksen siitä, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyynnin markkinaprosessien järjestämistä varten. Maakaasumarkkinalain 57 §:n mukaan maakaasumarkkinoiden osapuoli on vastuussa siitä, että osapuolen maakaasun hankintasopimukset kattavat osapuolen maakaasun käytön ja toimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana (tasevastuu). Vastaavasti maakaasumarkkinalain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa maakaasun selvityksestä ja mittauksesta edellytetään, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt keskitettyyn markkinaosapuolirekisteriin ennen toimitustoiminnan aloittamista maakaasujärjestelmässä. Vertailuvälineeseen rekisteröitymiselle asetetut edellytykset eivät siten olisi edellytyksenä vähittäismyyntiliiketoiminnan harjoittamiselle. Vastaavasti vähittäismyyjä olisi jo menettänyt oikeutensa toimia vähittäismyyjänä, jos se ei enää täyttäisi vertailuvälineeseen rekisteröitymisen edellytyksiä. Lakiehdotuksen 5 § ei siten ole merkityksellinen elinkeinovapauden kannalta (vrt. PeVL 17/2009 vp ja PeVL 10/2009 vp).

Ehdotettu sääntely perustuu unionin energiamarkkinalainsäädäntöön, joka velvoittaa jäsenvaltiota nimeämään siirto- ja jakeluverkonhaltijat sekä varmistamaan, että verkkotoimintaa harjoittaa vain jäsenvaltion hyväksymä ja luvan edellytykset täyttävä toiminnanharjoittaja. Luvanvaraisen verkkotoiminnan sääntely perustuu täsmällisiin ja tarkkarajaisiin laintasoisiin säännöksiin, joista ilmenee verkonhaltijalle ja toiminnanharjoittajille kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Sääntelylle on unionin energiamarkkinalainsäädännön toimeenpanoon ja energiaverkkojen sääntelyn tehokkaaseen täytäntöönpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet.

Ehdotetut sääntelyratkaisut noudattavat maakaasu- ja sähköverkkopalvelujen sääntelyssä vakiintuneesti noudatettuja periaatteita. Luvanvaraisen toiminnan sääntely perustuu täsmällisiin ja tarkkarajaisiin laintasoisiin säännöksiin, joista ilmenee verkonhaltijalle ja toiminnanharjoittajille kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Huomioiden sääntelyn tavoite markkinoiden vety- ja maakaasumarkkinoiden toiminnan mahdollistamiseksi perusoikeuden rajoitusten voidaan katsoa olevan myös suhteellisuusvaatimuksen mukaisia.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta.

13.2 Omaisuudensuoja

13.2.1 Omaisuuden käyttörajoitukset

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin arvioinut perustuslain 15 §:n omaisuuden suojan näkökulmasta ehdotuksia, joissa muun ohella sähkö-, maakaasu- ja teleyritysten omistajille on asetettu omaisuuden käyttöön kohdistuvia velvollisuuksia tai rajoituksia kilpailuedellytysten luomiseksi tai turvaamiseksi. Valiokunta on näissä yhteyksissä lähtenyt vakiintuneesti siitä, että velvoitteet ja rajoitukset ovat kulloinkin kysymyksessä olevan omaisuuden erityisluonne huomioon ottaen perustuslainmukaisia, jos ne perustuvat lain täsmällisiin säännöksiin ja ovat omistajan kannalta kohtuullisia (esimerkiksi PeVL 4/2000 vp, PeVL 34/2000 vp, PeVL 8/2002 vp, PeVL 63/2002 vp, PeVL 36/2004 vp, PeVL 10/2007 ja PeVL 19/2021 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan lainsäätäjän liikkumavara omaisuudensuojan näkökulmasta on lähtökohtaisesti suurempi tilanteessa, jossa omaisuudensuojaa rajoittava sääntely kohdistuu pörssiyhtiöihin tai muihin varallisuusmassaltaan huomattaviin oikeushenkilöihin verrattuna tilanteeseen, jossa tällaisen sääntelyn vaikutukset muodostuvat hyvin välittömiksi oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (ks. esim. PeVL 97/2022 vp, kappale 13, PeVL 55/2018 vp, s. 3, PeVL 10/2014 vp). Lisäksi erityisesti vahvasti säännellyillä markkinoilla toimivat elinkeinonharjoittajat eivät valiokunnan mukaan voi perustellusti odottaa lainsäädännön pysyvän kaikissa oloissa muuttumattomana (PeVL 22/2013 vp, s. 3, PeVL 31/2006 vp, s. 4/II, PeVL 56/2005 vp, s. 2/II).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinotoiminnan sääntelyä niin sanottuun luonnolliseen monopoliin perustuvassa markkinatilanteessa lähtökohtaisesti tarpeellisena ja hyväksyttävänä (esimerkiksi PeVL 4/2000 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 19/2021 vp). Tällaisessa tilanteessa on valiokunnan mielestä perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla sääntelykeinoilla. Edelleen valiokunta on katsonut, että sääntelyn riittävää täsmällisyyttä arvioitaessa voidaan ottaa huomioon päätettäviin seikkoihin liittyvät osin laskennalliset ja siten teknisluonteiset erityispiirteet samoin kuin sääntelyn kohdistuminen yksilön asemesta ensi sijassa sähköliiketoimintaa harjoittaviin yrityksiin (esimerkiksi PeVL 2/2004 vp ja PeVL 36/2004 vp). Valiokunnan mukaan lainsäätäjällä on luonnollisten monopolien säätelyssä laaja liikkumavara (PeVL 19/2021 vp). Lisäksi valiokunta on kiinnittänyt huomiota asianmukaisen oikeusturvan järjestämiseen toiminnanharjoittajille (esimerkiksi PeVL 36/2004 vp).

Omaisuuden käyttörajoitusten kannalta merkityksellisiä säännösehdotuksia sisältyy vetymarkkinalakiehdotuksen 12 §:ään (verkon kehittämisvelvollisuus), 13 §:ään (liittämisvelvollisuus), 14 §:ään (siirto- ja jakeluvelvollisuus), 15 §:ään (verkkoonpääsyn järjestäminen vetyjärjestelmässä), 25 §:ään (järjestelmävastuu), 42 §:ään (loppukäyttäjän mahdollisuus vedyn toimitukseen vetyverkon kautta), 45 §:ään (vetyterminaalin käyttöoikeus), sekä 48 §:ään (vetyvaraston käyttöoikeus ja putkilinjavarastointi). Vastaavasti ehdotetun maakaasumarkkinalain muutoslain säännösehdotuksista omaisuuden käyttörajoitusten suhteen merkityksellisiä olisivat 14 § (verkon kehittämisvelvollisuus), 15 § (liittämisvelvollisuus), 21 a § (verkkoon pääsyn täytäntöönpano maakaasuverkossa), 29 § (järjestelmävastuu) sekä 51 § (nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston käyttöoikeus).

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi ehdotetun vetymarkkinalain 30 §:n mukaan vastattava vetyjärjestelmässä jakeluverkoissa käytävän vetykaupan markkinaprosessien edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja taseselvityksestä jakeluverkoissa (vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut). Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi ylläpidettävä ja kehitettävä edellä tarkoitettuja toimintojaan ja palveluitaan sekä niiden hoitamiseen tarvittavia järjestelmiään ja rajapintoja toisten vetyalan yritysten järjestelmiin siten, että

palvelut ja järjestelmät toimivat tehokkaasti ja niiden käytettävyys on helppoa, niiden tietoturvan taso on asianmukainen ja edellytykset tehokkaasti toimiville vetymarkkinoille voidaan turvata. Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan olisi vetymarkkinalain 52 §:n mukaan käytettävä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sekä huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmät ja tiedonsiirtoon käyttämät järjestelmät toimivat yhteensopivasti vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietojärjestelmien kanssa.

Vetymarkkinalain ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksuista, 45 §:ssä etäisyydestä riippumattomasta vedyn jakelun hinnoittelusta, 39 §:ssä vedyn hinnan määräytymisestä vedyn toimituksessa, ja maakaasumarkkinalain 42 §:ssä maakaasun hinnan määräytymisestä maakaasun toimituksessa. Sääntelyllä rajoitettaisiin verkonhaltijan ja elinkeinonharjoittajan oikeutta määrätä omaisuutensa käytön hinnoittelusta. Tällaista sääntelyä on arvioitava myös perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuuden suojan samoin kuin perustuslain 18 §:n 1 momentissa suojatun elinkeinovapauden näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta on arvioinut hintasääntelyä koskevia säännöstöjä esimerkiksi lausunnoissaan PeVL 49/2005 vp, PeVL 32/2009 vp ja PeVL 28/2012 vp. Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan PeVL 49/2005 vp, että lääkelain 58 §:ään perustuneen hintasääntelyn taustalla oli perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä pyrkimys kohtuullistaa lääkkeiden hintoja ja hillitä erityisesti kalliimpien lääkevalmisteiden hintojen nousua. Valiokunnan mukaan lääkkeiden hintasääntely oli myös lähtökohdiltaan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Kun lisäksi otettiin huomioon, että apteekkimaksu määräytyi apteekin koko liikevaihdon perusteella ja että yksittäisestä lääkevalmisteesta saatavan myyntikatteen vaikutus apteekin kokonaisliikevaihtoon voitiin arvioida verraten vähäiseksi, ei sääntely valiokunnan mielestä vaikuttanut lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen. (ks. myös PeVL 71/2022 vp.)

Energiavirasto voisi energiamarkkinoiden valvontalakia koskevan lakiehdotuksen 34 §:n 1 mukaan tarvittaessa päättää toimenpiteistä, joihin sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkoluvan taikka sähkömarkkinalain 12 §:ssä tarkoitetun vapautuksen peruuttamisen johdosta olisi ryhdyttävä verkkotoiminnan ylläpitämiseksi. Energiavirasto voisi: määrätä verkon tai sen osan määräaikaisen käyttöoikeuden perustamisesta toiselle verkonhaltijalle; siirtää verkon omistusoikeus yhdelle tai usealle muulle verkonhaltijalle; tai määrätä verkon tai sen osan omistusoikeuden tai määräaikaisen käyttöoikeuden siirtämisestä maksettavasta markkina-arvoa vastaavasta täydestä korvauksesta, jos verkon luovutuksesta tai käyttöoikeudesta ei vapaaehtoisesti sovita. Energiaviraston päättämien toimenpiteiden perusteella määrättävien korvausten perusteiden ja määräämisen suhteen olisi noudatettava, mitä lunastuslaissa säädetään lunastuskorvauksista. Määrättävään kohteenkorvaukseen ja haitankorvaukseen ei kuitenkaan sovellettaisi lunastuslain 38 a §:ssä säädettyä korotusta. Ehdotusta on arvioitava perustuslain 15 §:n 2 momentin kannalta, jonka mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmassa käytännössään katsonut, ettei yleisen tarpeen vaatimus välttämättä edellytä lunastuksen toteuttamista julkisyhteisön hyväksi, vaan lunastetun omaisuuden saajana voi olla muukin taho (PeVL 19/1994 vp). Valiokunta on myös katsonut, että maakaasun jakeluun välttämättömän verkkotoiminnan ylläpitäminen täyttää perustuslaissa tarkoitetun yleisen tarpeen vaatimuksen (PeVL 4/2000 vp). Valiokunnan lausuntokäytännön mukaan perustuslaissa säädetty täyden korvauksen vaatimus täyttyy, kun lunastuskorvauksen perusteisiin ja määräämiseen sovelletaan lunastuslakia.

Omaisuuden suojan kannalta merkityksellinen arvioidaan lisäksi olevan ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 24 §:n säännös hyödyn menettämisestä. Taloudellinen hyöty, joka on saavutettu rikkomalla REMIT-asetuksen 3 artiklassa säädettyä kieltoa käydä sisäpiirikauppaa, 4 artiklassa säädettyä sisäpiirintiedon julkaisuvelvoitetta tai 5 artiklassa säädettyä kieltoa manipuloida tai yrittää manipuloida markkinoita, voitaisiin määrätä menetetyksi valtiolle siltä osin kuin se voidaan määrittää ottaen huomioon rikkomuksen laatu, rikkomuksen käsittäneen

toiminnan laajuus ja muut olosuhteet. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että perustuslain 15 §:n 1 momentti ei tarjoa suojaa omaisuudelle, joka on rikoksella hankittu tai joka muutoin liittyy välittömästi rikolliseen toimintaan (ks. esim. PeVL 65/2010 vp, PeVL 53/2006 vp ja PeVL 33/2000 vp). Perustuslakivaliokunta on lisäksi aiemmin katsonut, että menettämisseuraamus voi kohdistua vain sellaiseen omaisuuteen, joka on hankittu rikoksella tai jonka tällaista alkuperää on perusteltua syytä epäillä (PeVL 33/2000 vp). Energiamarkkinoiden valvontalain 24 §:ssä säädettäväksi ehdotetussa menettämisseuraamuksessa olisi kyse REMIT-asetusta rikkomalla saadun taloudellisen hyödyn menettämisestä, eikä ehdotetun sääntelyn näin ollen arvioida olevan omaisuuden suojan kannalta ongelmallista. Ehdotetun 24 §:n 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että menettämisseuraamukseen voitaisiin määrätä rikkomuksesta hyötynyt tekijä, osallinen tai se, jonka puolesta tai hyväksi rikkomus on tehty. Ehdotettu säännös ei puuttuisi asiallisesti kyseisen henkilön ennen hyödyn saamista omistaman laillisen varallisuuden määrään, koska menetetyksi ei voitaisi tuomita muuta tai enempää kuin REMIT-asetuksen rikkomisella taloudellinen hyöty (ks. vastaavasti PeVL 8/2016 vp).

Ehdotetulle sääntelylle on osaksi luonnollisen monopolin sääntelyyn ja verkoissa tapahtuvan sähkökaupan ominaispiirteisiin sekä unionin energiamarkkinalainsäädännön toimeenpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet. Sääntely on sovitettu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön. Vetymarkkinalakiin ehdotetun hinnoittelun sääntelyn sekä vetykaupan edellyttämien järjestelmien kehittämisvelvollisuuden sääntelyn arvioidaan olevan ongelmatonta perustuslain kannalta ottaen huomioon myös vetyalan yritysten asema, omaisuuden erityisluonne, sääntelyn perustuminen täsmällisiin säännöksiin sekä sääntelyn kohtuullisuus omistajan ja elinkeinonharjoittajan kannalta. Ehdotettu hinnoittelun sääntely sekä kehittämisvelvollisuuksien sääntely ovat lähtökohdiltaan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia ja oikeasuhtaisia.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n kannalta.

13.2.2 Sopimusvapautta koskevat rajoitukset

Sopimusvapautta ei ole sellaisenaan nimenomaisesti turvattu perustuslaissa. Perustuslakivaliokunnan mukaan sopimusoikeuden sääntely sinänsä kuuluu tavallisen lainsäädännön alaan. Sääntely voi perustuslakivaliokunnan mukaan koskea tulevia sopimussuhteita muun muassa niiden sallittujen ja kiellettyjen ehtojen osalta (PeVL 3/1982 vp, PeVL 26/2008 vp).

Sopimusvapaus saa kuitenkin suojaa tietyssä määrin perustuslain 15 §:n 1 momentissa olevan omaisuudensuojaa turvaavan yleislausekkeen kautta (HE 309/1993 vp, PeVL 15/2004 vp, PeVL 33/1998 vp). Omaisuuden perustuslainsuoja turvaa sopimussuhteiden pysyvyyttä, joskaan kielto puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei ole perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunut ehdottomaksi (PeVL 33/1998 vp, PeVL 34/1998 vp, PeVL 37/1998 vp, PeVL 63/2002 vp, PeVL 42/2006 vp). Varallisuusoikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa (PeVL 33/2002 vp, PeVL 21/2004 vp, PeVL 42/2006 vp). Perusteltujen odotusten suojaan on valiokunnan käytännössä katsottu kuuluvan oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa (PeVL 21/2004 vp, PeVL 42/2006 vp).

Valiokunta on arvioinut tällaistakin omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 56/2005 vp, PeVL 31/2006 vp). Perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään hyväksynyt tavallisella lailla säädettäväksi esimerkiksi radiomastojen vuokrausvelvollisuudesta (PeVL 45/2005 vp) sekä tunnistusvälineen tarjoajien

velvollisuudesta laatia tunnistuspalvelunsa käyttöoikeuden toimitusehdot ja velvollisuudesta käyttää ainoastaan näitä toimitusehtoja tehdessään sopimuksia tunnistusvälityspalveluiden tarjoajien kanssa sekä velvollisuudesta tehdä sopimus tunnistusvälityspalvelun pyynnöstä laissa määrätyssä ajassa (PeVL 74/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt lainsäätäjän liikkumavaraa omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempana, jos velvoitteet koskevat pörssiyhtiöitä tai muita varallisuusmassaltaan huomattavia oikeushenkilöitä, kuin jos sääntelyllä on hyvin välittömiä vaikutuksia oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (esimerkiksi PeVL 10/2007 vp, PeVL 32/2004 vp ja PeVL 34/2000 vp). Valiokunta on katsonut, että varallisuusmassaltaan huomattavien oikeushenkilöiden osalta ja luonnollisten monopolien sääntelyssä lainsäätäjän liikkumavara on tässä suhteessa laaja (PeVL 74/2018 vp ja PeVL 19/2021 vp).

Sopimusvapauden kannalta merkityksellisiä säännösehdotuksia hallituksen esityksessä ovat ehdotetun vetymarkkinalain 52 § vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta käyttää keskitetyn tiedonvaihdon palveluita, maakaasumarkkinalakiin lisättäväksi esitetty 42 b § fossiilisen maakaasun toimitusta koskevista pitkäaikaisista sopimuksista, sekä ehdotettu maakaasumarkkinalain 93 § kolmannesta maasta tulevan yhdysputken käytön määräaikainen estäminen turvallisuusuhan perusteella.

Ehdotetun vetymarkkinalain 52 §:n säännöksessä vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta käyttää keskitetyn tiedonvaihdon palveluita olisi palvelun käyttäjän näkökulmasta kyse sopimuspakosta, mikä muodollisesti merkitsee rajoitusta käyttäjän valtaan päättää vedyntoimitusten toteuttamiseksi tai niiden selvittämiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Vetyverkoissa tapahtuva vetykauppa edellyttää toteutuneiden toimitusten ja kulutuksen selvittämistä. Selvitysmenettely ja vähittäismarkkinoiden markkinaprosessit määriteltäisiin ehdotetussa sääntelyssä yksityiskohtaisesti, ja toiminnanharjoittajien täytyy toimia integroidussa järjestelmässä yhtenäisten menettelytapojen mukaisesti. Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönotto olisi vaihtoehtoinen toteutustapa määrämuotoisille palveluille, joita vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat joutuisivat lakisääteisesti tuottamaan joko itse tai hankkimaan ostopalveluina. Tiedonvaihtopalveluiden keskittämisellä voidaan tehostaa tiedonvaihtopalveluiden tuottamista ja vähentää toiminnanharjoittajien ja heidän asiakkainaan olevien loppukäyttäjien ja jakeluverkkoihin liittyneiden vedyntuottajien kustannuksia. Sopimuspakon vastapainoksi ehdotetaan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvän hinnoittelun ja sen ehtojen sääntelyä. Ehdotetut säännökset velvoittaisivat myös palvelujen tuottajaa varmistamaan vähittäismyyjien ja verkonhaltijoiden liikesalaisuuksien sekä heidän asiakkaidensa henkilötietojen asianmukainen tietoturva. Ehdotettu sääntelytapa olisi toteutettu yhdenmukaisesti sähkö- ja maakaasumarkkinalakien muiden monopolitoimintojen sääntelyssä toteutettujen menettelyiden kanssa. Ehdotetulla sopimuspakolla voidaan katsoa olevan hyväksyttävä peruste ja se on toteutettu oikeasuhteisesti.

Maakaasumarkkinalakiin lisättäväksi ehdotetun 42 b §:n mukaan fossiilisen maakaasun toimitusta koskevan pitkäaikaisen sopimuksen tulisi päättyä viimeistään 31.12.2049. Ehdotetun pykälän vastainen sopimusehto olisi mitätön. Ehdotetulla säännöksellä voisi olla takautuvia vaikutuksia sääntelyn antamishetkellä voimassaoleviin sopimuksiin, jos sopimuksen kesto olisi sovittu pidemmälle kuin 31.12.2049. Kaasuenergiasta käydään kauppaa kahdenvälisillä sopimuksilla tai kaasupörssissä. Tiedossa ei ole, onko sääntelyn antamishetkellä voimassa määräajan ylittäviä sopimuksia. Ehdotetun sääntelyn perusteena on EU-sääntelyn sekä ehdotetun kansallisen sääntelyn tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä ja energiajärjestelmän hiilestä irtautumisesta. Ehdotetun sääntelyn oikeasuhtaisuuden osalta tulee lisäksi huomioida säännöksen pitkä siirtymäaika, joka puolestaan lisää sääntelyn ennakoitavuutta sekä mahdollistaa toimijoiden joustavan siirtymän pois fossiilisen maakaasun toimituksista.

Maakaasumarkkinalain 93 §:ään ehdotetulla säännöksellä rajoitettaisiin maahantuojien mahdollisuuksia hankkia maakaasua kolmansiin maihin perustuvista hankintalähteistä. Tätä voidaan arvioida yritysten sopimusvapauden kaventamisena. Hybridioperaatioilla voidaan pyrkiä aiheuttamaan laajamittaista tai muuta merkittävää tuhoa järjestelmässä tai sen kautta, tai estää maakaasujärjestelmän toimivuus, mikä johtaisi osaltaan kaasun saannin keskeytymiseen käyttökohteissa ja toisaalta se nostaisi maakaasun hintaa sekä kaukolämmön ja sähkön hintaa. Toimivaltuudella pyrittäisiin ehkäisemään maakaasujärjestelmän sabotointi ja laajamittaisempien muiden vahinkojen aiheuttaminen järjestelmän sisäkautta. Toimivaltuudelle on painava yhteiskunnallinen tarve ja siten rajoituksia voitaisiin pitää hyväksyttävinä. Hybridioperaatioiden torjumiseksi käytössä olevien toimenpiteiden kannalta ei nähdä mahdolliseksi asettaa erilaisia lievempiä toimenpiteitä. Mikäli maakaasujärjestelmään tai sen kautta pyritään vaikuttamaan vahingollisesti, tavoitteeseen on mahdollista käyttää useanlaisia keinoja, minkä vuoksi niiden torjunnassa ei ole perusteita sitoutua vain tiettyihin torjuntakeinoihin. Tämän vuoksi yhdysputki kolmannesta maasta tulisi sulkea kokonaan tilanteen niin vaatiessa. Toimenpiteen oikeasuhtaisuuden kannalta tasapainottavaa merkitystä on sillä, että uhan olisi oltava perusteltu ja toisaalta valtioneuvoston päätös voisi olla kerrallaan voimassa enintään kuusi kuukautta, minkä lisäksi valtioneuvoston olisi kumottava päätös, jos perusteltua riskiä ei enää ole. Sama kumoamisvelvoite koskisi myös järjestelmävastaavaa siirtoverkonhaltijaa, jos se on tehnyt väliaikaispäätöksen yhdysputken sulkemisesta ja perusteltu riski poistuisi.

Maakaasumarkkinoilla toimivilla maahantuojilla on runsaasti vaihtoehtoisia hankintalähteitä, minkä vuoksi rajoituksen käytöllä olisi verraten vähäisiä vaikutuksia hankintalähteiden rajoittuessa. Merkitys olisi suurempi sellaisille maahantuojille, joilla olisi voimassa oleva toimitussopimus Venäjältä, mutta tällaisessakin tilanteessa toimenpiteet arvioidaan oikeasuhtaisiksi ottaen huomioon maakaasujärjestelmän valvonnalliset rajoitteet, hybridioperaatioiden potentiaalinen monimuotoisuus sekä potentiaalinen vahinkojen vakavuus tai laajamittaisuus. Loppukäyttäjien näkökulmasta rajoituksilla voisi olla vaikutusta maakaasun saatavuuteen ja hintoihin, mutta kenenkään loppukäyttäjän kaasun saatavuutta ei suoraan rajoitettaisi, koska maakaasujärjestelmään tuodaan kaasua useista eri kanavista, käytännössä LNG-terminaaleista ja Balticconnectorin kautta, joiden avulla Suomen kokonaiskulutustarve voidaan tyydyttää. Näin ollen yhden toimituskanavan sulkeminen ei sellaisenaan johda loppukäyttäjien kaasunsaannin keskeytymiseen tai aiheuttaisi vain lyhytaikaisia häiriöitä. Oikeasuhtaisuuden arvioinnissa merkityksellistä on myös, että yhdysputken käytön väliaikaisella sulkemisella turvataan osaltaan myös verkonhaltijan, loppukäyttäjän sekä sivullisten omaisuutta sekä ihmisten henkeä ja terveyttä. Tarkoituksena olisi rajoittaa toimenpiteiden voimassaolo vain siihen laajuuteen kuin on välttämätöntä. Harkinta riskeistä tulisi ottaa huomioon jo toimitussopimuksia solmittaessa. Ehdotettavan toimivaltuuden alueellinen rajallisuus tarkoittaisi, että yrityksillä olisi valittavanaan lukuisia muitakin toimituslähteitä, joissa kyseistä riskiä ei ole, minkä vuoksi toimenpiteellä olisi rajallisempi vaikutus maahantuojien liiketoiminnan harjoittamisen mahdollisuuksiin. Tämän vuoksi rajoituksilla ei puututtaisi perusoikeuksien ydinalueelle. Valtioneuvoston päätös olisi muutoksenhakukelpoinen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisesti.

Sopimusvapauteen ehdotettujen rajoitusten ei arvioida olevan ongelmallisia perustuslain 15 §:n omaisuuden suojan kannalta.

13.3 Henkilötietojen suoja

Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatun

yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta lähtökohtana mainitussa momentissa on, että oikeushenkilöt eivät kuulu säännöksen soveltamisalaan. Perustuslain mainittua momenttia tulkittaessa on perustuslakivaliokunnan mukaan huomattava, että sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuin että Euroopan unionin tuomioistuin ovat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaa koskevassa oikeuskäytännössään katsoneet, että oikeus yksityiselämän kunnioittamiseen henkilötietojen käsittelyssä koskee kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä koskevia tietoja. Ilmaisua ”yksityiselämä” ei tältä osin pidä tulkita suppeasti, eikä siten mikään periaatteellinen syy salli sitä, että ammattitoiminta jätettäisiin yksityiselämän käsitteen ulkopuolelle. Euroopan unionin tuomioistuimen käytännössä on kuitenkin katsottu, että oikeushenkilöt voivat vedota perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan suojaan oikeushenkilön nimen julkaisua internettietokannassa vastaan vain siltä osin kuin oikeushenkilön virallisessa nimessä yksilöidään yksi tai usea luonnollinen henkilö. Tällöinkään henkilötietojen suojaa koskevan loukkauksen vakavuus ei ole oikeushenkilöiden osalta sama kuin luonnollisten henkilöiden osalta, minkä tuomioistuin on ottanut huomioon asian suhteellisuusharkinnassa (PeVL 4/2014 vp).

Henkilötietojen suojan suhteen merkityksellinen olisi ehdotetun vetymarkkinalain 30 §, jossa säädettäisiin vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtäväksi säädettäisiin vedyn jakeluverkoissa käytävän vetykaupan markkinaprosessin edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan järjestäminen, ja tähän tehtävään kuuluisi muun muassa vähittäismyynnin sopimusprosessien edellyttämän tiedonvaihto sekä laskutuksen ja taseselvityksen perustana olevien mittaustietojen tiedonvaihto. Pykälän 3 momentin mukaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmissä käsiteltävien henkilötietojen ja liikesalaisuuksien sekä poikkeusoloihin varautumisen ja väestönsuojelun sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjen kannalta arkaluontoisten tietojen tietoturva on järjestetty asianmukaisesti.

Lisäksi ehdotetun vetymarkkinalain 37 §:n mukaan jakeluverkonhaltija toimisi tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, kun se suorittaa vetymarkkinalaissa laissa säädettyjä, vetymarkkinoiden markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvollisuuksia. Vetymarkkinalain 55 §:ssä säädettäisiin lisäksi perusteista, joilla loppukäyttäjään yhdistettävissä oleva vedyn käyttöä koskeva mittaus- tai kulutustieto tai muu tieto, jota loppukäyttäjä tarvitsee vedyn toimittajan vaihtamiseen, voitaisiin luovuttaa.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena rekisteröinnin tavoitetta. Lisäksi perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena ainakin rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia, mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Lailla on säädettävä lisäksi mahdollisuudesta yhdistää rekisteritietoja (joukkotietoina). Tällöin lakiin on valiokunnan mukaan (PeVL 4/2014 vp) aiheellista ottaa säännökset myös yhdistettyjen tietojen säilytysajasta sekä kiellosta luovuttaa yhdistettyjä tietoja edelleen.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä henkilötietojen suojasta on verraten runsaasti (esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 19/2012 vp, PeVL 18/2012 vp, PeVL 65/2010 vp, PeVL 54/2010 vp, PeVL 47/2010 vp, PeVL 42/2010 vp, PeVL 38/2010 vp, PeVL 25/2010 vp).

Perustuslakivaliokunta on lausunut henkilötietojen säilytysaikaa koskevasta sääntelystä erityiskysymyksenä (PeVL 51/2006 vp, PeVL 20/2006 vp, PeVL 11/2005 vp) ja katsonut muun muassa, että henkilötietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (PeVL 54/2010 vp, PeVL 3/2009 vp, PeVL 51/2002 vp).

Perustuslakivaliokunta on henkilötietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tietojensaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Tällöin tietojensaanti- ja luovuttamismahdollisuus on voinut liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta (esimerkiksi PeVL 12/2014 vp, PeVL 19/2012 vp, PeVL 15/2012 vp, PeVL 60/2010 vp, PeVL 59/2010 vp, PeVL 42/2010 vp, PeVL 41/2010 vp, PeVL 25/2010 vp, PeVL 18/2010 vp). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 59/2010 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut kansallisesta tietosuojalakiehdotuksesta antamassaan lausunnossa (PeVL 14/2018 vp) tarvetta henkilötietojen käsittelyä koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Tässä lausunnossaan perustuslakivaliokunta on tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta tarkistanut aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Valiokunta on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä sitä, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa. Myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan arkaluonteiset tiedot ovat edelleen tarkemman sääntelyn kohteena.

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus edellyttää, että käsittelyllä on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukainen oikeudellinen perusta. Tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista, kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin, eli silloin, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Tarkentava lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi määrittelemällä täsmällisemmin erityisiä vaatimuksia tietojenkäsittelyä ja muita seikkoja koskevista toimenpiteistä. Käsittelyn tarkoitus on määriteltävä oikeusperusteessa. Kansallisen lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja sen on oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Vetymarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä vetykauppojen selvitys edellyttävät vetyalan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Vetyalan yritykset käsittelevät henkilötietoja osana markkinaprosesseja, joissa ne ovat mukana ensinnäkin joko toimittajina asiakkailleen tai verkkopalveluja asiakkailleen tarjoavina jakeluverkonhaltijoina. Sopimuksiin perustuvien asiakassuhteiden lisäksi vetyalan yrityksillä olisi ehdotettuun vetymarkkinalainsäädäntöön

perustuvia toimitusten mittaukseen, selvitykseen ja toimitusten toteuttamiseen liittyvään tiedonvaihtoon kuuluvia velvoitteita ja tehtäviä, joita toteuttaessaan ne käsittelevät henkilötietoa. Esimerkiksi maakaasunkäyttöpaikan etäluentaan perustuvan kaasutoimituspäiväkohtaisen mittaustiedon on katsottu olevan henkilötietoa, jos se voidaan välittömästi tai välillisesti tunnistaa maakaasunmyyntisopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen tehnyttä henkilöä koskevaksi (HE 104/2019 vp).

Yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain mukainen henkilötietosääntely on yleissääntelyä. Ehdotettu sääntely olisi puolestaan tarkoitettu erityissääntelyksi, jolla täydennettäisiin yleistä henkilötietosääntelyä.

Ehdotetut mukautukset yleiseen tietosuoja-asetukseen muodostaisivat kokonaisuuden, joka on tarpeen antaa vetykaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä vedyntoimitusten mahdollistamiseksi. Koska vetyjärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää vetykaupan markkinaprosessit yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaisesti. Henkilötiedoksi katsottavien tietojen käsittelyä ei ole mahdollista erotella markkinaprosesseissa sellaisten vastaavien tietojen käsittelystä, jotka eivät ole henkilötietoa. Markkinaprosesseissa tapahtuva henkilötiedon käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän ehdotetun kansallisen tietosuojalain säännöksiin. Yleisestä tietosuoja-asetuksesta ja kansallisesta tietosuojalaista poikkeava kansallinen sääntely on markkinaprosesseissa käsiteltävän henkilötiedon osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Markkinaprosesseihin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskeville mukautuksille olisi näin ollen yleisen edun mukainen tavoite ja mukautukset olisi rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen toteuttamista varten on tarkoitus luoda perusteet sille, että keskitetyn tiedonvaihdon palveluja tuottavalla yksiköllä olisi peruste kerätä, käsitellä ja luovuttaa henkilötietoja. Henkilötietojen kerääminen, käsittely ja luovuttaminen olisivat näissä yhteyksissä tarpeen vetymarkkinoiden toiminnan ja asiakkaiden vedyntoimitusten kannalta. Rekisterin valtakunnallisen luonteen ja suuren tietosisällön vuoksi olisi tarpeen käyttää tunnisteena henkilötunnusta, jotta rekisterissä olevat henkilöasiakkaat voitaisiin tunnistaa yksiselitteisesti.

Henkilötietojen kerääminen vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön ei aiheuttaisi korkeaa riskiä rekisteröidyn oikeuksille tai vapauksille, koska kysymys ei ole arkaluonteisesta henkilötiedosta ja kerätty erityissääntelyn piiriin kuuluva henkilötieto voidaan ilman rekisteröidyn suostumusta luovuttaa ainoastaan laissa säädetyllä perusteella. Ehdotuksen mukaan sääntelyn kohteena olevien vetyalan yritysten olisi myös huolehdittava järjestelmiensä asianmukaisesta tietoturvasta. Tietoturvan tasolle asetettaisiin vähintään vastaavat riskiin suhteutetut vaatimukset kuin yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetaan henkilötietojen käsittelyyn käytettäville tietojärjestelmille.

Ehdotuksessa rajattaisiin ne tilanteet, jolloin sähköalan yritys voisi luovuttaa erityissääntelyn piiriin kuuluvia henkilötietoja ilman henkilön suostumusta. Integroituna kokonaisuutena toimivassa vetyjärjestelmässä kyseiset luovutukset olisivat tarpeen vetykaupan ja verkkopalvelujen hoitamiseksi sekä kolmansien tahojen kuten muiden vedyn toimittajien oikeuksien toteuttamiseksi. Myös henkilötiedon vastaanottajaa koskisivat tietosuojasääntelyn rekisterinpitäjää koskevat velvoitteet.

Ehdotetut säännökset on laadittu henkilötietojen käsittelyä koskevan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti. Kyberturvallisuuden ja asiakkaiden tietosuojan arvioidaan keskitetyssä järjestelmässä olevan parempi hajautettuun malliin verrattuna. Keskitetty rekisteri

parantaisi myös tietosuojan valvontaa. Vedyn toimitusten selvitystä koskeva sääntely on välttämätöntä, jotta vetymarkkinat ylipäätänsä voisivat toimia unionin sisämarkkinoita koskevan sääntelyn mukaisesti. Perusoikeuden rajoitukselle on siten katsottava olevan hyväksyttävä peruste ja sääntelyn olevan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Käsiteltyjen henkilötietojen luonne huomioon ottaen perusoikeuden rajoitus on myös suhteellisuusvaatimuksen mukainen. Säännösten ei näin ollen arvioida olevan ongelmallisia perustuslain kannalta.

13.4 Hallinnolliset seuraamukset

Ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 23 §:ssä säädettäisiin seuraamusmaksusta. Seuraamusmaksun määräisi Energiaviraston kirjallisesta esityksestä markkinaoikeus. Aineellisen oikeuden näkökulmasta ehdotus ei merkitse muutosta nykyiseen oikeustilaan.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan ehdotetun kaltaiset maksut eivät ole perustuslain 81 §:n mielessä sen paremmin veroja kuin maksujakaan vaan lainvastaisesta teosta määrättäviä sanktioluonteisia hallinnollisia seuraamuksia. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 9/2012 vp, PeVL 55/2005 vp ja PeVL 32/2005 vp). Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Valiokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 17/2012 vp, PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp, PeVL 40/2010 vp, PeVL 55/2005 vp ja PeVL 32/2005 vp). Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (PeVL 28/2014 vp, PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp ja PeVL 74/2002 vp). Hallinnollisista seuraamuksista säädettäessä voidaan kuitenkin ottaa huomioon se, että sääntely kohdistuu – yksilön asemesta – ensi sijassa liiketoimintaa harjoittaviin yrityksiin (PeVL 9/2008 vp ja PeVL 36/2004 vp).

Perustuslakivaliokunta on lausunut yleistä tietosuoja-asetusta koskevassa arvioinnissaan, että oikeusturvaintressi hallinnollisissa seuraamusmaksuissa on voimakkaasti korostunut, kun otetaan huomioon seuraamusmaksun sanktioluonne ja ankaruus. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että menettelyn asianmukaisuuden, riippumattomuuden ja puolueettomuuden varmistamiseksi perustuslain 21 §:n edellyttämällä tavalla, seuraamismaksun päättämisen tulee kuulua monijäsenisen elimen toimivaltaan, jotta ehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Seuraamusmaksun määräämistä edeltävä asian selvittäminen ja muu valmistelu sekä esittely voitiin osoittaa tietosuojavaltuutetun tehtäväksi (PeVL 14/2018 vp).

Esityksen hallinnollisia seuraamuksia koskevien säännösten arvioidaan täyttävän perustuslakivaliokunnan käytännössä tällaiselle sääntelylle asetetut vaatimukset. Ehdotetussa 23 §:ssä säädetyt seuraamukset perustuvat unionin energiamarkkinalainsäädännön vaatimuksiin ja kohdistuvat asianomaista energialiiketoimintaa harjoittaviin yrityksiin. Mahdollisten seuraamusten kohteena olevien tekojen ja laiminlyöntien ennakoitavuuteen vaikuttaa myös se, että monessa tapauksessa Energiavirasto on ennakolta vahvistanut ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain nojalla valvottavalle yritykselle kysymyksessä olevaan velvoitteeseen liittyvien palveluiden ehdot ja niiden hinnoittelua koskevat menetelmät tai niiden hinnat.

13.5 Tarkastusvaltuudet

Energiamarkkinoiden valvontaa koskevan lakiehdotuksen 44 §:n 2 momentissa säädettäisiin Energiaviraston asianomaisen virkamiehen valtuudesta toimittaa tarkastus laissa tarkoitetun valvontatehtävän toteuttamiseksi tai lain nojalla annettujen päätösten noudattamisen valvomiseksi. Tarkastuksia voitaisiin toimittaa valvottua toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa tiloissa. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa. Aineellisen oikeuden näkökulmasta ehdotus ei merkitse muutosta nykyiseen oikeustilaan.

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut viranomaisten tarkastusvaltuuksia lukuisissa lausunnoissaan (esimerkiksi PeVL 46/2001 vp, PeVL 40/2002 vp, PeVL 69/2002 vp, PeVL 7/2004 vp, PeVL 16/2004 vp, PeVL 49/2005 vp, PeVL 8/2006 vp ja PeVL 40/2010 vp). Valiokunta on lisäksi tarkastellut Energiamarkkinaviraston tarkastusvaltuuksia lausunnoissaan PeVL 63/2002 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 37/2004 vp.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään arvioinut viranomaisten tarkastusvaltuuksien sääntelyä perustuslain 10 §:ssä turvatun kotirauhan suojan kannalta. Valiokunta on katsonut, ettei perusoikeusrajoituksen oikeasuhtaisuusvaatimus täyttynyt toimitettaessa kotirauhan piiriin kuuluvissa liiketiloissa tarkastus sellaista rikkomusta koskevan epäilyn perusteella, josta voi enimmillään seurata sakkorangaistus (PeVL 40/2002 vp). Toisaalta julkisista varoista myönnettyjen tukien ja avustusten käytön valvomiseksi tehtävien tarkastusten sallittavuutta arvioidessaan valiokunta on pitänyt tarkastuksen toimittamista hyväksyttävänä myös sellaisia rangaistaviksi säädettyjä rikkomuksia koskevien perusteltujen epäilyjen johdosta, joista voi enimmillään seurata sakkorangaistus (PeVL 69/2002 vp). Valiokunta on katsonut, että tarkastuksen toimittamisen valtiosääntöoikeudellinen sallittavuus kotirauhan piirissä liittyy perusteltuun syyhyn epäillä lakia rikotun tai rikottavan rangaistavaksi säädetyllä tavalla (PeVL 7/2004). Samassa lausunnossaan valiokunta katsoi lisäksi, että tarkastusoikeuden kytkeminen rangaistuksenluonteisella kilpailunrikkomismaksulla sanktioituun käyttäytymiseen voitiin myös käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Valiokunta on katsonut, että kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 49/2005 vp ja PeVL 8/2006 vp). Liike- ja varastotiloihin saattaa sisältyä myös asumiseen tarkoitettuja tiloja. Perustuslaissa turvattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti myös ajoneuvossa mahdollisesti olevat pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 46/2001 vp). Tällaiset tilat jäävät kuitenkin perustuslailla suojatun kotirauhan eräänlaiselle reuna-alueelle (PeVL 17/1998 vp, PeVL 8/1994 vp ja PeVL 16/2004 vp).

Lakiehdotuksen mukaan tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa. Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 10 §:n kannalta.

13.6 Perustuslain 124 §

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslain 124 §:n säännöksen tarkoituksena on perustuslain esitöiden mukaan rajoittaa julkisten hallintotehtävien antamista viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Säännöksen sanamuodolla korostetaan sitä, että julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee pääsääntöisesti kuulua viranomaisille ja että tällaisia tehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti (HE 1/1998 vp, s. 178–179). Julkisella hallintotehtävällä viitataan tässä yhteydessä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten

henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Pykälä kattaa sekä viranomaisille kuuluvien tehtävien siirtämisen että hallintoon luettavien uusien tehtävien antamisen muille kuin viranomaisille (HE 1/1998 vp, s. 179). Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle.

Perustuslain 124 §:n tarkoittaman julkisen palvelutehtävän käsite saa sisältönsä tapauskohtaisen arvioinnin kautta. Tehtävän luonnetta julkisena hallintotehtävänä arvioidessaan perustuslakivaliokunta on antanut keskeisesti merkitystä sille, onko kyse viranomaisen järjestämisvastuulla olevasta lakisääteisestä palvelutehtävästä, tosiasiallisesta hallintotehtävästä tai lakisääteisen julkisen palvelun toteuttamisesta, jolla on viranomaisen tehtäviin liittyvä perusta (PeVL 15/2018 vp, PeVL 16/2016 vp, PeVL 11/2016 vp, PeVL 58/2010 vp ja PeVL 24/2001 vp), viranomaiselle laissa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta tai tehtävistä, jotka liittyvät viranomaista velvoittavien lakien toimeenpanoon (PeVL 15/2019 vp ja PeVL 8/2014 vp), yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevista hallintopäätöksistä tai hallinnolliseen päätöksentekoon liittyvistä tehtävistä (PeVL 47/2021 vp, PeVL 33/2021 vp, PeVL 17/2021 vp, PeVL 50/2017 vp ja PeVL 26/2017 vp) taikka viranomaista avustavista tehtävistä (PeVL 45/2020 vp, PeVL 50/2017 vp, PeVL 62/2014 vp, PeVL 27/2014 vp, PeVL 6/2013 vp ja PeVL55/2010 vp). Palveluluonteiset tehtävät muodostavat keskeisimmän ryhmän niistä julkisista hallintotehtävistä, joita perustuslain 124 §:n edellytysten täyttyessä hoitavat viranomaisten ohella yksityiset tahot.

Julkisella hallintotehtävällä viitataan perustuslaissa verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998 vp, s. 179/I). Julkiset hallintotehtävät voivat kuitenkin olla luonteeltaan myös tosiasiallista hallintotoimintaa tai operatiivista ja teknisluonteista toimintaa, jotka eivät sisällä itsenäiseen harkintaan perustuvaa julkisen vallan käyttöä (PeVL 16/2002 vp, PeVL 47/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut esimerkiksi, ettei yksityiselle palveluntuottajalle siirrettyyn valmiin, myönnetyn passin tietojen laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastukseen sekä passin luovutukseen koskeviin tehtäviin sisältynyt päätöksentekoa tai harkintavaltaa. Perustuslakivaliokunta katsoi kyseessä olevan lähinnä kysymys teknisluonteisista, viranomaisia avustavista tehtävistä, jotka kuitenkin olivat luonteeltaan perustuslain 124 §:n mukaisia julkisia hallintotehtäviä, antaen painoarvoa passin erityisen merkittävälle luonteelle liikkumisvapautta turvaavana, henkilöllisyyttä osoittavana ja biometrisiä tunnisteita sisältävänä Suomen valtion myöntämänä asiakirjana (PeVL 6/2013 vp; ks. myös esim. PeVL 47/2005 vp, PeVL 89/2009 vp).

Julkisen hallintotehtävän käsitettä on käsitelty perustuslain esitöiden lisäksi muun muassa hallintolain esitöissä, joiden mukaan julkinen hallintotehtävä viittaa toimintaan, johon liittyy yleisen edun toteuttamista tai muutoin julkisten palvelujen järjestämiselle luon-teenomaisia piirteitä. Keskeistä on myös, että tehtävä perustuu lailla tai lain nojalla annettuun julkiseen toimeksiantoon. Julkisiin hallintotehtäviin liittyy usein oikeus käyttää julkista valtaa eli hallintopäätösten tekemistä sekä asian ratkaisemista välittömästi palvelevia valmistelu- ja täytäntöönpanotoimia. Julkisen vallan käyttämistä on myös yksityisiin kohdistuvien käskyjen taikka kieltojen antaminen (HE 72/2002 vp. s. 52–53).

Julkisesta hallintotehtävästä ei ollut kyse puolueettomassa, tekniseen asiantuntemukseen perustuvassa testauksessa ja sertifioinnissa, joka ei vaikuttanut viranomaisen toimivaltaan päättää laitteiden ja rakenteiden määräaikaistarkastuksissa käytettävistä menetelmistä ja henkilöistä (PeVL 4/2012 vp), varmennetoiminnassa, jonka luonne oli tosiasiassa etääntynyt julkiseen hallintotehtävään liitettävistä ominaispiirteistä (PeVL 16/2009 vp) eikä hedelmöityshoitojen antamisessa (PeVL 59/2002 vp).

Tehtävän luonnetta julkisena hallintotehtävänä arvioidessaan perustuslakivaliokunta on antanut keskeisesti merkitystä sille, onko kyse viranomaisen järjestämisvastuulla olevasta lakisääteisestä palvelutehtävästä, tosiasiallisesta hallintotehtävästä tai lakisääteisen julkisen palvelun toteuttamisesta, jolla on viranomaisen tehtäviin liittyvä perusta (PeVL 15/2018 vp, PeVL 16/2016 vp, PeVL 11/2016 vp, PeVL 58/2010 vp ja PeVL 24/2001 vp), viranomaiselle laissa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta tai tehtävistä, jotka liittyvät viranomaista velvoittavien lakien toimeenpanoon (PeVL 15/2019 vp ja PeVL 8/2014 vp), yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevista hallintopäätöksistä tai hallinnolliseen päätöksentekoon liittyvistä tehtävistä (PeVL 47/2021 vp, PeVL 33/2021 vp, PeVL 17/2021 vp, PeVL 50/2017 vp ja PeVL 26/2017 vp) taikka viranomaista avustavista tehtävistä (PeVL 45/2020 vp, PeVL 50/2017 vp, PeVL 62/2014 vp, PeVL 27/2014 vp, PeVL 6/2013 vp ja PeVL 55/2010 vp). Palveluluonteiset tehtävät muodostavat keskeisimmän ryhmän niistä julkisista hallintotehtävistä, joita perustuslain 124 §:n edellytysten täyttyessä hoitavat viranomaisten ohella yksityiset tahot.

Perustuslakiuudistuksen esitöiden mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä on pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II, ks. myös PeVL 22/2020 vp, s. 2, PeVL 1/2008 vp, s. 3, PeVL 28/2001 vp, s. 5–6). Valiokunta on katsonut merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältyvän muun muassa hallinnollisen seuraamuksen määräämiseen (PeVL 57/2010 vp, s. 5/I, PeVL 32/2005 vp, s. 2/II, PeVL 55/2005 vp, s. 2/I), oppivelvollisuuskoulutuksissa opetuksesta erottamisoikeuteen (PeVL 48/2021 vp, s. 4–5), kurinpitorangaistuksen määräämiseen (PeVL 18/2007 vp, s. 7/I), takaisinperintään (PeVL 18/2021 vp, s. 2, PeVL 45/2006 vp, s. 2), passin myöntämiseen (PeVL 6/2013 vp, s. 2/I) ja työttömyysvakuutusmaksun korotukseen määräämiseen (PeVL 15/2012 vp, s. 3). Myös voimakeinojen käyttöä on pidetty merkittävän julkisen vallan käyttönä. Perustuslakivaliokunta on painottanut yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevan yksityisten vastuun jättämistä viranomaisiin nähden avustavaksi ja täydentäväksi (PeVL 22/2014 vp, s. 2). Merkittävää julkisen vallan käyttöä voidaan valiokunnan tulkintakäytännön mukaan antaa muulle kuin viranomaiselle, jos voimakeinojen käyttö tapahtuu tarkasti rajatussa tilassa tai tilanteessa ja silloin, kun on kysymys tilapäisluonteisesta tarpeesta saa-da ulkopuolista apua. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävien toimivaltuuksien on oltava siten tapauskohtaisia ja myös ajallisesti rajallisia. (PeVL 48/2005 vp, s. 4, PeVL 49/2004 vp, s. 2–3, PeVL 20/2002 vp, s. 3.)

Perustuslakivaliokunta on todennut, että maakaasun järjestelmävastuun antaminen siirtoverkonhaltijalle on julkinen hallintotehtävä (PeVL 4/2000 vp). Vastaavasti katsotaan, että järjestelmävastuun antaminen siirtoverkonhaltijalle ehdotetun vetymarkkinalain 25 §:ssä muodostaisi siirtoverkonhaltijalle julkisen hallintotehtävän. Perustuslakivaliokunta on arvioinut järjestelmävastuuta koskevaa sääntelyä perustuslain 124 §:n kannalta lausunnoissaan PeVL 4/2000 vp (maakaasumarkkinalaki) ja PeVL 62/2002 vp (sähkömarkkinalaki). Valiokunta on katsonut, että verkonhaltijan määrääminen järjestelmävastuuseen merkitsee julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle. Valiokunta on pitänyt yhden verkonhaltijan määräämistä järjestelmävastuuseen verkkotoiminnan luonteen vuoksi perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Toiminnan tosiasiallisen luonteen vuoksi ei valiokunnan mielestä ole ollut syytä olettaa, että järjestely sellaisenaan olisi vaarantanut hyvän hallinnon vaatimuksia taikka muiden toiminnanharjoittajien perusoikeuksia tai oikeusturvaa. Valiokunta on kuitenkin katsonut tarpeelliseksi vahvistaa oikeusturvaa siten, että järjestelmävastaavan päätökseen ehtojen asettamisesta tuli olla oikeus hakea muutosta. Tämä on ollut valiokunnan mielestä järjestettävissä esimerkiksi niin, että energiamarkkinaviranomainen vahvistaa mainitut ehdot. Ehdotettu sääntely on perustuslakivaliokunnan aikaisempien kannanottojen mukainen eikä sen arvioida vaikuttavan lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija toteuttaisi lisäksi ehdotetun maakaasumarkkinalain 93 §:n osalta julkista hallintotehtävää, koska sillä olisi toiminnassaan harkintavaltaa ja se tekisi päätöksiä, jolla olisi vaikutuksia muiden oikeusasemaan. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan väliaikaistoimenpiteet tarkoittaisivat maakaasun maahantuonnin väliaikaista keskeyttämistä ja siten maakaasutoimitusten estämistä kolmannesta maasta tulevan yhdysputken kautta. Toimenpiteen perusoikeudellisten vaikutusten merkittävyyttä tasapainottaa olennaisesti se, että järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan väliaikaispäätöksen edellytyksenä olisi kiellon määräämisen perusteiden ilmeisen olemassaolon lisäksi se, että käsillä olisi kiiretilanne, joka ei siedä viivytystä. Lisäksi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi esiteltävä viipymättä tekemänsä toimenpiteet ja niiden käyttöönottoa koskevat perusteet valtioneuvostolle, joka päättäisi toimenpiteiden voimassaolon jatkamisesta. Ratkaisulla tavoiteltaisiin osaltaan yksityisen päätösten tosiasiallisen vaikuttavuuden ajallista rajaamista ja yksityisen tahon päätösvallan asiallista kaventamista. Julkisen hallintotehtävän siirtämisen yksityiselle arvioidaan olevan tarkoituksenmukaista, sillä hybridioperaatioiden tapauksessa vaste uhan tai toiminnan havaitsemisesta vahingon aiheuttamiseen voi olla niin lyhyt, ettei päätöstä toimenpiteistä olisi mahdollista osoittaa pelkästään viranomaisen tehtäväksi, vaan tarve toimenpiteille voi olla välitön. Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on teknistä laitteistoa, jolla se voi havaita tiettyjen järjestelmää vakavasti vahingoittavien tapahtumien alkamisen, minkä vuoksi se voisi perustaa päätöksentekonsa tältä osin selviin tapauksiin. Koska valvontavälineistö ei kuitenkaan ole aukoton, pitäisi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tarpeen mukaan kyetä tekemään ratkaisunsa myös niissä tilanteissa, joissa vallitsee hybridioperaation perusteltu uhka. Tällöin tilanteen olisi lisäksi oltava sellainen, ettei asia siedä viivytystä. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimivaltuudella turvattaisiin lisäksi sen vastuulla olevan, maakaasumarkkinalain 29 §:ssä säädetyn järjestelmävastuun täyttämistä. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ei tehtävässään ratkaisisi Suomen ja kolmannen maan välisen yhdysputken käyttöoikeutta pysyvästi, vaan sen keskeytysvalta olisi ajallisesti varsin rajoitettua sekä asetettu asiallisilta edellytyksiltään korkealle. Toimenpiteellä voitaisiin ehkäistä säännöksessä tarkoitettuja merkittäviä vahinkoja tilanteissa, joissa valtioneuvoston päätöstä ei saataisi tarvittavassa kiireellisyydessä tehtyä. Tehtävän ei näin ollen arvioida tarkoittavan merkittävää julkisen vallan käyttöä.

13.7 Sääntelyvallan siirtäminen

Ehdotettuun sääntelyyn sisältyisi uusia valtuuksia tarkempien säännösten ja määräysten antamiseen.

Perustuslain (731/1999) 80 § koskee asetuksen antamista ja lainsäädäntövallan siirtoa. Pykälän 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan (PeVL 10/2014 vp, PeVL 58/2010 vp, PeVL 44/2010 vp). Pykälän 2 momentin mukaan myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Määräystenantovaltuuksien säätämistä viranomaiselle rajoittaa myös perustuslain 80 §:n 1 momentin säännös lain alasta. Lailla on sen perusteella säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan (PeVL 35/2005 vp).

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaisesta valtuudesta voidaan siis säätää vain, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä. Tällainen erityinen syy on hallituksen esityksen HE 1/1998 vp perusteluiden mukaan käsillä lähinnä silloin, kun kysymyksessä on tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä.

Sääntelyn kohteeseen liittyvät erityiset syyt saattavat joskus edellyttää myös usein ja nopeasti muuteltavien säännösten antamista. Perustuslain uudistusta koskeneen hallituksen esityksen mukaan viranomaista ei kuitenkaan saisi valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä, jos sääntelyn asiallinen merkitys edellyttää, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Valtuuttavan lain tulee täyttää perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä asetetut täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset (ks. esim. PeVL 34/2012 vp, s. 3), ja valtuutukselta edellytetään tavanomaista suurempaa täsmällisyyttä. Olennaista on, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa. Valtuutuksen soveltamisalaa voidaan rajata esimerkiksi alueellisesti, henkilöllisesti, asiallisesti tai ajallisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa usein määräyksen tarkasti rajattua kohderyhmää.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut sähkö- ja maakaasumarkkinalakien norminantovaltuussäännöksiä lausunnoissaan PeVL 4/2000 vp, PeVL 62/2002 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 37/2004 vp.

Esitys sisältää muulle viranomaiselle kuin tasavallan presidentille, valtioneuvostolle tai ministeriölle kohdistetun sääntelyvallan siirtämisen yllä luvussa 9 tarkemmin selostetusti ehdotetun vetymarkkinalain 22 §:n 2 ja 3 momentissa, 23 §:n 5 momentissa, 32 §:n 2 momentissa, 33 §:n 8 momentissa, 36 §:n 6 momentissa, 45 §:n 3 momentissa, 54 §:ssä, 63 §:n 2 momentissa, 77 §:ssä, 92 §:n 3 momentissa ja 93 §:n 3 momentissa, maakaasumarkkinalain ehdotetussa 34 a §:n 8 momentissa, 87 g §:ssä ja 14 §:n 3 momentissa, ehdotetun energiantoimitussopimusten vertailuvälinelain 6 §:n 4 momentissa, ehdotetun energiamarkkinoiden valvontalain 45 §:n 3 momentissa, sekä ehdotetun energiaverkkomaksulain 4 §:ssä.

Määräyksenantovaltuudet koskisivat ehdotetussa sääntelyssä lain tasolla tarkemmin määriteltyjen julkaisu- ja ilmoitusvelvoitteiden tarkennuksia, tarkempia määräyksiä liittyen tietojen toimitusta Energiavirastolle tai tietojen luovuttamista loppukäyttäjille, tarkempia määräyksiä laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta, tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta, sekä yksityiskohtaisempia määräyksiä sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksun maksumenettelystä.

Lakiehdotuksen valtuussäännökset on laadittu huomioiden perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Ehdotetut valtuutussäännökset on rajoitettu koskemaan ainoastaan teknisluontoisia yksityiskohtia oikeusaseman perusteiden määräytyessä lain säännösten perusteella. Valtuussäännös on sijoitettu ja asiallisesti kytketty säänneltävää asiaa koskevaan pykälään. Norminantovalta on muutoinkin säädetty mahdollisimman tarkkarajaisesti ja täsmällisesti. Ehdotetut säännökset ovat välttämättömiä sääntelyn kohteen teknisen luonteen vuoksi.

Lakiehdotuksen sisältämien norminantovaltuuksien ei arvioida olevan ristiriidassa perustuslain 80 §:n kanssa.

13.8 Arvio säätämisjärjestyksestä

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotukset arvioidaan voitavan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Koska kaasumarkkinadirektiiveissä ja -asetuksessa on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla ja joita ehdotetaan täydennettäviksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Vetymarkkinalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

Yleiset säännökset

1 luku

Tavoite, soveltamisala ja määritelmät

1 §

Tavoitteet

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille vetymarkkinoille sekä Euroopan unionin vedyn sisämarkkinoille siten, että vedyn hyvä toimitusvarmuus sekä hinnaltaan kilpailukykyisen ja riittävän hyvälaatuisen vedyn saanti voidaan turvata. Toimivien vetymarkkinoiden ensisijaisina keinoina ovat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen vedyn toimituksessa ja varastoinnissa sekä kohtuullisten, tasapuolisten ja syrjimättömien palveluperiaatteiden ylläpito vetyverkkojen ja muun vetyinfrastruktuurin toiminnassa.

Lain tavoitteena on lisäksi tukea energiajärjestelmän hiilestä irtautumista edistämällä yhteenliitetyn vetyjärjestelmän asteittaista perustamista sähköjärjestelmän pitkän aikavälin joustavuuden vahvistamiseksi ja kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämiseksi aloilla, joilla hiilestä irtautuminen on vaikea toteuttaa kasvihuonekaasujen vähentämispotentiaali sekä energiatehokkuus ja kustannustehokkuus muihin vaihtoehtoihin verrattuna huomioon ottaen.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan vetyjärjestelmää ja vetyverkkoja käyttäen tapahtuvaan vedyn kuljettamiseen, varastointiin, tuotantoon, toimitukseen, maahantuontiin ja vientiin (*vetymarkkinat*). Lain 12 ja 13 lukua sovelletaan kuitenkin vain vähittäismyyntiin ja vedyn jakeluun.

Lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista vetyverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa vetyverkkoa.

Lakia ei sovelleta vetyvarastoon tai vetyterminaaliin, jota ei ole liitetty vetyjärjestelmään tai vetyverkkoon eikä vedyn toimittamiseen ja jakeluun liikennettä varten tankkauspisteen kautta.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vetyverkolla* maalla ja merellä sijaitsevaa putkiverkkoa, jota käytetään erittäin puhtaan vedyn kuljettamiseen sen toimittamiseksi asiakkaille, lukuun ottamatta toimitusta;

2) *vetyjärjestelmällä* infrastruktuurijärjestelmää, joka kattaa yhteenliitetyt vetyverkot, vetyvarastot ja vetyterminaalit ja joka sisältää erittäin puhdasta vetyä;

3) *siirtoverkolla* erittäin puhtaan vedyn kuljettamiseen tarkoitettujen putkistojen verkostoa, johon sisältyy yksi tai useampi vety-yhdysputki tai joka on suoraan liitetty vetyvarastoon, vetyterminaaliin tai kahteen tai useampaan vety-yhdysputkeen tai jonka ensisijaisena tarkoituksena on siirtää vetyä muihin vetyverkkoihin, vetyvarastoon tai vetyterminaaleihin, sulkematta pois sitä mahdollisuutta, että tällaisten verkostojen tarkoituksena on tarjota palveluja vedyn toimitukseen suoraan liitetyille asiakkaille;

4) *jakeluverkolla* erittäin puhtaan vedyn paikalliseen tai alueelliseen kuljettamiseen tarkoitettujen putkien verkostoa, jonka pääasiallisena tarkoituksena on toimittaa vetyä suoraan verkkoon liitetyille asiakkaille ja johon ei sisälly vety-yhdysputkea ja jota ei ole suoraan liitetty vetyvarastoon tai vetyterminaaleihin, paitsi jos kyseinen verkko toimi 4 päivänä elokuuta 2024 maakaasun jakeluverkkona ja se on osittain tai kokonaan muutettu vedyn kuljettamista varten, tai kahteen tai useampaan vety-yhdysputkeen;

5) *yhteenliitetyllä järjestelmällä* toisiinsa yhdistettyjä vetyjärjestelmiä;

6) *vety-yhdysputkella* vetyverkkoa, joka ylittää jäsenvaltioiden välisen rajan tai kulkee sen poikki ja jonka tarkoituksena on yhdistää kyseisten jäsenvaltioiden kansalliset vetyverkot toisiinsa, tai jäsenvaltion ja kolmannen maan välistä vetyverkkoa jäsenvaltioiden alueeseen tai kyseisen jäsenvaltion aluemereen saakka;

7) *liittymisputkella* liittyjän hallinnassa olevan lyhyen vetyputken ja muiden liittämiseen tarvittavien laitteiden ja laitteistojen muodostamaa yhtenäistä kokonaisuutta, jolla:

a) vetyjärjestelmän käyttäjä liittyy vetyverkkoon; tai

b) yksi tai useampi erillinen teollista tuotantoa harjoittava loppukäyttäjä liittyy erilliseen vedyntuotantolaitokseen tai vedyntuotantolaitosten muodostamaan erilliseen kokonaisuuteen suoraa vedyn toimitusta varten;

8) *vedyn kuljettamisella* vedyn siirtoa tai jakelua vetyverkon kautta sen saamiseksi asiakkaille, lukuun ottamatta toimitusta;

9) *vetyverkkotoiminnalla* liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja (*verkonhaltija*) vastiketta vastaan harjoittaa erittäin puhtaan vedyn kuljettamista vetyverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita tässä laissa verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä vetyverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville;

10) *siirtoverkonhaltijalla* elinkeinoharjoittaja, joka on vastuussa siirtoverkon käytöstä, ylläpidosta ja tarvittaessa kehittämisestä tietyllä alueella, sen mahdollisista yhteyksistä muihin siirtoverkkoihin sekä sen varmistamisesta, että verkko pystyy täyttämään kohtuulliset vedynsiirron vaatimukset pitkällä aikavälillä;

11) *jakeluverkonhaltijalla* elinkeinonharjoittajaa, joka on vastuussa jakeluverkon käytöstä, ylläpidosta ja tarvittaessa kehittämisestä tietyllä alueella, sen mahdollisista yhteyksistä muihin vetyverkkoihin sekä sen varmistamisesta, että verkko pystyy täyttämään kohtuulliset vedynjakelun vaatimukset pitkällä aikavälillä;

12) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;

13) *vedyn laadulla* vedyn puhtautta ja epäpuhtauksia vetyjärjestelmään sovellettavien vedyn laatustandardien mukaisesti;

14) *uusiutuvalla vedyllä* nestemäistä ja kaasumaista vetyä, jonka energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista energialähteistä kuin biomassasta;

15) *vedyn toimituksella* vedyn, myös nestemäisten orgaanisten vedynkantajien tai nestemäisen vedyn ja vetyjohdannaisten, mukaan lukien ammoniakki tai metanoli, muodossa, myyntiä asiakkaille, mukaan lukien jälleenmyynti;

16) *vähähiilisellä vedyllä* vetyä, jonka energiasisältö on peräisin uusiutumattomista lähteistä ja joka täyttää uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 (jäljempänä *RED II-direktiivi*) 29 a artiklan 3 kohdan nojalla hyväksytyssä, muuta kuin biologista alkuperää olevista uusiutuvista polttoaineista ja kierrätetyistä hiilipitoisista polttoaineista saatavien kasvihuonekaasupäästöjen vähennysten arviointimenetelmässä vahvistetun kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevan 70 prosentin kynnysarvon verrattuna muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien polttoaineiden fossiiliseen vertailukohtaan;

17) *vedyn toimittajalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa vedyn toimittamista;

18) *vähittäismyynnillä* vedyn toimitusta jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille;

19) *vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä* toimintayksikköä tai yritystä, joka hoitaa vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvia tehtäviä;

20) *kolmannella maalla* muuta valtiota kuin Euroopan unionin jäsenvaltiota;

21) *vetyalan yrityksellä* luonnollista ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: vedyn tuotanto, siirto, jakelu, toimitus, osto tai varastointi tai vetyterminaalin toiminta ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjiä;

22) *vetyvarastolla* laitosta, jossa varastoidaan erittäin puhdasta vetyä sekä vetyterminaalin varastointiin käytettävää osaa tuotantotoimintaan käytettävää osaa lukuun ottamatta, ei kuitenkaan laitteistoja, jotka ovat yksinomaan tehtäviään hoitavien vetyverkonhaltijoiden käytettävissä eikä pieniä, helposti toisinnettavia vedyn varastointilaitteistoja;

23) *vetyvarastonhaltijalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa vedyn varastointitoimintaa ja on vastuussa vetyvaraston toiminnasta;

24) *vetyterminaalilla* laitosta, jota käytetään nestemäisen vedyn tai nestemäisen ammoniakin purkamiseen ja muuntamiseen kaasumaiseksi vedyksi sen syöttämiseksi vetyverkkoon tai kaasumaisen vedyn nesteytykseen ja lastaukseen, mukaan lukien lisäpalvelut ja väliaikainen varastointi, jotka ovat tarpeen muunnosprosessissa ja sen jälkeisessä vetyverkkoon syöttämisessä, mutta lukuun ottamatta varastointiin käytettävää vetyterminaalin osaa;

25) *vetyterminaalinhaltijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa nestemäisen vedyn tai nestemäisen ammoniakin purkamista ja muuntamista kaasumaiseksi vedyksi sen syöttämiseksi vetyverkkoon tai kaasumaisen vedyn nesteytystä ja lastausta ja jolla on vastuu vetyterminaalin toiminnasta;

26) *putkilinjavarastoinnilla* kaasun painetta korottamalla tapahtuvaa erittäin puhtaan vedyn varastointia vetyverkoissa, lukuun ottamatta laitteistoja, jotka ovat tehtäviään hoitavien vetyverkonhaltijoiden käytettävissä;

27) *asiakkaalla* vedyn tukkuasiakasta ja loppukäyttäjää sekä vetyalan yritystä, joka ostaa vetyä;

28) *tukkuasiakkaalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka ostaa vetyä jälleen-myyntiä varten sen verkon sisällä tai ulkopuolella, johon hän kuuluu, ei kuitenkaan siirto- tai jakeluverkonhaltijaa;

29) *loppukäyttäjällä* asiakasta, joka ostaa vetyä omaan käyttöönsä;

30) *vetyverkon käyttäjällä* verkonhaltijan asiakasta tai potentiaalista asiakasta tai verkonhaltijaa itseään siinä määrin kuin verkonhaltijan on tarpeen harjoittaa toimintojaan vedyn kuljettamisen yhteydessä;

31) *vetyjärjestelmän käyttäjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimittaa vetyä vetyjärjestelmään tai jolle toimitetaan vetyä vetyjärjestelmästä;

32) *vedyntoimitussopimuksella* vedyn toimittamisesta tehtyä sopimusta;

33) *pitkäaikaisella sopimuksella* vedyntoimitussopimusta, jonka kesto on yli vuoden;

34) *vertikaalisesti integroituneella yrityksellä* vetyalan yritystä tai vetyalan yritysten ryhmää, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää, joko suoraan tai välillisesti, määräysvaltaa ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko vedyn siirtoa, jakelua

tai varastointia tai vetyterminaalitoiminnan harjoittamista ja ainakin joko vedyn tuotantoa tai toimittamista;

35) *määräysvallalla* oikeuksia sekä sopimuksia ja muita keinoja, jotka joko erikseen tai yhdessä asiaan liittyvät tosiasialliset ja oikeudelliset olosuhteet huomioon ottaen antavat mahdollisuuden käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa yrityksessä, erityisesti:

a) antamalla omistusoikeuden tai käyttöoikeuden yrityksen kaikkiin tai joihinkin varoihin;

b) oikeuksin tai sopimuksin, joiden perusteella saadaan ratkaiseva vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanossa, äänestyksissä tai päätöksissä;

36) *omistussuhteessa olevalla yrityksellä* sidosyritystä, jolla tarkoitetaan kahta tai useampaa konserniin kuuluvaa yritystä, tai samoille osakkeenomistajille kuuluvaa yritystä;

37) *syöttö-ottojärjestelmällä* verkkoon pääsyn mallia, jossa verkon tai järjestelmän käyttäjät varaavat itsenäisesti kapasiteettioikeuksia syöttö- ja ottokohtiin ja johon sisältyy vetyverkkoja;

38) *virtuaalisella kauppapaikalla* syöttö- ottojärjestelmässä olevaa muuta kuin fyysistä kauppapaikkaa, jossa vetyä vaihdetaan myyjän ja ostajan välillä ilman tarvetta varata kapasiteettia;

39) *syöttökohdalla* kohtaa, johon sovelletaan vetyjärjestelmän käyttäjien varausmenettelyjä ja joka tarjoaa pääsyn syöttö- ottojärjestelmään;

40) *ottokohdalla* kohtaa, johon sovelletaan vetyjärjestelmän käyttäjien varausmenettelyjä ja joka mahdollistaa kaasuvirtaukset ulos syöttö-ottojärjestelmästä;

41) *yhteenliitäntäpisteellä* fyysistä tai virtuaalista pistettä, joka liittää yhteen vierekkäiset syöttö-ottojärjestelmät tai liittää yhteen syöttö-ottojärjestelmän ja yhdysputken edellyttäen, että kyseisessä pisteessä on käytössä vetyverkon käyttäjien varausjärjestelmä;

42) *markkinaosapuolella* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa, myy tai tuottaa vetyä tai tarjoaa varastointipalveluja, mukaan lukien kaupankäyntiä koske-vien toimeksiantojen antaminen, yhdellä tai useammalla vetymarkkinalla, myös tasehallintamarkkinoilla;

43) *sopimuksen irtisanomismaksulla* maksua tai sakkoa, jonka vedyntoimittajat tai markkinaosapuolet voivat veloittaa asiakkailta vedyntoimitus- tai palvelusopimuksen irti-sanomisesta;

44) *laskutustiedoilla* tietoja, jotka esitetään loppukäyttäjän laskussa, maksukehotusta lukuun ottamatta;

45) *älykkäällä mittausjärjestelmällä* sähköistä järjestelmää, joka kykenee mittaamaan verkkoon syötetyn vedyn tai verkosta kulutetun vedyn määrää ja joka kykenee lähettämään ja vastaanottamaan tietoa sähköisen viestinnän keinoin tiedonsaanti-, seuranta- ja valvontatarkoituksiin;

46) *yhteentoimivuudella* älykkään mittauksen yhteydessä kahden tai useamman energia- tai viestintäverkon, -järjestelmän, -laitteen, -sovelluksen tai -komponentin kykyä yhdistää, vaihtaa ja käyttää tietoa vaadittavien toimintojen suorittamiseksi;

47) *energiatehokkuus etusijalle* -periaatteella periaatetta, jonka mukaan energiaa koskevassa suunnittelussa ja politiikassa ja investointipäätöksissä otetaan mahdollisimman hyvin huomioon vaihtoehtoiset kustannustehokkaat energiatehokkuustoimenpiteet, joilla tehostetaan energian kysyntää ja tarjontaa erityisesti kustannustehokkaiden energian loppukäyttöä koskevien säästöjen, kysyntäjoustoa koskevien aloitteiden sekä energian tehokkaamman muuntamisen, siirtämisen ja jakelun avulla siten, että kuitenkin saavutetaan kyseisten päätösten tavoitteet;

48) *käyttötarkoituksen muuttamisella* olemassa olevan maakaasuinfrastruktuurin teknistä parantamista tai muuttamista, jotta voidaan varmistaa, että se varataan puhtaan vedyn käyttöä varten.

II OSA

Vetyverkot

2 luku

Vetyverkonhaltijoiden nimeäminen

4 §

Vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuus

Vetyverkkotoimintaa saa harjoittaa Suomessa sijaitsevassa vetyverkossa sen jälkeen, kun vetyverkkotoiminnan harjoittajalle on myönnetty toiminnan edellyttämä vetyverkkolupa. Vetyverkkolupaa ei voida siirtää toiselle.

Luvanvaraista ei ole:

1) vetyverkkotoiminta, jossa vetyverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä vedyn toimitusta;

2) vedyn kuljettaminen liittymisputkessa tai liittyjän varasyöttöyhteydessä.

Tarkempia säännöksiä vetyverkkolupaa koskevasta hakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 a §

Vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskeva ennakkotieto

Energiavirasto voi kirjallisesta hakemuksesta antaa yksittäistapausta koskevan ennakkotiedon siitä, onko vetyverkkotoimintaa varten haettava 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu vetyverkkolupa. Hakemuksessa on esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Ennakkotietoa ei anneta, jos samaa toimintaa koskien on vireillä vetyverkkolupaa koskeva hakemus tai jos asia on jo Energiaviraston toimesta ratkaistu.

Ennakkotietoa koskevaa voimassa olevaa päätöstä on hakijan vaatimuksesta noudatettava sovellettaessa tätä lakia, jos:

1) hakija on esittänyt ennakkotiedon antamista varten oikeat ja riittävät tiedot;

2) hakija ei ole toteuttanut toimintaansa olennaisesti toisin kuin ennakkotietoa koskevassa hakemuksessa on esitetty; ja

3) ennakkotiedon sisältöön vaikuttavat olosuhteet eivät ole olennaisesti muuttuneet.

Tarkempia säännöksiä ennakkotietoa koskevasta hakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Vetyverkkoluvan myöntäminen

Vetyverkkoluvan myöntää Energiavirasto.

Vetyverkkolupa on myönnettävä, jos hakija täyttää vetyverkkoluvan hakijaa koskevat yleiset vaatimukset sekä hakemuksen kohteena olevalle vetyverkkotoiminnalle tässä luvussa erikseen säädetyt muut vaatimukset. Vetyverkkolupa myönnetään toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi.

Vetyverkkolupaan voidaan liittää luvan myöntämisen edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja. Vetyverkkolupaa tai sen ehtoja voidaan muuttaa luvanhaltijan suostumuksella tai muulloinkin, jos muutos on välttämätön lainsäädännön muuttumisen, muutoksenhakutuomioistuimen antaman ratkaisun tai toiminnan edellytyksissä tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi.

Energiaviraston on ilmoitettava komissiolle siirtoverkonhaltijalle myönnetystä vetyverkkoluvasta. Luvan myöntäminen on lisäksi julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

6 §

Vetyverkkoluvan hakijaa koskevat yleiset vaatimukset

Vetyverkkoluvan hakijan on täytettävä seuraavat yleiset vaatimukset:

1) hakija on yhteisö taikka jakeluverkon vetyverkkoluvan osalta yhteisö tai kunnallinen laitos;

2) hakijan organisaatio vastaa sen harjoittaman vetyverkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta;

3) hakijalla on palveluksessaan riittävä henkilöstö, joka vastaa sen harjoittaman vetyverkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta;

4) hakija on nimennyt vetyverkolleen putkiston vastuuhenkilön vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 39 §:ssä tarkoitetun menettelyn mukaisesti;

5) hakijalla on taloudelliset edellytykset kannattavaan vetyverkkotoimintaan;

6) hakijalla on päätösvalta vetyverkon käyttöön, ylläpitoon ja kehittämiseen tarvittaviin varoihin sekä päätösvalta tehdä verkon käyttäjien kanssa liittymissopimuksia ja vetyverkkosopimuksia.

Jos hakija harjoittaa vetyverkkotoiminnan lisäksi muuta toimintaa tai jos hakija harjoittaa sekä siirtoverkkotoimintaa että jakeluverkkotoimintaa, hakijan on lisäksi esitettävä selvitys siitä, että nämä toiminnat on eriytetty toisistaan siten kuin tässä laissa säädetään.

7 §

Siirtoverkonhaltijaa koskevat vaatimukset

Hakijan, joka hakee siirtoverkonhaltijan vetyverkkolupaa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä kaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (/) säädetyt vaatimukset siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden on oltava varmennettu mainitussa laissa ja uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1789, jäljempänä *kaasumarkkina-asetus*, 14 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti.

8 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetyverkkolupa

Energiavirasto määrää vetyverkkoluvassa yhden siirtoverkonhaltijan vetyjärjestelmän järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi (*järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija*).

Järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän on 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi ennen luvan myöntämistä osoitettava järjestäneensä:

1) vetyjärjestelmän tasapainotuspalveluihin, vetyjärjestelmän taseselvitykseen ja vetyjärjestelmän virtuaalisen kauppapaikan ylläpitämiseen liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäviksi;

2) vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät erillisenä liiketoimintana, joka on eriytetty siten kuin 11 luvussa säädetään.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetyverkkoluvassa voidaan asettaa ehtoja, jotka liittyvät sen:

1) tehtäviin ja niiden hoitamiseen;

2) velvollisuuksiin ja niiden täyttämiseen;

3) oikeuksiin ja niiden käyttämiseen.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi Energiaviraston myöntämällä luvalla antaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja toisista Euroopan talousalueeseen kuuluvista valtioista olevien siirtoverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa yhden tai useamman

osakkuusyhtiön tehtäväksi. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi antaa 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät kokonaan omistamansa tytäryhtiön tai sähkökaupan vastaavia tehtäviä Suomessa hoitavan toiminnanharjoittajan tehtäviksi, jos Energiavirasto myöntää siihen luvan. Lupapäätökseen sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään vetyverkkoluvan myöntämisestä ja tämän pykälän 3 momentissa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle vetyverkkoluvassa asetettavista ehdoista. Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyviä tehtäviä hoitavaan tytäryhtiöön ja toiminnanharjoittajaan sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, säädetään henkilötietojen käsittelijästä.

9 §

Maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupa

Maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupa on myönnettävä hakemuksesta 2 momentin edellytysten täyttyessä hakijalle, joka harjoittaa vetyverkkotoimintaa maantieteellisesti rajatulla teollisuus- tai elinkeinoalueella vetyverkossa, jonka ensisijaisena tarkoituksena on vedyn toimittaminen kyseiseen vetyverkkoon suoraan liitetyille asiakkaille.

Maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupaa ei voida myöntää:

1) vety-yhdysputkelle ja Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavalle vetyputkelle tai vetyverkolle, joka liitetään tai on liitetty vety-yhdysputkeen tai edellä mainittuun vetyputkeen;

2) vetyverkolle, joka liitetään tai johon on liitetty toiseen vetyverkkoon liitettävä tai liitetty vetyvarasto tai vetyterminaali;

3) vetyverkolle, joka liitetään tai on liitetty toiseen verkkoon, elleivät yhteenliitetyt vetyverkot täytä tämän momentin ja 1 momentin edellytyksiä ja niissä vetyverkkotoimintaa harjoita sama vetyverkon haltija.

Maantieteellisesti rajattuun vetyverkkoon ja maantieteellisesti rajatun vetyverkon haltijaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään vetyverkosta ja jakeluverkosta sekä vetyverkon haltijasta ja jakeluverkonhaltijasta, jollei erikseen toisin säädetä.

Energiaviraston on joka seitsemäs vuosi maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkoluvan myöntämispäivästä lukien julkaistava arvio vetyverkkoluvan vaikutuksista kilpailuun, vetyinfrastruktuuriin sekä vetymarkkinoiden kehitykseen ja toimintaan unionissa ja Suomessa. Energiaviraston on peruutettava maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupa, jos se katsoo, että maantieteellisesti rajatun vetyverkon vetyverkkolupa saattaisi estää kilpailua tai vaikuttaa kielteisesti vetyinfrastruktuurin tehokkaaseen käyttöönottoon tai vetymarkkinoiden kehitykseen ja toimintaan unionissa tai Suomessa. Energiaviraston on ennen vetyverkkoluvan peruuttamista varattava verkonhaltijalle kohtuullinen määräaika hakea sen harjoittaman vetyverkkotoiminnan edellyttämää uutta vetyverkkolupaa.

10 §

Vety-yhdysputken ja Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan vetyputken hankelupa

Vety-yhdysputken tai Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 a §:ssä tarkoitetun vetyputken, joka johtaa Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle, rakentamista koskevalle hankkeelle on haettava hankelupa ennen rakennustöiden aloittamista. Hankeluvan myöntää valtioneuvosto yleisistunnossaan. Hankelupaa ei voida siirtää toiselle.

Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että vety-yhdysputken tai Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan vetyputken rakentaminen on Suomen energiavarojen hyödyntämisen ja Suomen eri energialähteiden välillä tekemien valintojen suhteen kansantalouden kokonaisuuden kannalta sekä vetymarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys vedyn sisämarkkinoille. Hankelupa Suomen ja kolmannen maan välisen vety-yhdysputken rakentamista koskevalle hankkeelle voidaan evätä, jos epääminen on tarpeen Suomen ja unionin keskeisten turvallisuusetujen suojaamiseksi.

Hankelupa vety-yhdysputkea koskevalle hankkeelle voidaan myöntää vain vetyverkonhaltijalle, jolle on myönnetty vetyverkkolupa vetyverkkotoimintaan siirtoverkossa.

Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja.

Tarkempia säännöksiä hankelupahakemuksesta ja siinä esitettävästä selvityksestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Verkonhaltijan yleiset velvollisuudet ja verkkopalveluiden hinnoittelu

11 §

Verkkopalveluiden tarjonnan yleiset periaatteet

Verkonhaltijan on tarjottava vetyverkkonsa palveluita markkinaosapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei saa olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja.

12 §

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee verkkoon pääsyn järjestämiseksi toiminta-alueellaan ylläpitää, käyttää ja kehittää vetyverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin vetyverkkoihin taloudellisten edellytysten ja vetyverkkonsa käyttäjien ja vetyverkossaan toimivien vetyalan yritysten kohtuullisten tarpeiden mukaisesti. Siirtoverkonhaltijan tulee lisäksi rakentaa ja ylläpitää riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia eurooppalaisen vetyinfrastruktuurin integroimiseksi, jos rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen kapasiteettia koskevan kysynnän tyydyttämiseksi ja vedyn toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi.

Verkonhaltijan tulee vetyverkossaan varmistaa vetyjärjestelmän hallinnan edellyttämä tehokas vedyn laadun hallinta sekä sovellettavien laatustandardien mukainen tasainen vedyn laatu loppukäyttäjille.

13 §

Liittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa järjestelmätekniset vaatimukset täyttävät vedyn tuotantolaitokset ja käyttökohteet, vetyvarastot, vetyterminaalit ja toiset vetyverkot toiminta-alueellaan. Liittämistä koskevien ehtojen ja järjestelmäteknisten vaatimusten tulee olla avoimia, tasapuolisia ja syrjimättömiä, ja niissä on otettava huomioon vetyjärjestelmän ja vetyverkon yhteentoimivuuden ja toimintavarmuuden sekä vetyjärjestelmän tehokkuuden edellyttämät vaatimukset.

Verkonhaltija voi evätä liittämisen vetyverkkoon kapasiteetin puutteen vuoksi. Siirtoverkonhaltija ei kuitenkaan saa kieltäytyä hyväksymästä uusien vetyvarastojen, vetyterminaalien ja teollista tuotantoa harjoittavien asiakkaiden liittämistä siirtoverkkoon vetoamalla käytettävissä olevassa verkkokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin tai verkkokapasiteetin välttämättömään lisäämiseen liittyviin lisäkustannuksiin. Siirtoverkonhaltijan on varmistettava tällaiselle liittymälle riittävä syöttö- ja ottokapasiteetti.

Verkonhaltija ei saa ottaa käyttöön liittämistä koskevia ehtoja ja järjestelmäteknisiä vaatimuksia ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä.

Verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat ehdot ja järjestelmätekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa se käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt.

14 §

Siirto- ja jakeluvelvollisuus

Verkonhaltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä vedyn siirto- ja jakelupalveluja vetyverkkonsa käyttäjille ja vetyverkossaan toimiville vetyalan yrityksille vetyverkkonsa siirtokyvyn rajoissa.

15 §

Verkkoonpääsyn järjestäminen vetyjärjestelmässä

Verkonhaltijan on järjestettävä edellytykset sille, että:

1) loppukäyttäjä ja vedyn tuottaja voivat sopia kaikista verkkopalveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka vetyverkkoon hän on liittynyt;

2) vedyn toimittaja voi sopia verkkoonpääsyn edellyttämistä verkkopalveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka vetyverkkoon hän toimittaa vetyä tai joka siirtää tai jakelee hänen vetyään.

Verkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että vetyjärjestelmän käyttäjä saa asianomaiset siirto- ja jakelusopimukset tekemällä ja niihin liittyvät maksut suorittamalla oikeuden käyttää kaikkia vetyjärjestelmään kuuluvia vetyverkkoja.

16 §

Verkkoon pääsyn täytäntöönpano vetyverkossa

Verkonhaltijan on toimitettava vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja käyttääkseen sitä tehokkaasti.

Verkonhaltijan tulee tehdä pyynnöstä tarjous liittyjälle vetyverkkoon liittämisestä sekä vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjälle vedyn siirto- ja jakelupalvelusta. Liittämistä koskevassa tarjouksessa on esitettävä liittämisen edellytyksenä olevat tekniset vaatimukset sekä liittyjän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista ja arvio liittymän toimitusajasta.

Jos verkonhaltija kieltäytyy liittämisestä taikka siirto- tai jakelupalvelusta, sen on annettava asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot kieltäytymisensä syistä. Kieltäytymiseen on liitettävä tieto siitä, että vetyjärjestelmän tai vetyverkon käyttäjällä on halutessaan mahdollisuus saattaa asia Energiaviraston ratkaistavaksi riitojenratkaisumenettelyssä sekä Energiaviraston yhteystiedot.

17 §

Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan vetyverkon käytöstä

Verkonhaltijan on huolehdittava vetyverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä ottaen ympäristö asianmukaisesti huomioon.

Verkonhaltijan on tehtävä yhteistyötä ja koordinoitava toimintaansa muiden verkonhaltijoiden kanssa verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön varmistamiseksi sekä resurssien hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla. Verkonhaltijan on toimitettava toiselle verkonhaltijalle sekä vetyvaraston ja vetyterminaalin haltijalle riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että yhteenliitetyn vetyjärjestelmän varma ja tehokas käyttö, koordinoitu kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa.

Verkonhaltijan on toteutettava käytettävissä olevat kohtuulliset toimenpiteet vetypäästöjen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi toiminnassaan ja tehtävä säännölliset vetyvuotojen havaitsemis- ja korjauskartoitukset kaikille vastuullaan oleville merkityksellisille verkkokomponenteille. Verkonhaltijan on toimitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle raportti havaitsemastaan vetyvuodosta sekä julkaistava vuosittain tilastotietoja havaitsemistaan vetyvuodoista ja niihin liittyvistä korjaustoimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) vetyjärjestelmän varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä infrastruktuurien haltijoiden välisestä tiedonvaihdosta;

2) vetyvuotojen ja niihin liittyvien korjaustoimenpiteiden tilastoinnista.

18 §

Verkonhaltijan tehtävät vedyn toimitusten mittauksessa

Verkonhaltijan on järjestettävä vetyverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva vedyn toimitusten mittaus älykkäiden mittausjärjestelmien avulla sekä huolehdittava mittaustietojen rekisteröinnistä ja ilmoittamisesta vetymarkkinoiden osapuolille. Taseselvityksessä ja laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot on ilmoitettava käyttöpaikka-, syöttöpiste- tai mittauskohtaisesti.

Verkonhaltijan on huolehdittava mittausjärjestelmiensä ja mittaustietojen tiedonsiirron yhteentoimivuudesta, asianmukaisesta kyberturvallisuudesta ja loppukäyttäjien yksityisyyden suojasta. Kyberturvallisuuden varmistamisessa on otettava huomioon paras käytettävissä oleva tekniikka suhteutettuna järjestelmien hankinnasta ja käytöstä aiheutuviin kustannuksiin.

Verkonhaltija voi tarjota mittauspalvelua joko omana työnä tai hankkia palvelun. Palvelu voidaan hankkia tällöin myös markkinaosapuolelta.

Tarkempia säännöksiä vedyn toimitusten mittauksesta vetyverkoissa voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

1) vedyn tuotantolaitoksen ja käyttökohteen sekä vetyvaraston ja vetyterminaalin varustamisesta mittauslaitteistolla;

2) rajapistemittausta;

3) vedyn laadun mittausta;

4) mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia;

5) mittauslaitteiston lukemista;

6) mittaustiedon toimittamista markkinaosapuolien hyödynnettäväksi;

7) mittauspalveluissa käytettävää aikajaotusta.

19 §

Verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevat yleiset säännökset

Verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjille. Niistä saa poiketa vain erityisistä syistä.

Verkkopalvelujen hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista.

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Siinä on kuitenkin otettava huomioon vetyjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus.

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ja käyttöehdoissa ei saa olla ehtoja, jotka ovat haitallisia vedyn tuotannon, siirron, jakelun ja toimituksen kokonaistehokkuudelle tai energiajärjestelmän integraatiolle. Hinnoittelun ja ehtojen tulee edistää energiatehokkuutta sekä toteuttaa energiatehokkuus etusijalle -periaatetta syrjimättä kohtuuttomasti energiatehokkaampia ratkaisuja, kuten suoraa sähköistämistä.

Verkonhaltija ei saa ottaa käyttöön verkkopalvelujen myyntiehtoja ja -hintoja ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut myyntiehdot ja -hinnat ovat pätemättömiä.

20 §

Vedyn verkkoon syötön ja verkosta oton maksut

Siirtoverkonhaltijan on asetettava siirtomaksu kullekin siirtoverkossaan sijaitsevalle syöttö- ja ottojärjestelmän syöttö- ja ottopisteelle.

Jakeluverkonhaltijan on asetettava jakelumaksu kullekin jakeluverkkonsa ottopisteelle ja kullekin syöttöpisteelle.

Vetyjärjestelmässä voidaan asettaa vedyn syötölle vetyvarastoon ja sen otolle vetyvarastosta alennetut syöttö- ja ottomaksut tai jättää tällaiset syöttö- ja ottomaksut kokonaan asettamatta.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta maantieteellisesti rajattuun vetyverkkoon, jota ei ole liitetty toiseen vetyverkkoon.

21 §

Vedyn toimittajan vaihtamiseen liittyvät verkonhaltijan suoritteet

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua vedyn toimittajan vaihtamiseen liittyvistä suoritteista.

22 §

Verkkopalvelujen myyntiehtojen ja tunnuslukujen julkaiseminen

Verkonhaltijan on julkaistava verkkopalvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet.

Verkonhaltijan on ilmoitettava Energiavirastolle verkkopalvelujensa voimassa olevat myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksessa annettavista tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä.

Verkonhaltijan on julkaistava sen toiminnan arvioimiseksi riittävät verkkopalvelujen hintatasoa, verkkotoiminnan tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta, vetyverkon kehittämistä sekä vetyverkkoon liittyvät, vetymarkkinoiden toimintaa kuvaavat tunnusluvut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tunnuslukuja julkaisemisvelvollisuus koskee, mitä kaavoja ja ohjeita tunnuslukuja laskettaessa noudatetaan sekä miten tunnusluvut julkaistaan.

23 §

Verkonhaltijan varautumissuunnittelu

Verkonhaltijan on asianmukaisella suunnittelulla varauduttava vetyverkkoonsa kohdistuviin normaaliolojen häiriötilanteisiin, vetyjärjestelmässä ilmenevien vedynsaannin häiriöiden edellyttämien säännöstelytoimenpiteiden täytäntöönpanoon sekä valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitettuihin poikkeusoloihin. Verkonhaltijan on laadittava varautumissuunnitelma sekä osallistuttava tarpeellisessa laajuudessa huoltovarmuuden turvaamiseen tähtäävään valmiussuunnitteluun. Jos verkonhaltija on osa yritysryhmää, joka harjoittaa myös maakaasun siirtoa tai jakelua, voi varautumissuunnitelma kattaa sekä vetyverkkotoiminnan että yritysryhmän harjoittaman maakaasuverkkotoiminnan.

Varautumissuunnitelma on päivitettävä vähintään kerran viidessä vuodessa ja aina silloin, kun olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Tarkempia säännöksiä varautumissuunnitelman sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea yhteiskunnan johtamisen ja turvallisuuden, väestön toimeentulon sekä elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista vetyverkkojen toiminnan sekä vedyn siirron ja jakelun järjestelyä.

Varautumissuunnitelma ja siihen tehtävät muutokset on toimitettava Energiavirastolle. Energiavirastolla on oikeus kuuden kuukauden kuluessa varautumissuunnitelman vastaanottamisesta vaatia verkonhaltijaa tekemään siihen muutoksia, jos se ei täytä säädettyjä vaatimuksia.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä varautumissuunnitelmien toimittamisesta virastolle.

24 §

Verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuus häiriötilanteissa

Verkonhaltijan on toimittava häiriötilanteissa häiriöiden poistamiseksi ja niiden vaikutusten rajoittamiseksi yhteistyössä muiden verkonhaltijoiden ja toiminta-alueensa pelastusviranomaisten, poliisin ja kuntien viranomaisten sekä muiden yhdyskuntateknisten verkkojen haltijoiden kanssa. Verkonhaltijan on osallistuttava häiriötilanteissa toiminta-alueeseensa liittyvän tilannekuvan muodostamiseen ja toimitettava tilannekuvan muodostamisesta vastaavalle viranomaiselle sitä varten tarvittavat tiedot.

4 luku

Siirtoverkkoa ja siirtoverkonhaltijaa koskevat säännökset

25 §

Järjestelmävastuu

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa vetyjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii vetyjärjestelmän tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä, vetyjärjestelmän taseselvityksestä ja vetyjärjestelmän virtuaalisen kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä (*järjestelmävastuu*) ja on velvollinen huolehtimaan niistä tarkoituksenmukaisella ja vetyjärjestelmässä toimivien vetymarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää vetyverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin vetyverkkoihin siten, että ne toimivat tehokkaasti ja että

edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille vetymarkkinoille sekä Euroopan unionin vedyn sisämarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja vetyjärjestelmän käyttämiselle. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksessa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n mukaisesti. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on kestoltaan rajoitetuksi ajaksi oikeus rajoittaa vedyn siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä vetyjärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus vetyjärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna ohjata vetyjärjestelmään liitettyä vedyn käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä ottamalla huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset, voimassa olevat vedyn saannin hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat ja velvoitteet sekä vallitsevat olosuhteet. Rajoitusta tai ohjaustoimenpidettä saa kussakin tapauksessa pitää voimassa niin kauan kuin se on välttämätöntä vetyjärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteutustavasta.

26 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuualue

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuualueena on vetyjärjestelmä, jonka järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltija on määrätty.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa vastuualueellaan järjestelmävastuun piiriin kuuluvista tehtävistä ja muista siirtoverkonhaltijalle kuuluvista tehtävistä, joista säädetään tässä laissa ja kaasumarkkina-asetuksessa.

27 §

Vetyjärjestelmän tasevastuu

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa vetyjärjestelmän taseen ylläpitämisestä vastuualueellaan (vetyjärjestelmän tasevastuu). Vetyjärjestelmän tasevastuuseen sisältyvät kaikki ne toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys varmistettava kunkin tasehallintajakson ajaksi. Vetyjärjestelmän tasevastuun hoitamiseen tarvittavan vedyn hankintaehtojen sekä tasekaasun kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä markkinaosapuolille, eikä niissä saa olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdoissa on kuitenkin otettava huomioon vetyjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia vedyn syötön ja oton tasapainottamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja ehtoja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä.

28 §

Vetyjärjestelmän taseselvitys

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa vetyjärjestelmän vetytaseen sekä vetyjärjestelmässä toimivien markkinaosapuolien vetytaseiden selvittämisestä kunkin tasehallintajakson osalta (vetyjärjestelmän taseselvitys). Jos vetyjärjestelmän taseselvityksessä noudatettavan tasehallintajakson pituutta ei ole säädetty kaasumarkkina-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä, säädetään tasehallintajakson pituus valtioneuvoston asetuksella.

Taseselvityksen tulee perustua vedyn mittaukseen älykkäällä mittauslaitteistolla sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin. Tarkemmat säännökset taseselvityksessä käytettävistä menetelmistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Taseselvityspalvelun hinnoittelun on oltava kohtuullista ja markkinaosapuolten kannalta syrjimätöntä.

29 §

Vetykaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä on vetykaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen vetyjärjestelmässä. Kehittämistoiminnalla on edistettävä tehokkaasti sekä markkinaosapuolien, verkonhaltijoiden, vetyterminaalien haltijoiden ja vetyvarastojen haltijoiden kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua vetykaupan ja taseselvityksen edellyttämää tiedonvaihtoa sekä tiedonvaihdon tietoturvan asianmukaista tasoa. Kehittämistoiminnassa on tehtävä yhteistyötä muiden vetyalan yritysten kanssa. Edellä 1 momentissa tarkoitetun tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluvat ainakin:1) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien kehittäminen ja niihin liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen;

2) vetyalan yritysten tiedonvaihtoon käyttämien tietojärjestelmien yhteensopivuuden ja tiedonvaihdon oikeellisuuden edistäminen;

3) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen työ- ja elinkeinoministeriölle;

4) tiedonvaihtoon liittyvä tiedottaminen, koulutus ja neuvonta.

30 §

Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa vetyjärjestelmässä jakeluverkoissa käytävän vetykaupan markkinaprosessien edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja taseselvityksestä jakeluverkoissa (*vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut*). Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja ovat:

1) jakeluverkoissa sijaitsevia käyttöpaikkoja sekä vedyn syöttö- ja ottopisteitä koskevien käyttöpaikkatietojen ylläpito;

2) vähittäismyynnin sopimusprosessien edellyttämän tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevissa käyttöpaikoissa sekä vedyn syöttö- ja ottopisteissä;

3) laskutuksen ja taseselvityksen perustana olevien mittaustietojen tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevissa käyttöpaikoissa sekä vedyn syöttö- ja ottopisteissä;

4) vetykauppojen taseselvitys jakeluverkoissa ja taseselvitykseen liittyvän tiedonvaihdon järjestäminen;

5) 1–4 kohdassa tarkoitettujen palvelujen kattamien tietojen säilyttäminen.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on ylläpidettävä ja kehitettävä 1 momentissa tarkoitettuja toimintojaan ja palveluitaan sekä niiden hoitamiseen tarvittavia järjestelmiään ja rajapintoja toisten vetyalan yritysten järjestelmiin siten, että palvelut ja järjestelmät toimivat tehokkaasti ja niiden käytettävyys on helppoa, niiden tietoturvan taso on asianmukainen ja edellytykset tehokkaasti toimiville vetymarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on tarjottava vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita vedyn tuottajille, vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille sekä vetyterminaalien ja vetyvarastojen haltijoille tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmissä käsiteltävien henkilötietojen ja liikesalaisuuksien sekä poikkeusoloihin varautumisen ja väestönsuojelun sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjen kannalta arkaluontoisten tietojen tietoturva on järjestetty asianmukaisesti.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija toimii tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvissa tehtävissä.

31 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut

Edellä 29 ja 30 §:ssä tarkoitetut tehtävät rahoitetaan erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on oikeutettu perimään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä. Maksuilla voidaan kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävien hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Maksujen määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä.

Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelumaksujen tulee perustua käyttäjien hyödyntämiin palveluihin. Maksut eivät saa perustua yksikön 30 §:n perusteella keräämien tietojen markkina-arvoon.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja maksuja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut maksut ovat pätemättömiä.

Maksut ja niiden määräytymisperusteet on julkaistava.

32 §

Järjestelmävastuuseen liittyvien palveluiden ehtojen julkaiseminen

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on julkaistava järjestelmävastuuseen kuuluvien palveluidensa voimassa olevat myyntiehdot ja niiden määräytymisperusteet, tasekaasun toimitus- ja hankintaehdot ja niiden määräytymisperusteet sekä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetut ehdot.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä julkaistavista tiedoista sekä julkaisumenettelystä.

33 §

Siirtoverkon kehittämissuunnitelma

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on laadittava valtakunnallista yhteenliitettyä siirtoverkkoansa ja vety-yhdysputkiansa sekä niiden yhteyksiä toisiin vetyverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Muun siirtoverkonhaltijan on laadittava siirtoverkkoansa ja sen yhteyksiä toisiin siirtoverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelma on päivitettävä kahden vuoden välein.

Kehittämissuunnitelmassa on:

1) mainittava kattavat ja yksityiskohtaiset tiedot pääasiallisesta infrastruktuurista, joka on rakennettava tai jota on parannettava seuraavien kymmenen vuoden aikana, ottaen huomioon kaikki infrastruktuuriparannukset, joita tarvitaan uusiutuvan ja vähähiilisen vedyn laitteistojen

liittämiseen, mukaan lukien infrastruktuuri, joka on kehitetty vastakkaisvirtausten mahdollistamiseksi siirtoverkkoon;

2) mainittava tiedot kaikista jo päätetyistä investoinneista ja määriteltävä sellaiset uudet investoinnit sekä kysyntäpuolen ratkaisut, jotka eivät edellytä uusia infrastruktuuri-investointeja seuraavien kolmen vuoden aikana;

3) oltava kattavat ja yksityiskohtaiset tiedot infrastruktuurista, joka voidaan tai jonka käyttötarkoitus on määrä muuttaa vedyn siirtoa varten, erityisesti vedyn toimittamiseksi loppukäyttäjille aloilla, joilla hiilestä irtautuminen on vaikea toteuttaa, ottaen huomioon kasvihuonekaasujen vähentämispotentiaali sekä energia- ja kustannustehokkuus suhteessa muihin vaihtoehtoihin;

4) vahvistettava määräaika kaikille investointi- ja käytöstäpoistohankkeille;

5) käytettävä perustana asiaankuuluvien vedyn, maakaasun ja sähkön infrastruktuurin haltijoiden sekä tarvittaessa asiaankuuluvien kaukolämpöinfrastruktuurin haltijoiden joka toinen vuosi laatimaa yhteistä skenaariota;

6) huomioitava johdonmukaisuus yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman, energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 (jäljempänä *hallintomalliasetus*) mukaisesti toimitettuja yhdennettyjä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien edistymisraporttien sekä RED II -direktiivissä asetettujen tavoitteiden kanssa ja sen on tuettava puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta;

7) huomioitava johdonmukaisuus kaasumarkkina-asetuksen 32 artiklassa tarkoitetun unionin laajuisen kymmenvuotisen maakaasuverkon kehittämissuunnitelman ja 60 artiklassa tarkoitetun unionin laajuisen kymmenvuotisen vetyverkon kehittämissuunnitelman kanssa;

8) otettava huomioon 36§:ssä tarkoitetut vedyn jakeluverkon kehittämissuunnitelmat ja maakaasumarkkinalain (587/2017) 39 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset jakeluverkon käytöstäpoistosta;

9) oltava selvitys kehittämissuunnitelman laatimisessa käytetyistä menetelmistä sekä suunnitelman perustana olevista vedyn kulutuksen ja tuotannon kehitystä koskevista ennusteista ja muista oletuksista.

Laatiessaan kehittämissuunnitelmaa siirtoverkonhaltijan on:

1) huomioitava mahdolliset vaihtoehdot verkon laajentamiselle, esimerkiksi kulutusjouston käyttö, sekä odotettu kulutus sen jälkeen, kun energiatehokkuus etusijalle -periaatetta on sovellettu energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2023/1791 (jäljempänä *energiatehokkuusdirektiivi*) 27 artiklan mukaisesti, kauppa muiden maiden kanssa ja unionin laajuiset verkon kehittämissuunnitelmat;

2) arvioitava energiajärjestelmien integroinnin näkökulmasta, miten sähköverkoissa ja tilanteen mukaan kaukolämpöverkoissa sekä maakaasu- ja vetyverkoissa esiintyviin tarpeisiin voidaan mahdollisuuksien mukaan vastata, mukaan lukien tiedot energian varastoinnin ja sähkön kaasuksi muuntamisen resurssien optimaalinen sijainti ja koko sekä vedyn tuotannon ja kulutuksen yhteen kohteeseen sijoittaminen;

3) otettava mukaan tiedot loppukäyttäjien sijainnista toimialoilla, joilla hiilestä irtautuminen on vaikea toteuttaa, uusiutuvan ja vähähiilisen vedyn käytön kohdentamiseksi kyseisille toimialoille.

Kehittämissuunnitelmaan ei saa sisällyttää vety-yhdysputki- tai vetyputkihanketta, jolta on evätty 10 §:ssä tarkoitettu hankelupa.

Energiaviraston on ennen kehittämissuunnitelman julkaisemista varattava siirtoverkon käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus tulla kuulluksi kehittämissuunnitelmasta. Kehittämissuunnitelma ja kuulemisen tulokset on julkaistava verkkosivustolla. Verkkosivustoa on päivitettävä säännöllisesti sen varmistamiseksi, että kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät saavat tietoa siitä, milloin, millä tavalla ja missä laajuudessa kuuleminen tapahtuu.

Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on tarkasteltava kehittämissuunnitelman johdonmukaisuutta asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa vahvistetun ilmastoneutraaliustavoitteen, hallintomalliasetuksen mukaisesti toimitetun kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman ja yhdennettyjä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien edistymisraporttien kanssa, ja jos se on epäjohdonmukainen, ne voivat antaa sääntelyviranomaiselle lausunnon, jossa vahvistetaan epäjohdonmukaisuus. Siirtoverkonhaltijan ja Energiaviraston on otettava lausunto asianmukaisesti huomioon.

Energiavirastolla on oikeus kuuden kuukauden kuluessa kehittämissuunnitelman vastaanottamisesta vaatia siirtoverkonhaltijaa tekemään muutoksia kehittämissuunnitelmaan, jos kehittämissuunnitelma ei täytä 1–4 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Energiaviraston on neuvoteltava ACERin kanssa, jos se epäilee, että kehittämissuunnitelma ei ole johdonmukainen unionin laajuisten verkon kehittämissuunnitelmien kanssa. Energiaviraston on seurattava ja arvioitava kehittämissuunnitelman täytäntöönpanoa.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista, sidosryhmien kuulemisesta ja kehittämissuunnitelman toimittamisesta Energiavirastolle.

34 §

Energiaverkkojen integroitu kehittäminen

Siirtoverkonhaltijan ja maakaasun siirtoverkonhaltijan on tehtävä tiivistä yhteistyötä silloin, kun on tarpeen tehdä päätöksiä energiatehokkuusdirektiivin 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitetun energiajärjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi eri energiankantajien osalta, esimerkiksi käyttötarkoituksen muuttamiseksi.

Siirtoverkonhaltijan on tehtävä tiivistä yhteistyötä sähkön kantaverkonhaltijan ja tarvittaessa sähkön jakeluverkonhaltijoiden kanssa koordinoidakseen yhteisiä infrastruktuurivaatimuksia, kuten vedyn tuotantolaitosten sijaintia, ja asiaankuuluvaa siirtoinfrastruktuuria, ja otettava niiden näkemykset mahdollisimman tarkasti huomioon.

Siirtoverkonhaltijan, maakaasun siirtoverkonhaltijan ja sähkön kantaverkonhaltijan on pyrittävä varmistamaan vetyä, maakaasua ja sähköä koskevien kymmenvuotisten verkon kehittämissuunnitelmien koordinoidut suunnitteluvaiheet.

Infrastruktuurin haltijoiden, mukaan lukien nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijat, maakaasun varastointilaitteistojen haltijat, jakeluverkonhaltijat, vedyn jakeluverkon haltijat, vetyterminaalien haltijat, vetyvarastojen haltijat, kaukolämpöinfrastruktuurin haltijat ja sähköverkonhaltijat, on toimitettava siirtoverkonhaltijoille ja vaihdettava niiden kanssa kaikki merkitykselliset tiedot siirtoverkon kehittämissuunnitelmaa varten.

Edellä 33 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen yhteisten skenaarioiden on perustuttava kohtuullisiin oletuksiin tuotannon, tarjonnan ja kulutuksen kehityksestä, erityisesti sellaisten alojen tarpeista, joilla hiilestä irtautuminen on vaikeaa, ottaen huomioon kasvihuonekaasupäästöjen vähentämispotentiaali sekä energia- ja kustannustehokkuus suhteessa muihin vaihtoehtoihin, ja niissä on otettava huomioon kysyntäpuolen ratkaisut, jotka eivät edellytä uusia infrastruktuuri-investointeja. Niissä on myös otettava huomioon rajat ylittävä kauppa, myös kolmansien maiden kanssa, sekä vedyn varastoinnin ja vetyterminaalien integroinnin rooli. Infrastruktuurin haltijoiden on järjestettävä tällaisista skenaarioista laaja kuulemisprosessi, joka on avoin asianomaisille sidosryhmille. Kuulemiset on järjestettävä hyvissä ajoin ennen siirtoverkon kehittämissuunnitelman laatimista avoimella, osallistavalla ja läpinäkyvällä tavalla. Kaikki

asiakirjat, jotka infrastruktuurin haltijat ovat toimittaneet kuulemisten helpottamiseksi, sekä sidosryhmien kuulemisen tulokset on julkistettava. Asiaankuuluvaa verkkosivustoa on päivitettävä säännöllisesti, jotta asiaankuuluvat sidosryhmät saavat riittävästi tietoa voidakseen osallistua kuulemiseen tehokkaasti.

Edellä 33 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen yhteisten skenaarioiden on oltava linjassa asetuksen (EU) 2022/869 (jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus)* 12 artiklan mukaisesti laadittujen unionin laajuisten skenaarioiden sekä hallintomalliasetuksen mukaisen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman kanssa, ja niillä on tuettava asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta. Energiaviraston on hyväksyttävä tällaiset yhteiset skenaariot. Asetuksen (EY) N:o 401/2009 10 a artiklan nojalla perustettu ilmastonmuutosta käsittelevä eurooppalainen tieteellinen neuvottelukunta voi omasta aloitteestaan antaa lausunnon yhteisten skenaarioiden yhteensopivuudesta vuoteen 2030 ulottuvien unionin energia- ja ilmastotavoitteiden ja sen vuotta 2050 koskevan ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa. Energiaviraston on otettava kyseisen lausunto huomioon.

34 a §

Eräiden vety-yhdysputkien rahoittaminen

Jos vety-yhdysputkihanke ei ole Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista, asetusten (EY) N:o 715/2009, (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 ja direktiivien 2009/73/EY ja (EU) 2019/944 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 347/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/869 II luvussa ja liitteessä I olevassa 3 kohdassa tarkoitettu yhteistä etua koskeva hanke, vierekkäisten siirtoverkonhaltijoiden, joihin vaikutukset kohdistuvat, on vastattava hankkeen kustannuksista. Siirtoverkonhaltija voi sisällyttää osuutensa hankkeen kustannuksista omaan tariffijärjestelmäänsä, jos Energiavirasto on antanut tälle hyväksyntänsä. Jos siirtoverkonhaltijat havaitsevat huomattavan eron hyötyjen ja kustannusten välillä, ne voivat laatia hankesuunnitelman, johon sisältyy rajat ylittävää kustannusten jakamista koskeva pyyntö, ja toimittaa sen yhdessä Energiavirastolle ja muille asianomaisille sääntelyviranomaisille yhteistä hyväksyntää varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun hankesuunnitelmaan ja rajat ylittävää kustannusten jakamista koskevaan pyyntöön on liitettävä hankekohtainen kustannus-hyötyanalyysi, jossa otetaan huomioon hyödyt asianomaisten jäsenvaltioiden rajojen ulkopuolella, ja liiketoimintasuunnitelma, jossa arvioidaan hankkeen taloudellista elinkelpoisuutta ja johon on sisällyttävä rahoitusratkaisu ja jossa täsmennetään, hyväksyvätkö asianomaiset siirtoverkonhaltijat perustellun ehdotuksen kustannusten jakamisesta rajojen yli.

Energiaviraston ja muiden asianomaisten sääntelyviranomaisten on siirtoverkonhaltijoita kuultuaan tehtävä yhteinen päätös hankkeesta kullekin siirtoverkonhaltijalle aiheutuvien investointikustannusten jakautumisesta. Energiaviraston on ennen päätöksen tekemistä järjestettävä laaja kuulemisprosessi, joka on avoin asianomaisille viranomaisille ja sidosryhmille.

34 b §

Vierekkäisten syöttö-ottojärjestelmien yhdistäminen

Vierekkäisiä syöttö- ja ottojärjestelmiä voidaan yhdistää alueellisen yhdentymisen mahdollistamiseksi siten, että tariffit poistetaan kyseisten järjestelmien välisissä yhteenliitäntäpisteissä kokonaan tai osittain. Yhdistäminen ei vaikuta voimassa oleviin kapasiteettisopimuksiin.

Syöttö-ottojärjestelmien yhdistämisen edellytyksenä on, että kaikkien asianomaisten siirtoverkonhaltijoiden kesken on sovittu taloudellisen korvauksen järjestelmä rajat ylittävän vetyinfrastruktuurin rahoituksen varmistamiseksi. Siirtoverkonhaltijoiden on järjestelmää

kehittäessään järjestettävä laaja kuuleminen, johon voivat osallistua asianomaiset markkinaosapuolet ja viranomaiset. Siirtoverkonhaltijoiden on mahdollisimman tarkasti otettava viranomaisten antamat lausunnot huomioon.

Energiaviraston ja muiden asianomaisten sääntelyviranomaisten on yhteisesti hyväksyttävä taloudellisen korvauksen järjestelmä ennen sen käyttöönottamista. Jos asianomaiset sääntelyviranomaiset eivät pääse sopimukseen kahden vuoden kuluessa, Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto tekee päätöksen Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) 2019/942 6 artiklan 10 kohdassa säädettyä menettelyä noudattaen.

5 luku

Jakeluverkkoa ja jakeluverkonhaltijaa koskevat säännökset

35 §

Etäisyydestä riippumaton vedyn jakelun hinnoittelu

Vedyn jakelun hinta ei jakeluverkossa saa riippua siitä, missä verkon käyttäjä maantieteellisesti sijaitsee verkonhaltijan toiminta-alueella. Jos jakeluverkonhaltijat yhdistävät verkkotoimintansa, yksittäisten verkon käyttäjien maksuihin merkittäviä muutoksia aiheuttavat hinnoittelun muutokset on kuitenkin toteutettava Energiaviraston ennen uuden hinnoittelun käyttöönottoa hyväksymän siirtymäajan kuluessa.

36 §

Jakeluverkon kehittämissuunnitelma

Jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kehittämisen on perustuttava jakeluverkon kehittämissuunnitelmaan. Kehittämissuunnitelma on päivitettävä neljän vuoden välein.

Kehittämissuunnitelmassa on:

1) esitettävä tiedot jakeluverkon kapasiteettitarpeiden määrästä ja voimassaoloajasta siten kuin niistä on neuvoteltu jakeluverkon käyttäjien ja jakeluverkonhaltijan välillä ja vedyn tarjonnasta sekä sellaisten nykyisten ja tulevien mahdollisten loppukäyttäjien, joiden osalta hiilestä irtautuminen on vaikeaa, kapasiteettitarpeiden määrästä ja voimassaoloajasta, ottaen huomioon kasvihuonekaasupäästöjen vähentämispotentiaali, energia- ja kustannustehokkuus suhteessa muihin vaihtoehtoihin ja mainittujen loppukäyttäjien sijainti, jotta voidaan kohdentaa uusiutuvan ja vähähiilisen vedyn käyttö kyseisillä toimialoilla;

2) otettava huomioon energiatehokkuusdirektiivin 25 artiklan 6 kohdan mukaisesti laaditut lämmitys- ja jäähdytyssuunnitelmat ja sellaisten alojen kysyntä, jotka eivät kuulu lämmitys- ja jäähdytyssuunnitelmien piiriin, ja arvioitava, miten energiatehokkuus etusijalle -periaatetta noudatetaan harkittaessa jakeluverkon laajentamista toimialoilla, joilla on saavutettavissa energiatehokkaampia vaihtoehtoja;

3) oltava tiedot siitä, missä määrin vedyn kuljettamiseen käytetään maakaasuputkia, joiden käyttötarkoitus on muutettu, ja missä määrin käyttötarkoituksen muuttaminen on tarpeen 1 kohdan mukaisesti vahvistettujen kapasiteettitarpeiden täyttämiseksi;

4) huomioitava johdonmukaisuus yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman ja hallintomalliasetuksen mukaisesti toimitettuja yhdennettyjä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien edistymisraporttien kanssa sekä tuettava asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta;

5) huomioitava johdonmukaisuus kaasumarkkina-asetuksen 60 artiklassa tarkoitetun unionin laajuisen kymmenvuotisen vetyverkon kehittämissuunnitelman ja 33 §:ssä tarkoitetun siirtoverkon kehittämissuunnitelman kanssa.

Kehittämissuunnitelma on laadittava tiiviissä yhteistyössä vetyverkon haltijoiden, maakaasun ja sähkön jakeluverkonhaltijoiden sekä tarvittaessa kaukolämmitys- ja -jäähdytysjärjestelmien haltijoiden kanssa. Jakeluverkonhaltijan on vaihdettava kaikki suunnitelman laatimiseksi tarvittavat merkitykselliset tiedot muiden vetyverkon haltijoiden kanssa.

Jakeluverkonhaltijan on ennen kehittämissuunnitelman julkaisemista varattava jakeluverkon käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus tulla kuulluksi kehittämissuunnitelmasta. Jakeluverkonhaltijan on julkaistava kehittämissuunnitelma ja kuulemisen tulokset verkkosivustollaan. Verkkosivustoa on päivitettävä säännöllisesti sen varmistamiseksi, että kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät saavat riittävästi tietoa voidakseen osallistua kuulemiseen tehokkaasti.

Kehittämissuunnitelma ja kuulemisen tulokset on toimitettava Energiavirastolle. Energiavirastolla on oikeus kuuden kuukauden kuluessa kehittämissuunnitelman vastaanottamisesta vaatia jakeluverkonhaltijaa tekemään muutoksia kehittämissuunnitelmaan, jos kehittämissuunnitelma ei täytä 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Energiaviraston on kehittämissuunnitelman arvioinnissa huomioitava yleinen energiataloudellinen tarve ja 33 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettu yhteinen skenaariokehys. Energiavirastolla ei kuitenkaan ole toimivaltaa vaatia muutoksia maatieteellisesti rajatun vetyverkon haltijan kehittämissuunnitelmaan.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista ja kehittämissuunnitelman toimittamisesta Energiavirastolle sekä 4 momentissa tarkoitetun kuulemisen järjestämisestä.

37 §

Rekisterinpitäjä

Jakeluverkonhaltija toimii tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, kun se suorittaa tässä laissa säädettyjä, vetymarkkinoiden markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvollisuuksia.

37 a §

Jakeluverkonhaltijan oikeudellinen eriyttäminen

Jos jakeluverkonhaltija kuuluu vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, sen on oltava riippumaton muista jakeluverkkoon tai maakaasun jakeluverkkoon liittymättömistä toiminnoista ainakin oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta. Jakeluverkonhaltija voi kuitenkin vuokrata tai liisata vetyverkon omaisuuseriä vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen kuuluvilta jakeluverkon omistajilta, jakeluverkonhaltijoilta tai maakaasun jakeluverkonhaltijoilta, jos tällainen vuokraus tai liisaus ei johda eri toimijoiden välisiin ristisubventioihin.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun jakeluverkonhaltijan on varmistettava, että sen tuotemerkki erottuu vertikaalisesti integroituneen yrityksen vedyn tai maakaasun toimittamista harjoittavien yksiköiden tuotemerkeistä. Jakeluverkonhaltijan on viestinnässään esiinnyttävä omalla nimellään ja tuotemerkillään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun jakeluverkonhaltijan johtoon kuuluva ei saa toimia toimitusjohtajana taikka hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen jäsenenä sellaisessa integroituneessa maakaasualan yrityksessä tai vertikaalisesti integroituneessa yrityksessä, joka vastaa suoraan tai välillisesti maakaasun ja vedyn tuotantoon, siirtoon ja toimitukseen liittyvästä päivittäisestä toiminnasta. Jakeluverkonhaltija ei saa myöntää johdolleen työsuhde-etua, joka perustuu yrityksen

muuta liiketoimintaa harjoittavien osien toiminnan tulokseen tai muuhun niiden menestystä mittaavaan suureeseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun jakeluverkonhaltijan tulee laatia ohjelma, jossa esitetään toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jakeluverkonhaltija toteuttaa tässä laissa säädetyt velvoitteensa verkon käyttäjien suhteen syrjimättömästi. Ohjelmassa tulee määritellä toimenpiteet ja työntekijöiden erityiset velvoitteet, joiden avulla jakeluverkonhaltija arvioi toimintansa syrjimättömyyttä sekä varmistaa henkilöstönsä ja käyttämiensä ulkopuolisten palveluntuottajien syrjimättömän toiminnan. Ohjelma on päivitettävä säännöllisin väliajoin. Jakeluverkonhaltijan tulee nimetä riippumaton vastuuhenkilö, joka vastaa toimenpideohjelman laatimisesta, täytäntöönpanosta, kehittämisestä ja noudattamisen seurannasta sekä toimenpideohjelman täytäntöönpanoa koskevan kertomuksen laadinnasta. Jakeluverkonhaltijan tulee varata vastuuhenkilölle riittävät edellytykset huolehtia tässä momentissa säädetyistä tehtävistä. Jakeluverkonhaltijan ja sidosyritysten on annettava vastuuhenkilölle tässä momentissa säädettyjen tehtävien suorittamista varten tarvittavat tiedot.

Edellä 1–4 momenttia ei sovelleta:

1) jakeluverkonhaltijaan, joka on osa vertikaalisesti integroitunutta maakaasualan yritystä, jonka maakaasun ja vedyn jakeluverkkoihin liitettyjen asiakkaiden yhteenlaskettu määrä on alle 100 000 asiakasta;

2) vetyverkon haltijaan, jolle Energiavirasto on myöntänyt maantieteellisesti rajatun vetyverkon verkkoluvan.

37 b §

Oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa vetyä

Oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittava jakeluverkonhaltija voi hankkia ja toimittaa vetyä, jos toiminnan tarkoituksena on:

1) vetyverkon rakentamisessa, käytössä ja ylläpidossa tarvittavan energian hankinta;

2) lisäpalvelujen hankinta;

3) siirtorajoitusten hallinta;

4) vetyverkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien nesteytetyn vedyn kaasuttamiseen tarkoitettujen laitteistojen käyttö ja niiden avulla tapahtuva vedyn toimitus vetyverkkoon;

5) vedyn toimitus lakiin perustuvan velvollisuuden nojalla loppukäyttäjälle tilanteessa, jossa vähittäismyyjän toimitus on keskeytynyt myyjästä aiheutuvasta syystä.

38 §

Maantieteellisesti rajatun vetyverkon tasevastuu ja taseselvitys

Maantieteellisesti rajatun vetyverkon verkonhaltija vastaa vetyverkkonsa taseen ylläpitämisestä vetyverkossaan. Tasevastuuseen sisältyvät kaikki ne toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys varmistettava kunkin tasehallintajakson ajaksi. Vetyjärjestelmän tasevastuun hoitamiseen tarvittavan vedyn hankintaehtojen sekä tasekaasun kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä markkinaosapuolille, eikä niissä saa olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdoissa on kuitenkin otettava huomioon vetyverkon toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia vedyn syötön ja oton tasapainottamiseksi.

Maantieteellisesti rajatun vetyverkon verkonhaltija vastaa vetyjärjestelmän vetytaseen sekä vetyjärjestelmässä toimivien markkinaosapuolien vetytaseiden selvittämisestä kunkin tasehallintajakson osalta. Jos taseselvityksessä noudatettavan tasehallintajakson pituutta ei ole säädetty kaasumarkkina-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä, säädetään

tasehallintajakson pituus valtioneuvoston asetuksella. Taseselvityksen tulee perustua vedyn mittaukseen älykkäällä mittauslaitteistolla sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin. Taseselvityspalvelun hinnoittelun on oltava kohtuullista ja markkinaosapuolten kannalta syrjimätöntä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja ehtoja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä. Verkonhaltijan on julkaistava 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen palveluidensa voimassa olevat myyntiehdot ja niiden määräytymisperusteet sekä tasekaasun toimitus- ja hankintaehdot ja niiden määräytymisperusteet.

Tarkemmat säännökset taseselvityksessä käytettävistä menetelmistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

III OSA

Vedyn toimitus

6 luku

39 §

Vedyn hinnan määräytyminen vedyn toimituksessa

Vedyn hinnan on muodostuttava vedyn toimituksessa tosiasiallisen kysynnän ja tarjonnan perusteella.

40 §

Oikeus vedyn toimittajan vaihtamiseen

Asiakkaalla on oikeus vaihtaa vedyn toimittajansa ja markkinaosapuolensa, joko asiakaskohtaisella ilmoituksella tai osana kollektiivista vaihtojärjestelmää.

Asiakkaalla, joka haluaa sopimusehtoja noudattaen vaihtaa vedyn toimittajaa tai markkinaosapuolta, on oikeus vaihtoon mahdollisimman lyhyessä ajassa ja joka tapauksessa kolmen viikon kuluessa pyynnön esittämisestä. Vedyn toimittajan tai markkinaosapuolen vaihtamiseen liittyvä tekninen prosessi saa kestää enintään 24 tuntia, ja sen on oltava mahdollinen kaikkina arkipäivinä.

Vedyn toimittaja tai muu markkinaosapuoli ei saa periä erillistä maksua vedyn toimittajan tai markkinaosapuolen vaihtamiseen liittyvistä suoritteista.

Vedyn toimittajan on ylläpidettävä loppukäyttäjiä varten käyttäjämyönteisessä muodossa tietoja mahdollisuudesta vaihtaa vedyn toimittajaa ja vedyn toimittajan vaihtamiseen liittyvistä menettelyistä.

41 §

Vedyn toimittajan sopimustietojen säilyttäminen

Vedyn toimittajan on säilytettävä tässä laissa ja uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1788, jäljempänä *kaasumarkkinadirektiivi*, 82 artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa komission antamassa suuntaviivoja koskevassa delegoidussa säädöksessä säädetyt merkitykselliset tiedot kaikista vedyn toimitussopimuksiin ja vedyn johdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan tukkuasiakkaiden sekä vetyverkkojen, -varastojen ja -terminaalien haltijoiden kanssa

vähintään kuuden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuluessa liiketoimi on suoritettu.

Säilytettäviä tietoja ovat ainakin:

1) liiketoimen kesto;
2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat;
3) toimituksen määrä;
4) toteutusaika;
5) hinta;
6) sopijapuolen yksilöivät tiedot;
7) tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista.

7 luku

Vedyn toimitus kiinteistön sisäisen vetyverkon kautta

42 §

Loppukäyttäjän mahdollisuus vedyn toimitukseen vetyverkon kautta

Kiinteistönhaltijan on huolehdittava siitä, että loppukäyttäjällä on mahdollisuus tehdä vetyverkkosopimus ja vedyn myyntisopimus, jossa vedyn toimitus tapahtuu verkonhaltijan vetyverkon kautta.

IV OSA

Vetyterminaalit ja vetyvarastot

8 luku

Vetyterminaalit

43 §

Vetyterminaalinhaltijan nimeäminen

Vetyterminaalin omistavan vetyalan yrityksen on ilmoitettava Energiavirastolle kunkin vetyterminaalin haltija vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Energiaviraston on nimettävä ilmoitettu toiminnanharjoittaja vetyterminaalinhaltijaksi, jos se harjoittaa ilmoitettua toimintaa. Nimeäminen on voimassa määräajan, kuitenkin enintään 30 vuotta.

44 §

Vetyterminaalinhaltijan yleiset velvoitteet

Vetyterminaalinhaltijan on käytettävä, ylläpidettävä ja kehitettävä taloudellisten edellytysten mukaisesti turvallisia, luotettavia ja tehokkaita vetyterminaaleja avoimien markkinoiden turvaamiseksi ja ympäristö asianmukaisesti huomioon ottaen.

Vetyterminaalinhaltijan on lisäksi varmistettava, että palvelua koskevien velvollisuuksien täyttämiseen on riittävästi resursseja ja että ne toteutetaan syrjimättömästi.

Vetyterminaalinhaltijan on toimitettava verkonhaltijoille ja muille vetyvarastojen,

vetyterminaalien tai muiden infrastruktuurien haltijoille riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että vedyn kuljettaminen, varastointi ja terminaalitoiminta voidaan toteuttaa tavalla, joka sopii yhteen vetyjärjestelmän varman ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden kanssa.

Vetyterminaalinhaltijan on toteutettava käytettävissä olevat kohtuulliset toimenpiteet vetypäästöjen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi toiminnassaan ja tehtävä säännölliset vetyvuotojen havaitsemis- ja korjauskartoitukset kaikille vastuullaan oleville merkityksellisille verkkokomponenteille. Vetyterminaalinhaltijan on toimitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle raportti havaitsemastaan vetyvuodosta sekä julkaistava vuosittain tilastotietoja havaitsemistaan vetyvuodoista ja niihin liittyvistä korjaustoimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) vetyjärjestelmän varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä infrastruktuurien haltijoiden välisestä tiedonvaihdosta;

2) vetyvuotojen ja niihin liittyvien korjaustoimenpiteiden tilastoinnista.

45 §

Vetyterminaalin käyttöoikeus

Vetyterminaalinhaltijan on neuvoteltava vetyterminaalin sekä siihen liittyvien lisäpalveluiden käyttöoikeudesta vetyalan yritysten ja asiakkaiden kanssa, edellyttäen että käyttöoikeus on teknisesti ja taloudellisesti tarpeellista tehokkaan verkkoon pääsyn tarjoamiseksi sekä muiden lisäpalveluiden käyttöoikeuden järjestämiseksi.

Vetyterminaalinhaltijan on julkaistava tiedot siitä, mitä vetyterminaaleja tai vetyterminaalien osia ja niihin liittyviä palveluja on käytettävissä, sekä ilmoitettava niistä Energiavirastolle.

Osapuolten on neuvoteltava käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä. Sopimusehtojen, edellytysten sekä tariffien ja menetelmien on oltava kohtuullisia ja niitä on sovellettava syrjimättömällä tavalla.

Vetyterminaalin haltijan on julkaistava vetyterminaalien ja niihin liittyvien lisäpalveluiden käyttöä koskevat tärkeimmät kaupalliset toimitusehtonsa vuosittain. Ennen toimitusehtojen julkaisemista on kuultava vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjiä ja asiakkaita. Toimitusehdot on ilmoitettava Energiavirastolle. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja on julkaistava.

9 luku

Vetyvarastot ja putkilinjavarastointi

46 §

Vetyvarastonhaltijan nimeäminen

Vetyvaraston omistavan vetyalan yrityksen on ilmoitettava Energiavirastolle kunkin vetyvaraston haltija vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Energiaviraston on nimettävä ilmoitettu toiminnanharjoittaja vetyvarastonhaltijaksi, jos se harjoittaa ilmoitettua toimintaa ja täyttää 49 §:n vaatimukset. Nimeäminen on voimassa määräajan, kuitenkin enintään 30 vuotta.

47 §

Vetyvarastonhaltijan yleiset velvoitteet

Vetyvarastonhaltijan on käytettävä, ylläpidettävä ja kehitettävä taloudellisten edellytysten mukaisesti turvallisia, luotettavia ja tehokkaita vetyvarastoja avoimien markkinoiden turvaamiseksi ja ympäristö asianmukaisesti huomioon ottaen.

Vetyvarastonhaltijan on lisäksi varmistettava, että palvelua koskevien velvollisuuksien täyttämiseen on riittävästi resursseja ja että ne toteutetaan syrjimättömästi.

Vetyvarastonhaltijan on toimitettava verkonhaltijoille ja muille vetyvarastojen, vetyterminaalien tai muiden yhteenliitettyjen infrastruktuurien haltijoille riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että vedyn kuljettaminen ja varastointi voidaan toteuttaa tavalla, joka sopii yhteen yhteenliitetyn vetyjärjestelmän varman ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden kanssa.

Vetyvarastonhaltijan on toteutettava käytettävissä olevat kohtuulliset toimenpiteet vetypäästöjen ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi toiminnassaan ja tehtävä säännölliset vetyvuotojen havaitsemis- ja korjauskartoitukset kaikille vastuullaan oleville merkityksellisille verkkokomponenteille. Vetyvarastonhaltijan on toimitettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle raportti havaitsemastaan vetyvuodosta sekä julkaistava vuosittain tilastotietoja havaitsemistaan vetyvuodoista ja niihin liittyvistä korjaustoimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) yhteenliitetyn vetyjärjestelmän varman, luotettavan ja tehokkaan käytön, koordinoidun kehittämisen ja yhteentoimivuuden varmistamisen edellyttämästä infrastruktuurien haltijoiden välisestä tiedonvaihdosta;

2) vetyvuotojen ja niihin liittyvien korjaustoimenpiteiden tilastoinnista.

48 §

Vetyvaraston käyttöoikeus ja putkilinjavarastointi

Vetyvarastonhaltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä vetyvaraston käyttöoikeuksia niitä tarvitseville kapasiteetin rajoissa. Verkonhaltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä putkilinjavarastoinnin ja lisäpalvelujen käyttöoikeuksia niitä tarvitseville verkonhaltijan tehtävien hoitoon varatun putkilinjavarastoinnin kapasiteetin ylittävän kapasiteetin rajoissa silloin, kun se on teknisesti ja taloudellisesti tarpeen tehokkaan vetyjärjestelmään pääsyn tarjoamiseksi asiakkaille suuntautuvia toimituksia varten.

Käyttöoikeuksista perittävien maksujen ja niitä koskevien menettelyjen on mahdollistettava tarvittavien investointien tekeminen, joilla varmistetaan vetyvaraston ja putkilinjavarastoinnin toimivuus.

Käyttöoikeuspalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjille. Niistä saa poiketa vain erityisistä syistä.

Käyttöoikeuspalvelujen hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai vetykaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Siinä on kuitenkin otettava huomioon vetyvaraston ja vetyjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja myyntihintoja ja -ehtoja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut myyntihinnat ja -ehdot ovat pätemättömiä.

Vetyvarastonhaltijan ja verkonhaltijan on julkaistava 1 momentissa tarkoitettujen palveluidensa voimassa olevat myyntihinnat ja -ehdot ja niiden määräytymisperusteet.

49 §

Vetyvarastonhaltijan riippumattomuus

Jos vetyvarastonhaltija kuuluu vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, vetyvarastonhaltijan on oltava oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta riippumaton sellaisesta toiminnasta, joka ei liity vedyn ja maakaasun siirtoon, jakeluun tai kuljetukseen taikka maakaasun varastoihin.

Vetyvarastonhaltijan hallinnosta vastaava henkilö ei saa osallistua sellaisen integroituneen vetyalan yrityksen hallintoon, joka vastaa suoraan tai välillisesti vedyn tuotantoon tai toimituksiin liittyvästä päivittäisestä toiminnasta. Tällaisen henkilön ammatilliset edut on otettava huomioon siten, että hän voi toimia riippumattomasti.

Vetyvarastonhaltijalla on oltava 1 momentissa tarkoitetusta integroituneesta vetyalan yrityksestä riippumaton oikeus päättää vetyvarastojen käyttöön, ylläpitoon tai kehittämiseen tarvittavista voimavaroista. Emoyhtiöllä on kuitenkin edellä säädetyn estämättä oikeus valvoa tytäryhtiöstä saatavaa pääoman tuottoa hyväksymällä vetyvarastonhaltijan vuosittainen rahoitussuunnitelma tai vastaava väline, asettamalla yleiset rajat tytäryhtiönsä velkaantumisasteelle ja muilla vastaavilla tavoilla. Emoyhtiöllä ei kuitenkaan ole oikeutta antaa vetyvarastonhaltijalle ohjeita, jotka koskevat sellaisia päivittäisiä toimintoja taikka vetyvarastojen rakentamiseen tai niiden laadun parantamiseen liittyviä yksittäisiä päätöksiä, jotka eivät ylitä rahoitussuunnitelman tai vastaavan välineen ehtoja.

Vetyvarastonhaltijan on laadittava 1–3 momentin noudattamista koskeva ohjelma, jossa esitetään tarpeelliset toimenpiteet syrjimättömän kohtelun varmistamiseksi sekä ohjelman noudattamiseksi. Ohjelmassa on esitettävä myös työntekijöiden erityiset velvoitteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelman noudattamisen seurannasta vastaavan henkilön on laadittava ja esitettävä Energiavirastolle vuosittain kertomus toteutetuista toimenpiteistä. Vetyvarastonhaltijan on julkaistava kertomus.

V OSA

Vetymarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet

10 luku

50 §

Tasevastuu

Markkinaosapuoli on vastuussa siitä, että osapuolen vedyn hankintasopimukset kattavat osapuolen vedyn käytön ja toimitukset kunkin tasehallintajakson aikana (*tasevastuu*).

Tarkemmat säännökset tasevastuun sisällöstä ja tasevastuun täyttämiseen liittyvistä menettelytavoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

51 §

Ilmoitusvelvollisuus

Markkinaosapuolen ja verkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien vetykaupan, tasevastuun täyttämisen sekä vetykauppojen selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukin ilmoitus on tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

52 §

Velvollisuus käyttää vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on käytettävä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sekä huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmät ja tiedonsiirtoon käyttämät järjestelmät toimivat yhteensopivasti vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietojärjestelmien kanssa. Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvan, vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle toimittamansa tiedon täsmällisyydestä ja virheettömyydestä sekä toimittamansa epätarkan tai virheellisen tiedon oikaisemisesta viipymättä.

53 §

Vetykaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilyttäminen

Vetyalan yrityksen on säilytettävä tässä laissa säädettyjä, vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, vetykaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvollisuuksia suorittaessaan tai täyttäessään saamansa tiedot kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tieto koskee. Henkilötiedot on poistettava vetyalan yrityksen rekisteristä tämän ajan päätyttyä, ellei niiden käsittelyyn tämän ajan jälkeen ole muuta oikeusperustetta.

54 §

Loppukäyttäjän oikeus omaa vedyn kulutustaan koskevan tiedon hyödyntämiseen

Loppukäyttäjällä on oikeus saada tai antaa muulle taholle oikeus saada ilman erillistä korvausta vedyn kulutustaan koskeva mittaustieto, jonka verkonhaltija on kerännyt vedyn käyttökohteen mittauslaitteistosta. Tieto luovutetaan vedyn käyttökohde- tai mittauskohtaisesti sellaisessa muodossa, joka vastaa toimialan ja verkonhaltijan yleisesti noudattamaa menettelytapaa. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tietojen muodosta ja tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä.

55 §

Loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon luovuttaminen

Vetyalan yrityksellä on oltava loppukäyttäjän nimenomainen suostumus luovuttaa toiselle loppukäyttäjään yhdistettävissä oleva mittaus- tai kulutustieto, joka koskee loppukäyttäjän vedyn käyttöä, sekä muu tieto, jota loppukäyttäjä tarvitsee vedyn toimittajan vaihtamiseen, jos se on saanut mainitun tiedon haltuunsa suorittaessaan tai täyttäessään tässä laissa säädettyjä vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, vetykaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviään tai velvoitteitaan.

Tiedon saa kuitenkin luovuttaa ilman loppukäyttäjän suostumusta, jos luovutus:

1) on tarpeen tiedon luovuttajan tässä tai muussa laissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi;

2) on tarpeen tiedon vastaanottajan tässä tai muussa laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden täyttämiseksi;

3) on tarpeen vetyalan yrityksen ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen täyttämiseksi, vetyalan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen sopimukseen perustuvan asiakassuhteen hoitamisessa tai vetyalan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen asiakassuhteeseen liittyvän tässä tai muussa laissa säädetyn velvoitteen täyttämiseksi;

4) koskee tietoa vedyn siirron, jakelun tai toimituksen keskeyttämisestä ja on tarpeen rakennuksen tai sen osan tai siinä olevan omaisuuden suojelemiseksi keskeytyksestä aiheutuvilta vahingoilta tai tällaisen vahingon selvittämiseksi ja luovutettavan tiedon vastaanottajana on rakennuksen tai sen osan omistaja tai haltija taikka rakennusta koskevan liittymissopimuksen osapuoli;

5) tapahtuu vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä Tilastokeskukselle ja on tarpeen Tilastokeskuksen lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi;

6) tapahtuu vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä ja on tarpeen yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää tieteellistä tutkimusta tai yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää päätöksentekoa palvelevaa viranomaisselvitystä varten.

Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö ei saa luovuttaa 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa sellaisia tietoja, joiden perusteella loppukäyttäjä ja tämän sopimuspuoli voidaan tunnistaa suoraan. Yksikkö saa tällöin kuitenkin antaa käyttöoikeuden tietoihin, joiden perusteella loppukäyttäjä voidaan tunnistaa välillisesti. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saa luovuttaa edelleen, ellei vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö anna siihen lupaa.

56 §

Salassapitovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Verkonhaltija, vetyvarastonhaltija ja vetyterminaalinhaltija ovat velvollisia pitämään salassa tässä laissa, kaasumarkkina-asetuksessa tai energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011 tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan tietoonsa saamansa asiakkaansa tai muun verkon käyttäjän liikesalaisuuden, jollei tiedon ilmaiseminen toiselle perustu tässä laissa tai mainituissa asetuksissa säädettyyn oikeuteen tai se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen.

Verkonhaltija, vetyvarastonhaltija ja vetyterminaalinhaltija ovat velvollisia pitämään salassa tässä laissa tai kaasumarkkina-asetuksessa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan tietoonsa saamansa tiedon, joka koskee:

1) maanpuolustusta palvelevia rakenteita, laitteita tai järjestelmiä, maanpuolustuksen kannalta muutoin merkityksellisiä kohteita tai puolustusvalmiuteen varautumista, jollei ole ilmeistä, ettei tiedon ilmaiseminen vahingoita eikä vaaranna maanpuolustuksen etua;

2) poikkeusoloihin varautumista tai väestönsuojelua, jos tiedon ilmaiseminen vahingoittaisi tai vaarantaisi turvallisuutta tai sen kehittämistä, väestönsuojelun toteuttamista tai poikkeusoloihin varautumista.

Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa myöskään yhtiökokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle eikä kokoukseen osallistuvalle osakkeenomistajalle tai jäsenelle. Salassapitovelvollisuus koskee myös verkonhaltijan, vetyvarastonhaltijan ja vetyterminaalinhaltijan toimielimen jäsentä ja varajäsentä ja niiden palveluksessa tai niiden toimeksiannosta työskentelevää henkilöä, joka tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan on saanut tietää edellä tarkoitetun toimijan tai tämän asiakkaan taikka muun verkon käyttäjän liikesalaisuuden.

Verkonhaltijalla, vetyvarastonhaltijalla ja vetyterminaalinhaltijalla on kuitenkin velvollisuus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja viranomaiselle, jolla on lain mukaan oikeus niitä saada.

Verkonhaltija, vetyvarastonhaltija ja vetyterminaalihaltija ja tässä pykälässä tarkoitettu henkilö eivät saa käyttää salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja omaksi hyödykseen eivätkä toisen hyödyksi tai vahingoksi.

11 luku

Toimintojen eriyttäminen

57 §

Velvollisuus eriyttää vetyliiketoiminnat

Vetyalan yrityksen on eriytettävä vetyverkkotoiminta, vetyterminaalitoiminta ja vedyn varastointitoiminta toisistaan sekä näihin liiketoimintoihin kuulumattomista muista liiketoiminnoista.

58 §

Eriyttämisvelvollisuuden sisältö

Jokaiselle eriytettävälle vetyliiketoiminnolle tulee laatia tilikausittain erillinen tuloslaskelma ja tase sekä muille yrityksen harjoittamille liiketoiminnoille yhdistetty tuloslaskelma ja tase.

Tuloslaskelman ja taseen on oltava johdettavissa yrityksen kirjanpidosta ja ne on laadittava kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesti.

59 §

Kunnallisen laitoksen eriyttäminen

Vetyliiketoimintaa harjoittavan kunnallisen laitoksen vetyliiketoimintoja koskeva kirjanpito tulee tilikausittain eriyttää kunnan muusta kirjanpidosta sekä kunnan muiden laitosten kirjanpidosta. Laitokselle tulee laatia erillinen tuloslaskelma ja tase.

60 §

Eriytettyjen tilinpäätösten laatiminen

Liiketapahtumat ja tase-erät on kirjattava liiketoimintojen tuloslaskelmiin ja taseisiin aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Yhteiset tulot ja menot sekä tase-erät on jaettava laskennallisesti eri liiketoiminnoille siten, että aiheuttamisperiaate mahdollisuuksien mukaan toteutuu.

Poistojen on perustuttava hankintamenoihin. Laadittaessa eriytettyä tilinpäätöstä ensimmäistä kertaa käyttöomaisuuden hankintamenot on sisällytettävä siihen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyinä.

Valittua eriyttämismenettelyä on noudatettava jatkuvasti, jollei sen muuttamiseen ole perusteltua syytä. Muutoksista on tehtävä selvitys eriytetyn tilinpäätöksen yhteydessä.

Eriytetyn tilinpäätöksen liitetiedoissa on ilmoitettava kaikki tärkeät liiketoimet, jotka on suoritettu omistussuhteessa olevien yritysten kanssa.

61 §

Eriytettyjen tilinpäätösten tarkastaminen

Vetyalan yrityksen tilintarkastajien tulee tarkastaa eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat, taseet ja niiden liitetiedot osana yhteisön, kunnan tai laitoksen lakisääteistä tilintarkastusta.

Tilintarkastuskertomuksessa on annettava lausunto siitä, ovatko eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat, taseet ja niiden liitetiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaiset.

62 §

Eriytettyjen tilinpäätösten julkaiseminen

Eriytettyjen liiketoimintojen tuloslaskelma ja tase lisätietoineen ovat julkisia, ja ne tulee esittää vetyalan yrityksen tilinpäätökseen sisältyvänä liitetietona.

63 §

Eriyttämistä koskevat täydentävät säännökset

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:
1) perusteista, joiden mukaan tulot ja menot sekä tase-erät kirjataan eri liiketoiminnoille;
2) perusteista, joiden mukaan yksittäistä vetyliiketoimintoa koskevat tulot ja menot sekä tase-erät kirjataan;
3) yhteisten tulojen ja menojen sekä tase-erien kirjaamisesta eri liiketoiminnoille;
4) eriytettyjen tuloslaskelmien ja taseiden sekä verkonhaltijan tuloslaskelman ja taseen kaavasta;
5) eriytettyihin tilinpäätöksiin sekä verkonhaltijan tilinpäätökseen sisällytettävistä lisätiedoista;
6) eriytettyjen tilinpäätösten toimittamisesta Energiavirastolle.

Eriytettyjen tilinpäätösten yhteydessä tulee julkaista niiden laatimisperusteiden arvioimiseksi riittävät selventävät tiedot ja verkonhaltijan toimintaa kuvaavat tunnusluvut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja ja tunnuslukuja julkaisemisvelvollisuus koskee, sekä miten tiedot ja tunnusluvut julkaistaan.

Energiavirasto voi perustellusta syystä myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksen tässä laissa edellytetystä tavasta eriyttää toiminnot, jos eriyttäminen lain vaatimusten mukaisesti olisi kohtuutonta.

VI OSA

Vetysopimukset

12 luku

Vetysopimuksia koskevat säännökset

64 §

Loppukäyttäjälle ennen vedyntoimitussopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Vähittäismyyjän on annettava ennen vedyntoimitussopimuksen tekemistä loppukäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista hinnoitteluvaihtoehdoista ja muista vaihtoehdoista. Ehdot on annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen välityksellä.

65 §

Vedyntoimitussopimukseen sisällytettävät tiedot

Loppukäyttäjän vedyntoimitussopimukseen on sisällytettävä ainakin seuraavat tiedot:
1) vedyn toimittajan nimi ja yhteystiedot;
2) tarjottu suoritus tai palvelu ja sen laatu;
3) sopimuksen mukaiseen suoritukseen tai palveluun liittyvät mahdolliset ylläpitopalvelut;
4) menetelmät, joiden kautta loppukäyttäjä saa tietoja sopimukseen tai siihen liittyviin ylläpitopalveluihin sovellettavista maksuista;
5) sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot;
6) sovellettavat vahingonkorvaukset ja muut hyvitykset, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;
7) vähittäismyyjän tekemät selkeät, puolueettomat, julkisesti saatavilla olevat ja todennettavissa olevat sitoumukset sekä uusiutuvan ja vähähiilisen vedyn toimituksen tapauksessa kaasun sertifiointi, jos sopimukseen liittyy olennaisena tekijänä ympäristönsuojelun tason tai hiilidioksidipäästöjen edistäminen;
8) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;
9) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa tai vähittäismyyjän internetsivulla, jos sopimuksen toisena osapuolena on kuluttaja;
10) tarvittaessa tiedot vedyn toimitukseen sidottujen tai siihen yhdistettyjen tuotteiden tai palvelujen tarjoajasta ja hinnasta.
Loppukäyttäjille on vedyntoimitussopimuksen yhteydessä annettava selkeä ja ytimekäs yleiskielellä laadittu yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista.

66 §

Kuluttajille suunnatut vedyntoimitusehdot

Vähittäismyyjällä, joka markkinoi vetyä kuluttajille, on oltava kuluttajia koskevat yleiset sopimusehdot. Sopimusehtojen on oltava oikeudenmukaiset, ja ne on julkaistava. Sopimusehdot on esitettävä kuluttajamyönteisellä, selkeällä ja yksiselitteisellä kielellä. Yleiset sopimusehdot on annettava kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä. Ennen sopimuksen tekemistä on annettava myös tiedot sellaisten tuotteiden tai palvelujen tarjoajasta, jotka on sidottu tai yhdistetty vedyn toimitukseen, ja kyseisten tuotteiden tai palvelujen hinnasta.

67 §

Vedyn liittymissopimuksen tekeminen

Vedyn liittymissopimus on tehtävä kirjallisesti. Liittymissopimuksessa on sovittava liittymän toimitusajankohdasta.

68 §

Vedyntoimitussopimuksen irtisanomismaksu

Jos loppukäyttäjä irtisanomalla määräaikaisen vedyntoimitussopimuksen rikkoo sopimusta, irtisanomisesta saa periä irtisanomismaksun vain, jos siitä on sopimuksessa sovittu.
Irtisanomismaksun tulee olla oikeasuhteinen, eikä se saa ylittää sopimuksen irtisanomisesta vähittäismyyjälle aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota. Vähittäismyyjällä on todistustaakka suorasta taloudellisesta tappiosta.
Jos irtisanomismaksua ei ole sovittu tietyn määräiseksi, sopimusehdoissa on määriteltävä irtisanomismaksun määräytymisperusteet. Vähittäismyyjän on pyynnöstä annettava viipymättä ja

maksutta loppukäyttäjälle tapauskohtaisesta irtisanomismaksun suuruudesta yksiselitteinen tieto ennen sopimuksen irtisanomista.

69 §

Vedyntoimitussopimuksen irtisanomisaika

Toistaiseksi voimassa olevan vedyntoimitussopimuksen irtisanomisaika kuluttajalle on kaksi viikkoa ja muulle loppukäyttäjälle enintään kolme kuukautta sekä vähittäismyyjälle kolme kuukautta.

70 §

Vedyn jakelun keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää vedyn jakelua kuluttajalle vähittäismyyjästä johtuvasta syystä ennen kuin jakeluverkonhaltija on ilmoittanut kuluttajalle vedyn jakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että kuluttajalle toimitetaan vetyä vähintään kolmen viikon ajan ilmoituksen lähettämisestä.

Kuluttajan on korvattava jakeluverkonhaltijalle tässä pykälässä tarkoitetusta vedyn toimituksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Jos kuluttaja ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, Energiavirasto määrää korvauksen suuruuden.

71 §

Vedyn jakelun tai vedyn toimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjästä johtuvasta syystä

Vedyn jakelu tai vedyn toimitus voidaan keskeyttää, jos loppukäyttäjä huomautuksesta huolimatta laiminlyö jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai muuten olennaisesti rikkoo sopimuksen ehtoja. Ennen vedyn jakelun tai vedyn toimituksen keskeyttämistä loppukäyttäjälle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Kuluttajalle lähettävässä katkaisuvaroituksessa on mainittava, miten kuluttajan on meneteltävä, jotta hän voi vedota tässä pykälässä mainittuihin oikeuksiin sekä ohjattava kuluttajaa asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä. Vedyn jakelun ja vedyn toimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt tai muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppukäyttäjälle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuajankohtaa.

Jos maksun laiminlyönti on johtunut kuluttajan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään (*heikossa asemassa oleva asiakas*), vedyn jakelun tai vedyn toimituksen saa keskeyttää aikaisintaan 60 päivän kuluttua maksun eräpäivästä.

Vedyn jakelua tai vedyn toimitusta ei voida kuitenkaan maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen vedystä, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut 120 päivää laiminlyödyn maksun eräpäivästä. Tämän momentin säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

Edellä 1 momenttia sovelletaan muuhun loppukäyttäjään kuin kuluttajaan vain, jos muuta ei johdu sopimuksesta, sopijapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppatavasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä sopijapuolia sitovana.

72 §

Vähittäismyyjän asiakkaiden valitusten käsittely

Loppukäyttäjällä on oikeus vähittäismyyjältään saamansa palvelun ja valitusten käsittelyn hyvään tasoon. Vähittäismyyjän on käsiteltävä valitukset yksinkertaisesti, oikeudenmukaisesti ja ripeästi.

13 luku

Laskutus

73 §

Loppukäyttäjän laskutusta koskevat yleiset vaatimukset

Loppukäyttäjän laskun ja laskutustietojen on oltava täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, selkeitä, ytimekkäitä ja käyttäjäystävällisiä. Laskutustiedot on esitettävä tavalla, joka helpottaa loppukäyttäjän vertailumahdollisuuksia. Loppukäyttäjän on pyynnöstä saatava selkeä ja ymmärrettävä selvitys siitä, mistä tämän lasku muodostuu.

Loppukäyttäjän on saatava laskunsa ja laskutustietonsa maksutta.

Loppukäyttäjälle on tarjottava mahdollisuus saada laskunsa ja laskutustietonsa sähköisinä.

Jos loppukäyttäjän ja vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan välisessä sopimuksessa on sovittu myöhemmin tiettynä ajankohtana tapahtuvasta tuotteen tai hinnan muutoksesta tai alennuksesta, on muutos ja sen voimaantulon ajankohta ilmoitettava loppukäyttäjän laskussa.

74 §

Laskutustiedot

Loppukäyttäjän laskussa on selvästi erottuen esitettävä seuraavat laskutustiedot:

1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot, puhelinnumero ja sähköpostiosoite;
2) maksettava hinta;
3) laskun eräpäivä;
4) laskutuksen perusteena käytettävien mitattavien suureiden määrät tai, jos laskutuksen perusteena käytetään mitattavien suureiden perusteella muodostettavia yhdistettyjä suureita, tällaisten yhdistettyjen suureiden määrät laskutuskaudella;
5) erittely siitä, miten suorituksen tai palvelun hinta muodostuu;
6) suorituksen tai palvelun nimi;
7) loppukäyttäjän käyttöpaikkatunnus;
8) sopimuksen voimassaoloaika.

Loppukäyttäjän laskussa on eriteltävä toisistaan vedyn toimituksen osuus, verkkomaksun osuus sekä verojen, veronluonteisten maksujen ja muiden maksujen osuus.

Loppukäyttäjän vedyn toimituksen ja jakelupalvelun laskutuksen tapahtuessa yhteisellä laskulla tulee 1 momentin 1, 2 ja 4–6 kohdassa tarkoitetuissa tiedoissa eritellä jakeluverkonhaltijaa ja vähittäismyyjää sekä niiden saatavia koskevat tiedot.

75 §

Vedyn käytön vertailutiedot

Loppukäyttäjän laskussa tai sen liitteenä on asetettava loppukäyttäjän saataville seuraavat tiedot:

1) laskutusjakson ja loppukäyttäjän edeltävän vuoden saman ajanjakson vedyn kulutuksen vertailu graafisessa muodossa;
2) vertailu vastaavan loppukäyttäjäryhmän keskimääräisen loppukäyttäjän kanssa;
3) energianeuvonnan yhteystiedot, mukaan lukien verkkosivujen osoite, joilta loppukäyttäjä voi saada tietoa energiaa käyttävien laitteiden energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut vertailutiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voivat osoittaa vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi.

76 §

Muut laskulla annettavat tiedot

Loppukäyttäjälle on annettava laskussa laskutustietojen lisäksi tiedot:
1) loppukäyttäjän käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä sekä riitojenratkaisuelinten yhteystiedot;
2) loppukäyttäjän sopimukseen liittyvästä mahdollisuudesta vaihtaa vähittäismyyjää ja sen vaikutuksista;
3) palvelupisteistä, joissa loppukäyttäjien saatavilla on tarvittavat tiedot heidän oikeuksistaan, voimassa olevasta lainsäädännöstä ja ristiriitatilanteissa käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn tietoihin.

77 §

Energiaviraston norminantovaltuus

Energiavirasto voi antaa 74–76 §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta.

78 §

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestäminen

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittama vety ja loppukäyttäjän jakelupalvelu on laskutettava tosiasiallisen mitatun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa.

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittaman vedyn ja loppukäyttäjän jakelupalvelun laskutus saa perustua loppukäyttäjän arvioituun todennäköiseen vuotuiseen vedyn kulutukseen perustuviin tasasuuruisiin maksueriin, jos tästä on sovittu loppukäyttäjän kanssa. Toimitettu vety tai jakelupalvelu on tällöin laskutettava vähintään neljä kertaa vuodessa siten, että vuotuinen kokonaislaskutus perustuu tosiasialliseen mitattuun määrään.

Laskutus saa perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen, jos toimitettua vetyä ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi.

Vähittäismyyjän on toimitettava loppulasku loppukäyttäjälle kuuden viikon kuluessa siitä, kun vedyn toimitus loppukäyttäjälle on päättynyt.

79 §

Vähittäismyyjän laskujen maksutavat

Vähittäismyyjän on tarjottava loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Jos vähittäismyyjä tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, ennakkomaksun on perustuttava riittävissä määrin kuluttajan arvioituun vuotuiseen vedyn kulutukseen.

VII OSA

Valvonta ja seuraamukset

14 luku

Ohjaus ja valvonta

80 §

Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä tämän lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään erikseen energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Kuluttaja-asiamies valvoo 12 luvussa tarkoitettujen sopimusehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

15 luku

Seuraamukset

81 §

Vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset

Joka 13 §:n liittämisvelvollisuutta, 14 §:n siirto- ja jakeluvelvollisuutta tai 71 §:n vedyn jakelun tai vedyn toimituksen keskeyttämistä loppukäyttäjästä johtuvasta syystä koskevan säännöksen vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Vahinkoon, joka aiheutetaan toiselle 12 §:n verkon kehittämisvelvollisuutta koskevan säännöksen vastaisella menettelyllä, ei sovelleta vahingonkorvauslakia (412/1974).

82 §

Luvaton vetyverkkotoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa vetyverkkotoimintaa ilman 2 luvussa tarkoitettua lupaa taikka rakentaa vetyyhdysputken tai vetyputken ilman 10 §:ssä tarkoitettua hankelupaa, on tuomittava *luvattomasta*

vetyverkkotoiminnan harjoittamisesta sakkoon, jollei teosta muussa laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

83 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 56 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 ja 2 §:ssä.

VIII OSA

Erinäiset säännökset

16 luku

Erinäiset säännökset

84 §

Kunnan oikeus harjoittaa vetyliiketoimintaa

Kunta voi harjoittaa vetyliiketoimintaa kunnan alueella ja sen ulkopuolella.

84 a §

Olemassa olevia vetyverkkoja koskevat poikkeukset

Energiavirasto voi hakemuksesta vapauttaa jakeluverkonhaltijan, joka on kuulunut vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen 4 päivänä elokuuta 2024:
1) 13 §:ssä säädetystä liittämisvelvollisuudesta;
2) 14 §:ssä säädetystä jakeluvelvollisuudesta;
3) 15, 16 ja 92 §:ssä säädetyistä verkkoon pääsyn järjestämistä ja täytäntöönpanoa koskevista velvollisuuksista;
4) 19–22 ja 35 §:ssä säädetyistä verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevista velvollisuuksista;
5) 37 a ja 37 b §:ssä säädetyistä jakeluverkonhaltijan oikeudelliseen eriyttämiseen liittyvistä velvollisuuksista;
6) 52 §:ssä säädetystä velvollisuudesta käyttää vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita;
7) 11 luvussa säädetystä toimintojen eriyttämisestä; tai
8) kaasumarkkina-asetuksen 7 artiklassa säädetyistä kolmannen osapuolen verkkoonpääsyyn liittyviä palveluja koskevista velvollisuuksista.

Edellä 1 momentin mukaan myönnetyt poikkeukset ovat voimassa toistaiseksi. Energiavirasto voi peruuttaa 1 momentin nojalla myönnetyt poikkeukset, jos:
1) verkonhaltija on hakenut poikkeusten peruuttamista;
2) poikkeuksen kohteena oleva jakeluverkko liitetään toiseen vetyverkkoon;
3) poikkeuksen kohteena olevaa jakeluverkkoa tai sen kapasiteettia laajennetaan yli viisi prosenttia verrattuna jakeluverkon pituuteen tai kapasiteettiin 4 päivänä elokuuta 2024; tai

4) Energiavirasto antaa päätöksen, jossa todetaan, että poikkeuksen soveltamisen jatkaminen aiheuttaisi riskin kilpailun estämisestä tai vaikuttamisesta kielteisesti vetyinfrastruktuurin tehokkaaseen käyttöönottoon tai vetymarkkinoiden kehitykseen Suomessa tai unionissa.

Energiaviraston on joka seitsemäs vuosi 1 momentissa tarkoitetun poikkeuksen myöntämisestä lukien julkaistava arvio jakeluverkonhaltijaa koskevan poikkeuksen vaikutuksista kilpailuun, vetyinfrastruktuurin kehittämiseen ja markkinoiden toimintaan.

85 §

Eristyneellä alueella sijaitsevan jakeluverkonhaltijan poikkeus

Edellä 37 a §:n 1-3 momenttia jakeluverkonhaltijan oikeudellisesta eriyttämisestä ei sovelleta jakeluverkonhaltijaan, jonka jakeluverkko sijaitsee yhteisestä tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistöstä (NUTS) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1059/2003 mukaisilla Kainuun (NUTS 3 FI1D8), Lapin (NUTS 3 FI1D7) tai Pohjois-Pohjanmaan (NUTS 3 FI1D9) alueilla, 15 vuoden ajan jakeluverkonhaltijan vetyverkkoluvan lainvoimaiseksi tulosta, kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2044 saakka. Poikkeus päättyy myös, kun jakeluverkko ulotetaan eristyneen alueen ulkopuolelle tai liitetään eristyneen alueen ulkopuolella sijaitsevaan vetyverkkoon. Energiaviraston on julkaistava vetyverkkolupa ja ilmoitettava se komissiolle.

Energiaviraston on joka seitsemäs vuosi jakeluverkon käyttöönotosta lukien tai komission perustellusta pyynnöstä julkaistava arvio jakeluverkonhaltijaa koskevan poikkeuksen vaikutuksista kilpailuun, vetyinfrastruktuurin kehittämiseen ja markkinoiden toimintaan. Jos Energiavirasto toteaa tällaisen arvion jälkeen, että poikkeuksen soveltamisen jatkaminen saattaisi estää kilpailua tai vaikuttaa kielteisesti vetyinfrastruktuurin tehokkaaseen käyttöönottoon tai vetymarkkinoiden kehitykseen Suomessa tai unionissa, Energiaviraston on päätöksellään peruutettava poikkeus.

86 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Energiaviraston 2 luvun sekä 23, 43 ja 46 §:n nojalla tekemään päätökseen ja Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

87 §

Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 86 §:n 1 momentissa tarkoitettua Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

17 luku

Vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurien rakentamista ja käyttöä koskevia lupamenettelyjä koskevat säännökset

88 §

Täydentävät säännökset vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentamista ja käyttöä koskevista lupamenettelyistä

Sen lisäksi mitä muussa lainsäädännössä säädetään vedyntuotantolaitosten tai vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentamisen tai käytön edellyttämistä luvista, toimivaltaisen lupaviranomaisen on lupamenettelyssä:

1) otettava huomioon tällaisten laitosten, infrastruktuurien, putkien tai niihin liittyvien laitteiden merkitys vedyn sisämarkkinoille;

2) edistettävä vedyn markkinajärjestelyä ja infrastruktuurin käyttöoikeutta koskevien yleisten sääntöjen täytäntöönpanoa, energiatehokkuus etusijalle -periaatetta, unionin ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista ja Suomen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman sekä hallintomalliasetuksen mukaisesti hyväksytyn Suomen pitkän aikavälin strategian täytäntöönpanoa.

Kunkin toimivaltaisen lupaviranomaisen on huolehdittava siitä, että vedyntuotantolaitoksen ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentamisen tai käytön edellyttämien kaikkien lupamenettelyjen loppuunsaattaminen ei ylitä kahta vuotta siitä, kun luvan hakija on jättänyt kaikki lupamenettelyjen edellyttämät asiakirjat ja selvitykset. Toimivaltainen lupaviranomainen voi jatkaa määräaikaa enintään yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella asianmukaisesti perusteltua.

Toimivaltaisen lupaviranomaisen on annettava komissiolle tiedoksi päätöksensä, jolla se on evännyt tässä pykälässä tarkoitetun luvan.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta lupaan, johon sovelletaan RED II-direktiivin 15 ja 15 b–17 artiklaa.

89 §

Vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentaminen tai käyttö maakaasun verkkoinfrastruktuurin rakentamista tai käyttöä koskevan luvan tai maankäyttöoikeuden perusteella

Jos maakaasualan yritykselle on myönnetty lupa maakaasun verkkoinfrastruktuurin rakentamiseen tai käyttöön, on luvan haltijalla oikeus hyödyntää lupa maakaasun verkkoinfrastruktuurin asemesta vetyjärjestelmäinfrastruktuurin rakentamiseen tai käyttöön. Tämä ei rajoita toimivaltaisen lupaviranomaisen oikeutta peruuttaa lupa, jos vetyinfrastruktuuri ei ole unionin tai kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen vetyjärjestelmäinfrastruktuuria koskevien teknisten turvallisuussääntöjen mukainen.

Maakaasuputkiston ja muun verkko-omaisuuden rakentamista ja käyttöä koskevia voimassa olevia maankäyttöoikeuksia sovelletaan myös kysymyksessä olevan maakaasuputkiston ja muun verkko-omaisuuden asemesta vedyn kuljettamiseen tarkoitettuun putkistoon ja muuhun verkko-omaisuuteen.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta lupaan, johon sovelletaan RED II-direktiivin 15 ja 15 b–17 artiklaa.

18 luku

Voimaantulo

90 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

91 §

Vetymarkkinoiden sääntelyn täyttä käyttöönottoa koskevat siirtymäsäännökset

Seuraavia tämän lain säännöksiä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2033:
1) 14 § Siirto- ja jakeluvelvollisuus;
2) 15 § Verkkoon pääsyn järjestäminen vetyjärjestelmässä;
3) 16 § Verkkoon pääsyn täytäntöönpano vetyverkossa säännöksen liittämistä koskevia säännöksiä lukuun ottamatta;
4) 19 § Verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevat yleiset säännökset;
5) 20 § Vedyn verkkoon syötön ja verkosta oton maksut;
6) 22 § Verkkopalvelujen myyntiehtojen ja tunnuslukujen julkaiseminen;
7) 27 § Vetyjärjestelmän tasevastuu;
8) 28 § Vetyjärjestelmän taseselvitys;
9) 30 § Vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut;
10) 31 § Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut;
11) 32 § Järjestelmävastuuseen liittyvien palveluiden ehtojen julkaiseminen;
12) 34 b § Vierekkäisten syöttö-ottojärjestelmien yhdistäminen;
13) 35 § Etäisyydestä riippumaton vedyn jakelun hinnoittelu;
14) 38 § Maantieteellisesti rajatun vetyverkon tasevastuu ja taseselvitys;
15) 48 § Vetyvaraston käyttöoikeus ja putkilinjavarastointi.

92 §

Vetyverkkoon pääsyä koskevat siirtymäsäännökset

Verkonhaltijan on neuvoteltava 31 päivään joulukuuta 2032 saakka vetyverkkoonsa pääsystä sekä siihen liittyvien lisäpalveluiden käyttöoikeudesta vetyverkkonsa käyttäjien ja vetyverkossaan toimivien vetyalan yritysten kanssa. Verkonhaltijan on julkaistava tiedot käytettävissä olevasta siirto- tai jakelukapasiteetista ja mitä lisäpalveluja on käytettävissä, sekä ilmoitettava niistä Energiavirastolle.

Osapuolten on neuvoteltava käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä. Sopimusehtojen, edellytysten sekä tariffien ja menetelmien on oltava kohtuullisia ja niitä on sovellettava syrjimättömällä tavalla.

Verkonhaltijan on julkaistava siirto- tai jakelupalvelujen ja lisäpalveluiden käyttöä koskevat tärkeimmät kaupalliset toimitusehtonsa vuosittain. Ennen toimitusehtojen julkaisemista on kuultava vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjiä ja asiakkaita. Toimitusehdot on ilmoitettava Energiavirastolle. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja on julkaistava.

93 §

Vetyvaraston ja putkilinjavarastoinnin käyttöoikeutta koskeva siirtymäsäännös

Vetyvaraston haltijan on neuvoteltava 31 päivään joulukuuta 2032 saakka vetyvaraston käyttöoikeuksista niitä tarvitseville kapasiteetin rajoissa. Verkonhaltijan on neuvoteltava 31 päivään joulukuuta 2032 saakka putkilinjavarastoinnin ja lisäpalvelujen käyttöoikeuksia niitä tarvitseville verkonhaltijan tehtävien hoitoon varatun putkilinjavarastoinnin kapasiteetin ylittävän kapasiteetin rajoissa silloin, kun se on teknisesti ja taloudellisesti tarpeen tehokkaan vetyjärjestelmään pääsyn tarjoamiseksi asiakkaille suuntautuvia toimituksia varten. Vetyvaraston haltijan on julkaistava tiedot käytettävissä olevasta vetyvarastokapasiteetista ja verkonhaltijan tiedot käytettävissä olevasta putkilinjavarastoinnin kapasiteetista ja mitä lisäpalveluja on käytettävissä, sekä ilmoitettava niistä Energiavirastolle.

Osapuolten on neuvoteltava käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä. Sopimusehtojen, edellytysten sekä tariffien ja menetelmien on oltava kohtuullisia ja niitä on sovellettava syrjimättömällä tavalla.

Vetyvaraston haltijan ja verkonhaltijan on julkaistava 1 momentissa tarkoitettujen palvelujen käyttöä koskevat tärkeimmät kaupalliset toimitusehtonsa vuosittain. Ennen toimitusehtojen julkaisemista on kuultava vetyjärjestelmän ja vetyverkon käyttäjiä ja asiakkaita. Toimitusehdot on ilmoitettava Energiavirastolle. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja on julkaistava.

2.

Laki

kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

1) maakaasun siirtoverkonhaltijaan, jolla on omistuksessaan tai hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa maakaasun siirtoverkkoa;

2) vedyn siirtoverkonhaltijaan, jolla on omistuksessaan tai hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa vedyn siirtoverkkoa;

3) elinkeinonharjoittajaan, joka on esittänyt uskottavan suunnitelman maakaasun siirtoverkon rakentamisesta ja maakaasuverkkotoiminnan aloittamisesta maakaasun siirtoverkossa;

4) elinkeinonharjoittajaan, joka on esittänyt uskottavan suunnitelman vedyn siirtoverkon rakentamisesta ja vetyverkkotoiminnan aloittamisesta vedyn siirtoverkossa.

Maakaasuun rinnastetaan tässä laissa nesteytetty maakaasu sekä muu kaasu, jota koostuu pääasiassa metaanista, mukaan lukien biometaani, tai muun tyyppinen kaasu, joka on syötetty maakaasuverkkoon.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maakaasun siirtoverkolla* maakaasuputkistoa, jossa maakaasua siirretään pääasiallisesti korkeapaineisena, maakaasun paikalliseen jakeluun pääasiallisesti käytettäviä korkeapaineputkistojen osia lukuun ottamatta;

2) *vedyn siirtoverkolla* erittäin puhtaan vedyn kuljettamiseen tarkoitettujen putkistojen verkostoa, johon sisältyy yksi tai useampi vety-yhdysputki tai joka on suoraan liitetty vetyvarastoon, vetyterminaaliin tai kahteen tai useampaan vety-yhdysputkeen tai jonka ensisijaisena tarkoituksena on siirtää vetyä muihin vetyverkkoihin, vetyvarastoon tai vetyterminaaleihin, sulkematta pois sitä mahdollisuutta, että tällaisten verkostojen tarkoituksena on tarjota palveluja vedyn toimitukseen suoraan liitetyille asiakkaille;

3) *siirtoverkonhaltijalla* elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa siirtotoimintaa ja on vastuussa siirtoverkon käytöstä, ylläpidosta ja tarvittaessa kehittämisestä toiminta-alueellaan, sen mahdollisista yhteyksistä muihin verkkoihin sekä sen varmistamisesta, että verkko pystyy täyttämään kohtuulliset kaasun siirtovaatimukset pitkällä aikavälillä;

4) *siirtoverkkotoiminnalla* liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja vastiketta vastaan harjoittaa maakaasun siirtotoimintaa maakaasun siirtoverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita maakaasumarkkinalaissa (587/2017) tai sen nojalla annetuissa säännöksissä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä maakaasun siirtoverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville sekä liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja vastiketta vastaan harjoittaa vedyn siirtotoimintaa vedyn siirtoverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita vetymarkkinalaissa (/) tai sen nojalla annetuissa säännöksissä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä vedyn siirtoverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville;

5) *vertikaalisesti integroituneella yrityksellä* maakaasualan yritystä tai maakaasualan yritysten ryhmää tai vetyalan yritystä tai vetyalan yritysten ryhmää, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää, joko suoraan tai välillisesti, määräysvaltaa ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia tai vedyn siirtoa, jakelua tai varastointia tai vetyterminaalitoiminnan harjoittamista ja ainakin joko maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimittamista;

6) *määräysvallalla* oikeuksia, sopimuksia tai muita keinoja, jotka joko erikseen tai yhdessä ja ottaen huomioon asiaan liittyvät tosiasialliset tai oikeudelliset olosuhteet antavat mahdollisuuden käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa yrityksessä, erityisesti:

a) antamalla omistusoikeuden tai käyttöoikeuden yrityksen kaikkiin tai joihinkin varoihin;

b) oikeuksin tai sopimuksin, joiden perusteella saadaan ratkaiseva vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanossa, äänestyksissä tai päätöksissä;

7) *ministeriöllä* työ- ja elinkeinoministeriötä.

3 §

Siirtoverkkotoiminnan eriyttäminen

Maakaasun ja vedyn siirtoverkkotoiminta on eriytettävä tämän lain vaatimusten mukaisesti maakaasun, vedyn tai sähkön tuotannosta ja toimittamisesta. Siirtoverkonhaltijan on omistettava siirtoverkko, jossa siirtoverkonhaltija harjoittaa siirtoverkkotoimintaa.

Jos vedyn siirtoverkonhaltija on osa maakaasun tai sähkön siirtoa tai jakelua harjoittavaa yritystä, sen on oltava riippumaton ainakin oikeudellisen muotonsa osalta.

4 §

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus

Siirtoverkonhaltijan on varmistettava, että sen organisaatiossa ja päätöksenteossa:

1) samalla henkilöllä tai henkilöillä ei ole oikeutta:

a) käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden taikka käyttää suoraan tai välillisesti 3 momentissa tarkoitettuja oikeuksia siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden; eikä

b) käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä taikka käyttää suoraan tai välillisesti 3 momentissa tarkoitettuja oikeuksia maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden;

2) samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä ei ole oikeutta nimittää siirtoverkonhaltijan hallintoneuvoston, hallituksen tai siirtoverkonhaltijaa lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä taikka käyttää suoraan tai välillisesti 3 momentissa tarkoitettuja oikeuksia maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden;

3) sama henkilö ei ole hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäsen sekä siirtoverkonhaltijassa että maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä.

Jos riippumattomuuden varmentamista on pyytänyt siirtoverkonhaltija, joka on kuulunut vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, on 1 momentissa säädettyjen vaatimusten lisäksi esitettävä selvitys siitä, että:

1) vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen kuuluneen siirtoverkonhaltijan tai sen henkilöstön hallussa olevia kaupallisesti arkaluonteisia tietoja ei ole siirretty maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimitusta harjoittaville yrityksille;

2) vertikaalisesti integroituneessa yrityksessä siirtoverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä hoitanutta henkilöstöä ei ole siirretty maakaasun tai vedyn tuotantoa tai toimitusta harjoittaviin yrityksiin.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ovat:

1) oikeus käyttää äänivaltaa;

2) oikeus nimittää hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä;

3) enemmistöosuuden omistaminen.

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö on valtio tai muu julkinen elin, kahta erillistä julkista elintä, jotka käyttävät määräysvaltaa yhtäältä siirtoverkonhaltijassa tai siirtoverkossa ja toisaalta maakaasun, vedyn tai sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä, ei katsota 1 momenttia sovellettaessa samaksi henkilöksi.

2 luku

Riippumattomuuden varmentaminen

5 §

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus varmennetaan noudattaen, mitä tässä pykälässä ja uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1789, jäljempänä *kaasumarkkina-asetus*, 14 artiklassa säädetään.

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun elinkeinoharjoittajan on haettava siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista. Siirtoverkonhaltijan, jonka riippumattomuus on aiemmin varmennettu, on ilmoitettava Energiavirastolle kaikista suunnitelluista liiketoimista ja muista sen organisaatioon tai päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä, jotka voivat edellyttää sen uudelleenarviointia, ovatko liiketoimet tai toimenpiteet 3 ja 4 §:n vaatimusten mukaisia.

Energiaviraston on aloitettava varmennusmenettely:

1) siirtoverkonhaltijan tehtyä 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen;

2) omasta aloitteestaan, jos sen tiedossa on, että suunniteltu muutos siirtoverkon omistuksessa tai siirtoverkonhaltijan organisaatiossa tai päätöksenteossa saattaa johtaa 3 tai 4 §:n vastaiseen seuraukseen, tai jos sillä on syytä epäillä, että tällainen seuraus on saattanut tapahtua;

3) Euroopan komission perustellusta pyynnöstä.

Energiaviraston on tehtävä välipäätös siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa 100 työpäivän kuluessa siirtoverkonhaltijan tekemän ilmoituksen tai komission pyynnön saapumisesta. Välipäätös katsotaan tehdyksi, jos Energiavirasto ei ole antanut päätöstä tämän ajan kuluessa. Energiaviraston on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään komissiolle varmentamisen saattamiseksi päätökseen siten kuin kaasumarkkina-asetuksen 14 artiklassa säädetään. Energiaviraston on toimitettava ilmoituksen mukana komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

6 §

Velvollisuus ilmoittaa kolmansista maista tulevista omistajista

Siirtoverkonhaltijan on ilmoitettava Energiavirastolle tilanteesta, joka johtaisi siihen, että kolmannesta maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

Energiaviraston on ilmoitettava viipymättä ministeriölle ja komissiolle, jos:

1) siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista pyytää siirtoverkon omistaja tai siirtoverkonhaltija, joka on kolmannesta maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa;

2) Energiavirasto on muutoin saanut tietoonsa tilanteen, joka johtaisi siihen, että kolmannesta maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

7 §

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen kolmansista maista tulevan omistuksen osalta

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tässä pykälässä säädetyn menettelyn mukaisesti 6 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa.

Energiaviraston on tehtävä välipäätös 100 työpäivän kuluessa siirtoverkonhaltijan 6 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen saapumisesta. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Energiaviraston on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään ministeriölle ja komissiolle sekä pyydettävä ministeriöltä 8 §:ssä tarkoitettu lausunto ja komissiolta lausunto siitä, täyttääkö

siirtoverkonhaltija uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, direktiivin (EU) 2023/1791 muuttamisesta ja direktiivin 2009/73/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1788 60 tai 68 artiklan vaatimukset. Energiaviraston on toimitettava ilmoituksen mukana ministeriölle ja komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Energiaviraston on tehtävä lopullinen päätöksensä siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta 50 työpäivän kuluessa siitä, kun 2 momentissa ja 8 §:ssä tarkoitettujen komission lausuntojen määräajat päättyvät. Energiaviraston on lopullista päätöstä tehdessään otettava komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Jos komissio ei ole toimittanut lausuntoaan säädetyssä määräajassa, on katsottava, ettei sillä ole Energiaviraston välipäätöksen johdosta huomautettavaa.

Energiaviraston on annettava kielteinen ratkaisu siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa, jos:

1) ei ole osoitettu, että siirtoverkonhaltija täyttää 3 ja 4 §:n vaatimukset; tai

2) ministeriö on lausunnossaan todennut, että sille ei ole osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta tai keskeisiä turvallisuusetuja kansallisesti tai Euroopan unionissa.

Energiaviraston on liitettävä ministeriön ja komission lausunnot lopulliseen päätökseensä.

8 §

Ministeriön lausunto toimitusvarmuudesta

Ministeriön on annettava Energiavirastolle lausunto siitä, vaarantaako 6 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa siirtoverkonhaltijan riippumattomuudelle myönnettävä varmennus energian toimitusvarmuutta tai keskeisiä turvallisuusetuja kansallisesti tai Euroopan unionissa. Lausunto on toimitettava Energiavirastolle siten, että virastolle jää riittävästi aikaa lausunnon käsittelyyn. Ministeriön on asiaa harkitessaan otettava huomioon:

1) ne Euroopan unionin oikeudet ja velvollisuudet asianomaista kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat kansainvälisestä oikeudesta, myös sellaisesta yhden tai useamman kolmannen maan kanssa tehdystä sopimuksesta, jossa Euroopan unioni on sopimuspuolena ja jossa käsitellään energian toimitusvarmuuteen liittyviä seikkoja;

2) ne Suomen oikeudet ja velvollisuudet kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat Suomen ja kyseisen kolmannen maan välisistä sopimuksista edellyttäen, että ne ovat Euroopan unionin oikeuden mukaisia;

3) omistus-, toimitus- tai muut kaupalliset suhteet, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti siirtoverkon omistajan tai siirtoverkonhaltijan kannustimiin ja kykyyn toimittaa maakaasua tai vetyä Suomeen tai unioniin;

4) muut tapaukseen ja asianomaiseen kolmanteen maahan liittyvät erityiset tosiseikat ja olosuhteet.

Ministeriön on pyydettävä lausuntoansa varten komissiolta lausunto siitä, vaarantaako varmennuksen myöntäminen energian toimitusvarmuuden Euroopan unionissa taikka unionin tai jonkin jäsenvaltion keskeiset turvallisuusedut. Ministeriön on omassa lausunnossaan otettava komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Ministeriö voi poiketa komission lausunnosta, jos varmennuksen myöntäminen vaarantaa energian toimitusvarmuuden Suomessa tai muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa taikka vaarantaa Suomen keskeiset turvallisuusedut.

Ministeriön lausuntoon ei saa erikseen hakea muutosta.

9 §

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmennuksen sisältävää maakaasu- tai vetyverkkolupaa koskeva ilmoitus

Energiaviraston on ilmoitettava komissiolle, kun se on myöntänyt maakaasumarkkinalain 4 §:ssä tarkoitetun maakaasuverkkoluvan tai vetymarkkinalain 4 §:ssä tarkoitetun vetyverkkoluvan siirtoverkonhaltijalle, jonka riippumattomuus on varmennettu tämän lain ja kaasumarkkinaasetuksen 14 artiklan mukaisesti. Luvan myöntäminen on tällöin julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

10 §

Liiketoimen täytäntöönpano

Siirtoverkonhaltija tai osapuolet eivät saa ryhtyä 5 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun liiketoimeen tai toimenpiteeseen, ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu liiketoimen tai toimenpiteen osalta, ellei jäljempänä toisin säädetä tai asian käsittelyssä toisin määrätä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä osakeyhtiölain (624/2006) 18 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisen lunastusvelvollisuuden tai -oikeuden käyttämistä eikä luvan myöntämistä mainitun lain 16 luvussa tarkoitettuun sulautumiseen. Sulautumista ei kuitenkaan saa rekisteröidä, ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu sulautumisen osalta.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta päätökseen, joka koskee siirtoverkonhaltijan hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäsenen nimittämistä.

11 §

Toimenpiteet siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisen epäämisen johdosta

Markkinaoikeus voi Energiaviraston esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen on evätty liiketoimen tai toimenpiteen osalta. Energiaviraston on ennen esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta sovitaan, Energiavirasto määrää noudatettavat ehdot.

12 §

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevan uuden päätöksen antaminen

Energiavirasto voi aiemman päätöksen estämättä tehdä uuden päätöksen siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa, jos aiempi päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, tai jos liiketoimi tai toimenpide on pantu täytäntöön 10 §:n vastaisesti. Uusi päätös voidaan antaa vain painavasta syystä, jos aiemman päätöksen lainvoimaiseksi tulosta taikka liiketoimen tai toimenpiteen täytäntöönpanosta on kulunut enemmän kuin viisi vuotta.

3 luku

Erinäiset säännökset

13 §

Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät

Ministeriön tehtävänä on lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen päätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään erikseen energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/).

14 §

Siirtoverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa maakaasua tai vetyä

Siirtoverkonhaltija voi hankkia ja toimittaa maakaasua tai vetyä, jos toiminnan tarkoituksena on:

1) maakaasu- tai vetyverkon rakentamisessa, käytössä ja ylläpidossa tarvittavan energian hankinta;

2) järjestelmävastuuseen kuuluvien tehtävien hoitaminen;

3) siirtorajoitusten hallinta;

4) siirtoverkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien nesteytetyn maakaasun tai vedyn kaasuttamiseen tarkoitettujen laitteistojen käyttö ja niiden avulla tapahtuva maakaasun tai vedyn toimitus verkkoon;

5) huolehtia toimista kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja asetuksen (EU) N:o 994/2010 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1938 tai valmiuslain (1552/2011) mukaisista toimenpiteistä.

15 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

16 §

Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemää päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annettu laki (588/2017).

Lain voimaan tullessa voimassa oleva lainvoimainen maakaasun siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskeva päätös jää voimaan.

3.

Laki

maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 11, 40, 46, 47 § ja 94 §,

muutetaan 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 3 ja 5 momentti, 3 §:n 12, 25 ja 31 kohta, 4 ja 7 §, 3 luvun otsikko, 12, 14, 18 ja 25 §, 29 §:n 2 ja 3 momentti, 39, 41, 43, 60 ja 69 §, 75 §:n 1 ja 2 momentti, 76 §:n 1 ja 2 momentti, 77 §:n 1 momentti, 80 §:n 2 momentti, 88 §:n 2 momentti, 93, 96 ja 97 §,

sellaisena kuin niistä ovat 12 § osaksi laissa 934/2025, 14 § osaksi laissa xxx/20xx, 18 § osaksi laissa 797/2023, 41 § osaksi laissa 327/2020, 93 § osaksi laissa 635/2020 ja 96 § osaksi laeissa 245/2023 ja 934/2025 ja 97 § laissa 245/2023, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 327/2020 ja 635/2020, uusi 5 a, 12 a ja 32–43 kohta, lakiin uusi 4 a ja 16 a §, 20 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 21 a ja 21 b §, 29 §:ään uusi 4 momentti, 31 §:ään siitä lailla 327/2020 kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti, 33 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 327/2020, uusi 4 momentti, lakiin siitä lailla 134/2025 kumotun 34 a §:n tilalle uusi 34 a §, lakiin uusi 34 b §, lakiin siitä lailla 171/2023 kumotun 42 §:n tilalle uusi 42 §, lakiin uusi 42 a ja 42 b §, lakiin uusi 9 a luku, 51 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 59 a, 69 a, 77 a ja 87 a §, lakiin uusi 14 a luku ja lakiin uusi 97 b §, seuraavasti:

1 §

Tavoitteet

— —

Lain tavoitteena on lisäksi tukea energiajärjestelmän hiilestä irtautumista edistämällä maakaasujärjestelmän siirtymistä uusiutuviin ja vähähiilisiin kaasuihin perustuvaan integroituun ja erittäin tehokkaaseen järjestelmään.

2 §

Soveltamisala

— —

Lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista maakaasuverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa maakaasuverkkoa. Mainittuja säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta elinkeinonharjoittajaan, jolle Energiavirasto on myöntänyt erillisen linjan maakaasuverkkoluvan.

— —

Lakia ei sovelleta maakaasun ja uusiutuvan kaasun sekä nesteytetyn maakaasun ja uusiutuvan kaasun toimittamiseen ja jakeluun liikennettä varten tankkauspisteen kautta, eikä maakaasun ja uusiutuvan kaasun sekä nesteytetyn maakaasun ja uusiutuvan kaasun toimittamiseen ja jakeluun, kun tämä tapahtuu maanteitse, rautateitse tai laivalla kuljetettuna.

— —

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

5 a) *liittymisputkella* lyhyen matalapaineisen maakaasuputken ja muiden maakaasuverkkoon liittämiseen tarvittavien laitteiden ja laitteistojen muodostamaa yhtenäistä kokonaisuutta, jolla verkon käyttäjä liittyy maakaasuverkkoon;

— —

12) *uusiutuvalla kaasulla* ja *uusiutuvista energialähteistä peräisin olevalla kaasulla* biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita, mukaan lukien biokaasu, joka on jalostettu biometaaniksi, sekä muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia polttoaineita, joilla tarkoitetaan nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista energialähteistä kuin biomassasta;

12 a) *vähähiilisellä kaasulla* uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun direktiivin (EU) 2018/2001 (jäljempänä *RED II-direktiivi*) 2 artiklan 35 alakohdassa määriteltyjen kierrätettyjen hiilipitoisten polttoaineiden kaasumaista osaa, vähähiilistä vetyä ja synteettisiä kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin vähähiilisestä vedystä ja jotka täyttävät kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevan 70 prosentin vähimmäisrajan verrattuna RED II-direktiivin 29 a artiklan 3 kohdan mukaisesti hyväksytyssä menetelmässä vahvistettuun, muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien polttoaineiden fossiiliseen vertailukohtaan;

— —

25) *aktiivisella asiakkaalla* loppukäyttäjää tai yhdessä toimivien loppukäyttäjien ryhmää, joka:

a) käyttää tai varastoi uusiutuvaa kaasua loppukäyttäjän tai loppukäyttäjien maantieteellisesti rajatulla alueella sijaitsevissa tiloissa; tai

b) myy itse tuottamaansa uusiutuvaa kaasua maakaasuverkkoa käyttäen tai osallistuu joustoon tai energiatehokkuutta koskeviin järjestelyihin edellyttäen, että loppukäyttäjän tai loppukäyttäjien ryhmän toiminta ei ole näiden ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaa;

— —

31) *maakaasujohdannaisella* rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU liitteessä I olevan C osan 5, 6 tai 7 kohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä, jonka kohde-etuus on maakaasu;

32) *pitkäaikaisella sopimuksella* kaasuntoimitussopimusta, jonka kesto on yli vuoden;

33) *syöttö-ottojärjestelmällä* verkkoon pääsyn mallia, jossa verkon tai järjestelmän käyttäjät varaavat itsenäisesti kapasiteettioikeuksia syöttö- ja ottokohtiin ja johon sisältyy siirtoverkko ja siihen yhteenliitetyt jakeluverkot;

34) *syöttöpisteellä* maakaasuverkon pistettä, johon sovelletaan verkon käyttäjien varausmenettelyjä ja joka tarjoaa pääsyn syöttö-ottojärjestelmään;

35) *ottopisteellä* maakaasuverkon pistettä, johon sovelletaan verkon käyttäjien varausmenettelyjä ja joka mahdollistaa kaasuvirtaukset ulos syöttö-ottojärjestelmästä;

36) *maakaasumarkkinoiden osapuolella* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa, myy tai tuottaa maakaasua tai tarjoaa varastointipalveluja, mukaan lukien kaupankäyntiä koskevien toimeksiantojen antaminen, yksillä tai useammilla maakaasumarkkinoilla, myös tasehallintamarkkinoilla;

37) *sopimuksen irtisanomismaksulla* maksua tai sakkoa, jonka maakaasun toimittajat tai maakaasumarkkinoiden osapuolet voivat veloittaa asiakkailta maakaasuntoimitus- tai palvelusopimuksen irtisanomisesta;
38) *laskutustiedoilla* tietoja, jotka esitetään loppukäyttäjän laskussa, maksukehotusta lukuun ottamatta;
39) *älykkäällä mittausjärjestelmällä* sähköistä järjestelmää, joka kykenee mittaamaan verkkoon syötetyn maakaasun tai verkosta kulutetun maakaasun määrää ja joka kykenee lähettämään ja vastaanottamaan tietoa sähköisen viestinnän keinoin tiedonsaanti-, seuranta- ja valvontatarkoituksiin;
40) *yhteentoimivuudella* älykkään mittauksen yhteydessä kahden tai useamman energia- tai viestintäverkon, -järjestelmän, -laitteen, -sovelluksen tai -komponentin kykyä yhdistää, vaihtaa ja käyttää tietoa vaadittavien toimintojen suorittamiseksi;
41) *energiatehokkuus etusijalle -periaatteella* periaatetta, jonka mukaan energiaa koskevassa suunnittelussa ja politiikassa ja investointipäätöksissä otetaan mahdollisimman hyvin huomioon vaihtoehtoiset kustannustehokkaat energiatehokkuustoimenpiteet, joilla tehostetaan energian kysyntää ja tarjontaa erityisesti kustannustehokkaiden energian loppukäyttöä koskevien säästöjen, kysyntäjoustoa koskevien aloitteiden sekä energian tehokkaamman muuntamisen, siirtämisen ja jakelun avulla siten, että kuitenkin saavutetaan kyseisten päätösten tavoitteet;
42) *käyttötarkoituksen muuttamisella* olemassa olevan maakaasuinfrastruktuurin teknistä parantamista tai muuttamista, jotta voidaan varmistaa, että se varataan puhtaan vedyn käyttöä varten;
43) *omistussuhteessa olevalla yrityksellä* sidosyritystä, jolla tarkoitetaan kahta tai useampaa konserniin kuuluvaa yritystä, tai samoille osakkeenomistajille kuuluvaa yritystä.

4 §

Maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuus

Maakaasuverkkotoimintaa saa harjoittaa Suomessa sijaitsevassa maakaasuverkossa vain Energiaviraston myöntämällä luvalla (*maakaasuverkkolupa*). Maakaasuverkkolupaa ei voida siirtää toiselle.
Luvanvaraista ei ole:
1) maakaasuverkkotoiminta, jossa maakaasuverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä maakaasun toimitusta;
2) kaasun kuljettaminen liittymisputkessa tai liittyjän varasyöttöyhteydessä;
3) uusiutuvan kaasun kuljettaminen aktiivisen asiakkaan liittymään kuuluvissa kaasuputkissa.
Tarkempia säännöksiä maakaasuverkkolupaa koskevasta hakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 a §

Maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskeva ennakkotieto

Energiavirasto voi kirjallisesta hakemuksesta antaa yksittäistapausta koskevan ennakkotiedon siitä, onko maakaasuverkkotoimintaa varten haettava 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu maakaasuverkkolupa. Hakemuksessa on esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Ennakkotietoa ei anneta, jos samaa toimintaa koskien on vireillä maakaasuverkkolupaa koskeva hakemus tai jos asia on jo Energiaviraston toimesta ratkaistu.
Ennakkotietoa koskevaa voimassa olevaa päätöstä on hakijan vaatimuksesta noudatettava sovellettaessa tätä lakia, jos:
1) hakija on esittänyt ennakkotiedon antamista varten oikeat ja riittävät tiedot;

2) hakija ei ole toteuttanut toimintaansa olennaisesti toisin kuin ennakkotietoa koskevassa hakemuksessa on esitetty; ja

3) ennakkotiedon sisältöön vaikuttavat olosuhteet eivät ole olennaisesti muuttuneet.

Tarkempia säännöksiä ennakkotietoa koskevasta hakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Siirtoverkonhaltijaa koskevat vaatimukset

Hakijan, joka hakee siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupaa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä kaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (/) säädetyt vaatimukset siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden on oltava varmennettu mainitussa laissa ja uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1789, jäljempänä *kaasumarkkina-asetus* tai *maakaasuverkkoasetus*, 14 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti.

3 Luku

Yhdysputkihankkeet

12 §

Yhdysputken hankelupa

Yhdysputken rakentamista koskevalle hankkeelle on haettava hankelupa ennen rakennustöiden aloittamista. Hankeluvan myöntää valtioneuvosto yleisistunnossaan. Hankelupaa ei voida siirtää toiselle.

Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että yhdysputken rakentaminen on Suomen energiavarojen hyödyntämisen ja Suomen eri energialähteiden välillä tekemien valintojen suhteen kansantalouden kokonaisuuden kannalta sekä maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Hankelupa Suomen ja kolmannen maan välisen yhdysputken rakentamista koskevalle hankkeelle voidaan evätä, jos epääminen on tarpeen Suomen ja unionin keskeisten turvallisuusetujen suojaamiseksi.

Hankelupa yhdysputkea koskevalle hankkeelle voidaan myöntää vain verkonhaltijalle, jolle on myönnetty maakaasuverkkolupa maakaasuverkkotoimintaan siirtoverkossa.

Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja.

Tarkempia säännöksiä hankelupahakemuksesta ja siinä esitettävästä selvityksestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee verkkoon pääsyn järjestämiseksi toiminta-alueellaan ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin maakaasuverkkoihin taloudellisten edellytysten ja verkkonsa käyttäjien ja verkossaan toimivien maakaasualan yritysten kohtuullisten

tarpeiden mukaisesti. Siirtoverkonhaltijan tulee lisäksi rakentaa ja ylläpitää riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia eurooppalaisen maakaasuinfrastruktuurin integroimiseksi, jos rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen kapasiteettia koskevan kysynnän tyydyttämiseksi ja maakaasun toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi.

Verkonhaltijan tulee maakaasuverkossaan varmistaa maakaasujärjestelmän hallinnan edellyttämä tehokas maakaasun laadun hallinta sekä sovellettavien laatustandardien mukainen tasainen maakaasun laatu loppukäyttäjille.

Verkonhaltijan on sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta maakaasuverkkonsa suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Verkonhaltijan on seurattava maakaasuverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava maakaasuverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa käytettävistä vaihtoehtojen arvioinnin menetelmistä ja tässä momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkonhaltija voi täyttää verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamista koskevan velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

15 §

Liittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa järjestelmätekniset vaatimukset täyttävät uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitokset, käyttökohteet, maakaasun varastot, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistot, erilliset linjat ja toiset maakaasuverkot toiminta-alueellaan. Liittämistä koskevien ehtojen ja järjestelmäteknisten vaatimusten tulee olla avoimia, tasapuolisia ja syrjimättömiä, ja niissä on otettava huomioon maakaasujärjestelmän ja maakaasuverkon yhteentoimivuuden ja toimintavarmuuden sekä maakaasujärjestelmän tehokkuuden edellyttämät vaatimukset.

Verkonhaltijan on julkaistava avoimet, syrjimättömät ja tehokkaat menettelyt uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämiseksi maakaasuverkkoon.

Verkonhaltija voi evätä liittämisen maakaasuverkkoon kapasiteetin puutteen vuoksi. Siirtoverkonhaltija ei kuitenkaan saa kieltäytyä hyväksymästä uusien varastointilaitteistojen, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja teollisuusasiakkaiden liittämistä siirtoverkkoon vetoamalla käytettävissä olevassa verkkokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin tai verkkokapasiteetin välttämättömään lisäämiseen liittyviin lisäkustannuksiin. Siirtoverkonhaltijan on varmistettava tällaiselle liittymälle riittävä syöttö- ja ottokapasiteetti.

Verkonhaltija voi evätä uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun liittämisen maakaasuverkkoon ainoastaan kaasumarkkina-asetuksen 20 tai 36 artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisesti.

Verkonhaltija ei saa ottaa käyttöön liittämistä koskevia ehtoja ja järjestelmäteknisiä vaatimuksia sekä menettelyitä uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämiseksi maakaasuverkkoon ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain (/) 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä.

Verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat ehdot ja järjestelmätekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa verkonhaltija käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt, sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa siirtoverkonhaltija toteuttaa uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun syöttämistä siirtoverkkoon palvelevat liittymät.

16 a §

Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan maakaasuverkon käytöstä

Verkonhaltijan on huolehdittava maakaasuverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä ottaen ympäristöä ja ilmastoa koskevat vaatimukset sekä metaanipäästöjen vähentämisestä energia-alalla ja asetuksen (EU) 2019/942 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1787 säädetyt vaatimukset ja energiatehokkuuden edistämisen asianmukaisesti huomioon.

Verkonhaltijan on tehtävä yhteistyötä ja koordinoitava toimintaansa muiden verkonhaltijoiden kanssa verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön varmistamiseksi sekä resurssien hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla. Verkonhaltijan on toimitettava toiselle verkonhaltijalle sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston ja varastointilaitteiston haltijalle riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että yhteenliitetyn järjestelmän varma ja tehokas käyttö, koordinoitu kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa.

18 §

Mittauslaitteiston tarjoaminen asiakkaalle

Loppukäyttäjälle on tarjottava kilpailukykyisesti hinnoiteltua mittauslaitteistoa, joka mittaa tarkasti maakaasun kulutuksen ja antaa tietoa kulutuksen ajoittumisesta, kun:

1) olemassa oleva mittauslaitteisto korvataan, paitsi jos se on teknisesti mahdotonta tai se ei ole kustannustehokasta ottaen huomioon pitkän aikavälin säästömahdollisuudet;

2) kyse on uuteen rakennukseen sijoitettavasta uudesta liittymästä;

3) kyse on sellaisesta rakentamislain (751/2023) 42 §:n mukaista rakentamislupaa edellyttävästä korjauksesta, jolla voi olla merkittävää vaikutusta rakennuksen energiatehokkuuteen.

Asiakkaalle, jonka liittymä tai käyttökohde ei ole liitetty älykkääseen mittausjärjestelmään, on tarjottava tämän pyynnöstä älykästä mittauslaitteistoa. Asiakkaan on tällöin korvattava verkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittauskustannukset. Verkonhaltijan on asiakkaalle tekemässään tarjouksessa ilmoitettava toiminnot ja yhteentoimivuus, joita älykkäällä mittauslaitteistolla voidaan tukea, ja palvelut, jotka sillä voidaan tarjota, sekä hyödyt, jotka tarjotulla älykkäällä mittauslaitteistolla saavutetaan kysymyksessä olevana ajankohtana sekä asiakkaalle älykkään mittauslaitteiston asentamisesta aiheutuvat kustannukset. Verkonhaltijan on seurattava asennettujen älykkäiden mittauslaitteistojen kustannusten ja mittausteknologioiden kehittymistä sekä tarkasteltava asennettujen älykkäiden mittauslaitteistojen kustannuksia ja julkaistava ne vähintään kahden vuoden välein.

Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu mittauslaitteisto on asennettava neljän kuukauden kuluessa loppukäyttäjän tai asiakkaan tilauksesta.

20 §

Verkkopalveluiden myyntiehtoja ja hinnoittelua koskeva yleiset säännökset

— —

Verkonhaltija ei saa ottaa käyttöön verkkopalveluiden myyntiehtoja ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut myyntiehdot ovat pätemättömiä.

21 a §

Verkkoon pääsyn täytäntöönpano maakaasuverkossa

Verkonhaltijan on toimitettava maakaasujärjestelmän ja verkon käyttäjille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja käyttääkseen sitä tehokkaasti.

Verkonhaltijan tulee tehdä pyynnöstä tarjous liittyjälle maakaasuverkkoon liittämisestä sekä maakaasujärjestelmän ja verkon käyttäjälle maakaasun siirto- ja jakelupalvelusta. Liittämistä koskevassa tarjouksessa on esitettävä liittämisen edellytyksenä olevat tekniset vaatimukset sekä liittyjän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista ja arvio liittymän toimitusajasta.

Jos verkonhaltija kieltäytyy liittämisestä taikka siirto- tai jakelupalvelusta, sen on annettava asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot kieltäytymisensä syistä. Kieltäytymiseen on liitettävä tieto siitä, että maakaasujärjestelmän tai verkon käyttäjällä on halutessaan mahdollisuus saattaa asia Energiaviraston ratkaistavaksi riitojenratkaisumenettelyssä sekä Energiaviraston yhteystiedot.

21 b §

Verkkoonpääsyn epääminen ja irtikytkeminen maakaasuverkon käytöstä poistamisen johdosta

Verkonhaltija voi evätä verkon käyttäjältä verkkoonpääsyn tai liitynnän taikka kytkeä verkon käyttäjän irti verkosta, jos:

1) siirtoverkon kehittämissuunnitelmassa edellytetään siirtoverkon tai sen osan käytöstä poistamista;

2) jakeluverkonhaltija on ilmoittanut Energiavirastolle 39 §:n mukaisesti jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisesta.

Verkkoonpääsyn tai liitynnän epääminen ja irtikytkeminen on perusteltava asianmukaisesti.

Jos maakaasuverkon tai sen osan käytöstä poistaminen johtaa verkon käyttäjien irtikytkemiseen, verkonhaltijan on:

1) kuultava asianomaisia verkon käyttäjiä, asiaankuuluvia viranomaisia ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä ennen käytöstäpoistopäätöksen tekemistä;

2) ilmoitettava verkon käyttäjille, loppukäyttäjille ja asiaankuuluville sidosryhmille riittävän ajoissa irtikytkemisen suunnitellusta ajankohdasta sekä käytöstä poistamisen menettelystä, suunnitelluista vaiheista ja aikataulusta;

3) noudatettava kaikissa säänneltyjen palvelujen välisissä varainsiirroissa kaasumarkkina-asetuksen 5 artiklan 1–3 kohdassa vahvistettuja sääntöjä, sekä huolehdittava siitä, että eri asiakasryhmien ja energiankantajien välillä ei esiinny syrjintää.

Edellä 3 momentin lisäksi jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että loppukäyttäjillä on mahdollisuus saada tietoa ja riittävästi neuvontaa vaihtoehtoisista energialähteistä, kestävistä lämmitysvaihtoehdoista ja mahdollisesti saatavilla olevasta viranomaisten myöntämästä taloudellisesta tuesta sekä otettava heikossa asemassa olevien asiakkaiden ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden erityistarpeet asianmukaisesti huomioon maakaasun vaiheittaisen käytöstä poistamisen suunnittelussa ja toteutuksessa.

25 §

Biometaanin tuotantolaitosten liittymismaksujen määräytymisperusteet

Biometaanin tuotantolaitosten liittymismaksuissa ja -kustannuksissa on sovellettava energiatehokkuus etusijalle -periaatetta verkon kehittämiseen energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2023/1791, jäljempänä *energiatehokkuusdirektiivi*, 3 artiklassa ja 27 artiklan 2 kohdassa säädetyn mukaisesti. Liittymismaksujen on oltava avoimia ja syrjimättömiä.

Verkonhaltijan on julkaistava 1 momentissa tarkoitetut liittymismaksujen määräytymisperusteet osana 15 §:n 2 momentin mukaisia uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämistä koskevia menettelyjä.

29 §

Järjestelmävastuu

— —

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja maakaasujärjestelmän käyttämiselle. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksessa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n mukaisesti. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on kestoltaan rajoitetuksi ajaksi oikeus rajoittaa maakaasun siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä maakaasujärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus maakaasujärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna ohjata maakaasujärjestelmään liitettyä kaasun käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä ottamalla huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset, voimassa olevat kaasun saannin hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat ja velvoitteet sekä vallitsevat olosuhteet. Rajoitusta tai ohjaustoimenpidettä saa kussakin tapauksessa pitää voimassa niin kauan kuin se on välttämätöntä maakaasujärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteutustavasta.

31 §

Maakaasujärjestelmän tasevastuu

— —

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja ehtoja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on ne vahvistanut energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n mukaisesti. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

33 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut

— —

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja maksuja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on ne vahvistanut energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n mukaisesti. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut maksut ovat pätemättömiä. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

34 a §

Siirtoverkon kehittämissuunnitelma

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on laadittava valtakunnallista yhteenliitettyä siirtoverkkoansa ja yhdysputkiansa sekä niiden yhteyksiä toisiin maakaasuverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Muun siirtoverkonhaltijan on laadittava siirtoverkkoansa ja sen yhteyksiä toisiin siirtoverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelma on päivitettävä kahden vuoden välein.

Kehittämissuunnitelmassa on:

1) mainittava kattavat ja yksityiskohtaiset tiedot pääasiallisesta infrastruktuurista, joka on rakennettava tai jota on parannettava seuraavien kymmenen vuoden aikana, ottaen huomioon kaikki infrastruktuuriparannukset, joita tarvitaan uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun laitteistojen liittämiseen, mukaan lukien infrastruktuuri, joka on kehitetty vastakkaisvirtausten mahdollistamiseksi siirtoverkkoon;

2) mainittava tiedot kaikista jo päätetyistä investoinneista ja määriteltävä sellaiset uudet investoinnit sekä kysyntäpuolen ratkaisut, jotka eivät edellytä uusia infrastruktuuri-investointeja seuraavien kolmen vuoden aikana;

3) annettava kattavat ja yksityiskohtaiset tiedot infrastruktuurista, joka voidaan tai aiotaan poistaa käytöstä;

4) vahvistettava määräaika kaikille investointi- ja käytöstäpoistohankkeille;

5) käytettävä perustana asiaankuuluvien maakaasun, vedyn ja sähkön infrastruktuurin haltijoiden sekä tarvittaessa asiaankuuluvien kaukolämpöinfrastruktuurin haltijoiden joka toinen vuosi laatimaa yhteistä skenaariota;

6) huomioitava johdonmukaisuus toimista kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja asetuksen (EU) N:o 994/2010 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1938 7 artiklan mukaisten yhteisten ja kansallisten riskinarviointien tulosten kanssa;

7) huomioitava johdonmukaisuus yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman, energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 (jäljempänä *hallintomalliasetus*) mukaisesti toimitettuja yhdennettyjä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien edistymisraporttien sekä RED II -direktiivissä asetettujen tavoitteiden kanssa ja sen on tuettava puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta;

8) huomioitava johdonmukaisuus kaasumarkkina-asetuksen 32 artiklassa tarkoitetun unionin laajuisen kymmenvuotisen maakaasuverkon kehittämissuunnitelman ja 60 artiklassa tarkoitetun unionin laajuisen kymmenvuotisen vetyverkon kehittämissuunnitelman kanssa;

9) otettava huomioon vetymarkkinalain (/) 36 §:ssä tarkoitetut vedyn jakeluverkon kehittämissuunnitelmat ja tämän lain 39 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset jakeluverkon käytöstä poistamisesta;

10) oltava selvitys kehittämissuunnitelman laatimisessa käytetyistä menetelmistä sekä suunnitelman perustana olevista maakaasun kulutuksen ja uusiutuvan kaasun tuotannon kehitystä koskevista ennusteista ja muista oletuksista.

Laatiessaan kehittämissuunnitelmaa siirtoverkonhaltijan on:

1) huomioitava mahdolliset vaihtoehdot verkon laajentamiselle, esimerkiksi kulutusjouston käyttö, sekä odotettu kulutus sen jälkeen, kun energiatehokkuus etusijalle -periaatetta on sovellettu energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan mukaisesti, kauppa muiden maiden kanssa ja unionin laajuiset verkon kehittämissuunnitelmat;

2) arvioitava energiajärjestelmien integroinnin näkökulmasta, miten sähköverkoissa ja tilanteen mukaan kaukolämpöverkoissa sekä maakaasu- ja vetyverkoissa esiintyviin tarpeisiin voidaan mahdollisuuksien mukaan vastata, mukaan lukien tiedot energian varastoinnin ja sähkön kaasuksi muuntamisen resurssien optimaalinen sijainti ja koko sekä vedyn tuotannon ja kulutuksen yhteen kohteeseen sijoittaminen.

Kehittämissuunnitelmaan ei saa sisällyttää yhdysputkihanketta, jolta on evätty 12 §:ssä tarkoitettu hankelupa.

Energiaviraston on ennen kehittämissuunnitelman julkaisemista varattava siirtoverkon käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus tulla kuulluksi kehittämissuunnitelmasta. Kehittämissuunnitelma ja kuulemisen tulokset on julkaistava verkkosivustolla. Verkkosivustoa on päivitettävä säännöllisesti sen varmistamiseksi, että kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät saavat tietoa siitä, milloin, millä tavalla ja missä laajuudessa kuuleminen tapahtuu.

Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on tarkasteltava kehittämissuunnitelman johdonmukaisuutta asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa vahvistetun ilmastoneutraaliustavoitteen, hallintomalliasetuksen mukaisesti toimitetun kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman ja yhdennettyjä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien edistymisraporttien kanssa, ja jos se on epäjohdonmukainen, ne voivat antaa sääntelyviranomaiselle lausunnon, jossa vahvistetaan epäjohdonmukaisuus. Siirtoverkonhaltijan ja Energiaviraston on otettava lausunto asianmukaisesti huomioon.

Energiavirastolla on oikeus kuuden kuukauden kuluessa kehittämissuunnitelman vastaanottamisesta vaatia siirtoverkonhaltijaa tekemään muutoksia kehittämissuunnitelmaan, jos kehittämissuunnitelma ei täytä 1–4 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Energiaviraston on neuvoteltava ACERin kanssa, jos se epäilee, että kehittämissuunnitelma ei ole johdonmukainen unionin laajuisten verkon kehittämissuunnitelmien kanssa. Energiaviraston on seurattava ja arvioitava kehittämissuunnitelman täytäntöönpanoa.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista, sidosryhmien kuulemisesta ja kehittämissuunnitelman toimittamisesta Energiavirastolle.

34 b §

Energiaverkkojen integroitu kehittäminen

Siirtoverkonhaltijan ja vedyn siirtoverkonhaltijan on tehtävä tiivistä yhteistyötä silloin, kun on tarpeen tehdä päätöksiä energiatehokkuusdirektiivin 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitetun energiajärjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi eri energiankantajien osalta, esimerkiksi käyttötarkoituksen muuttamiseksi.

Siirtoverkonhaltijan, vedyn siirtoverkonhaltijan ja sähkön kantaverkonhaltijan on pyrittävä varmistamaan maakaasua, vetyä ja sähköä koskevien kymmenvuotisten verkon kehittämissuunnitelmien koordinoidut suunnitteluvaiheet.

Infrastruktuurin haltijoiden, mukaan lukien nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijat, varastointilaitteistojen haltijat, jakeluverkonhaltijat, vedyn jakeluverkon haltijat, vetyterminaalien haltijat, vetyvarastojen haltijat, kaukolämpöinfrastruktuurin haltijat ja sähköverkonhaltijat, on toimitettava siirtoverkonhaltijoille ja vaihdettava niiden kanssa kaikki merkitykselliset tiedot siirtoverkon kehittämissuunnitelmaa varten.

Edellä 34 a §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen yhteisten skenaarioiden on perustuttava kohtuullisiin oletuksiin tuotannon, tarjonnan ja kulutuksen kehityksestä, erityisesti sellaisten alojen tarpeista, joilla hiilestä irtautuminen on vaikeaa, ottaen huomioon kasvihuonekaasupäästöjen vähentämispotentiaali sekä energia- ja kustannustehokkuus suhteessa muihin vaihtoehtoihin, ja niissä on otettava huomioon kysyntäpuolen ratkaisut, jotka eivät edellytä uusia infrastruktuuri-investointeja. Niissä on myös otettava huomioon rajat ylittävä kauppa, myös kolmansien maiden kanssa, sekä vedyn varastoinnin ja vetyterminaalien integroinnin rooli.

Infrastruktuurin haltijoiden on järjestettävä tällaisista skenaarioista laaja kuulemisprosessi, joka on avoin asianomaisille sidosryhmille. Kuulemiset on järjestettävä hyvissä ajoin ennen siirtoverkon kehittämissuunnitelman laatimista avoimella, osallistavalla ja läpinäkyvällä tavalla. Kaikki asiakirjat, jotka infrastruktuurin haltijat ovat toimittaneet kuulemisten helpottamiseksi, sekä sidosryhmien kuulemisen tulokset on julkistettava. Asiaankuuluvaa verkkosivustoa on päivitettävä säännöllisesti, jotta asiaankuuluvat sidosryhmät saavat riittävästi tietoa voidakseen osallistua kuulemiseen tehokkaasti.

Edellä 33 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen yhteisten skenaarioiden on oltava linjassa asetuksen (EU) 2022/869 12 artiklan mukaisesti laadittujen unionin laajuisten skenaarioiden sekä hallintomalliasetuksen mukaisen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman kanssa, ja niillä on tuettava asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta. Energiaviraston on hyväksyttävä tällaiset yhteiset skenaariot. Asetuksen (EY) N:o 401/2009 10 a artiklan nojalla perustettu ilmastonmuutosta käsittelevä eurooppalainen tieteellinen neuvottelukunta voi omasta aloitteestaan antaa lausunnon yhteisten skenaarioiden yhteensopivuudesta vuoteen 2030 ulottuvien unionin energia- ja ilmastotavoitteiden ja sen vuotta 2050 koskevan ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa. Energiaviraston on otettava kyseisen lausunto huomioon.

39 §

Jakeluverkon käytöstä poistaminen

Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava Energiavirastolle jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisesta ja käytöstä poistamisen menettelystä, suunnitelluista vaiheista ja aikataulusta. Ilmoitus on tehtävä ennen 21 b §:n 3 momentissa tarkoitetun kuulemisen aloittamista.

41 §

Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset

Suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkon haltijaan ei sovelleta 24 §:n säännöksiä maakaasun jakelun maksujen korottamisesta, 26 §:n 3 momenttia verkkopalveluiden tunnuslukujen julkaisemisesta, 27 §:ää verkonhaltijan varautumissuunnittelusta, 28 §:ää verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuudesta häiriötilanteissa, 36 §:ää etäisyydestä riippumattomasta maakaasun jakelun hinnoittelusta, 37 §:ää mittauspalveluiden hinnoittelusta jakeluverkossa, 38 §:ää kuluttajille suunnattujen jakelupalvelujen myyntiehdoista ja 14 a lukua laskutuksesta.

Edellä 26 §:n 1 momenttia verkkopalveluiden myyntiehtojen julkaisemisesta ja 2 momenttia niiden ilmoittamisesta Energiavirastolle sekä 58 a §:ää velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkon haltijalle energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitetut ehdot ja menetelmät.

III OSA

Maakaasun toimitus

7 Luku

Maakaasun toimitus

42 §

Maakaasun hinnan määräytyminen maakaasun toimituksessa

Maakaasun hinnan on muodostuttava maakaasun toimituksessa tosiasiallisen kysynnän ja tarjonnan perusteella.

42 a §

Oikeus maakaasun toimittajan vaihtamiseen

Asiakkaalla on oikeus vaihtaa maakaasun toimittajansa ja maakaasumarkkinoiden osapuolensa, joko asiakaskohtaisella ilmoituksella tai osana kollektiivista vaihtojärjestelmää.

Asiakkaalla, joka haluaa sopimusehtoja noudattaen vaihtaa maakaasun toimittajaa tai maakaasumarkkinoiden osapuolta, on oikeus vaihtoon mahdollisimman lyhyessä ajassa ja joka tapauksessa kolmen viikon kuluessa pyynnön esittämisestä. Maakaasun toimittajan tai maakaasumarkkinoiden osapuolen vaihtamiseen liittyvä tekninen prosessi saa kestää enintään 24 tuntia, ja sen on oltava mahdollinen kaikkina arkipäivinä.

Maakaasun toimittaja tai muu maakaasumarkkinoiden osapuoli ei saa periä erillistä maksua maakaasun toimittajan tai maakaasumarkkinoiden osapuolen vaihtamiseen liittyvistä suoritteista.

Maakaasun toimittajan on ylläpidettävä loppukäyttäjiä varten käyttäjämyönteisessä muodossa tietoja mahdollisuudesta vaihtaa maakaasun toimittajaa ja maakaasun toimittajan vaihtamiseen liittyvistä menettelyistä.

42 b §

Pitkäaikaiset sopimukset

Fossiilisen maakaasun toimitusta koskevan pitkäaikaisen sopimuksen tulee päättyä viimeistään 31.12.2049. Tämän pykälän vastainen sopimusehto on mitätön.

43 §

Maakaasun toimittajan sopimustietojen säilyttäminen

Maakaasun toimittajan on säilytettävä tässä laissa ja uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, direktiivin (EU) 2023/1791 muuttamisesta ja direktiivin 2009/73/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1788 (jäljempänä *kaasumarkkinadirektiivi*) 82 artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa suuntaviivoja koskevassa delegoidussa säädöksessä säädetyt merkitykselliset tiedot kaikista maakaasuntoimitussopimuksiin ja maakaasujohdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan tukkuasiakkaiden ja siirtoverkonhaltijoiden sekä varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden kanssa vähintään kuuden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuluessa liiketoimi on suoritettu. Säilytettäviä tietoja ovat ainakin:

1) liiketoimen kesto;
2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat;
3) toimituksen määrä;
4) toteutusaika;
5) hinta;
6) sopijapuolen yksilöivät tiedot;
7) tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista.

9 a Luku

Aktiiviset asiakkaat

48 a §

Aktiiviset asiakkaat

Loppukäyttäjällä on oikeus toimia maakaasumarkkinoilla aktiivisena asiakkaana. Loppukäyttäjillä on oikeus muodostaa ryhmiä, jotka toimivat maakaasumarkkinoilla aktiivisina asiakkaina. Jos aktiivisella asiakkaalla on uusiutuvan kaasun varasto:

1) aktiivisella asiakkaalla on oikeus maakaasuverkon liittymään kohtuullisen ajan kuluessa liittämispyynnön esittämisestä;

2) aktiiviselta asiakkaalta ei peritä verkosta oton ja verkkoon syötön maksuja aktiivisen asiakkaan käyttökohteessaan varastoimasta uusiutuvasta kaasusta, jonka aktiivinen asiakas on tuottanut käyttökohteessa ja jonka aktiivinen asiakas käyttää samassa käyttökohteessa;

3) aktiivinen asiakas saa tarjota samanaikaisesti maakaasujärjestelmässä useita palveluja, jos se on teknisesti mahdollista.

51 §

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston käyttöoikeus

— —

Verkonhaltija ei saa ottaa käyttöön tässä pykälässä tarkoitettuja maksuja, ehtoja ja edellytyksiä ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut myyntiehdot ja -hinnat ovat pätemättömiä.

12 Luku

Maakaasumarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet maakaasujärjestelmässä

59 a §

Maakaasuinfrastruktuurin haltijoiden yhteistoimintavelvollisuus

Siirtoverkon, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja varastointilaitteistojen haltijoiden on tehtävä siirtoverkon toiminta huomioon ottaen yhteistyötä kansallisesti ja alueellisesti mainittujen laitteistojen kapasiteetin mahdollisimman tehokkaan käytön ja laitteistojen toiminnan synergian varmistamiseksi.

60 §

Velvollisuus eriyttää maakaasuliiketoiminnat

Maakaasualan yrityksen on eriytettävä maakaasuverkkotoiminta, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston toiminta ja maakaasun varastointitoiminta toisistaan sekä näihin liiketoimintoihin kuulumattomista muista liiketoiminnoista.

Verkonhaltijan on eriytettävä siirtoverkkotoiminta ja jakeluverkkotoiminta.

VI OSA

Maakaasusopimukset

14 Luku

Maakaasusopimuksia koskevat säännökset

69 §

Loppukäyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen maakaasun liittymissopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen sekä vähittäismyyjän ennen maakaasun myyntisopimuksen tekemistä loppukäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista hinnoitteluvaihtoehdoista ja muista vaihtoehdoista. Ehdot on annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen välityksellä.

69 a §

Sopimukseen sisällytettävät tiedot

Loppukäyttäjän liittymissopimukseen, maakaasuverkkosopimukseen ja maakaasun myyntisopimukseen on sisällytettävä ainakin seuraavat tiedot:

1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot;
2) tarjottu suoritus tai palvelu ja sen laatu sekä liittymän toimitusaika;
3) sopimuksen mukaiseen suoritukseen tai palveluun liittyvät mahdolliset ylläpitopalvelut;
4) menetelmät, joiden kautta loppukäyttäjä saa tietoja sopimukseen tai siihen liittyviin ylläpitopalveluihin sovellettavista maksuista;
5) sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot;
6) sovellettavat vahingonkorvaukset ja muut hyvitykset, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;
7) vähittäismyyjän tekemät selkeät, puolueettomat, julkisesti saatavilla olevat ja todennettavissa olevat sitoumukset sekä uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun toimituksen tapauksessa kaasun sertifiointi, jos sopimukseen liittyy olennaisena tekijänä ympäristönsuojelun tason tai hiilidioksidipäästöjen edistäminen;
8) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;
9) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa tai palveluntarjoajan internetsivulla, jos sopimuksen toisena osapuolena on kuluttaja;
10) tarvittaessa tiedot maakaasun toimitukseen sidottujen tai siihen yhdistettyjen tuotteiden tai palvelujen tarjoajasta ja hinnasta.

Loppukäyttäjälle on maakaasuverkkosopimuksen ja maakaasun myyntisopimuksen yhteydessä annettava selkeä ja ytimekäs yleiskielellä laadittu yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot on kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa.

75 §

Maakaasun liittymissopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Liittyjä voi irtisanoa maakaasun liittymissopimuksen, kun kyseistä maakaasun käyttöpaikkaa koskeva maakaasun myyntisopimus ja maakaasuverkkosopimus eivät ole voimassa. Jakeluverkonhaltija tarkistaa maakaasun myyntisopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen voimassaolon liittymissopimusta irtisanottaessa. Jakeluverkonhaltija voi irtisanoa liittymissopimuksen vain jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi. Irtisanomista ei saa tehdä ennen kuin jakeluverkonhaltija on täyttänyt 21 b ja 39 §:ssä säädetyt velvoitteensa.

Irtisanomisaika liittyjälle ei saa olla kuukautta pitempi. Jos liittymän haltija on kuluttaja, irtisanomisaika ei saa olla kahta viikkoa pitempi. Irtisanomisaika jakeluverkonhaltijalle on yksi vuosi tai sopimuksessa sovittu tätä pitempi irtisanomisaika.

— —

76 §

Maakaasuverkkosopimuksen irtisanominen

Jakeluverkonhaltija voi irtisanoa kuluttajan maakaasuverkkosopimuksen vain jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi. Muun maakaasuverkkosopimuksen jakeluverkonhaltija saa irtisanoa vain:

1) jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi;

2) jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia jakeluverkonhaltijan kannalta kohtuutonta.

Maakaasuverkkosopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja jakeluverkonhaltijalle kolme kuukautta. Jos irtisanomisen syynä on jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistaminen, on irtisanomisaika jakeluverkonhaltijalle yksi vuosi tai sopimuksessa sovittu tätä pitempi irtisanomisaika.

— —

77 §

Maakaasun myyntisopimuksen irtisanominen

Vähittäismyyjä voi irtisanoa vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan kuluttajan kanssa solmitun maakaasun myyntisopimuksen vain jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi. Vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piirissä olevan muun maakaasun myyntisopimuksen vähittäismyyjä saa irtisanoa vain:

1) jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi;

2) jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia vähittäismyyjän kannalta kohtuutonta.

— —

77 a §

Maakaasun myyntisopimuksen irtisanomismaksu

Jos loppukäyttäjä irtisanomalla määräaikaisen maakaasun myyntisopimuksen rikkoo sopimusta, irtisanomisesta saa periä irtisanomismaksun vain, jos siitä on sopimuksessa sovittu.

Irtisanomismaksun tulee olla oikeasuhteinen, eikä se saa ylittää sopimuksen irtisanomisesta vähittäismyyjälle aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota. Vähittäismyyjällä on todistustaakka suorasta taloudellisesta tappiosta.

Jos irtisanomismaksua ei ole sovittu tietyn määräiseksi, sopimusehdoissa on määriteltävä irtisanomismaksun määräytymisperusteet. Vähittäismyyjän on pyynnöstä annettava viipymättä ja maksutta loppukäyttäjälle tapauskohtaisesta irtisanomismaksun suuruudesta yksiselitteinen tieto ennen sopimuksen irtisanomista.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

80 §

Maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjästä johtuvasta syystä

— —

Jos maksun laiminlyönti on johtunut kuluttajan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään (*heikossa asemassa oleva asiakas*), maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen saa keskeyttää aikaisintaan 60 päivän kuluttua maksun eräpäivästä.

— —

87 a §

Vähittäismyyjän asiakkaiden valitusten käsittely

Loppukäyttäjällä on oikeus vähittäismyyjältään saamansa palvelun ja valitusten käsittelyn hyvään tasoon. Vähittäismyyjän on käsiteltävä valitukset yksinkertaisesti, oikeudenmukaisesti ja ripeästi.

14 a luku

Laskutus

87 b §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan vähittäismyyjään ja jakeluverkonhaltijaan.

87 c §

Loppukäyttäjän laskutusta koskevat yleiset vaatimukset

Loppukäyttäjän laskun ja laskutustietojen on oltava täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, selkeitä, ytimekkäitä ja käyttäjäystävällisiä. Laskutustiedot on esitettävä tavalla, joka helpottaa loppukäyttäjän vertailumahdollisuuksia. Loppukäyttäjän on pyynnöstä saatava selkeä ja ymmärrettävä selvitys siitä, mistä tämän lasku muodostuu.

Loppukäyttäjän on saatava laskunsa ja laskutustietonsa maksutta.

Loppukäyttäjälle on tarjottava mahdollisuus saada laskunsa ja laskutustietonsa sähköisinä.

Jos loppukäyttäjän ja vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan välisessä sopimuksessa on sovittu myöhemmin tiettynä ajankohtana tapahtuvasta tuotteen tai hinnan muutoksesta tai alennuksesta, on muutos ja sen voimaantulon ajankohta ilmoitettava loppukäyttäjän laskussa.

87 d §

Laskutustiedot

Loppukäyttäjän laskussa on selvästi erottuen esitettävä seuraavat laskutustiedot:
1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot, puhelinnumero ja sähköpostiosoite;
2) maksettava hinta;
3) laskun eräpäivä;
4) laskutuksen perusteena käytettävien mitattavien suureiden määrät tai, jos laskutuksen perusteena käytetään mitattavien suureiden perusteella muodostettavia yhdistettyjä suureita, tällaisten yhdistettyjen suureiden määrät laskutuskaudella;
5) erittely siitä, miten suorituksen tai palvelun hinta muodostuu;
6) suorituksen tai palvelun nimi;
7) loppukäyttäjän käyttöpaikkatunnus;
8) sopimuksen voimassaoloaika.

Loppukäyttäjän laskussa on eriteltävä toisistaan maakaasun toimituksen osuus, verkkomaksun osuus sekä verojen, veronluonteisten maksujen ja muiden maksujen osuus.

Loppukäyttäjän maakaasun toimituksen ja jakelupalvelun laskutuksen tapahtuessa yhteisellä laskulla tulee 1 momentin 1, 2 ja 4–6 kohdassa tarkoitetuissa tiedoissa eritellä jakeluverkonhaltijaa ja vähittäismyyjää sekä niiden saatavia koskevat tiedot.

87 e §

Maakaasun käytön vertailutiedot

Loppukäyttäjän laskussa tai sen liitteenä on asetettava loppukäyttäjän saataville seuraavat tiedot:
1) laskutusjakson ja loppukäyttäjän edeltävän vuoden saman ajanjakson maakaasun kulutuksen vertailu graafisessa muodossa;
2) vertailu vastaavan loppukäyttäjäryhmän keskimääräisen loppukäyttäjän kanssa;
3) energianeuvonnan yhteystiedot, mukaan lukien verkkosivujen osoite, joilta loppukäyttäjä voi saada tietoa energiaa käyttävien laitteiden energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut vertailutiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voivat osoittaa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi.

87 f §

Muut laskulla annettavat tiedot

Loppukäyttäjälle on annettava laskussa laskutustietojen lisäksi tiedot:
1) loppukäyttäjän käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä sekä riitojenratkaisuelinten yhteystiedot;
2) loppukäyttäjän sopimukseen liittyvästä mahdollisuudesta vaihtaa vähittäismyyjää ja sen vaikutuksista;

3) keskitetyistä palvelupisteistä, joissa loppukäyttäjien saatavilla on tarvittavat tiedot heidän oikeuksistaan, voimassa olevasta lainsäädännöstä ja ristiriitatilanteissa käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn tietoihin.

87 g §

Energiaviraston norminantovaltuus

Energiavirasto voi antaa 87 d–87 f §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta.

87 h §

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestäminen

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittama maakaasu ja loppukäyttäjän jakelupalvelu on laskutettava tosiasiallisen mitatun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa.

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittaman maakaasun ja loppukäyttäjän jakelupalvelun laskutus saa perustua loppukäyttäjän arvioituun todennäköiseen vuotuiseen maakaasun kulutukseen perustuviin tasasuuruisiin maksueriin, jos tästä on sovittu loppukäyttäjän kanssa. Toimitettu maakaasu tai jakelupalvelu on tällöin laskutettava vähintään neljä kertaa vuodessa siten, että vuotuinen kokonaislaskutus perustuu tosiasialliseen mitattuun määrään.

Laskutus saa perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen, jos toimitettua maakaasua ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi.

Vähittäismyyjän on toimitettava loppulasku loppukäyttäjälle kuuden viikon kuluessa siitä, kun maakaasun toimitus loppukäyttäjälle on päättynyt.

87 i §

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavat

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on tarjottava loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle tai jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Jos vähittäismyyjä tai jakeluverkonhaltija tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, ennakkomaksun on perustuttava riittävissä määrin kuluttajan arvioituun vuotuiseen maakaasun kulutukseen.

88 §

Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät

— —

Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain noudattamista sekä tämän lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään erikseen energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

— —

17 luku

Erinäiset säännökset

93 §

Kolmannesta maasta tulevan yhdysputken käytön määräaikainen estäminen turvallisuusuhan perusteella

Valtioneuvosto voi päätöksellään velvoittaa määräajaksi, kerrallaan enintään kuudeksi kuukaudeksi, järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan keskeyttämään maakaasun siirron Suomen ja kolmannen maan välisessä siirtoputkessa ja toteuttamaan tarvittavat muut tekniset toimenpiteet, joilla kyseisen siirtoputken käyttö estetään tai sen yhteydet muuhun maakaasuverkkoon katkaistaan, jos se on perustellusti tarpeen sellaisen maakaasuverkkoon tai sen osaan kohdistuvan uhan, toiminnan tai tapahtuman estämiseksi, joka voi estää maakaasuverkon tai sen osan teknisen toimivuuden tai olennaisesti häiritä sitä taikka aiheuttaa muuta merkittävää tai laajasti vaikuttavaa omaisuusvahinkoa tai tavanomaiseen käyttöön nähden poikkeavaa vaaraa ihmisten hengelle tai terveydelle.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi päättää 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä väliaikaisesti, jos 1 momentissa säädetyt edellytykset ilmeisesti täyttyvät ja asia ei siedä viivytystä. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on esiteltävä viipymättä tekemänsä toimenpiteet ja niiden käyttöönottoa koskevat perusteet valtioneuvostolle, joka päättää toimenpiteiden voimassaolon jatkamisesta.

Valtioneuvoston 1 momentissa ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu päätös on kumottava, jos 1 momentissa tarkoitettu uhkaa, toimintaa tai tapahtumaa koskeva perusteltu riski on poistunut.

96 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Energiaviraston 2 luvun sekä 27, 49 ja 53 §:n nojalla tekemään päätökseen ja Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

97 §

Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 96 §:n 1 momentissa tarkoitettua Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

97 b §

Täydentävät säännökset maakaasun käsittelylaitosten sekä siirtoverkon rakentamista ja käyttöä koskevista lupamenettelyistä

Sen lisäksi mitä muussa lainsäädännössä säädetään maakaasun käsittelylaitosten rakentamisen tai käytön edellyttämistä luvista, toimivaltaisen lupaviranomaisen on lupamenettelyssä:

1) otettava huomioon tällaisten laitosten tai niihin liittyvien laitteiden merkitys maakaasun sisämarkkinoille;

2) edistettävä maakaasun markkinajärjestelyä, energiatehokkuus etusijalle -periaatetta, unionin ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista ja Suomen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman sekä hallintomalliasetuksen mukaisesti hyväksytyn Suomen pitkän aikavälin strategian täytäntöönpanoa.

Kunkin toimivaltaisen lupaviranomaisen on huolehdittava siitä, että maakaasun käsittelylaitoksen rakentamisen tai käytön edellyttämien kaikkien lupamenettelyjen loppuunsaattaminen ei ylitä kahta vuotta siitä, kun luvan hakija on jättänyt kaikki lupamenettelyjen edellyttämät asiakirjat ja selvitykset. Toimivaltainen lupaviranomainen voi jatkaa määräaikaa enintään yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella asianmukaisesti perusteltua.

Siirtoverkon rakentamiseen ja käyttöön ei saa myöntää lupaa alueella, jolla 34 a §:ssä tarkoitetussa siirtoverkon kehittämissuunnitelmassa edellytetään siirtoverkon tai sen olennaisen osan käytöstä poistamista.

Toimivaltaisen lupaviranomaisen on annettava komissiolle tiedoksi päätöksensä, jolla se on evännyt tässä pykälässä tarkoitetun luvan.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta lupaan, johon sovelletaan RED II-direktiivin 15 ja 15 b–17 artiklaa.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 60 §:ää sovelletaan maakaasualan yritykseen sen tilikauden alusta, joka alkaa ensimmäisen kerran lain voimaantulon jälkeen.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin maakaasun liittymissopimuksiin, maakaasuverkkosopimuksiin ja maakaasun myyntisopimuksiin.

———

4.

Laki

energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Energiantoimitussopimusten vertailuväline

Energiaviraston tehtävänä on ylläpitää verkkosivustoa, jonka avulla loppuasiakkaat voivat vertailla vähittäismyyjien tarjoamia sähkön- ja maakaasuntoimitussopimuksia, mukaan lukien dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimukset, ja vähittäismyyjien ostotarjouksia loppuasiakkaiden itse tuottamasta sähköstä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:
1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä tai maakaasua omaan käyttöönsä;
2) *vähittäismyyjällä* sähkön tai maakaasun toimittajaa, joka toimittaa sähköä tai maakaasua jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppuasiakkaille;
3) *sähköntoimitussopimuksella* vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppuasiakkaalle;
4) *maakaasuntoimitussopimuksella* vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sopimusta maakaasuntoimituksesta loppuasiakkaalle;
5) *maakaasulla* kaasuja, jotka koostuvat pääasiassa metaanista, mukaan lukien biometaani, tai muun tyyppisiä kaasuja, joita voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon ja siirtää ja jaella kyseisessä verkossa;
6) *dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksella* vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välistä sähköntoimitussopimusta, joka seuraa spot-markkinoiden, vuorokausimarkkinat ja päivänsisäiset markkinat mukaan lukien, hintavaihteluja aikaväleillä, jotka vastaavat vähintään markkinoiden selvitysaikavälejä;
7) *itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävällä loppuasiakkaalla* loppuasiakasta, joka toimii omissa tiloissaan rajatulla alueella ja joka tuottaa uusiutuvista energialähteistä sähköä omaan kulutukseen ja joka voi varastoida tai myydä uusiutuvista energialähteistä itse tuottamaansa sähköä, edellyttäen että muun kuin itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävän kuluttajan kyseinen toiminta ei ole hänen ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaansa.

3 §

Vertailuvälinettä koskevat vaatimukset

Vertailuvälineenä toimivan verkkosivuston on täytettävä ainakin seuraavat vaatimukset:
1) verkkosivuston on katettava tarjoukset sähkön- ja maakaasuntoimitussopimuksista, joita vähittäismyyjät tarjoavat yleisesti kuluttajille ja muille loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia;
2) verkkosivuston on katettava kattavasti se osa sähkö- ja maakaasumarkkinoista, jolla 1 kohdassa tarkoitetut loppuasiakkaat toimivat;
3) verkkosivuston on oltava riippumaton ja sen on kohdeltava vähittäismyyjiä yhdenvertaisesti hakutuloksissa;
4) verkkosivuston on oltava maksuton kuluttajille ja loppuasiakkaille;
5) verkkosivuston on edistettävä vähittäismarkkinoiden tervettä ja toimivaa kilpailua sekä kuluttajansuojan korkeaa tasoa;
6) verkkosivustolla on asetettava selkeitä ja puolueettomia kriteereitä, joiden perusteella vertailu on määrä tehdä, mukaan lukien palvelut, ja julkistettava kyseiset kriteerit;
7) verkkosivustolla on annettava täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja sekä ilmoitettava annettujen tietojen viimeisin päivitysajankohta;

8) verkkosivuston on tarjottava tehokas menettely julkaistujen virheellisten tietojen oikaisemiseen;
9) verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tiedot tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista;
10) verkkosivuston on ilmoitettava selvästi, onko hinta kiinteä vai vaihtuva, sekä sopimuksen kesto;
11) verkkosivustolla on ilmoitettava tiedot sen ylläpitäjästä ja siitä, miten verkkosivusto rahoitetaan.
Verkkosivustolla voidaan lisäksi antaa yleistä ja ajankohtaista tietoa sähkö- ja maakaasumarkkinoista ja vähittäismyyjistä sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoita ja kuluttajansuojaa valvovista viranomaisista ja niiden vähittäismyyjiä koskevista valvontatoimenpiteistä.
Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, joita verkkosivuston on annettava hakutuloksissa tarjousten keskeisestä sisällöstä ja asiakkaiden kannalta keskeisistä ehdoista.

4 §

Sähkön vähittäismyyjän velvollisuus rekisteröityä

Sähkön vähittäismyyjän, joka haluaa julkaista vertailuvälineessä kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia markkinoimiaan sähköntoimitussopimuksia, on rekisteröidyttävä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Rekisteröitymisilmoituksessa on annettava:
1) vähittäismyyjän yksilöimiseksi tarvittavat tiedot ja yhteystiedot;
2) selvitys siitä, että vähittäismyyjä on huolehtinut tasevastuun täyttämisestä sähkömarkkinalain (588/2013) 73 §:n mukaisesti;
3) selvitys siitä, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt sähkömarkkinalain 75 a §:n mukaisesti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyynnin markkinaprosessien järjestämistä varten.
Rekisteröityminen on edellytyksenä vähittäismyyjän ilmoittamien sähköntoimitussopimusten julkaisemiselle vertailuvälineessä. Energiavirasto voi evätä rekisteröitymisen tai peruuttaa sen, jos vähittäismyyjä ei ole esittänyt 1 momentissa säädettyjä selvityksiä tai jos vähittäismyyjä ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä.

5 §

Maakaasun vähittäismyyjän velvollisuus rekisteröityä

Maakaasun vähittäismyyjän, joka tarjoaa maakaasuntoimitussopimuksia kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia, on rekisteröidyttävä Energiavirastossa vertailuvälinettä varten. Rekisteröitymisilmoituksessa on annettava:
1) vähittäismyyjän yksilöimiseksi tarvittavat tiedot ja yhteystiedot;
2) selvitys siitä, että vähittäismyyjä on huolehtinut tasevastuun täyttämisestä maakaasumarkkinalain (587/2017) 57 §:n mukaisesti;
3) selvitys siitä, että vähittäismyyjä on rekisteröitynyt maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä vähittäismyynnin markkinaprosessien järjestämistä varten.
Rekisteröityminen on edellytyksenä vähittäismyyjän ilmoittamien maakaasuntoimitussopimusten julkaisemiselle vertailuvälineessä. Energiavirasto voi evätä rekisteröitymisen tai peruuttaa sen, jos vähittäismyyjä ei ole esittänyt 1 momentissa säädettyjä selvityksiä tai jos vähittäismyyjä ei enää täytä rekisteröitymisen edellytyksiä.

6 §

Vähittäismyyjän ilmoitusvelvollisuus

Sähkön vähittäismyyjän, joka on rekisteröitynyt vertailuvälineeseen, ja maakaasun vähittäismyyjän on ilmoitettava Energiavirastolle vähittäismyyntihinnat ja -ehdot tai, jos kysymyksessä on dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimus tai muu muuttuvaan suureeseen perustuva sähkön- tai maakaasunmyyntisopimus, hinnanmääräytymisperusteet, joilla vähittäismyyjä myy tai tarjoaa yleisesti sähköä tai maakaasua kuluttajille ja loppuasiakkaille, joiden odotettu vuosikulutus on alle 100 000 kilowattituntia.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun vähittäismyyjän on ilmoitettava Energiavirastolle ostohinnat tai ostohinnan määräytymisperusteet sekä muut ehdot, joilla vähittäismyyjä tarjoutuu ostamaan itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävän loppuasiakkaansa verkkoon syöttämän sähkön.

Ilmoituksessa ei saa olla kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettuja totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, jotka ovat omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tai loppuasiakas tekee ostopäätöksen, jota hän ei ilman annettuja tietoja olisi tehnyt.

Energiavirasto voi antaa tarkemmat määräykset, mitä vähittäismyyntihintoihin, ostohintoihin tai niiden hinnanmääräytymisperusteisiin sekä sopimuksia koskeviin muihin ehtoihin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa.

7 §

Tietojen korjaaminen ja täydentäminen

Vähittäismyyjän on viipymättä korjattava virheelliset tai täydennettävä puutteelliset tiedot, jotka se on 6 §:n mukaisesti ilmoittanut Energiavirastolle. Jos Energiavirasto havaitsee vähittäismyyjän ilmoittaneen sille virheellisiä tai puutteellisia tietoja, on viraston vaadittava vähittäismyyjää korjaamaan tiedot tai täydentämään niitä. Mikäli vähittäismyyjä ei ole korjannut tai täydentänyt tietoja Energiaviraston asettamassa määräajassa, voi Energiavirasto poistaa kyseiseen tarjoukseen liittyvät tiedot vertailuvälineestä. Energiaviraston on ilmoitettava tietojen poistamisesta vähittäismyyjälle.

Vähittäismyyjä voi vaatia oikaisua Energiaviraston tekemään päätökseen poistaa tarjoukseen liittyvät tiedot vertailuvälineestä. Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolain (434/2003) 7 a luvussa.

8 §

Valvonta

Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista. Valvonnasta säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/).

9 §

Määräaikainen julkaisukielto

Energiavirasto voi päättää vähittäismyyjän tarjoamien sähkön- tai maakaasuntoimitussopimusten tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ostotarjousten julkaisukiellosta vertailuvälineessä määräajaksi, jonka pituus voi olla enintään kuusi kuukautta. Julkaisukiellon edellytyksenä on, että vähittäismyyjä on vertailuvälineeseen toistuvasti ilmoittanut tarjoamiaan sähkön- tai maakaasuntoimitussopimuksia koskevia 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuja totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Energiaviraston on ennen julkaisukiellon antamista varoitettava

vähittäismyyjää, että sen toiminta voi johtaa julkaisukiellon antamiseen, jos vähittäismyyjä jatkaa määräaikaisen julkaisukiellon edellytyksenä olevaa toimintaansa.

Energiavirasto voi pyytää kuluttaja-asiamiehen lausunnon vähittäismyyjän toiminnasta ennen varoituksen tai julkaisukiellon antamista vähittäismyyjälle.

10 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston 4, 5, 7 ja 8 §:n nojalla tekemään päätökseen ja päätökseen, jolla mainituissa lainkohdissa tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhausta sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan sähkötoimitussopimusten vertailuvälineestä annettu laki (498/2023).

5.

Laki

energiamarkkinoiden valvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Energiamarkkinoiden valvonnan ja seurannan tavoitteena on sähkön, maakaasun ja vedyn hyvän toimitusvarmuuden, kilpailukykyisen hinnan ja kohtuullisten palveluperiaatteiden turvaamiseksi energian käyttäjille edistää tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi

toimivia kansallisia ja alueellisia sähkö- maakaasu- ja vetymarkkinoita sekä Euroopan unionin sähkön, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

1) sähkömarkkinalaissa (588/2013);
2) maakaasumarkkinalaissa (587/2017);
3) vetymarkkinalaissa (/)
4) kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (/);
5) energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);
6) Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/942, jäljempänä *yhteistyövirastoasetus*;
7) sähkön sisämarkkinoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/943, jäljempänä *sähkömarkkina-asetus*, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;
8) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;
9) uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1789, jäljempänä *kaasumarkkina-asetus*, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;
10) uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, direktiivin (EU) 2023/1791 muuttamisesta ja direktiivin 2009/73/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *kaasumarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;
11) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011, jäljempänä *REMIT-asetus*, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä.

Tämän lain 32 ja 33 §:ää sovelletaan lisäksi niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi kyberturvallisuuslaissa (124/2025).

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *varmuudella* sähkön toimitus- ja hankintavarmuutta, maakaasun ja vedyn toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta;
2) *uusiutuvalla kaasulla* biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita, mukaan lukien biokaasu, joka on jalostettu biometaaniksi, sekä muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia polttoaineita, joilla tarkoitetaan nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista energialähteistä kuin biomassasta;
3) *vähähiilisellä kaasulla* uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 (jäljempänä *RED II-*

direktiivi) 2 artiklan 35 alakohdassa määriteltyjen kierrätettyjen hiilipitoisten polttoaineiden kaasumaista osaa, vähähiilistä vetyä ja synteettisiä kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin vähähiilisestä vedystä ja jotka täyttävät kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevan 70 prosentin vähimmäisrajan verrattuna RED II-direktiivin 29 a artiklan 3 kohdan mukaisesti hyväksytyssä menetelmässä vahvistettuun, muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien polttoaineiden fossiiliseen vertailukohtaan;

4) *uusiutuvista lähteistä peräisin olevalla energialla* tai *uusiutuvalla energialla* tarkoitetaan tuuli- ja aurinkoenergiaa sekä geotermistä energiaa, osmoottista energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa, biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua;

5) *hajautetulla tuotannolla* jakeluverkkoon kytkettyjä voimalaitoksia;

6) *muulla kuin kotitalousasiakkaalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa sähköä, maakaasua tai vetyä muuhun kuin kotitaloutensa käyttöön, sähkön tukkuasiakasta sekä sähköntuottajaa;

7) *vertikaalisesti integroituneella yrityksellä* sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yritystä taikka sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yritysten ryhmää, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää, joko suoraan tai välillisesti, määräysvaltaa ja jossa sähköalan yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko sähkön siirtoa tai jakelua ja ainakin joko sähkön tuotantoa tai toimittamista tai jossa maakaasualan yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia ja ainakin joko maakaasun tuotantoa tai toimittamista taikka vetyalan yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin vedyn siirtoa, jakelua tai varastointia tai vetyterminaalitoiminnan harjoittamista ja ainakin joko vedyn tuotantoa tai toimittamista;

8) *kansalaisten energiayhteisöllä* oikeushenkilöä:

a) joka perustuu vapaaehtoiseen ja avoimeen osallistumiseen ja jossa tosiasiallista määräysvaltaa käyttävät jäsenet tai osakkaat, jotka ovat luonnollisia henkilöitä, paikallisviranomaisia, kuntia tai pieniä yrityksiä;

b) jonka ensisijainen tarkoitus on tuottaa rahallisen voiton sijaan ympäristöön, talouteen tai sosiaaliseen yhteisöön liittyviä hyötyjä jäsenilleen tai osakkailleen tai alueille, joilla energiayhteisö toimii; ja

c) joka voi harjoittaa uusiutuvista lähteistä peräisin olevaan energiaan perustuvaa sähköntuotantoa tai muuta sähköntuotantoa, sähköntoimitusta, kulutusta, aggregointia, energian varastointia, energiatehokkuuspalveluja tai sähköajoneuvojen latauspalveluja tai voi tarjota muita energiapalveluja jäsenilleen tai osakkailleen;

9) *pienellä yrityksellä* yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto ja/tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa;

10) *sopimuksen irtisanomismaksulla* maksua tai sakkoa, jonka sähkön-, maakaasun- tai vedyntoimittaja, aggregointia harjoittava sähkömarkkinoiden osapuoli tai maakaasun tai vedyn markkinaosapuoli voi veloittaa asiakkailtaan sähköntoimitus-, maakaasuntoimitus-, vedyntoimitus- tai palvelusopimuksen irtisanomisesta.

Sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa ja vetymarkkinalaissa säädetyt määritelmät ovat voimassa myös tätä lakia sovellettaessa.

2 luku

Energiaviraston tehtävät

4 §

Energiaviraston toiminnan yleistavoitteet

Energiaviraston tavoitteena on sen suorittaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä:

1) edistää tehokkaasti, joustavasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia kansallisia sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoita sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa ja vetymarkkinalaissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti;

2) edistää läheisessä yhteistyössä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja Euroopan komission kanssa kilpailulle avoimia, joustavasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia sähkön, maakaasun, uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun ja vedyn sisämarkkinoita Euroopan talousalueella;

3) edistää asianmukaisten edellytysten varmistamista sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkojen tehokkaalle ja luotettavalle käytölle sekä energiajärjestelmien integroinnille pitkän aikavälin tavoitteet huomioon ottaen;

4) edistää kilpailulle avointen ja moitteettomasti toimivien alueellisten sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoiden kehittämistä Euroopan talousalueella 2 ja 3 kohdissa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi;

5) myötävaikuttaa unionin lainsäädännön johdonmukaiseen, tehokkaaseen ja tulokselliseen soveltamiseen unionin ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi;

6) edistää ETA-valtioiden välisen sähkön, maakaasun ja vedyn kaupan rajoitusten poistamista ja sellaisen tarkoituksenmukaisen rajat ylittävän siirtokapasiteetin kehittymistä, jolla voidaan vastata kysyntään ja lisätä kansallisten markkinoiden yhdentymistä, sekä unionin yhteenliitetyn maakaasuverkon ja unionin vetyjärjestelmän yhteentoimivuuden varmistamista;

7) edistää asiakkaiden tarpeisiin suuntautuneiden varmojen, luotettavien, tehokkaiden ja syrjimättömästi toimivien sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkojen kehitystä kustannustehokkailla tavoilla sekä edistää sähkö- maakaasu- ja vetyverkkojen riittävää siirtokykyä ja energiatehokkuutta sekä uusiutuvista lähteistä peräisin olevaan energiaan perustuvan sähköntuotannon, uusiutuvan kaasun tuotannon ja hajautetun tuotannon liittämistä sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkoihin yleisten energia- ja ilmastopoliittisten tavoitteiden mukaisesti;

8) helpottaa uuden tuotantokapasiteetin verkkoon pääsyä; tähän sisältyvät myös toimenpiteet uusien markkinoille tulijoiden sekä uusiutuvista lähteistä peräisin olevaan energiaan perustuvan sähkön ja uusiutuvan kaasun markkinoillepääsyn mahdollisten esteiden poistamiseksi;

9) pyrkiä varmistamaan, että sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkojen haltijoille ja käyttäjille tarjotaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä asianmukaisia kannustimia lisätä verkon suorituskykyä ja edistää markkinoiden yhdentymistä;

10) pyrkiä varmistamaan, että asiakkaat hyötyvät kansallisten sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoiden tehokkaasta toiminnasta sekä edistää tehokkaan kilpailun ja kuluttajansuojan varmistamista;

11) edistää sähkö-, maakaasu- ja vetyalan palvelujen korkean tason saavuttamista, osaltaan vaikuttaa heikossa asemassa olevien asiakkaiden suojeluun sekä edistää toimittajan vaihtamisen edellyttämien tiedonvaihtomenettelyjen yhteensopivuutta.

5 §

Energiaviraston yleinen valvontatehtävä

Energiaviraston tehtävänä on valvoa 2 §:ssä tarkoitetun kansallisen ja unionin lainsäädännön ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä hoitaa muut tässä laissa ja 2 §:ssä tarkoitetussa lainsäädännössä sille annetut tehtävät.

6 §

Energiaviraston tehtävät sähköalan sääntelyviranomaisena

Unionin sähköalaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:

1) vahvistaa tässä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti sähköverkonhaltijoille siirron ja jakelun hinnoittelua koskevat menetelmät;

2) varmistaa, että sähköverkonhaltijat sekä muut sähköalan yritykset noudattavat sähkömarkkinoita koskevasta kansallisesta ja unionin lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan, ja päättää toimivaltansa mukaisesti tarvittavista ja oikeasuhtaisista toimenpiteistä sähkömarkkinoiden kilpailun edistämiseksi ja markkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi;

3) tehdä rajat ylittävissä asioissa yhteistyötä muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston kanssa ja osaltaan varmistaa yhteistyössä muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa, että pitkän aikavälin kapasiteetin jakamista koskevista suuntaviivoista annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2016/1719 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu keskitetty kauppapaikka sekä Sähkö-ENTSO ja EU DSO -elin noudattavat unionin lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan;

4) panna täytäntöön toimialaansa kuuluvat, oikeudellisesti sitovat energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston ja komission päätökset;

5) vahvistaa tässä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti sähköverkonhaltijoille sähköverkon varman, luotettavan ja tehokaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot;

6) soveltaa energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensin -periaatetta suorittaessaan sähköinfrastruktuuria koskevia sääntelytehtäviä;

7) varmistaa, että kantaverkonhaltijat asettavat rajayhdysjohtokapasiteetin sähkömarkkina-asetuksen mukaisesti mahdollisimman laajasti saataville;

8) varmistaa, ettei sähkön siirtoon, jakeluun ja toimitukseen liittyvien toimintojen tai muiden sähköliiketoimintojen tai sähköalaan liittymättömien toimintojen välillä esiinny ristisubventioita;

9) seurata kantaverkonhaltijoiden investointisuunnitelmia;

10) seurata sähköverkkojen varmuutta ja luotettavuutta koskevien sääntöjen noudattamista, arvioida verkkojen aiempaa toimivuutta sekä osallistua sähköverkkojen palvelun ja sähköntoimituksen laatua koskevien vaatimusten valmisteluun;

11) seurata sähkömarkkinoiden avoimuuden tasoa ja varmistaa, että sähköalan yritykset noudattavat avoimuutta koskevia velvollisuuksiaan;

12) seurata sähkön tukku- ja vähittäismarkkinoiden avaamista kilpailulle sekä kilpailun toimivuutta näillä markkinoilla;

13) seurata kilpailua rajoittavien sopimuskäytäntöjen sekä muihin kuin kotitalousasiakkaisiin kohdistuvien yksinoikeuslausekkeiden esiintymistä sähköalalla;

14) seurata sähköverkonhaltijoiden liittymien toimittamiseen ja korjausten suorittamiseen käyttämää aikaa;

15) osaltaan varmistaa sähkömarkkinoihin kohdistuvien kuluttajansuojatoimenpiteiden tehokkuus ja täytäntöönpano;

16) laatia ja julkaista vuosittain arvio sähköntoimitukseen liittyvien julkisen palvelun velvoitteiden noudattamisesta;

17) varmistaa asiakkaiden mahdollisuus saada käyttöönsä omaa sähkönkulutustaan koskevia tietoja;

18) seurata sähköverkonhaltijoiden, sähköntoimittajien, asiakkaiden sekä muiden sähkömarkkinoiden osapuolten asemaa ja vastuita koskevien säännösten täytäntöönpanoa;

19) seurata sähkön tuotanto- ja varastointikapasiteettiin tehtäviä investointeja ja niiden vaikutusta sähkön toimitusvarmuuteen;

20) seurata yhdessä muiden asianomaisten ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten kanssa kansallisia, alueellisia ja eurooppalaisia resurssien riittävyysarviointeja;

21) seurata ETA-valtioiden ja kolmansien maiden sähkön kantaverkonhaltijoiden teknistä yhteistyötä;

22) seurata sähkömarkkinoihin kohdistuvien suojatoimenpiteiden täytäntöönpanoa;

23) edistää aluetasolla sähkömarkkinoiden keskeisiin markkinakäytäntöihin liittyvien tiedonvaihtomenettelyjen yhteensopivuutta;
24) edistää kysyntään liittyvien resurssien osallistumista tarjonnan ohella sähkö- ja maakaasumarkkinoille;
25) seurata itse tuotetun sähkön kulutukseen, uusiutuvan energian yhteisöihin ja kansalaisten energiayhteisöihin kohdistuvien perusteettomien esteiden ja rajoitusten poistamista;
26) seurata dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimusten tarjontaa ja sen kehityssuuntia sekä sopimusten vaikutuksia loppukäyttäjien sähkölaskuihin ja julkaista vuosittain tätä koskeva kertomus;
27) seurata sähköntoimitus- ja aggregointisopimusten irtisanomismaksujen hyväksyttävyyttä.

7 §

Energiaviraston tehtävät maakaasu- ja vetyalojen sääntelyviranomaisena

Unionin maakaasu- ja vetyalaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna sääntelyviranomaisena toimiessaan Energiaviraston tehtävänä on erityisesti:
1) vahvistaa tässä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti maakaasu- ja vetyverkkojen haltijoille siirron ja jakelun hinnoittelua koskevat menetelmät;
2) hyväksyä maakaasumarkkinalain 34 a §:ssä ja vetymarkkinalain [34] §:ssä tarkoitetut yhteiset skenaariot maakaasun ja vedyn siirtoverkkojen kehittämissuunnitelmia varten;
3) varmistaa, että maakaasu- ja vetyverkkojen haltijat sekä muut maakaasu- ja vetyalan yritykset noudattavat kansallisesta ja unionin lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan, ja päättää toimivaltansa mukaisesti tarvittavista ja oikeasuhtaisista toimenpiteistä maakaasu- ja vetymarkkinoiden kilpailun edistämiseksi ja markkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi;
4) tehdä rajat ylittävissä asioissa yhteistyötä muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston kanssa ja osaltaan varmistaa yhteistyössä muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa, että Kaasu-ENTSO, ENNOH ja EU DSO -elin noudattavat unionin lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan;
5) panna täytäntöön toimialaansa kuuluvat, oikeudellisesti sitovat energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston ja komission päätökset;
6) varmistaa, ettei maakaasun ja vedyn siirtoon, jakeluun ja toimitukseen sekä maakaasun ja vedyn varastointiin ja nesteytetyn maakaasun käsittelyyn ja vetyterminaaleihin liittyvien toimintojen välillä esiinny ristisubventioita;
7) soveltaa energiatehokkuuslain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensin -periaatetta suorittaessaan kaasuinfrastruktuuria koskevia sääntelytehtäviä;
8) seurata maakaasun ja vedyn siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmia;
9) seurata maakaasu- ja vetyverkkojen varmuutta ja luotettavuutta koskevien sääntöjen noudattamista, arvioida verkkojen aiempaa toimivuutta sekä osallistua maakaasu- ja vetyverkkojen palvelun sekä maakaasun ja vedyn toimituksen laatua koskevien vaatimusten valmisteluun;
10) seurata maakaasu- ja vetyverkoissa kaasun laadun ja verkonhaltijoiden toteuttaman kaasun laadunhallinnan ja kaasun laadunhallintaan liittyvien verkonhaltijoiden kustannusten kehitystä;
11) seurata maakaasu- ja vetymarkkinoiden avoimuuden tasoa ja varmistaa, että maakaasu- ja vetyalan yritykset noudattavat avoimuutta koskevia velvollisuuksiaan;
12) seurata maakaasun ja vedyn tukku- ja vähittäismarkkinoiden avaamista kilpailulle sekä kilpailun toimivuutta näillä markkinoilla;
13) seurata kilpailua rajoittavien sopimuskäytäntöjen sekä muihin kuin kotitalousasiakkaisiin kohdistuvien yksinoikeuslausekkeiden esiintymistä maakaasu- ja vetyalalla;
14) seurata maakaasu- ja vetyverkonhaltijoiden liittymien toimittamiseen ja korjausten suorittamiseen käyttämää aikaa;

15) seurata maakaasun ja vedyn varastojen, putkilinjavarastoinnin ja muiden lisäpalvelujen käyttöoikeuksien sääntelyn perusteita sekä valvoa maakaasun ja vedyn varastojen, putkilinjavarastoinnin ja muiden lisäpalvelujen käyttöoikeuksia koskevien säännösten soveltamista;
16) osaltaan varmistaa maakaasu- ja vetymarkkinoihin kohdistuvien kuluttajansuojatoimenpiteiden tehokkuus ja täytäntöönpano;
17) laatia ja julkaista vuosittain arvio maakaasun ja vedyn toimitukseen liittyvien julkisen palvelun velvoitteiden noudattamisesta;
18) varmistaa asiakkaiden mahdollisuus saada käyttöönsä omaa maakaasun tai vedyn kulutustaan koskevia tietoja ja toimittajan vaihtamiseen tarvittavat tiedot;
19) seurata maakaasu- ja vetyverkkojen haltijoiden, maakaasun ja vedyn toimittajien, asiakkaiden sekä muiden maakaasu- ja vetymarkkinoiden osapuolten asemaa ja vastuita koskevien säännösten täytäntöönpanoa;
20) seurata maakaasumarkkinoihin kohdistuvien suojatoimenpiteiden täytäntöönpanoa;
21) edistää aluetasolla maakaasu- ja vetymarkkinoiden keskeisiin markkinakäytäntöihin liittyvien tiedonvaihtomenettelyjen yhteensopivuutta;
22) varmistaa avoin, läpinäkyvä, tehokas ja osallistava prosessi maakaasun ja vedyn siirtoverkon kehittämissuunnitelmien ja vedyn jakeluverkkojen kehittämissuunnitelman laatimiseksi sekä käsitellä mainitut suunnitelmat maakaasumarkkinalaissa ja vetymarkkinalaissa säädettyjen menettelyjen mukaisesti;
23) laatia ohjeet verkko-omaisuuden arvonalenemien käsittelylle ja jakelutariffien asettamiselle maakaasun jakeluverkkojen käytöstäpoistotilanteissa;
24) seurata itse tuotetun uusiutuvan kaasun kulutukseen kohdistuvien perusteettomien esteiden ja rajoitusten poistamista.

8 §

Energiaviraston tehtävät riitojenratkaisuviranomaisena

Energiaviraston tehtävänä on toimia riitojenratkaisuviranomaisena yksittäisissä:
1) asioissa, jotka verkon käyttäjä, energiavaraston haltija tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi kantaverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn sähköverkkoon;
2) asioissa, jotka maakaasu- tai vetyverkon käyttäjä, vetyjärjestelmän käyttäjä tai asiakas on saattanut viraston käsiteltäväksi siirtoverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan evättyä häneltä pääsyn maakaasu- tai vetyverkkoon;
3) erimielisyyksissä aggregointia harjoittavien sähkömarkkinoiden osapuolten ja muiden sähkömarkkinoiden osapuolten välillä, mukaan lukien sähkötasepoikkeamia koskevat vastuukysymykset.

9 §

Alueelliseen koordinointikeskukseen liittyvät Energiaviraston tehtävät

Energiaviraston tehtävänä on tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa:
1) hyväksyä sähkömarkkina-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan mukaisesti alueellisen koordinointikeskuksen perustaminen ja sille yhteistyöhön perustuva päätöksentekomenettely;
2) hyväksyä alueellisen koordinointikeskuksen toimintaan liittyvät kustannukset;
3) varmistaa, että alueellisella koordinointikeskuksella on käytössään riittävä henkilöstö sekä tekniset ja taloudelliset voimavarat, jotta se voi hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja puolueettomasti;
4) varmistaa, että alueellinen koordinointikeskus täyttää unionin lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyt velvoitteensa.

Energiaviraston tehtävänä on lisäksi tiiviissä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa:

1) seurata alueellisen koordinointikeskuksen toiminnan laatua ja raportoida siitä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle vuosittain;

2) ehdottaa tarvittaessa käyttöalueen jäsenvaltioille, että nämä antaisivat alueelliselle koordinointikeskukselle lisätehtäviä tai -valtuuksia.

Energiavirastolla on toimivalta tehdä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyviä päätöksiä yhteistyössä käyttöalueen muiden kansallisten sääntelyviranomaisten kanssa. Sääntelyviranomaisten on tehtävä päätökset yksimielisesti. Jos sääntelyviranomaiset eivät tee yksimielistä päätöstä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetussa asiassa, noudatetaan yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklassa säädettyä menettelyä. Edellä 1 momenttiin perustuvat päätökset velvoittavat alueellista koordinointikeskusta. Mainittujen päätösten täytäntöönpanosta vastaa sen jäsenvaltion kansallinen sääntelyviranomainen, jossa alueellisen koordinointikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

Muutoksenhakuun 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä, jonka käyttöalueen kansalliset sääntelyviranomaiset ovat yhdessä tehneet, sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jossa alueellisen koordinointikeskuksen toimipaikka sijaitsee.

10 §

Energiaviraston tehtävät sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edistämiseksi

Energiavirasto voi vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Kansalliset standardituotteet ja niihin liittyvät tekniset vaatimukset on määriteltävä avoimessa ja osallistavassa prosessissa yhteistyössä verkonhaltijoiden sekä asiaankuuluvien sähkömarkkinoiden osapuolten ja verkon käyttäjien kanssa.

11 §

Sääntelyviranomaisen toimintakertomus

Energiaviraston on annettava vuosittain kertomus toiminnastaan sääntelyviranomaisena ministeriölle, yhteistyövirastoasetuksessa tarkoitetulle energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle ja Euroopan komissiolle. Kertomus on julkaistava.

Kertomuksessa on esitettävä toteutetut toimenpiteet ja saavutetut tulokset 6 ja 7 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä, osio sähkö- ja maakaasuinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisessa saavutetusta edistyksestä sekä arvio siitä, kuinka kantaverkonhaltijoiden sekä maakaasun ja vedyn siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmat vastaavat Sähkö-ENTSO:n, Kaasu-ENTSO:n ja ENNOH:n laatimia, unionin laajuisia verkon kehittämissuunnitelmia. Arvioon voi sisältyä suosituksia investointisuunnitelmien muuttamisesta.

12 §

Energiaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta

Energiaviraston tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa seurata sähkön sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä ja tuotanto- ja varastointikapasiteettiin tehtäviä investointeja suhteessa toimitusvarmuuteen, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja

toimittajien toimitusvajauksen hoitamiseksi. Viraston on julkistettava tietoa seurannassa tekemistään havainnoista ja havaitsemastaan kehityksestä.

13 §

Energiaviraston suorittama älykkään sähköverkon kehittämisen seuranta

Energiaviraston tehtävä on seurata verkonhaltijoiden älykkään sähköverkon kehittämistoimia ja sitä, miten toimet edistävät energiatehokkuutta ja uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian liittämistä osaksi sähköjärjestelmää. Energiaviraston on arvioitava verkon kehittämistä ja investointeja verkkoon sekä sitä, käyttääkö verkonhaltija joustoa, energiatehokkuutta, energiavarastoja tai muita resursseja vaihtoehtona järjestelmän laajentamiselle.

Energiaviraston on julkaistava joka toinen vuosi kansallinen raportti, jossa esitetään tarvittaessa älykkään sähköverkon kehittämistoimintaa koskevia suosituksia.

3 luku

Energiaviraston toimivalta valvonta-asioissa

14 §

Energiaviraston toimivalta valvonta-asioissa

Jos joku rikkoo tai laiminlyö tässä laissa tai 2 §:n 1 momentissa tarkoitetussa kansallisessa tai unionin lainsäädännössä säädettyjä velvoitteitaan, Energiavirasto voi velvoittaa hänet korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Päätöksessä voidaan myös määrätä palauttamaan asiakkaalle virheellisesti peritty maksu, jos palautukseen ei sovelleta 21 §:ssä säädettyä palautusmenettelyä.

15 §

Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät

Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa sähkö-, maakaasu- ja vetyverkon haltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sekä maakaasun ja vedyn järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan ja vetyvarastonhaltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

1) menetelmät verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirto- ja jakelupalvelusta perittävien maksujen määrittämiseksi valvontajakson aikana;

2) verkonhaltijan siirto- ja jakelupalvelun ehdot;

3) verkonhaltijan liittämispalvelun ehdot ja järjestelmätekniset vaatimukset sekä menetelmät liittämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi;

4) ylikuormituksen hallintaa ja siirtokapasiteetin jakamista kantaverkossa ja siirtoverkossa koskevat ehdot sekä menetelmät ylikuormituksesta perittävien maksujen määrittämiseksi ja menetelmät ylikuormituksen hallinnasta saatujen tulojen käyttämiseksi;

5) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen ehdot sekä menetelmät palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi;

6) sähköverkonhaltijan verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehdot;

7) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi;

8) järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi;

9) järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetykaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi;

10) menettelyt uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämiseksi maakaasuverkkoon;

11) ehdot, edellytykset ja tariffit, jotka koskevat oikeutta käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoa;

12) ehdot, edellytykset ja tariffit, jotka koskevat oikeutta käyttää vetyvarastoa.

Hinnoittelussa noudatettavien menetelmien vahvistamista koskevassa päätöksessä voidaan määrätä:

1) verkkotoimintaan tai palveluun sidotun pääoman arvostusperiaatteista;

2) verkkotoimintaan tai palveluun sidotulle pääomalle taikka palvelulle hyväksyttävän tuoton määrittämistavasta;

3) verkkotoiminnan tai palvelun tuloksen määrittämistavasta sekä sen edellyttämästä tuloslaskelman ja taseen oikaisusta;

4) verkkotoiminnan tehostamiseen, markkinoiden yhdentymisen edistämiseen, verkon varmuuden parantamiseen sekä näihin liittyvän tutkimustoiminnan edistämiseen, verkon kehittämiseen ja verkon käyttäjien energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä edistävien järjestelmäpalvelujen saataville asettamiseen kannustavista tavoitteista ja niiden määrittämistavasta sekä menetelmistä, joilla tavoitteita sovelletaan hinnoittelussa;

5) hinnoittelurakenteen määrittämistavasta, jos määrittämistapa on tarpeen verkkoon pääsyn toteuttamiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöön panemiseksi taikka jos määrittämistapa liittyy järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen hinnoitteluun;

6) maakaasun siirtoverkonhaltijan maakaasujärjestelmien välisistä siirroista muilta siirtoverkonhaltijoilta vastaanottamien ja muille siirtoverkonhaltijoille maksamien kompensaatiomaksujen määrittämistavasta, jos maksut perustuvat maakaasumarkkinalain 22 tai 33 a §:ssä tarkoitettuun siirtoverkonhaltijoiden tekemään sopimukseen;

7) vedyn siirtoverkonhaltijan vetyjärjestelmien välisistä siirroista muilta siirtoverkonhaltijoilta vastaanottamien ja muille siirtoverkonhaltijoille maksamien kompensaatiomaksujen määrittämistavasta, jos maksut perustuvat vetymarkkinalain [34 b] §:ssä tarkoitettuun siirtoverkonhaltijoiden tekemään sopimukseen;

8) vetyverkon kehittämisen alkukustannusten kattamista koskevasta menetelmästä, jolla osa vetyverkon kehittämisen alkukustannuksista jyvitetään tulevien verkon käyttäjien kustannettavaksi.

Energiavirasto voi vahvistuspäätöksessään poiketa 1 momentissa tarkoitetuista valvottavan esittämistä ehdoista, järjestelmäteknisistä vaatimuksista, menetelmistä, edellytyksistä ja tariffeista, jos nämä eivät täytä 18 §:ssä säädettyjä vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellisia perusteita. Energiavirasto voi vahvistuspäätöksessään asettaa ehtoja, jotka varmistavat vahvistuspäätöksen tai sen perusteena olevan aineellisoikeudellisen lainsäädännön noudattamista.

Sähköverkonhaltijaan kohdistuva vahvistuspäätös ei saa estää verkonhaltijaa asettamasta sähkömarkkinoilla saataville järjestelmäpalveluja kysynnänohjaustoimenpiteitä, kysynnänhallintaa tai hajautettua tuotantoa varten.

Vahvistuspäätös, jossa määrätään 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista menetelmistä, on voimassa kahden toisiaan seuraavan neljän vuoden pituisen valvontajakson ajan. Jos verkonhaltija on aloittanut toimintansa muihin verkonhaltijoihin sovellettavan valvontajakson ollessa kesken, on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu vahvistuspäätös kuitenkin voimassa kyseisen valvontajakson loppuun. Muut 1 momentissa tarkoitetut päätökset ovat voimassa toistaiseksi tai, jos erityistä syytä on, päätöksessä määrätyn määräajan.

16 §

Suljetun jakeluverkon haltijan ehtojen ja menetelmien vahvistaminen

Edellä 15 §:n säännöksiä sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan, jos suljettuun jakeluverkkoon liittynyt verkon käyttäjä on kirjallisesti vaatinut Energiavirastolta mainitussa pykälässä tarkoitettujen ehtojen ja menetelmien vahvistamista. Energiaviraston on tällöin asettava kohtuullinen aika, jonka kuluessa suljetun jakeluverkon haltijan on esitettävä ehtonsa ja menetelmänsä vahvistettaviksi. Vahvistusmenettelyyn sekä vahvistettuihin ehtoihin ja menetelmiin sovelletaan tällöin tämän lain säännöksiä.

17 §

Kustannusten korvausta koskevan laskentamenetelmän vahvistaminen itsenäisille aggregaattoreille

Energiaviraston tulee päätöksellään vahvistaa laskentamenetelmä sähkömarkkinoilla toimivan itsenäisen aggregaattorin aktivoiman jouston kustannusvaikutuksia koskevan korvauksen määrittämiseksi ennen laskentamenetelmän käyttöönottamista. Energiavirasto voi vahvistuspäätöksessään asettaa ehtoja, jotka varmistavat vahvistuspäätöksen tai sen perusteena olevan aineellisoikeudellisen lainsäädännön noudattamista. Vahvistuspäätös on voimassa toistaiseksi tai, jos erityistä syytä on, päätöksessä määrätyn määräajan.

18 §

Vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellinen perusta

Sähköverkonhaltijaan ja järjestelmävastaavaan kantaverkonhaltijaan sekä itsenäiseen aggregaattoriin kohdistuvan vahvistuspäätöksen tulee perustua niihin perusteisiin, joista säädetään:

1) sähkömarkkinalaissa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä;

2) sähkömarkkina-asetuksessa sekä sen nojalla annetuissa täytäntöönpanosäädöksissä ja delegoiduissa säädöksissä;

3) kantaverkonhaltijaan kohdistuvassa lainvoimaisessa päätöksessä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohdan nojalla.

Maakaasun ja vedyn verkonhaltijaan ja järjestelmävastaavaan siirtoverkonhaltijaan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijaan ja vetyvarastonhaltijaan kohdistuvan vahvistuspäätöksen tulee perustua niihin perusteisiin, joista säädetään:

1) maakaasumarkkinalaissa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä;

2) vetymarkkinalaissa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä;

3) kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa;

3) kaasumarkkina-asetuksessa sekä sen nojalla annetuissa täytäntöönpanosäädöksissä ja delegoiduissa säädöksissä;

4) siirtoverkonhaltijaan kohdistuvassa lainvoimaisessa päätöksessä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohdan nojalla.

Edellä 1 momentin lisäksi vahvistuspäätöksessä voidaan huomioida valvottavaan kohdistuvat velvoitteet, joista säädetään:

1) valmiuslaissa (1552/2011);

2) kyberturvallisuuslaissa;

3) riskeihin varautumisesta sähköalalla ja direktiivin 2005/89/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/941;

4) toimista kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja asetuksen (EU) N:o 994/2010 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/1938.

19 §

Vahvistuspäätösten valmistelu ja julkaiseminen

Energiaviraston on 15–17 §:ssä tarkoitettujen vahvistuspäätösten valmistelun aikana järjestettävä julkinen kuuleminen, jossa vahvistuspäätöksen kohteena oleville toiminnanharjoittajille, heidän asiakkailleen ja muille sidosryhmille varataan mahdollisuus lausua näkemyksensä vahvistuspäätösten sisältämien menetelmien ja ehtojen sisällöstä. Jos vahvistuspäätöksen antamista edeltävästä julkisesta kuulemisesta on säädetty 2 §:ssä tarkoitetussa unionin lainsäädännössä, sovelletaan julkisen kuulemisen järjestämiseen unionin lainsäädännössä säädettyä menettelyä.

Energiaviraston tulee julkaista 15–17 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset. Vahvistuspäätöksen yhteydessä on julkaistava yksityiskohtaiset tiedot 15 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirto- ja jakelupalvelusta perittävien maksujen määrittämistä koskevista menetelmistä ja kustannuksista.

20 §

Vahvistuspäätöksen muuttaminen

Energiavirasto voi muuttaa vahvistuspäätöstä antamallaan uudella päätöksellä, jonka käsittely on tullut vireille vahvistuspäätöksen kohteen hakemuksesta tai Energiaviraston omasta aloitteesta. Määräajaksi annettua vahvistuspäätöstä voidaan muuttaa päätöksen kohteen tai Energiaviraston aloitteesta ja toistaiseksi voimassa olevaa vahvistuspäätöstä Energiaviraston aloitteesta, jos:

1) päätöksen kohde on antanut virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat vaikuttaneet päätöksen sisältöön;

2) muutos perustuu lainsäädännön muuttumiseen;

3) muutos perustuu muutoksenhakutuomioistuimen antamaan ratkaisuun;

4) muutokseen on painava syy päätöksen antamisen jälkeen tapahtuneen olosuhteiden olennaisen muutoksen johdosta;

5) muutokseen on painava syy vanhentuneiden ehtojen tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen johdosta; tai

6) muutos on tarpeen Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöön panemiseksi.

Jos vahvistuspäätös on annettu määräajaksi, on päätöksen kohteen tehtävä hakemus päätöksen muuttamisesta Energiavirastolle ennen vahvistuspäätöksen voimassaoloajan päättymistä tai, jos hakemuksen perusteena on 1 momentin 4 kohta, kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun olosuhteiden muutos on ilmennyt, kuitenkin viimeistään 60 päivän kuluessa vahvistuspäätöksen voimassaoloajan päättymisestä. Jos hakemuksen perusteena on 1 momentin 3 kohta, hakemus voidaan valvontajakson päättymisen jälkeen tehdä kuitenkin 60 päivän kuluessa siitä, kun muutoksenhakutuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Jos vahvistuspäätöksen muuttamisesta on säädetty unionin lainsäädännössä, noudatetaan vahvistuspäätöksen muuttamiseen mainittua lainsäädäntöä 1 ja 2 momentin asemesta.

21 §

Energiaviraston päätös valvontajakson päätyttyä

Energiaviraston tulee 15 §:ssä tarkoitetun valvontajakson päätyttyä antamallaan päätöksellä velvoittaa verkonhaltija alentamaan pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen menetelmien perusteella määritettyjä siirto- ja jakelumaksujaan päätöksen kohteena olevaa valvontajaksoa seuraavan valvontajakson aikana sillä määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on päättyneen valvontajakson kuluessa ylittänyt kohtuullisen tuoton määrän, taikka oikeuttaa verkonhaltija korottamaan siirto- ja jakelumaksujaan päätöksen kohteena olevaa valvontajaksoa seuraavan valvontajakson aikana sillä määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on päättyneen valvontajakson kuluessa alittanut kohtuullisen tuoton määrän. Jos verkkotoiminnan tuotto on ylittänyt päätöksen kohteena olevan valvontajakson kuluessa kohtuullisen tuoton määrän vähintään 5 prosentilla, on alennettavaan määrään lisättävä korko, joka lasketaan koko alennettavalle määrälle vuotuisena korkona päättyneen valvontajakson ajalta kyseistä valvontajaksoa koskevan vahvistuspäätöksen mukaisesti määritetyn oman pääoman koron keskiarvon mukaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei saa antaa, ellei kysymyksessä olevaa valvontajaksoa koskeva vahvistuspäätös ole lainvoimainen.

Energiavirasto voi painavasta syystä verkonhaltijan hakemuksesta pidentää 1 momentissa tarkoitettua ylijäämän tai alijäämän tasoitusjaksoa enintään neljällä vuodella. Energiaviraston on verkonhaltijan hakemuksesta pidennettävä alijäämän tasoitusjaksoa enintään neljällä vuodella, jos verkonhaltija ei ole voinut kattaa alijäämää 1 momentin mukaisesti sähkömarkkinalain 26 a §:ssä tai maakaasumarkkinalain 24 §:ssä säädetyn siirto- ja jakelumaksujen korotusten rajoittamisen vuoksi. Pidennys koskee tällöin sitä alijäämän osaa, jota verkonhaltija ei ole voinut kattaa sähkömarkkinalain 26 a §:ssä tai maakaasumarkkinalain 24 §:ssä säädetyn siirto- ja jakelumaksujen korotusten rajoittamisen vuoksi. Hakemus on tehtävä ennen tasoitusjakson päättymistä.

22 §

Verkkoliiketoiminnan luovutus ja verkonhaltijoiden sulautuminen

Jos verkonhaltija luovuttaa verkkoliiketoiminnan toiselle tai sulautuu toiseen toiminnanharjoittajaan 15 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valvontajakson ollessa kesken, sovelletaan luovutuksen tai fuusion johdosta toiselle siirtynyttä verkkotoimintaa koskevaa vahvistuspäätöstä luovutuksensaajaan tai vastaanottavaan yhteisöön valvontajakson loppuajan. Luovutuksensaaja tai vastaanottava yhteisö vastaa luovuttavan tai sulautuvan verkon käyttäjille 21 §:n mukaisesta siirto- ja jakelumaksujen palautuksesta myös siltä osin kuin palautus perustuu luovutusta tai sulautumista edeltävään valvontajakson osaan. Luovutuksensaaja tai vastaanottava yhteisö saa vastaavasti edukseen 21 §:ssä tarkoitetun oikeuden siirto- ja jakelumaksujen korottamiseen myös siltä osin kuin oikeus perustuu luovuttajan tai sulautuvan verkonhaltijan toimintaan luovutusta tai sulautumista edeltävän valvontajakson osan aikana.

Jos verkonhaltija luovuttaa verkkoliiketoiminnan toiselle tai sulautuu toiseen toiminnanharjoittajaan, sovelletaan luovutuksen tai fuusion johdosta toiselle siirtynyttä verkkotoimintaa koskevaa 15 §:n 1 momentin 2–4 ja 6 kohtien mukaista vahvistuspäätöstä luovutuksensaajaan tai vastaanottavaan yhteisöön, paitsi jos tämä johtaisi saman palvelun tai hankinnan kohdalla useiden ristiriitaisten ehtojen soveltamiseen.

Energiaviraston on annettava luovuttajan ja luovutuksensaajan pyynnöstä erillinen päätös, jossa vahvistetaan 1 momentissa tarkoitettu määrä luovutusajankohtana.

4 luku

Seuraamukset

23 §

Seuraamusmaksu

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta:

1) rikkoo tai jättää noudattamatta sähkömarkkinalain:

a) 18, 20, 20 a, 20 b, 20 c, 21, 21 a, 21 b, 22, 23, 24, 24 a, 24 b, 26, 43, 53, 53 a, 54, 54 a, 54 b, 55 tai 56 §:n säännöksiä verkkoon pääsyn ja verkkopalvelujen järjestämisestä tai verkkopalvelujen hinnoittelusta;

b) 19, 21 c, 23 a, 40, 41, 50, 51, 51 a, 52 tai 52 a §:n säännöksiä sähköverkon kehittämisestä tai verkon toiminnan laatuvaatimuksista;

c) 29 b, 30, 39 a tai 61 a §:n säännöksiä verkonhaltijan oikeudesta harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin verkkoliiketoimintaa taikka 60 tai 61 §:n säännöksiä oikeudellisesti eriytetystä jakeluverkkotoiminnasta;

d) 33 tai 34 §:n säännöksiä liiketointa tai toimenpidettä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta tai 37 §:ssä säädettyä liiketoimen täytäntöönpanoa tai toimenpiteen toteuttamista koskevaa kieltoa;

e) 42, 42 a, 45–47 tai 49 a §:ssä säädettyjä kantaverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä tai niihin liittyviä velvoitteita;

f) 65 §:ssä säädettyä voimalaitoksen huoltoseisokkia koskevaa ilmoitusvelvollisuutta tai Energiaviraston päätöstä huoltoseisokin siirtämisestä;

g) 65 a §:n 1 momentin säännöksiä kulutusjouston osallistumisesta järjestäytyneelle markkinapaikalle;

h) 66 §:n säännöksiä sopimustietojen säilyttämisestä;

i) 67 §:n säännöksiä toimitusvelvollisuudesta tai siihen liittyvistä velvoitteista;

j) 68 a §:n säännöksiä vähittäismyyjän velvollisuudesta tarjota dynaamisen hinnan sähköntoimitussopimuksia;

k) 72 a §:n 1 momentin säännöksiä itsenäisen aggregaattorin aktivoimasta kulutusjoustosta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta tai 72 b §:n 2 momentin säännöksiä aggregointisopimukseen liittyvistä velvoitteista;

l) 73 tai 75 §:n säännöksiä sähkömarkkinoiden osapuolen tai verkonhaltijan tasevastuusta tai ilmoitusvelvollisuudesta;

m) 74 §:n säännöksiä verkonhaltijan tai tasevastaavan taseselvitykseen kuuluvista velvollisuuksista;

n) 74 a ja 75 b §:n säännöksiä sähkökaupan markkinaprosesseihin liittyvistä velvoitteista;

o) 75 a §:n säännöksiä velvollisuudesta käyttää sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita;

p) 76 §:n säännöksiä salassapitovelvollisuudesta, vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta edellyttäen, että elinkeinonharjoittaja on oikeushenkilö;

q) 77–80 tai 82 §:n säännöksiä toimintojen eriyttämisestä; tai

r) 13 a luvun säännöksiä laskutuksesta;

2) rikkoo tai jättää noudattamatta maakaasumarkkinalain:

a) 14 §:n säännöstä verkon kehittämisvelvollisuudesta, jos kysymys on velvollisuuden olennaisesta tai pitkäkestoisesta rikkomisesta tai laiminlyönnistä, jonka Energiavirasto on 14 §:n nojalla velvoittanut korjaamaan, jos elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut päätöstä;

b) 13, 15–17, 20–23 tai 25 §:n säännöksiä verkkoon pääsyn ja verkkopalvelujen järjestämisestä tai verkkopalvelujen hinnoittelusta;

c) 29, 31, 32, 32 b tai 35 §:ssä säädettyjä siirtoverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä tai niihin liittyviä velvoitteita;
d) 43 §:n säännöksiä sopimustietojen säilyttämisestä;
e) 44 §:n säännöksiä toimitusvelvollisuudesta tai siihen liittyvistä velvoitteista;
f) 49 tai 53 §:n säännöksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varastointilaitteiston haltijan nimeämisestä ja toiminnan aloittamista koskevasta ilmoituksesta;
g) 50 tai 51 §:n säännöksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston taikka 54 tai 55 §:n säännöksiä varastointilaitteiston tai putkilinjavarastoinnin käyttöoikeusjärjestelmästä, laitteistojen käyttöoikeuden järjestämisestä tai palvelujen hinnoittelusta;
h) 56 §:n säännöksiä maakaasun varastointilaitteiston haltijan riippumattomuudesta;
i) 57 tai 58 §:n säännöksiä maakaasumarkkinoiden osapuolen tai verkonhaltijan tasevastuusta tai ilmoitusvelvollisuudesta;
j) 58 a §:n säännöksiä velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita;
k) 59 §:n säännöksiä salassapitovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta edellyttäen, että elinkeinonharjoittaja on oikeushenkilö; tai
l) 60–63 tai 65 §:n säännöksiä toimintojen eriyttämisestä;
m) 14 a luvun säännöksiä jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän laskutuksesta;
3) rikkoo tai jättää noudattamatta vetymarkkinalain:
a) 12 §:n säännöstä verkon kehittämisvelvollisuudesta, jos kysymys on velvollisuuden olennaisesta tai pitkäkestoisesta rikkomisesta tai laiminlyönnistä, jonka Energiavirasto on 14 §:n nojalla velvoittanut korjaamaan, jos elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut päätöstä;
b) 11, 13–16 tai 18–21 §:n säännöksiä verkkoon pääsyn ja verkkopalvelujen järjestämisestä tai verkkopalvelujen hinnoittelusta;
c) 17, 33, 34 ja 36 §:n säännöksiä vetyverkon kehittämisestä tai verkon toiminnan laatuvaatimuksista;
d) 25, 27, 28 ja 30 §:ssä säädettyjä siirtoverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä tai niihin liittyviä velvoitteita;
e) 38 §:n säännöksiä maantieteellisesti rajatun vetyverkon tasevastuusta ja taseselvityksestä;
f) 40 §:n säännöksiä oikeudesta vedyn toimittajan vaihtamiseen;
g) 41 §:n säännöksiä sopimustietojen säilyttämisestä;
h) 44 tai 46 §:n säännöksiä vetyterminaalinhaltijan tai vetyvarastonhaltijan nimeämisestä ja toiminnan aloittamista koskevasta ilmoituksesta;
i) 44 tai 45 §:n säännöksiä vetyterminaalin taikka 47 tai 48 §:n säännöksiä vetyvaraston tai putkilinjavarastoinnin käyttöoikeusjärjestelmästä, laitteistojen käyttöoikeuden järjestämisestä tai palvelujen hinnoittelusta;
j) 49 §:n säännöksiä vetyvarastonhaltijan riippumattomuudesta;
k) 50 tai 51 §:n säännöksiä markkinaosapuolen tai verkonhaltijan tasevastuusta tai ilmoitusvelvollisuudesta;
l) 52 §:n säännöksiä velvollisuudesta käyttää vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita;
m) 56 §:n säännöksiä salassapitovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta edellyttäen, että elinkeinonharjoittaja on oikeushenkilö; tai
n) 57–60 tai 62 §:n säännöksiä toimintojen eriyttämisestä;
o) 13 luvun säännöksiä jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän laskutuksesta;
4) rikkoo tai jättää noudattamatta kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain:
a) 5 tai 6 §:n säännöksiä liiketointa tai toimenpidettä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta tai 10 §:ssä säädettyä liiketoimen täytäntöönpanoa tai toimenpiteen toteuttamista koskevaa kieltoa; tai
b) 14 §:n säännöksiä siirtoverkonhaltijan oikeudesta hankkia ja toimittaa maakaasua tai vetyä;
5) rikkoo tai jättää noudattamatta sähkömarkkina-asetuksen taikka sen 59 tai 61 artiklan nojalla annetun täytäntöönpanosäädöksen tai delegoidun säädöksen säännöksiä;

6) rikkoo tai jättää noudattamatta kaasumarkkina-asetuksen tai sen 70—74 artiklan nojalla annetun täytäntöönpanosäädöksen tai delegoidun säädöksen säännöksiä;
7) rikkoo tai jättää noudattamatta 15 §:n 1 momentin 2–6 kohdassa tai 16 §:ssä tarkoitettua Energiaviraston lainvoimaista päätöstä;
8) rikkoo tai jättää noudattamatta 21 §:ssä tarkoitettua Energiaviraston lainvoimaista päätöstä, jolla verkonhaltija on velvoitettu alentamaan siirtopalvelumaksujaan;
9) rikkoo tai jättää noudattamatta energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston lainvoimaista päätöstä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohdan nojalla.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai jättää noudattamatta REMIT-asetuksen:
1) 3 artiklassa säädettyä kieltoa käydä sisäpiirikauppaa;
2) 4 artiklassa säädettyä sisäpiirintiedon julkaisuvelvoitetta;
3) 5 artiklassa säädettyä kieltoa manipuloida tai yrittää manipuloida markkinoita;
4) 8 artiklassa säädettyä velvollisuutta toimittaa tietoja energian tukkumarkkinoilla suoritetuista liiketoimista tai kauppaa koskevista toimeksiannoista;
5) 9 artiklassa säädettyä velvollisuutta rekisteröityä; tai
6) 15 artiklassa säädettyjä liiketoimia ammattimaisesti järjestävien tai toteuttavien henkilöiden velvoitteita.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Maksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Maksua ei voida määrätä myöskään sille, johon kohdistuvaan samaa tekoa koskevaan esitykseen kilpailulaissa (948/2011) tarkoitetun seuraamusmaksun määräämisestä on annettu ratkaisu. Maksua ei voida määrätä myöskään sille, johon kohdistuvaan samaa tekoa koskevaan, REMIT-asetukseen perustuvaan esitykseen seuraamusmaksun määräämisestä on annettu ratkaisu muussa ETA-valtiossa.

24 §

Hyödyn menettäminen

Taloudellinen hyöty, joka on saavutettu rikkomalla REMIT-asetuksen 3 artiklassa säädettyä kieltoa käydä sisäpiirikauppaa, 4 artiklassa säädettyä sisäpiirintiedon julkaisuvelvoitetta tai 5 artiklassa säädettyä kieltoa manipuloida tai yrittää manipuloida markkinoita, voidaan määrätä menetetyksi valtiolle siltä osin kuin se voidaan määrittää ottaen huomioon rikkomuksen laatu, rikkomuksen käsittäneen toiminnan laajuus ja muut olosuhteet (*menettämisseuraamus*). Jos menettämisseuraamuksen perustavasta rikkomuksesta esitetään seuraamusmaksun määräämiseen riittävä näyttö, menettämisseuraamus voidaan määrätä, vaikka rikkomuksen tekijää ei saada selville tai hänelle määrätä ei määrätä seuraamusmaksua.

Menettämisseuraamukseen voidaan määrätä rikkomuksesta hyötynyt tekijä, osallinen tai se, jonka puolesta tai hyväksi rikkomus on tehty. Menettämisseuraamus voidaan määrätä myös sille, jolle menettämisseuraamuksen välttämiseksi on siirtynyt 1 momentissa tarkoitettua hyötyä taikka muuta omaisuutta, jos tämä on tiennyt omaisuuden siirtymisen tarkoituksena olleen menettämisseuraamuksen välttäminen tai jos tällä on ollut perusteltu syy sitä epäillä taikka jos tämä on saanut omaisuuden lahjana tai muuten vastikkeetta. Tällöin menetetyksi voidaan määrätä siirtynyt omaisuus siltä osin kuin se on tai vastaa rikkomuksella saatua hyötyä taikka tällaisen omaisuuden arvo. Jos saman hyödyn osalta määrätään menettämisseuraamus usealle, nämä vastaavat siitä yhteisvastuullisesti.

Hyötyä ei tuomita menetetyksi siltä osin kuin se on palautettu tai tuomittu taikka tuomitaan suoritettavaksi loukatulle vahingonkorvauksena tai edunpalautuksena. Jos korvaus- tai edunpalautusvaatimusta ei ole esitetty tai se on vielä ratkaisematta silloin, kun menettämisvaatimuksesta annetaan ratkaisu, menettämisseuraamus on määrättävä.

25 §

Seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määrääminen

Seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määrää Energiaviraston kirjallisesta esityksestä markkinaoikeus.

Menettämisseuraamusta koskeva asia käsitellään sen seuraamusmaksuesityksen yhteydessä, jossa tarkoitettuun rikkomukseen menettämisvaatimus perustuu. Menettämisseuraamusta koskeva asia voidaan käsitellä myös erikseen.

26 §

Seuraamusmaksun suuruus

Edellä 23 §:n 1 momentin perusteella määrättävän seuraamusmaksun suuruuden määrittämisen tulee perustua kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomuksen tai laiminlyönnin laatu ja laajuus, moitittavuuden aste sekä kestoaika. Seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta viimeiseltä vuodelta, johon rikkomus tai laiminlyönti on ulottunut, ja luonnollisen henkilön osalta enintään 10 prosenttia hänen viimeksi toimitetun tuloverotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 100 000 euroa.

Jos 1 momentissa tarkoitettu seuraamusmaksu määrätään oikeushenkilölle, joka on sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yritys, liikevaihdon laskentaperusteena käytetään oikeushenkilön niiden sähkö-, maakaasu- ja vetyalan liiketoimintojen ja muiden liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan. Jos rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistynyt oikeushenkilö toimii osana vertikaalisesti integroitunutta yritystä, käytetään liikevaihdon laskentaperusteena vertikaalisesti integroituneen yrityksen niiden sähkö-, maakaasu- ja vetyalan liiketoimintojen ja muiden liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan.

Edellä 23 §:n 2 perusteella määrättävän seuraamusmaksun suuruuden määrittämisen tulee perustua REMIT-asetuksen 18 artiklan 4, 5 ja 7 kohdan säännöksiin.

27 §

Seuraamusmaksun vanhentuminen

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, ellei esitystä markkinaoikeudelle ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatketun laiminlyönnin taikka rikkomuksen osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Energiaviraston toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittavat vanhentumisajan kulumisen alusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos esitystä markkinaoikeudelle ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatketun rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

28 §

Seuraamusmaksuasian ja menettämisseuraamusasian käsittely markkinaoikeudessa

Seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määräämistä koskevan esityksen saavuttua markkinaoikeuteen asia on ennen käsittelyä valmisteltava markkinaoikeuden ylituomarin tai markkinaoikeustuomarin johdolla niin, että se voidaan viipymättä ratkaista. Valmistelu ei ole tarpeen, jos esitys jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana.

Asiaa valmisteltaessa on varattava sille elinkeinonharjoittajalle tai henkilölle, jota esitys koskee, tilaisuus suullisesti tai kirjallisesti vastata esitykseen. Esityksen johdosta voidaan myös kuulla elinkeinonharjoittajaa, johon laiminlyönti tai rikkomus kohdistuu. Valmistelu voidaan päättää, vaikka asianosainen ei ole antanut pyydettyä vastausta esityksen johdosta.

Markkinaoikeus voi velvoittaa asianomaisen saapumaan istuntoon sekä esittämään liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitonsa, pöytäkirjansa ja muut esityksen perustetta selventävät asiakirjat.

Asian käsittelystä ja selvittämisestä markkinaoikeudessa säädetään muutoin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

29 §

Seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen esittämättä jättäminen

Energiavirasto voi jättää seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen määräämisen esittämättä, jos:

1) 23 §:ssä tarkoitettu on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva;

2) rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä; tai

3) seuraamusmaksun tai menettämisseuraamuksen määräämistä on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

30 §

Julkisen varoituksen määrääminen seuraamusmaksun sijaan

Energiavirasto voi 23 §:n 2 momentissa tarkoitetun seuraamusmaksun esittämisen sijaan antaa julkisen varoituksen, jos:

1) rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistynyt on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva; tai

2) rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä.

5 luku

Energiaviraston toimilupa- ja markkinalupavalvonta

31 §

Luvun soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan Energiaviraston tehtäviin kuuluvaan toimilupa- ja markkinalupavalvontaan.

Toimilupavalvonnan piiriin kuuluvia Energiaviraston tai valtioneuvoston päätöksiä ovat:
1) päätös sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkolupa-asiassa;
2) päätös ennakkotiedosta sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskevassa asiassa;
3) päätös sähköjohdon, maakaasuputken tai vetyputken hankelupaa koskevassa asiassa;
4) päätös nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai maakaasun varastointilaitteiston haltijan nimeämistä koskevassa asiassa;
5) päätös vetyterminaalinhaltijan tai vetyvarastonhaltijan nimeämistä koskevassa asiassa.
Markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvia Energiaviraston päätöksiä ovat:
1) lupaa, vahvistamista tai poikkeusta koskeva muu kuin toimilupavalvonnan piiriin kuuluva päätös, joka on tehty sähkömarkkinalain, maakaasumarkkinalain tai vetymarkkinalain nojalla;
2) lupaa, vahvistamista tai poikkeusta koskeva päätös, joka on tehty sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun unionin lainsäädännön nojalla;
3) lupaa, vahvistamista tai poikkeusta koskeva päätös, joka on tehty kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain nojalla.

32 §

Energiaviraston yleinen toimivalta toimilupavalvonnassa

Jos joku harjoittaa luvanvaraista sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkotoimintaa ilman vaadittua lupaa tai laiminlyö velvollisuutensa nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston, maakaasun varastointilaitteiston haltijan, vetyterminaalinhaltijan tai vetyvarastonhaltijan ilmoittamisesta tai, jos toimilupavalvottava ei täytä luvan myöntämisen edellytyksinä olevia vaatimuksia tai rikkoo tai laiminlyö noudattaa toimilupavalvonnan piiriin kuuluvan päätöksen ehtoja, Energiaviraston on velvoitettava toiminnanharjoittaja korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

33 §

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkoluvan peruuttaminen

Energiavirasto voi peruuttaa sähköverkkoluvan, maakaasuverkkoluvan, vetyverkkoluvan sekä sähkömarkkinalain 12 §:ssä säädetyn vapautuksen:
1) jos luvanhaltija lopettaa verkkotoiminnan;
2) jos luvanhaltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä;
3) jos luvanhaltija toistuvasti ja oleellisesti rikkoo lupaehtoja, sähkömarkkinalakia, maakaasumarkkinalakia tai vetymarkkinalakia tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, sähkömarkkina-asetusta tai sen nojalla annettuja täytäntöönpanosäädöksiä tai delegoituja säädöksiä taikka kaasumarkkina-asetusta tai sen nojalla annettuja täytäntöönpanosäädöksiä tai delegoituja säädöksiä eikä luvanhaltijalle etukäteen annettu varoitus luvan peruuttamisesta ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen;
4) jos luvanhaltija toistuvasti ja oleellisesti rikkoo kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain säännöksiä eikä luvanhaltijalle etukäteen annettu varoitus luvan peruuttamisesta ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen; tai
5) jos luvanhaltija toistuvasti ja oleellisesti rikkoo kyberturvallisuuslakia, eikä luvanhaltijalle etukäteen annettu varoitus luvan peruuttamisesta ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

34 §

Toimenpiteet sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkoluvan peruuttamisen johdosta

Jos sähköverkkolupa, maakaasuverkkolupa, vetyverkkolupa tai sähkömarkkinalain 12 §:ssä tarkoitettu vapautus peruutetaan, Energiaviraston on tarvittaessa päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä kyseisen verkkotoiminnan ylläpitämiseksi. Verkkotoiminnan ylläpitämiseksi Energiavirasto voi päätöksellään:

1) määrätä verkon tai sen osan määräaikaisen käyttöoikeuden perustamisesta toiselle verkonhaltijalle;

2) siirtää verkon omistusoikeus yhdelle tai usealle muulle verkonhaltijalle; tai

3) määrätä verkon tai sen osan omistusoikeuden tai määräaikaisen käyttöoikeuden siirtämisestä maksettavasta markkina-arvoa vastaavasta täydestä korvauksesta, jos verkon luovutuksesta tai käyttöoikeudesta ei vapaaehtoisesti sovita.

Energiaviraston 1 momentin nojalla päättämien toimenpiteiden perusteella määrättävien korvausten perusteiden ja määräämisen suhteen on noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastuskorvauksista. Määrättävään kohteenkorvaukseen ja haitankorvaukseen ei kuitenkaan sovelleta mainitun lain 38 a §:ssä säädettyä korotusta.

35 §

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkon luvattoman rakentamisen ja käytön estäminen

Energiavirastolla on oikeus määrätä keskeytettäväksi sähköverkon, maakaasuverkon tai vetyverkon rakentaminen taikka kieltää verkon käyttö, jos rakentamistyö on aloitettu tai verkko on rakennettu ilman sähkömarkkinalain, maakaasumarkkinalain tai vetymarkkinalain mukaista lupaa tai oikeutta.

36 §

Suurjännitejohdon hankeluvan peruuttaminen

Energiavirasto voi peruuttaa sähkömarkkinalain 14 §:ssä tarkoitetun suurjännitejohdon hankeluvan:

1) luvanhaltijan hakemuksesta;

2) jos samalle sähkönkäyttökohteelle, energiavarastolle tai voimalaitokselle haetaan uutta hankelupaa liittymisjohdolle liittymispisteen muutoksesta vuoksi, eikä kyseessä olisi varayhteyden rakentaminen;

3) jos suurjännitejohtohankkeelle haetaan uutta hankelupaa hankkeen kohteen käyttötarkoituksen muutoksen vuoksi.

37 §

Energiaviraston yleinen toimivalta markkinalupavalvonnassa

Jos markkinalupavalvottava ei täytä luvan myöntämisen edellytyksenä olevia vaatimuksia taikka rikkoo tai laiminlyö noudattaa markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvan päätöksen ehtoja, Energiaviraston on velvoitettava valvottava korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

38 §

Markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvan luvan muuttaminen ja peruuttaminen

Markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvaa lupaa, vahvistusta tai poikkeusta koskevaa päätöstä tai sen ehtoja voidaan muuttaa Energiaviraston aloitteesta, jos muuttamiseen on 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu peruste.

Energiavirasto voi peruuttaa markkinalupavalvonnan piiriin kuuluvan lupaa, vahvistusta tai poikkeusta koskevan päätöksen:

1) jos päätöksen kohde ei enää täytä päätöksen edellytyksiä;

2) jos päätöksen kohde toistuvasti ja oleellisesti rikkoo päätöksen ehtoja eikä päätöksen kohteelle etukäteen annettu varoitus päätöksen peruuttamisesta ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

6 luku

Viranomaisten välinen yhteistyö

39 §

Energiaviraston yleinen velvollisuus yhteistyöhön

Energiaviraston on tehtäviinsä liittyvissä asioissa edistettävä yhteistyötä muiden energia-alalla toimivien kansallisten viranomaisten kanssa. Energiavirastolla on oikeus osallistua energia-alalla toimivien kansallisten viranomaisten yhteistyötä edistäviin järjestelyihin tehtäviinsä liittyvissä asioissa.

Energiaviraston on kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitaessaan toimittava yhteistyössä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja Euroopan komission kanssa siten kuin unionin lainsäädännössä säädetään. Energiavirastolla on oikeus liittyä sääntelyviranomaisten sääntely-yhteistyötä edistäviin järjestöihin sekä osallistua ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten sääntely-yhteistyötä edistäviin muihin järjestelyihin.

40 §

Viranomaisten valvontayhteistyö

Energiavirastolla on oikeus toimivaltaansa kuuluvissa asioissa tehdä valvontayhteistyötä Finanssivalvonnan, Kilpailu- ja kuluttajaviraston, Liikenne- ja viestintäviraston, kuluttaja-asiamiehen, energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, toisen ETA-valtion sääntelyviranomaisen ja Euroopan komission kanssa sekä antaa pyynnöstä virka-apua näiden suorittaessa sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yritykseen liittyvää valvonta- tai tarkastustehtävää.

Jos kolmannesta maasta tulevan ja kolmanteen maahan menevän maakaasun- tai vedynsiirtoputken ensimmäinen yhteenliitäntäpiste Euroopan unionin jäsenvaltioiden siirtoverkkoon sijaitsee Suomen alueella tai aluemerellä, Energiavirasto voi tehdä yhteistyötä kolmannen maan asianomaisten viranomaisten kanssa sekä kuulla näitä tällaisen siirtoputken toimintaan liittyvissä asioissa. Energiaviraston on ennen yhteistyöhön liittyvän toimenpiteen aloittamista kuultava muiden asianomaisten jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisia varmistaakseen unionin maakaasu- tai vetylainsäädännön johdonmukaisen soveltamisen siirtoputkeen jäsenvaltioiden alueella ja aluemerellä.

41 §

Energiaviraston oikeus luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Energiavirastolla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

1) Finanssivalvonnalle, Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ja kuluttaja-asiamiehelle niiden tehtävien hoitamista varten;

2) Euroopan komissiolle ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle niiden tehtävien hoitamista varten;

3) toisen ETA-valtion finanssimarkkinoita valvovalle viranomaiselle, kansalliselle kilpailuviranomaiselle ja kansalliselle sääntelyviranomaiselle niiden tehtävien hoitamista varten;

4) Suomen tai toisen ETA-valtion syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi.

Energiavirastolla on oikeus luovuttaa vain sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeen asianomaisen viranomaisen tehtävien suorittamiseksi, ja jos tietoja luovutetaan ulkomaan viranomaiselle tai kansainväliselle toimielimelle, edellyttäen, että niitä koskee kyseisten tietojen osalta vastaava salassapitovelvollisuus kuin Energiavirastoa.

Energiavirasto ei saa luovuttaa toisen valtion viranomaiselta tai kansainväliseltä toimielimeltä saatuja salassa pidettäviä tietoja edelleen, ellei tiedon antanut viranomainen ole antanut siihen nimenomaista suostumusta. Näitä tietoja voidaan käyttää ainoastaan tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseen tai niihin tarkoituksiin, joita varten suostumus on annettu.

7 luku

Menettelytavat

42 §

Valvonta-asioiden tärkeysjärjestys ja tutkimatta jättäminen

Energiavirasto voi asettaa tehtävänsä valvonta-asioissa tärkeysjärjestykseen.

Energiavirasto voi jättää valvonta-asiana käsiteltävän toimenpidepyynnön tutkimatta, jos:

1) asiaa koskeva toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton;

2) asiaa koskevan toimenpidepyynnön kohteena olevan menettelyn vaikutukset ovat kysymyksessä olevan lainsäädännön tavoitteiden tai kysymyksessä olevan energiamarkkinan toimivuuden kannalta vähäisiä; tai

3) asiaa koskevan toimenpidepyynnön kohteena olevan menettelyn vaikutukset eivät ole toimenpidepyynnön esittäjän oikeuksien kannalta merkittävät eivätkä ne ulotu toimenpidepyynnön esittäjän lisäksi merkittävään joukkoon valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan tai valvottavaa toimintaa harjoittavien elinkeinonharjoittajien asiakkaita.

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdan tapauksessa tutkimatta jättämisen edellytyksenä on lisäksi, että unionin lainsäädäntö ei edellytä toimenpidepyynnön tutkimista.

Päätös tutkimatta jättämisestä on tehtävä viipymättä.

43 §

Menettelytavat riitojenratkaisumenettelyssä

Energiaviraston on käsiteltävä riitojenratkaisumenettelyä koskevat vaatimukset kahden kuukauden kuluessa vaatimuksen vastaanottamisesta. Energiavirasto voi pidentää käsittelylle asetettua määräaikaa enintään kahdella kuukaudella, jos vaatimuksen käsittely edellyttää

lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen vaatimuksen käsittelyaikaa voidaan pidentää vaatimuksen tekijän suostumuksella.

Riitojenratkaisumenettelyn osapuolilla on oikeus hakea muutosta riitojenratkaisumenettelyssä annettuun päätökseen.

44 §

Energiaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan ja REMIT-asetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun henkilön tai päämiehen on annettava Energiavirastolle tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Tämän lisäksi Energiavirastolle on annettava muiden tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi tarpeellisia tilasto- ja muita tietoja.

Energiaviraston asianomaisella virkamiehellä on oikeus tässä laissa tarkoitetun valvontatehtävän toteuttamiseksi sekä Energiaviraston antaman vahvistus- tai velvoitepäätöksen ja yhteistyövirastoasetuksessa tarkoitetun energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston antaman päätöksen, joka perustuu yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohtaan, noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa tiloissa. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa. Tarkastusta toimittavalle virkamiehelle ja Energiaviraston valtuuttamalle muulle henkilölle on järjestettävä pääsy elinkeinonharjoittajan hallinnassa oleviin tiloihin sekä niihin sähkö-, maakaasu- tai vetylaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamisessa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus tutkia elinkeinonharjoittajan asiakirjat ja data, joilla voi olla merkitystä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamisessa, ja ottaa niistä jäljennöksiä maksutta. Energiavirasto voi tarkastuksessa käyttää apunaan muita valtuuttamiaan henkilöitä. Tarkastuksessa on noudatettava hallintolain (434/2003) 39 §:ää.

Energiavirastolla on oikeus tässä laissa tarkoitetun valvontatehtävän hoitamiseksi kutsua kuultavaksi elinkeinonharjoittajan edustaja tai muu 1 momentissa tarkoitettu henkilö tai päämies, jos se on välttämätöntä tutkinnan kohteeseen liittyvien tietojen keräämistä varten. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään asian suullisesta käsittelystä. Kutsun noudattamatta jättämisen perusteella ei voida asettaa tämän lain 46 §:ssä tarkoitettua uhkasakkoa.

45 §

Energiaviraston tiedonsaantioikeus sähkökaupan, maakaasukaupan tai vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä

Energiavirastolla on aloittamassaan valvonta-asiassa oikeus saada pyynnöstä sähkökaupan, maakaasukaupan tai vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä sen hallussa olevat kyseisen valvonta-asian hoitamiseksi tarpeelliset tiedot salassapitosäännösten estämättä. Energiaviraston on ilmoitettava tietopyynnöstä ja sen perusteella saaduista tiedoista valvonnan kohteelle.

Energiavirastolla on oikeus saada sähkökaupan, maakaasukaupan tai vetykaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköltä sen hallussa olevat ja tässä laissa tai 2 §:ssä tarkoitetussa lainsäädännössä säädettyjen seuranta- ja tilastointitehtävien hoitamiseksi tarpeelliset aggregoidut tiedot salassapitosäännösten estämättä. Sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa tai vetymarkkinalaissa säädetty elinkeinonharjoittajan ilmoitusvelvollisuus Energiavirastolle ei koske sellaisia tietoja, jotka Energiavirasto on saanut tämän momentin nojalla.

Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten ja mitkä 2 momentissa tarkoitetut tiedot on asetettava sen saataville.

46 §

Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus Energiaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta

Poiketen siitä, mitä edellä 44 §:ssä säädetään, Energiavirastolla ei ole oikeutta saada asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitetulta asianajajalta tai hänen apulaiseltaan asianajajan asiakasta koskevia tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä eikä muultakaan henkilöltä oikeudenkäyntiasiamies- tai oikeudenkäyntiavustajatehtävien hoitamisen yhteydessä saatuja tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä. Oikeudenkäyntiasiamies- ja oikeudenkäyntiavustajatehtäviksi luetaan varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellinen neuvonta, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, Energiavirastolla on oikeus saada asianajajalta tai hänen apulaiseltaan asianajajan asiakasta koskevia 44 §:ssä tarkoitettuja tietoja, asiakirjoja ja tallenteita, jotka ovat tarpeen REMIT-asetukseen liittyvän valvontatehtävän hoitamiseksi, ja ottaa niistä jäljennöksiä. Energiavirastolla on lisäksi oikeus saada tässä pykälässä tarkoitetulta henkilöltä tarkastettavakseen asiakirjat ja tallenteet, jotka sisältävät tässä momentissa tarkoitettuja tietoja.

47 §

Uhkasakko

Energiavirasto voi asettaa tämän lain nojalla tekemänsä päätöksen tai antamansa kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

48 §

Valvontatietojen ilmaisukielto

Energiavirasto voi kieltää sitä, joka on läsnä Energiaviraston toimeenpanemassa tarkastuksessa tai jolta Energiavirasto on pyytänyt tietoja tai selvityksiä tässä laissa tarkoitetun valvontatehtävän hoitamiseksi, antamasta tarkastuksesta tai pyytämistään tiedoista ja selvityksistä tietoa sille, johon tutkinta kohdistuu, tai muulle henkilölle. Ilmaisukielto voidaan antaa asianosaisen edustajalle ja avustajalle silloinkin, kun hän ei ole ollut läsnä tutkinnassa. Kielto on annettava kirjallisena, ja se voidaan antaa enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Ilmaisukiellon edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen ilmitulo tutkinnan aikana voi vaikeuttaa tutkittavana olevan teon selvittämistä taikka aiheuttaa asianosaiselle tai muulle henkilölle vahinkoa tai haittaa. Kielto voidaan määrätä olemaan voimassa tutkinnan päättymisen jälkeenkin, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa, jos 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen ilmitulo voi vaikeuttaa muun vielä tutkittavana olevan teon selvittämistä.

Ilmaisukielto on viipymättä kumottava ennen määräajan päättymistä, jos kiellon määräämisen edellytystä ei enää ole. Kiellon saajalle on ilmoitettava kiellon kumoamisesta.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

49 §

Turvaamistoimen hakeminen

Energiavirastolla on oikeus hakea käräjäoikeudelta seuraamusmaksun ja menettämisseuraamuksen maksamisen turvaamiseksi omaisuutta asetettavaksi takavarikkoon, josta säädetään oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Energiavirastoa ei kuitenkaan määrätä asettamaan ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta.

50 §

Asian käsittelyn siirtäminen Kilpailu- ja kuluttajavirastoon

Jos Energiaviraston käsiteltävänä oleva asia koskee menettelyä, joka saattaa rikkoa kiellettyjä kilpailunrajoituksia koskevia kilpailulain säännöksiä, Energiavirasto voi siirtää asian kilpailunrajoituksia koskevilta osin Kilpailu- ja kuluttajaviraston käsiteltäväksi.

51 §

Suuntaviivojen noudattaminen

Jos Euroopan komissio on antanut päätöksen, jossa on todettu, että Energiaviraston antama päätös ei ole sähkömarkkina-asetuksen, kaasumarkkina-asetuksen taikka sähkömarkkinadirektiivin tai kaasumarkkinadirektiivin nojalla annetun, verkkosääntöjä tai suuntaviivoja koskevan täytäntöönpanosäädöksen tai delegoidun säädöksen säännösten mukainen, on Energiaviraston otettava asia viipymättä uudelleen tutkittavaksi. Energiaviraston on annettava asiassa kahden kuukauden kuluessa päätös, joka on täytäntöönpanosäädöksen tai delegoidun säädöksen säännösten mukainen. Päätöksestä on ilmoitettava Euroopan komissiolle.

Jos Energiavirasto katsoo, että toisen ETA-valtion sääntelyviranomaisen antama, rajat ylittävän sähkö-, maakaasu- tai vetykaupan kannalta merkityksellinen päätös ei ole verkkosääntöjä tai suuntaviivoja koskevan täytäntöönpanosäädöksen tai delegoidun säädöksen mukainen, voi Energiavirasto ilmoittaa asiasta komissiolle kahden kuukauden kuluessa siitä, kun toisen ETA-valtion sääntelyviranomainen on antanut päätöksensä. Energiavirasto voi tämän lisäksi pyytää energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolta lausunnon siitä, onko toisen ETA-valtion sääntelyviranomaisen antama päätös verkkosääntöjä tai suuntaviivoja koskevan täytäntöönpanosäädöksen tai delegoidun säädöksen mukainen.

52 §

Seuraamusmaksun, menettämisseuraamuksen ja uhkasakon täytäntöönpano

Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätyn seuraamusmaksun, menettämisseuraamuksen ja uhkasakon täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

Oikeusrekisterikeskus toimii REMIT-asetuksen 13 i artiklassa tarkoitettuna kansallisena viranomaisena, jonka tehtävänä on antaa energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston REMIT-asetuksen 13 g artiklan nojalla määräämää uhkasakkoa koskeva täytäntöönpanomääräys. Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston määräämän uhkasakon täytäntöönpanoon sovelletaan sakon täytäntöönpanosta annettua lakia siltä osin kuin REMIT-asetuksessa ei toisin säädetä.

53 §

Julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistaminen

Energiaviraston on julkistettava antamansa julkinen varoitus sekä markkinaoikeuden määräämä seuraamusmaksu. Seuraamuksen julkistamisesta on käytävä ilmi, onko seuraamuksen

määräämistä koskeva päätös lainvoimainen. Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, Energiaviraston on julkistettava tieto muutoksenhakutuomioistuimen päätöksestä vastaavalla tavalla kuin seuraamuksen määrääminen on julkistettu.

Energiavirasto ei saa julkistaa markkinaoikeuden määräämää seuraamusmaksua, jos julkistaminen saattaisi aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa asianosaisille.

54 §

Poliisin virka-apu

Poliisin virka-avusta Energiavirastolle säädetään poliisilaissa (872/2011).

8 luku

Muutoksenhaku

55 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Energiaviraston 32–36 §:n nojalla tekemään päätökseen ja Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

56 §

Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä tai 54 §:n 1 momentissa tarkoitettua markkinaoikeuden päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon, seuraamusmaksun tai menettämisseuraamuksen maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

9 luku

Voimaantulo

57 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettu laki (590/2013).

58 §

Vahvistuspäätöksiä koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa annetut 15–17 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset jäävät voimaan tämän lain voimaantullessa ja niitä voidaan muuttaa siten kuin tässä laissa säädetään.
Edellä 7 §:n 1 kohtaa ja 15 §:ää sovelletaan vetyverkon haltijaan, vedyn järjestelmävastaavaan siirtoverkonhaltijaan ja vetyvarastonhaltijaan 1 päivästä tammikuuta 2033. Edellä 15 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 1 päivänä tammikuuta 2033 alkavan vetyverkonhaltijan valvontajakson pituus on kaksi vuotta.

6.

Laki

Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain 1 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain (684/2014) 7 §:n 2 momentti sekä
muutetaan lain 1 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 257/2014, 425/2015 ja 799/2023,
seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista, asetusten (EY) N:o 715/2009, (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 ja direktiivien 2009/73/EY ja (EU) 2019/944 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 347/2013 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2022/869, jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*, tarkoitetun yhteistä etua koskevan energiahankkeen lupamenettelystä.
Lupia, joihin 1 momentissa tarkoitettua menettelyä sovelletaan, ovat:
1) sähkömarkkinalain (588/2013) 17 §:n mukainen kunnan suostumus sähköjohdon reitille;
2) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 6 ja 7 §:n mukainen suostumus Suomen talousvyöhykkeen hyödyntämiseen tai käyttöön lukuun ottamatta yksinomaan tutkimusta varten annettavaa suostumusta;
3) vesilain (587/2011) 3 luvun mukainen lupa rakentamista koskevaan vesitaloushankkeeseen;
4) rakentamislain (751/2023) 42 §:n mukainen rakentamisluvan ja 57 §:n mukainen poikkeamisluvan myöntäminen;

5) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin ja 37 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin siirtoa varten tarkoitetun putkiston rakentamiseen;
6) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 5 §:n mukainen lunastuslupa;
7) ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n mukainen ympäristölupa.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

7.

Laki

sähkömarkkinalain 14, 114 ja 115 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähkömarkkinalain (588/2013) 14 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 266/2017, sekä
muutetaan 14 §:n otsikko, 114 ja 115 §, sellaisina kuin niistä ovat 14 §:n otsikko laissa 266/2017 sekä 114 ja 115 § laissa 497/2023, seuraavasti:

14 §

Suurjännitejohdon hankelupa

— —

114 §

Muutoksenhaku

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.
Energiaviraston 2 luvun ja 28 §:n nojalla tekemään päätökseen ja 14 §:ssä tarkoitettua hankelupaa koskevaan Energiaviraston päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.
Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.
Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

115 §

Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 114 §:n 1 momentissa tarkoitettua Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

energiaverkkomaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoiden valvontaa varten suoritetaan valtiolle vuotuista sähköverkkomaksua, maakaasuverkkomaksua ja vetyverkkomaksua sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Tätä lakia ei sovelleta verkonhaltijaan, jonka kotikunta on Ahvenanmaan maakunnassa.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *jakeluverkolla* sähköverkkoa, jonka nimellisjännite on pienempi kuin 110 kilovolttia;

2) *suurjännitteisellä jakeluverkolla* nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin paikallista tai alueellista sähköverkkoa tai -johtoa, joka ei ole sähköntuotannon liittymisverkko tai liittymisjohto ja joka ei ylitä valtakunnan rajaa;

3) *verkonhaltijalla* elinkeinonharjoittajaa, jolla on hallinnassaan sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkoa ja joka harjoittaa luvanvaraista sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkotoimintaa tässä verkossa;

4) *järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla* sähkömarkkinalain (588/2013) mukaisesti järjestelmävastuuseen määrättyä kantaverkonhaltijaa;

5) *maakaasun jakeluverkolla* paikallista tai alueellista maakaasuputkistoa, jonka kautta maakaasua kuljetetaan vähennetyllä paineella, mukaan lukien maakaasun paikalliseen jakeluun pääasiallisesti käytettävät korkeapaineputkistojen osat;

6) *maakaasujärjestelmän järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla* maakaasumarkkinalain (587/2017) mukaisesti järjestelmävastuuseen määrättyä siirtoverkonhaltijaa;
7) *vedyn jakeluverkolla* erittäin puhtaan vedyn paikalliseen tai alueelliseen kuljettamiseen tarkoitettujen putkien verkostoa, jonka pääasiallisena tarkoituksena on toimittaa vetyä suoraan verkkoon liitetyille asiakkaille ja johon ei sisälly vety-yhdysputkea ja jota ei ole suoraan liitetty vetyvarastoon tai vetyterminaaleihin, paitsi jos kyseinen verkko toimi 4 päivänä elokuuta 2024 maakaasun jakeluverkkona ja se on osittain tai kokonaan muutettu vedyn kuljettamista varten, tai kahteen tai useampaan vety-yhdysputkeen;
8) *vetyjärjestelmän järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla* vetymarkkinalain (/) mukaisesti järjestelmävastuuseen määrättyä siirtoverkonhaltijaa.

3 §

Toimivaltainen viranomainen

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksun määrää ja perii kalenterivuosittain Energiavirasto.

4 §

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksun suorittaminen

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksu erääntyvät maksettavaksi Energiaviraston määräämänä ajankohtana, kuitenkin aikaisintaan kalenterivuoden kesäkuun viimeisenä päivänä. Energiavirasto voi antaa yksityiskohtaisempia määräyksiä maksumenettelystä.

5 §

Sähköverkkomaksu

Jakeluverkon haltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan sähköverkkomaksu on 1,8 promillea verkkotoiminnan edellisen päättyneen tilikauden myyntituotoista, kuitenkin vähintään 7 000 euroa.
Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkomaksu on 760 000 euroa. Järjestelmävastaavalta kantaverkonhaltijalta ei peritä 1 momentissa tarkoitettua sähköverkkomaksua.

6 §

Maakaasuverkkomaksu

Maakaasun jakeluverkon haltijan maakaasuverkkomaksu on 1,7 promillea verkkotoiminnan edellisen päättyneen tilikauden myyntituotoista, kuitenkin vähintään 7 000 euroa.
Maakaasujärjestelmän järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkomaksu on 300 000 euroa. Maakaasujärjestelmän järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta ei peritä 1 momentissa tarkoitettua maakaasuverkkomaksua.

7 §

Vetyverkkomaksu

Vedyn jakeluverkon haltijan vetyverkkomaksu on 1,7 promillea verkkotoiminnan edellisen päättyneen tilikauden myyntituotoista, kuitenkin vähintään 7 000 euroa.

Vetyjärjestelmän järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vetyverkkomaksu on 300 000 euroa. Vetyjärjestelmän järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta ei peritä 1 momentissa tarkoitettua vetyverkkomaksua.

8 §

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksun määrittäminen

Verkkotoiminnan myyntituotoilla tarkoitetaan myynninvähennyserillä vähennetyn verkkoliiketoiminnan liikevaihdon ja verkkoliiketoiminnan muiden tuottojen summaa.

Jos sähkö-, maakaasu- tai vetyverkkomaksun määräytymisen perusteena oleva tilikausi poikkeaa kalenterivuodesta, muunnetaan verkkotoiminnan myyntituotot sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksua määrättäessä yhtä vuotta vastaaviksi kertomalla ne luvulla, joka saadaan jakamalla luku 12 tilikauteen sisältyvien kuukausien lukumäärällä.

9 §

Oikaisu maksuvelvollisen hyväksi

Jos maksuvelvolliselle on virheen johdosta määrätty liikaa maksua tai palautettu liian vähän, maksupäätös on oikaistava, jollei asiaa ole valitukseen annetulla päätöksellä ratkaistu. Oikaisu maksuvelvollisen hyväksi voidaan tehdä kolmen vuoden kuluessa maksun määräämistä seuraavan kalenterivuoden alusta.

10 §

Oikaisu maksunsaajan hyväksi

Jos maksuvelvolliselle on laskuvirheen tai siihen verrattavan erehdyksen vuoksi taikka sen johdosta, ettei asiaa ole joltakin osalta tutkittu, jäänyt määräämättä säädetty maksu tai osa siitä maksuvelvollisen sitä aiheuttamatta, maksupäätös on oikaistava, jollei asiaa ole valitukseen annetulla päätöksellä ratkaistu. Oikaisu maksunsaajan hyväksi voidaan tehdä vuoden kuluessa sitä seuraavan kalenterivuoden alusta, jolloin maksu määrättiin tai olisi pitänyt määrätä.

11 §

Oikaisuvaatimus

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksua koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimus on tehtävä maksun määräämistä koskevassa asiassa kolmen vuoden kuluessa maksun määräämistä seuraavan kalenterivuoden alusta, kuitenkin viimeistään 60 päivän kuluttua päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimukseen sovelletaan muutoin, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

12 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

13 §

Maksujen perintä

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkkomaksu saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

14 §

Tietojenantovelvollisuus

Sähkö-, maakaasu- ja vetyverkon haltijan on annettava Energiavirastolle tässä laissa säädettyjen maksujen määräämistä varten tarvittavat tiedot.

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annettu laki (950/2012).

———————

9.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1, 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 1–3 momentti sekä 4 ja 5 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti laissa 634/2020, 1 §:n 2 momentti osaksi laeissa 804/2014, 606/2021, 500/2023, 939/2024, 135/2025 ja 325/2025 sekä 3 § laissa 289/2015 ja 4 § osaksi laeissa 650/2014 ja 692/2014, seuraavasti:

1 §

Tehtävät

Energiamarkkinoiden valvontaa ja seurantaa, energiamarkkinoiden toimivuuden, energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistämistä sekä energiapolitiikan, kasvihuonekaasujen päästökaupan ja energiatehokkuuden toimeenpanotehtäviä varten on Energiavirasto.
Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:
1) sähkömarkkinalaissa (588/2013);
2) maakaasumarkkinalaissa (587/2017);
3) vetymarkkinalaissa (/);
4) kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (/);
5) energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);
6) energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);
7) energiaverkkomaksusta annetussa laissa (/);

8) energian alkuperätakuista annetussa laissa (1050/2021);
9) sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetussa laissa (117/2011);
10) energiatehokkuuslaissa (1429/2014);
11) uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa laissa (1396/2010);
12) valmiuslaissa (1552/2011);
13) päästökauppalaissa (1270/2023);
14) fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta annetussa laissa (1066/2024);
15) vapaaehtoisesta osallistumisesta ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään annetussa laissa (121/2011);
16) hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetussa laissa (416/2012);
17) biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetussa laissa (393/2013);
18) uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetussa laissa (446/2007);
19) tuulivoiman kompensaatioalueista annetussa laissa (490/2013);
20) Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetussa laissa (684/2014);
21) biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetussa laissa (418/2019);
22) merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetussa laissa (937/2024);
23) kyberturvallisuuslaissa (124/2025).

Energiavirasto hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään:
1) Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/942, jäljempänä *yhteistyövirastoasetus*;
2) sähkön sisämarkkinoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/943, jäljempänä *sähkömarkkina-asetus*;
3) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;
4) uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1789, jäljempänä *kaasumarkkina-asetus*;
5) uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, direktiivin (EU) 2023/1791 muuttamisesta ja direktiivin 2009/73/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1788, jäljempänä *kaasumarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa, delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;
6) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011, jäljempänä *REMIT-asetus*;
7) Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista, asetusten (EY) N:o 715/2009, (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 ja direktiivien 2009/73/EY ja (EU) 2019/944 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 347/2013 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2022/869, jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*.

— —

4 §

Ylijohtajan tehtävät

Ylijohtajan tehtävänä on:
1) johtaa Energiaviraston toimintaa;
2) ratkaista asiat, jotka on säädetty Energiaviraston ratkaistaviksi:

a) sähkömarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
b) maakaasumarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
c) vetymarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
d) kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa;
e) energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa;
f) yhteistyövirastoasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
g) sähkömarkkina-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
h) kaasumarkkina-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
i) sähkö- ja kaasumarkkinadirektiivin nojalla annetuissa säännöksissä;
j) REMIT-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
k) energiainfrastruktuuriasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
3) ratkaista muut Energiavirastolle kuuluvat asiat, ellei ratkaisuvaltaa ole annettu työjärjestyksessä muulle virkamiehelle;
4) vastata siitä, että Energiavirastolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

5 §

Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavien virkamiesten riippumattomuus

Energiaviraston kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavan virkamiehen on tehtävässään oltava riippumaton sähkö-, maakaasu- ja vetyalan yrityksistä eikä hän saa kuulua sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yrityksen hallintoneuvostoon, hallitukseen, edustajistoon tai tilintarkastajiin eikä olla sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yrityksen palveluksessa.
Virkamiehen esteellisyydestä säädetään hallintolaissa (434/2003).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain (502/2023) 1–3 ja 16 §, sellaisina kuin niistä ovat 2, 3 ja 16 § laissa 1386/2025, seuraavasti:

1 §

Energiamarkkinariitalautakunta

Energiamarkkinariitalautakunta on riippumaton ja puolueeton muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien vireille saattamia sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinariita-asioita sekä energiatehokkuusriita-asioita käsittelevä oikeussuojaelin.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:
1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä, maakaasua, vetyä, lämpöä tai jäähdytystä omaan käyttöönsä;
2) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;
3) *sähköalan* yrityksellä luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, aggregointi, kulutusjousto, energian varastointi, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;
4) *maakaasualan yrityksellä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa maakaasun, myös nesteytetyn maakaasun, tuotantoa, siirtoa, jakelua, toimitusta, ostoa tai varastointia ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;
5) *vetyalan yrityksellä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: vedyn tuotanto, siirto, toimitus, osto tai varastointi tai vetyterminaalin toiminta ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;
6) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille.

3 §

Lautakunnan toimivalta

Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin:
1) sähköalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä sähkömarkkinalaissa (588/2013) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai sähkömarkkinalain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;
2) maakaasualan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä maakaasumarkkinalaissa (587/2017) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai maakaasumarkkinalain VI osassa tarkoitettuja maakaasusopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;
3) vetyalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä vetymarkkinalaissa (/) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai vetymarkkinalain VI osassa tarkoitettuja vetysopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;
4) energian vähittäismyyjien ja loppuasiakkaiden energiatehokkuuslaissa (1429/2014) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattava lautakunnan käsiteltäviksi.
Lautakunnalla ei ole toimivaltaa käsitellä Energiaviraston toimivaltaan kuuluvia asioita, joista säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain (/) 8 §:ssä.

16 §

Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle

Jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen vastaajana olevalle sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yritykselle taikka energian vähittäismyyjälle, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.

Jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähkö-, maakaasu- tai vetyalan yritys taikka energian vähittäismyyjä ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitetut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua syytä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

11.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 594/2013, 23/2014, 1095/2017, 501/2023 ja 371/2024, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Kilpailu- ja valvonta-asiat

Markkinaoikeus käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioina asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

1) kilpailulaissa (948/2011);
2) sähkömarkkinalaissa (588/2013);
3) maakaasumarkkinalaissa (587/2017);
4) vetymarkkinalaissa (/);
5) kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (/);
6) energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);
7) energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);
8) raideliikennelaissa (1302/2018);
9) lentoasemaverkosta ja -maksuista annetussa laissa (210/2011);
10) hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetussa laissa (416/2012);

11) auktorisoiduista teollisoikeusasiamiehistä annetussa laissa (22/2014).

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentin 43 kohta ja 3 momentin 9 kohdan g alakohta, sellaisena kuin ne ovat laissa 416/2025, sekä

lisätään 1 §:n 3 momentin 9 kohtaan, sellaisena kuin se on laissa 416/2025, uusi h alakohta, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

— —

Tässä laissa säädetään seuraavien rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanosta:

— —

43) energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain (/) 23 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

— —

Tässä laissa säädetään seuraavien muiden rahamääräisten seuraamusten, maksujen ja korvausten täytäntöönpanosta:

— —

9) seuraavat muualla kuin Suomessa määrätyt seuraamukset:

— —

g) kilpailulain 44 a §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu-, sakko- tai uhkasakkopäätös;

h) energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu uhkasakkopäätös.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 3 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 e §, sellaisena kuin se on laissa 1071/2017, seuraavasti:

3 e §

Yhteistyö Energiaviraston kanssa

Finanssivalvonta toimii yhteistyössä Energiaviraston kanssa päästöoikeus-, sähkö-, maakaasu- ja vetymarkkinoiden sekä niiden johdannaismarkkinoiden tehokkaaksi valvomiseksi.
Finanssivalvonnan on ennen ryhtymistä sähköön, maakaasuun tai vetyyn perustuvien johdannaissopimusten kaupankäyntiä koskeviin valvontatoimenpiteisiin kuultava Energiavirastoa, jos toimenpiteellä olisi ilmeisesti olennaista vaikutusta sähkö-, maakaasu- tai vetymarkkinoiden toimintaan, sähkön, maakaasun tai vedyn toimitusvarmuuteen taikka sähkömarkkinalain (588/2013), maakaasumarkkinalain (587/2017) tai vetymarkkinalain (/) nojalla järjestelmävastuuseen määrätyn yhteisön toimintaan, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

14.

Laki

sijoituspalvelulain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoituspalvelulain 2 §:n 3 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1069/2017, seuraavasti:

2 §

Poikkeukset lain soveltamisalasta

— — — —

asetuksen (EU) 2019/943 tai uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1789 tai mainittujen asetusten nojalla annettujen delegoitujen säädösten tai täytäntöönpanosäädösten mukaisia tehtäviään, henkilöitä, jotka toimivat niiden puolesta palveluntarjoajina ja hoitavat niiden kyseisten säädösten mukaisia tehtäviä, sekä energiantasausjärjestelmän, johtoverkoston tai muun energian tarjonnan ja käytön pitämiseksi tasapainossa tarkoitetun järjestelmän ylläpitäjiä tai hallinnoijia niiden hoitaessa kyseisiä tehtäviä.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

15.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 15 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 15 a §, sellaisena kuin se on laissa 938/2024, seuraavasti:

15 a §

Luvaton sähköverkko-, maakaasuverkko- ja vetyverkkotoiminnan harjoittaminen talousvyöhykkeellä

Rangaistu talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta sähköverkkotoiminnan harjoittamisesta tuomitaan sähkömarkkinalain (588/2013) 108 §:n mukaan, rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta maakaasuverkkotoiminnan harjoittamisesta maakaasumarkkinalain (587/2017) 90 §:n mukaan ja rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta vetyverkkotoiminnan harjoittamisesta vetymarkkinalain (/) 82 §:n mukaan.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

16.

Laki

vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

6 §

Energiahuolto

Tätä lakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen antamiseen käyttöön tai toimintaan, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle kaasun tai lämmön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja. Tätä lakia sovelletaan myös kaasun tai lämmön toimittamiseen näihin verkkoihin sekä maakaasumarkkinalaissa (508/2000) ja vetymarkkinalaissa (/) tarkoitetun järjestelmävastuun hoitamiseen.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

3.

Laki

maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 11, 40, 46, 47 § ja 94 §,

muutetaan 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 3 ja 5 momentti, 3 §:n 12, 25 ja 31 kohta, 4 ja 7 §, 3 luvun otsikko, 12, 14, 18 ja 25 §, 29 §:n 2 ja 3 momentti, 39, 41, 43, 60 ja 69 §, 75 §:n 1 ja 2 momentti, 76 §:n 1 ja 2 momentti, 77 §:n 1 momentti, 80 §:n 2 momentti, 88 §:n 2 momentti, 93, 96 ja 97 §,

sellaisena kuin niistä ovat 12 § osaksi laissa 934/2025, 14 § osaksi laissa xxx/20xx, 18 § osaksi laissa 797/2023, 41 § osaksi laissa 327/2020, 93 § osaksi laissa 635/2020 ja 96 § osaksi laeissa 245/2023 ja 934/2025 ja 97 § laissa 245/2023, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 327/2020 ja 635/2020, uusi 5 a, 12 a ja 32–43 kohta, lakiin uusi 4 a ja 16 a §, 20 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 21 a ja 21 b §, 29 §:ään uusi 4 momentti, 31 §:ään siitä lailla 327/2020 kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti, 33 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 327/2020, uusi 4 momentti, lakiin siitä lailla 134/2025 kumotun 34 a §:n tilalle uusi 34 a §, lakiin uusi 34 b §, lakiin siitä lailla 171/2023 kumotun 42 §:n tilalle uusi 42 §, lakiin uusi 42 a ja 42 b §, lakiin uusi 9 a luku, 51 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 59 a, 69 a, 77 a ja 87 a §, lakiin uusi 14 a luku ja lakiin uusi 97 b §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Tavoitteet	*Tavoitteet*
Tämän lain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille maakaasumarkkinoille sekä Euroopan unionin maakaasun sisämarkkinoille siten, että hyvä maakaasun toimitusvarmuus ja hinnaltaan kilpailukykyisen ja riittävän hyvälaatuisen maakaasun saanti voidaan turvata. Toimivien maakaasumarkkinoiden ensisijaisina keinoina ovat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen maakaasun toimituksessa ja varastoinnissa sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpito maakaasuverkkojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen toiminnassa.	Tämän lain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille maakaasumarkkinoille sekä Euroopan unionin maakaasun sisämarkkinoille siten, että hyvä maakaasun toimitusvarmuus ja hinnaltaan kilpailukykyisen ja riittävän hyvälaatuisen maakaasun saanti voidaan turvata. Toimivien maakaasumarkkinoiden ensisijaisina keinoina ovat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen maakaasun toimituksessa ja varastoinnissa sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpito maakaasuverkkojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen toiminnassa.
Maakaasualan yritysten tehtäviin kuuluu huolehtia asiakkaittensa maakaasunhankintaan	Maakaasualan yritysten tehtäviin kuuluu huolehtia asiakkaittensa maakaasunhankintaan

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
liittyvistä palveluista sekä edistää omassa ja asiakkaittensa toiminnassa maakaasun tehokasta ja säästäväistä käyttöä.	liittyvistä palveluista sekä edistää omassa ja asiakkaittensa toiminnassa maakaasun tehokasta ja säästäväistä käyttöä. *Lain tavoitteena on lisäksi tukea energiajärjestelmän hiilestä irtautumista edistämällä maakaasujärjestelmän siirtymistä uusiutuviin ja vähähiilisiin kaasuihin perustuvaan integroituun ja erittäin tehokkaaseen järjestelmään.*
2 §	2 §
Soveltamisala	*Soveltamisala*
Tätä lakia sovelletaan maakaasun ja nesteytetyn maakaasun maahantuontiin, vientiin, siirtoon, jakeluun, toimitukseen ja varastointiin (*maakaasumarkkinat*). Mitä tässä laissa säädetään maakaasusta, sovelletaan myös sellaiseen uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun ja muuhun kaasuun, jota voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon sekä siirtää ja jaella maakaasuverkossa. Lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista maakaasuverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa maakaasuverkkoa. Mainittuja säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta elinkeinonharjoittajaan, jolle Energiavirasto on myöntänyt erillisen linjan maakaasuverkkoluvan *tai jonka Energiavirasto on päätöksellään vapauttanut maakaasuverkkoluvasta.* Lain nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoa ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös jakeluverkkoon tai suljettuun jakeluverkkoon liitettyyn nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoon ja sen haltijaan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoon, jota ei ole liitetty maakaasuverkkoon, ja sen haltijaan. Lakia ei sovelleta maakaasun ja nesteytetyn maakaasun toimittamiseen ja jakeluun liikennettä varten tankkauspisteen kautta.	Tätä lakia sovelletaan maakaasun ja nesteytetyn maakaasun maahantuontiin, vien-tiin, siirtoon, jakeluun, toimitukseen ja varastointiin (*maakaasumarkkinat*). Mitä tässä laissa säädetään maakaasusta, sovelletaan myös sellaiseen uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun ja muuhun kaasuun, jota voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon sekä siirtää ja jaella maakaasuverkossa. Lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista maakaasuverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa maakaasuverkkoa. Mainittuja säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta elinkeinonharjoittajaan, jolle Energiavirasto on myöntänyt erillisen linjan maakaasuverkkoluvan. Lain nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoa ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös jakeluverkkoon tai suljettuun jakeluverkkoon liitettyyn nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoon ja sen haltijaan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoon, jota ei ole liitetty maakaasuverkkoon, ja sen haltijaan. Lakia ei sovelleta maakaasun ja *uusiutuvan kaasun sekä* nesteytetyn maakaasun *ja uusiutuvan kaasun* toimittamiseen ja jakeluun liikennettä varten tankkauspisteen kautta*, eikä maakaasun ja uusiutuvan kaasun sekä nesteytetyn maakaasun ja uusiutuvan kaasun toimittamiseen ja jakeluun, kun tämä tapahtuu maanteitse, rautateitse tai laivalla kuljetettuna*.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Lain II ja IV osaa sekä 13 lukua ei sovelleta puolustushallintoon.	Lain II ja IV osaa sekä 13 lukua ei sovelleta puolustushallintoon.
3 §	3 §
Määritelmät	*Määritelmät*
Tässä laissa tarkoitetaan:	Tässä laissa tarkoitetaan:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
(uusi)	5 a) *liittymisputkella* lyhyen matalapaineisen maakaasuputken ja muiden maakaasuverkkoon liittämiseen tarvittavien laitteiden ja laitteistojen muodostamaa yhtenäistä kokonaisuutta, jolla verkon käyttäjä liittyy maakaasuverkkoon;
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
12) *uusiutuvista energialähteistä peräisin olevalla kaasulla* biomassasta termisesti valmistettavaa biokaasua, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua sekä mädättämällä syntyvää biokaasua;	12) *uusiutuvalla kaasulla* ja *uusiutuvista energialähteistä peräisin olevalla kaasulla* biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita, mukaan lukien biokaasu, joka on jalostettu biometaaniksi, sekä muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia polttoaineita, joilla tarkoitetaan nestemäisiä ja kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin muista uusiutuvista energialähteistä kuin biomassasta;
(uusi)	12 a) *vähähiilisellä kaasulla* uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun direktiivin (EU) 2018/2001 (jäljempänä *RED II-direktiivi*) 2 artiklan 35 alakohdassa määriteltyjen kierrätettyjen hiilipitoisten polttoaineiden kaasumaista osaa, vähähiilistä vetyä ja synteettisiä kaasumaisia polttoaineita, joiden energiasisältö on peräisin vähähiilisestä vedystä ja jotka täyttävät kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevan 70 prosentin vähimmäisrajan verrattuna RED II-direktiivin 29 a artiklan 3 kohdan mukaisesti hyväksytyssä menetelmässä vahvistettuun, muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien polttoaineiden fossiiliseen vertailukohtaan;
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
25) *uudella infrastruktuurilla* infrastruktuuria, joka on valmistunut 5 päivänä elokuuta 2003 tai sen jälkeen;	25) *aktiivisella asiakkaalla* loppukäyttäjää tai yhdessä toimivien loppukäyttäjien ryhmää, joka: a) käyttää tai varastoi uusiutuvaa kaasua loppukäyttäjän tai loppukäyttäjien maantieteellisesti rajatulla alueella sijaitsevissa tiloissa; tai

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	b) myy itse tuottamaansa uusiutuvaa kaasua maakaasuverkkoa käyttäen tai osallistuu joustoon tai energiatehokkuutta koskeviin järjestelyihin edellyttäen, että loppukäyttäjän tai loppukäyttäjien ryhmän toiminta ei ole näiden ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaa;
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
31) *maakaasujohdannaisella* rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU liitteessä I olevan C osan 5, 6 tai 7 kohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä, jonka kohde-etuus on maakaasu.	31) *maakaasujohdannaisella* rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU liitteessä I olevan C osan 5, 6 tai 7 kohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä, jonka kohde-etuus on maakaasu;
(uusi)	32) *pitkäaikaisella sopimuksella* kaasuntoimitussopimusta, jonka kesto on yli vuoden;
	33) *syöttö-ottojärjestelmällä* verkkoon pääsyn mallia, jossa verkon tai järjestelmän käyttäjät varaavat itsenäisesti kapasiteettioikeuksia syöttö- ja ottokohtiin ja johon sisältyy siirtoverkko ja siihen yhteenliitetyt jakeluverkot;
	34) *syöttöpisteellä* maakaasuverkon pistettä, johon sovelletaan verkon käyttäjien varausmenettelyjä ja joka tarjoaa pääsyn syöttö-ottojärjestelmään;
	35) *ottopisteellä* maakaasuverkon pistettä, johon sovelletaan verkon käyttäjien varausmenettelyjä ja joka mahdollistaa kaasuvirtaukset ulos syöttö-ottojärjestelmästä;
	36) *maakaasumarkkinoiden osapuolella* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa, myy tai tuottaa maakaasua tai tarjoaa varastointipalveluja, mukaan lukien kaupankäyntiä koskevien toimeksiantojen antaminen, yksillä tai useammilla maakaasumarkkinoilla, myös tasehallintamarkkinoilla;
	37) *sopimuksen irtisanomismaksulla* maksua tai sakkoa, jonka maakaasun toimittajat tai maakaasumarkkinoiden osapuolet voivat veloittaa asiakkailta maakaasuntoimitus- tai palvelusopimuksen irtisanomisesta;
	38) *laskutustiedoilla* tietoja, jotka esitetään loppukäyttäjän laskussa, maksukehotusta lukuun ottamatta;
	39) *älykkäällä mittausjärjestelmällä* sähköistä järjestelmää, joka kykenee mittaamaan verkkoon syötetyn maakaasun tai verkosta kulutetun maakaasun määrää ja joka kykenee lähettämään ja vastaanottamaan tietoa sähköisen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

viestinnän keinoin tiedonsaanti-, seuranta- ja valvontatarkoituksiin;

40) *yhteentoimivuudella* älykkään mittauksen yhteydessä kahden tai useamman energia- tai viestintäverkon, -järjestelmän, -laitteen, -sovelluksen tai -komponentin kykyä yhdistää, vaihtaa ja käyttää tietoa vaadittavien toimintojen suorittamiseksi;

41) *energiatehokkuus etusijalle -periaatteella* periaatetta, jonka mukaan energiaa koskevassa suunnittelussa ja politiikassa ja investointipäätöksissä otetaan mahdollisimman hyvin huomioon vaihtoehtoiset kustannustehokkaat energiatehokkuustoimenpiteet, joilla tehostetaan energian kysyntää ja tarjontaa erityisesti kustannustehokkaiden energian loppukäyttöä koskevien säästöjen, kysyntäjoustoa koskevien aloitteiden sekä energian tehokkaamman muuntamisen, siirtämisen ja jakelun avulla siten, että kuitenkin saavutetaan kyseisten päätösten tavoitteet;

42) *käyttötarkoituksen muuttamisella* olemassa olevan maakaasuinfrastruktuurin teknistä parantamista tai muuttamista, jotta voidaan varmistaa, että se varataan puhtaan vedyn käyttöä varten;

43) *omistussuhteessa olevalla yrityksellä* sidosyritystä, jolla tarkoitetaan kahta tai useampaa konserniin kuuluvaa yritystä, tai samoille osakkeenomistajille kuuluvaa yritystä.

4 §

Maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuus

Maakaasuverkkotoimintaa saa harjoittaa Suomessa sijaitsevassa maakaasuverkossa vain Energiaviraston myöntämällä luvalla (*maakaasuverkkolupa*). Maakaasuverkkolupaa ei voida siirtää toiselle.

Luvanvaraista ei ole *kuitenkaan* maakaasuverkkotoiminta, jossa maakaasuverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä maakaasun toimitusta.

4 §

Maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuus

Maakaasuverkkotoimintaa saa harjoittaa Suomessa sijaitsevassa maakaasuverkossa vain Energiaviraston myöntämällä luvalla (*maakaasuverkkolupa*). Maakaasuverkkolupaa ei voida siirtää toiselle.

Luvanvaraista ei ole:

1) maakaasuverkkotoiminta, jossa maakaasuverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä maakaasun toimitusta;

2) kaasun kuljettaminen liittymisputkessa tai liittyjän varasyöttöyhteydessä;

3) uusiutuvan kaasun kuljettaminen aktiivisen asiakkaan liittymään kuuluvissa kaasuputkissa.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Tarkempia säännöksiä maakaasuverkkolupaa koskevasta hakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.
(uusi)	4 a §
	Maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskeva ennakkotieto
	Energiavirasto voi kirjallisesta hakemuksesta antaa yksittäistapausta koskevan ennakkotiedon siitä, onko maakaasuverkkotoimintaa varten haettava 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu maakaasuverkkolupa. Hakemuksessa on esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Ennakkotietoa ei anneta, jos samaa toimintaa koskien on vireillä maakaasuverkkolupaa koskeva hakemus tai jos asia on jo Energiaviraston toimesta ratkaistu. Ennakkotietoa koskevaa voimassa olevaa päätöstä on hakijan vaatimuksesta noudatettava sovellettaessa tätä lakia, jos: 1) hakija on esittänyt ennakkotiedon antamista varten oikeat ja riittävät tiedot; 2) hakija ei ole toteuttanut toimintaansa olennaisesti toisin kuin ennakkotietoa koskevassa hakemuksessa on esitetty; ja 3) ennakkotiedon sisältöön vaikuttavat olosuhteet eivät ole olennaisesti muuttuneet. Tarkempia säännöksiä ennakkotietoa koskevasta hakemuksesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.
7 §	7 §
Siirtoverkonhaltijaa koskevat vaatimukset	*Siirtoverkonhaltijaa koskevat vaatimukset*
Hakijan, joka hakee siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupaa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (588/2017) säädetyt vaatimukset siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden on oltava varmennettu mainitussa laissa ja maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 715/2009, jäljempänä	Hakijan, joka hakee siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupaa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä kaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (/) säädetyt vaatimukset siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden on oltava varmennettu mainitussa laissa ja uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
maakaasuverkkoasetus, 3 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti.	neuvoston asetuksen (EU) 2024/1789, jäljempänä *kaasumarkkina-asetus* tai *maakaasuverkkoasetus*, 14 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti.
11 §	(kumotaan)
Eräiden yhdysputkien vapauttaminen maakaasuverkkoluvasta	
Energiavirasto voi yksittäistapauksessa sallia maakaasuverkkotoiminnan harjoittamisen yhdysputkessa ilman maakaasuverkkolupaa määräajaksi, jos verkonhaltijalle on myönnetty 93 §:n mukainen uutta infrastruktuuria koskeva poikkeuslupa. Vapautus voidaan myöntää enintään poikkeusluvan voimassaoloajaksi. Vapautusta ei voida siirtää toiselle. *Energiavirasto voi luvanvaraisuudesta vapauttamista koskevassa päätöksessään asettaa ehtoja, jotka koskevat verkkoon pääsyä kysymyksessä olevassa yhdysputkessa. Verkkoon pääsyä koskevat ehdot voivat liittyä:* *1) siirtokapasiteetin jakamiseen;* *2) ylikuormituksesta aiheutuvien tulojen jakamiseen;* *3) yhdysputken käyttäjiltä perittäviin maksuihin.*	
3 Luku	3 Luku
Maakaasuverkon rakentaminen	***Yhdysputkihankkeet***
12 §	12 §
Hankelupa valtakunnan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen	***Yhdysputken hankelupa***
Valtakunnan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen on haettava kirjallisesti hankelupa. Hankeluvan myöntää valtioneuvosto yleisistunnossa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupahakemuksessa esitettävistä tiedoista ja selvityksistä. Valtakunnan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen on haettava kirjallisesti hankelupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat	*Yhdysputken rakentamista koskevalle hankkeelle on haettava hankelupa ennen rakennustöiden aloittamista.* Hankeluvan myöntää valtioneuvosto yleisistunnossaan. *Hankelupaa ei voida siirtää toiselle.* *Hankeluvan* myöntämisen edellytyksenä on, että *yhdysputken rakentaminen on Suomen energiavarojen hyödyntämisen ja Suomen eri energialähteiden välillä tekemien valintojen suhteen kansantalouden kokonaisuuden kannalta sekä* maakaasumarkkinoiden kehityksen

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
säännökset lupahakemuksessa esitettävistä tiedoista ja selvityksistä. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Luvassa ei määritellä siirtoputken reittiä. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja. Hankelupaa ei voida siirtää toiselle ilman ministeriön nimenomaista suostumusta. Jos Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista ja päätöksen N:o 1364/2006/EY kumoamisesta sekä asetusten (EY) N:o 713/2009, (EY) N:o 714/2009 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 347/2013 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu yhteistä etua koskeva energiahanke edellyttää 1 momentissa tarkoitettua hankelupaa, luvan käsittelyyn sovelletaan tämän lain lisäksi mainittua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sekä Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annettua lakia (684/2014).	ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. *Hankelupa Suomen ja kolmannen maan välisen yhdysputken rakentamista koskevalle hankkeelle voidaan evätä, jos epääminen on tarpeen Suomen ja unionin keskeisten turvallisuusetujen suojaamiseksi*. *Hankelupa yhdysputkea koskevalle hankkeelle voidaan myöntää vain verkonhaltijalle, jolle on myönnetty maakaasuverkkolupa maakaasuverkkotoimintaan siirtoverkossa.* *Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja.* *Tarkempia säännöksiä hankelupahakemuksesta ja siinä esitettävästä selvityksestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.*
14 § *Verkon kehittämisvelvollisuus* Verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan maakaasun toimitukset asiakkaille. Siirtoverkonhaltijan tulee lisäksi rakentaa eurooppalaisen siirtojärjestelmän yhdentämiseksi riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia, jos rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen maakaasun kysynnän tyydyttämiseksi ja maakaasun toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi.	14 § *Verkon kehittämisvelvollisuus* Verkonhaltijan tulee *verkkoon pääsyn järjestämiseksi toiminta-alueellaan* ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin *maakaasu*verkkoihin *taloudellisten edellytysten ja verkkonsa käyttäjien ja verkossaan toimivien maakaasualan yritysten* kohtuullisten tarpeiden mukaisesti. Siirtoverkonhaltijan tulee lisäksi rakentaa *ja ylläpitää* riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia *eurooppalaisen maakaasuinfrastruktuurin integroimiseksi*, jos rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen *kapasiteettia koskevan kysynnän* tyydyttämiseksi ja maakaasun toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi.
(uusi)	*Verkonhaltijan tulee maakaasuverkossaan varmistaa maakaasujärjestelmän hallinnan*

Voimassa oleva laki

Verkonhaltijan on sovellettava energiatehokkuuslain (1429/2014) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettua energiatehokkuus ensin -periaatetta maakaasuverkkonsa suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Verkonhaltijan on seurattava maakaasuverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava maakaasuverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa käytettävistä vaihtoehtojen arvioinnin menetelmistä ja tässä momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkonhaltija voi täyttää verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamista koskevan velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

15 §

Liittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät maakaasun käyttöja varastointikohteet, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistot, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuotantolaitokset ja erilliset linjat toiminta-alueellaan. Liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla avoimia, tasapuolisia sekä syrjimättömiä ja niissä on otettava huomioon maakaasun siirtojärjestelmän ja verkon yhteentoimivuuden ja toimintavarmuuden sekä maakaasun siirtojärjestelmän tehokkuuden vaatimat ehdot.

Ehdotus

edellyttämä tehokas maakaasun laadun hallinta sekä sovellettavien laatustandardien mukainen tasainen maakaasun laatu loppukäyttäjille.

Verkonhaltijan on sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta maakaasuverkkonsa suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sitä koskevissa investointipäätöksissä. Verkonhaltijan on seurattava maakaasuverkkonsa häviöiden kokonaismäärää sekä optimoitava häviöiden kokonaismäärä ja parannettava maakaasuverkkonsa energiatehokkuutta teknistaloudellisesti parhaalla mahdollisella tavalla ja ottaen huomioon älykkäät verkkoratkaisut. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa käytettävistä vaihtoehtojen arvioinnin menetelmistä ja tässä momentissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä koskevien tietojen toimittamisesta Energiavirastolle. Verkonhaltija voi täyttää verkkojen optimointia koskevien tietojen toimittamista koskevan velvoitteensa vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän kautta.

15 §

Liittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa *järjestelmä*tekniset vaatimukset täyttävät *uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitokset, käyttökohteet, maakaasun varastot, nesteytetyn* maakaasun käsittelylaitteistot, erilliset linjat *ja toiset maakaasuverkot* toiminta-alueellaan. Liittämistä koskevien ehtojen ja *järjestelmä*teknisten vaatimusten tulee olla avoimia, tasapuolisia *ja* syrjimättömiä*,* ja niissä on otettava huomioon *maakaasujärjestelmän ja maakaasuverkon* yhteentoimivuuden ja toimintavarmuuden sekä *maakaasujärjestelmän* tehokkuuden *edellyttämät vaatimukset*.

Verkonhaltijan on julkaistava avoimet, syrjimättömät ja tehokkaat menettelyt uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämiseksi maakaasuverkkoon.

Verkonhaltija voi evätä liittämisen maakaasuverkkoon kapasiteetin puutteen vuoksi.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Siirtoverkonhaltija ei kuitenkaan saa kieltäytyä hyväksymästä uusien varastointilaitteistojen, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja teollisuusasiakkaiden liittämistä siirtoverkkoon vetoamalla käytettävissä olevassa verkkokapasiteetissa myöhemmin mahdollisesti ilmeneviin rajoituksiin tai verkkokapasiteetin välttämättömään lisäämiseen liittyviin lisäkustannuksiin. Siirtoverkonhaltijan on varmistettava tällaiselle liittymälle riittävä syöttö- ja ottokapasiteetti. *Verkonhaltija voi evätä uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun liittämisen maakaasuverkkoon ainoastaan kaasumarkkina-asetuksen 20 tai 36 artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisesti.* *Verkonhaltija ei saa ottaa käyttöön liittämistä koskevia ehtoja ja järjestelmäteknisiä vaatimuksia sekä menettelyitä uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämiseksi maakaasuverkkoon ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain (/) 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä.*
Verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat tekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa verkonhaltija käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt. Verkonhaltijan tulee antaa liittyjälle tämän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista sekä arvio liittymän toimitusajasta.	Verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat *ehdot ja järjestelmä*tekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa verkonhaltija käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt*, sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa siirtoverkonhaltija toteuttaa uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun syöttämistä siirtoverkkoon palvelevat liittymät.*
(uusi)	16 a § *Vastuu varman, luotettavan ja tehokkaan maakaasuverkon käytöstä* Verkonhaltijan on huolehdittava maakaasuverkkonsa varmasta, luotettavasta ja tehokkaasta käytöstä ottaen ympäristöä ja ilmastoa koskevat vaatimukset sekä metaanipäästöjen vähentämisestä energia-alalla ja asetuksen (EU) 2019/942 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1787 säädetyt vaatimukset ja energiatehokkuuden edistämisen asianmukaisesti huomioon.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Verkonhaltijan on tehtävä yhteistyötä ja koordinoitava toimintaansa muiden verkonhaltijoiden kanssa verkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön varmistamiseksi sekä resurssien hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla. Verkonhaltijan on toimitettava toiselle verkonhaltijalle sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston ja varastointilaitteiston haltijalle riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että yhteenliitetyn järjestelmän varma ja tehokas käyttö, koordinoitu kehittäminen ja yhteentoimivuus voidaan varmistaa.

18 §

Mittauslaitteiston tarjoaminen asiakkaalle

Loppukäyttäjälle on tarjottava kilpailukykyisesti hinnoiteltua mittauslaitteistoa, joka mittaa tarkasti maakaasun kulutuksen ja antaa tietoa kulutuksen ajoittumisesta, kun:

1) olemassa oleva mittauslaitteisto korvataan, paitsi jos se on teknisesti mahdotonta tai se ei ole kustannustehokasta ottaen huomioon pitkän aikavälin säästömahdollisuudet;

2) kyse on uuteen rakennukseen sijoitettavasta uudesta liittymästä;

3) kyse on sellaisesta rakentamislain (751/2023) 42 §:n mukaista rakentamislupaa edellyttävästä korjauksesta, jolla voi olla merkittävää vaikutusta rakennuksen energiatehokkuuteen.

18 §

Mittauslaitteiston tarjoaminen asiakkaalle

Loppukäyttäjälle on tarjottava kilpailukykyisesti hinnoiteltua mittauslaitteistoa, joka mittaa tarkasti maakaasun kulutuksen ja antaa tietoa kulutuksen ajoittumisesta, kun:

1) olemassa oleva mittauslaitteisto korvataan, paitsi jos se on teknisesti mahdotonta tai se ei ole kustannustehokasta ottaen huomioon pitkän aikavälin säästömahdollisuudet;

2) kyse on uuteen rakennukseen sijoitettavasta uudesta liittymästä;

3) kyse on sellaisesta rakentamislain (751/2023) 42 §:n mukaista rakentamislupaa edellyttävästä korjauksesta, jolla voi olla merkittävää vaikutusta rakennuksen energiatehokkuuteen.

Asiakkaalle, jonka liittymä tai käyttökohde ei ole liitetty älykkääseen mittausjärjestelmään, on tarjottava tämän pyynnöstä älykästä mittauslaitteistoa. Asiakkaan on tällöin korvattava verkonhaltijalle aiheuttamansa kohtuulliset mittauskustannukset. Verkonhaltijan on asiakkaalle tekemässään tarjouksessa ilmoitettava toiminnot ja yhteentoimivuus, joita älykkäällä mittauslaitteistolla voidaan tukea, ja palvelut, jotka sillä voidaan tarjota, sekä hyödyt, jotka tarjotulla älykkäällä mittauslaitteistolla saavutetaan kysymyksessä olevana ajankohtana sekä asiakkaalle älykkään mittauslaitteiston asentamisesta aiheutuvat kustannukset. Verkonhaltijan on seurattava asennettujen älykkäiden mittauslaitteistojen kustannusten ja mittausteknologioiden kehittymistä sekä tarkasteltava asennettujen älykkäiden

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	mittauslaitteistojen kustannuksia ja julkaistava ne vähintään kahden vuoden välein. *Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu mittauslaitteisto on asennettava neljän kuukauden kuluessa loppukäyttäjän tai asiakkaan tilauksesta.*
20 §	20 §
Verkkopalveluiden myyntiehtoja ja hinnoittelua koskeva yleiset säännökset	*Verkkopalveluiden myyntiehtoja ja hinnoittelua koskeva yleiset säännökset*
Verkkopalveluiden myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Niistä saa poiketa vain erityisistä syistä. Verkkopalveluiden hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista. Verkkopalveluiden hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai maakaasukaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Siinä on kuitenkin otettava huomioon maakaasun siirtojärjestelmän toimintavarmuus ja tehokas käyttö.	Verkkopalveluiden myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Niistä saa poiketa vain erityisistä syistä. Verkkopalveluiden hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista. Verkkopalveluiden hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai maakaasukaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Siinä on kuitenkin otettava huomioon maakaasun siirtojärjestelmän toimintavarmuus ja tehokas käyttö. *Verkonhaltija ei saa ottaa käyttöön verkkopalveluiden myyntiehtoja ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut myyntiehdot ovat pätemättömiä.*
(uusi)	21 a §
	Verkkoon pääsyn täytäntöönpano maakaasuverkossa
	Verkonhaltijan on toimitettava maakaasujärjestelmän ja verkon käyttäjille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja käyttääkseen sitä tehokkaasti. Verkonhaltijan tulee tehdä pyynnöstä tarjous liittyjälle maakaasuverkkoon liittämisestä sekä maakaasujärjestelmän ja verkon käyttäjälle maakaasun siirto- ja jakelupalvelusta. Liittämistä koskevassa tarjouksessa on esitettävä liittämisen edellytyksenä olevat tekniset vaatimukset sekä liittyjän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista ja arvio liittymän toimitusajasta.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Jos verkonhaltija kieltäytyy liittämisestä taikka siirto- tai jakelupalvelusta, sen on annettava asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot kieltäytymisensä syistä. Kieltäytymiseen on liitettävä tieto siitä, että maakaasujärjestelmän tai verkon käyttäjällä on halutessaan mahdollisuus saattaa asia Energiaviraston ratkaistavaksi riitojenratkaisumenettelyssä sekä Energiaviraston yhteystiedot.
(uusi)	21 b §
	Verkkoonpääsyn epääminen ja irtikytkeminen maakaasuverkon käytöstä poistamisen johdosta
	Verkonhaltija voi evätä verkon käyttäjältä verkkoonpääsyn tai liitynnän taikka kytkeä verkon käyttäjän irti verkosta, jos: 1) siirtoverkon kehittämissuunnitelmassa edellytetään siirtoverkon tai sen osan käytöstä poistamista; 2) jakeluverkonhaltija on ilmoittanut Energiavirastolle 39 §:n mukaisesti jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisesta. Verkkoonpääsyn tai liitynnän epääminen ja irtikytkeminen on perusteltava asianmukaisesti. Jos maakaasuverkon tai sen osan käytöstä poistaminen johtaa verkon käyttäjien irtikytkemiseen, verkonhaltijan on: 1) kuultava asianomaisia verkon käyttäjiä, asiaankuuluvia viranomaisia ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä ennen käytöstäpoistopäätöksen tekemistä; 2) ilmoitettava verkon käyttäjille, loppukäyttäjille ja asiaankuuluville sidosryhmille riittävän ajoissa irtikytkemisen suunnitellusta ajankohdasta sekä käytöstä poistamisen menettelystä, suunnitelluista vaiheista ja aikataulusta; 3) noudatettava kaikissa säänneltyjen palvelujen välisissä varainsiirroissa kaasumarkkinaasetuksen 5 artiklan 1–3 kohdassa vahvistettuja sääntöjä, sekä huolehdittava siitä, että eri asiakasryhmien ja energiankantajien välillä ei esiinny syrjintää. Edellä 3 momentin lisäksi jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että loppukäyttäjillä on mahdollisuus saada tietoa ja riittävästi neuvontaa vaihtoehtoisista energialähteistä,

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	kestävistä lämmitysvaihtoehdoista ja mahdollisesti saatavilla olevasta viranomaisten myöntämästä taloudellisesta tuesta sekä otettava heikossa asemassa olevien asiakkaiden ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden erityistarpeet asianmukaisesti huomioon maakaasun vaiheittaisen käytöstä poistamisen suunnittelussa ja toteutuksessa.
25 §	25 §
Verkonhaltijan tietojen antaminen	***Biometaanin tuotantolaitosten liittymismaksujen määräytymisperusteet***
Verkonhaltijan on toimitettava toiselle verkonhaltijalle, varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijalle sekä jakeluverkonhaltijalle riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että maakaasun siirto, jakelu ja varastointi voidaan toteuttaa tavalla, joka sopii yhteen yhteenliitetyn verkon varman ja tehokkaan käytön kanssa.	*Biometaanin tuotantolaitosten liittymismaksuissa ja -kustannuksissa on sovellettava energiatehokkuus etusijalle -periaatetta verkon kehittämiseen energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2023/1791, jäljempänä* energiatehokkuusdirektiivi*, 3 artiklassa ja 27 artiklan 2 kohdassa säädetyn mukaisesti. Liittymismaksujen on oltava avoimia ja syrjimättömiä.* *Verkonhaltijan on julkaistava 1 momentissa tarkoitetut liittymismaksujen määräytymisperusteet osana 15 §:n 2 momentin mukaisia uusiutuvan kaasun ja vähähiilisen kaasun tuotantolaitosten liittämistä koskevia menettelyjä.*
29 §	29 §
Järjestelmävastuu	*Järjestelmävastuu*
Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii maakaasujärjestelmän tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä, maakaasujärjestelmän taseselvityksestä ja maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä (*järjestelmävastuu*) ja on velvollinen huolehtimaan niistä tarkoituksenmukaisella ja maakaasujärjestelmässä toimivien maakaasumarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan	Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii maakaasujärjestelmän tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä, maakaasujärjestelmän taseselvityksestä ja maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä (*järjestelmävastuu*) ja on velvollinen huolehtimaan niistä tarkoituksenmukaisella ja maakaasujärjestelmässä toimivien maakaasumarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että ne toimivat tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille maakaasumarkkinoille sekä Euroopan unionin maakaasun sisämarkkinoille voidaan turvata	ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että ne toimivat tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille maakaasumarkkinoille sekä Euroopan unionin maakaasun sisämarkkinoille voidaan turvata.
Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja maakaasujärjestelmän käyttämiselle. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksessa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n mukaisesti. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.	Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja maakaasujärjestelmän käyttämiselle. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksessa sen jälkeen, kun Energiavirasto on ne vahvistanut *energiamarkkinoiden* valvonnasta annetun lain *15* §:n mukaisesti. *Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä.* Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.
	Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on kestoltaan rajoitetuksi ajaksi oikeus rajoittaa maakaasun siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä maakaasujärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus maakaasujärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna ohjata maakaasujärjestelmään liitettyä kaasun käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä ottamalla huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset, voimassa olevat kaasun saannin hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat ja velvoitteet sekä vallitsevat olosuhteet. Rajoitusta tai ohjaustoimenpidettä saa kussakin tapauksessa pitää voimassa niin kauan kuin se on välttämätöntä maakaasujärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan.
Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteutustavasta.	Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteutustavasta.
31 §	31 §
Maakaasujärjestelmän tasevastuu	*Maakaasujärjestelmän tasevastuu*
Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasutaseen ylläpitämisestä vastuualueellaan (*maakaasujärjestelmän tasevastuu*). Maakaasujärjestelmän tasevastuuseen	Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasutaseen ylläpitämisestä vastuualueellaan (*maakaasujärjestelmän tasevastuu*). Maakaasujärjestelmän tasevastuuseen

Voimassa oleva laki

sisältyvät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi.

Maakaasujärjestelmän tasevastuun hoitamiseen tarvittavan maakaasun hankintaehtojen sekä tasekaasun kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä maakaasumarkkinoiden osapuolille, eikä niissä saa olla perusteettomia tai maakaasukaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdoissa on kuitenkin otettava huomioon maakaasujärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia maakaasun syötön ja oton tasapainottamiseksi.

33 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut

Edellä 32 a ja 32 b §:ssä tarkoitetut tehtävät rahoitetaan erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on oikeutettu perimään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä. Maksuilla voidaan kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävien hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Maksujen määräytymisperusteiden tulee olla tasapuolisia ja syrjimättömiä.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelumaksujen tulee perustua käyttäjien hyödyntämiin palveluihin. Maksut eivät saa perustua yksikön 32 b §:n perusteella keräämien tietojen markkina-arvoon.

Maksut ja niiden määräytymisperusteet on julkaistava.

Ehdotus

sisältyvät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyys on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi.

Maakaasujärjestelmän tasevastuun hoitamiseen tarvittavan maakaasun hankintaehtojen sekä tasekaasun kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä maakaasumarkkinoiden osapuolille, eikä niissä saa olla perusteettomia tai maakaasukaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdoissa on kuitenkin otettava huomioon maakaasujärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia maakaasun syötön ja oton tasapainottamiseksi.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja ehtoja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Energiavirasto on ne vahvistanut energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n mukaisesti. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut ehdot ovat pätemättömiä. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

33 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut

Edellä 32 a ja 32 b §:ssä tarkoitetut tehtävät rahoitetaan erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on oikeutettu perimään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä. Maksuilla voidaan kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävien hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Maksujen määräytymisperusteiden tulee olla tasapuolisia ja syrjimättömiä

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelumaksujen tulee perustua käyttäjien hyödyntämiin palveluihin. Maksut eivät saa perustua yksikön 32 b §:n perusteella keräämien tietojen markkina-arvoon.

Maksut ja niiden määräytymisperusteet on julkaistava.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja maksuja ei saa ottaa käyttöön ennen kuin

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Energiavirasto on ne vahvistanut energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n mukaisesti. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut maksut ovat pätemättömiä. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.
(uusi)	34 a §
	Siirtoverkon kehittämissuunnitelma
	Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on laadittava valtakunnallista yhteenliitettyä siirtoverkkoansa ja yhdysputkiansa sekä niiden yhteyksiä toisiin maakaasuverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Muun siirtoverkonhaltijan on laadittava siirtoverkkoansa ja sen yhteyksiä toisiin siirtoverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelma on päivitettävä kahden vuoden välein. Kehittämissuunnitelmassa on: 1) mainittava kattavat ja yksityiskohtaiset tiedot pääasiallisesta infrastruktuurista, joka on rakennettava tai jota on parannettava seuraavien kymmenen vuoden aikana, ottaen huomioon kaikki infrastruktuuriparannukset, joita tarvitaan uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun laitteistojen liittämiseen, mukaan lukien infrastruktuuri, joka on kehitetty vastakkaisvirtausten mahdollistamiseksi siirtoverkkoon; 2) mainittava tiedot kaikista jo päätetyistä investoinneista ja määriteltävä sellaiset uudet investoinnit sekä kysyntäpuolen ratkaisut, jotka eivät edellytä uusia infrastruktuuri-investointeja seuraavien kolmen vuoden aikana; 3) annettava kattavat ja yksityiskohtaiset tiedot infrastruktuurista, joka voidaan tai aiotaan poistaa käytöstä; 4) vahvistettava määräaika kaikille investointi- ja käytöstäpoistohankkeille; 5) käytettävä perustana asiaankuuluvien maakaasun, vedyn ja sähkön infrastruktuurin haltijoiden sekä tarvittaessa asiaankuuluvien kaukolämpöinfrastruktuurin haltijoiden joka toinen vuosi laatimaa yhteistä skenaariota; 6) huomioitava johdonmukaisuus toimista kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja asetuksen (EU) N:o 994/2010 kumoamisesta

annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1938 7 artiklan mukaisten yhteisten ja kansallisten riskinarviointien tulosten kanssa;

7) huomioitava johdonmukaisuus yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman, energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 (jäljempänä *hallintomalliasetus*) mukaisesti toimitettuja yhdennettyjä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien edistymisraporttien sekä RED II -direktiivissä asetettujen tavoitteiden kanssa ja sen on tuettava puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta;

8) huomioitava johdonmukaisuus kaasumarkkina-asetuksen 32 artiklassa tarkoitetun unionin laajuisen kymmenvuotisen maakaasuverkon kehittämissuunnitelman ja 60 artiklassa tarkoitetun unionin laajuisen kymmenvuotisen vetyverkon kehittämissuunnitelman kanssa;

9) otettava huomioon vetymarkkinalain (/) 36§:ssä tarkoitetut vedyn jakeluverkon kehittämissuunnitelmat ja tämän lain 39 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset jakeluverkon käytöstä poistamisesta;

10) oltava selvitys kehittämissuunnitelman laatimisessa käytetyistä menetelmistä sekä suunnitelman perustana olevista maakaasun kulutuksen ja uusiutuvan kaasun tuotannon kehitystä koskevista ennusteista ja muista oletuksista.

Laatiessaan kehittämissuunnitelmaa siirtoverkonhaltijan on:

1) huomioitava mahdolliset vaihtoehdot verkon laajentamiselle, esimerkiksi

kulutusjouston käyttö, sekä odotettu kulutus sen jälkeen, kun energiatehokkuus etusijalle -periaatetta on sovellettu energiatehokkuusdirektiivin 27 artiklan mukaisesti, kauppa muiden maiden kanssa ja unionin laajuiset verkon kehittämissuunnitelmat;

2) arvioitava energiajärjestelmien integroinnin näkökulmasta, miten sähköverkoissa ja tilanteen mukaan kaukolämpöverkoissa sekä maakaasu- ja vetyverkoissa esiintyviin tarpeisiin voidaan mahdollisuuksien mukaan vastata, mukaan lukien tiedot energian varastoinnin ja sähkön kaasuksi muuntamisen resurssien optimaalinen sijainti ja koko sekä vedyn tuotannon ja kulutuksen yhteen kohteeseen sijoittaminen.

Kehittämissuunnitelmaan ei saa sisällyttää yhdysputkihanketta, jolta on evätty 12 §:ssä tarkoitettu hankelupa.

Energiaviraston on ennen kehittämissuunnitelman julkaisemista varattava siirtoverkon käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus tulla kuulluksi kehittämissuunnitelmasta. Kehittämissuunnitelma ja kuulemisen tulokset on julkaistava verkkosivustolla. Verkkosivustoa on päivitettävä säännöllisesti sen varmistamiseksi, että kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät saavat tietoa siitä, milloin, millä tavalla ja missä laajuudessa kuuleminen tapahtuu.

Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on tarkasteltava kehittämissuunnitelman johdonmukaisuutta asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa vahvistetun ilmastoneutraaliustavoitteen, hallintomalliasetuksen mukaisesti toimitetun kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman ja yhdennettyjä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevien edistymisraporttien kanssa, ja jos se on epäjohdonmukainen, ne voivat antaa sääntelyviranomaiselle lausunnon, jossa vahvistetaan epäjohdonmukaisuus. Siirtoverkonhaltijan ja Energiaviraston on otettava lausunto asianmukaisesti huomioon.

Energiavirastolla on oikeus kuuden kuukauden kuluessa kehittämissuunnitelman vastaanottamisesta vaatia siirtoverkonhaltijaa tekemään muutoksia kehittämissuunnitelmaan, jos kehittämissuunnitelma ei täytä 1–4 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Energiaviraston on neuvoteltava ACERin kanssa, jos se

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	epäilee, että kehittämissuunnitelma ei ole johdonmukainen unionin laajuisten verkon kehittämissuunnitelmien kanssa. Energiaviraston on seurattava ja arvioitava kehittämissuunnitelman täytäntöönpanoa. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista, sidosryhmien kuulemisesta ja kehittämissuunnitelman toimittamisesta Energiavirastolle.
(uusi)	34 b § *Energiaverkkojen integroitu kehittäminen* Siirtoverkonhaltijan ja vedyn siirtoverkonhaltijan on tehtävä tiivistä yhteistyötä silloin, kun on tarpeen tehdä päätöksiä energiatehokkuusdirektiivin 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitetun energiajärjestelmän tehokkuuden varmistamiseksi eri energiankantajien osalta, esimerkiksi käyttötarkoituksen muuttamiseksi. Siirtoverkonhaltijan, vedyn siirtoverkonhaltijan ja sähkön kantaverkonhaltijan on pyrittävä varmistamaan maakaasua, vetyä ja sähköä koskevien kymmenvuotisten verkon kehittämissuunnitelmien koordinoidut suunnitteluvaiheet. Infrastruktuurin haltijoiden, mukaan lukien nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijat, varastointilaitteistojen haltijat, jakeluverkonhaltijat, vedyn jakeluverkon haltijat, vetyterminaalien haltijat, vetyvarastojen haltijat, kaukolämpöinfrastruktuurin haltijat ja sähköverkonhaltijat, on toimitettava siirtoverkonhaltijoille ja vaihdettava niiden kanssa kaikki merkitykselliset tiedot siirtoverkon kehittämissuunnitelmaa varten. Edellä 34 a §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen yhteisten skenaarioiden on perustuttava kohtuullisiin oletuksiin tuotannon, tarjonnan ja kulutuksen kehityksestä, erityisesti sellaisten alojen tarpeista, joilla hiilestä irtautuminen on vaikeaa, ottaen huomioon kasvihuonekaasupäästöjen vähentämispotentiaali sekä energia- ja kustannustehokkuus suhteessa muihin vaihtoehtoihin, ja niissä on otettava huomioon kysyntäpuolen ratkaisut, jotka eivät edellytä uusia infrastruktuuri-investointeja. Niissä on myös otettava huomioon rajat

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	ylittävä kauppa, myös kolmansien maiden kanssa, sekä vedyn varastoinnin ja vetyterminaalien integroinnin rooli. Infrastruktuurin haltijoiden on järjestettävä tällaisista skenaarioista laaja kuulemisprosessi, joka on avoin asianomaisille sidosryhmille. Kuulemiset on järjestettävä hyvissä ajoin ennen siirtoverkon kehittämissuunnitelman laatimista avoimella, osallistavalla ja läpinäkyvällä tavalla. Kaikki asiakirjat, jotka infrastruktuurin haltijat ovat toimittaneet kuulemisten helpottamiseksi, sekä sidosryhmien kuulemisen tulokset on julkistettava. Asiaankuuluvaa verkkosivustoa on päivitettävä säännöllisesti, jotta asiaankuuluvat sidosryhmät saavat riittävästi tietoa voidakseen osallistua kuulemiseen tehokkaasti. Edellä 33 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen yhteisten skenaarioiden on oltava linjassa asetuksen (EU) 2022/869 12 artiklan mukaisesti laadittujen unionin laajuisten skenaarioiden sekä hallintomalliasetuksen mukaisen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman kanssa, ja niillä on tuettava asetuksen (EU) 2021/1119 2 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa vahvistettua ilmastoneutraaliustavoitetta. Energiaviraston on hyväksyttävä tällaiset yhteiset skenaariot. Asetuksen (EY) N:o 401/2009 10 a artiklan nojalla perustettu ilmastonmuutosta käsittelevä eurooppalainen tieteellinen neuvottelukunta voi omasta aloitteestaan antaa lausunnon yhteisten skenaarioiden yhteensopivuudesta vuoteen 2030 ulottuvien unionin energia- ja ilmastotavoitteiden ja sen vuotta 2050 koskevan ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa. Energiaviraston on otettava kyseisen lausunto huomioon.
39 §	39 §
Jakeluverkonhaltijan laskutus	***Jakeluverkon käytöstä poistaminen***
Jakeluverkonhaltijan laskutus on suoritettava tosiasiallisesti siirretyn maakaasun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Jos maakaasun käyttöpaikka, jolle siirretään maakaasua yksinomaan ruoanvalmistukseen, on varustettu mittauslaitteistolla, loppukäyttäjälle siirretty maakaasu on laskutettava tosiasiallisesti siirretyn määrän perusteella kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Jos mittauslaitteisto	*Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava Energiavirastolle jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisesta ja käytöstä poistamisen menettelystä, suunnitelluista vaiheista ja aikataulusta. Ilmoitus on tehtävä ennen 21 b §:n 3 momentissa tarkoitetun kuulemisen aloittamista.*

ei ole etäluentajärjestelmän piirissä, laskutus voi perustua loppukäyttäjän tekemään mittauslaitteiston luentaan.

Laskutus saa kuitenkin perustua arvioituun siirretyn maakaasun määrään tai kiinteään määrään, jos laskutus perustuu loppukäyttäjän lukemaan mittauslaitteistoon eikä tämä ole ilmoittanut mittarilukemaa kysymyksessä olevalta laskutuskaudelta. Tosiasiallisesti siirretyn maakaasun määrään perustuvasta laskutuksesta voidaan poiketa myös, jos siirretyn maakaasun todettuun määrään perustuvan mittauksen ja laskutuksen järjestäminen ei ole mahdollista tai se olisi kustannuksiltaan kohtuutonta.

Jakeluverkonhaltijan on esitettävä laskussa verkkonsa käyttäjälle erittely siitä, miten maakaasunjakelun hinta muodostuu. Maakaasunjakelun hintaa koskevat tiedot ja arviot on annettava loppukäyttäjälle oikea-aikaisesti ja helposti ymmärrettävässä muodossa. Laskun mukana on ilmoitettava loppukäyttäjän todellinen kulutus ja hintatiedot sekä mahdollistettava vertailu edellisen vuoden kulutukseen ja kustannuksiin samana kautena. Jakeluverkonhaltijan on kuluttajille lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää, sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää

Tässä pykälässä tarkoitetut laskut sekä hinta- ja kulutustiedot on annettava loppukäyttäjälle asianmukaisesti ja maksutta. Loppukäyttäjän on halutessaan saatava laskut ja kulutustiedot sähköisinä.

40 § (kumotaan)

Jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavat

Jakeluverkonhaltijan on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Jos jakeluverkonhaltija tarjoaa

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, ennakkomaksun on perustuttava riittävissä määrin kuluttajan arvioituun vuotuiseen maakaasunkulutukseen.	
41 §	41 §
Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset	*Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset*
Suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkon haltijaan ei sovelleta 24 §:n säännöksiä maakaasun jakelun maksujen korottamisesta, 26 §:n 3 momenttia verkkopalveluiden tunnuslukujen julkaisemisesta, 27 §:ää verkonhaltijan varautumissuunnittelusta, 28 §:ää verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuudesta häiriötilanteissa, 36 §:ää etäisyydestä riippumattomasta maakaasun jakelun hinnoittelusta, 37 §:ää mittauspalveluiden hinnoittelusta jakeluverkossa, 38 §:ää kuluttajille suunnattujen jakelupalvelujen myyntiehdoista*, 39 §:ää jakeluverkonhaltijan laskutuksesta ja 40 §:ää jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavoista.*	Suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkon haltijaan ei sovelleta 24 §:n säännöksiä maakaasun jakelun maksujen korottamisesta, 26 §:n 3 momenttia verkkopalveluiden tunnuslukujen julkaisemisesta, 27 §:ää verkonhaltijan varautumissuunnittelusta, 28 §:ää verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuudesta häiriötilanteissa, 36 §:ää etäisyydestä riippumattomasta maakaasun jakelun hinnoittelusta, 37 §:ää mittauspalveluiden hinnoittelusta jakeluverkossa, 38 §:ää kuluttajille suunnattujen jakelupalvelujen myyntiehdoista *ja 14 a lukua laskutuksesta.*
Edellä 26 §:n 1 momenttia verkkopalveluiden myyntiehtojen julkaisemisesta ja 2 momenttia niiden ilmoittamisesta Energiavirastolle sekä 58 a §:ää velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkon haltijalle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetut ehdot ja menetelmät.	Edellä 26 §:n 1 momenttia verkkopalveluiden myyntiehtojen julkaisemisesta ja 2 momenttia niiden ilmoittamisesta Energiavirastolle sekä 58 a §:ää velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkon haltijalle *energiamarkkinoiden* valvonnasta annetun lain *16* §:ssä tarkoitetut ehdot ja menetelmät.
III OSA	III OSA
Maakaasun toimitus	**Maakaasun toimitus**
7 Luku	7 Luku
Maakaasun toimitus	**Maakaasun toimitus**
(uusi)	42 §
	Maakaasun hinnan määräytyminen maakaasun toimituksessa

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Maakaasun hinnan on muodostuttava maakaasun toimituksessa tosiasiallisen kysynnän ja tarjonnan perusteella.
(uusi)	42 a §
	Oikeus maakaasun toimittajan vaihtamiseen
	Asiakkaalla on oikeus vaihtaa maakaasun toimittajansa ja maakaasumarkkinoiden osapuolensa, joko asiakaskohtaisella ilmoituksella tai osana kollektiivista vaihtojärjestelmää. Asiakkaalla, joka haluaa sopimusehtoja noudattaen vaihtaa maakaasun toimittajaa tai maakaasumarkkinoiden osapuolta, on oikeus vaihtoon mahdollisimman lyhyessä ajassa ja joka tapauksessa kolmen viikon kuluessa pyynnön esittämisestä. Maakaasun toimittajan tai maakaasumarkkinoiden osapuolen vaihtamiseen liittyvä tekninen prosessi saa kestää enintään 24 tuntia, ja sen on oltava mahdollinen kaikkina arkipäivinä. Maakaasun toimittaja tai muu maakaasumarkkinoiden osapuoli ei saa periä erillistä maksua maakaasun toimittajan tai maakaasumarkkinoiden osapuolen vaihtamiseen liittyvistä suoritteista. Maakaasun toimittajan on ylläpidettävä loppukäyttäjiä varten käyttäjämyönteisessä muodossa tietoja mahdollisuudesta vaihtaa maakaasun toimittajaa ja maakaasun toimittajan vaihtamiseen liittyvistä menettelyistä.
(uusi)	42 b §
	Pitkäaikaiset sopimukset
	Fossiilisen maakaasun toimitusta koskevan pitkäaikaisen sopimuksen tulee päättyä viimeistään 31.12.2049. Tämän pykälän vastainen sopimusehto on mitätön.
43 §	43 §
Maakaasun toimittajan sopimustietojen säilyttäminen	*Maakaasun toimittajan sopimustietojen säilyttäminen*
Maakaasun toimittajan on säilytettävä merkitykselliset tiedot kaikista maakaasuntoimitussopimuksiin liittyvistä liiketoimistaan ja	Maakaasun toimittajan on säilytettävä *tässä laissa ja uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasumarkkinadirektiivi*, 44 artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa suuntaviivoja koskevassa komission asetuksessa tai päätöksessä säädetyt tiedot maakaasujohdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan tukkuasiakkaiden ja siirtoverkonhaltijoiden sekä varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden kanssa vähintään viiden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuluessa liiketoimi on suoritettu. Säilytettäviä tietoja ovat ainakin: 1) liiketoimen kesto; 2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat; 3) toimituksen määrä; 4) toteutusaika; 5) hinta; 6) sopijapuolen yksilöivät tiedot; 7) tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista.	*säännöistä, direktiivin (EU) 2023/1791 muuttamisesta ja direktiivin 2009/73/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1788 (jäljempänä* ***kaasumarkkinadirektiivi****) 82 artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa suuntaviivoja koskevassa delegoidussa säädöksessä säädetyt* merkitykselliset tiedot kaikista maakaasuntoimitussopimuksiin ja maakaasujohdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan tukkuasiakkaiden ja siirtoverkonhaltijoiden sekä varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden kanssa vähintään *kuuden* vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuluessa liiketoimi on suoritettu. Säilytettäviä tietoja ovat ainakin: 1) liiketoimen kesto; 2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat; 3) toimituksen määrä; 4) toteutusaika; 5) hinta; 6) sopijapuolen yksilöivät tiedot; 7) tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista.
46 §	(kumotaan)
Vähittäismyyjän laskutus	
Loppukäyttäjälle toimitettu maakaasu on laskutettava tosiasiallisen kulutuksen perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa. Jos maakaasun käyttöpaikka, jolle toimitetaan maakaasua yksinomaan ruoanvalmistukseen, on varustettu mittauslaitteistolla, loppukäyttäjälle toimitettu maakaasu on laskutettava tosiasiallisen kulutuksen perusteella kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Jos mittauslaitteisto ei ole etäluentajärjestelmän piirissä, laskutus voi perustua loppukäyttäjän tekemään mittauslaitteiston luentaan. *Maakaasun laskutus saa kuitenkin perustua arvioituun kulutukseen tai kiinteään määrään, jos laskutus perustuu loppukäyttäjän lukemaan mittauslaitteistoon eikä tämä ole ilmoittanut mittarilukemaa kysymyksessä olevalta laskutuskaudelta. Todettuun kulutukseen perustuvasta laskutuksesta voidaan poiketa myös, jos todettuun maakaasunkulutukseen perustuvan*	

mittauksen ja laskutuksen järjestäminen ei ole mahdollista tai se olisi kustannuksiltaan kohtuutonta.

Vähittäismyyjän on esitettävä laskussa asiakkaalle erittely siitä, miten maakaasun hinta muodostuu, sekä tieto sopimuksen voimassaoloajasta. Maakaasun hintaa koskevat tiedot ja arviot on annettava loppukäyttäjälle oikea-aikaisesti ja helposti ymmärrettävässä muodossa. Laskun mukana on ilmoitettava loppukäyttäjän todellinen kulutus ja hintatiedot sekä mahdollistettava vertailu edellisen vuoden kulutukseen ja kustannuksiin samana kautena. Vähittäismyyjän on kuluttajille lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Energiavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää, sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää.

Vähittäismyyjän on toimitettava loppulasku kuluttajalle kuuden viikon kuluessa siitä, kun maakaasun toimitus kuluttajalle on päättynyt.

Tässä pykälässä tarkoitetut laskut sekä hinta- ja kulutustiedot on annettava loppukäyttäjälle asianmukaisesti ja maksutta. Loppukäyttäjän on halutessaan saatava laskut ja kulutustiedot sähköisinä.

47 § (kumotaan)

Vähittäismyyjän laskujen maksutavat

Vähittäismyyjän on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Jos vähittäismyyjä tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, ennakkomaksun on perustuttava riittävissä määrin kuluttajan arvioituun vuotuiseen maakaasunkulutukseen.

(uusi) 9 a Luku

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Aktiiviset asiakkaat
	48 a §
	Aktiiviset asiakkaat
	Loppukäyttäjällä on oikeus toimia maakaasumarkkinoilla aktiivisena asiakkaana. Loppukäyttäjillä on oikeus muodostaa ryhmiä, jotka toimivat maakaasumarkkinoilla aktiivisina asiakkaina. Jos aktiivisella asiakkaalla on uusiutuvan kaasun varasto: 1) aktiivisella asiakkaalla on oikeus maakaasuverkon liittymään kohtuullisen ajan kuluessa liittämispyynnön esittämisestä; 2) aktiiviselta asiakkaalta ei peritä verkosta oton ja verkkoon syötön maksuja aktiivisen asiakkaan käyttökohteessaan varastoimasta uusiutuvasta kaasusta, jonka aktiivinen asiakas on tuottanut käyttökohteessa ja jonka aktiivinen asiakas käyttää samassa käyttökohteessa; 3) aktiivinen asiakas saa tarjota samanaikaisesti maakaasujärjestelmässä useita palveluja, jos se on teknisesti mahdollista.
51 §	51 §
Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston käyttöoikeus	*Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston käyttöoikeus*
Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä laitteiston käyttöoikeuksia niitä tarvitseville laitteistonsa kapasiteetin rajoissa. Käyttöoikeuksista perittävien maksujen ja niitä koskevien menettelyjen on mahdollistettava sellaisten tarvittavien investointien tekeminen, joilla varmistetaan nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston toimivuus.	Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä laitteiston käyttöoikeuksia niitä tarvitseville laitteistonsa kapasiteetin rajoissa. Käyttöoikeuksista perittävien maksujen ja niitä koskevien menettelyjen on mahdollistettava sellaisten tarvittavien investointien tekeminen, joilla varmistetaan nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston toimivuus. *Verkonhaltija ei saa ottaa käyttöön tässä pykälässä tarkoitettuja maksuja, ehtoja ja edellytyksiä ennen kuin Energiavirasto on vahvistanut ne energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 15 §:n nojalla. Tämän momentin vastaisesti käyttöön otetut myyntiehdot ja -hinnat ovat pätemättömiä.*
12 Luku	12 Luku

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Maakaasumarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet maakaasujärjestelmässä	**Maakaasumarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet maakaasujärjestelmässä**
(uusi)	59 a §
	Maakaasuinfrastruktuurin haltijoiden yhteistoimintavelvollisuus
	Siirtoverkon, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen ja varastointilaitteistojen haltijoiden on tehtävä siirtoverkon toiminta huomioon ottaen yhteistyötä kansallisesti ja alueellisesti mainittujen laitteistojen kapasiteetin mahdollisimman tehokkaan käytön ja laitteistojen toiminnan synergian varmistamiseksi.
60 §	60 §
Velvollisuus eriyttää maakaasuliiketoiminnat	*Velvollisuus eriyttää maakaasuliiketoiminnat*
Maakaasualan yrityksen on eriytettävä maakaasuverkkotoiminta, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston toiminta, *maakaasun myyntitoiminta* ja maakaasun varastointitoiminta toisistaan sekä maakaasualaan kuulumattomista liiketoiminnoista.	Maakaasualan yrityksen on eriytettävä maakaasuverkkotoiminta, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston toiminta ja maakaasun varastointitoiminta toisistaan sekä näihin liiketoimintoihin kuulumattomista muista liiketoiminnoista.
Verkonhaltijan on eriytettävä siirtoverkkotoiminta ja jakeluverkkotoiminta.	Verkonhaltijan on eriytettävä siirtoverkkotoiminta ja jakeluverkkotoiminta.
Jos maakaasualaan kuulumaton liiketoiminta on vähäistä, tällaista vähäistä liiketoimintaa ei tarvitse eriyttää maakaasun myyntitoiminnasta. Toiminta katsotaan vähäiseksi, jos sen liikevaihto ei ylitä 10 prosenttia maakaasun myyntitoiminnan liikevaihdosta.	(kumotaan)
VI OSA	VI OSA
Maakaasusopimukset	**Maakaasusopimukset**
14 Luku	14 Luku
Maakaasusopimuksia koskevat säännökset	**Maakaasusopimuksia koskevat säännökset**
69 §	69 §
Kuluttajalle tarjottavan sopimuksen sisältämät tiedot	***Loppukäyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot***

Voimassa oleva laki

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen maakaasun liittymissopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen sekä vähittäismyyjän ennen maakaasun myyntisopimuksen tekemistä kuluttajalle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista hinnoitteluvaihtoehdoista ja muista vaihtoehdoista. Ehdot on annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen välityksellä.

Kuluttajalle on annettava ainakin seuraavat tiedot:

1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot;

2) tarjottu suoritus tai palvelu ja sen laatu sekä liittymissopimuksen kysymyksessä ollessa liittymän toimitusaika;

3) sopimuksen mukaiseen suoritukseen tai palveluun liittyvät mahdolliset ylläpitopalvelut;

4) menetelmät, joiden kautta kuluttaja saa tietoja sopimukseen tai siihen liittyviin ylläpitopalveluihin sovellettavista maksuista;

5) sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot;

6) sovellettavat vahingonkorvaukset ja muut hyvitykset, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;

7) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;

8) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa taikka jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän internetsivulla.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut tiedot on kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen. Sopimuksen tai vahvistusilmoituksen mukana kuluttajalle on annettava tieto maakaasumarkkinadirektiivin 3 artiklan 12 kohdassa tarkoitetusta energiankuluttajan tarkistuslistasta sekä Energiaviraston internetosoite, jossa se on saatavilla. Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on pyynnöstä annettava kopio tarkistuslistasta kuluttajalle.

Ehdotus

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen maakaasun liittymissopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen sekä vähittäismyyjän ennen maakaasun myyntisopimuksen tekemistä *loppukäyttäjälle* tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista hinnoitteluvaihtoehdoista ja muista vaihtoehdoista. Ehdot on annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen välityksellä.

(uusi)

69 a §

Sopimukseen sisällytettävät tiedot

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Loppukäyttäjän liittymissopimukseen, maakaasuverkkosopimukseen ja maakaasun myyntisopimukseen on sisällytettävä ainakin seuraavat tiedot: 1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot; 2) tarjottu suoritus tai palvelu ja sen laatu sekä liittymän toimitusaika; 3) sopimuksen mukaiseen suoritukseen tai palveluun liittyvät mahdolliset ylläpitopalvelut; 4) menetelmät, joiden kautta loppukäyttäjä saa tietoja sopimukseen tai siihen liittyviin ylläpitopalveluihin sovellettavista maksuista; 5) sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot; 6) sovellettavat vahingonkorvaukset ja muut hyvitykset, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua; 7) vähittäismyyjän tekemät selkeät, puolueettomat, julkisesti saatavilla olevat ja todennettavissa olevat sitoumukset sekä uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun toimituksen tapauksessa kaasun sertifiointi, jos sopimukseen liittyy olennaisena tekijänä ympäristönsuojelun tason tai hiilidioksidipäästöjen edistäminen; 8) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta; 9) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa tai palveluntarjoajan internetsivulla, jos sopimuksen toisena osapuolena on kuluttaja; 10) tarvittaessa tiedot maakaasun toimitukseen sidottujen tai siihen yhdistettyjen tuotteiden tai palvelujen tarjoajasta ja hinnasta. Loppukäyttäjälle on maakaasuverkkosopimuksen ja maakaasun myyntisopimuksen yhteydessä annettava selkeä ja ytimekäs yleiskielellä laadittu yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista. Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot on kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen. Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa.
75 §	75 §

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Maakaasun liittymissopimuksen irtisanominen ja purkaminen	*Maakaasun liittymissopimuksen irtisanominen ja purkaminen*
Jakeluverkonhaltijalla ei ole oikeutta irtisanoa liittymissopimusta. Liittyjä voi irtisanoa maakaasun liittymissopimuksen, kun kyseistä maakaasun käyttöpaikkaa koskeva maakaasun myyntisopimus ja maakaasuverkkosopimus eivät ole voimassa. Jakeluverkonhaltija tarkistaa maakaasun myyntisopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen voimassaolon liittymissopimusta irtisanottaessa.	Liittyjä voi irtisanoa maakaasun liittymissopimuksen, kun kyseistä maakaasun käyttöpaikkaa koskeva maakaasun myyntisopimus ja maakaasuverkkosopimus eivät ole voimassa. Jakeluverkonhaltija tarkistaa maakaasun myyntisopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen voimassaolon liittymissopimusta irtisanottaessa. *Jakeluverkonhaltija voi irtisanoa liittymissopimuksen vain jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi. Irtisanomista ei saa tehdä ennen kuin jakeluverkonhaltija on täyttänyt 21 b ja 39 §:ssä säädetyt velvoitteensa.*
	Irtisanomisaika liittyjälle ei saa olla kuukautta pitempi. Jos liittymän haltija on kuluttaja, irtisanomisaika ei saa olla kahta viikkoa pitempi. *Irtisanomisaika jakeluverkonhaltijalle on yksi vuosi tai sopimuksessa sovittu tätä pitempi irtisanomisaika.*
Jakeluverkonhaltija voi irtisanomisesta huolimatta pitää muita kiinteistöjä varten rakennettua jakeluputkistoa koskevat oikeudet voimassa siten kuin niistä on sovittu.	Jakeluverkonhaltija voi irtisanomisesta huolimatta pitää muita kiinteistöjä varten rakennettua jakeluputkistoa koskevat oikeudet voimassa siten kuin niistä on sovittu.
Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa liittymissopimus, jos liittyjä on olennaisesti rikkonut liittymissopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa tai jos muu liittyjä kuin kuluttaja on asetettu konkurssiin. Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa.	Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa liittymissopimus, jos liittyjä on olennaisesti rikkonut liittymissopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa tai jos muu liittyjä kuin kuluttaja on asetettu konkurssiin. Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa.
76 §	76 §
Maakaasuverkkosopimuksen irtisanominen	*Maakaasuverkkosopimuksen irtisanominen*
Jakeluverkonhaltija ei saa irtisanoa kuluttajan maakaasuverkkosopimusta. Muun maakaasuverkkosopimuksen jakeluverkonhaltija saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia jakeluverkonhaltijan kannalta kohtuutonta.	*Jakeluverkonhaltija voi irtisanoa kuluttajan maakaasuverkkosopimuksen vain jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi.* Muun maakaasuverkkosopimuksen jakeluverkonhaltija saa irtisanoa vain*:*
	1) jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi;
	2) jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	olennaisen muutoksen takia jakeluverkonhaltijan kannalta kohtuutonta.
Maakaasuverkkosopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja jakeluverkonhaltijalle kolme kuukautta.	Maakaasuverkkosopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja jakeluverkonhaltijalle kolme kuukautta. *Jos irtisanomisen syynä on jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistaminen, on irtisanomisaika jakeluverkonhaltijalle yksi vuosi tai sopimuksessa sovittu tätä pitempi irtisanomisaika.*
Jakeluverkonhaltijan ilmoitettua sopimusehtoihin tai hintoihin tehtävistä muutoksista kuluttajalla on oikeus irtisanoa maakaasuverkkosopimus päättymään ennen muutosten voimaantuloa. Kuluttajan on tällöin toimitettava irtisanomisilmoitus jakeluverkonhaltijalle viimeistään seitsemän päivää ennen muutosten voimaantuloa.	Jakeluverkonhaltijan ilmoitettua sopimusehtoihin tai hintoihin tehtävistä muutoksista kuluttajalla on oikeus irtisanoa maakaasuverkkosopimus päättymään ennen muutosten voimaantuloa. Kuluttajan on tällöin toimitettava irtisanomisilmoitus jakeluverkonhaltijalle viimeistään seitsemän päivää ennen muutosten voimaantuloa.
Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.	Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.
77 §	77 §
Maakaasun myyntisopimuksen irtisanominen	*Maakaasun myyntisopimuksen irtisanominen*
Vähittäismyyjä ei saa irtisanoa vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan kuluttajan kanssa solmittua maakaasun myyntisopimusta. Vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piirissä olevan muun maakaasun myyntisopimuksen vähittäismyyjä saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia vähittäismyyjän kannalta kohtuutonta.	Vähittäismyyjä *voi* irtisanoa vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan kuluttajan kanssa solmitun maakaasun myyntisopimuksen *vain jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi.* Vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piirissä olevan muun maakaasun myyntisopimuksen vähittäismyyjä saa irtisanoa vain: *1) jakeluverkon tai sen osan käytöstä poistamisen vuoksi;* *2)* jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia vähittäismyyjän kannalta kohtuutonta.
Maakaasun myyntisopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja vähittäismyyjälle kolme kuukautta. Vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden ulkopuolella olevan sopimuksen irtisanomisaika on vähittäismyyjälle kaksi viikkoa.	Maakaasun myyntisopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja vähittäismyyjälle kolme kuukautta. Vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden ulkopuolella olevan sopimuksen irtisanomisaika on vähittäismyyjälle kaksi viikkoa.
Jos kuluttajan kanssa on tehty määräaikainen maakaasun myyntisopimus kahta vuotta pitemmäksi ajaksi, kuluttaja saa kahden vuoden kuluttua irtisanoa sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Loppukäyttäjä saa irtisanoa määräaikaisen	Jos kuluttajan kanssa on tehty määräaikainen maakaasun myyntisopimus kahta vuotta pitemmäksi ajaksi, kuluttaja saa kahden vuoden kuluttua irtisanoa sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Loppukäyttäjä saa irtisanoa määräaikaisen

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
maakaasun myyntisopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen muuttaessaan pois sopimuksen kohteena olevasta maakaasun käyttöpaikasta.	maakaasun myyntisopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen muuttaessaan pois sopimuksen kohteena olevasta maakaasun käyttöpaikasta.
Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan tai vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piirissä olevan loppukäyttäjän vahingoksi.	Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan tai vähittäismyyjän toimitusvelvollisuuden piirissä olevan loppukäyttäjän vahingoksi.
(uusi)	77 a §
	Maakaasun myyntisopimuksen irtisanomismaksu
	Jos loppukäyttäjä irtisanomalla määräaikaisen maakaasun myyntisopimuksen rikkoo sopimusta, irtisanomisesta saa periä irtisanomismaksun vain, jos siitä on sopimuksessa sovittu.
	Irtisanomismaksun tulee olla oikeasuhteinen, eikä se saa ylittää sopimuksen irtisanomisesta vähittäismyyjälle aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota. Vähittäismyyjällä on todistustaakka suorasta taloudellisesta tappiosta.
	Jos irtisanomismaksua ei ole sovittu tietyn määräiseksi, sopimusehdoissa on määriteltävä irtisanomismaksun määräytymisperusteet. Vähittäismyyjän on pyynnöstä annettava viipymättä ja maksutta loppukäyttäjälle tapauskohtaisesta irtisanomismaksun suuruudesta yksiselitteinen tieto ennen sopimuksen irtisanomista.
	Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.
80 §	80 §
Maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjästä johtuvasta syystä	*Maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjästä johtuvasta syystä*
Maakaasun jakelu tai maakaasun toimitus voidaan keskeyttää, jos loppukäyttäjä huomautuksesta huolimatta laiminlyö jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai muuten olennaisesti rikkoo sopimuksen ehtoja. Ennen maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen keskeyttämistä loppukäyttäjälle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä	Maakaasun jakelu tai maakaasun toimitus voidaan keskeyttää, jos loppukäyttäjä huomautuksesta huolimatta laiminlyö jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai muuten olennaisesti rikkoo sopimuksen ehtoja. Ennen maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen keskeyttämistä loppukäyttäjälle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Kuluttajalle lähettävässä katkaisuvaroituksessa on mainittava, miten kuluttajan on meneteltävä, jotta hän voi vedota tässä pykälässä mainittuihin oikeuksiin sekä ohjattava kuluttajaa asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä. Maakaasun jakelun ja maakaasun toimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt tai muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppukäyttäjälle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuajankohtaa.	aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Kuluttajalle lähettävässä katkaisuvaroituksessa on mainittava, miten kuluttajan on meneteltävä, jotta hän voi vedota tässä pykälässä mainittuihin oikeuksiin sekä ohjattava kuluttajaa asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä. Maakaasun jakelun ja maakaasun toimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt tai muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppukäyttäjälle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuajankohtaa.
Jos maksun laiminlyönti on johtunut kuluttajan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen saa keskeyttää aikaisintaan 60 päivän kuluttua maksun eräpäivästä.	Jos maksun laiminlyönti on johtunut kuluttajan maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään ***(heikossa asemassa oleva asiakas)***, maakaasun jakelun tai maakaasun toimituksen saa keskeyttää aikaisintaan 60 päivän kuluttua maksun eräpäivästä.
Maakaasun jakelua tai maakaasun toimitusta ei voida kuitenkaan maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen maakaasusta, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut 120 päivää laiminlyödyn maksun eräpäivästä. Tämän momentin säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.	Maakaasun jakelua tai maakaasun toimitusta ei voida kuitenkaan maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen maakaasusta, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut 120 päivää laiminlyödyn maksun eräpäivästä. Tämän momentin säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.
(uusi)	87 a §
	Vähittäismyyjän asiakkaiden valitusten käsittely
	Loppukäyttäjällä on oikeus vähittäismyyjältään saamansa palvelun ja valitusten käsittelyn hyvään tasoon. Vähittäismyyjän on käsiteltävä valitukset yksinkertaisesti, oikeudenmukaisesti ja ripeästi.
(uusi)	14 a luku
	Laskutus
	87 b §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan vähittäismyyjään ja jakeluverkonhaltijaan.

87 c §

Loppukäyttäjän laskutusta koskevat yleiset vaatimukset

Loppukäyttäjän laskun ja laskutustietojen on oltava täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, selkeitä, ytimekkäitä ja käyttäjäystävällisiä. Laskutustiedot on esitettävä tavalla, joka helpottaa loppukäyttäjän vertailumahdollisuuksia. Loppukäyttäjän on pyynnöstä saatava selkeä ja ymmärrettävä selvitys siitä, mistä tämän lasku muodostuu.

Loppukäyttäjän on saatava laskunsa ja laskutustietonsa maksutta.

Loppukäyttäjälle on tarjottava mahdollisuus saada laskunsa ja laskutustietonsa sähköisinä.

Jos loppukäyttäjän ja vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan välisessä sopimuksessa on sovittu myöhemmin tiettynä ajankohtana tapahtuvasta tuotteen tai hinnan muutoksesta tai alennuksesta, on muutos ja sen voimaantulon ajankohta ilmoitettava loppukäyttäjän laskussa.

87 d §

Laskutustiedot

Loppukäyttäjän laskussa on selvästi erottuen esitettävä seuraavat laskutustiedot:

1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot, puhelinnumero ja sähköpostiosoite;

2) maksettava hinta;

3) laskun eräpäivä;

4) laskutuksen perusteena käytettävien mitattavien suureiden määrät tai, jos laskutuksen perusteena käytetään mitattavien suureiden perusteella muodostettavia yhdistettyjä suureita, tällaisten yhdistettyjen suureiden määrät laskutuskaudella;

5) erittely siitä, miten suorituksen tai palvelun hinta muodostuu;

6) suorituksen tai palvelun nimi;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7) loppukäyttäjän käyttöpaikkatunnus;
8) sopimuksen voimassaoloaika.

Loppukäyttäjän laskussa on eriteltävä toisistaan maakaasun toimituksen osuus, verkkomaksun osuus sekä verojen, veronluonteisten maksujen ja muiden maksujen osuus.

Loppukäyttäjän maakaasun toimituksen ja jakelupalvelun laskutuksen tapahtuessa yhteisellä laskulla tulee 1 momentin 1, 2 ja 4–6 kohdassa tarkoitetuissa tiedoissa eritellä jakeluverkonhaltijaa ja vähittäismyyjää sekä niiden saatavia koskevat tiedot.

87 e §

Maakaasun käytön vertailutiedot

Loppukäyttäjän laskussa tai sen liitteenä on asetettava loppukäyttäjän saataville seuraavat tiedot:

1) laskutusjakson ja loppukäyttäjän edeltävän vuoden saman ajanjakson maakaasun kulutuksen vertailu graafisessa muodossa;
2) vertailu vastaavan loppukäyttäjäryhmän keskimääräisen loppukäyttäjän kanssa;
3) energianeuvonnan yhteystiedot, mukaan lukien verkkosivujen osoite, joilta loppukäyttäjä voi saada tietoa energiaa käyttävien laitteiden energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut vertailutiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn vertailutietoihin.

Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voivat osoittaa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen luovuttajaksi.

87 f §

Muut laskulla annettavat tiedot

Loppukäyttäjälle on annettava laskussa laskutustietojen lisäksi tiedot:

1) loppukäyttäjän käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä sekä riitojenratkaisuelinten yhteystiedot;

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

2) loppukäyttäjän sopimukseen liittyvästä mahdollisuudesta vaihtaa vähittäismyyjää ja sen vaikutuksista;

3) keskitetyistä palvelupisteistä, joissa loppukäyttäjien saatavilla on tarvittavat tiedot heidän oikeuksistaan, voimassa olevasta lainsäädännöstä ja ristiriitatilanteissa käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot voidaan asettaa loppukäyttäjän saataville myös verkkosivuilla. Loppukäyttäjän laskussa on tällöin annettava ohjeet, joiden avulla loppukäyttäjä saa pääsyn tietoihin.

87 g §

Energiaviraston norminantovaltuus

Energiavirasto voi antaa 87 d–87 f §:ää täydentäviä tarkempia määräyksiä annettavien laskutus- ja vertailutietojen sekä muiden tietojen tietosisällöstä ja tietojen esitystavasta.

87 h §

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskutuksen järjestäminen

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittama maakaasu ja loppukäyttäjän jakelupalvelu on laskutettava tosiasiallisen mitatun määrän perusteella vähintään neljä kertaa vuodessa.

Vähittäismyyjän loppukäyttäjälle toimittaman maakaasun ja loppukäyttäjän jakelupalvelun laskutus saa perustua loppukäyttäjän arvioituun todennäköiseen vuotuiseen maakaasun kulutukseen perustuviin tasasuuruisiin maksueriin, jos tästä on sovittu loppukäyttäjän kanssa. Toimitettu maakaasu tai jakelupalvelu on tällöin laskutettava vähintään neljä kertaa vuodessa siten, että vuotuinen kokonaislaskutus perustuu tosiasialliseen mitattuun määrään.

Laskutus saa perustua arvioituun laskutuksen perusteena olevaan mitattavaan suureeseen, jos toimitettua maakaasua ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi tai jos mittaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi.

Vähittäismyyjän on toimitettava loppulasku loppukäyttäjälle kuuden viikon kuluessa siitä,

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	kun maakaasun toimitus loppukäyttäjälle on päättynyt.
	87 i §
	Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan laskujen maksutavat
	Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on tarjottava loppukäyttäjille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan huomioida eri maksutapojen tarjoamisesta vähittäismyyjälle tai jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot. Jos vähittäismyyjä tai jakeluverkonhaltija tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, ennakkomaksun on perustuttava riittävissä määrin kuluttajan arvioituun vuotuiseen maakaasun kulutukseen.
88 §	88 §
Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät	*Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät*
Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.	Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.
Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain noudattamista sekä tämän lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään erikseen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.	Energiaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain noudattamista sekä tämän lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään erikseen *energiamarkkinoiden* valvonnasta annetussa laissa.
Kuluttaja-asiamies valvoo 14 luvussa tarkoitettujen sopimusehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.	Kuluttaja-asiamies valvoo 14 luvussa tarkoitettujen sopimusehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.
17 luku	17 luku
Erinäiset säännökset	**Erinäiset säännökset**
93 §	93 §
Uuden infrastruktuurin vapauttaminen eräistä velvoitteista	***Kolmannesta maasta tulevan yhdysputken käytön määräaikainen estäminen turvallisuusuhan perusteella***
Energiavirasto voi hakemuksesta vapauttaa verkonhaltijan, nesteytetyn maakaasun	*Valtioneuvosto voi päätöksellään velvoittaa määräajaksi, kerrallaan enintään kuudeksi*

Voimassa oleva laki

käsittelylaitteiston haltijan ja varastointilaitteiston haltijan määräajaksi 16 §:ssä säädetystä siirtovelvollisuudesta, 51 ja 55 §:ssä säädetystä käyttöoikeusmenettelystä sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:ssä säädetystä ehtojen, menetelmien ja tariffien vahvistamismenettelystä, jos hakija tekee investoinnin, joka koskee:

1) yhdysputkea;

2) nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varaston rakentamista; taikka

3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun yhdysputken, laitteiston tai varaston kapasiteetin huomattavaa kasvattamista tai niiden muuttamista siten, että uusien maakaasun toimituslähteiden kehittäminen on mahdollista.

Vapautus voi koskea uuden infrastruktuurin kapasiteettia taikka olemassa olevan infrastruktuurin kapasiteettia, jos sitä on huomattavasti lisätty. Vapautus voi koskea myös osaa kapasiteetista. Vapautusta koskeva päätös on julkaistava.

Edellytyksenä vapautuksen myöntämiselle on, että:

1) investointi lisää kilpailua maakaasun toimituksissa ja parantaa toimitusvarmuutta;

2) investointia ei siihen liittyvien riskien vuoksi tehtäisi ilman vapautusta;

3) investoinnin tekevä vapautuksen hakija ei ole investoinnin kohteeseen liittyvän maakaasuverkon, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varastointilaitteiston haltija;

4) investoinnista aiheutuvat kustannukset peritään investoinnin käyttäjiltä; sekä

5) vapautus ei haittaa kilpailua merkityksellisillä markkinoilla, joihin investointi todennäköisesti vaikuttaa, maakaasun sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa eikä asianomaisten säänneltyjen maakaasuverkkojen, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen tai varastojen tehokasta toimintaa tai maakaasun toimitusvarmuutta unionissa.

Päätökseen voidaan sisällyttää vapautuksen kestoa ja uuden infrastruktuurin syrjimätöntä käyttöoikeutta koskevia ehtoja. Ehdoista päätettäessä on erityisesti otettava huomioon rakennettava lisäkapasiteetti tai olemassa olevan kapasiteetin muutos, hankkeen aikataulu ja olosuhteet Suomessa

Ehdotus

kuukaudeksi, järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan keskeyttämään maakaasun siirron Suomen ja kolmannen maan välisessä siirtoputkessa ja toteuttamaan tarvittavat muut tekniset toimenpiteet, joilla kyseisen siirtoputken käyttö estetään tai sen yhteydet muuhun maakaasuverkkoon katkaistaan, jos se on perustellusti tarpeen sellaisen maakaasuverkkoon tai sen osaan kohdistuvan uhan, toiminnan tai tapahtuman estämiseksi, joka voi estää maakaasuverkon tai sen osan teknisen toimivuuden tai olennaisesti häiritä sitä taikka aiheuttaa muuta merkittävää tai laajasti vaikuttavaa omaisuusvahinkoa tai tavanomaiseen käyttöön nähden poikkeavaa vaaraa ihmisten hengelle tai terveydelle.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi päättää 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä väliaikaisesti, jos 1 momentissa säädetyt edellytykset ilmeisesti täyttyvät ja asia ei siedä viivytystä. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on esiteltävä viipymättä tekemänsä toimenpiteet ja niiden käyttöönottoa koskevat perusteet valtioneuvostolle, joka päättää toimenpiteiden voimassaolon jatkamisesta.

Valtioneuvoston 1 momentissa ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu päätös on kumottava, jos 1 momentissa tarkoitettu uhkaa, toimintaa tai tapahtumaa koskeva perusteltu riski on poistunut.

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

Energiaviraston on ennen vapautuksen myöntämistä päätettävä uuden infrastruktuurin kapasiteetin hallintaa ja jakamista koskevista säännöistä ja menettelyistä. Säännöissä on vaadittava, että kaikkia infrastruktuurin mahdollisia käyttäjiä pyydetään ilmoittamaan kiinnostuksensa kapasiteetin hankintaan ennen kuin uuden infrastruktuurin kapasiteetti, omaan käyttöön tarkoitettu kapasiteetti mukaan luettuna, jaetaan. Energiaviraston on vaadittava, että ylikuormituksen hallintaa koskeviin sääntöihin sisältyy velvollisuus tarjota käyttämätöntä kapasiteettia markkinoille ja että infrastruktuurin käyttäjillä on oikeus käydä hankkimallaan kapasiteetilla kauppaa jälkimarkkinoilla. Energiaviraston on otettava huomioon kapasiteetinjakomenettelyn tulokset arvioidessaan vapautuksen perusteiden täyttymistä. Sääntöjä ja menettelyjä koskeva päätös on julkaistava.

Kun Energiavirasto on vastaanottanut tässä pykälässä tarkoitettua vapautusta koskevan hakemuksen tai antanut päätöksen tällaiseen hakemukseen, Energiaviraston on noudatettava maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan 3, 4, 8 ja 9 kohdassa säädettyä menettelyä.

94 § (kumotaan)

Ota tai maksa -sitoumukseen perustuva vapautus palvelun tarjoamisesta

Energiavirasto voi myöntää maakaasualan yritykselle tapauskohtaisesti tilapäisen luvan kieltäytyä siirtopalvelun, jakelupalvelun tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston käyttöoikeuksien tarjoamisesta, jos maakaasualan yritys katsoo joutuvansa vakaviin taloudellisiin tai rahoituksellisiin vaikeuksiin maakaasun pitkäaikaiseen hankintasopimukseen liittyvän ota tai maksa -sitoumuksen vuoksi. Poikkeuslupaa on haettava ennen kieltäytymistä palvelun tarjoamisesta.

Harkitessaan poikkeusluvan myöntämistä Energiaviraston tulee ottaa erityisesti huomioon seuraavat näkökohdat ja perusteet:

1) yleinen tavoite toteuttaa kilpailulliset maakaasumarkkinat, poikkeuksen myöntämisen vaikutukset maakaasumarkkinadirektiivin asianmukaiseen soveltamiseen

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
maakaasumarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta sekä markkinoiden kilpailutilanne; *2) maakaasualan yritysten ja asiakkaiden taloudellisten ja rahoituksellisten vaikeuksien vakavuus;* *3) ota tai maksa -sopimuksen allekirjoitusajankohta ja ehdot mukaan lukien se, missä määrin sopimuksessa on otettu huomioon markkinoilla tapahtuvat muutokset sekä missä määrin hakijan voidaan kohtuudella olettaa voineen arvioida, että sopimuksen seurauksena saattaisi aiheutua vakavia vaikeuksia;* *4) toimenpiteet, joihin ongelman ratkaisemiseksi on ryhdytty;* *5) hakijan maakaasuverkon tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston yhteenliittämisen aste muiden maakaasuverkkojen tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen kanssa ja niiden yhteentoimivuus sekä tarpeet varmistaa maakaasun toimitusvarmuus ja täyttää julkisen palvelun velvoitteet.* *Hakijalla ei katsota olevan 1 momentissa tarkoitettuja vakavia vaikeuksia ainakaan, jos:* *1) maakaasun myynti ei laske alle ota tai maksa -sopimuksen mukaisen vähimmäiskäyttömäärän;* *2) sopimusta voidaan mukauttaa; tai* *3) hakija pystyy löytämään vaihtoehtoisia myyntikanavia.* *Jos hakijalle on myönnetty tässä pykälässä tarkoitettu vapautus, Energiaviraston on noudatettava maakaasumarkkinadirektiivin 48 artiklan 2 kohdassa säädettyä menettelyä.*	
96 §	96 §
Muutoksenhaku	*Muutoksenhaku*
Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.	*Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.*
Energiaviraston 24, 36, 66, 79, 93 ja 94 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa pykälissä	*Energiaviraston 2 luvun sekä 27, 49 ja 53 §:n nojalla tekemään päätökseen ja Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa säännöksissä*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).	*tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.*
Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.	*Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.*
Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.	*Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.*
97 §	97 §
Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus	*Energiaviraston **ja markkinaoikeuden** päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus*
Edellä 96 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.	Edellä 96 §:n 1 momentissa tarkoitettua Energiaviraston *ja markkinaoikeuden* päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.
(uusi)	97 b §
	Täydentävät säännökset maakaasun käsittelylaitosten sekä siirtoverkon rakentamista ja käyttöä koskevista lupamenettelyistä
	Sen lisäksi mitä muussa lainsäädännössä säädetään maakaasun käsittelylaitosten rakentamisen tai käytön edellyttämistä luvista, toimivaltaisen lupaviranomaisen on lupamenettelyssä:
	1) otettava huomioon tällaisten laitosten tai niihin liittyvien laitteiden merkitys maakaasun sisämarkkinoille;
	2) edistettävä maakaasun markkinajärjestelyä, energiatehokkuus etusijalle -periaatetta, unionin ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista ja Suomen yhdennetyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman sekä hallintomalliasetuksen mukaisesti hyväksytyn Suomen pitkän aikavälin strategian täytäntöönpanoa.
	Kunkin toimivaltaisen lupaviranomaisen on huolehdittava siitä, että maakaasun

Voimassa oleva laki *Ehdotus*

käsittelylaitoksen rakentamisen tai käytön edellyttämien kaikkien lupamenettelyjen loppuunsaattaminen ei ylitä kahta vuotta siitä, kun luvan hakija on jättänyt kaikki lupamenettelyjen edellyttämät asiakirjat ja selvitykset. Toimivaltainen lupaviranomainen voi jatkaa määräaikaa enintään yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella asianmukaisesti perusteltua.

Siirtoverkon rakentamiseen ja käyttöön ei saa myöntää lupaa alueella, jolla 34 a §:ssä tarkoitetussa siirtoverkon kehittämissuunnitelmassa edellytetään siirtoverkon tai sen olennaisen osan käytöstä poistamista.

Toimivaltaisen lupaviranomaisen on annettava komissiolle tiedoksi päätöksensä, jolla se on evännyt tässä pykälässä tarkoitetun luvan.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta lupaan, johon sovelletaan RED II-direktiivin 15 ja 15 b–17 artiklaa.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 60 §:ää sovelletaan maakaasualan yritykseen sen tilikauden alusta, joka alkaa ensimmäisen kerran lain voimaantulon jälkeen.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin maakaasun liittymissopimuksiin, maakaasuverkkosopimuksiin ja maakaasun myyntisopimuksiin.

———

6.

Laki

Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain 1 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain (684/2014) 7 §:n 2 momentti sekä

muutetaan lain 1 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 257/2014, 425/2015 ja 799/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Soveltamisala	*Soveltamisala*
Tässä laissa säädetään Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista ja päätöksen N:o 1364/2006/EY kumoamisesta sekä asetusten (EY) N:o 713/2009, (EY) N:o 714/2009 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 347/2013, jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*, tarkoitetun yhteistä etua koskevan energiahankkeen lupamenettelystä.	Tässä laissa säädetään Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista, asetusten (EY) N:o 715/2009, (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 ja direktiivien 2009/73/EY ja (EU) 2019/944 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 347/2013 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2022/869, jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*, tarkoitetun yhteistä etua koskevan energiahankkeen lupamenettelystä.
Lupia, joihin 1 momentissa tarkoitettua menettelyä sovelletaan, ovat:	Lupia, joihin 1 momentissa tarkoitettua menettelyä sovelletaan, ovat:
1) sähkömarkkinalain (588/2013) *14 §:n mukainen hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen ja* 17 §:n mukainen kunnan suostumus sähköjohdon reitille;	1) sähkömarkkinalain (588/2013) 17 §:n mukainen kunnan suostumus sähköjohdon reitille;
2) maakaasumarkkinalain (508/2000) 6 luvun 5 §:n mukainen hankelupa maan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen;	
3) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 6 ja 7 §:n mukainen suostumus Suomen talousvyöhykkeen hyödyntämiseen tai käyttöön lukuun ottamatta yksinomaan tutkimusta varten annettavaa suostumusta;	*2)* Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 6 ja 7 §:n mukainen suostumus Suomen talousvyöhykkeen hyödyntämiseen tai käyttöön lukuun ottamatta yksinomaan tutkimusta varten annettavaa suostumusta;
4) vesilain (587/2011) 3 luvun mukainen lupa rakentamista koskevaan vesitaloushankkeeseen;	*3)* vesilain (587/2011) 3 luvun mukainen lupa rakentamista koskevaan vesitaloushankkeeseen;
5) rakentamislain (751/2023) 42 §:n mukainen rakentamisluvan ja 57 §:n mukainen poikkeamisluvan myöntäminen;	*4)* rakentamislain (751/2023) 42 §:n mukainen rakentamisluvan ja 57 §:n mukainen poikkeamisluvan myöntäminen;
6) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin ja 37 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin siirtoa varten tarkoitetun putkiston rakentamiseen;	*5)* vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin ja 37 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin siirtoa varten tarkoitetun putkiston rakentamiseen;
7) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 5 §:n mukainen lunastuslupa;	*6)* kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 5 §:n mukainen lunastuslupa;
8) ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n mukainen ympäristölupa.	*7)* ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n mukainen ympäristölupa.
7 §	7 §

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Muut Energiaviraston tehtävät	*Muut Energiaviraston tehtävät*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Energiavirasto vastaa energiainfrastruktuuriasetuksen 9 artiklan 7 kohdassa tarkoitetun yhteistä etua koskevan hankkeen verkkosivuston perustamisesta ja päivittämisestä.	(kumotaan)
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	_____

7.

Laki

sähkömarkkinalain 14, 114 ja 115 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sähkömarkkinalain (588/2013) 14 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 266/2017, sekä

muutetaan 14 §:n otsikko, 114 ja 115 §, sellaisina kuin niistä ovat 14 §:n otsikko laissa 266/2017 sekä 114 ja 115 § laissa 497/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
14 §	14 §
Suurjännitejohdon hankelupa	*Suurjännitejohdon hankelupa*
Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen on haettava kirjallisesti hankelupa. Hankeluvan myöntää Energiavirasto. Jos hakemuksen kohteena on sähköjohto, joka ylittää valtakunnan rajan, tai Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 a §:n mukainen sähköjohto, joka johtaa Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle, hankeluvan myöntää valtioneuvosto yleisistunnossa. Valtakunnan rajan ylittävän tai Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan sähköjohdon rakentamiseen myönnetyn	Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen on haettava kirjallisesti hankelupa. Hankeluvan myöntää Energiavirasto. Jos hakemuksen kohteena on sähköjohto, joka ylittää valtakunnan rajan, tai Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 a §:n mukainen sähköjohto, joka johtaa Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle, hankeluvan myöntää valtioneuvosto yleisistunnossa. Valtakunnan rajan ylittävän tai Suomen talousvyöhykkeeltä toiseen valtioon tai toisen valtion talousvyöhykkeelle johtavan sähköjohdon rakentamiseen myönnetyn

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
hankeluvan siirtämiseen toiselle on haettava uusi hankelupa.	hankeluvan siirtämiseen toiselle on haettava uusi hankelupa.
Hankelupaa ei kuitenkaan tarvita kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköjohdon rakentamiseen.	Hankelupaa ei kuitenkaan tarvita kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköjohdon rakentamiseen.
Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä. Ennen hankeluvan myöntämistä ei johtoreitille tarvitse olla 17 §:n mukaista aluevarausta eikä kunnan suostumusta.	(kumotaan)
Jos Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista ja päätöksen N:o 1364/2006/EY kumoamisesta sekä asetusten (EY) N:o 713/2009, (EY) N:o 714/2009 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 347/2013 tarkoitettu yhteistä etua koskeva energiahanke edellyttää 1 momentissa tarkoitettua hankelupaa, luvan käsittelyyn sovelletaan tämän lain lisäksi mainittua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sekä Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annettua lakia (684/2014).	Jos Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista ja päätöksen N:o 1364/2006/EY kumoamisesta sekä asetusten (EY) N:o 713/2009, (EY) N:o 714/2009 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 347/2013 tarkoitettu yhteistä etua koskeva energiahanke edellyttää 1 momentissa tarkoitettua hankelupaa, luvan käsittelyyn sovelletaan tämän lain lisäksi mainittua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sekä Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annettua lakia (684/2014).
114 §	114 §
Muutoksenhaku	*Muutoksenhaku*
Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.	*Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.*
Energiaviraston 23 a, 26 a, 28, 29 b, 31, 52, 52 a, 55, 65, 67, 83 ja 102 §:n nojalla tekemään päätökseen sekä Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa pykälissä tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. *Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).*	Energiaviraston *2 luvun ja 28* §:n nojalla tekemään päätökseen *ja 14 §:ssä tarkoitettua hankelupaa koskevaan Energiaviraston päätökseen* sekä Energiaviraston päätökseen, jolla mainituissa *säännöksissä* tarkoitettu asia on jätetty tutkimatta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.
Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.	*Muutoksenhausta Energiaviraston päätökseen, joka koskee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamista tai Energiaviraston tämän lain nojalla tekemien päätösten noudattamista, säädetään energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.*
Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Markkinaoikeuden päätöstä on	

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.	*Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.*
115 §	115 §
Energiaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus	*Energiaviraston ja markkinaoikeuden päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus*
Edellä 114 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.	Edellä 114 §:n 1 momentissa tarkoitettua Energiaviraston *ja markkinaoikeuden* päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää.
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	_____

9.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1, 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 1–3 momentti sekä 4 ja 5 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti laissa 634/2020, 1 §:n 2 momentti osaksi laeissa 804/2014, 606/2021, 500/2023, 939/2024, 135/2025 ja 325/2025 sekä 3 § laissa 289/2015 ja 4 § osaksi laeissa 650/2014 ja 692/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Tehtävät	*Tehtävät*
Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa ja seurantaa, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimivuuden, energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistämistä sekä energiapolitiikan, kasvihuonekaasujen päästökaupan ja energiatehokkuuden toimeenpanotehtäviä varten on Energiavirasto.	*Energiamarkkinoiden* valvontaa ja seurantaa, *energiamarkkinoiden* toimivuuden, energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistämistä sekä energiapolitiikan, kasvihuonekaasujen päästökaupan ja energiatehokkuuden toimeenpanotehtäviä varten on Energiavirasto.

Voimassa oleva laki

Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:
1) sähkömarkkinalaissa (588/2013);
2) maakaasumarkkinalaissa (587/2017);
3) maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (588/2017);
4) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013);
4 a) sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (498/2023);
5) sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annetussa laissa (950/2012);
6) sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetussa laissa (1129/2003);

7) sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetussa laissa (117/2011);
8) energiatehokkuuslaissa (1429/2014);
9) uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa laissa (1396/2010);
10) valmiuslaissa (1552/2011);
11) päästökauppalaissa (1270/2023);
12) fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta annetussa laissa (1066/2024);
13) vapaaehtoisesta osallistumisesta ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään annetussa laissa (121/2011);
14) hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetussa laissa (416/2012);
15) biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetussa laissa (393/2013);
16) uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetussa laissa (446/2007);
17) tuulivoiman kompensaatioalueista annetussa laissa (490/2013);
18) Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetussa laissa (684/2014);
19) biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetussa laissa (418/2019);
20) merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetussa laissa (937/2024);
21) kyberturvallisuuslaissa (124/2025);
22) eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annetussa laissa (1377/2025).

Ehdotus

Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:
1) sähkömarkkinalaissa (588/2013);
2) maakaasumarkkinalaissa (587/2017);
3) vetymarkkinalaissa (/);
4) kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (/);
5) energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);
6) energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);
7) energiaverkkomaksusta annetussa laissa (/);
8) energian alkuperätakuista annetussa laissa (1050/2021);
9) sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetussa laissa (117/2011);
10) energiatehokkuuslaissa (1429/2014);
11) uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa laissa (1396/2010);
12) valmiuslaissa (1552/2011);
13) päästökauppalaissa (1270/2023);
14) fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta annetussa laissa (1066/2024);
15) vapaaehtoisesta osallistumisesta ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään annetussa laissa (121/2011);
16) hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetussa laissa (416/2012);
17) biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetussa laissa (393/2013);
18) uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetussa laissa (446/2007);
19) tuulivoiman kompensaatioalueista annetussa laissa (490/2013);
20) Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetussa laissa (684/2014);
21) biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetussa laissa (418/2019);
22) merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetussa laissa (937/2024);
23) kyberturvallisuuslaissa (124/2025).

Voimassa oleva laki

Energiavirasto hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään:

1) Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/942, jäljempänä *yhteistyövirastoasetus*;

2) sähkön sisämarkkinoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/943, jäljempänä *sähkökauppa-asetus*;

3) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä;

4) maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 715/2009, jäljempänä *maakaasuverkkoasetus*;

5) maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasumarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä;

6) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011, jäljempänä *REMIT-asetus*, *sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä*;

7) Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista ja päätöksen N:o 1364/2006/EY kumoamisesta sekä asetusten (EY) N:o 713/2009, (EY) N:o 714/2009 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 347/2013, jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*.

Ehdotus

Energiavirasto hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään:

1) Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/942, jäljempänä *yhteistyövirastoasetus*;

2) sähkön sisämarkkinoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/943, jäljempänä ***sähkömarkkina-asetus***;

3) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;

4) uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1789, jäljempänä ***kaasumarkkina-asetus****;*

5) uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, direktiivin (EU) 2023/1791 muuttamisesta ja direktiivin 2009/73/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1788, jäljempänä ***kaasumarkkinadirektiivi****, nojalla annetuissa, delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;*

6) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011, jäljempänä *REMIT-asetus*;

7) Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista, asetusten (EY) N:o 715/2009, (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 ja direktiivien 2009/73/EY ja (EU) 2019/944 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 347/2013 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU)

Voimassa oleva laki

Energiavirasto hoitaa toimivaltaiselle viranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään riskeihin varautumisesta sähköalalla ja direktiivin 2005/89/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/941.

Energiavirasto osallistuu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvien energiatehokkuussopimusten valmistelemiseen, kehittämiseen ja toimeenpanoon työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa.

Energiavirastolle kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön toimialalle kuuluvien toiminta-alueiden energiakatselmustoiminnan hallinnoinnin ja toimeenpanon viranomaistasoiseen ohjaukseen liittyvät tehtävät.

Energiavirastolle kuuluvat tuotteiden ekologisen suunnittelun ja energiamerkintöjen tuoteryhmäkohtaisten asioiden valmistelu ja hallinnointi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa.

Energiavirasto vastaa Euroopan unionin energiainfrastruktuuriin liittyviä investointihankkeita varten säädetystä tietojen keräämisestä ja ilmoittamisesta Euroopan komissiolle.

Energiavirasto hoitaa myös energia- ja ilmastopoliittisiin tukiin liittyviä valtionapuviranomaisen tehtäviä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä mainituista tehtävistä.

Energiaviraston tulee lisäksi toimia kansallisen energiapolitiikan tavoitteiden edistämiseksi, seurata toimialansa kansallista ja kansainvälistä kehitystä, tehdä aloitteita toimialaansa liittyvän lainsäädännön kehittämiseksi, antaa toimialaansa liittyviä lausuntoja sekä avustaa työ- ja elinkeinoministeriötä toimialaansa liittyvien asioiden valmistelussa.

Energiavirastolle voidaan antaa myös muita sen toimialaan soveltuvia tehtäviä siten kuin siitä erikseen säädetään.

4 §

Ylijohtajan tehtävät

Ylijohtajan tehtävänä on:

1)johtaa Energiaviraston toimintaa;

Ehdotus

2022/869, jäljempänä ***energiainfrastruktuuriasetus****.*

Energiavirasto hoitaa toimivaltaiselle viranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään riskeihin varautumisesta sähköalalla ja direktiivin 2005/89/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/941.

Energiavirasto osallistuu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvien energiatehokkuussopimusten valmistelemiseen, kehittämiseen ja toimeenpanoon työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa.

Energiavirastolle kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön toimialalle kuuluvien toiminta-alueiden energiakatselmustoiminnan hallinnoinnin ja toimeenpanon viranomaistasoiseen ohjaukseen liittyvät tehtävät.

Energiavirastolle kuuluvat tuotteiden ekologisen suunnittelun ja energiamerkintöjen tuoteryhmäkohtaisten asioiden valmistelu ja hallinnointi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa.

Energiavirasto vastaa Euroopan unionin energiainfrastruktuuriin liittyviä investointihankkeita varten säädetystä tietojen keräämisestä ja ilmoittamisesta Euroopan komissiolle.

Energiavirasto hoitaa myös energia- ja ilmastopoliittisiin tukiin liittyviä valtionapuviranomaisen tehtäviä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä mainituista tehtävistä.

Energiaviraston tulee lisäksi toimia kansallisen energiapolitiikan tavoitteiden edistämiseksi, seurata toimialansa kansallista ja kansainvälistä kehitystä, tehdä aloitteita toimialaansa liittyvän lainsäädännön kehittämiseksi, antaa toimialaansa liittyviä lausuntoja sekä avustaa työ- ja elinkeinoministeriötä toimialaansa liittyvien asioiden valmistelussa.

Energiavirastolle voidaan antaa myös muita sen toimialaan soveltuvia tehtäviä siten kuin siitä erikseen säädetään.

4 §

Ylijohtajan tehtävät

Ylijohtajan tehtävänä on:

1) johtaa Energiaviraston toimintaa;

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2) ratkaista asiat, jotka on säädetty Energiaviraston ratkaistaviksi:	2) ratkaista asiat, jotka on säädetty Energiaviraston ratkaistaviksi:
a) sähkömarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;	a) sähkömarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
b) maakaasumarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;	b) maakaasumarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
c) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa;	*c) vetymarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä*;
d) yhteistyövirastoasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;	*d) kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa;*
e) sähkökauppa-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;	e) *energiamarkkinoiden* valvonnasta annetussa laissa;
f) maakaasuverkkoasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;	f) yhteistyövirastoasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
g) sähkö- ja *maa*kaasumarkkinadirektiivin nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa tai päätöksissä;	g) *sähkömarkkina-asetuksessa* tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
	h) *kaasumarkkina-asetuksessa* tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
	i) sähkö- ja kaasumarkkinadirektiivin nojalla annetuissa *säännöksissä*;
h) REMIT-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;	j) REMIT-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
i) energiainfrastruktuuriasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;	k) energiainfrastruktuuriasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
3) ratkaista muut Energiavirastolle kuuluvat asiat, ellei ratkaisuvaltaa ole annettu työjärjestyksessä muulle virkamiehelle;	3) ratkaista muut Energiavirastolle kuuluvat asiat, ellei ratkaisuvaltaa ole annettu työjärjestyksessä muulle virkamiehelle;
4) vastata siitä, että Energiavirastolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.	4) vastata siitä, että Energiavirastolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.
5 §	5 §
Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavien virkamiesten riippumattomuus	*Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavien virkamiesten riippumattomuus*
Energiaviraston kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavan virkamiehen on tehtävässään oltava riippumaton sähkö- ja maakaasualan yrityksistä eikä hän saa kuulua sähkö- tai maakaasualan yrityksen hallintoneuvostoon, hallitukseen, edustajistoon tai tilintarkastajiin eikä olla sähkö- tai maakaasualan yrityksen palveluksessa.	Energiaviraston kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavan virkamiehen on tehtävässään oltava riippumaton sähkö-*, maakaasu-* ja *vetyalan* yrityksistä eikä hän saa kuulua sähkö-*, maakaasu-* tai *vetyalan* yrityksen hallintoneuvostoon, hallitukseen, edustajistoon tai tilintarkastajiin eikä olla sähkö-*, maakaasu-* tai *vety*alan yrityksen palveluksessa.
Virkamiehen esteellisyydestä säädetään hallintolaissa (434/2003).	Virkamiehen esteellisyydestä säädetään hallintolaissa (434/2003).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan energiamarkkinariitalautakunnasta annetun lain (502/2023) 1–3 ja 16 §, sellaisina kuin niistä ovat 2, 3 ja 16 § laissa 1386/2025, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Energiamarkkinariitalautakunta

Energiamarkkinariitalautakunta on riippumaton ja puolueeton muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien vireille saattamia *liittyviä* sähkömarkkinariita-asioita käsittelevä oikeussuojaelin.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä, lämpöä tai jäähdytystä omaan käyttöönsä;

2) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;

3) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, aggregointi, kulutusjousto, energian varastointi, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;

Ehdotus

1 §

Energiamarkkinariitalautakunta

Energiamarkkinariitalautakunta on riippumaton ja puolueeton muiden loppuasiakkaiden kuin kuluttajien vireille saattamia sähkö-*, maakaasu- ja vety*markkinariita-asioita *sekä energiatehokkuusriita-asioita* käsittelevä oikeussuojaelin.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *loppuasiakkaalla* asiakasta, joka ostaa sähköä, *maakaasua, vetyä*, lämpöä tai jäähdytystä omaan käyttöönsä;

2) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;

3) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, aggregointi, kulutusjousto, energian varastointi, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;

Voimassa oleva laki

4) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille.

Ehdotus

4) ***maakaasualan yrityksellä*** *luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa maakaasun, myös nesteytetyn maakaasun, tuotantoa, siirtoa, jakelua, toimitusta, ostoa tai varastointia ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;*

5) ***vetyalan yrityksellä*** *luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: vedyn tuotanto, siirto, toimitus, osto tai varastointi tai vetyterminaalin toiminta ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppuasiakasta;*

6) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppuasiakkaille.

3 §

Lautakunnan toimivalta

Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin sähköalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä sähkömarkkinalaissa (588/2013) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai sähkömarkkinalain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. *Lautakunnan tehtävänä on myös antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin* energian vähittäismyyjien ja loppuasiakkaiden energiatehokkuuslaissa (1429/2014) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi. Lautakunnalla ei kuitenkaan ole toimivaltaa käsitellä Energiaviraston toimivaltaan kuuluvia asioita, joista säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 6 a §:ssä.

3 §

Lautakunnan toimivalta

Lautakunnan tehtävänä on antaa ratkaisusuosituksia yksittäisiin erimielisyyksiin*:*

1) sähköalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä sähkömarkkinalaissa (588/2013) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai sähkömarkkinalain V osassa tarkoitettuja sähkösopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

2) maakaasualan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä maakaasumarkkinalaissa (587/2017) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai maakaasumarkkinalain VI osassa tarkoitettuja maakaasusopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

3) vetyalan yritysten ja loppuasiakkaiden välisiä vetymarkkinalaissa (/) säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa tai vetymarkkinalain VI osassa tarkoitettuja vetysopimuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattavat lautakunnan käsiteltäviksi;

4) energian vähittäismyyjien ja loppuasiakkaiden energiatehokkuuslaissa (1429/2014)

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa asioissa, joita muut loppuasiakkaat kuin kuluttajat saattava lautakunnan käsiteltäviksi. Lautakunnalla ei ole toimivaltaa käsitellä Energiaviraston toimivaltaan kuuluvia asioita, joista säädetään *energiamarkkinoiden* valvonnasta annetun lain (/) *8* §:ssä.
16 §	16 §
Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle	*Selvittelykustannusten korvaaminen valtiolle*
Jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen vastaajana olevalle sähköalan yritykselle, energian vähittäismyyjälle *tai muulle energiamarkkinoiden osapuolelle*, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.	Jos lautakunnan ratkaisusuositus on keskeisiltä osiltaan vastainen vastaajana olevalle sähkö-*, maakaasu- tai vety*alan yritykselle *taikka* energian vähittäismyyjälle, lautakunnan on suosituksessaan mainittava, paljonko kustannuksia valtiolle on aiheutunut asiaan liittyvien lausuntojen ja selvitysten hankkimisesta sekä katselmusten järjestämisestä.
Jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähköalan yritys, energian vähittäismyyjä *tai muu energiamarkkinoiden osapuoli* ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitetut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua syytä.	Jos itselleen vastaisen ratkaisusuosituksen saanut vastaajana oleva sähkö-*, maakaasu- tai vety*alan yritys *taikka* energian vähittäismyyjä ei ole noudattanut suositusta ja hän häviää samaa asiaa koskevan oikeudenkäynnin, suosituksesta tiedon saaneen tuomioistuimen on velvoitettava hänet korvaamaan valtiolle 1 momentissa tarkoitetut kustannukset. Korvaus voidaan jättää tuomitsematta tai sen määrää alentaa, jos korvausvelvollisuus muodostuisi asiassa esiin tulleisiin seikkoihin nähden kohtuuttomaksi tai jos oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua syytä.
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

11.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 594/2013, 23/2014, 1095/2017, 501/2023 ja 371/2024, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 luku	1 luku
Yleiset säännökset	**Yleiset säännökset**
2 §	2 §
Kilpailu- ja valvonta-asiat	*Kilpailu- ja valvonta-asiat*
Markkinaoikeus käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioina asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi: 1) kilpailulaissa (948/2011); 2) sähkömarkkinalaissa (588/2013); 3) maakaasumarkkinalaissa (587/2017); 3 a) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013); 3 b) sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (498/2023); 3 c) maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (588/2017); 4) raideliikennelaissa (1302/2018); 5) lentoasemaverkosta ja -maksuista annetussa laissa (210/2011); 6) hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetussa laissa (416/2012); 8) auktorisoiduista teollisoikeusasiamiehistä annetussa laissa (22/2014).	Markkinaoikeus käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioina asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi: 1) kilpailulaissa (948/2011); 2) sähkömarkkinalaissa (588/2013); 3) maakaasumarkkinalaissa (587/2017); *4) vetymarkkinalaissa (/);* *5) kaasunsiirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (/);* *6) energiamarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);* *7) energiantoimitussopimusten vertailuvälineestä annetussa laissa (/);* *8)* raideliikennelaissa (1302/2018); *9)* lentoasemaverkosta ja -maksuista annetussa laissa (210/2011); *10)* hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetussa laissa (416/2012); *11)* auktorisoiduista teollisoikeusasiamiehistä annetussa laissa (22/2014).

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

12.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentin 43 kohta ja 3 momentin 9 kohdan g alakohta, sellaisena kuin ne ovat laissa 416/2025, sekä

lisätään 1 §:n 3 momentin 9 kohtaan, sellaisena kuin se on laissa 416/2025, uusi h alakohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Lain soveltamisala	*Lain soveltamisala*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Tässä laissa säädetään seuraavien rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanosta:	Tässä laissa säädetään seuraavien rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanosta:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
43) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 16 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja 20 a §:ssä tarkoitettu rikemaksu;	43) *energiamarkkinoiden* valvonnasta annetun lain (/) *23* §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Tässä laissa säädetään seuraavien muiden rahamääräisten seuraamusten, maksujen ja korvausten täytäntöönpanosta:	Tässä laissa säädetään seuraavien muiden rahamääräisten seuraamusten, maksujen ja korvausten täytäntöönpanosta:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
9) seuraavat muualla kuin Suomessa määrätyt seuraamukset:	9) seuraavat muualla kuin Suomessa määrätyt seuraamukset:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
g) kilpailulain 44 a §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu-, sakko- tai uhkasakkopäätös.	g) kilpailulain 44 a §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu-, sakko- tai uhkasakkopäätös;
	h) energiamarkkinoiden valvonnasta annetun lain 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu uhkasakkopäätös.
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	_____

13.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 3 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 e §, sellaisena kuin se on laissa 1071/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 e §	3 e §
Yhteistyö Energiaviraston kanssa	*Yhteistyö Energiaviraston kanssa*
Finanssivalvonta toimii yhteistyössä Energiaviraston kanssa päästöoikeus-, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden sekä niiden johdannaismarkkinoiden tehokkaaksi valvomiseksi.	Finanssivalvonta toimii yhteistyössä Energiaviraston kanssa päästöoikeus-, sähkö-*,* maakaasu- *ja vety*markkinoiden sekä niiden johdannaismarkkinoiden tehokkaaksi valvomiseksi.
Finanssivalvonnan on ennen ryhtymistä sähköön tai maakaasuun perustuvien johdannaissopimusten kaupankäyntiä koskeviin valvontatoimenpiteisiin kuultava Energiavirastoa, jos toimenpiteellä olisi ilmeisesti olennaista vaikutusta sähkö- tai maakaasumarkkinoiden toimintaan, sähkön tai maakaasun toimitusvarmuuteen taikka sähkömarkkinalain (588/2013) tai maakaasumarkkinalain (587/2017) nojalla järjestelmävastuuseen määrätyn yhteisön toimintaan, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.	Finanssivalvonnan on ennen ryhtymistä sähköön*,* maakaasuun *tai vetyyn* perustuvien johdannaissopimusten kaupankäyntiä koskeviin valvontatoimenpiteisiin kuultava Energiavirastoa, jos toimenpiteellä olisi ilmeisesti olennaista vaikutusta sähkö-*,* maakaasu- *tai vety*markkinoiden toimintaan, sähkön, maakaasun *tai vedyn* toimitusvarmuuteen taikka sähkömarkkinalain (588/2013)*,* maakaasumarkkinalain (587/2017) *tai vetymarkkinalain (/)* nojalla järjestelmävastuuseen määrätyn yhteisön toimintaan, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

14.

Laki

sijoituspalvelulain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sijoituspalvelulain 2 §:n 3 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1069/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Poikkeukset lain soveltamisalasta	*Poikkeukset lain soveltamisalasta*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Tämä laki ei koske:	Tämä laki ei koske:
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
7) sähkömarkkinalaissa (588/2013) tarkoitettuja kantaverkonhaltijoita ja maakaasumarkkinalaissa (587/2017) tarkoitettuja siirtoverkonhaltijoita niiden hoitaessa kyseisten lakien tai verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävässä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 714/2009 tai maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 715/2009 tai mainittujen asetusten nojalla hyväksyttyjen verkkosääntöjen tai suuntaviivojen mukaisia tehtäviään, henkilöitä, jotka toimivat niiden puolesta palveluntarjoajina ja hoitavat niiden kyseisten säädösten *tai kyseisten asetusten nojalla hyväksyttyjen verkkosääntöjen ja suuntaviivojen* mukaisia tehtäviä, sekä energiantasausjärjestelmän, johtoverkoston tai muun energian tarjonnan ja käytön pitämiseksi tasapainossa tarkoitetun järjestelmän ylläpitäjiä tai hallinnoijia niiden hoitaessa kyseisiä tehtäviä.	7) sähkömarkkinalaissa (588/2013) tarkoitettuja kantaverkonhaltijoita *sekä* maakaasumarkkinalaissa (587/2017) *ja vetymarkkinalaissa (/)* tarkoitettuja siirtoverkonhaltijoita niiden hoitaessa kyseisten lakien tai *sähkön sisämarkkinoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/943 tai uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista, asetusten (EU) N:o 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 ja (EU) 2022/869 ja päätöksen (EU) 2017/684 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 715/2009 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1789* tai mainittujen asetusten nojalla annettujen *delegoitujen säädösten tai täytäntöönpanosäädösten* mukaisia tehtäviään, henkilöitä, jotka toimivat niiden puolesta palveluntarjoajina ja hoitavat niiden kyseisten säädösten mukaisia tehtäviä, sekä energiantasausjärjestelmän, johtoverkoston tai muun energian tarjonnan ja käytön pitämiseksi tasapainossa tarkoitetun järjestelmän ylläpitäjiä tai hallinnoijia niiden hoitaessa kyseisiä tehtäviä.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	_____

15.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 15 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 15 a §, sellaisena kuin se on laissa 938/2024, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
15 a §	15 a §

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Luvaton sähköverkko-, maakaasuverkko- ja vetyverkkotoiminnan harjoittaminen talousvyöhykkeellä	*Luvaton sähköverkko-, maakaasuverkko- ja vetyverkkotoiminnan harjoittaminen talousvyöhykkeellä*
Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta sähköverkkotoiminnan harjoittamisesta tuomitaan sähkömarkkinalain (588/2013) 108 §:n mukaan ja rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta maakaasuverkkotoiminnan harjoittamisesta maakaasumarkkinalain (587/2017) 90 §:n mukaan.	Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta sähköverkkotoiminnan harjoittamisesta tuomitaan sähkömarkkinalain (588/2013) 108 §:n mukaan, rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta maakaasuverkkotoiminnan harjoittamisesta maakaasumarkkinalain (587/2017) 90 §:n mukaan *ja rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luvattomasta vetyverkkotoiminnan harjoittamisesta vetymarkkinalain (/) 82 §:n mukaan*.
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

16.

Laki

vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6 §	6 §
Energiahuolto	*Energiahuolto*
Tätä lakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen antamiseen käyttöön tai toimintaan, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle kaasun tai lämmön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja. Tätä lakia sovelletaan myös kaasun tai lämmön toimittamiseen näihin	Tätä lakia sovelletaan sellaisten kiinteiden verkkojen antamiseen käyttöön tai toimintaan, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle kaasun tai lämmön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja. Tätä lakia sovelletaan myös kaasun tai lämmön toimittamiseen näihin verkkoihin *sekä* maakaasumarkkinalaissa

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
verkkoihin ja maakaasumarkkinalaissa (508/2000) tarkoitetun järjestelmävastuun hoitamiseen.	(508/2000) *ja vetymarkkinalaissa (/)* tarkoitetun järjestelmävastuun hoitamiseen.
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	_____

LIITE 2. Kehittämistarpeet

Työryhmä tunnisti kehittämistarpeita, jotka liittyvät uusiutuvia kaasuja koskevan sääntelyn, verotuksen ja viranomaisohjeistuksen johdonmukaistamiseen. Seuraavaan taulukkoon on koottu keskeiset ehdotukset sekä niitä koskevat alustavat arviot toteutustavasta ja perusteluista. Osa ehdotuksista saattaa olla toteutettavissa ilman lainsäädäntömuutoksia esimerkiksi viranomaisohjeistusta tai hallinnollisia menettelyjä tarkistamalla. Lisäksi esiin nousi yleisiä kehittämistoiveita liittyen viranomaisten väliseen koordinointiin ja prosessien sujuvoittamiseen sekä yksinkertaistamiseen.

Ehdotus	**Toteutustapa ja perustelu**
Biokaasun veroedun saaminen kaasusta ei enää edellyttäisi teknistä paineenkorotusratkaisua jakelu- ja siirtoverkon välillä.	Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida, voitaisiinko verotusta tai sitä täydentävää viranomaisohjeistusta täsmentää ja yhtenäistää siten, että sääntelyn soveltaminen olisi toimijoille nykyistä selkeämpää.
Ehdotetaan, että synteettinen metaani tunnistettaisiin verotuksessa ja viranomaisohjeistuksessa.	Nykytilassa sääntelyssä ja ohjeistuksessa tunnistetaan nimenomaisesti biokaasu, mutta synteettisen metaanin asema jää epäselvemmäksi.
Ehdotetaan, että Verohallinnon ohjeistusta täsmennetään siten, että H T -luokan (alin biokaasun verotaso) osalta lämmityskäytön lisäksi mainitaan nimenomaisesti myös teollisuuden prosessi- ja työkonekäyttö.	Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida, aiheuttaako nykyinen ohjeistuksen sanamuoto epäselvyyttä, koska H T -luokkaa sovelletaan myös teollisuuden prosessikäyttöön, vaikka ohjeistuksessa viitataan vain lämmityskäyttöön.

Kiinnitetään huomiota lupamenettelyiden kokonaiskestoon ja erillisten prosessien koordinointiin.	Työryhmä tunnistaa, että kaasumarkkinalainsäädännössä lupamenettelyiden enimmäiskesto on säännelty. Kuitenkin kaasumarkkinalainsäädännön mahdollisuudet vaikuttaa lupamenettelyjen kokonaiskestoon ovat rajalliset, koska uusiutuvien kaasujen tuotantolaitosten rakentaminen edellyttää useita eri säädöksiin perustuvia lupia ja menettelyjä.